

ΕΦΗΜΕΡΙΣ
ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ

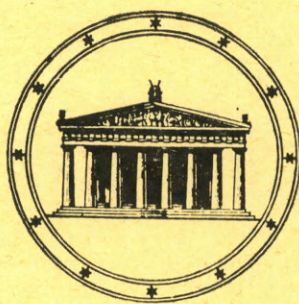
ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ

ΥΠΟ

ΤΗΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΡΙΤΗ

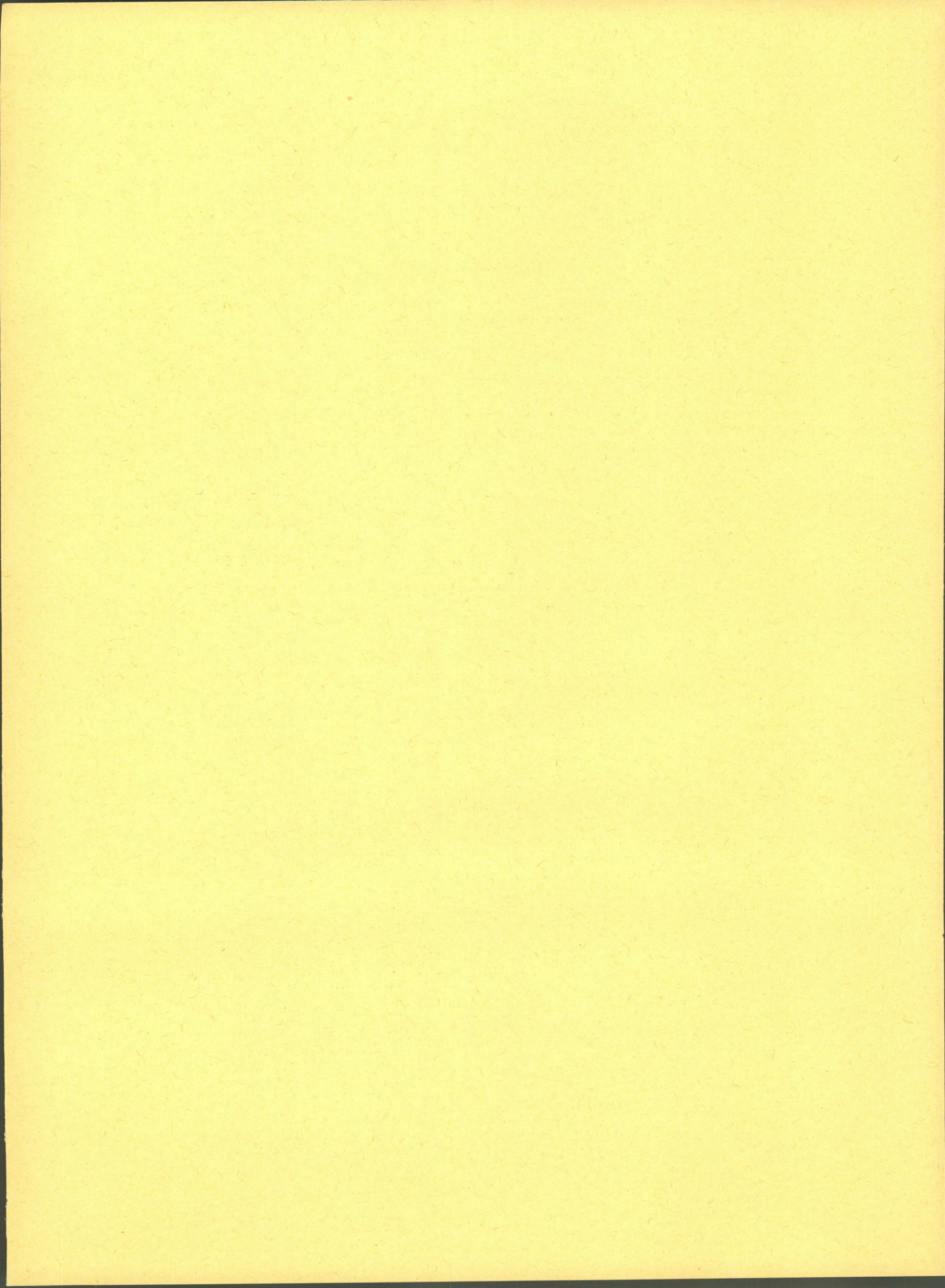
1899

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ ΠΕΡΡΗ

1899

ΕΦΗΜΕΡΙΣ
ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ

ΥΠΟ

ΤΗΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΡΙΤΗ

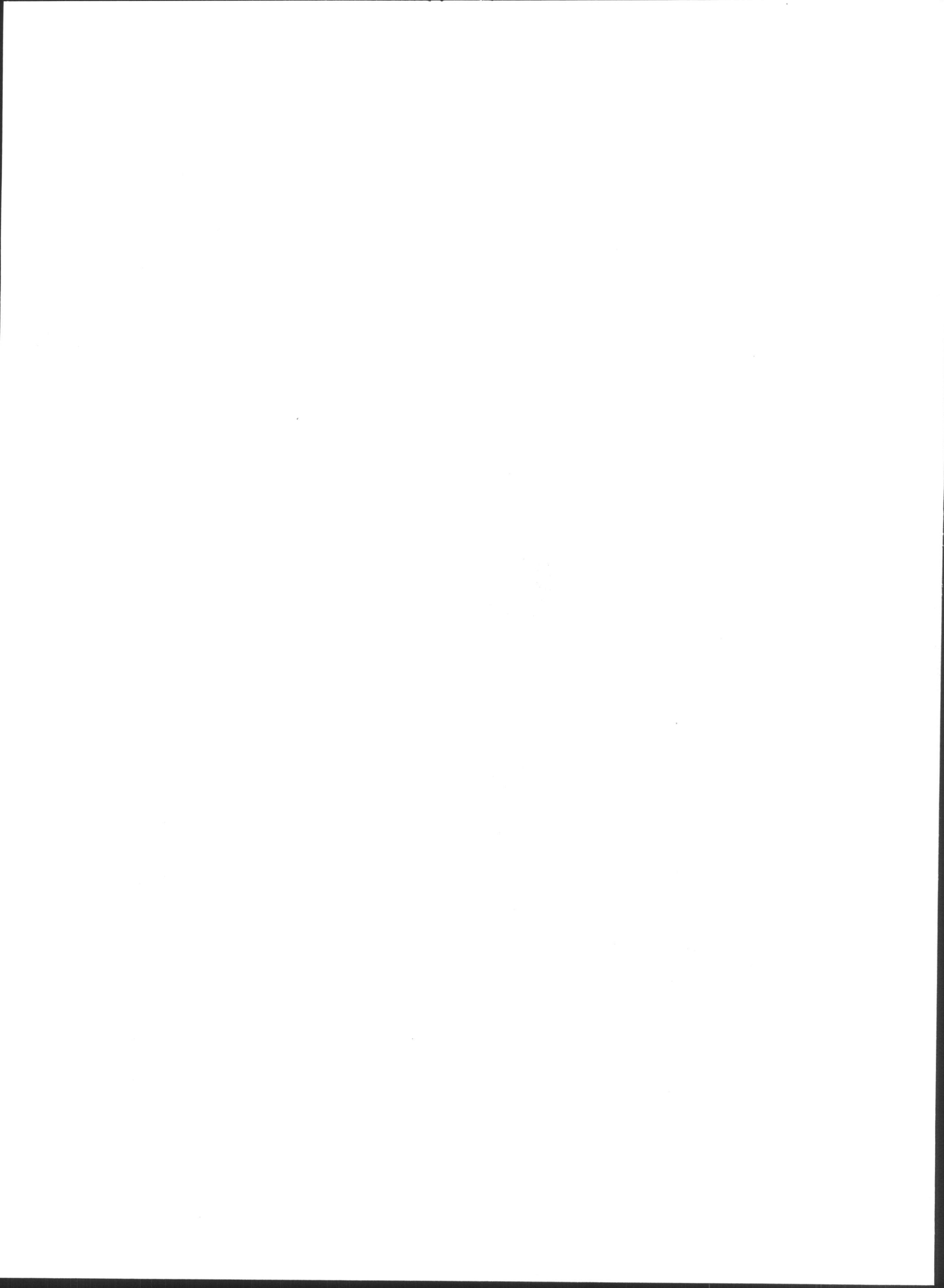
1899

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ ΠΕΡΡΗ

1899

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΕΛ.

Στέφανος Κουμανούδης.

HARTWIG, P. Προσθήκαι και διορθώσεις εις τὸ ἐξ Ἐρετρίας ἐπίνητρον	55
HUTTON, G. A. Πήλινα εἰδώλια ἐξ Ἐρετρίας (πίν. 2 καὶ 13 ζιγγογραφήματα ἐν τῷ κειμένῳ).	25
ΚΑΒΒΑΔΙΑ, Π. Ἐπιγραφαὶ ἐξ Ἐπιδαύρου σχετικαὶ πρὸς τὴν ἐν τῷ ἱερῷ λατρείαν (πίν. 1 καὶ 4 ζιγγογραφήματα ἐν τῷ κειμένῳ)	1
ΚΟΥΡΟΥΝΙΩΤΟΥ, Κ. Ἐπιγραφαὶ Χαλκίδος καὶ Ἐρετρίας (μετὰ πανομοιοτύπου ἐπι- γραφῆς ἐν τῷ κειμένῳ).	133
— Τάφοι καμαρωτοὶ Ἐρετρίας (πίν. 11, 12 καὶ 5 ζιγγογραφήματα ἐν τῷ κει- μένῳ)	221
— Θυμιατήρια; (μετὰ 2 ζιγγογραφημάτων ἐν τῷ κειμένῳ)	233
ΚΑΣΤΡΙΩΤΟΥ, Π. Ἀρχαϊκὴ κεφαλὴ ἐκ Λυδίας (πίν. 4)	51
ΛΕΟΝΑΡΔΟΥ, Β. Λυκοσούρας ψήφωμα (πίν. 3)	43
— Λυκοσούρας σήκωμα ἐπιγεγραμμένον	47
ΣΚΙΑ, Α. Ἐπιγραφαὶ Ἐλευσίνος	177
— Ἀθηναϊκαὶ ἐπιγραφαὶ ἐπὶ βράχου (μετὰ δύο πανομοιοτύπων ἐπιγραφῶν ἐν τῷ κειμένῳ).	237
ΣΤΑΗ, Β. Τὸ Διάταγμα τοῦ Διοκλητιανοῦ. Δύο νέα τεμάχια τῆς Ἑλληνικῆς μετα- φράσεως.	147
ΤΣΟΥΝΤΑ, Χ. Κυκλαδικὰ II (πίν. 7-10, εἰς παρένθετος καὶ 39 ζιγγογραφήματα ἐν τῷ κειμένῳ).	73
ΦΙΛΙΟΥ, Δ. Χαλκοῦν ἄγαλμα Ποσειδῶνος ἐκ Βοιωτίας (πίν. 5, 6 καὶ δύο ζιγγογρα- φήματα ἐν τῷ κειμένῳ)	57

ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΜΑΤΑ

Πίναξ	1	Ἐπιγραφή ἐκ τοῦ ἱεροῦ τοῦ Ἀσκληπιοῦ.
—	2	Πήλινα εἰδώλια ἐξ Ἐρετρίας.
—	3	Λυκοσούρας ψήφωμα.
—	4	Κεφαλή ἐκ Λυδίας.
—	5	Χαλκοῦν ἄγαλμα Ποσειδῶνος ἐκ Βοιωτίας.
—	6	Κεφαλή χαλκοῦ ἀγάλματος Ποσειδῶνος.
—	7	Ἀκρόπολις Χαλανδριανῆς ἐν Σύρῳ. — Προσόψεις τάφων
—	8	Ἀγγεῖα ἐκ Σύρου καὶ Σίφνου.
—	9	Πήλινα ἀγγεῖα ἐκ Σύρου καὶ Σίφνου.
—	10	Ἀρχαιοτήτες ἐκ Σύρου καὶ Σίφνου.
—	11	Ἐσωτερικὸν τάφου καμαρωτοῦ Ἐρετρίας.
—	12	Ὅφιν τύμβου Ἐρετρίας. — Διάγραμμα.
Σελ.	88	Παρένθετος πίναξ. — Σκελετοὶ τάφων Σύρου.
—	11-23	Πανομοιότυποι ἐπιγραφαί.
—	25-44	Ἐρετρικὰ πήλινα εἰδώλια.
—	48	Σήκωμα ἐπιγεγραμμένον.
—	64	Σχεδιογράφημα χαλκῆς ἐνεπιγράφου βάσεως.
—	66	Σκαρίφημα ἀγάλματος Ποσειδῶνος.
—	80-130	Κυκλαδικὰ διάφορα,
—	144	Πανομοιότυπον ἐπιγραφῆς.
—	227	Πανομοιότυπον ἐπιγραφῆς.
—	228	Πορποεῖδές χρυσοῦν κοσμημάτων.
—	228	Ἀσπίδιον πήλινον στρογγύλου σχήματος.
—	229	Ἀσπίδιον πήλινον ὀρειδές.
—	231	Ἐπίγειος καμαρωτὸς τάφος τετράγωνος.
—	231	Πώριναι κλῖναι.
—	234	Ἀγγεῖον ἐκ τῶν ὀνομαζομένων κωθῶνων.
—	235	Τομὴ τοῦ αὐτοῦ ἀγγείου.
—	239	Πανομοιότυπα ἐπιγραφῶν ἐπὶ βράχου.

ΕΠΙΓΡΑΦΑΙ ΕΞ ΕΠΙΔΑΥΡΟΥ

ΣΧΕΤΙΚΑΙ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΝ ΤΩ ΙΕΡΩ ΛΑΤΡΕΙΑΝ

(Πίν. 1.)

Α'.

Ἐπιγραφή ἐκ τοῦ Ἱεροῦ τοῦ Ἀσκληπιοῦ

Περὶ Ουσιῶν

1. Ἐξ ἀναθηματικῶν τινῶν ἀρχαϊκῶν ἐπιγραφῶν εὐρεθεισῶν ἐν ταῖς ἀνασκαφαῖς τοῦ ἐν Ἐπιδαυρίᾳ Ἱεροῦ¹ εἶχε δειχθῆ ὅτι ἀπὸ τῶν πρώτων τουλάχιστον χρόνων τῆς Ε' ἑκατονταετηρίδος π. Χ. ἤσκειτο ἐν τῷ Ἱερῷ ἢ λατρεία τοῦ Ἀσκληπιοῦ καὶ τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ προσεφέροντο τοῖς θεοῖς τούτοις ἀναθήματα Ἐκ τῆς ἐνταῦθα δὲ δημοσιευομένης νῦν ἐπιγραφῆς, ἣτις εὐρέθη ἐν ταῖς ἀνασκαφαῖς τοῦ 1898, δείκνυται ὅτι σὺν τῇ λήξει τῆς Ε' ἑκατονταετηρίδος ἢ λατρεία τῶν θεῶν τούτων εἶχε τελειοποιηθῆ, ὅτι ἑκάτερος τούτων εἶχεν ἴδιον ναὸν καὶ βωμόν, ἐφ' ὧν ἐτελοῦντο θυσίαι αὐτοῖς τε καὶ ἄλλοις θεοῖς καὶ θεαῖς σὺν αὐτοῖς λατρευομένοις.

Ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος ἐπιγραφή εἰκονίζεται ἐν τῷ φωτοτυπικῷ πίνακι 1. Εἶνε δὲ κεχαραγμένη στοιχηδὸν ἐπὶ στήλης (ὑψ. 0,67, πλ. 0,51, πάχ. 0,17) ἐκ λευκοῦ τιτανολίθου κολοβῆς ἄνω τε καὶ κάτω², εὐρεθείσης ἐντεταχισμένης ἐν μεταγενεστέρῳ τινὶ κτίσματι πρὸς ὀπισθὸν τοῦ Ἀδᾶτου. Ἔχει δ' αὕτη ἐν μεταγραφῇ οὕτως:

 [Τῶ: Ἀπόλλωνι θύεν βῶν ἐ]-
 [ρσενα καὶ ἱομονάοις βῶ]-
 [ν ἔρσενα, ἐπὶ τῷ βωμοῦ τῷ]
 Ἀπολλο[νος] τα[ῦτα] θ[ύεν κ]-
 5 αὶ καλάϊδα τᾶ: Λατῶι κα-
 ἰ τάρτάμιτι ἄλλαν, φερν-
 ἄν τῶι θεῶι κριθᾶν μέδι-
 μμον Σ, πυρῶν ἱεμίδιμ-
 νον, οἴνου ἱεμίτειαν κα-
 10 ἰ τῶσκέλος τοῦ βοός το-

¹ Ἴδε Fouilles d'Épidaure σ. 37 ἐρ. 8-12.

² Ἐπὶ τῆς ἐτέρας τῶν στενῶν πλευρῶν τῆς στήλης ταύτης εἶνε κεχαραγμένη ἄλλη τις ἐπιγραφή ὑστερωτέρα κατὰ τι καὶ ὅλως ἄσγετος τῇ ἐνταῦθα δημοσιευομένη. Ἐν αὐτῇ πρόκειται περὶ ἀποδόσεως χρημάτων τοῖς Ἐλισφασίοις ὑπὸ τῶν Ἐπιδαυρίων.

ῦ πράτου, τὸ δ' ἄτερον σκέ-
 λος τοῖ ἱαρομμνάμονες
 φερόσθο, τοῦ δευτέρου β-
 οὸς τοῖς αἰδοῖς δόντο

15 τὸ σκέλος, τὸ δ' ἄτερον σκ-
 ἔλος τοῖς φρουροῖς δόν-
 το καὶ τένδοσθίδια.

Τῶι Ἀσκληπιῶι θύεν βῶ-
 ν ἔρσενα καὶ ἱομονάοις
 20 βῶν ἔρσενα καὶ ἱομονά-
 οῖς βῶν θέλειαν, ἐπὶ τοῦ β-
 ομοῦ τοῦ Ἀσκληπιοῦ θύε-
 ν ταῦτα καὶ καλάϊδα, ἀνθ-
 ἔντο τῶι Ἀσκληπιῶι φερ-
 25 νᾶν κριθᾶν μέδιμμον Σ
 πυρῶν ἱεμίδιμμον οἴν-
 ου ἱεμίτειαν, σκέλος τῷ
 πράτου βοός παρθέντο τ-
 [ῶι] θεῶι, τὸ δ' ἄτερον τοῖ ἱ-
 30 [αρο]μνάμονες φε[ρόσ]θο, τ-
 [οῦ δε]υτέρου τοῖς αἰδοῖ-
 [ς δόντο] τὸ δ' ἄτερον το[ῖς]
 [φρουροῖς δόντο καὶ τέν]-
 [δοσθίδια - - - - -]

Κατὰ τὸ σχῆμα τῶν γραμμῶν καὶ κατὰ τὴν ὀρθογραφίαν ἢ ἐπιγραφή αὕτη φαίνεται ὅτι προέρχεται ἐκ τῶν τελευταίων χρόνων τῆς Ε' ἑκατονταετηρίδος π. Χ.

Ὡς πρὸς τὴν ὀρθογραφίαν παρατηρητέον ὅτι τὸ ο κεῖται ἀντὶ τοῦ ου, ἐξαιρουμένης τῆς γενικῆς τοῦ ἐνικοῦ τῶν δευτεροκλίτων ὀνομάτων· ἀλλὰ καὶ ἐν ταύτῃ τίθεται ἐνιαχοῦ ο καὶ οὐχὶ ου· οὕτως ἀπαντᾷ τῷ πρώτου (στ. 28), τ[οῦ δε]υτέρου (στ. 31). Τὸ μ διπλασιάζεται πάντοτε ἐν τῇ λ. μέδιμμος. Ἡ λ. ἱαρομμνάμονες (ἄνευ δασείας) ἀπαντᾷ γεγραμμένη διὰ δύο μ (στ. 12) καὶ δι' ἐνός (στ. 30). Τὸ σ διπλασιάζεται ἐν στ. 10 (τῶσκέλος), οὐχὶ ὅμως ἐν στ. 15. Ὡσαύτως διπλασιάζεται ἐν τῇ λ. Ἀσκλη-

πιῶι ἐν στ. 18 καὶ 22, οὐχὶ ὁμοίως ἐν στ. 24. Ἄντι θεὸς ἀπαντᾶ θεός¹. Παρατηρητέον πρὸς τούτοις τὴν χρῆσιν τοῦ ἄρθρου τοῖ.

Ἐν τῇ προκειμένῃ ἐπιγραφῇ καθορίζονται θυσίαι τελούμεναι τῷ Ἀπόλλωνι καὶ τῷ Ἀσκληπιῷ καὶ τοῖς σὺν αὐτοῖς λατρευομένοις θεοῖς καὶ θεαῖς. Τῷ Ἀπόλλωνι ἐθυσιάζετο, ἐπὶ τοῦ βωμοῦ αὐτοῦ, βοῦς καὶ ἕτερος βοῦς, ὡς φαίνεται, τοῖς σὺν αὐτῷ λατρευομένοις θεοῖς· τῷ δὲ Ἀσκληπιῷ ἐθυσιάζετο, ἐπὶ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ βωμοῦ, βοῦς, ἕτερος βοῦς τοῖς σὺν αὐτῷ λατρευομένοις θεοῖς καὶ βοῦς θήλεια ταῖς θεαῖς· ἐθυσιάζετο πρὸς τούτοις τῇ Λητοῖ ἀλεκτορὶς καὶ ἕτερα τῇ Ἀρτέμιδι, τῷ δὲ Ἀσκληπιῷ ἀλέκτωρ, καὶ προσεφέροντο τοῖς θεοῖς τὰ διὰ τὰς θυσίας ταύτας ἀναγκαῖα, κριθαί, σῖτος καὶ οἶνος. Οἱ μηροὶ δὲ τῶν θυσιάζομένων βοῶν κατενέμοντο τοῖς θεοῖς (ἐκαίοντο δηλ. ἐπὶ τῶν βωμῶν αὐτῶν), τοῖς ἱερομνήμοσι, τοῖς ἀοιδοῖς καὶ τοῖς φρουροῖς, οἳ ἐδίδοντο πρὸς τούτοις καὶ τὰ ἐντόσθια.

Αἱ θυσίαι αὗται εἶνε προφανῶς οὐχὶ ἰδιωτικαί, ἀλλὰ δημοτελεῖς, εἶνε δηλ. θυσίαι τελούμεναι ὑπὸ τῆς πόλεως τῶν Ἐπιδαυρίων. Δημοτελεῖς ὁμοίως θυσίαι ἐγίνοντο τοῖς θεοῖς, ὡς γνωστόν, κατὰ τὰς μεγάλας ἑορτάς, ἐπίσημος δὲ ἑορτὴ ἐν τῷ Ἱερῷ ἦσαν τὰ ἀνὰ τετραετίαν ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Πινδάρου τοῦλάχιστον τελούμενα Ἀσκληπιεῖα (ἴδε Σχολιαστὴν Πινδάρου Νέμ. Γ'). Ἄλλ' ἐκ τῆς ἐν Fouilles d'Épidaure, σ. 73 ἀρ. 233, ἐπιγραφῆς μανθάνομεν ὅτι οἱ τῶν Ἐπιδαυρίων ἄποικοι Ἀστυπαλαιεῖς ἔπεμπον εἰς Ἐπίδαυρον πρὸς θυσίαν, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς τελέσεως πομπῆς, βοῦν (τὴν λέξιν ταύτην πρότερον ἐγὼ ὡς συμπλήρωσιν, ἢ συμπλήρωσις δ' αὕτη βεβαιουῖται διὰ τῆς νῦν εὐρεθείσης ἐπιγραφῆς). Ὁ βοῦς ἄρα οὗτος θὰ ἐθυσιάζετο μετὰ τῶν κατὰ τὴν προκειμένην ἐπιγραφὴν θυσιάζομένων τῷ Ἀπόλλωνι καὶ Ἀσκληπιῷ βοῶν. Ἐπιδή δὲ τῆς θυσίας ταύτης προηγεῖτο πομπή, ἐξάγεται ὅτι ὄντως περὶ τῆς ἑορτῆς τῶν Ἀσκληπιείων πρόκειται, καθ' ἣν πομπή πάντως θὰ ἐξεκίνηι ἐξ Ἐπιδαύρου εἰς τὸ Ἱερόν, εἰς τὸν Ἀπόλλωνα καὶ τὸν Ἀσκληπιόν, ὡς δηλοῦται ἐκ τῶν ποιημάτων τοῦ Ἰσύλλου, ἡγουμένων τῶν ἀρίστων ἐν τῇ πόλει

ἀνδρῶν, μακρὰν φερόντων τὴν κόμην, ἐνδεδυμένων λευκὰ ἱμάτια καὶ ἐστεφανωμένων τῶν μὲν στεφάνῳ δάφνης, τῶν δὲ στεφάνῳ ἐλαίας, καὶ ἀδομένων καθ' ὁδὸν παιάνων, οἷος καὶ ὁ ὑπὸ τοῦ Ἰσύλλου ποιηθεῖς.

Συμπέρασμα τῶν εἰρημένων εἶνε ὅτι ἡ προκειμένη ἐπιγραφὴ καθορίζει τὰς θυσίας, ἃς ἡ πόλις τῶν Ἐπιδαυρίων ἐτέλει κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν Ἀσκληπιείων. Ἀλλὰ πότε ἀκριβῶς καὶ ἐπὶ τίνι εὐκαιρίᾳ ἐγένετο ὁ κανονισμὸς οὗτος τῶν θυσιῶν;

Ἀρχομένης τῆς Δ' ἑκατονταετηρίδος, κατὰ τοὺς χρόνους καθ' οὓς ὁ Πλάτων συνέγραψε τὸν Ἴωνα, ἐτελέσθησαν τὸ πρῶτον ἐν τῷ Ἱερῷ κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν Ἀσκληπιείων (τῷ 394 π. Χ. κατὰ τὸν Bruno Keil, ἴδε Ath. Mittheilungen 1895 σ. 77) ἀγῶνες μουσικῆς καὶ ραψωδίας (Ἴων, I). Ἀλλ' ἡ ἀπόφασις περὶ ἰδρύσεως τῶν ἀγῶνων τούτων θὰ προηγῆθη ὅπωςδήποτε ἔτη τινὰ τῆς τελέσεως αὐτῶν. Φαίνεται ἄρα ὅτι, ληγούσης τῆς Ε' ἑκατονταετηρίδος, προέβησαν οἱ Ἐπιδαυριοὶ εἰς ἀναδιοργάνωσιν τῆς ἑορτῆς τῶν Ἀσκληπιείων· καθώρισαν τότε καὶ ἐκανόνισαν τὰς δημοτελεῖς κατὰ τὴν ἑορτὴν ταύτην θυσίας καὶ ἀπεφάσισαν ὅπως τελῶνται ἐν αὐτῇ καὶ ἀγῶνες μουσικῆς καὶ ᾠδικῆς πρὸς τοῖς πρότερον τελουμένοις γυμνικοῖς ἀγῶσι. Τότε ἀπεφάσισαν, ὡς φαίνεται, καὶ περὶ οἰκοδομῆς τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀσκληπιοῦ, δι' οὗ νέα περίοδος μνημειακῆς λαμπρότητος ἤρξατο ἐν τῷ Ἱερῷ¹.

Μετὰ τὰ γενικὰ ταῦτα συμπεράσματα μεταβαίνομεν εἰς παρατηρήσεις τινὰς ἐπὶ τῶν κατέκαστα τῆς προκειμένης ἐπιγραφῆς.

Ἡ ἐπιγραφὴ διαιρεῖται εἰς δύο μέρη ἀποχωριζόμενα ἀπ' ἀλλήλων διὰ κενοῦ χώρου ἐνός σχεδὸν στίχου. Ἐν μὲν τῷ πρώτῳ μέρει (τῷ μέχρι τοῦ στ. 17) ἀναγράφονται αἱ θυσίαι αἱ τελούμεναι τῷ Ἀπόλλωνι, ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ (τῷ ἀπὸ τοῦ στ. 18) ἀναγράφονται αἱ θυσίαι αἱ τελούμεναι τῷ Ἀσκληπιῷ. Προηγεῖται δὲ καὶ ἐνταῦθα, ὡσπερ καὶ ἐν πάσαις σχεδὸν ταῖς ἐν τῷ Ἱερῷ κοιναῖς τοῖς θεοῖς τούτοις ἀναθηματικαῖς καὶ ἄλλαις ἐπιγραφαῖς, ὁ Ἀπόλλων, ὡς πατὴρ τοῦ Ἀσκληπιοῦ καὶ ὡς ὁ ἀρχαῖος

¹ Καὶ ἐν ἄλλαις ἐπιγραφαῖς ἐκ τοῦ Ἱεροῦ ἀντὶ θεο- ἀπαντᾶ θεο-.
¹⁸ Baunack: (Aus Epidauros 25) καὶ F. d'Épidaure ἀρ. 237.
Πρ6. Athen. Mittheilungen 1885 σ. 417.

¹ Περὶ τῶν ζητημάτων τούτων πραγματεύομαι ἐκτενῶς ἐν βιβλίῳ διατελοῦντι ὑπὸ τὰ πιεστήρια, ἐπιγραφομένων «Τὸ Ἱερόν τοῦ Ἀσκληπιοῦ καὶ ἡ θεραπεία τῶν ἀσθενῶν».

τερον πιθανῶς λατρευόμενος ἐν τῷ Ἱερῷ θεός¹.

Στ. 1-4. Τὰ ἐν τοῖς στίχοις τούτοις συμπληρῶ κατὰ τὰ ἐν τῷ δευτέρῳ μέρει τῆς ἐπιγραφῆς. Κατὰ τὰ ἐν τῷ δευτέρῳ τούτῳ μέρει ἐθυσιάζοντο τρεῖς βόες ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τοῦ Ἀσκληπιοῦ· ἀποβλέποντες ὅμως εἰς τὰ ἐν τῷ πρώτῳ μέρει τῆς ἐπιγραφῆς ὀριζόμενα περὶ τῆς κατανομῆς τῶν μηρῶν τῶν θυσιαζομένων βοῶν συνάγομεν, ὅτι ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος ἐθυσιάζοντο οὐχὶ τρεῖς, ἀλλὰ δύο βόες· εἰς βοῦς ἄρα ἐθυσιάζετο τῷ Ἀπόλλωνι καὶ εἰς ὁμονάοις ἢ ὁμονάοις αὐτοῦ. Ἄλλ' ἐπειδὴ αἱ ὁμόναοι τῷ Ἀπόλλωνι, ἢ Λητῷ καὶ ἢ Ἀρτεμίδι, ἀναφέρονται ὀνομαστικῶς ἐν στ. 5 καὶ 6, συμπληρῶ ἐν στ. 2 ἁπομόναοις.

Ἡ λ. ὁμόναος (σύνναος, συνίερος) πρώτην φοράν, ἐφ' ὅσον γνωρίζω, ἀπαντᾷ ἐν ταύτῃ τῇ ἐπιγραφῇ· ἐσχηματίσθη δὲ κατὰ τὰ ὁμόβωμος, ὁμοβώμιος.

Στ. 5 καὶ 23. Ἡ λέξις κάλαϊς (καὶ κάλλαις) εἶνε γνωστὴ ὡς σημαίνουσα πολυτίμον λίθον ὀνομασθέντα οὕτως, ὡς φαίνεται, ἐκ πορφυροειδοῦς αὐτοῦ χρώματος· σχηματίζεται ἄρα ἡ λέξις ἐκ τοῦ κάλλη (Ἡσύχιος: «κάλλη», πᾶν πορφυροειδὲς χρῶμα, ἔνιοι δὲ τὰ ποικίλα· καὶ παρ' Αἰγυπτίοις χρῶμα καλλάινον· κάλλη, εἶδος ἄνθους ποιὸν πρὸς βαφὴν ἀρμυζῶν. — Μ. Ἐτυμ. κάλλη, τὰ ἄνθη ἢ τὰ πορφυρᾶ ἱμάτια, ἢ τὰ βαπτὰ ἔρια). Ἄλλ' ἐκ τοῦ κάλλη σχηματίζονται ὡσαύτως τὰ κάλλαια, ἃ δηλοῦσι τοὺς πώγωνας τῶν ἀλεκτρούων (Ἡσύχιος: κάλλαια, οἱ τῶν ἀλεκτρούων πώγωνες. — Μ. Ἐτυμ. κάλλαια καλοῦνται τὰ κάτῳθεν τῶν ἀλεκτρούων ὡσπερ γένεια διὰ τὸ εἶνε ἄνθηρά καὶ πορφυρῶδη, τὰ πορφυρᾶ γὰρ κάλλη ἐκαλοῦντο . . . ἔνθα καὶ τὸ καλλάινον· ἔστι δὲ χρῶμα ἄνθηρόν ἢ τὸ βένετον χρῶμα οὕτω λεγόμενον, ἐξ οὗ καὶ κέραμος καλλάινος).

Κατὰ ταῦτα, ἔχοντες ὑπ' ὄψιν ὅτι ὁ ἀλέκτωρ ἐσχετίζετο τῇ λατρείᾳ τοῦ Ἀσκληπιοῦ καὶ κατ' ἐξοχὴν ἐθύετο τῷ θεῷ τούτῳ², δυνάμεθα εὐλόγως

¹ Ἐν τῷ ἐν σ. 4 σημ. 1 μνημονευομένῳ βιβλίῳ μου (ἐν σ. 183 κ.ε.) ἐκθέτω τοὺς λόγους δι' οὓς φρονῶ ὅτι ἡ ἐν τῷ Ἱερῷ λατρεία τοῦ Ἀπόλλωνος ἦτο πιθανῶς ἀρχαιότερα τῆς τοῦ Ἀσκληπιοῦ.

² Πλάτων (Φαίδων, 118 Α). Λουκιανός (Δις κατηγορούμενος, 5). Ἡρόδοτος (IV, 12, 88 κ.ε.). Ἀρτεμίδωρος (Ὀνειροκριτικά, V, 9). Περὶ Πλούταρχον (β. Πύρρου III, 8) καὶ C. I. G. ἀρ. 5890 στ. 16.

νὰ δεχθῶμεν ὅτι ἡ ἐν τῇ προκειμένῃ ἐπιγραφῇ λέξις κάλαϊς σημαίνει τὸν πώγωνα τοῦ ἀλεκτρούου, ἴσως δὲ καὶ τὸν ὄλον ἀλεκτρούονα, σημαίνει δηλ. ἐκ τοῦ μέρους τὸ ὄλον. Παρατηρητέον ὅμως ὅτι ἀλεκτρούονες ὀνομάζοντο τὸ πάλαι ὄχι μόνον οἱ ἀλέκτορες, ἀλλὰ καὶ αἱ ἀλεκτορίδες (ὁ καὶ ἡ ἀλεκτρούων), ὡς μαρτυροῦσι τὰ ἐξῆς:

Ἐν ταῖς Νεφέλαις τοῦ Ἀριστοφάνους, στ. 662, εἴρηνται τάδε:

«τὴν τε θήλειαν καλεῖ· ἀλεκτρούονα κατὰ ταῦτό καὶ τὸν ἄρρενα».

Σχετικῶς δὲ πρὸς ταῦτα ὁ Σχολιαστὴς προσθέτει τὰ ἐξῆς: «Οὐκ ἂν ἄλλως λέγοιτο τοῦτο, εἰ μὴ ἐν ἔθει ἦν τότε καὶ τὴν θήλειαν ἀλεκτρούονα λέγειν, σαφὲς δὲ γίνεται ἐν Ἀμφιάρῳ:

γύναι, τί τὸ φοφῆσάν ἐστ'; ἀλεκτροῦὸν
τὴν κύλικα κκαταβέβληκεν, οἰμώζουσά γε·

καὶ ἐν τῷ τοῦ Πλάτωνος Δαιδάλῳ:

ἐνίοτε πολλὰ τῶν ἀλεκτρούων βίβ
ὑπηνέμια τίκτουσιν ὡς πολλάκις·

καὶ πρὸς τούτοις:

ὁ δὲ παῖς ἔνδον τὰς ἀλεκτρούνας σοβεῖ».

Ἄλλα παραδείγματα παραθέτει ὁ Ἀθήναιος IX, 373 καὶ 374), οἶον: «Καὶ Θεόπομπος δ' ἐν Εἰρήνῃ ἐπὶ τῆς Θηλείας ἔταξε τὸν ἀλεκτρούονα λέγων οὕτως:

ἄχθομαι δ' ἀπολώλεκῶς
ἀλεκτρούονα τίκτουσαν ὡς πύγκλα·

καὶ Ἀριστοφάνης Δαιδάλῳ:

ὦν μέγιστον τέτοκεν ὡς ἀλεκτροῦων» κτλ.

Κατὰ ταῦτα δέον νὰ δεχθῶμεν ὅτι ἡ λέξις κάλαϊς ἐν μὲν στ. 5, ἔνθα πρόκειται περὶ θυσίας τελουμένης θεαῖς (τῇ Λητοῖ καὶ τῇ Ἀρτέμιδι), σημαίνει τὸν πώγωνα ἀλεκτορίδος ἢ τὴν ὄλην ἀλεκτορίδα, ἐν δὲ στ. 23, ἔνθα πρόκειται περὶ θυσίας τελουμένης θεῷ (τῷ Ἀσκληπιῷ), σημαίνει τὸν πώγωνα ἀλέκτορος ἢ τὸν ὄλον ἀλέκτορα.

Τούτων δὲ τῶν δύο ἐρμηνειῶν φρονῶ ὅτι ἡ δευτέρα εἶνε ἡ μάλλον πιθανή, ὅτι δηλ. κάλαϊς σημαίνει τὸν ὄλον ἀλεκτρούονα μάλλον ἢ τὸν πώγωνα αὐτοῦ.

Εἶνε γνωστὸν ὅτι θυσιαζομένου ἱερείου τινὸς τοῖς θεοῖς προσεφέροντο αὐτοῖς, ἐκαίοντο δηλ. ἐπὶ τῶν βωμῶν, μόνον μέρη τινὰ καὶ ἰδίως ἄχρηστα μέρη, οἷον τὰ σπλάγγνα, τὰ ἄκρα, ἢ οὐρά κτλ., ἐκαίοντο καὶ μηροί, ἀλλ' ἀφαιρουμένων ἀπ' αὐτῶν συνήθως τοῦ πλείστου τοῦ κρέατος. Κατὰ ταῦτα εὐλόγως δύναται τις νὰ δεχθῆ ὅτι, θυσιαζομένου ἀλεκτρυόνος, προσεφέρετο τῷ θεῷ μόνον ὁ πώγων. Ἄλλ' ἐν τῇ αὐτῇ περιπτώσει ἔπρεπε νὰ γίνηται μνεία ἐν τῇ ἐπιγραφῇ καὶ τοῦ ὄλου ἱερείου, δηλ. τοῦ ἀλεκτρυόνος, διότι ἐν οὐδεμιᾷ τῶν περὶ θυσιῶν ἐπιγραφῶν (ἐφ' ὅσον τοῦλάχιστον ἐγὼ γνωρίζω) ἀναγράφεται μόνον τὸ ἐπὶ τοῦ βωμοῦ καιόμενον μέρος τοῦ ἱερείου· οὐδαμοῦ ἀπαντᾷ θύειν μέρος τι ζώου ἢ πτηνοῦ, ἀλλὰ πάντοτε θύειν τὸ δεῖνα ἢ δεῖνα ζῶον. Οὕτω καὶ ἐν τῇ προκειμένη ἐπιγραφῇ δὲν ἀπαντᾷ θύειν μηρὸν βοός, ἀλλὰ θύειν βόν. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον φρονῶ ὅτι *κάλαϊς* σημαίνει μᾶλλον ἀλεκτρυόνα. Ἐκκληπτέα δὲ ἡ λέξις ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ, ὡσπερ καὶ ἡ λέξις ἀλεκτρυών, καὶ κατὰ ἀρσενικὸν καὶ θηλυκὸν γένος, ὁ καὶ ἡ *κάλαϊς*.

Σημειωτέον δὲ ὅτι, οἰασδήποτε τῶν δύο τούτων ἐρμηνειῶν δεκτῆς γενομένης, μένει ἀμετάβλητον ὁ ἀνωτέρω ἐξέθηκα ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς συμπέρασμα, ὅτι δηλ. τῇ Λητοῖ ἐθύετο ἀλεκτορίς καὶ ἐτέρα τῇ Ἀρτέμιδι, τῷ δ' Ἀσκληπιῷ ἀλέκτωρ. Διαφορὰ μόνον ὑπάρχει ἢ ἐξῆς: Κατὰ μὲν τὴν πρώτην ἐρμηνείαν ἐπὶ τῶν βωμῶν ἐκαίοντο μόνον οἱ πώγωνες τῶν ἀλεκτορίδων καὶ τοῦ ἀλέκτορος, κατὰ δὲ τὴν δευτέραν θὰ ἐκαίοντο ὀλόκληρα τὰ πτηνὰ ταῦτα, θὰ προσεφέροντο δηλ. τοῖς θεοῖς ὡς ὀλοκαυτώματα.

Στ. 8 καὶ 25. *μεδίμνον* Σ: Δὲν δυνάμεθα νὰ ἐκλάβωμεν ταῦτα ὡς αἰτιατικὴν πληθυντικὴν, νὰ ἀναγνώσωμεν δηλ. *μεδίμνονες*, διότι ἐλλείπει ἀριθμὸς τις· κατ' ἀκολουθίαν τὸ Σ δέον νὰ ἐκλάβωμεν ὡς ἀριθμητικὸν γράμμα, ὡς δηλοῦν κλάσμα τι τῆς προηγουμένης μονάδος, τοῦ μεδίμνου, ἢ μονάδα τῆς ἀμέσως ἐπομένης ὑποδιαίρεσεως.

Τὸ Σ ὡς ἀριθμητικὸν γράμμα ἀπαντᾷ μετὰ σημεία δηλοῦντα ὀβολὸν ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς ταῖς ἀναγραφούσαις τὰς δαπάνας τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀσκληπιοῦ καὶ τῆς θόλου (ἴδε Fouilles d'Épidaure, σ. 83). δηλοῖ δέ, ὡς φαίνεται, ἓνα χαλκοῦν. Ἄγνωστον ὅμως πῶς πρέπει νὰ ἐκληφθῆ ἢ σημασία του αὕτη, ἄγνωστον δηλ. ἂν σημαίνει μονάδα τῆς ἀμέσως ἐπομέ-

νης ὑποδιαίρεσεως, ἓνα χαλκοῦν (ἀσχέτως τοῦ πόσοι χαλκοὶ ἀπετέλουν ἓνα ὀβολόν) ἢ ἂν σημαίνει ὠρισμένον κλάσμα τῆς προηγουμένης μονάδος, οὐχὶ δηλ. ἓνα χαλκοῦν, ἀλλὰ τοιοῦτον κλάσμα τῆς προηγουμένης μονάδος, τοῦ ὀβολοῦ, ὅπερ ἰσοδυναμεῖ πρὸς ἓνα χαλκοῦν. Δεκτῆς γενομένης τῆς πρώτης ἐρμηνείας, τὸ Σ δηλοῖ ἐν τῇ προκειμένη ἐπιγραφῇ ἓνα ἐκτέα (τοῦ μεδίμνου διαιρουμένου εἰς ἕξ ἐκτεῖς). Δεκτῆς δὲ γενομένης τῆς δευτέρας ἐρμηνείας, ἵνα ἀνεύρωμεν τὴν σημασίαν τοῦ Σ δέον νὰ γνωρίζωμεν τὸ κλάσμα, πρὸς ὃ ἰσοδυναμεῖ τοῦτο. Τὸ κλάσμα τοῦτο δὲν δύναται νὰ εἶνε $\frac{1}{8}$, διότι ἐξ ἀνεκδότου ἐπιγραφῆς ἐκ τοῦ Ἱεροῦ μανθάνομεν ὅτι ὁ ὀβολὸς διηρεῖτο εἰς πλεον τῶν 9 χαλκῶν, ἴσως ἄρα διηρεῖτο εἰς 12 χαλκοῦς, ὡς ἐν Δήλῳ καὶ ἐν Ὀρχομενῷ (πρβ. Bruno Keil ἐν Ath. Mittheilungen 1895 σ. 63 σημ. 1)· κατ' ἀκολουθίαν τὸ ζητούμενον κλάσμα δυνατόν νὰ εἶνε $\frac{1}{12}$. Οὕτω δ' ἔχοντος τοῦ πράγματος, τὸ Σ ἐν τῇ προκειμένη ἐπιγραφῇ σημαίνει ἐν ἡμῖς *κτον*.

Ἐκκληπτέον ἄρα τὸ προκείμενον χωρίον ὡς δηλοῦν ἓνα μεδίμνον καὶ ἓνα ἐκτέα ἢ ἐν ἡμῖς *κτον*.

Σημειωτέον δ' ὅτι τὸ Σ ἀπαντᾷ ὡς ἀριθμητικὸν σημεῖον ἀγνωστού σημασίας καὶ ἐν ἐπιγραφῇ ἐκ Νεμέας (Bull. de corr. hellénique, 1885 σ. 354) καὶ ἐν ἐτέρῃ ἐκ Περγάμου (Fraenkel: Inscr. von Pergamon II ἀρ. 264).

Στ. 8 καὶ 26. *ἡμίδιμνον*: Ἐν Κῷ ἀπαντᾷ *ἡμέδιμνον* (Paton and Hicks: Inscriptions of Cos, ἀρ. 39).

Στ. 9 καὶ 26. *ἡμίτειαν*, κοτύλην δηλ.

Αἱ προσφερόμεναι τοῖς θεοῖς κριθαί, σῖτος καὶ οἶνος, ἐχρησίμευσον διὰ τὰς τελουμένας θυσίας. Αἱ κριθαὶ καὶ ὁ σῖτος ἦσαν αἱ καλούμεναι ὀλαί, ἃς ἕκαστος τῶν παρεστώτων ἔρριπτεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ θύματος καὶ ἐπὶ τοῦ καιόντος βωμοῦ. διὰ δὲ τοῦ οἴνου, ἀναμειγμένου μετὰ ὕδατος, ἐτέλει σπονδὴν ὁ ἱερεὺς πρὸ τοῦ θύματος καὶ ἐπὶ τοῦ βωμοῦ.

Στ. 12 καὶ 30. *ἱερομνάμονες*: ἄνευ τοῦ δασέος. Σημειωτέον ὅτι ἐν Ἐπιδαύρῳ καὶ μετὰ τὴν Ε' ἑκατονταετηρίδα ἢ λ. ἱερός, ἱερεὺς καὶ αἱ ἐκ ταύτης παραγόμεναι δὲν ἐδασύνοντο (πρβ. Athen. Mitth., 1895 σ. 416).

Τῶν πρώτων τῶν θυσιαζομένων βοῶν ὁ μὲν ἔτε-

ρος τῶν μηρῶν προσεφέρετο τοῖς θεοῖς, ἐκαίετο δηλ. ἐπὶ τοῦ βωμοῦ, τὸν δὲ ἕτερον ἐλάμβανον οἱ ἱερομνήμονες, οἵτινες, ὡς ἐκ τῆς προκειμένης ἐπιγραφῆς μανθάνομεν, προῖσταντο τῶν θυσιῶν καὶ διέθετον τὰ κατ' αὐτάς.

Ἐν Fouilles d'Épidaure, σ. 109 ἀρ. 259, ἐξέθηκα ὅτι οἱ ἱερομνήμονες ἦσαν ταμίαι κατὰ τοὺς ρωμαϊκοὺς τοῦλάχιστον χρόνους. Ἐξ ἀνεκδότων δ' ἐπιγραφῶν μανθάνομεν ὅτι οὗτοι ἦσαν ταμίαι καὶ κατὰ τὴν Δ' ἑκατονταετηρίδα π. Χ. Ὡσπερ οἱ ἱερεῖς, διηύθυνον ταμεῖόν τι καὶ οἱ ἱερομνήμονες καὶ ἐπλήρονον καὶ οὗτοι χρήματα δι' ἐκτελούμενα ἐν τῷ Ἱερῷ δημόσια ἔργα καὶ ἄλλας δαπάνας. Ὡς διαχειρισταὶ δὲ χρημάτων διέφερον τῶν ἱερέων, διαχειριζομένων ὡσαύτως, ὡς εἶπον, ταμεῖόν τι (ἴδε Fouill. d'Épid. σ. 104) κατὰ τοῦτο, ὅτι εἶχον παρ' ἑαυτοῖς καὶ ἓνα γραμματεῖα.

Λαμβάνοντες δὲ νῦν ὑπ' ὄψιν καὶ τὰ ἐκ τῆς προκειμένης ἐπιγραφῆς πορίσματα συνάγομεν ὅτι οἱ ἐν τῷ Ἱερῷ ἱερομνήμονες ἦσαν, ὡς φαίνεται, ὅ,τι καὶ οἱ ἐν Ἀθήναις καὶ ἐν Δήλῳ ἱεροποιοί, ὃ ἐστὶν οἱ καθιστάμενοι ἐπὶ τὴν φυλακὴν τῶν ἱερῶν χρημάτων καὶ οἱ ἐπὶ τὰ ἱερά¹.

Στ. 14 καὶ 32. ἀοιδοῖς: Τῶν δεύτερον θυσιαζομένων βοῶν, τὸν ἕτερον τῶν μηρῶν ἐλάμβανον οἱ ἀοιδοὶ καὶ τὸν ἄλλον οἱ φρουροί.

Οἱ ἀοιδοὶ λαμβάνοντες τὸ αὐτὸ μερίδιον ἐκ τῶν θυμάτων, ὃ καὶ οἱ ἱερομνήμονες καὶ οἱ φρουροί, θὰ ἀνῆκον, ὡσπερ καὶ οἱ τελευταῖοι οὗτοι, ἐν τῷ ἱερατικῷ προσωπικῷ τοῦ Ἱεροῦ. Ἦδον οὗτοι παιᾶνας, ὡς φαίνεται, κατὰ τὴν τέλεσιν τῶν θυσιῶν, ἄλλ' ἢ ὑπηρεσία των δὲν περιωρίζετο μόνον ἐν τούτῳ.

Τὰ Ἀσκληπιεῖα δὲν ἦσαν προσιτὰ τοῖς πιστοῖς μόνον κατὰ τὰς ἐπισήμους ἑορτὰς καὶ τελετὰς, ἀλλὰ καθ' ἑκάστην. Εἰς αὐτὰ κατέφευγον πρὸ πάντων οἱ πάσχοντες καὶ διαρκῶς ἐν αὐτοῖς ἐπὶ πολὺν χρόνον διέτριβον μέχρις οὗ θεραπευθῶσιν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. Ἀναγκαίως ἄρα θὰ ἐτελοῦντο ἐν αὐτοῖς καθημερινὰ τελεταί: Ουσίαι προσεφέροντο, εὐχαὶ καὶ ὕμνοι ἀνεπέμποντο τῷ Ἀσκληπιῷ καὶ ἄσματα ἐψάλλοντο, παρισταμένων τῶν ἰκετῶν τοῦ Θεοῦ ἐν ταῖς δοξολογίαις ταύταις καὶ ἐν καταλύξει ἐπικαλουμένων τὴν θεῖαν ἀντίληψιν. Ὅτι δὲ ὄντως κα-

¹ Bulletin de corr. hellénique 1880 σ. 233 (Foucart) καὶ 1890 σ. 317 (Homolle).

θημερινή τις δοξολογία ἐγένετο ἐν τοῖς Ἀσκληπιείοις, καὶ δὴ ἐν ὥρᾳ ὄρθρου, εἶνε δυνατόν νὰ ἐξαχθῆ καὶ ἐξ ὧν οἱ ἀρχαῖοι παραδίδουσιν ἡμῖν περὶ ᾠδῆς τῷ Ἀσκληπιῷ ὕμνων καὶ παιᾶνων, ὅσον ὁ Λουκιανὸς (Δημοσθένους ἐγκώμιον, 27) «οὐδὲ γὰρ τὰσκληπιῷ μεῖόν τι γίνεται τιμῆς, εἰ, μὴ τις τῶν προσιόντων αὐτῶν ποιησάντων παιᾶνα, τὰ Ἰσοδήμου τοῦ Τροιζηνίου καὶ Σοφοκλέους ἄδεται», ὁ Αἰλιανὸς (Ἀποσπ. 98. Ἴδε Σουΐδαν ἐν λ. ἀσκληπιάζε) «καὶ ὄρθριον ἀδομένου τοῦ παιᾶνος τῷ Ἀσκληπιῷ ἑαυτὸν ἀποφαίνει τῶν χορευτῶν ἓνα» κτλ., ὁ Ἀριστείδης ὁ ῥήτωρ (I σ. 452 καὶ 517, ἐκδ. Dind.) «ἐδόκουν ἐν τῷ ἱερῷ εἶναι τοῦ Ἀσκληπιοῦ ὄρθριον καὶ χαίρειν ὡς ταχέως ἀνεώγνυτο. ἐδόκουν δὲ καὶ τοὺς παῖδας ἄδειν τὸ ἀρχαῖον ἄσμα» καὶ «ἔπειθ' οἱ θεραπευταὶ προειστήκειμεν, ὡσπερ ὅταν ὁ παιᾶν ἄδῃται», ὁ Πausanίας (III, 26, 10) «διὸ καὶ τάδε αὐτὸς οἶδα περὶ τὸ Ἀσκληπιεῖον τὸ ἐν Περγάμῳ γινόμενα: ἄρχονται μὲν ἀπὸ Τηλέφου τῶν ὕμνων» κτλ.

Κατὰ ταῦτα δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν ὅτι οἱ κατὰ τὴν προκειμένην ἐπιγραφὴν ἐν τῷ Ἱερῷ ὑπηρετοῦντες ἀοιδοὶ ἦσαν οἱ κατὰ τὰς καθημερινὰς ἐν αὐτῷ τελετὰς ἄδοντες τὰ πρὸς ἐξύμνησιν καὶ ἐξιλέωσιν τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἄσματα¹. Τοιαύτην δὲ ὑπηρεσίαν φαίνεται ὅτι ἐξετέλουν καὶ οἱ ἐν τῷ ἐν Πειραιεῖ Ἀσκληπιεῖῳ, κατ' ἐπιγραφὴν δημοσιευμένην ἐν Bull. de corr. hellénique, 1890 σ. 649, παιανιστὰι τοῦ Ἀσκληπιοῦ τοῦ Μουρυχίου.

Στ. 16 καὶ 33. φρουροῖς: Οἱ φρουροὶ εἶνε, ὡς φαίνεται, αὐτοὶ οἱ κατὰ τὴν ἐν τοῖς ἐπομένοις, ὑπ' ἀρ. 2, ἐπιγραφὴν τῶν μεταγενεστέρων χρόνων δύο ναοφύλακες.

Στ. 34 κ. ἐ. Ἐν τοῖς ἐπομένοις στίχοις τῆς ἐπιγραφῆς θὰ ὠρίζετο ἢ κατανομὴ τῶν μηρῶν τῆς τρίτης βοός.

Ὡς πρὸς δὲ τὰ δέρματα τῶν θυμάτων σημειώτεον ὅτι, ἀφ' οὗ ταῦτα δὲν κατενεμόντο τινι, θὰ διετίθεντο εἰς ὄφελος τοῦ ταμεῖου τοῦ Ἱεροῦ. Γνωστὸν δὲ ὅτι καὶ ἐν Ἀθήναις τὰ ἐκ τῶν μεγάλων θυσιῶν δέρματα ἐπωλοῦντο εἰς ὄφελος τοῦ δημοσίου ταμεῖου (ἴδε C. I. A. II. 145, καὶ πρβ. Ἀρχ. Ἐφημερίδα, 1897 σ. 188).

¹ Περὶ ταύτης τῆς ἐν τοῖς Ἀσκληπιείοις τελουμένης καθημερινῆς δοξολογίας πραγματεύομαι ἐκτενῶς ἐν τῷ ἐν σ. 4 σημ. 1 μνημονευμένῳ βιβλίῳ μου, ἐν σ. 210 ἕως 217.

B'.

Ἐπιγραφαὶ ἐκ τοῦ ἱεροῦ τοῦ Ἀπόλλωνος

Περὶ τοῦ ἱερῆτικοῦ προσωπικοῦ

Ἐδηλώσαμεν ἀνωτέρω ὅτι ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Ἀσκληπιοῦ, ὅπερ κεῖται κατὰ τὸ ἀνατολικὸν ἄκρον τῆς πεδιάδος τοῦ Ἱεροῦ, ἐλατρεύετο σὺν τῷ Ἀσκληπιῷ καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ Ἀπόλλων, ὅστις καλεῖται Ἀπόλλων Μαλεάτης. Τὰ ὑπὸ τοῦ Ἀσκληπιοῦ γινόμενα ἰάματα τῶν ἀσθενῶν εἶνε ἀναγεγραμμένα ἐν ταῖς εὐρεθείσαις στήλαις ὡς ἰάματα τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τοῦ Ἀσκληπιοῦ, τὰ δὲ τῷ Ἀσκληπιῷ προσφερόμενα ἀναθήματα προσεφέροντο συγχρόνως καὶ τῷ Ἀπόλλωνι, διότι ἐν ταῖς ἀναθηματικαῖς ἐπιγραφαῖς ἀναγράφεται καὶ τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ τούτου καὶ δὴ πρὸ τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἀσκληπιοῦ. Ἄλλ' ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Ἀσκληπιοῦ ὁ Ἀπόλλων εἶχεν, οὕτως εἶπεῖν, μόνον ἐπίτιμον θέσιν, διότι ἐν αὐτῷ οὔτε

2. Ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶ τῷ θεατῇ παραστάδος ἐκ τιτανολίθου (ὑψ. 0,77, πλ. 0,36, πάχ. 0,46):

ΘΕΟΣ ΑΓΑΘΑ ΤΥΧΑ
 ΣΚΑΝΑΙΕΡΕΩΣ ΑΡΧΙΜΗ
 ΔΟΥΣ ΤΟΥ ΙΛΑΡΟΥΝΑ
 ΚΟΡΟΥ ΠΔΡΑΜΟΝΗΣΤΗΣ
 ΑΒΑΣΚΑΝΤΟΥ ΠΥΡΟΦΟ
 ΡΟΥ ΙΛΑΡΟΥ ΤΟΥ ΑΡΧΙΜΗ
 ΔΟΥΣ ΖΑΚΟΡΟΥ ΔΑΝ ΠΡΟ
 ΤΥΧΗΣ ΝΑΥΦΥΛΑΚΩΝ
 ΕΥΤΥΧΟΥΡΚΑΙ ΔΑΦΝΟΥ
 ΙΕΡΕΩΣ ΑΜΕΝΟΙ ΞΕΤΕΙ
 ΤΟΙΣ ΘΕΟΙΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥ

ΜΕΝ

ναὸν οὔτε βωμὸν εἶχε. Τὸ ἱερόν τοῦ Ἀπόλλωνος ἔκειτο ἐπὶ τοῦ ἀμέσως ὑπὲρ τὸ ἱερόν τοῦ Ἀσκληπιοῦ ὑψουμένου Κυνορτίου ὄρους (Πανσ. II, 27).

Κατὰ τὸ μέσον τοῦ καθ' ἅπασαν τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τοῦ Ἱεροῦ ἐκτεινομένου Κυνορτίου ὄρους, ἐπὶ ὄροπεδίου ὃ καλεῖται σήμερον Χαρανί, κεῖται τὸ ἱερόν τοῦ Ἀπόλλωνος Μαλεάτου. Ἐκεῖ σώζεται δεξαμενὴ, ἢ ὑπὸ τοῦ Ἀντωνίνου ποιηθεῖσα, καὶ ἄλλα τινὰ λείψανα τοῦ ἱεροῦ.

Ἐνασκαφαί τινες ἐνεργηθεῖσαι ἐν τῷ ἱερῷ τούτῳ ἀπεκάλυψαν οἰκοδόμημά τι τῶν μεταγενεστέρων ρωμαϊκῶν χρόνων καὶ ἤνεγκον εἰς φῶς γλυπτὰ τινὰ καὶ ἐπιγραφάς, ὧν τινες, τὰς ὑπ' ἀρ. 2 ἕως 9, δημοσιεύω ἐνταῦθα.

2-3. Ἐπὶ τῶν κατὰ χώραν κειμένων παραστάδων τῆς θύρας τῆς αὐλῆς τοῦ μνημονευθέντος οἰκοδομήματος, αἵτινες σώζονται εἰς ὕψος 0,77, εἶνε κεχαραγμένοι αἱ ἐξῆς δύο ἐπιγραφαί:

3. Ἐπὶ τῆς δεξιᾶ τῷ θεατῇ παραστάδος (ὑψ. 0,77, πλ. 0,36, πάχ. 0,46):

ΘΕΟΣ ΑΓΑΘΑ ΤΥΧΑ
 ΧΑΙΡΕΣΚΑΝΑΙΕ
 ΡΕΩΣ ΙΛΑΡΟΥ ΤΟΥ
 ΑΡΧΙΜΗΔΟΥΣ ΗΑ
 ΚΟΡΟΥ ΚΕΡΔΩΝ Ι
 ΔΟΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ
 ΠΥΡΟΦΟΡΟΥ ΙΛΑ
 ΡΟΥ Υ

ΕΤΟΥΣ Π Γ

ΕΥΤΥΧΩΣ

¹ Πρακτικὰ τῆς Ἑταιρείας τοῦ ἔτους 1896 σ. 31.

- (2) Θεός, ἀγαθὰ τύχα.
 Σκανὰ ἱερέως Ἀρχιμή-
 δους τοῦ Ἰλάρου, να-
 κόρου Παραμόνης τῆς
 5 Ἀβασκάντου, πυροφό-
 ρου Ἰλάρου, τοῦ Ἀρχιμή-
 δους, ζακόρου Λανπρο-
 τύχης, ναυφυλάκων
 Εὐτύχου C (= Εὐτύχου) καὶ Δάφνου.
 10 ἱερωσάμενοι ζ' ἔτει
 τοῖς θεοῖς εὐχαριστοῦ-
 μεν.

- (3) Θεός, ἀγαθὰ τύχα
 χαῖρε. Σκανὰ ἱε-
 ρέως Ἰλάρου τοῦ
 Ἀρχιμήδους, να-
 5 κόρου Κερδωνί-
 δος Διονυσίου,
 πυροφόρου Ἰλά-
 ρου [E]ύ[τύχου]? --

 10 ἔτους Π Γ
 εὐτυχῶς.

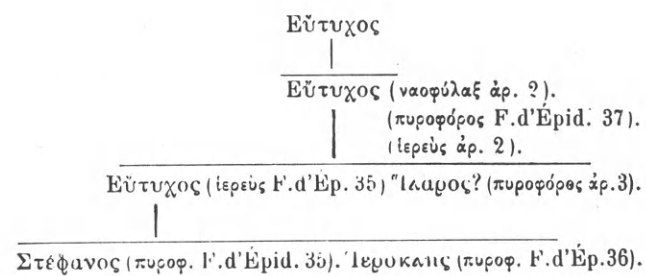
Ὁ ἐν τῇ ὑπ' ἀρ. 2 ἐπιγραφῇ πυροφόρος Ἰλαρος Ἀρχιμήδους εἶνε προφανῶς υἱὸς τοῦ κατὰ τὴν αὐτὴν ἐπιγραφὴν Ἀρχιμήδους Ἰλάρου καὶ αὐτὸς οὗτος ὁ κατὰ τὴν ὑπ' ἀρ. 3 ἐπιγραφὴν ἱερεὺς Ἰλαρος Ἀρχιμήδους. Ἐν ἄλλαις λέξεσι, κατὰ τὸ ἔτος Ε' ἦτο ἱερεὺς ὁ Ἀρχιμήδης Ἰλάρου καὶ πυροφόρος ὁ υἱὸς τοῦ Ἰλαρος, μετὰ 23 δ' ἔτη, κατὰ τὸ ἔτος ΠΓ', ὁ Ἰλαρος οὗτος ἐγένετο ὡσαύτως ἱερεὺς.

Ὁ δὲ κατὰ τὴν ὑπ' ἀρ. 2 ἐπιγραφὴν ναοφύλαξ Εὐτυχὸς Εὐτύχου εἶνε ἴσως ὁ ἐν τῇ ἐπομένῃ ὑπ' ἀρ. 4 ἐπιγραφῇ ἱερεὺς καὶ ὁ ἐν τῇ ἐν Fouilles d'Épidaure, σ. 44 ἀρ. 37, Εὐτυχὸς Εὐτύχου, ὁ πατὴρ τοῦ ἐν τῇ ἐτέρᾳ ὑπ' ἀρ. 35 ἐπιγραφῇ ἱερέως Εὐτύχου Εὐτύχου τοῦ Εὐτύχου. Ὁ αὐτὸς δύναται νὰ εἶνε ὡσαύτως ὁ πατὴρ τοῦ κατὰ τὴν ὑπ' ἀρ. 3 ἐπιγραφὴν Ἰλάρου [E]ύ[τύχου], ἂν ἡ συμπλήρωσις αὕτη εἶνε ὀρθή. Προτείνω δὲ τὴν συμπλήρωσιν ταύτην διότι πρὸ τοῦ σωζομένου ἐν τῷ λίθῳ Υ ἐν μόνον γράμμα ελλείπει· ἂν ὑπῆρχε χῶρος διὰ δύο γράμματα θὰ συνεπλήρουν Ἰλάρου [το]ῦ [Ἰλάρου? ἔχων ὑπ' ὄψιν ὅτι ὁ πυροφόρος οὗτος ἐδύνατο νὰ εἶνε εὐλόγως υἱὸς τοῦ ἱερέως Ἰλάρου

κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ὑπ' ἀρ. 2

Σημειωτέον πρὸς τούτοις ὅτι κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ ἐν τῇ προκειμένῃ ἐπιγραφῇ ὑπ' ἀρ. 2 δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν ὅτι ὁ ἐν τῇ ἐν Fouil. d'Épid. ὑπ' ἀρ. 35 ἐπιγραφῇ πυροφόρος Στέφανος Εὐτύχου εἶνε υἱὸς τοῦ κατὰ τὴν αὐτὴν ἐπιγραφὴν ἱερέως Εὐτύχου καὶ ἀδελφὸς ἴσως τοῦ κατὰ τὴν ὑπ' ἀρ. 36 ἐπιγραφὴν ἐτέρου πυροφόρου Ἰεροκλέους Εὐτύχου.

Τὰ εἰρημένα ἀναπαριστῶμεν ἐν τῷ ἐξῆς γενεαλογικῷ διαγράμματι:

Περὶ τῆς ἐπιγραφῆς ὑπ' ἀρ. 2 σημειωτέον ἰδιαιτέρως τὰ ἐξῆς:

Οἱ ἐν στ. 8 λ. *ναυφύλακες* κεῖνται προφανῶς ἀντὶ τοῦ *ναοφύλακες* (παράγεται ἄρα οὐχὶ ἐκ τοῦ ναὺς ἀλλ' ἐκ τοῦ ναός), ὅπερ εἶνέ μοι πρωτοφανές. Ἐγνωρίζομεν μέχρι τοῦδε ὅτι *ναοφύλακες* ἐλέγοντο πρὸς τούτους καὶ οἱ ναυφύλακες (*Σοφοκλέους* Ἀποσπ. 151) ἀλλ' ὅτι *ναυφύλακες* ὠνομάζοντο πρὸς τούτους καὶ οἱ ναοφύλακες, (ἐκ τοῦ ναός) πρῶτην φορὰν μαθάνομεν διὰ τῆς προκειμένης ἐπιγραφῆς, ἐφ' ὅσον γνωρίζω.

Στ. 9. Μετὰ τὴν λέξιν *Δύφνου* διακρίνεται ἐν τῷ λίθῳ οἰονεὶ τελεία.

Στ. 10 *ἱερωσάμενοι*. Τοιοῦτος τύπος ἀπαντᾷ καὶ ἀλλαχοῦ, οἷον ἐν C.I.A. II 613, 3. 14, ἐν Athen. Mitth. IV σ. 335 κλπ. Οὗτοι δὲ οἱ *ἱερωσάμενοι* εἶνε οἱ ἐν Fouilles d'Épidaure σ. 44 ἀρ. 38, *ἱεραπολήσαντες*. Ἱερωσάμενοι ἄρα καὶ ἱεραπολήσαντες ἐκαλοῦντο ὅχι μόνον οἱ ἱερεῖς, ἀλλ' ἅπαν τὸ ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τοῦ ναοῦ προσωπικόν, ὡς ἐξάγεται ἐκ τῆς προκειμένης ἐπιγραφῆς.

Ὡς πρὸς δὲ τὴν ἐπιγραφὴν ὑπ' ἀρ. 3 σημειωτέον μόνον ὅτι ἐν τῷ α' στίχῳ, ἐν τῇ λ. *ἀγαθὰ*, ἀντὶ τοῦ τελευταίου Α ὁ χαρακτὴς ἔγραψε κατ' ἀρχὰς Η, ἀκολούθως δὲ διώρθωσεν αὐτὸ εἰς Α.

Διὰ τῶν προκειμένων ἐπιγραφῶν μανθάνομεν ὅτι τὸ ἀποκαλυφθὲν οἰκοδόμημα ἦτο σκηρὴ τοῦ ἱερέως κτλ. ἐχρησίμευε δηλ. πρὸς κατοικίαν τοῦ ἐν τῷ Ἱερῷ ἱερατικοῦ προσωπικοῦ. Ἰκανῶς δὲ σπουδαῖα εἶνε τὰ ἐκ τῶν ἐπιγραφῶν τούτων ἐξαγόμενα πορίσματα, ἰδίως τὰ ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς ὑπ' ἀρ. 2, ὡς πρὸς τὸ προσωπικὸν τοῦτο.

Ἐκ τῆς ὑπ' ἀρ. 2 ἐπιγραφῆς μανθάνομεν ὅτι τὸ ἱερατικὸν προσωπικὸν ἀπετελεῖτο ἐκ τοῦ ἱερέως, ἐκ νακόρου, ἐκ πυροφόρου, ἐκ ζακόρου καὶ ἐκ δύο ναοφυλάκων. Ἀξιπαρατήρητον δ' εἶνε ὅτι νακόρος καὶ ζάκορος ἦσαν γυναῖκες, διὰ τὸν λόγον ἴσως ὅτι ἐν τῷ ἱερῷ τούτῳ σὺν τῷ Ἀσκληπιῷ καὶ τῷ Ἀπόλλωνι ἐλατρεύοντο καὶ πολλαὶ θεαί. Νεωκόροι δὲ καὶ ζάκοροι γυναῖκες ἦσαν καὶ ἐν ἄλλοις ἱεροῖς, ἀλλ' ἐν οἷς ἐλατρεύετο θεαί τις, οἷον λ.χ. ἐν τῷ ἱερῷ τῆς Ἀφροδίτης ἐν Σικυωνίᾳ (Πανσ. II, 10, 4), ἐν τῷ ἐν Πειραιεῖ ἱερῷ τῆς ὑπὸ τῶν Ὀργεῶνων λατρευομένης Μητρὸς τῶν θεῶν¹ κ.ά.

Ἐκ τῆς τάξεως δὲ καθ' ἣν εἶνε ἀναγεγραμμένον ἐν τῇ ἐπιγραφῇ τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος προσωπικὸν συνάγεται ὅτι τὸ ἀξίωμα τῆς νακόρου ἦτο δεύτερον κατὰ τὴν σπουδαιότητα μετὰ τὸ τοῦ ἱερέως. Ἡ νακόρος ἄρα ἦτο ἐνταῦθα οἰονεὶ ἱέρεια ἀνωτέρα τῆς ζακόρου, καθ' ἣν ἀναλογίαν ὁ ἱερεὺς ἦτο ἀνώτερος τοῦ πυροφόρου. Ἔσχατοι πάντων κατὰ τὸ ἀξίωμα ἦσαν οἱ ναοφύλακες. Σημειωτέον δ' ὅτι οἱ ναοφύλακες οὗτοι κατὰ τοὺς παλαιούς χρόνους, κατὰ τὸ τέλος τῆς Ε' ἑκατονταετηρίδος π.Χ., θὰ ἐκαλοῦντο φρουροί, ὡς εἶνε δυνατὸν νὰ ἐξαγάγη τις ἔχων ὑπ' ὄψιν τὴν ὑπ' ἀρ. 1 ἐπιγραφὴν.

Διὰ πολλῶν ἐπιγραφῶν εὐρεθεισῶν ἐν ταῖς ἀνασκαφαῖς τοῦ Ἱεροῦ εἶχε γίνεαι ἡμῖν γνωστὸν ὅτι τὸ ἀξίωμα τοῦ ἱερέως καὶ τοῦ πυροφόρου ἦτο ἐνιαύσιον. Ἐκ τῆς προκειμένης δὲ ἐπιγραφῆς ἐξάγεται πρὸς τούτους ὅτι ἐνιαύσιον ἦτο καὶ τὸ ἀξίωμα τῶν λοιπῶν ὑπηρετῶν τοῦ θεοῦ, τῆς νεωκόρου, τῆς ζακόρου καὶ τῶν ναοφυλάκων. Ἐξ ἐπιγραφῆς δέ, Ἀρισταρχος Ἐργίλου ἱερεὺς λαχὼν Ἀσκληπιῷ καὶ Ἀπόλλωνι ἀνεθῆκε², ἐξάγεται ὅτι οἱ ἱερεῖς ἐξελέγοντο διὰ κλήρου. Ἀλλ' οὕτως ἔχοντος τοῦ πράγματος, προβάλλεται νῦν τὸ ἐρώτημα, διὰ κλήρου ἐξελέγετο καὶ τὸ λοιπὸν προσωπικόν;

¹ Idε Foucart: Des associations religieuses σ. 191 καὶ 192 (ἐπιγρ. ἀρ. 4 καὶ 5).

² Ταύτην τὴν ἐπιγραφὴν ἐδημοσίευσεν ὁ Blinkenberg ἐν Athen. Mittheilungen XXIII (1898) σ. 22 σημ. 2.

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν ὅτι, ἱερέως ὄντος τοῦ Ἀρχιμήδους Ἰλάρου, ἦτο συγχρόνως πυροφόρος ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἰλαρος, ἀποβλέποντες δὲ καὶ εἰς τὰς ἐν σελ. 15 σημ. 1 μνημονευομένας ἐπιγραφὰς περὶ λατρείας τῆς Μητρὸς τῶν θεῶν, καθ' ἃς ἡ ἱέρεια εἶχε τὸ δικαίωμα αὐτὴ νὰ ἐκλέγη τὴν ζάκορον ἐκ τῶν γυναικῶν, αἵτινες διετέλεσαν ἐν τοῖς πρότερον χρόνοις ἱέρειαι, δυνάμεθα νὰ εἰκάσωμεν ὅτι καὶ ἐν τῷ Ἱερῷ τῆς Ἐπιδαύρου ὁ ἱερεὺς εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ ἐκλέγη τὸ κατώτερον προσωπικὸν ἢ τοῦλάχιστον νὰ προτείνῃ τὴν ἐκλογὴν αὐτῶν· δὲν ὠρίζετο ἄρα τὸ κατώτερον προσωπικὸν διὰ κλήρου.

Ἀποβλέποντες δὲ εἰς τὸ ἐν σ. 14 διάγραμμα, παρατηροῦντες πρὸς τούτους ὅτι καὶ ἐν ἄλλαις ἐν Fouilles d'Épidaure δημοσιευμέναις ἐπιγραφαῖς ἀπαντῶσι πυροφόροι καὶ ἱερεῖς ἐκ τῆς αὐτῆς, ὡς φαίνεται, οἰκογενείας (ἱερεὺς Εὐπορος Δημοσθένους, ἀρ. 40, Δημοσθένης Δημοσθένους, ἀρ. 55· πυροφόρος Ὀνησίφορος Ἀφροδεΐσιου, ἀρ. 61, ἱερεὺς Ἱεροκλῆς Ἀφροδεΐσιου ἀρ. 63 κτλ.), δυνάμεθα πρὸς τούτους νὰ εἰκάσωμεν ὅτι ἡ ἐκλογὴ τοῦ ἐν τῷ Ἱερῷ προσωπικοῦ ἐγένετο οὐχὶ ἐξ ἀπάντων τῶν Ἐπιδαυρίων ἀλλ' ἐκ φυλῆς τινος ἢ ἐκ τινος γένους ἢ ἐξ ὠρισμένων τινῶν οἰκογενειῶν. Ἐκ τούτων ἐξελέγετο ὁ ἱερεὺς διὰ κλήρου ὅστις, διὰ νὰ εἶνε ἐκλέξιμος, ἔπρεπε ἴσως νὰ ἔχη προσόντα τινά, ἔπρεπε δηλ. νὰ ἔχη ὑπηρετήσῃ ἴσως ἐν τοῖς κατωτέροις ἀξιώμασιν, ἐν τῷ τοῦ ναοφύλακος ἢ ἐν τῷ τοῦ πυροφόρου.

4. Βάθρον τετραγωνικὸν ἐκ τιτανολίθου κείμενον ἐντὸς τῆς αὐλῆς τοῦ ἀποκαλυφθέντος οἰκοδομήματος. Ὑψ. 0,54. πλ. 0,56. πάχ. 0,32.

Μ Ο
Θ Ε Ο Σ Τ Ε Ι Μ Ο Θ Ε Ο Υ
Π Υ Ρ Ο Φ Ο Ρ Η Σ Α Σ Δ Ι Σ
Κ Α Τ Α Τ Ο Ε Ξ Η Σ Α Ν Ε
Θ Η Κ Ε Ε Π Ι Ε Ρ Ε Ω Σ Ε Υ
Τ Υ Χ Ο Υ Τ Ο Υ Ε Υ Τ Υ Χ Ο Υ

μο --- [Τιμό]
θεος Τιμοθέου
πυροφορήσας δις
κατὰ τὸ ἐξῆς ἀνε-
θῆκε ἐπὶ ἱερέως Εὐ-
τύχου τοῦ Εὐτύχου

Περὶ τοῦ ἱερέως Εὐτύχου Εὐτύχου ἴδε τὰ ἐν τοῖς προηγουμένοις λεχθέντα. Ἐξ ἐπιγραφῶν εὐρεθεισῶν ἐν τῷ Ἱερῷ γνωρίζομεν ὅτι ἐδύνατό τις νὰ διατελέσῃ ἱερεὺς δις καὶ τρίς (Fouilles d'Épidaure ἀρ. 78, 80, 84) καὶ πυροφόρος δις (ἀρ. 85). Διὰ τῆς προκειμένης ἐπιγραφῆς μανθάνομεν ὅτι ἠδύνατό τις νὰ διατελέσῃ πυροφόρος δις κατὰ συνέχειαν.

Ἱερά σκεύη (ἀναθήματα)

Β. Λίθινον σκεῦος, ἀνάθημα, οἷον τὸ ἐν Athen. Mittheilungen, 1898 σ. 15, ἀπεικονισμένον, φέρει τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν τῶν πρώτων, ὡς φαίνεται, χρόνων τῆς Δ' ἑκατονταετηρίδος:

ΕΥΑΡΧΙΔΑΣ
ΑΡΙΣΤΟΔΑΜΟΣ

Εὐαρχίδας
Ἀριστόδαμος

Τὸ σχῆμα τοῦ Χ δὲν εἶνε ἐντελῶς σταυροειδές ἀλλ' ἔχει τὰς κεραίας μικρὸν προσκλινοῦσας, κεῖται δηλ. μεταξύ τοῦ + καὶ Χ.

Ὅτι τὰ τοιαύτης μορφῆς σκεύη, οἷον τὸ προκείμενον, ἦσαν λεκάναι περιέχουσαι ὕδωρ χρησιμεῦον τοῖς ἐν τῷ Ἱερῷ πρὸς πλύσιν, ὡς φρονεῖ ὁ Blinkenberg (ἴδ. Mitth.), δὲν μοι φαίνεται ὀρθόν. Διὰ τὰς ἀνάγκας τῶν ἐν τῷ Ἱερῷ, πρὸς πλύσιν, ἠδύνατο νὰ χρησιμεύσιν αἱ ἐν αὐτῷ κρῆναι καὶ ἰδίως αἱ λεκάναι τῶν πολλῶν ἐν ταῖς ἀνασκαφαῖς τοῦ Ἱεροῦ ἀποκαλυφθέντων ὑδραγωγείων· τοιαῦται δὲ λεκάναι ἦσαν ὄντως κατάλληλοι πρὸς πλύσιν, διότι τὸ ἐν αὐταῖς καὶ δι' αὐτῶν εἰσρέον ὕδωρ ἀνευεῦθε συνεχῶς. Τὰ προκείμενα μεγάλα καὶ βαρέα σκεύη ἠδύνατο νὰ περιλάβωσιν ἐλαχίστην ποσότητα ὕδατος· ἂν δὲ τὸ ὕδωρ τοῦτο ἐχρησίμευε πρὸς πλύσιν, πῶς ἦτο δυνατόν νὰ ἀνανεῶται; Σκεύη οἷαδὴποτε ὑποδεχόμενα ὕδωρ χρησιμεῦον πρὸς πλύσιν ἢ ἔπρεπε νὰ εἶνε μικρὰ καὶ ἐλαφρά, ὥστε νὰ δύναται τις εὐκόλως νὰ ἀνατρέπη αὐτὰ πρὸς ἐκκένωσιν ἀπὸ τοῦ ἐν αὐτοῖς ἀχρήστου πλέον ὕδατος, ἢ ἔπρεπε νὰ ἔχωσι κλειομένην καὶ ἀνοιγομένην κατὰ τὰς ἐκάστοτε ἀνάγκας ὁπῆν τινα ἐν τῷ πυθμένι.

Τὰ προκείμενα σκεύη εἶνε κατ' ἐμὴν γνώμην

περιρραντήρια, εἶνε δηλ. ὁμοιώματα τῶν ἱερῶν ἐκείνων σκευῶν, ἅτινα περιεῖχον ἡγιασμένον ὕδωρ πρὸς ραντισμόν. Εὐλόγως δὲ προσεφέροντο τοῖς θεοῖς ὡς ἀναθήματα τοιαῦτα ἱερά σκεύη, καθ' ὃν τρόπον προσεφέροντο αὐτοῖς βωμοί, τρίποδες, τράπεζαι κτλ.

Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον φρονῶ ὅτι καὶ τὰ ἄλλα ἐκεῖνα ἀναθήματα, ἅτινα ἔχουσι σχῆμα τραπέζης ἢ κλίνης (Mitth. σ. 2 κ.έ.) ἐχρησίμευον μὲν ποτε ὡς Spieltische, ὡς τράπεζαι δηλ. ἐφ' ὧν ἔπαιζον οἱ ἐν τῷ Ἱερῷ πιθανῶς τὸ καλούμενον παιγνίδιον ἐπὶ πέντε γραμμῶν, δὲν ἦσαν ὅμως ἀρχικῶς Spieltische, ὡς ἰσχυρίζεται ὁ Blinkenberg. Τὰ ἀναθήματα ταῦτα ἦσαν ἀπλῶς ὁμοιώματα τραπεζῶν ἢ κλινῶν, σκευῶν δηλ. σχετιζομένων, ὡς γνωστὸν πρὸς τὴν λατρείαν τοῦ Ἀσκληπιοῦ· ὑστερώτερον δ' ἐχαράχθησαν ἐπὶ τῆς ἄνω αὐτῶν ἐπιφανείας αἱ πέντε καθ' ἑκάτερον τῶν ἄκρων γραμμαὶ καὶ οὕτως ἐχρησίμευον αὐταὶ διὰ τοὺς ἐν τῷ Ἱερῷ ὡς Spieltische. Ἀληθῶς ἐν τῷ ὑπ' ἀρ. 1 (Mitth.) ἀναθήματι εἶνε κεχαραγμένη ἡ ἀναθηματικὴ ἐπιγραφὴ καὶ ἐπὶ τῆς ἄνω ἐπιφανείας (πρβ. καὶ Fouilles d'Épidaure σ. 55 ἀρ. 109)· ἀλλὰ δὲν βλέπω τὸν λόγον δι' ὃν δύναται νὰ ὑποστηριχθῇ ὅτι ἡ ἐνταῦθα κεχαραγμένη ἐπιγραφὴ ἔχει σχέσιν πρὸς τὰς ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἐπιφανείας κεχαραγμένας γραμμάς, ὅ ἐστιν ὅτι συγχρόνως ἐχαράχθησαν ἢ τε ἐπιγραφὴ καὶ αἱ γραμμαὶ· ἴσως δύναται μᾶλλον νὰ ὑποστηριχθῇ τὸ ἐναντίον, ἀφ' οὗ ἡ ἐπιγραφὴ δὲν εἶνε ἀκριβῶς κεχαραγμένη ἐν τῷ μέσῳ μεταξύ τῶν ἐκατέρωθεν γραμμῶν. Ἄν δὲ λάβωμεν ὑπ' ὄψιν καὶ τὰ ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἐπιφανείας κεχαραγμένα ἀριθμητικὰ γράμματα, δυνάμεθα ἀληθῶς νὰ ἐρωτήσωμεν, μήπως ταῦτα πάντα ἐχαράχθησαν ὑπὸ ἀργῶν ἐν τῷ Ἱερῷ ἀνθρώπων παιδιᾶς ἕνεκα.

Ταῦτα ἐξέθηκα διότι σπουδαῖον εἶνε νὰ ἐξακριβωθῇ ἂν ἀληθῶς, προκειμένου νὰ ἀφιέρωσιν τις ἀνάθημα τοῖς θεοῖς, ἀφιέρωνε σκεύη μηδεμίαν σχέσιν ἔχοντα πρὸς τὸν λατρευόμενον θεόν, προωρισμένα ἀπλῶς ὅπως χρησιμεύουσι πρὸς κοινὴν καὶ ἰδιωτικὴν χρῆσιν. Τοιοῦτόν τι δὲν ἀποδεικνύεται κατ' ἐμέ. Τὰ περὶ ὧν ὁ λόγος ἐν τῷ Ἱερῷ ἀναθήματα ἦσαν ἀπλῶς περιρραντήρια καὶ τράπεζαι ἢ κλῖναι προσενεχθέντα τῷ θεῷ ὡς σκεύη ἱερά καὶ πρὸς τὴν λατρείαν αὐτοῦ σχετιζόμενα.

Ἄπαντα σχεδὸν τὰ ἀναθήματα ταῦτα εἶνε ἀφιερῶματα δύο ἀναθετῶν. Ὁ Blinkenberg συμπεραίνει ὅτι οἱ ἀναθέται οὗτοι ἦσαν οἱ δύο ἐν τῷ Ἱερῷ ἐνιαύσιοι τὴν ἀρχὴν ἱερομνήμονες (ρητέον μᾶλλον: δύο τῶν ἐν τῷ Ἱερῷ ἱερομνημόνων. πρβ. Fouilles d'Épidaure σ. 54 ἀρ. 102). Τὸ συμπέρασμα ὅμως τοῦτο δὲν πρέπει νὰ ἐκληφθῆ ὡς βέβαιον, ἀφ' οὗ νῦν μανθάνομεν διὰ τῆς ὑπ' ἀρ. 2 ἐπιγραφῆς ὅτι ἐν τῷ Ἱερῷ ὑπῆρχον καὶ δύο ἐνιαύσιοι ὡσαύτως τὸ ἀξίωμα ναοφύλακες, διότι δυνατὸν καὶ οἱ ναοφύλακες οὗτοι κατὰ τὴν ἀρχὴν ἢ κατὰ τὸ τέλος τοῦ ἀξιώματος αὐτῶν νὰ ἀφιέρονον τοῖς θεοῖς ἀναθήματα. Καὶ ναὶ μὲν ἡ μνημονευθεῖσα ἐπιγραφὴ προέρχεται ἐκ τῶν μεταγενεστέρων ρωμαϊκῶν χρόνων, ἐν ᾧ τὰ περὶ ὧν ὁ λόγος ἀναθήματα προέρχονται ἐκ τῆς Δ' π. Χ. ἑκατονταετηρίδος, δὲν ἔχομεν ὅμως λόγον ὅπως μὴ συμπεράνωμεν ὅτι οἱ δύο ναοφύλακες ὑπῆρχον ἐν τῷ Ἱερῷ ἀπὸ τῶν παλαιῶν χρόνων. Ἐκ τῆς ὑπ' ἀρ. 1 ἐπιγραφῆς μανθάνομεν ὅτι κατὰ τὸ τέλος τῆς Ε' ἑκατονταετηρίδος π. Χ. ὑπῆρχον ἐν τῇ ὑπερσειᾷ τοῦ θεοῦ ἐν τῷ Ἱερῷ φρουροί, οἵτινες ἐλάμβανον μερίδιον ἐκ τῶν θυσιαζομένων τῷ Ἀσκληπιῷ ἱερείων· οὗτοι δὲ οἱ φρουροὶ φαίνεται ὅτι εἶνε οἱ περὶ ὧν ἐνταῦθα ὁ λόγος ναοφύλακες.

6. Τετραγωνικὸν βᾶθρον ἐκ τιτανολίθου. Ὑψ. 0,47. πλ. 0,47. πάχ. 0,38.

ΕΠΑΦΡΟΔΕΙΤΟΣ ΛΕ
ΩΝΙΔΟΥ ΙΕΡΑΠΟΛΗ
ΣΑΣ ΑΠΟΛΛΩΝΙΜΑ
ΛΕΑΤΑΤΟΜΕΕΤΟΣ
ΤΥΧΑΙΣ

Ἐπαφρόδειτος Λε-
ωνίδου ἱεραπολή-
σας Ἀπόλλωνι Μα-
λεάτα τὸ ΜΕ' ἔτος
Τύχαις.

7. Βᾶθρον τετραγωνικὸν ἐκ τιτανολίθου κείμενον ἐντὸς τῆς αὐλῆς τοῦ ἀποκαλυφθέντος οἰκοδομήματος. Ὑψ. 0,40, πλ. 0,35, πάχ. 0,40.

ΑΡΤΕΜΙΔΩΡΟΥ
ΠΥΡΟΦΟΡΗΣΑΣ
ΑΠΟΛΛΩΝΟΣ
ΧΡΗΣΤΗΡΙΟΥ

Ἄρτεμιδώρου
πυροφορήσας.
Ἀπόλλωνος
χρηστηρίου.

8. Τετραγωνικὸν βᾶθρον ἀκατεργάστους ἔχον καὶ τὰς τέσσαρας πλευράς. Ὑψ. 0,46, πλ. 0,60. πάχ. 0,40.

ΑΡΤΕΜΙΔΙΜΟΥ
ΝΥΧΙΑ ΜΑΥΡ
ΤΡΥΦΩΝΟΔΙΟ
ΦΑΝΤΟΥ
ΟΤΟΙΒ
ΕΤΟΣ

Ἄρτέμιδι Μου-
νυχία Μ. Αὐρ(ήλιος)
Τρύφων ὁ Διο-
φάντου
ὁ τὸ ΙΒ'
ἔτος.

9. Τετραγωνικὸν βᾶθρον ἐκ τιτανολίθου κείμενον ἐντὸς τῆς αὐλῆς τοῦ ἀποκαλυφθέντος οἰκοδομήματος. Ὑψος 0,47, πλ. 0,35, πάχος 0,43.

ΠΟΣΕΙΔΩΝΙ
ΣΑΛΑΜΕΙΝΙΩΕΥ
ΤΥΧΟΣ ΔΙΟΔΩ
ΡΟΥ ΠΥΡΟΦΟΡΗΣΑΣ

Ποσειδῶνι
Σαλαμεινίω Εὐ-
τυχος Διοδώ-
ρου πυροφορήσας.

Ὁ Ποσειδῶν θὰ ἐλατρεύετο ἐν Σαλαμῖνι, καὶ ἐκ τούτου ἐπωνομάσθη, ὡς ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης μανθάνομεν, Σαλαμεινίος.

Γ'.

Ἐπιγραφαὶ ἐκ τῆς Ἀγίας Ἄννης.

Ἐν τῷ ἐκκλησιδίῳ τῆς Ἀγίας Ἄννης τῷ κατὰ τὰς ὑπωρείας τοῦ Κυνορτίου ὄρους, ὑπὸ τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνος Μαλεάτου, ἦσαν ἐντετειχισμένα ἐπιγραφαὶ τινες, δημοσιευμένοι ἤδη πρὸ χρόνων, ἃς ἐκτειχίσας καὶ ἀναγνοὺς ἀναδημοσιεύω ἐνταῦθα, διότι ἡ ὑπ' ἐμοῦ γενομένη ἀνάγνωσις καὶ πλήρης εἶνε καὶ ἔν τισι πολὺ διαφέρει τῶν γενομένων δημοσιεύσεων.

10. (Le Bas-Foucart II 147^b Conze: Annal., Inst. archeol. 1361, σ. 12. — Fouilles d'Épidaure σ. 50 ἀρ. 77).

ΘΕΟΣΑΓΑΘΑΤΥΧΑ
 ΕΚΑΝΑΙΕΡΕΩΝΕΩΦΡ
 ΔΙΟΝΥΣΙΟΥΝΑΚΟΡΟΥΕΥΚ
 ΚΥΠΡΙΔΟΣΠΥΡΟΦΟΡΟΥΕ
 ΑΚΩΝ

Θεός, ἀγαθὰ τύχα.
 Σκανὰ ἱερέων Σωφρ ---
 Διονυσίου, νακόρου Εὐκ ---
 Κύπριδος, πυροφόρου Ε ---
 [ναυφυλ]άκων ----.

Ἡ ἐπιγραφή αὕτη εἶνε ὁμοία ταῖς ὑπ' ἀρ. 2 καὶ 3 καὶ ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἴσως οἰκοδομήματος προέρχεται. Φαίνεται δὲ ὅτι οἱ ἐν τῷ οἰκοδομήματι τούτῳ ἐκάστοτε κατοικοῦντες ἱερεῖς καὶ λοιποὶ ὑπηρέται τοῦ θεοῦ ἐχάρασσον ἐπὶ τῶν διαφόρων αὐτοῦ λίθων τοιαύτας ἐπιγραφάς, αἵτινες τὸ μὲν ἐδήλουν τὴν κατοικίαν τούτων τὸ δὲ ἦσαν εὐχαριστήριοι τῷ θεῷ ἐπιγραφαί.

Ἐν τῷ τελευταίῳ στίχῳ συμπληρῶ [ναυφυλ]άκων κατὰ τὰ ἐν τῇ ὑπ' ἀρ. 2 ἐπιγραφῇ.

11. (Lyons: Transactions of the Royal Society of Literature, 1847 σ. 231. — Le Bas-Foucart, II 146^a. — Fouilles d'Épidaure σ. 50 ἀρ. 73).

ΦΟΙΒΩ ΔΚΕΙ
 ΡΕΚΟΜΗΚΑΙ
 ΥΙΕΙΒΩΜΟΝΕ
 ΕΘΗΚΕΝ ΔΡΗ
 ΤΗΡΜΑΙΩΡΑ
 ΤΡΕΚΕΕΣΣΙΘΕΟΙΣ
 ΕΤΟΥΣ ΡΠΓ

Φοίβω ἀχειρεκόμη καὶ υἱεὶ βωμὸν ἔ(ε)θηκεν
 ἀρητῆρ Μαιῶρ ἀτρεκέεσσι θεοῖς
 ἔτους ΡΠΓ'.

Κατὰ τὸ τέλος τοῦ γ' στίχου ὁ λιθοξόος ἔγραψεν € ἐπανάλαβε δ' αὐτὸ κατὰ λάθος καὶ ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ ἐπομένου στίχου.

Ἄτρεκέες (ἀληθεῖς, ἀκριβεῖς, ἀξιόπιστοι) ὡς ἐπίθετον θεῶν εἶνέ μοι πρωτοφανές. Ὁ Ὅμηρος μεταχειρίζεται τὴν λ. ἐπιρρηματικῶς μετὰ τῶν ρημάτων ἀγορεύειν καὶ μαντεύεσθαι. Εὐλόγως ἄρα ἐπονομάζεται οὕτως ὁ θεὸς τῆς μαντικῆς Φοῖβος σὺν τῷ υἱῷ αὐτοῦ Ἀσκληπιῷ, διότι καὶ ὁ Ἀσκληπιὸς ἦτο ἀτρεκέης ἐν τοῖς καθ' ὕπνους παραγγέλμασιν αὐτοῦ εἰς τοὺς ἀσθενεῖς.

Περὶ Δαμίας καὶ Αὐξησίας.

12. (Le Bas-Foucart: II 146^b. — Fouilles d'Épidaure σ. 46 ἀρ. 51).

ΟΙΕΡΕΥΣΤΟΥ
ΜΑΛΕΑΤΑΔΑΠΟΛ
ΛΩΝΟΣΚΑΙΘΕΩΝ
ΑΖΟΣΙΩΝΔΙΑΒΙΟΥ
ΑΥΞΗΣΙΑ ΠΟΣΕ
ΔΩΝΙΟΣΕΤΟΥΣ
ΡΠΔ

Ὁ ἱερεὺς τοῦ
Μαλεάτα Ἀπόλ-
λωνος καὶ θεῶν
Ἀζοσίω, διὰ βίου,
Αὐξησία, Ποσει-
δώνιος, ἔτους
ΡΠΔ'.

Ἐν Ἐπιδαύρῳ, ἐν Αἰγίνῃ καὶ ἐν Τροιζηνίᾳ ἐλατρεύοντο κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἡροδότου (V, 82, 83) καὶ τοῦ Πausανίου (II, 30, 4. 32, 2)

δύο θεαί, Δαμία καὶ Αὐξησία, αἵτινες φαίνεται ὅτι εἶνε θεαὶ τῆς παραγωγικῆς δυνάμεως τῆς γῆς καὶ τῆς ἀναπτύξεως καὶ ἀκμῆς τῶν φυτῶν. Ἐκ τῆς ὀνομασίας τῶν θεῶν τούτων ὀρμηθεῖς, ὡς φαίνεται, ὁ Foucart ἀνέγνω καὶ συνεπλήρωσε τὸ ἐν τῷ τέλει τοῦ δ' στίχου τῆς προκειμένης ἐπιγραφῆς διὰ λ. Δ[α]μ[ί]ας· ἀλλ' ἐν τῷ ἀποτελεισθέντι νῦν καὶ ἐκκαθαρισθέντι λίθῳ ἀναγινώσκω ἀσφαλῶς διὰ βίου· ὡσαύτως ἀναγινώσκω Ἀζοσίω (οὐχὶ Ἀζεσίω), τοῦ Ὁλίαν εὐδιακρίτου ὄντος ἐν τῷ λίθῳ¹. Δὲν ἀπαντᾷ ἄρα ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ἡ λ. Δαμία, ἀπαντᾷ ὅμως, ὡς φαίνεται, ἐν ἄλλαις ἐν τῷ Ἱερῷ εὐρεθείσαις ἐπιγραφαῖς² μεταβεβλημένη εἰς *Mvian* καὶ *Mveian*³.

Ὁ Ποσειδώνιος, κατὰ τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην ἦτο ἱερεὺς τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῶν Ἀζοσίω θεῶν διὰ βίου. Προσφέρει δὲ οὗτος ἀνάθημα τῇ Αὐξησίᾳ, τῇ ἐκ τῶν Ἀζοσίω θεῶν, ὡς φαίνεται. Τῶν θεῶν τούτων, ὧν θὰ ἦτο καὶ ἡ Δαμία ἢ Μνία, συνέπιπτε ἡ ἑορτή, ὡς φαίνεται, κατὰ τὸν ἐν Ἐπιδαύρῳ μῆνα Ἀζοσίω τὸν τούτου ἕνεκα οὕτως ἐπικληθέντα. Περὶ τῆς παραγωγῆς τῆς λέξεως ταύτης ἴδε B. Keil ἐν Athen. Mittheilungen, 1895, σ. 894.

Στ. 5. Αὐξησία: Κατὰ τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ τέλος τῆς λέξεως ταύτης ὑπάρχει ἐν τῷ λίθῳ κενὸς χῶρος ἐνὸς γράμματος. Ἀναγνωστῆρον δὲ προφανῶς: Αὐξησία.

Π. ΚΑΒΒΑΔΙΑΣ

¹ Σημειωτέον ὅτι ὁ Foucart δὲν ἠδύνατο νὰ ἀναγνώσῃ ἀσφαλῶς τὰ ἐν τῷ λίθῳ, διότι καὶ ὑψηλὰ ἦτο οὗτος ἐντετειχισμένος καὶ ἐν μέρει δι' ἀσθέτου ἐπικεκαλυμμένος.

² Ταύτας τὰς ἐπιγραφὰς ἀνεκοίνωσεν ὁ Blinkenberg ἐν διατριβῇ του «Les inscriptions d'Épidaure» σ. 166 ἀρ. 18 καὶ 19. Ἡ ὑπ' ἀρ. 18 ἔχει οὕτως: --- [Ἐρμ]αῖσκου | τοῦ Μάρκου | ἀνετ' αὐτοῦ δὲ ὁ πατήρ Μάρ|κος Ἐρμᾶ|κου ἔτος [η' ?] | καὶ ρ. Διόδο|τος Ἀφροδει|σίω πυρο|φορήσας. | Μνίας κα[ι] Ἀζοσίας. Ἡ ὑπ' ἀρ. 19 ἔχει οὕτως: --- ἔτους [. . .] Στατ. | Λεύκιος ἱερεὺς | Ἀσκληπιῷ | Μνίαι καὶ Αὐσησίαι. Ταῦτα κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν καὶ δημοσίευσιν τοῦ Blinkenberg.

³ Ἴδε O. A. Danielsson ἐν Eranos, Acta philologica Sue-tana, 1896, σ. 77.

ΠΗΛΙΝΑ ΕΙΔΩΛΙΑ ΕΞ ΕΡΕΤΡΙΑΣ

(Πίν. 2)

Τὸ παρὸν ἄρθρον πραγματεύεται περὶ τῆς ἐν τῷ Ἑθν. Μουσείῳ συλλογῆς πήλινων ειδωλίων ἐξ Ἐρετρίας¹, συλλογῆς μοναδικῆς, καθ' ὅσον ἡ προέλευσις πάντων τῶν ἀποτελούντων αὐτὴν ειδωλίων εἶναι βεβαία², ἡ δὲ ἕνεκα τούτου σπουδαιότης αὐτῆς δὲν ἔχει ἀνάγκη ἀποδείξεως· διότι κατὰ τὴν τελευταίαν πενταετίαν σχεδὸν πᾶν ἄξιον λόγου εἰς πώλησιν προσενεχθὲν πήλινον ειδῶλιον διεφημίσθη ὡς ἐρετριακόν, ἕνεκα δ' ἑλλείψεως ἀσφαλῶν παρατηρήσεων περὶ τῶν πιθανῶν γνωρισμάτων τῶν ἐρετριακῶν ἔργων ἡ προέλευσις αὐτῆ ἐγένετο δεκτὴ, ἂν καὶ πολλάκις μετὰ δισταγμῶν. Σκοπὸς λοιπὸν τῆς μελέτης ἡμῶν ταύτης εἶναι νὰ ἐξετάσωμεν λεπτομερῶς συλλογὴν ειδωλίων, ὧν ἡ ἐξ Ἐρετρίας προέλευσις εἶναι ἀναμφισβήτητος, καὶ εἰ δυνατόν νὰ ὀρίσωμεν κριτήρια πρὸς ἐξακριβῶσιν τῆς καταγωγῆς τῶν ὁμοίων ειδωλίων, ἂν καὶ πρὶν ἀνασκαφῇ ἐπιμελῶς μία τῶν ἐρετριακῶν νεκροπόλεων καὶ σημειωθῶσι μελοδικῶς τὰ ἐξ αὐτῆς κτερίσματα, ἀδύνατον εἶναι νὰ φθάσωμεν εἰς ἀπόλυτον βεβαιότητα.

Πρὸς εὐχερεστέραν ἐξέτασιν κρίνω καλὸν νὰ διαιρέσω τὰ ειδῶλια ταῦτα συμφώνως πρὸς τὸν ρυθμὸν αὐτῶν εἰς τρεῖς τάξεις.

Α' τάξις. Εἰδῶλια ἀρχαικοῦ ρυθμοῦ.

Ἐν ἀρχῇ αὐτῆς μνημονεύομεν δύο ειδῶλια (εὐρεθέντα ὡς λέγεται ἐν τῷ αὐτῷ τάφῳ) ἀνήκοντα ἀμφότερα εἰς τύπους συχρότατα ἀπακτῶντας ἐν τοῖς ἀρχαιότεροις νεκροταφείοις τῆς Τανάγρας, ἤτοι ἕνα «παπᾶν»³ καὶ ἕνα ἰππέα⁴. Ὁ ἰππεὺς δὲν παρου-

σιάζει ἰδίον τι χαρακτηριστικὸν ἄξιον μνείας καὶ δὲν διαφέρει ἄλλων ὁμοίων γνωστῶν ἤδη, τὸ πρῶτον ὅμως εἶναι ἀξιοσημείωτον ἕνεκα τῆς διακοσμῆσεώς του (εἰκ. 1). Τὰ ειδῶλια τοῦ εἴδους τούτου φέρουσι συνήθως μόνον γραμμικὰ ποικίλματα, ἐπὶ τοῦ ἡμέτερου ὅμως τὸ κάτω μέρος τοῦ ἐνδύματος κοσμεῖται διὰ γραφῆς πτηνοῦ χρώματος καστανοῦ καὶ

Εἰκ. 1.

μέλανος. Ὅμοια πτηνὰ ἀνευρίσκονται ἐπὶ πρωτοβοιωτικῶν ἀγγείων καὶ ὁ Boehlau πραγματευόμενος αὐτὰ¹ ὑποδεικνύει τὴν στενὴν σχέσιν τὴν ὑπάρχουσαν μεταξὺ τῶν ἀγγείων καὶ τῶν ειδωλίων τῶν μετ' αὐτῶν εὐρισκομένων καὶ παραδέχεται κοινὸν ἀμφοτέρων κέντρον παραγωγῆς. Ἡ δ' ἀνακάλυψις ειδωλίου κοσμουμένου διὰ πτηνῶν καθιστᾷ μὲν βεβαιότεραν τὴν σχέσιν ταύτην, δυστυχῶς ὅμως δὲν διαφωτίζει τὸ ζήτημα περὶ τοῦ τύπου τῆς παρα-

¹ Boehlau, Boeotische Vasen, Jahrbuch 1888, σ. 343.

¹ Ἐκφράζω θερμὰς εὐχαριστίας εἰς τοὺς ἐφόρους τοῦ Μουσείου, οἵτινες εὐγενῶς μοι ἐπέτρεψαν νὰ δημοσιεύσω τὴν συλλογὴν.

² Ἡ συλλογὴ περιλαμβάνει 43 ειδῶλια, ἅτινα πάντα, πλὴν τῶν ἀριθμῶν 3982-3988, ἀνεκαλύφθησαν ἐν ἀνασκαφαῖς γενομέναις ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας κατὰ τὰ ἔτη 1890-1896. Οἱ ἀριθ. 3982-3988 ἀνεκαλύφθησαν ἐν ἀνασκαφαῖς τῆς Ἀμερικανικῆς Σχολῆς τὸ 1890, χάριτας δὲ ὀφείλω εἰς τὸν Dr Waldstein διὰ τὴν ἄδειαν τῆς δημοσιεύσεως αὐτῶν.

³ Ἀριθμὸς Εὐρετηρίου 4159. Ὑψος 0,19. Πλάτος 0,09. Ἰδε Heuzey, Cat. des figurines du Louvre. Πίν. 17, 3.

⁴ Ἀριθ. Εὐρετ. 4154. Ὑψ. 0,31. Πλάτ. 0,15.

γωγής· ἀλλ' ἐὰν συστηματικὴ ἐξερεύνησις ἐνὸς τῶν ἀρχαιοτέρων ἐρετριακῶν νεκροταφείων ἤθελε φέροι εἰς φῶς μέγα πλῆθος «παπάδων», ἱπέων κ. ἄ. εἰδωλίων μέχρι τοῦδε μόνον ἐν Τανάγρα, Ἐλευσίῃ καὶ Μεγάρῳ ἀνακαλυφθέντων, ἤθελε βεβαιωθῆ ἢ ὑπόθεσις τοῦ Boehlau, ὅτι τὸ ζητούμενον κέντρον παραγωγῆς ἔκειτο περὶ τὴν Αὐλίδα¹ μεταξύ τῶν δύο τούτων χωρῶν.

Ἐν βοιωτικῶς τάφοις ἀνεκαλύφθησαν κορινθιακοὶ ἀρῦβάλλοι² μετὰ «παπάδων», ἢ δ' Ἐρετριακὴ νεκρόπολις παρέσχε δύο, ὧν ὁ εἷς ἔχει μορφήν κοινίλου³, ὁ δ' ἕτερος κριοῦ· ἀμφότεροι ὑπάγονται εἰς τὴν αὐτὴν κατηγορίαν, εἰς ἣν καὶ οἱ ὑπὸ τοῦ Furtwängler⁴ περιγραφέντες ἐν τῇ ἕκτῃ τάξει τῶν κορινθιακῶν ἀρῦβάλλων, καὶ ἔχουσι τὰ αὐτὰ χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα, ἢτοι πηλὸν λεπτόν, ἐπιφάνειαν ὑπωχρον πεποικιλμένην διὰ στιγμάτων καὶ εἰς τὴν κεφαλὴν τρῆμα ὀριζόντιον πρὸς ἀνάρτησιν τοῦ ἀγγείου.

Ἡ Τανάγρα παρέσχε πολυάριθμα εἰδώλια τοῦ τύπου τῆς ἀρτοποιοῦ γυναικός, ἐν δ' ἀξιόλογον δεῖγμα αὐτοῦ περιέχει καὶ ἡ ἡμετέρα ἐρετριακὴ συλλογὴ⁵ δημοσιευθὲν ἤδη ἐν τῷ περιοδικῷ τούτῳ ὑπὸ Κουρουνιώτου ἐν ἄρθρῳ πραγματευομένῳ περὶ ἀρτοποιίας ἐν τῇ ἀρχαιότητι, ἐν τῷ ὁποίῳ ἀνάγει αὐτὸ εἰς τὸ τέλος τοῦ ἔκτου ἢ τὰς ἀρχὰς τοῦ πέμπτου αἰῶνος. Τὸ εἰδῶλιον τοῦτο, καίπερ καλῶς εἰργασμένον, ἔμωσ κατ' οὐδὲν διαφέρει πολλῶν ὁμοίων συμπλεγμάτων παριστῶντων γυναικῆς ἀσχολουμένης εἰς οἰκιακὰς ἐργασίας καὶ εὐρεθέντων ἐν Τανάγρα, ἀλλ' ἄλλο σύμπλεγμα (εἰκ 2) ἔχον ὡσαύτως αὐστηρῶς βοιωτικὰ χαρακτηριστικὰ, ἐνέχει μυθολογικὸν ἐνδιαφέρον. Εἰκονίζει δὲ τοῦτο γυναικεῖαν θεότητα⁶ φερομένην ἐπὶ τῆς ῥάχεως δύο ἡμιόνων, εἰς τοὺς ὀπισθίους πόδας τῶν ὁποίων εἶναι προσκεκολλημένοι τροχοί, ἔχομεν δηλ. ἐνταῦθα ἄλλο δεῖγμα τῶν συντετημένων ἀρματηλασιῶν τῶν ἐσχάτως ἐν τῇ ἐφημερίδι ταύτῃ περιγραφεισῶν⁷. Αἱ ἡμίονοι εἶναι ἀμελῶς πεπλασμένοι, τὸ

δὲ εἰδῶλιον, ὅπερ φορεῖ μακρὸν χιτῶνα ἐζωσμένον περὶ τὴν ὀσφύν καὶ φέροντα βαθέως ἐγκεχαραγμένας καθέτους γραμμάς παριστώσας τὰς πτυχὰς τοῦ ἐνδύματος, εἶναι ἀποκεκομμένον κατὰ τὰ γό-

Εἰκ. 2

νατα καὶ ἐπικεκολλημένον ἐπὶ τῆς ῥάχεως τῶν ἡμιόνων· ἡ κεφαλὴ καλύπτεται ὑπὸ ταπεινοῦ καλύμματος ἀπολήγοντος εἰς μακρὰ ὀξέα πτερυγία καταπίπτοντα ἑκατέρωθεν τοῦ προσώπου, ἐπὶ δὲ τοῦ ἀριστεροῦ βραχίονος φέρει τὸ εἰδῶλιον στρογγύλον πρᾶγμα, ὅπερ δύναται νὰ εἶναι ἀσπίς ἢ τύμπανον, ἀλλὰ μετὰ μείζονος πιθανότητος τύμπανον, κατ' ἀναλογίαν δύο ὁμοίως ἐνδεδυμένων καθημένων εἰδωλίων, ἅτινα εὐρίσκονται ἐν ἰδιωτικῇ συλλογῇ τῶν Ἀθηναίων. Ἴσως δὲ δὲν εἶναι ἄτοπον νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι εἰκονίζεται ἐν αὐτῷ ἡ πολεμικὴ θεὰ Κυβέλη καθημένη ἐπὶ τοῦ ἄρματος καθ' ὃν τρόπον καὶ ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω μνημονευομένων παρραστάσεων ἀρμάτων.

Ἐν πᾶσι τοῖς ἑλληνικοῖς νεκροταφείοις εὐρίσκονται πολλὰ καθήμενα ἢ ἰστάμενα γυναικεῖα εἰδῶλια, ὧν ἡ μορφή ἔχει τι τὸ ἱερατικόν, ἢ δ' ἐξ Ἐρετρίας συλλογῆς περιέχει ἐξ τοιαῦτα, ἅτινα πάντα ἔχουσι μεγίστην ὁμοιότητα πρὸς εἰδῶλια εὐρεθέντα ἐν Τανάγρα, πλὴν ἐνός¹, ὅπερ εἶναι ἀξιοσημεῖωτον δεῖγμα τύπου ἀπαντῶντος ἐν τῇ Ἀκροπόλει (εἰκ. 3). Κατὰ τὸν πηλὸν καὶ τὴν ἐργασίαν ὁμοιάζει ἀκριβῶς πρὸς ἐκεῖνα, ὅλη δὲ ἡ ἐπιφάνεια αὐτοῦ καλύπτεται διὰ σκληροῦ λευκοῦ χρίσματος, ἐφ' οὗ τὰ δι' ἐρυθροῦ, μέλανος καὶ κυανοῦ χρώματος γεγραμμένα κοσμή-

¹ Ἀριθ. Εὔρετ. 3972. Ὑψ. 0,22. Πλάτ. 0,15. Winter, Anzeiger, Ἰούλιος 1893.

¹ Ἐ. ἄ. σ. 360.

² Ἰδε Willisch, Die altkorinthische Thonindustrie σ. 104.

³ Ἀριθ. Εὔρετ. 3929 Μῆκ. 0,07. Ἀριθ. Εὔρετ. 4155. Μῆκ. 0,07.

⁴ Vasensammlung, ἀριθ. 1325 - 1328.

⁵ Ἐφ. Ἀρχαιολ. 1896 σ. 214, πίν. XII, 4. Ὑψ. 0,11. Πλ. 0,05.

⁶ Ἀριθ. Εὔρετ. 4973. Μῆκ. 0,08. Ὑψ. 0,23. Πλάτ. 0,0625.

⁷ Ἐφημ. Ἀρχαιολ. 1896 σ. 57 - 63.

ματα είναι προεσχεδιασμένα διά χρώματος τεφροῦ. Ἡ στεφάνη καὶ ἡ ἐσθῆς κοσμοῦνται ὑπὸ πλατείας κυανῆς ταινίας πεποικιλμένης τὰς ἄκρας διὰ σειρῶν ἐρυθρῶν καὶ λευκῶν στιγμάτων, αἱ δὲ ὀριζόντιαι γραμμαὶ, δι' ὧν κοσμεῖται ἡ ἔδρα αὐτῆς, εἶναι χρώματος ἀνοικτοῦ ἐρυθροῦ. Πᾶσαι δ' αἱ λεπτομέρειαι αὗται, ὅπως καὶ αἱ διὰ χρωμάτων δηλούμεναι χεῖρες, εἶναι προεσχεδιασμέναι διὰ τεφροῦ χρώματος. Ἡ χρῆσις αὕτη τῶν τεφρῶν γραμμῶν ἰδιάζει εἰς τὰ ἀττικὰ ἐργαστήρια καὶ τὸ προκείμενον εἰδῶλιον δὲν δύναται ἢ ἐξ Ἀθηνῶν νά

Εἰκ. 3

εἰσῆχθη εἰς Ἐρέτριαν. Ἄλλο¹ ὅμοιον, ἀλλὰ πολὺ κατώτερον εἰδῶλιον, φέρει γραπτὸν ἐρυθρὸν ἀνθέμιον ἐπὶ τοῦ ὤμου τῆς ἔδρας, ἄλλο δὲ πάλιν, οὐ ἀκριβῶς ὅμοια εὐρέθησαν ἐν Τανάγρα², παριστᾶ τὸν αὐτὸν μὲν τύπον, ἀλλὰ μᾶλλον προηγμένον ὅσον ἀφορᾷ τὸ σχῆμα καὶ τὴν ἐπεξεργασίαν τῆς πτυχώσεως.

Ἡ σκόπιμος ἀοριстіα τῶν ἱερατικῶν τούτων εἰδῶλιων δὲν ἐπιτρέπει τὴν ἀπόδοσιν αὐτοῖς ὠρισμέ-

¹ Ἀριθ. Εὐρετ. 3973. "Υψ. 0,20. Winter, ἔ. ἀ. σ. 143. εἰκ. 16.

² Ἀριθ. Εὐρετ. 4787. "Υψ. 0,22. Τανάγρας ἀριθ. 4524, 4525.

Πάντα τὰ ἐνταῦθα μνημονεύμενα εἰδῶλια εὐρίσκονται ἐν τῷ Ἐθνικῷ Μουσείῳ, ἐκτὸς ἐάν γίνηται βῆτῃ μνεῖα περὶ τοῦ ἐναντίου.

νου ὀνόματος, ἀλλ' ἡ συλλογὴ περιέχει καὶ ἐν σύμπλεγμα¹ παριστῶν γυναῖκα καθήμενην, φοροῦσαν καλύπτραν καὶ βαστάζουσαν ἐπὶ τῶν γονάτων ἄλλην γυναικεῖαν μορφήν, παιδικὴν προφανῶς, ἂν καὶ κατὰ τὴν συνήθη ἀδεξιότητα τῆς ἀρχαϊκῆς τέχνης ἢ νεαρὰ ἡλικία αὐτῆς δηλοῦται μόνον διὰ μικροτέρου μεγέθους· κατὰ τὸν τύπον τοῦ προσώπου καὶ τὴν ἐσθῆτα εἶναι ἀκριβῶς ὅμοια τῇ κυρία μορφῇ, δὲν εἶναι ὅμως κεκαλυμμένη· ἀφ' ἑτέρου δ' ἡ φυσικὴ στάσις τοῦ παιδίου ἐρείδοντος τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ ὤμου τῆς θεᾶς καὶ ὁ τρόπος καθ' ὃν αὕτη τὸ περιπτύσσεται ἀποδεικνύουσιν ὅτι ἡ ἀρχαιότης τοῦ συμπλέγματος δὲν εἶναι ἀληθῆς, διότι κατὰ κανόνα ἡ ἀρχαϊκὴ τέχνη ἀποτυγχάνει ἀπολύτως, ὅσάκις ἐπιχειρεῖ νά παραστήσῃ τὴν σχέσιν μεταξύ πράγματος κρατουμένου καὶ τοῦ κρατοῦντος αὐτό. Ἐν τῷ συμπλέγματι δὲ τούτῳ ἡ στενὴ σχέσις μεταξύ τῶν δύο μορφῶν ἐκδηλοῦται οὕτως ἐμφαντικῶς, ὥστε κλίνει τις ν' ἀναγνωρίσῃ ἐν αὐτῷ μᾶλλον διάφορον ἀπεικόνισιν τῆς περὶ Δήμητρος καὶ Κόρης παραδόσεως ἢ συνήθη παράστασιν κουροτρόφου θεᾶς. Καθήμενον εἰδῶλιον² ἔχον νεβρὸν ἐλάφου ἐπὶ τῶν γονάτων δυνάμεθα νά ὑποθέσωμεν ὅτι παριστᾶ τὴν Ἄρτεμιν, ἂν καὶ τὸ σχῆμα τῆς κόμης καὶ τῆς πτυχώσεως καὶ ὁ κατὰ συνθήκην κομψὸς τρόπος, καθ' ὃν ἡ ἀριστερὰ χεὶρ εἶναι τεθειμένη κάτω τοῦ ἀριστεροῦ μαστοῦ, ἐμφαίνουσιν ὅτι τὸ τε σύμβολον καὶ ἡ χειρονομία οὐδεμίαν ὠρισμένην σημασίαν ἔχουσι καὶ ὅτι ὁ τεχνίτης, μὴ θέλων ἢ μὴ δυνάμενος ν' ἀπορρίψῃ παραδεδεγμένον τύπον, μετεποίησεν αὐτὸν οὕτως ὥστε ὀλίγον μόνον ὑπελείφθη ἐκ τῆς ἀρχικῆς αὐτοῦ σημασίας. Ἡ αὕτη τάσις παρατηρεῖται ἐπὶ ἱσταμένου εἰδῶλιου³ τοῦ τύπου τῶν Καρυατίδων, δείγματα τοῦ ὁποίου εὐρέθησαν συχνὰ ἐν Τανάγρα, ὅχι ὅμως μόνον ἐν αὐτῇ. Μία προσωπίς αὐστηροῦ τύπου⁴ συμπληροῖ τὴν σειράν τῶν ἀρχαϊκῶν εἰδῶλιων.

Ἐκ τούτων καταφαίνεται ὅτι οὐδὲν τῶν περι-

¹ Ἀριθ. Εὐρετ. 4788. "Υψ. 0,21.

² Ἀριθ. Εὐρετηρίου 3975. "Υψ. 0,27.

³ Ἀρ. Εὐρετ. 4789. "Υψ. 0,23. Πρὸς ἐκ Τανάγρας ἀρ. Εὐρ. 4531.

⁴ Ἀριθ. Εὐρετ. 4799. "Υψ. 0,25. Πλάτ. 0,17. "Ἴδε παρὰ Winter, Anzeiger 1893, σ. 145, δευτέραν τάξιν προσωπίδων εὐρεθεισῶν ἐν τῇ Ἀκροπόλει, ἐν Λοκροῖς καὶ ἐν Βοιωτίᾳ. Πρὸς ὡσαύτως ἐκ Τανάγρας ἀριθ. Εὐρετ. 4766.

γραφέντων ειδωλίων, ἅτινα πάντα ἀνήκουσιν εἰς τύπους τοῦ ἔκτου καὶ πέμπτου αἰῶνος, εἶναι ἴδιον μόνῃ τῇ Ἐρετρῖα καὶ ὅτι, ἂν καὶ ἕνια αὐτῶν εἶναι ἀναμφισβητήτως Ἀττικῆς ἢ Κορινθιακῆς κατασκευῆς, ὅμως τὰ πλεῖστα ὁμοιάζουσιν ὡς πρὸς τοὺς τύπους, τὸν πηλὸν καὶ τὴν ἐργασίαν πρὸς τὰ ἐν τάφοις τῆς Τανάγρας ἀνακαλυπτόμενα. Τοῦτο δὲν ἀποδεικνύει βεβαίως ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὑπῆρχε κέντρον παραγωγῆς αὐτῶν ἐν Τανάγρα, διότι τὸ κέντρον τοῦτο ἠδύνατο νὰ κείται ἐν τρίτῳ τόπῳ εὐκόλως προσιτῷ ἔκ τε τῆς Τανάγρας καὶ τῆς Ἐρετρίας.

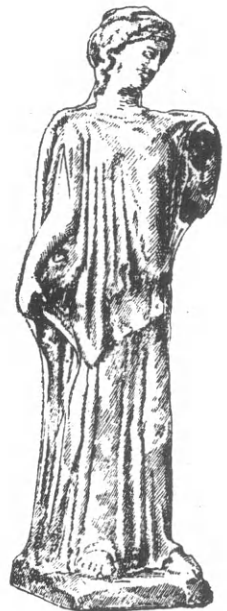
Β' τάξις. Εἰδώλια ἀνεπτυγμένου ῥυθμοῦ.

Εἰς τὴν τάξιν ταύτην ἀνήκουσι τ' ἀκόλουθα. Εἰδῶλιον ἰσταμένης γυναικείας μορφῆς¹ τύπου συγχνάκις ἀπαντῶντος ἐν τοῖς τάφοις τῆς Τανάγρας, παρουσιάζον ὅμως διαφορὰς τινὰς ὡς πρὸς τὸν πηλὸν καὶ τὸ τεχνικὸν μέρος, ἐξ ὧν ἐμφαίνεται ἢ ἐξ Ἀθηδόνος καταγωγῆ αὐτοῦ. Ὁ τύπος εἰκονίζει γυναῖκα μεγαλοπρεπῆ φοροῦσαν μακρὸν χιτῶνα, οὗ αἱ πτυχαὶ δηλούμεναι διὰ συμμετρικῶν στρογγύλων ραβδώσεων πίπτουσι καθέτως, καὶ ἱμάτιον οὐχὶ μέγα καλύπτον τὸν ἀριστερὸν βραχίονα, ὑφ' ὃν συγκρατεῖται, ἐνῶ ἐν ἄκρον κατέρχεται ὑπὲρ τὸν δεξιὸν ὤμον ἐπὶ τοῦ στήθους. Ἡ κόμη εἶναι ἀναδεδεμένη εἰς κόμβον ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῆς κεφαλῆς καὶ ἡ ὄψις τοῦ προσώπου δεικνύει αὐστηρὸν δεσποίνης τύπον. Τὸ ἐπόμενον εἰδῶλιον², ὅπερ παριστᾷ κοράσιον καθήμενον καὶ κρατοῦν ἐν ταῖς τεταμέναις χερσὶν πυξίδα, δέλτους ἢ κύλινδρον, ἀνήκει εἰς εὐρυτέραν κατηγορίαν, διότι δείγματα τοῦ τύπου τούτου εὐρέθησαν ἐν Κορίνθῳ, Ἀθήναις, Αἰγίνῃ, Τανάγρα, Παντικαπαίῳ (Kertch) καὶ Σμύρνη, τοῦτο δ' ἀποδεικνύει τὴν καταγωγὴν αὐτοῦ ἔκ τινος μεγάλου ἐμπορικοῦ κέντρου, ἐνῶ συγχρόνως ἡ λεπτότης τοῦ πηλοῦ καὶ ἡ τελειότης καὶ ἀκρίβεια τῆς ἐργασίας ὑπεμφαίνουσιν ὅτι τὸ κέντρον τοῦτο ἔκειτο ἐν Ἀθήναις ἢ ἐν Αἰγίνῃ. Ἀττικὰ δύνανται ἀσφαλῶς νὰ θεωρηθῶσι καὶ δύο ἄλλα χαριέστατα εἰδώλια (εἰκ. 4, 5)³ ἡ λεπτότης τῶν χαρακτηριστι-

κῶν τοῦ προσώπου αὐτῶν, ἡ δξύτης καὶ ἡ ἐνάργεια τῆς πτυχώσεως, ἡ φειδώ, μεθ' ἧς τὸ χρῶμα ἐπετέθη μόνον ἐπὶ τῆς κόμης, καθιστῶσι τὰ δύο ταῦτα εἰδώλια ἰδιαζόντως ἐπαγωγὰ καὶ δεικνύουσι μέχρι τίνος βαθμοῦ τελειότητος Ἀθηναῖοι τινὲς κοροπλάθοι ἀνήγαγον τὴν τέχνην των. Ἐνῶ δὲ μετ' ἐπιμελείας δηλοῦνται καὶ λεπτομέρειαι τοιαῦται, οἷα εἶναι τὰ σανδάλια καὶ ἡ διαφορὰ τῶν πτυχῶν μεταξὺ τῆς συνερραμμένης καὶ τῆς ἀνοιχτῆς πλευρᾶς τοῦ δωρικοῦ χιτῶνος, ὅμως δὲν ἀποδίδεται σημασία ὑπερβολικὴ εἰς τὰς λεπτομερείας ταύτας οὐδὲ ἐλκύουσιν αὐταὶ τὴν προσοχὴν τοῦ θεατοῦ εἰ μὴ

Εἰκ. 4.

Εἰκ. 5.

μετ' ἐπισταμένην ἐξέτασιν. Ἀμφότερα ταῦτα τὰ εἰδώλια εὐρέθησαν ἐν τῷ αὐτῷ τάφῳ, ἕτερον δ' εἰδῶλιον Καρυάτιδος, ἐπίσης λαμπρᾶς ἐργασίας, ἀνακαλυφθὲν ἐν Ἀθήναις εὐρίσκεται νῦν ἐν Λονδίῳ ἐν ἰδιωτικῇ συλλογῇ.

Παρὰ τὴν καλλιτεχνικὴν σωφροσύνην τῶν δύο τούτων ειδωλίων διαβλέπει τις ἐν αὐτοῖς εὐκρινῶς

Τὸ ὑπ' ἀριθμοῦ 3976 φερόμενον πρᾶγμα φαίνεται ὅτι εἶναι κἀνίστρον καρπῶν.

¹ Ἀριθ. Εὔρετ. 3971. Ὑψ. 0,25· ὁ πηλὸς εἶναι λεπτότατος, τὸ ἐπὶ τῆς ῥάχεως τρῆμα πολὺ μέγα, ἐπίμηκες (0,15), τετμημένον διὰ μαχαίριου.

² Ἀριθ. Εὔρετ. 4140. 4141. Ὑψ. 0,07. Ὅρα Heuzey, πίν. 48, 4. 5.

³ Ἀριθ. Εὔρετ. 3976. Ὑψ. 0,21. Ἀριθ. Εὔρετ. 3977. Ὑψ. 0,16.

ἀναμειγμένον καὶ τὸ γραφικὸν στοιχεῖον, ὅπερ εἶναι τὸ κίριον χαρακτηριστικὸν τῶν ἐπομένων τεσσάρων εἰδωλίων, ἅτινα πάντα εἶναι βαρέα καὶ Βοιωτικά. Τὸ πρῶτον¹ εἶναι παραλλαγή τοῦ ἐκ διαφόρων ταναγραϊκῶν ἔργων γνωστοῦ τύπου τῆς «Λήδας». Εἰκονίζεται μορφή γυναικεία φοροῦσα μακρὸν χιτῶνα καὶ ἱμάτιον, ὅπερ εἶναι ἐρριμμένον ὑπὲρ τὸν ὕψηλόν, σχῆμα διαδήματος ἔχοντα κόσμον τῆς κεφαλῆς καὶ τὴν ἐντέχνως ἐκτενισμένην κόμην καὶ ὃ κρατεῖ ἡ δεξιὰ χεὶρ. Ὁ ἀριστερὸς πούς πατεῖ ἐπὶ ὑποποδίου, ἡ δ' ἀριστερὰ χεὶρ ἀντιπτηνοῦ κρατεῖ μικρὰν πτερωτὴν μορφήν. Τὸ ὕψηλόν διάδημα δίδει εἰς τὸ εἰδωλίον ὄψιν καθαρῶς ἱερατικὴν, συγχρόνως ὁμῶς ἐπεδίωξε δι' αὐτοῦ ὁ τεχνίτης καὶ νὰ προξενήσῃ ἐντύπωσιν εἰς τὸν θεατὴν, ἢ προσπάθεια δ' αὐτῆ εἶναι καταφανεστέρα ἐν ἄλλῃ γυναικείῳ εἰδωλίῳ² ἐνδεδυμένῳ πλατὺ ἱμάτιον, ὅπερ ἀφίνει γυμνὸν τὸ ἄνω μέρος τοῦ σώματος καὶ τὸν δεξιὸν βραχίονα καὶ περιβάλλει ὡς πλαίσιον τὸ ὀπίσω μέρος τῆς κεφαλῆς. Ὁ τεχνίτης ἠθέλησε νὰ δηλώσῃ καὶ τὸ ὑψούμενον ἔδαφος, ἐφ' οὗ κινεῖται ἡ μορφή, ἐποίησε δὲ τὴν ἄνω ἐπιφάνειαν τῆς πλίνθου ἐπικλινῆ.

Τὴν περαιτέρω ἀνάπτυξιν τοῦ γραφικοῦ στοιχείου, ἐν ᾧ ἡ πτύχωσις τῶν ἐνδυμάτων κατέχει σπουδαίαν θέσιν, βλέπομεν ἐπὶ εἰδωλίου³ ὄρχηστρίδος (εἰκ. 6) φορούσης λευκὸν διαφανὲς ἱμάτιον πεποικλιμένον διὰ κηλίδων ἐρυθρῶν, τὸ ὁποῖον προσκολλᾶται ἐπὶ τοῦ σώματος ἕνεκα ζωηρῶν κινήσεων τῆς μορφῆς, καὶ κυματίζει πρὸς τὰ ὀπίσω, ἀκριβῶς ὅπως ἐπὶ τῶν ἐν τῷ θεάτρῳ τοῦ Διονύσου ἀνακαλυφθέντων ἀναγλύφων τῶν παριστῶντων ὄρχηστρίδας. Ἡ εἰκὼν 7 παριστᾶ ἄλλην ἀνάγλυπτον ὄρχουμένην μορφήν, νύμφην τινὰ προέχουσαν ναϊδίου ἔχοντος ἰωνικοὺς κίονας· δεξιὰ αὐτῆς ἴσταται θυμιατήριον⁴. Ἀμφότερα ταῦτα τὰ εἰδώλια εὐρέθησαν ἐν Τανάγρα.

Τῆς ὁμοιότητος μεταξὺ τῶν εὐρημάτων τῶν νεκροταφείων Ἐρετρίας καὶ Τανάγρας οὕσης τόσον μεγάλης, παράδοξον θὰ ἦτο, ἐὰν ἐν Ἐρετρίᾳ δὲν ἀπὴντων δείγματα τοῦ συνήθους κομφοῦ, ἀλλὰ

μονοτόνου τύπου τοῦ παριστῶντος ἐνδεδυμένην γυναικείαν μορφήν. Τοῦ τύπου τούτου ἔχομεν τρία μέτρια εἰδώλια, ὧν τὸ ἐν κρατεῖ διὰ τῆς δεξιᾶς ῥιπίδιον¹, τὸ δεύτερον ἔχει ἀμφοτέρας τὰ χεῖρας κεκρυμμένας ὑπὸ τὸ εὐρὺ ἱμάτιον² καὶ τὸ τρίτον φο-

Εἰκ. 6

ρεῖ μακρὸν χιτῶνα καὶ ἐπ' αὐτοῦ μικρὸν ἐπιβλημα³. Ὡσαύτως ἀπαντῶσι δύο παιδικὰ εἰδώλια, ὧν τὸ ἐν παριστᾶ μαθήτριαν σεμνῶς καθημένην ἐπὶ τετραγώνου καθίσματος⁴, τὸ δ' ἄλλο (πίν. 2, 1)⁵ παιδίσκην περιβεβλημένην τὸν χιτῶνα καὶ τὸ ἱμάτιον τῆς μητρὸς τῆς καὶ περιπατοῦσαν ἡρέμα μετὰ τοῦ ἐκ φύλλων φοίνικος ῥιπίδιου τῆς, ὃ κρατεῖ σφιγκτὰ δι' ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν πρὸ τοῦ προσώπου. Πᾶσαι αἱ συλλογαὶ πηλίνων εἰδωλίων περιέχουσι τοιοῦτους «ταναγραϊκοὺς» τύπους, ὡς καὶ γυμνὰς καθημένας πλαγγόνας· ἐν δεῖγμα τούτων⁶ εὐρίσκεται καὶ ἐν τῇ Ἐρετριακῇ συλλογῇ, ἢ κε-

¹ Ἀριθ. Εὔρετ. 3968, 3969. Ὑψ. 0,25. Πρὸ. ἐκ Τανάγρας ἀριθ. 4110, 4114, 4115.

² Ἀριθ. Εὔρετ. 3970. Ὑψ. 0,25. Πρὸ. ἐκ Τανάγρας ἀριθ. 4554.

³ Ἀριθ. Εὔρετ. 4136. Ὑψ. 0,16. Πρὸ. ἐκ Τανάγρας ἀριθ. 4576.

⁴ Ἀριθ. Εὔρετ. 4797. Ὑψ. 0,17. Πλάτ. 0,12.

¹ Ἀριθ. Εὔρετ. 4081. Ὑψ. 0,17.

² Ἀριθ. Εὔρετ. 3974. Ὑψ. 0,15.

³ Ἀριθ. Εὔρετ. 4970. Ὑψ. 0,16.

⁴ Ἀριθ. Εὔρετ. 4972. Ὑψ. 0,06.

⁵ Ἀριθ. Εὔρετ. 4135. Ὑψ. 0,13.

⁶ Ἀριθ. Εὔρετ. 4791. Ὑψ. 0,08.

φαλή δ' αὐτοῦ εἶναι ὡς συνήθως ὠραία, ἀλλ' ἄνευ χάριτος.

Τὸ ἀξιολογώτατον τῶν ἐν τῇ συλλογῇ εἰδωλίων εἶναι ἡμίγυμνος, καθημένη γυναικεία μορφή¹ κρατούσα ἐπὶ τῶν γονάτων ἀνοικτὸν κάτοπτρον καὶ ἀνήκουσα εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν ἐπὶ βράχου καθημένων γυναικῶν, αἵτινες ἐγένοντο ἀντικείμενον μακρῶν συζητήσεων μεταξὺ τῶν ἀρχαιολόγων θεολόντων νὰ δώσωσιν ὠρισμένα ὀνόματα εἰς μορφάς, ὧν τὸ θέλημα κείται ἐν τῇ ἀοριστίᾳ τῶν τῆς ἐπαγωγῆς δὲ ἀλλ' ἀγόνου ταύτης ἐπιχειρήσεως τὸ μάταιον κατέδειξεν ὁ χρόνος. Ἐνεκα τεχνικῶν λό-

Εἰκ. 7

γων τὸ εἰδωλίον εἶναι ἐνδιαφέρον· τὰ γυμνά μέρη τοῦ σώματος καλύπτονται διὰ λεπτοῦ στρώματος λευκοκίτρινου ἀλοιφῆς, ἥτις ἐνιαχοῦ, ὡς εἰς τὸν ἀριστερὸν βραχίονα, ἐσχημάτισε ῥωγμάς, ἀλλὰ δὲν ἐξελεπίσθη ἐντελῶς. Αἱ λεπτομέρειαι τοῦ κατόπτρου ἀπεδόθησαν μετὰ πλείστης ἐπιμελείας, τὸ κάλυμμα καὶ ἡ περιφέρεια εἶναι ἐρυθρά, οἱ γίγγλυμοι μέλανες καὶ ὁ ἀντανακλαστικὸς δίσκος χρυσοῦς. Ἡ κόμη καὶ αἱ πτυχαὶ εἶναι μετεπεξεργασμένοι καὶ ἡ ἐπιφάνεια τῆς πλίνθου, ἐφ' ἧς κáθηται, εἶναι ἀποκεκομμένη οὕτω, ὥστε νὰ παρουσιάζη

¹ Ἀριθ. Εὔρετ. 4137. Ὑψ. 0,21. Πλάτ. 0,15. Ὁ βράχος καὶ ἡ πλίνθος εἶναι μέλανα, τὸ ἱμάτιον κίτρινον μετὰ πορφύρας παρυφῆς, αἱ σάρκες ὑπωχροί, αἱ θηλαὶ τῶν μαστῶν, τὰ χεῖλη καὶ ἡ κόμη ἐρυθρά.

ᾧψιν ἀνωμάλου ἐδάφους. Παρατηροῦνται δ' ἐπὶ τοῦ εἰδωλίου καὶ τινὰ περίεργα χαρακτηριστικὰ πραγματικότητος (réalisme), ὡς ἐν τῇ δυσμὸρφῳ ἀκαμψίᾳ τοῦ ἀριστεροῦ βραχίονος, ὅστις ὑποβαστάζει τὸ βάρος τοῦ σώματος, ἐν ταῖς βαρέως καταπίπτουσι βλεφάροις καὶ ταῖς ἐπὶ τοῦ λαιμοῦ ρυτίσιν, αἵτινες δεικνύουσι τὸ προβεβηκὸς τῆς ἡλικίας τοῦ προτύπου. Τὸ τελευταῖον τοῦτο παρετηρήθη, ὅσον γνωρίζω, μόνον ἐπὶ τινῶν εἰδωλίων τῆς Μυρίνης· οἱ κοροπλάθοι τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἐνεπνέοντο συχνὰ ἐξ ἑλληνικῶν προτύπων, ἅτινα ἐκεῖνοι ἀπέδιδον ἤττον ἰδεωδῶς, ἀλλὰ μᾶλλον ἀνθρωπίνως, εἰς ταύτην δὲ τὴν κατηγορίαν μεθηρμωσμένων τύπων φαίνεται ὅτι ἀνήκει τὸ ἐν λόγῳ εἰδωλίον. Ὁ κτήτωρ αὐτοῦ βεβαίως τὸ ἐθεώρει πολῦτιμον, διότι εὐρέθη ἐντὸς τετραγώνου περιτειχίσματος κατεσκευασμένου ἐκ πλίνθων ἐχουσῶν μῆκος πλευρᾶς 0,30^μ, κειμένου δ' ἐπὶ ἀρχαιοτέρου τάφου, μεθ' οὗ τὸ εἰδωλίον οὐδεμίαν σχέσιν δύναται νὰ ἔχη, διότι ἐν τῷ τάφῳ εὐρέθησαν τρεῖς λήκυθοι ἀρχαιοτέρου τύπου¹.

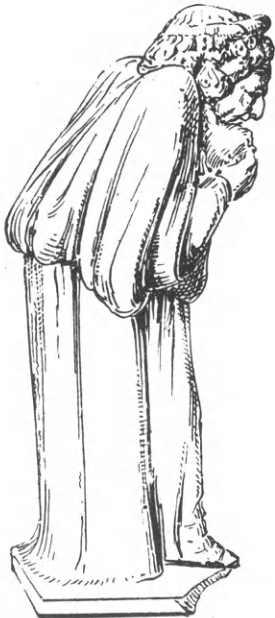
Μεταβαίνομεν νῦν εἰς σύμπλεγμα ἐντελῶς πραγματικοῦ χαρακτῆρος² παριστῶν γραῖαν τροφὸν βαστάζουσαν νήπιον (Πίν. 2). Ὁ τύπος δὲν εἶναι ἀσυνήθης, διότι δύο εἰδωλία ὁμοίου τύπου ἀλλὰ βαναυσοτέρας τέχνης ἀνεκαλύφθησαν ἐν Τανάγρα, καὶ πολλὰ Μουσεῖα κέκτηνται παρεμφερῆ εἰδωλία, περὶ ὧν λέγεται ὅτι εὐρέθησαν ἢ ἐν Τανάγρα ἢ ἐν Ἐρετρίᾳ. Τὸ ἡμέτερον εἶναι ἐξόχως ὠραῖον· ὁ χρωματισμὸς τοῦ εἶνε ἐπιμελής, αἱ ᾧψεις ἀμφοτέραι, ἢ τε προσθία καὶ ἡ ὀπισθία (εἰκ. 8), ἐξεργασμένοι, στερεῖται τρήματος ἐπὶ τῆς ῥάχεως καὶ ἐνῶ δεικνύει μεγάλην ἀκρίβειαν εἰς τὴν παράστασιν σπουδαίων λεπτομερειῶν, οἷαι εἶναι τὸ πρόσωπον τῆς γυναικὸς καὶ ἡ πτύχωσις, παραμελεῖ μᾶλλον ἢ ἤττον ἄλλας· π. χ. αἱ χεῖρες εἶναι ὅλως ἀτελῶς ἐξεργασμένοι. Πάντα τὰ γυμνά μέρη εἶναι κεκαλυμμένα δι' ἀλοιφῆς ὁμοιοζούσης πρὸς ὑέλωσιν, ἐπ' αὐτῆς δ' ἐτέθησαν τὰ χρώματα. Ἐν συνόλῳ ἔχομεν λίαν πραγματικὴν, ἀν καὶ ὀλίγον ἀμελεῖ, παράστασιν τοῦ θέματος, ὁ συνδυασμὸς δ' οὗτος τῆς πραγ-

¹ Ἀριθ. Εὔρετ. 1964, 68, 72.

² Ἀριθ. Εὔρετ. 3978. Ὑψ. 0,13. Πλάτ. 0,07. Ὁ χιτῶν εἶναι κίτρινος, αἱ σάρκες ἐρυθραί, ἡ κόμη μέλαινα, ἡ ταινία ἐρυθρά, ἡ πλίνθος ἐρυθρά. Πρὸς. ἐκ Τανάγρας ἀριθ. 4688, 3978. Πρὸς. Δελτίον, Σεπτέμβριος 1892, σ. 89.

ματικότητας και τοῦ ἐξαιρέτου τῆς ἐργασίας ὡς πρὸς τὸ τεχνικὸν μέρος διακρίνει αὐτὸ ἀπὸ πάντων τῶν εἰδωλίων τῆς Τανάγρας· διότι ἐξαιρουμένων τῶν ἀρτοποιῶν παριστάντων εἰδωλίων, ἅτινα εἶναι ταχέως καὶ ἀμελῶς ἐξεργασμένα, ἐπὶ τῶν λοιπῶν ταναγραϊκῶν βλέπομεν προφανῆ προτίμησιν τεχνοτροπίας κομψῆς, ἀλλὰ συνθηματικῆς καὶ τελείως ἀντιθέτου τῆ τοῦ προκειμένου ἐξ Ἐρετρίας εἰδωλίου, καθόσον μάλιστα αἱ ἐπίσημοι ἐν Βοιωτίᾳ ἀνασκαφαὶ ὀλίγα μόνον μέχρι τοῦδε ἔργα πραγματικῆς τεχνοτροπίας καὶ καλῆς ἐργασίας ἔφερον εἰς φῶς. Ὁ πηλὸς ἐπίσης εἶναι τὰ μάλιστα σκληρὸς καὶ ἀντηχεῖ κρουόμενος, ὥστε πιθανὸν φαίνεται ὅτι ὁ τύπος οὗτος δὲν ἐπλάσθη ἐν Βοιωτίᾳ. Ἀφ' ἐτέρου δὲ ἡ γραφικὴ πραγματικότης, ἡ στιλπνότης τοῦ χρωματισμοῦ καὶ τινες τεχνικαὶ ιδιοτροπίαὶ παρέχουσιν ἡμῖν τὸ δικαίωμα νὰ σχετίσωμεν αὐτὸ πρὸς τὰς εἰδωλίων, περὶ ὧν κατωτέρω θὰ ὁμιλήσωμεν. Ὡσαύτως δυνάμεθα νὰ σχετίσωμεν πρὸς αὐτὸ εἰδωλίᾳ τινὰ ζῶων (προβάτων, αἰγῶν), περὶ ὧν λέγεται ὅτι ἀνεκαλύφθησαν ἐν Ἐρετρίᾳ καὶ ὧν τὸ ἔριον παριστᾶται κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, καθ' ὃν καὶ ἡ κόμη τῆς τροφοῦ· τοιαῦτα εἰδωλία ζῶων ὅμως δὲν ὑπάρχουσιν ἐν τῷ Ἐθνικῷ Μουσείῳ.

Ἐν εἰκ. 9 βλέπομεν συνδυασμὸν τοῦ συνήθους

Εἰκ. 8

ταναγραϊκοῦ τύπου, τοῦ παριστάντος νεανίαν ἐρειδόμενον ἐπὶ Ἐρμού καὶ συνοδευόμενον ὑπὸ κυνός,

Εἰκ. 9

μετὰ τοῦ Ἐρωτος¹· ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ εἶναι κεφαλὴ ἀθλητοῦ, κατ' ἀναλογίαν δὲ πρὸς τὸ σῶμα πολὺ μεγάλη. Εἰδωλίον κωμικοῦ ὑποκριτοῦ² καθημένου ἐπὶ βωμοῦ τύπου κοινοῦ ἐν Τανάγρα καὶ Θήβαις, ἀνάγλυφον³ παριστῶν γυμνὸν εὐσαρκον παῖδα κείμενον κατὰ γῆς καὶ παίζοντα μετὰ κυνός, ὅμοια τοῦ ὁποῖου εὐρέθησαν ἐν Κυρήνη, μικρὰ τραγικὴ προσωπίς τεχνοτροπίας ὑστερωτέρας ἔχουσα τὴν κόμην ἀναδεδεμένην ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῆς κεφαλῆς, καὶ πτηνὸν οὐ ἢ οὐρά καὶ αἱ πτέρυγες εἶναι βαθεὸς κυανοῦ χρώματος⁴ συμπληροῦσι ταύτην τὴν δευτέραν τάξιν τῶν εἰδωλίων ἀνεπτυγμένου ρυθμοῦ. Ἐκ τῆς μελέτης δὲ αὐτῆς ἐξάγομεν τὸ αὐτὸ συμπέρασμα, ὅπερ καὶ ἐκ τῆς ἀρχαιοτέρας τάξεως. Εἰδωλίᾳ τινὰ ἀναμφισβητήτως εἰσῆχθησαν ἐξ Ἀθηνῶν, Ἀνθηδόνας καὶ Μ. Ἀσίας, τὸ πολὺ πλῆθος ὅμως ἔχει τόσον μεγάλην ὁμοιότητα κατὰ τὸν πηλόν, τὸν ρυθμὸν καὶ τοὺς τύπους πρὸς «ταναγραϊκὰ» εἰδωλία, ὥστε δὲν δυνάμεθα νὰ παραδεχθῶμεν τὴν ἐν Ἐρετρίᾳ κατὰ τὸν τέταρτον καὶ τὸ πρῶτον ἡμισυ τοῦ τρίτου πρὸ Χρ. αἰῶνος ὑπαρξίν σπουδαίου ἐντοπίου ἐργαστηρίου· ἴσως ὅμως ὑπάρχουσιν ἐνδείξεις τινὲς ἰδρύσεως τοιοῦτου ἐργαστηρίου κατὰ τὸ τέλος τῆς περιόδου.

Γ' τάξις. Εἰδωλία μεταγενεστέρου ρυθμοῦ.

Μεταβαίνομεν εἰς τὴν ἐξέτασιν ὁμάδος ἐξ ὀκτῶ εἰδωλίων, ἅτινα ἀναμφισβητῶς εἶναι ἔργα τοῦ αὐτοῦ ἐργαστηρίου· ἐπτὰ ἐξ αὐτῶν εὐρέθησαν ὁμοῦ ἐν ἐνὶ τάφῳ κατὰ τὰς ὑπὸ τῆς Ἀμερικανικῆς Σχολῆς τὸν Μάρτιον τοῦ 1891 ἐνεργηθείσας ἀνασκαφάς, καθ' ἃς ἀνεκαλύφθη ὀλίγον ἀνατολικῶς τῆς πόλεως νεκροταφεῖον ἀνήκον εἰς πλούσιον γένος τῆς Ἐρετρίας⁵. Τὸ ὄγδοον εἰδωλίον εὐρέθη ἐν ἀνασκαφαῖς τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας⁶.

Πάντα ταῦτα τὰ εἰδωλία εἶναι κατεσκευασμένα ἐκ λεπτοτάτου ἐρυθροῦ μαλακοῦ πηλοῦ, πάντα δὲ ὁμοιάζουσι μᾶλλον πρὸς ἀνάγλυφα ἢ πρὸς περιόπτα ἀγαλμάτια, πάντα εἶναι βαρῆα καὶ ἄκομψα

¹ Ἀριθ. Εἰρετ. 4796. Ὑψ. 0,10.

² Ἀριθ. Εἰρετ. 4794. Ὑψ. 0,14. Ὁρα Körte, Jahrbuch 1893, σ. 82, ἀριθ. 59.

³ Ἀριθ. Εἰρετ. 4795. Ὑψ. 0,11. Heuzey, πίν. 52, 5.

⁴ Ἀριθ. Εἰρετ. 40228. Πλάτ. 0,07.

⁵ Waldstein, Nineteen Century, ἀριθ. 171, σελ. 845-850.

⁶ Ἐννατον δέγμα, ὃ ἐν τῷ Βρ. Μουσείῳ Ἐρως, ἐδημοσιεύθη ἐν J. H. S., 1895 πίν. 8.

καὶ τὰ γυμνά μέρη ἔχουσιν ἰδίον τι ἀνοικτὸν ἐρυθρὸν χρώμα τῆς σαρκός, ἐνῶ ἄλλων χρωμάτων ἄφθονος χρῆσις γίνεται ἐπὶ τῶν φορεμάτων καὶ λοιπῶν ἀντικειμένων, τέλος πάντα πραγματεύονται τὸν πρὸς παράστασιν τύπον κατὰ τρόπον ἰδιόρρυθμον, σχεδὸν δραματικόν. Εἰς νεαρὸς Διόνυσος (εἰκ. 10)¹ ἔχων πλατὺ καὶ φιλήδονον πρόσωπον,

Εἰκ. 10

μακροὺς καστανοχρῶους πλοκάμους περιβαλλομένους ὑπὸ κιτρίνης ταινίας καὶ περιπεπλεγμένους μετὰ λευκῶν φύλλων λεύκης, φορεῖ κυανοῦν χιτῶνα καὶ ἐρυθρὰν νεβρίδα· ἀπὸ τοῦ ἀριστεροῦ ὤμου του κρέμαται χλαμὺς πορπουμένη ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ βραχίονος, ὑψηλὰ δ' ἐρυθρὰ ὑποδήματα συμπληροῦσι τὸν ἱματισμὸν του. Ἡ ῥάχις τοῦ εἰδωλίου εἶναι σχεδὸν ἐπίπεδος, τὸ δ' ἐπ' αὐτῆς τρῆμα κεῖται πλαγίως ὅπως συμφωνῇ πρὸς τὴν στάσιν τοῦ θεοῦ. Τὰ αὐτὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ προσώπου βλέπομεν ἐπὶ γυμνῆς ἀνδρικήσ πτερωτῆσ μορφῆσ ἰσταμένησ ἐπὶ πλίνθου καὶ ἐρειδομένησ ἐπὶ κίονος, ἐφ' οὗ στηρίζει δυσδιάγνωστον πρᾶγμα, ἴσως προσωπίδα²· στέφανος δὲ παχύς, ὅποιον

¹ Ἀριθ. Εἰρετ. 3982. "Υψ. 0,21.

² Ἀριθ. Εἰρετ. 3984. "Υψ. 0,21. Τὰ γυμνά μέρη εἶναι ἐρυθρὰ, τὰ ἐσωτερικά πτερά χρώματος ἐρυθροῦ ἀνοικτοῦ, τὰ ἐξωτερικά κίτρινα, ὁ στέφανος ἐρυθροῦ ἀνοικτοῦ, ἡ κόμη μέλινα.

φοροῦσιν εἰδῶλια τῆσ Κυρήνης, περιβάλλει τὴν κεφαλὴν του. Αἱ πτέρυγες εἶναι κερτοῦ συνθηματικοῦ τύπου.

Ἐν εἰκ. 11 ἔχομεν ἄλλο θέμα· παῖς¹ πειράζει ἀγαπητὴν αὐτῶ πέρδικα κρατῶν σταφυλὴν εἰς ὕψος, εἰς ὃ αὐτὴ δὲν φθάνει. Ὅταν τὸ σύμπλεγμα

Εἰκ. 11

τοῦτο ἦτο καινουργές, βεβαίως παρῆγον λαμπρὰν ἐντύπωσιν τὸ ρόδιον χρώμα τῆσ σαρκός, ἡ καστανοχρῶους κόμη, ὁ κυανοῦς χιτῶν, ἡ ἐρυθρόλευκος χλαμὺς καὶ ἡ σταφυλὴ. Ἄλλα δύο εἰδῶλια παριστῶσι τὸ μὲν Ἑρμῆν² τετραγώνου ἐργασίας, οὗ ἡ κεφαλὴ εἶναι ἀποκεκρουσμένη καὶ ἐπὶ τῆσ βάσεως τοῦ ὁποίου ὑπάρχει εἰς τὸ ὀπίσθιον μέρος ἐγχάρακτον τετράπλευρον σημεῖον, τὸ δ' ἕτερον μικρὰν ἀνδρικήν μορφήν³ ἔχουσιν τοὺς πόδας ἐσταυρωμένους καὶ ἐρειδομένην ἐπὶ Ἑρμοῦ πωγωνοφόρου. Ἡ μορφή φαίνεται ὅτι παριστᾷ Ἑρωτα κρατοῦντα διὰ τῆσ ἀριστερᾶσ τὸ ἄκρον τόξου.

Εἰκ. 12 παριστᾷ ὀρθίαν ἀνδρικήν μορφήν ἐν στάσει ἀκροωμένου· τοῦτο ἠξιώθη κατὰ τὸν χρόνον τῆσ ἀνακαλύψεως του μεγάλης προσοχῆσ ἕνεκα

¹ Ἀριθ. Εἰρετ. 3985. "Υψ. 0,19.

² Ἀριθ. Εἰρετ. 3988. "Υψ. 0,17.

³ Ἀριθ. Εἰρετ. 3986. "Υψ. 0,08.

τοῦ εἰκονοειδοῦς χαρακτήρος του¹. Κατὰ τὴν ἐργασίαν ὅμως δὲν διαφέρει ἀπὸ τῶν λοιπῶν εἰδωλίων τῶν μετ' αὐτοῦ εὐρεθέντων, ἀλλὰ δεικνύει τὸν αὐτὸν βαρὺν ρυθμὸν καὶ τὸν αὐτὸν λαμπρὸν χρωματισμὸν (τὰ γυμνὰ μέρη εἶναι ἐρυθρά, ὁ

Εἰκ. 12

χιτῶν ροδόχρους, ὀρφνὸν τὸ ἱμάτιον, ἢ κόμη καστανόχρους) καὶ δὲν εἶναι πραγματικώτερον τοῦ εἰδωλίου, ὅπερ ἀνωτέρω ἐμνημονεύσαμεν ὡς ἀνακαλυφθὲν ἐν ἄλλῳ τάφῳ ὑπὸ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας καὶ τὸ ὅποιον παριστᾷ² ἄνδρα φοροῦντα μόνον ἐξωμίδα καὶ προφανῶς ὁμιλοῦντα μετὰ πάθους καὶ θερμότητος πρὸ ἀκροατηρίου· ἐν αὐτῷ εὐκόλως ἀναγνωρίζομεν τὸν πιστὸν δοῦλον, ὅστις ἦτο πρόσωπον ἀγαπητὸν τῆς Μέσης Κωμωδίας, ἐνῶ τὸ ἀξιοπρεπέστερον καὶ κομψῶς ἐνδεδυμένον εἰδῶλιον παριστᾷ τὸν «εὐγενῆ πατέρα» τῶν αὐτῶν δραμάτων. Ἡ στοργὴ τῶν μετ' Ἀλέξανδρον κοροπλάθων πρὸς θέματα λαμβανόμενα ἐκ τῆς σκηνῆς ἀπεδείχθη τρανῶς ἐκ τῶν κτερισμάτων τῶν τάφων τῆς Μυρίνης, οἱ τύποι ὅμως ἐκεῖνοι, οἵτινες εἶναι γελοιώτεροι καὶ λίαν ὑπερβολικοί, ἐλήφθησαν προ-

¹ Ἀριθ. Εὔρετ. 3983. Ὑψ. 0,19. Ἐδημοσιεύθη ἐν Nineteen Century, ἔ. ἀ.

² Ἀριθ. Εὔρετ. 3914. Ὑψ. 0,24. Ὁ χιτῶν εἶναι μέλας, ἢ σὰρξ ἐρυθρὰ ἐπὶ λευκοῦ χρίσματος. Ἡ μορφή προβαίνει πρὸς τὰ ἔμπρῳς καὶ προτείνει ἀμφοτέρας τὰς χεῖρας ὡσεὶ θέλουσα νὰ ἐνισχύσῃ ἐπιχειρήματι.

φανῶς ἐκ μίμων καὶ σατυρικῶν δραμάτων, ἐνῶ τὰ προκείμενα ἡμῖν ὀφείλουσι τὴν ἀρχὴν τῶν εἰς τὴν ἀστείαν κωμωδίαν τοῦ καθημερινοῦ βίου. Ἀμφότερα τὰ εἰδῶλια ταῦτα ἔχουσιν ἰδιαίτερόν τι τεχνικὸν γνώρισμα, ὅτι δηλαδὴ ὑπὸ τὰ χρώματα ὑπάρχει λευκὸν σκληρὸν χρίσμα, ὅσον εὕρομεν καὶ ἐπὶ τῆς γραίας (ἴδε ἀνωτ. σ. 36) καὶ τὸ ὅποιον ἐνισχύει τὴν ὑπόθεσιν, ὅτι ἐκεῖνο ἐποιήθη ἐν Ἐρετρία.

Τὸ ὠραιότερον ἔργον τῆς τάξεως ταύτης εἶναι μικρὰ προσωπίς Πανός¹, ἀληθὲς ἀριστούργημα τῆς κεραμεικῆς (εἰκ. 13). Τὴν διπλὴν φύσιν τοῦ Πανός

Εἰκ. 13

ἐφαντάσθη καὶ ἐξετέλεσεν ὁ τεχνίτης λαμπρῶς, μετὰ λεπτότητος ἀποκαθήρας αὐτὴν ἀπὸ τῶν ζωικῶν χαρακτηριστικῶν καὶ ἀπαλλάξας πάσης κτηνωδίας. Αἱ κυρτώσεις τοῦ προέχοντος σαρκώδους μετώπου συγχωνεύονται κατὰ φυσικὸν τρόπον μετὰ τῶν χαριέντως ὑψουμένων κεράτων, τὰ ὅποια κεῖνται εἰς τὸ μέσον καὶ οὐχὶ εἰς τὰ πλάγια, ἐνθα ἤθελον καταστρέφει τὰς γραμμὰς τῆς κεφαλῆς, ἐμπλεκόμενα δ' εἰς τὴν πυκνὴν κόμην ἀποτελοῦσιν οἰονεὶ ἀκρωτήριον ἀντίρροπον τῷ μεγάλῳ αἰγείῳ πώγωνι καὶ τοῖς κρεμαμένοις μύσταξιν, ἐνῶ τὰ μικρὰ ὀξεᾶ

¹ Ἀριθ. Εὔρετ. 3987. Ὑψ. 0,14. Οἱ ὀφθαλμοί, τὰ χεῖλη καὶ ἡ ρίς εἶναι ἀνοικτοῦ ἐρυθροῦ χρώματος, ὁ πώγων καὶ ἡ κόμη καστανοῦ. Ὑπάρχουσι καὶ δύο τρήματα πρὸς ἀνάτησιν.

ῶτα ὑποδεικνύουσιν, ἄνευ ἀνοικείου ἐμφάσεως, τὰ ζωικὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ θεοῦ. Τὸ ὄλον ἀποτελεῖ ὠραῖον δεῖγμα ἀδρομεροῦς ὀγκηρᾶς ἐργασίας μὴ βλαπτομένης ὑπὸ μικρῶν λεπτομερειῶν, ἐργασίας ἣτις ἔπρεπε νὰ χαρακτηρίζη πᾶν ἔργον ἐξ ὀπτῆς γῆς καὶ ἦν εὐρίσκομεν ἐν τῇ τάξει τῶν πρὸ μικροῦ περιγραφέντων εἰδωλίων.

Εἶναι ἀδύνατον ἐπτὰ εἰδῶλια τόσον ὅμοια ἀλλήλοις κατὰ τὸν πηλόν, τὴν ἐργασίαν καὶ τὸν ρυθμὸν νὰ μὴ εἶναι ἔργα τοῦ αὐτοῦ ἐργαστηρίου, ἢ εὗρεσις δ' αὐτῶν ἐν ἐνὶ τάφῳ ἐπιτείνει πολὺ τὴν πιθανότητα, ὅτι τὸ ἐργαστήριον ἦτο ἐντόπιον καὶ ὅτι ταῦτα ἐν σπουδῇ ἠγοράσθησαν ἀθρόα ὅπως κατατεθῶσιν εἰς τὸν τάφον. Ἡ δὲ ὑπαρξίς δύο ἄλλων εἰδωλίων παρομοίας ἐργασίας δεικνύει ὅτι περαιτέρω ἔρευναι δύνανται νὰ βεβαιώσωσι τὴν κατὰ

τὰ τέλη τοῦ τρίτου ἢ τὰς ἀρχὰς τοῦ δευτέρου αἰῶνος ὑπαρξίαν ἐν Ἐρετρίᾳ σπουδαίου παραγωγικοῦ κέντρου, διακρινομένου ἐκ τῆς πρωτοτυπίας τῶν ἰδεῶν καὶ τῆς ποικιλίας τῶν τύπων, τὰ γνωρίσματα δὲ ταῦτα ἀναδεικνύουσιν αὐτὸ πολὺ ὑπέρτερον τῶν βοιωτικῶν ἐργαστηρίων, ἅτινα εἶδομεν ὅτι ἐπρομήθευσον τὴν ἀγορὰν τῆς Ἐρετρίας μέχρι τέλους τοῦ τρίτου αἰῶνος. Τὸ ἐντόπιον τοῦτο ἐργαστήριον μετέχει τῆς βαρύτητος, ἣτις χαρακτηρίζει τὴν σχολὴν τῆς Κυρήνης καὶ αὐτῆς τῆς Μυρίνης, ἀλλ' ἐν ὅσῳ οὐδεμία ἄλλη νεκρόπολις παρουσιάζει ὅμοια εἰδῶλια, δικαιοῦμεθα νὰ ἰσχυρίζομεθα, ὅτι ταῦτα, καὶ μόνον ταῦτα, εἶναι ἰθαγενῆ ἐρετριακὰ ἔργα, τὰ δὲ λοιπὰ ἐπέισακτοι ξένοι.

C. A. HUTTON

ΛΥΚΟΣΟΥΡΑΣ ΨΗΦΩΜΑ

(Πίν. 3)

Ἡ ἐν τῷ σηκῷ τοῦ ναοῦ τῆς Δεσποίνης ὑπὲρ ἡμισυ τοῦ δαπέδου καταλαμβάνουσα ψηφωτὴ παράστασις περιεγράφη μετὰ τοῦ ναοῦ καὶ ἐν τοῖς « Πρακτικοῖς » τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας τοῦ 1896 (σελ. 109 καὶ ἐξῆς), εἰκονίζεται δὲ ἐν τοῖς ἐκεῖ πίναξι 1 καὶ 2¹. Εἰρήσθησαν καὶ ἐνθάδε τὰ κατωτέρω ἐπὶ τῇ νῦν δημοσιεύσει τοῦ μὴ καταχωρισθέντος αὐτόθι πίνακος, ὅστις παρίστησι τὸ ψή-

φωμα ἐν μείζονι κλίμακι μετὰ τῶν οἰκείων χρωμάτων¹.

Ὁ σηκὸς τοῦ ναοῦ διηρεῖτο διὰ δρυφάκτου, οὐ σῶζεται ἡ λιθίνη ἀπὸ τοῦ βορείου πρὸς τὸν νότιον τοῖχον φερομένη βάσις, εἰς δύο χώρους· καὶ ὁ μὲν δυσμικὸς κατέχεται ὑπὸ τοῦ βάρου ἐφ' οὗ ἴδρυντο τὰ τέσσαρα μεγάλα ἀγάλματα (Ἄρτεμις, Δημήτηρ, Δέσποινα, Ἄνυτος)², ὁ δὲ ἀνατολικὸς ἄπας, πλὴν τῶν κατὰ τὴν εἰσοδὸν τεσσάρων πλακῶν, ἐπέστρωται τῷ ψηφοθετήματι, οὐ καὶ τὰ χεῖλη ἐχώρουν, ὡς εἰκάσαι, μέχρι ὑπὸ τὸ χρῶμα τῶν οἰκείων τοίχων τοῦ σηκοῦ. Τὸ ψηφολογητὸν ἔδαφος ἔχει πλάτος μὲν 9.25, μῆκος δὲ ἐξ ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς 7.30.

Τὸ ἐν ᾧ ἡ παράστασις πεδίων συνίσταται ἐκ ψηφίδων λίθου ὑπερύθρου (0.02-0.03). Ὁ λίθος οὗτος κατὰ Μητσόπουλον, τὸν ἐν τῷ Ἀθηναϊκῷ Παν-

¹ Τὸ ψήφωμα παρατήρησα ἐν τῇ ἀνασκαφῇ τοῦ 1889, ἀπεκάλυφα δὲ τῷ 1895. Πρβ. καὶ *Belger* ἐν *Berl. philol. Wochenschrift* 1897 σελ. 1272, *Frazer* *Pausanias's description of Greece* IV (1898) σελ. 367-81, V σελ. 622-25, *Lechat* ἐν *Revue des Ét. gr.* 1898 σελ. 169 ἐξ., — Τῶν ἀρχαιοτάτων ἐλληνικῶν ψηφωμάτων ἀναμιμνήσκομεν τὸ ἐν Ὀλυμπίᾳ ἐν τῷ ναῷ τοῦ Διὸς *Exped. de M.-gée* I πίν. 64, *Flasch* *Olympia* ἐν *Baumeister* *Denkm.* σελ. 1101, v. *Rohden*) *Mosaik* αὐτ. σελ. 927 ἐξ. εἰκ. 998-9 (πρβ. *Blümner* κλπ.), *Curtius* καὶ *Adler* *Olympia* (*Ergebnisse der von dem deutschen Reich veranstalteten Ausgrabung*) I (1892) πίν. VIII-IX πρβ. *J. Th. Clarke* *Investigations at Assos* 1881 ἐν *Papers of the arch. Inst. of Amer.* I εἰκ. 7 σελ. 83, εἰκ. 8 σελ. 85, εἰκ. 25 σελ. 124, *S. Reinach* ἐν *BCH.* VIII σελ. 177, *Sittl* *Archäologie der Kunst* ἐν *Iw. v. Müller* *Handbuch* VI σελ. 301-303, 741.

¹ Τὸ ὑπέρυθρον χρῶμα κατὰ φύσιν τυγχάνει ὀφροντέρον πως ὢν ἢ ἐν τῷ πίνακι.

² « Πρακτικά » 1896 σελ. 114, πίναξ 2.

επιστημίῳ Καθηγητῆν τῆς Ὀρυκτολογίας, πρὸς ὃν κομίσας εἰς Ἀθήνας ἐπέδειξα δεῖγμα, εἶνε ἐρυθρὸς ἀσβεστόλιθος (rosso antico). Ἡ δὲ εἰκὼν αὐτῆ, ἦτοι τὰ δύο ζῶα μετὰ τῆς διακοσμήσεως, σύγκειται ἐκ ψηφίων λευκοῦ χρώματος, καὶ ἐκεῖνα μὲν λευκοῦ μαρμάρου τῶν Δολιανῶν, τὰ δὲ κοσμημὰ τοῦ αὐτοῦ ἐγχωρίου ἀσβεστολίθου, οὗ καὶ τὰ πλεῖστα μνημεῖα τοῦ Ἱεροῦ τῆς Δεσποίνης¹, ἐν οἷς λ. γ. καὶ ἡ στήλη, ἐφ' ἧς ἐπιγέγραπται ὁ ἱερὸς νόμος².

Εἰκονίζονται δὲ ἐν πολυζώνῳ πλασίῳ τετραπλεύρῳ (πειοειδεῖ τὰ νῦν ἕνεκα τῆς παλαιότητος καταστροφῆς τῆς βορείου πλευρᾶς) δύο θηρία, ὧν σώζεται ἀκέραιος ὁ ἀριστερὸς λέων, μεταξὺ δὲ μικρὸς κύκλος ὡς καρπὸς καὶ πρὸς δεξιὰ τούτου, παρὰ τὸ δεξιὸν ζῶον, φύλλον κισσοῦ μετὰ τοῦ μίσχου· ἄνωθεν τῶν δύο τούτων κοσμημάτων καὶ τῶν κεφαλῶν τῶν ζῶων λείψανά τινα δυσξέμβλητα, ἴσως ἐκ παλαιᾶς ἐπισκευῆς. Αἱ ἐν τῷ σώματι τῶν ζῶων γραμμαὶ σύγκεινται ἐκ ψηφίδων ὑπερύθρου λίθου, ἢ δὲ χαίτη τοῦ δεξιοῦ ἐκ ψηφίδων κοινοῦ λευκοῦ λίθου.

Τὴν κυρίαν ταύτην τῶν ζῶων παράστασιν περιβάλλει πλατὺ πλειόνων ζωνῶν πλαίσιον καὶ ὃν πρῶτον ἐκ τῶν ἔνδον λεπτῆ ταινία λευκῆ ἐῶσα περικεῖται ἐτέραν ὑπέρυθρον. Ἐξῶθεν τούτων περιθέουσι τέσσαρες ζῶναι κοσμημάτων καὶ πέμπτη ἐξωτάτη ἀπλῆ λευκῶν ψηφίων. Καὶ ἡ μὲν πρώτη ζώνη ἔφερε τετράγωνα τριδόντα ὀρθογώνια, δώδεκα μὲν λευκὰ καὶ ἕνδεκα ἐρυθρὰ ἐν ταῖς μακραις πλευραῖς, ἐξ δὲ λευκὰ καὶ πέντε ἐρυθρὰ ἐν ταῖς στεναῖς, ἐναλλάξ καὶ ἀντιθέτως τεταγμένα ὡσεὶ πυργίσκους μετ' ἐπαλξίων, ἐπὶ δὲ τῶν τεσσάρων γωνιῶν ἀνά ἐν λευκὸν πεντάφυλλον ἀνθέμιον ἐκ τῆς πρὸς τὸ

¹ Πρβ. *Lepsius* Griechische Marmorstudien, Berlin 1890 (Anhang zu den Abhandl. der preuss. Akad. der Wiss.) σελ. 31 ἐξ., *Philippson* Peloponnes σελ. 160 πρβ. 334, 339, «Πρακτικά» Ἀρχ. Ἐτ. 1896 σελ. 103.

² Ἐφημερ. Ἀρχαιολ. 1898 σελ. 249. Ἐκεῖ ἐν σελ. 251 σημ. 3 πρόσθετος «*B. Keil* ἐν *MAI.* XX 37, *Lolling* αὐτ. VII, 72», ἐν σ. 261 στ. 13 «*πανμεγέθους* *EA.* 1896 σελ. 219 στ. 6, *ἔναντος* αὐτ. σελ. 122 στ. 6, *ἐνγεγράφθαι* αὐτ. σελ. 126 ἀρ. 14 στ. 12/3», ἐν σελ. 268 «*μιζθωποιοῦνται* ἀλλὰ καὶ *μισθωσάμενος* καὶ *μισθωμένοι* ἐν *Κῶ* ἱερῶν νόμῳ *Κοντολέων - Törffer* (*Koisches Sakralgesetz*) ἐν *MAI.* XVI σελ. 406 ἐξ. στ. 18/9, 11, 19»· σελ. 272 ἀρ. 3 «= *Δελτ.* Ἀρχ. 1892 σελ. 41, 7, εὐρ. πλησίον τοῦ σταθμοῦ Ὀμονοίας τοῦ σιδηροδρόμου Ἀθηνῶν - Πειραιῶς»· σελ. 255 στ. 13 γράφη «*ἱερέα* τοῦ», σελ. 264 σημ. 3 «*I* 5, 3», σελ. 266 στ. 4 «957 = 960», σελ. 272 στ. 20 (ἐν τῇ μεταγραφῇ τοῦ ἀρ. 3) «*Ζυμόνα*»· σελ. 263 σημ. 1 ἀντὶ *π[ερίσσει]* γράφη *πο[τίβ:]*· σελ. 256 στ. 5 ἀπάλειψον τὸ «*κείμενα*»· σελ. 249 σημ. 2 πρόσθετος «*E. Gardner Handb. of Gr. Sc.* 254, 399, *Badeker* 3 322, *Guide Joanne* II 307».

κέντρον γωνίας ἐκφυόμενον μετ' ἀποκλίτων τῶν ἐκατέρωθεν δύο φύλλων Ἡ δὲ δευτέρα ζώνη σύγκειται ἐκ σπειροειδοῦς μαιάνδρου, οὗ αἱ λευκαὶ σπείραι ἔχουσι τὴν μὲν βᾶσιν πρὸς τὰ ἔξω, τὴν δὲ φορὰν ἐπ' ἀριστερὰ τῷ ἐκάστην πλευρᾶν ἐκ τοῦ κέντρον ὀρώντι. Ἡ τρίτη ζώνη, ἢ καὶ ποικιλωτάτη καὶ εὐρυτάτη, φέρει ἐν ἐκάστη γωνίᾳ οἰοειδὴ κάλυκα, ἐξ ἧς πρὸς τὸ κέντρον ἐστραμμένης ἐκφύονται δύο κλώνες¹, μετὰ κλωνίων ἐν ἄνθη καὶ ὀσπλίγγων, ὧν ἐκάτερος κυματοειδῶς κατὰ μῆκος ἐλισσόμενος μέχρι τοῦ μέσου τῆς οἰκείας πλευρᾶς ἐν οὐχί τελεῖα συμμετρία συμπλέκεται αὐτόθι μετὰ τοῦ ἐκ τῆς ἐτέρας συστοίχου γωνίας ἐκφυόμενου, καὶ δὴ ἀπλούστατα μὲν κατὰ τὴν δυσμικτὴν πλευρᾶν, ὀκτωειδῶς δὲ κατὰ τὴν νοτιᾶν καὶ βροχοειδῶς πως κατὰ τὴν ἀνατολικήν· τὰ κατὰ τὴν βορείου πλευρᾶν ἔχουσι ἀδήλως ἕνεκα τῆς αὐτόθι καταστροφῆς τῆς ψηφώσεως, ἀνεπληρώθησαν δὲ κατὰ τὴν ἀντίστοιχον (νοτιᾶν) πλευρᾶν ὑπὸ τοῦ ἐκπονήσαντος τὸ διάγραμμα ἀρχιτέκτονος τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας Ἀλεξάνδρου Λυκάκη². Ἡ δὲ ἔξωθεν τῆς ζώνης ταύτης, ἦτοι τετάρτη ζώνη, σύγκειται ἐκ σπειροειδοῦς μαιάνδρου ὁμοίου τᾶλλα τῷ τῆς δευτέρας ζώνης, πλὴν ὅτι αἱ σπείραι, λαμβανομένου ὡς πεδίου τοῦ ἐρυθροῦ, ἔχουσι τὴν βᾶσιν καὶ τὴν φορὰν ἀντιθέτως ταῖς τῆς δευτέρας ζώνης. Πέρασ δὲ ἡ πέμπτη ζώνη ἀπλῆ οὕσα συνίσταται ἐκ λευκῶν λιθαρίων πλὴν τοῦ³ ἔμπροσθεν τοῦ νοτίου θυρώματος μέρους. Ἐνταῦθα τὴν ζώνην ταύτην διακόπτουσι ἦτοι κοσμοῦσιν ἐξ ζεύγῃ τριγώνων συγκειμένων ἐξ ὑπερύθρων ψηφίδων, ἐφαπτομένων δὲ ἀλλήλων κατὰ κορυφὴν καὶ οὕτως ἐόντων μεταξὺ πέντε ρόμβους λευκοῦ κατὰ μῆκος ἐφαπτομένους ἀλλήλων. Προσθετήτω ὅτι τὸ τῶν ρόμβων καὶ τριγώνων τμήμα δὲν καταλαμβάνει ἅπαν τὸ πλάτος

¹ Πρβ. *Clarke* ἀνωτ. εἰκ. 25· τὸ ἐκεῖ ψήφωμα σύγκειται ὡσαύτως ἐκ ζωνῶν, ἐν αἷς μία μὲν μετὰ σπειροειδοῦς μαιάνδρου λευκοῦ μὲν πρὸς τὰ ἔσω, ὑπερύθρου δὲ τὰ ἔξω, ἄλλη δὲ ζώνη, παρεμφερῆς τῇ τρίτῃ τοῦ ἐν Λυκοσούρα ψηφώματος φέρει κατὰ τὰς γωνίας κραττοειδῆ ἀνοδοσχη, ἐξ ἧς ἐκφύεται ζεύγος ὑπερύθρων ἐν λευκῷ πεδίῳ κλωνῶν ἐπὶ τῆς οἰκείας πλευρᾶς ἐλισσομένων, ἄλλη δὲ ζώνη μετ' ἄλλων κοσμημάτων καὶ τελευταία ἔξω ἄλλη μετὰ ρόμβων λευκῶν ἐν ὑπερύθρῳ πεδίῳ.

² Πρβ. «Πρακτικά» Ἀρχαιολ. Ἐταιρείας 1896 σελ. 109 καὶ 97 σημ. 14, ὅπου καὶ περὶ τῶν λοιπῶν ἐκπονητέων διαγραμμάτων.

³ Ἐν «Πρακτικοῖς» 1896 (τυπωτ. ἀμαρτ.) σελ. 110 στ' γ. κάτωθεν 10 γράφη «*τοῦ*» ἀντὶ «*τῶν*» καὶ σελ. 90 στ. κάτ. 2 «*und der*». αὐτόθι ἐν πινάκι 2 λιθογρ. ἀμάρτ. γράφη «*Δημήτριος*» ἀντὶ «*Δήμ.*».

τῆς πέμπτης ταύτης ζώνης, ἀλλ' ἔξ πρὸς τῇ τοῦ μαιάνδρου ζώνη στενήν τινα ταινίαν λευκὴν· πρὸς δ' αὖ τῷ οὐδῷ τοῦ νοτίου θυρώματος τὸ μεταξύ τούτου καὶ τῶν ἐγγύς τριγώνων κενὸν πεπληρωται διὰ λευκῶν ψηφίδων. Κατὰ τὸ τμήμα τοῦτο τοῦ πλαισίου ἀπὸ τῆς τετάρτης ζώνης πρὸς νότον ταρασσεται· ἡ εὐθυγραμμία τῆς διακοσμῆσεως, πιθανῶς διὰ παλαιὰν ἐπισκευήν, ἥτις ἐμφαίνεται καὶ ἐκ τῆς διαφορᾶς τῶν ψηφίων, σκληροτέρων ὄφροντέρων καὶ ἐλασσόνων ὄντων ἐνταῦθα.

Καὶ τοιοῦτον μὲν τὸ κύριον ψήφωμα. Ἐτι δὲ πρὸς συνεχομένως καὶ ἰσοπέδως ἐψήφωται καὶ ὁ λοιπὸς πρὸς ἀνατολὰς χώρος τοῦ σηκοῦ πληρὸν τῶν τεσσάρων διὰ τὸ ἐσωτερικὸν θύρωμα τῆς σηκοπροδομίου εἰσόδου τροχηλάτων πλακῶν. Ἐνταῦθα ἐκάτερον τῶν πρὸς ταύταις τετραγώνων ἔφερον ἐψήφωμένα ἐν ἐρυθρῷ πεδίῳ δύο ἐκ τῆς ΒΔ. καὶ ΝΔ. γωνίας ἐκφυόμενα πάνυ εὐτεχνα πεντάφυλλα ἀνθέμια, ὅμοια μὲν τοῖς ἐν ταῖς γωνίαις τῆς πρώτης ζώνης εἰρημέναις, μείζονα δὲ καὶ περιβαλλόμενα ἐκάτερον ὑπὸ δύο λεπτῶν ἐλίκων ἐκ τῆς οἰκείας γωνίας ἐκφυομένων καὶ συμμετρικῶς εἰς τρεῖς ἐν-

ἀλλάξ ἔξω καὶ εἴσω σπείρας συγκαμπτομένων. Τῶν δύο τούτων ζευγῶν μόνον τὸ πρὸς νότον τῶν τεσσάρων πλακῶν περιεσώθη.

Ἡ τῆς ψηφολογίας ὑπόστρωσις ἀποτελεῖται, ὡς ἐκ τῆς ἐνιαχοῦ ἐρεύνης εἰκάσαι, ἐκ μικρῶν περ. 0.10 καθέτως κειμένων λίθων, ὠμαλίσθη δὲ τὰ ἄνω διὰ λεπτοῦ στρώματος πηλοῦ μετ' ἀσβέστου καὶ ἄμμου ὅσον ἔδει ἰσόπεδος. Ἡ διαφορὰ τοῦ ὕψους τῶν ἐδαφῶν, (τοῦ ψηφώματος, τῶν τεσσάρων πλακῶν, τοῦ οὐδοῦ καὶ τοῦ δαπέδου τοῦ προνάου) ἐμφαίνεται ἐν τῇ κατὰ μῆκος τομῇ τοῦ πίνακος 3(A) τῶν «Πρακτικῶν» 1896 (πρβ. αὐτ. σελ. 108-9).

Τὸ βόρειον τρίτον τοῦ ὅλου ψηφολογήματος ἦν πρὸ τῶν ἀνασκαφῶν κατεστραμμένον. Ἐπισκευὴ δὲ ὁρᾶται παλαιὰ πρὸς τῷ ἀνωτέρω εἰρημένῳ μέρει καὶ ἀλλαχοῦ οἷον ἐν τῇ δυσμικῇ πλευρᾷ κατὰ τὸ μέσον τοῦ νοτίου κλάδου τῆς τρίτης ζώνης, ἐνθα καὶ μείζονα καὶ μέλανα ἐντέθηκεν ὕστερος ψηφοδέτης λιθάρια, ἔστι δ' ὅπου ἀπαντῶσι καὶ τεμάχια κεραμίδων ἐξήκοντα εἰς τὴν τοῦ ψηφοθετήματος ἐπιφάνειαν ἢ ὀλίγη ταπεινότερον.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ.

ΛΥΚΟΣΟΥΡΑΣ ΣΗΚΩΜΑ ΕΠΙΓΕΓΡΑΜΜΕΝΟΝ

(Ἄλλας ἐπιγραφὰς Λυκοσοῦρας ὄρα ἐν Ἐφημ. Ἀρχαιολ. 1895 σελ. 263, 1896 σελ. 101 καὶ 217, 1898 σελ. 249 ἔξ.).

(Ἄριθ. 31)

Τεμάχιον ἐγχωρίου ἀσβεστολίθου, τεθραυμένον τᾶριστερὰ¹ καὶ δεξιὰ καὶ ἐπίσω. Εὐρέθη κατὰ τὰ πρὸς βορρᾶν τῆς Στοᾶς ἐν ἀγρῷ Ἀριστ. Στασινοῦ. Πλάτος σφζόμενον ὡς 0.45, πάχος σφζ. ὡς 0.25. Ὑψος ἄρτιον 0.268 καὶ 0.24· ἡ διαφορὰ αὕτη τοῦ ὕψους προέρχεται ἐκ τοῦ μικροῦ ἀναβαθμοῦ, ὅστις σχηματίζεται μεταξύ τῶν ἐπὶ τῆς ἄνω ἐπιφανείας τοῦ λίθου σφζομένων λειψάνων δύο λέξεων (ὑψ. γραμμ. 0.025, ρωμ. χρόνων), ὧν ἡ πρώτη κεχάραται ἐπὶ ὑψηλοτέρου ἐδάφους, καθ' ἃ δηλοῖ

καὶ τὸ ἐνθάδε παρακείμενον ὑπὸ Ἀλεξάνδρου Λυκάκη κατ' ἐμὰ μέτρα συντεταγμένον διάγραμμα.

(Κλίμαξ 1/10)

¹ Τεμάχιον τῆς προσθίας ἄνω γωνίας μετὰ τῶν δύο πρώτων γραμμάτων χ]ο τῆς ἐπὶ τῆς ἄνω ἐπιφανείας περιλειμμένης ἐπιγραφῆς σφζεται ἀποκεκομμένον.

Ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ἐπιφανείας σφύζεται λείψανον κοιλότητος μειουμένης χοανοειδῶς πως πρὸς τὰ κάτω, καθηκούσης δὲ (ὅσον σφύζεται) μέχρι περ. 0.04 ἀπὸ τῆς κάτω ἐπιφανείας τοῦ λίθου καὶ ὀριζομένης ἄνω ὑπὸ χεῖλους ἀναγλύπτου ἐξέχοντος ὀλίγον ὑπὲρ τὸ ὑψηλότερον ἔδαφος τῆς ἄνω ἐπιφανείας· τοῦ χεῖλους τούτου τὸ μὲν πλάτος εἶνε 0.02 τὸ δὲ ὕψος, ὅσον μὲν νῦν σφύζεται (ἀποκεκρουμένον), 0.005, πάλαι δὲ ἦν, ὡς ἐπεικᾶσαι, οὐχὶ πολλῶ μείζον. Τὸ μέγιστον σφύζομενον πλάτος (ὀριζοντίως) ἦτοι χορδὴ τῆς ἀποτομῆς ἐν ἀποστάσει 0.140 ἀπὸ τῆς ἄνω ἐπιφανείας τοῦ λίθου εἶνε ὡς 0.100, τὸ δὲ βέλος αὐτόθι περ. 0.014. Κατὰ τὰ πρόχειρα ταῦτα μέτρα συμπεραίνω ὅτι ἡ διάμετρος τῆς κοιλότητος αὐτοῦ (ὀριζοντίως), κατὰ τὸν νόμον τοῦ τετραγώνου τῆς ὑποτεινούσης, εἶνε $192\frac{4}{7}$ χιλιοστὰ τοῦ μέτρου· διότι

$$x \text{ (δηλ. ἀκτίς)}^2 = 50^{2*} + (x - 14)^2$$

$$x^2 = 2500 + x^2 - 28x + 196$$

$$x^2 = 2696 + x^2 - 28x$$

$$28x = 2696$$

$$x = \frac{2696}{28} = 96\frac{2}{7}, \text{ καὶ δὴ}$$

$$2x \text{ (δηλ. διάμετρος)} = 192\frac{4}{7}^{**}.$$

καὶ ἄνωτέρω ἐν ὕψει ἀπὸ τῆς κορυφῆς 0.065, ὅπου χορδὴ μὲν 0.070 βέλος δὲ 0.005, ἔχομεν:

$$x^2 = 35^{2***} + (x - 5)^2$$

$$x^2 = 1225 + x^2 - 10x + 25$$

$$x^2 = 1250 + x^2 - 10x$$

$$10x = 1250 \text{ ἦτοι}$$

$$2x \text{ (διάμετρος)} = \frac{1250}{5} = 250 \text{ (χιλιοστὰ).}^{****}$$

Ἐπὶ τῆς κάτω ἐπιφανείας σφύζεται ἐν ἀριστερᾷ μέρος κοιλότητος τετραγώνου (βάθους 0.015), ἧς τὸ μὲν ἀριστερόν καὶ ὀπίσω ἐλλείπει μετὰ τοῦ ἀποτεθραυμένου λίθου, τὸ δὲ ἔμπροσθεν χεῖλος ἀπέχει ὡς 0.12 ἀπὸ τῆς κάτω πλευρᾶς τῆς προσθίας ἐπιφανείας τοῦ λίθου, τὸ δὲ δεξιὸν χεῖλος ἀντιστοιχεῖ τῷ γράμματι x τῆς ἐπὶ τῆς προσθίας ἐπιφανείας ἐπιγραφῆς. Ἐξῶθεν τοῦ προσθίου χεῖλους τῆς κοιλότητος ταύτης εὑρηται μικρὸν τετράγωνον κοιλῶμα (0.04, βάθους 0,025), ἐν δὲ τῇ σφύζομένη γωνίᾳ αὐτῆς ἕτερον βόθριον ἦτοι τορμί-

* Ἦγουν τὸ τετράγωνον τοῦ ἡμίσεος τῆς χορδῆς (100 χιλιοστῶν).

** Τὸ κλάσμα δύναται νὰ τραπῇ εἰς δεκαδικόν (κατὰ προσέγγισιν).

*** Δηλ. τετράγωνον τοῦ ἡμίσεος τῆς χορδῆς (70 χιλιοστῶν).

**** = 0.25.— Ἐλλειπόντων ἀκριβεστέρων μέτρων, παραλείπεται ἡ μαθηματικὴ εὑρεσις τοῦ ἔμβαδου τῆς κοιλότητος.

σκος 0.02 μετὰ μολύβδου. Ἐκ τούτων ἐμφαίνεται ὁ τρόπος τῆς στερεώσεως μᾶλλον ἢ μετασκευῆ τις τοῦ λίθου.

Τὸν σκοπὸν τῆς ἐπὶ τῆς ἄνω ἐπιφανείας τοῦ λίθου χοανοειδοῦς κοιλότητος δηλοῖ καὶ τὸ πρὸς τῷ ἔμπροσθεν χεῖλει τέλος λέξεως, ἐκ δὲ τῆς ἐπὶ τοῦ ταπεινοτέρου ἐδάφους ἄνω ὡσαύτως σφύζομένης ἀρχῆς ἑτέρας λέξεως εἰκάζεται ὅτι καὶ ἐνταῦθα ὑπῆρχε κοιλότης καὶ δὴ διὰ τὴν διαφορὰν ταύτην τοῦ ἐδάφους ἐλάσσων, οὕτω δ' ἐκεῖ μὲν συμπληρωτέον νομίζω [πενταχ]οίνικον, ἐνταῦθα δὲ τετ[ραχοίνικον]¹. Ἄν ἡ χοῖνιξ ἢ ἄλλα μέτρα ὠρίζοντο δι' ἰδίων ἐπὶ τοῦ λίθου κοιλοτήτων ἐπιγεγραμμένων, τυγχάνει διὰ τὴν θραῦσιν τοῦ λίθου ἄδηλον.

Περὶ συμβόλων καὶ σηκωμάτων, μέτρων, σταθμῶν, τῶν ξηρῶν καὶ ὑγρῶν κλπ. πρβ. *Boeckh Staatshaushaltung der Athener*³ I σελ. 62, II σελ. 318 ἐξ. (= CIA II 476), Στ. *Κομμανοῦδος* ἐν Ἐφημ. Ἀρχ. 1862 σ. 23 ἐξ., *Εὐστρατιῶδης* αὐτ. 1870 σελ. 378 ἐξ. ἀριθ. 416 = *Carl Curtius* ἐν *Philologus* XXIX, σ. 700 ἐξ. = *Le Bas - Foucart Még. et Pélop.* 241b, *Dumont* ἐν *Revue Archéol.* 1872 II σελ. 229, 297, 1873 II σελ. 43 ἐξ., *Hultsch* ἄνωτ. σελ. 100, 104, 537 ἐξ., *Dörpfeld* ἐν *Mitth. des ath. Inst.* VII σ. 306, X σ. 293, XV σ. 167, *Häderli* *Die hellen. Astynomen u. Agoranomen* ἐν *Jahrbb. f. kl. Phil.* XV Suppl. 47 ἐξ., 72, 80, 89 κλπ., *Bérard* ἐν *BCH* XVII 4 (πρβ. Ἄνδ. *Collitz-Meister* GDI.4689 στ. 100 ἐξ.), *Oehler* ἐν *Pauly-Wissowa Realencycl.* λ. *Agoranomen*. v. *Domaszewski* ἐν *Arch. - Epigr. Mitth.* XV σ. 144, *Nissen* *Metrologie*² (ἐν *Iw. v. Müller Handb. der kl. Altert.* 1) σ. 852, 867, § 11, *Pernice* *Griech. Gewichte* § 4 κλπ. Ἐν τῷ Ἀθήνησι Μουσεῖῳ ἀποκείνται πλείονα τοιαῦτα μέτρα, τελευταῖον δὲ εἰσαχθὲν ἐπεδείχθη μοι ὑπὸ Καστριώτου, Ἐφόρου τῶν γλυπτῶν, δῶρον Τζιβουράκη ἐκ Κρήτης προερχόμενον (πλάξ τετράπλευρος ἀνεπίγραφος λευκοῦ μαρμάρου, 0.405 × 0.21 πλάχ. 0.06 — 0.10, φέρουσα πλαίσιον ἀνάγλυπτον καὶ πέντε ἡμισφαίρια κοιλώματα διαμ. 0.052 — 0.105, ἄτινα,

¹ Περτ. ἢ Βαβυλ. ἄδδίζις Πολυδ. IV 168, Ἡσύχ., Ἀριστοφ. *Νεφέλ.* 640-5, *Hultsch* *Metrologie*² σελ. 392, 481. Πρβ. καὶ *Allen Amer. Journ. of Phil.* III 463 ἐξ. = *Cauer Delectus*² σελ. 285.

πλήν τοῦ ἐλαχίστου, εἰσὶ διάτρητα τὸν πυθμένα καὶ ἔχουσιν ἀνάγλυπτον τὸ χεῖλος· ἀριθ. Εὐρετηρίου Γλυπτῶν 1742).

Ἡ ἐπὶ τῆς προσθίας ἐπιφανείας ἐπιγραφὴ (ὑψ. γραμμ. 0.035, ρωμ. χρόν.) συμπληροῦται [ἐπὶ δεῖνος τοῦ Τ]υχίππου ἐ[πιμελητοῦ] ἢ διὰ μετοχῆς ἄνευ τῆς ἐπὶ, ἢ, ἐπειδὴ οἱ ἐπιμεληταὶ ἦσαν δύο (Ἐφημ. Ἀρχαιολ. 1896 σελ. 112), [ἐπὶ δεῖνος καὶ Τ]υχίππου ἐ[πιμελητῶν]. Ἀπίθανος ἢ ὑπόθεσις τῆς μετὰ τὸ Τ]υχίππου λέξεως ὡς ἀρχῆς κυρίου

ὀνόματος (ἐλλείπει καὶ τὸ ἄρθρον τοῦ) ἢ ἢ συμπλήρωσις [δεῖνα Τ]υχίππου ἐ[ποίησεν] (πρβ. Meyer Gramm.³ σελ. 228, Meisterhans Gr. der att. Inschr.² σελ. 44 πρβ. § 42)· ἐν τῇ τελευταίᾳ ὑποθέσει τὸ ὄνομα τοῦ καὶ οὕτως ἐγγχωρίου ἀνδρὸς δὲν ἀναφέρεται ἐν ταῖς γνωσταῖς τεχνιτῶν οἰκίαις (πρβ. καὶ Löwy Inschr. gr. Bildh.), ἐν Λυκοσοῦρα δὲ καθόλου ἐνταῦθα πρῶτον ἀπαντᾷ.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ.

ΑΡΧΑΪΚΗ ΚΕΦΑΛΗ ΕΚ ΛΥΚΙΑΣ

(Πίν. 4)

Νέον ἀξιόλογον εὑρημα προσεκτήσατο τὸ ἡμέτερον Ἐθνικὸν ἀρχαιολογικὸν Μουσεῖον, τὴν ἐν πίνακι 4 εἰκονιζομένην, ἐκ Λυκίας καὶ ἐξ ἀγορᾶς ὑπὸ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας προερχομένην γυναικείαν ἀρχαϊκὴν κεφαλὴν¹, τοῦ γνωστοῦ κοινοῦ τύπου γυναικείων μορφῶν, ἐξ ἐκείνων, αἵτινες ἀνεκαλύφθησαν ἐν Δήλῳ, ἐν Ἐλευσίνι καὶ ἐν τῇ Ἀκροπόλει. Ἡ πρόσκτησις τοῦ ἔργου τούτου τῆς ἀρχαϊκῆς τέχνης εἶνε τοσοῦτω μᾶλλον σπουδαία, ὅσον, διὰ τῆς συστηματικῆς καὶ ἐμβριθοῦς μελέτης τῶν ἔργων τούτων, δυνάμεθα νὰ παρακολουθήσωμεν τὴν βαθμιαίαν μεταβολὴν τῶν σὺν τῷ χρόνῳ ἐκτυλιχθέντων τύπων τῆς ἀρχαίας τέχνης, δυνάμεθα νὰ κατανοήσωμεν σαφῶς διὰ τίνων λεπτῶν καὶ διδακτικῶν παραλλαγῶν, διὰ τίνων βαθμιαίων καὶ εὐφυῶν ἐπινοήσεων οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες τεχνῖται ἐτελειοποίησαν, κατὰ μικρὸν, τὸν ἐπὶ μακρὸν χρόνον κοινότατον τύπον τῆς παραστάσεως τοῦ γυναικείου σώματος, ὡς βλέπομεν ἐπὶ τῶν γυναικείων ἐκείνων ἀρχαϊκῶν μορφῶν, αἵτινες πρὸ μικροῦ μὲν ἔτι παρ' ἐνίων ἐθεωροῦντο ὡς ἀγάλματα κορῶν, ἐπὶ τέλους δὲ κατὰ τὴν ἐπικρατεστέραν γνώμην, ἦν καὶ ἡμεῖς ὑπεστηρίζαμεν ὡς πρὸς τὰ ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως εὐρεθέντα γυναικεῖα ἀρχαϊκὰ ἀγάλματα², κρίνονται ὡς ἀγάλματα θεῶν ἔχοντα συνά-

φειαν πρὸς τὴν κατὰ τόπους λατρευομένην θεότητα.

Ἡ προκειμένη ἐκ πώρου λίθου κεφαλὴ προέρχεται, ὡς εἶπομεν ἀνωτέρω, ἐκ Λυκίας, τοῦθ' ὅπερ πιστοὶ διὰ μυριοστὴν φορὰν τὴν ἐξ Ἀσίας¹ προέλευσιν τῆς τέχνης, καὶ φέρει ἐν τῇ διατυπώσει τῆς μορφῆς τὸν αὐτὸν καθολικὸν χαρακτῆρα τῆς διαπλάσεως τοῦ γυναικείου τύπου, ὅστις παρατηρεῖται ἐπὶ πάντων τῶν ὁμοίου εἶδους εὐρημάτων, οὕτως ὥστε, ἐὰν δὲν ἔφερον ἐπὶ κεφαλῆς τὴν λεοντῆν, εὐλόγως θὰ ὑπελάμβανέ τις, ὅτι ἢ ἐκ Λυκίας αὕτη κεφαλὴ εὐρέθη ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως, ἐν Δήλῳ ἢ ἐν Ἐλευσίνι.

Ἡ κεφαλὴ φυσικοῦ μεγέθους οὕσα σώζεται μετὰ τοῦ λαιμοῦ σχεδὸν τελεία, πλήν τοῦ ἄκρου τῆς ρινὸς καὶ τοῦ ἄνω χείλους, καὶ ἔχει τὸ τυπικὸν ἐκεῖνο μειδιάμα, ὅπερ χαρακτηρίζει πάντα τὰ ἀγάλματα τῆς ἀρχαϊκῆς τέχνης.

Τὸ μέτωπον εἶνε εὐρύ, ἱκανῶς δὲ ἐπίπεδον, ὡς καὶ αἱ παρειαί, αἵτινες εἰσὶ καθέτως τετμημέναι ἢ κάτω σιαγῶν ὡς καὶ τὸ κάτω χεῖλος ὀλίγον τι προεξέχουσιν, οἱ ὀφθαλμοὶ ἐπιμήκεις ὄντες καὶ κεκυρτωμένοι συγκλίνουσι πρὸς τὴν ρίνα καὶ ἔχουσιν τι τὸ Σινοπρεπές. Ἡ λεοντῆ ἀρχαιοτρόπως προσ-

παραπομπάς. — Π. Καστριώτης Κατάλογος τοῦ Μουσείου τῆς Ἀκροπόλεως. Ἀθῆναι 1895 σ. 31-40. BCH. 12, 396.

¹ Κ. Μυλωνᾶς Περί τῆς πατρίδος καὶ τοῦ τύπου τῶν ἀρχαϊκῶν τῆς Ἀκροπόλεως ἀγαλμάτων, ἐν τῇ «Ἐπετηρίδι τοῦ Παρνασοῦ» 1898.

¹ Κατετέθη ἐν τῇ Συλλογῇ τῶν Γλυπτῶν τοῦ Μουσείου ὑπ' ἀριθ. 1738.

² Πρβ. Π. Καστριώτης ἐν Mitth. XIX σ. 491 καὶ τὰς αὐτόθι

κεκολλημένη ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καλύπτει τοὺς κροτάφους καὶ τὰ ὦτα καὶ μέρος τῶν παρειῶν, ἡ δὲ κόμη ὑπὲρ τὸ μέτωπον σχηματίζει εἰδὸς τι τύλης περιθεούσης αὐτὸ μέχρι τῶν κροτάφων. Ἐκτὸς τῆς ὕλης αὐτῆς, τοῦ μαλακοῦ δηλ. πώρου λίθου, ὃν ὡς τοιοῦτον λίαν εὐκόλως κατηργάζοντο οἱ πρῶτοι τεχνῖται, μαρτυρεῖ περὶ τῆς ἀρχαιότητος τοῦ εὐρήματος καὶ ὁ σχηματισμὸς τοῦ ὀπισθίου μέρους τῆς κεφαλῆς, ὄντος ἐντελῶς ἐπιπέδου· ἀναντιρρήτως δὲ τὸ γνῶρισμα τοῦτο δύναται νὰ χαρακτηρισθῆ ὡς λείψανον τῆς ξυλογλυπτικῆς, ἀφ' ἧς ἐγένετο ἡ μετάβασις πρὸς τὴν κατεργασίαν τοῦ πώρου λίθου.

Ἡ κεφαλὴ ἔχνη χρώματος δὲν διασφίζει, ἀλλὰ πάντως ἦτο κεχρωματισμένη διὰ χρώματος βαθέος ἐρυθρωποῦ, ὡς ἔθος ἦν νὰ τίθεται χρωματισμὸς ἐπ' ὅλων τῶν ἀρχαϊκῶν ἔργων· ἀπεσπάσθη δέ, κατὰ τὴν γνώμην ἡμῶν, ἐκ κορμοῦ ἀγάλματος ἐνδεδυμένου. Τοῦτο δὲ εἰκάζομεν συγκρίνοντες αὐτὴν πρὸς τὰ ἐν τῇ Ἀκροπόλει ὅμοια ἀγάλματα. Εἰς τὴν εἰκασίαν ταύτην ἐνισχύει ἡμᾶς ἔτι μᾶλλον ἡ γνωστὴ παρὰ τοῖς ἀνατολικοῖς λαοῖς καὶ ἰδίως παρὰ Λυδοῖς ἀπαγόρευσις τοῦ παριστᾶν ἀγάλματα γυμνά¹.

Ἐκ πάντων τῶν εἰρημένων καὶ ἐκ τῆς μεγάλης ὁμοιότητος πρὸς τὰ ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως εὑρεθέντα γυναικεῖα ἀγάλματα ἀρχαϊκῆς τέχνης, συναγομεν ὅτι τὸ νέον κτῆμα τοῦ Ἐθν. Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου εἶνε ἔργον τῶν μέσων χρόνων τοῦ Γ' π. Χ. αἰῶνος.

Ἀποβλέποντες δὲ εἰς τὸ ἐπ' αὐτῆς σύμβολον, τὴν λεοντὴν, δυνάμεθα μετὰ βεβαιότητος νὰ ἰσχυρισθῶμεν, ὅτι παρίστησι τὴν Ὀμφάλην. Ὡς γνωστόν, ἐκ τῆς ἑλληνικῆς μυθολογίας, ἡ Ὀμφάλη ἦτο θυγάτηρ Ἰαρδάνου τοῦ βασιλέως τῶν Λυδῶν καὶ χήρα τοῦ βασιλέως Τμώλου, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ὁποίου μόνη ἐβασίλευσεν ἐν Λυδίᾳ καὶ ἐπεδείξατο διαθέσεις πολεμικᾶς, ὡς ἡ Σεμίραμις· παρ' αὐτῇ ὁ Ἡρακλῆς ἐκεῖνος, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Εὐρύτου, πωληθεὶς ὡς δοῦλος ἐθήτευσεν, εὐπειθῆς εἰς τὰ νέυματα αὐτῆς γενόμενος, πολλακίς γυναικεῖαν ἐσθῆτα ἐνδεδυμένος καὶ οἰκιακᾶς ὑπηρεσίας ἐκτελῶν, καθ' ἃ ἀναφέρουσιν ὁ Σοφοκλῆς², ὁ Ἀπολ-

λόδωρος¹ καὶ ὁ Διόδωρος² καὶ τὰ Σχόλια τῆς Ὀδυσσεΐας³.

Ἴδου δὲ πῶς χαριέστατα περιγράφει αὐτὸν ὁ Λουκιανὸς ἐν τῷ: «Πῶς δεῖ ἱστορίαν συγγράφειν» § 10 «έωρακέμαι γάρ σε που εἰκὸς γεγραμμένον (τὸν Ἡρακλέα) τῇ Ὀμφάλῃ δουλεύοντα, πάντῃ ἀλλόκοτον σκευὴν ἐσκευασμένον, ἐκεῖνην μὲν τὸν λέοντα αὐτοῦ περιβεβλημένην καὶ τὸ ξύλον ἐν τῇ χειρὶ ἔχουσαν, ὡς Ἡρακλέα δῆθεν οὔσαν, αὐτὸν δὲ ἐν κροκωτῷ καὶ πορφυρίδι ἔρια ξαινόντα καὶ παιόμενον ὑπὸ τῆς Ὀμφάλῃς τῷ σαρδαλίῳ· καὶ τὸ θέαμα αἰσχιστον, ἀφροσύνη ἢ ἐσθῆς τοῦ σώματος καὶ μὴ προσοιζάνουσα καὶ τοῦ θεοῦ τὸ ἀνδρῶδες ἀσχημῶνως καταθηλυνόμενον».

Ἐν τῷ παρ' ἡμῖν Νομισματικῷ Μουσείῳ ἀποκείται τετράγωνον μολύβδινον πέταλον, εὑρεθὲν ἐν Τάραντι τῆς Ἰταλίας, οὗ τὴν εἰκόνα ἐν ὁμοιοτύπῳ μεμεγεθυσμένῳ (5:1) δημοσιεύομεν ἐνταῦθα τὸ πρῶτον νῦν⁴. φέρει Ὀμφάλην μετὰ χιτῶνος καὶ λεοντῆς καλυπτούσης τὴν τε κεφαλὴν καὶ τὸ σῶμα (οἱ πόδες τῆς λεοντῆς κρέμανται ἐν εἰδει κροσσῶν), ἰσταμένην πρὸς ἀριστερὰ εἰκονιζομένην δὲ ἀπὸ τῶν γονάτων καὶ ἄνω καὶ κρατοῦσαν διὰ τῆς ἀνακαμμένης δεξιᾶς ἐπ' ὤμου τὸ ρόπαλον. Τὸ πέταλον τοῦτο εἶνε λίαν ἐντεχνον καὶ ἀρίστης διατηρήσεως καὶ κατιώσεως ἔργον τοῦ Δ' π. Χ. αἰῶνος· ἀνῆκε δέ, ὡς γνωστόν, εἰς τὴν τάξιν τῶν συμβόλων, ἅτινα ἐχρησίμευσεν ὡς εἰσιτήρια διὰ τὰς θεατρικὰς παραστάσεις, ἃς ἐπ' αὐτῶν ἀνέγραφον, ἢ εἰκόνιζον⁵, ὡς τὸ ἡμέτερον, ὅπερ ἦτο διὰ τὴν κωμωδίαν τῆς Ὀμφάλῃς τοῦ Ἀχαιοῦ, Ἴωνος, Ἀντιφάνους ἢ Κρατίνου. Τοιαῦτα δὲ ἀττικὰ σύμβολα κέκτηται διαφόρων ἐποχῶν καὶ κλάσεων τὸ ἡμέτερον Νομισματικὸν Μουσεῖον⁶.

¹ Βιβλίον Β', 6, 3. Ἐκ τοῦ Ἡρακλέους, ὡς γνωστόν, ἡ Ὀμφάλη ἔτεκε δύο υἱοὺς τὸν Λάμον καὶ τὸν Ἀγέλαο.

² Δ', 31.

³ XXI, 23.

⁴ Τὸ πέταλον τοῦτο περιεγράφη ἄνευ εἰκόνος ἐν τῷ Annali del' Institut. 1868. Piombi inediti del Nazionale Museo Numismatico di Atena σελ. 281 ἀριθ. 262 ὑπὸ Ἀχ. Ποστολάκα.

⁵ Χάριτας ὁμολογῶ τῷ διευθυντῇ τοῦ Νομισματικοῦ Μουσείου κ. Ἰωάν. Σβορώνῳ, ὅστις ἔσχε τὴν καλωσύνην νὰ μοι ἐπιδείξῃ καὶ μοι ἐπιτρέψῃ νὰ δημοσιεύσω μετ' εἰκόνας τὸ σύμβολον τοῦτο.

⁶ Πρβ. ΑΙΑΞ (Σοφοκλέους), ΕΙΡΗΝΗ ἢ ΕΙΡΗΝΗΣ Α (Ἀριστοφάνους). ΘΕΟΦΟΡΟΥΜΕΝΗ (Μενάνδρου): ΑΙΓΕΥΣ (Σοφοκλέους, Εὐριπίδου ἢ Φρυγίου) κτλ. — Ἐν ταῖς ἑλληνικαῖς κωμωδίαις νέα Ὀμφάλη καλεῖται ἡ Ἀσπασία, ὡς ἀναφέρει ὁ Πλούταρχος ἐν βίῳ Περικλ. 23.

¹ Πρβ. Ἡρόδοτος Α' 10. — Πλάτωνος Πολιτεία 452 c.

² Τραχίνια 253.

Ἐν τῷ Μουσεῖῳ τῆς Νεαπόλεως ὑπάρχει μαρμαρίνον σύμπλεγμα καλῶν ἑλληνικῶν χρόνων παριστῶν τὸν Ἡρακλέα καὶ τὴν Ὀμφάλην μετὰ τῆς λεοντῆς ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ ροπάλου ἐν τῇ χειρὶ¹.

Ἐπίσης καὶ ἐν Villa Albani ὑπάρχει ῥωμαϊκῶν χρόνων προτομὴ τῆς Ὀμφάλης βασιλίσσης τῶν Λυδῶν, *κεαρᾶς ἡρωίδος* (ἐχούσης τὴν κεφαλὴν κεκαλυμμένην διὰ τῆς λεοντῆς) ἣν ἢ πρὸς αὐτὴν ἀδυναμία τοῦ Ἡρακλέους κατέστησε περιώνυμον².

Ἄλλὰ θαυμασίαν παράστασιν τοῦ Ἡρακλέους καὶ τῆς Ὀμφάλης φερούσης τὴν λεοντῆν καὶ τὸ ρόπαλον ἔχομεν ἐπὶ καλῶς διατετηρημένης Πομπηϊανῆς τοιχογραφίας ἣν ἐδημοσίευσεν ὁ Jahn³.

Πρὸς τούτοις παραστάσεις τῆς Ὀμφάλης εὐρηγνται καὶ ἐπὶ δακτυλιολίθων, ἐφ' ὧν μέχρι τινὸς ἐθεωρεῖτο ἐσφαλμένως ὅτι παρίστατο ἡ Ἰόλη. Ἐπίσης τῆς αὐτοκρατείας Ἰουλίας Δόμνας εὐρίσκειται ἐν Ῥώμῃ προτομὴ παριστώσα αὐτὴν ὡς Ὀμφάλην⁴.

Πλὴν ἀλλ' ὅμως πάντα ταῦτα οὐδαμῶς μειοῦσι τὴν μεγάλην σπουδαιότητα τοῦ ἡμετέρου εὐρήματος, διότι ἐξ ὧν ἡμεῖς γινώσκομεν, τὸ πρῶτον εὐρέθη κεφαλὴ Ὀμφάλης τῶν χρόνων τούτων καὶ τοιαύτης ἀρχαιοτρόπου τέχνης, τοῦτο δὲ καθίστησι τὸ παρὸν εὐρημα πολύτιμον.

Π. ΚΑΣΤΡΙΩΤΗΣ

ΠΡΟΣΘΗΚΑΙ ΚΑΙ ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ ΕΙΣ ΤΟ ΕΞ ΕΡΕΤΡΙΑΣ ΕΠΙΝΗΤΡΟΝ

(Ἐφημ. Ἀρχ. 1897, πίν. 9, 10)

Ὡς πρὸς τὰ γαστρώδη ἀγγεῖα, ἅτινα ἴστανται ἐν τῇ μιᾷ ζυφόρῳ ζώνῃ παρὰ τὴν λουτροφόρον ὁ R. Zahn μοι ἐφιστᾷ τὴν προσοχὴν εἰς τοὺς γαμικούς *λέβητας*, τοὺς ἐν καταλόγῳ τῆς Ἐλευσίνος μνημονευομένους (Ἐφημ. Ἀρχαιολ. 1888 σελ. 44)⁴. Θεωρῶν τις ἔνθα μὲν τὴν γένεσιν τοῦ ἀγγείου ἐκ τοῦ λέβητος μετὰ βάσεως ἔνθα δὲ τὴν ἐν τῷ γάμφυ κυρίαν αὐτοῦ χρῆσιν θὰ παραδεχθῆ ὅτι ἡ ἀνωτέρω ὀνομασία εἶνε τὰ μάλιστα ἀρμόττουσα. Οἱ Ἐλευσινιακοὶ λέβητες ἦσαν ἀργυροῖ, οἱ δὲ πρὸς πρακτικὸν σκοπὸν ὠρισμένοι θὰ ἦσαν ὡς τὰ πολλὰ ἐκ χαλκοῦ. Τὸ ἄνω μέρος τοῦ ἀγγείου ἔδωκε τὸ ὄνομα εἰς τὸ ὄλον. *Τανάπαλιν* παρ' Ὀμήρῳ τὸ πρὸς θέρμανσιν τοῦ λουτρικοῦ ὕδατος ὠρισμένον σκεῦος λέγεται *λοετροχόος τρίπους* (Σ 346, θ 435).

Ἡμέλησα δυστυχῶς νὰ μνημονεύσω ὠραῖον ἔργον ἀνάλογον πρὸς τὸν ἡμέτερον ὄνον, τὴν ἐρυθρόμορφον πυξίδα τοῦ Βρεττανικοῦ μουσείου (E. 774; Dumont - Chaplain, *Les céramiques de la*

Grèce propre I πίν. 9; Sittl, *Atlas zur Archäologie der Kunst* πίν. 12, 5), ἥτις τὰ μάλιστα συγγενεῦει πρὸς τὸν ὄνον κατὰ τε τὴν παράστασιν καὶ τὴν τεχνοτροπίαν. Ἡ παράστασις ὀρθῶς ἡρμηνεύθη ὑπὸ Pottier ἐν Dumont - Chaplain σ. 364. κέ. ὡς κόσμησις νύμφης. Ὅπως καὶ ἐπὶ τοῦ ὄνου ὑπάρχει καὶ ἐκεῖ ὁ γαμικός λέβης παρὰ τὴν λουτροφόρον.

Εἰς τὰ ἐπίνητρα προστελήτωσαν ἔτι δύο παραδείγματα ἐν Λούβρῳ, ἐν μελανόμορφον μετ' Ἀμαζόνων ἐκατέρωθεν καὶ ἐν, ὡς φαίνεται, ἀρχαιότερον ἐκ Ῥόδου (Αἰθουσα Α ἀρ. 487) μετὰ πλαστικῆς κεφαλῆς, ἀλλ' ἄνευ γραφῶν ἐπὶ τῶν πλευρῶν.

Ἐν τῷ ἄρθρῳ μου σελ. 135, σημ. 3 ἐν τέλει γράφει: «v. Kopf ἐν Ῥώμῃ».

Τέλος σημειοῦμεν ὅτι καὶ τῆς ζυφόρου ζώνης καὶ τῆς πλαστικῆς κεφαλῆς πωλοῦνται ἐν τῇ Ἀθηνησι Γερμανικῇ Σχολῇ, φωτογραφίαι, αἵτινες δύνανται νὰ παράσχωσιν ἔτι ἀκριβεστέραν ἰδέαν τῆς λεπτότητος τῆς γραφῆς καὶ τῆς χάριτος τῆς κεφαλῆς.

PAUL HÄRTWIG.

¹ Πρβ. Baumeister, *Denkmäler des klassischen Alterthums* ἐν λέξει *Omphale* ἀριθ. εἰκόνας 1302.

² Ἴδε Clarac *Musée des Sculptures* Planche VI N° 193. Πρβ. καὶ κείμενον τοῦ αὐτοῦ N° 2810 B. bis.

³ *Berichte der sächsischen Gesellschaft der Wissenschaften, Leipzig* 1855 σ. 215 καὶ ἐφεξῆς. — Rochette *Choix de peint.* 19.

⁴ Ἐξεδόθη ἤδη ἐν C.I.A. IV 2 776^b στ. 64.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ Α. ΚΟΥΜΑΝΟΥΔΗΣ

Τὴν εἰκοστὴν Μαΐου ἀπέθανεν ἐν ἡλικίᾳ ὀγδοήκοντα καὶ ἑνὸς ἐτῶν ὁ πρῶτος καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου καὶ γραμματεὺς τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας Στέφανος Α. Κουμανούδης. Εἰς τὴν μνήμην τοῦ θανόντος, ὅστις ἐγένετο ὁ κύριος ἰδρυτὴς τῆς τρίτης περιόδου τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐφημερίδος καὶ ὁ ἄριστος τῶν ἀπ' ἀρχῆς συνεργατῶν τῆς, ἀφιερῶσα ἡ Σύνταξις αὐτῆς ὀλίγας γραμμὰς δὲν προτίθεται οὔτε τὸν βίον αὐτοῦ νὰ περιγράψῃ οὔτε τῆς μακρᾶς καὶ ποικίλης ἐργασίας του εἰκόνα πλήρῃ νὰ παράσχῃ· διότι οὐδὲ εὐκόλον εἶναι τοῦτο. (Βιογραφίαν τοῦ Κουμανούδη ἐκτενεστέραν ἐδημοσίευσεν ὁ καθηγητὴς Σπ. Βάσις ἐν Ἀθηνᾶς τόμῳ ἐνδεκάτῳ σελ. 409-424).

Ἀληθῶς ὁ Κουμανούδης ὑπῆρξε παρ' ἡμῖν ἀνὴρ ὅλως ἑκτακτος, ἡ δ' εὐρεῖα αὐτοῦ διάνοια συνδεομένη μετὰ σπανίας πολυμαθείας καὶ θερμῆς φιλοπατρίας περιέβαλλε μετ' ἴσης στοργῆς τὴν τε κλασικὴν λεγομένην ἀρχαιότητα καὶ πάσας τὰς κατόπιν περιπετείας τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Καὶ ἐνῶ ἀπὸ τῆς ἐδρας τοῦ Πανεπιστημίου ἐδίδασκεν ἐπὶ τεσσαρακονταετίαν τὰ λατινικὰ γράμματα, κατελέγετο δικαιοτάτα μετὰ τῶν κρατίστων περὶ τὰ ἑλληνικά, καὶ τοὺς παλαιοὺς Ἑλληνας συγγραφεῖς εἶχε πάντοτε διὰ χειρός. δὲν παρημέλει δ' οὐδὲ τὴν βυζαντινὴν φιλολογίαν καὶ παρηκολούθει μετ' ἀγάπης καὶ αὐτὴν τὴν σημερινὴν πνευματικὴν κίνησιν τοῦ ἔθνους, αἱ δὲ κρίσεις του περὶ ἔργων τῆς νεωτέρας ἡμῶν φιλολογίας ἐπεζητοῦντο καὶ ἠκούοντο μετὰ πολλῆς εὐλαβείας. Ὁ ἴδιος νεώτερος ὢν συνέγραψεν ἐπικὸν ποίημα, τὸ ὁποῖον, ἂν καὶ ἕνεκα τῶν πολλῶν κενῶν, ἃ ὁ ποιητὴς ζῶν δὲν ἠθέλησε νὰ συμπληρώσῃ, εἶναι πολλαχοῦ δυσνόητον, ὅμως εἶναι ἴσως μοναδικὸν ἐν τῇ νεαρᾷ ἡμῶν ποιήσει διὰ τὴν ἠθογραφικὴν δύναμιν, τὸ βάθος τῶν ἰδεῶν καὶ τὴν πρωτοτυπίαν τῆς ὅλης ἐπινοίας. Κατὰ δὲ τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς ζωῆς του ἠσχολεῖτο ὁ Κουμανούδης εἰς τὴν συναγωγὴν τῶν λέξεων, ὅσας ἡ νέα ἑλληνικὴ γλῶσσα ἔπλασεν, ἀφ' ὅτου ἤρχισε γοργότερα ἡ πνευματικὴ τοῦ ἔθνους ἀναγέννησις ἢτοι ἀπὸ τῶν μέσων περίπου τοῦ παρελθόντος αἰῶνος. Ἐν τῇ συναγωγῇ δὲ ταύτῃ, ὅταν ἐκδοθῇ, θὰ φαίνηται ὡς ἐν κατόπτρῳ ἡ ἐν τῷ πολιτισμῷ πρόοδος τοῦ ἔθνους κατὰ τοὺς δύο τελευταίους αἰῶνας.

Τόσον ποικίλα ἦσαν τὰ θέματα, εἰς ἃ κατεμερίζετο τοῦ Κουμανούδη ἡ φιλοπονία. Τὸ ἔργον ὅμως, τὸ ὁποῖον ἰδιαίτερος ἠγάπησε καὶ εἰς ὃ τὸν πλεῖστον χρόνον του ἀφιέρωσε, τὸ ἔργον, ἕνεκα τοῦ ὁποίου ἡ μνήμη αὐτοῦ θὰ μείνῃ ἐς ἀεὶ τιμημένη καὶ παρ' ἡμῖν καὶ παρὰ τοῖς ἀλλοδαποῖς, εἶναι ἡ περισυλλογὴ καὶ σωτηρία τῶν ἀρχαίων μνημείων. Εἰς τὸ ἔργον τοῦτο ἐπεδόθη, ἅμα ἐγκατασταθεὶς ἐν Ἀθῆναις καὶ ἕκτοτε ἐγένετο γνωστότατος τοῖς κατοικοῦσι τὸ ἄστυ τῆς Παλλάδος, διότι πάντες ἔβλεπον αὐτὸν περιτρέχοντα τὴν πόλιν καὶ τὰ προάστεια

μετ' ἀόκνου ζήλου, εἰσερχόμενον εἰς αὐλὰς καὶ ὑπόγεια, παρακολουθοῦντα τὴν ἐκσκαφὴν θεμελίων, ἀντιγράφοντ' ἀ ἐπιγραφάς, συλλέγοντα τεμάχια ἀγγείων καὶ φροντίζοντα περὶ διασώσεως καὶ τῶν ἐλαχίστων λειψάνων τῆς ἀρχαιότητος. Ἐξόχως λαμπρὰ ἔμως ὑπῆρξαν τ' ἀποτελέσματα τῆς δραστηριότητός του ἀπὸ τοῦ 1859, ὅτε ἀνασυσταθείσης τῆς ἐπί τινα χρόνον εἰς ἀφάνειαν περιελθούσης Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας ἐγένετο ὁ Κουμανούδης γραμματεὺς αὐτῆς. Ἐπὶ τριάκοντα καὶ ἕξ ὅλα ἔτη (1859-1894) ὁ Κουμανούδης ὑπῆρξεν ἡ ψυχὴ, οὕτως εἰπεῖν, τῆς Ἐταιρείας καὶ τούτου τὸ πνεῦμα ἀκολουθοῦσα αὕτη ἐξετέλεσε τόσα μεγάλα καὶ ὠφέλιμα ἔργα, δι' ἃ εὐγνωμοσύνη ἀίδιος ὀφείλεται καὶ εἰς αὐτὸν καὶ εἰς τοὺς ἀειμνήστους συνεργοὺς αὐτοῦ, τὸν Φίλιππον Ἰωάννου, τὸν Παπαδάκην καὶ ἄλλους. Ὡς προϊστάμενος δὲ τῶν συλλογῶν τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας κατήρτισεν ὁ Κουμανούδης τὸ πρῶτον ἐν Ἀθήναις εὐπρόσωπον καὶ ἐπιστημονικῶς διεργουμισμένον Μουσεῖον, τὸ ἐν τῷ Μετσοβείῳ Πολυτεχνείῳ. Εἰς αὐτὸν ὀφείλεται κατὰ τὸ πλεῖστον ἢ, ὀρθότερον εἰπεῖν, κατὰ τὸ ὅλον ἢ ἐν ἔτει 1883 ἐπανάληψις τῆς ἐκδόσεως τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐφημερίδος, εἰς ἣν ἐπὶ πολὺ παρέσχε πολῦτιμον ὑποστήριξιν διὰ τοῦ ὀνόματος, διὰ τῶν συμβουλῶν καὶ διὰ τῶν ἄρθρων του. Παρατηρητὴς ὢν ὀξυδερκέστατος καὶ μελετητὴς ἄοκνος εἶχε μεγάλην πείραν πάντων τῶν ἀρχαιολογικῶν ζητημάτων, ἠρέσκετο ὅμως ἰδίως νὰ δημοσιεύῃ ἐπιγραφάς, ἃς συνῴδευε διὰ παρατηρήσεων εὐστόχων μὲν πάντοτε, ἀλλὰ συνήθως λίαν συντόμων. Ἐσπούδαζε δηλονότι νὰ παράσχη πρὸ παντὸς κείμενον ἀκριβές — καὶ εἶναι γνωστὸν, ὅτι αἱ ἀναγνώσεις τοῦ Κουμανούδη εἶχον μέγα κύρος παρὰ πᾶσι —, τὰς δὲ μακρὰς πραγματείας ἐπὶ τῶν δημοσιευομένων ἀφινεν εἰς δευτέρας μελέτας· διότι ἐφρόνει, ὅτι πᾶν νεωστὶ ἀνακαλυπτόμενον μνημεῖον, κτῆμα κοινὸν τῆς ἐπιστήμης ὄν, ἔπρεπε νὰ γίνηται ὡς οἶόν τε τάχιστα γνωστὸν καὶ νὰ μὴ ἀποκρύπτηται ἐπὶ μακρὸν χρόνον ζηλοτύπως χάριν τῆς φήμης ἐνὸς ἀνδρός. Πάντοτε δ' ἐκαυχᾶτο, ὅτι τῇ γνώμῃ καὶ ἐπιμονῇ αὐτοῦ ἐτέθη ἐν τῷ Ὀργανισμῷ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας τοῦ 1862 ἡ διάταξις, ὅτι «πάντα τὰ ἀνευρισκόμενα ἢ ἀγοραζόμενα ἢ ὅπως δῆποτε ἀποκτώμενα ὑπὸ τῆς Ἐταιρείας ἀρχαῖα εἶναι προσιτὰ εἰς πάντας τοὺς φιλαρχαίους οὐδὲν δὲ δικαίωμα προτεραιότητος διατηρεῖ ἑαυτῇ ἡ Ἐταιρεία». Ἡ διάταξις αὕτη ἦτο ἀληθῶς συμφωνοτάτη πρὸς τὸν χαρακτῆρα τοῦ Κουμανούδη, ὅστις, ἀπηλλαγμένος πάσης ἀκαίρου φιλοδοξίας ὢν, οὐδέποτε γράφων ἢ ἄλλο τι πράττων ἀπέβλεπεν εἰς τὴν ἰδίαν φήμην, ἀλλὰ πάντοτε εἰς τὸν πλουτισμὸν τῆς ἐπιστήμης ἢ εἰς ἠθικὴν ὠφέλειαν τῶν συμπολιτῶν του. Τοῦτο ἔστω ὁ μέγιστος ἔπαινος αὐτοῦ.

Καθόλου δὲ τὸ ἦθος τοῦ Κουμανούδη ἦτο ἐξαιρετικῶς ἀγαστὸν καὶ ἡ χρηστότης, ἡ εἰλικρίνεια, ἡ μετριοφροσύνη καὶ ὁ φιλόανθρωπος καὶ μετρίχιος τρόπος τοῦ ἀνδρός συνετέλουν οὐχ ἥκιστα, ὅπως καὶ τῶν ξένων ἢ ἐκτίμησις καὶ τῶν ἡμετέρων ἡ ἀγάπη καὶ τὸ σέβας ἀνεπιφθόνως περιβάλλωσιν αὐτόν.

ΧΑΛΚΟΥΝ ΑΓΑΛΜΑ ΠΟΣΕΙΔΩΝΟΣ ΕΚ ΒΟΙΩΤΙΑΣ

(Πίν. 5, 6).

Ἐν τῷ πίνακι 5^ο ἀπεικονίζεται κατὰ τὰς τρεῖς κυρίας αὐτοῦ ὄψεις μὴ ὀλόχαλκος (massif), ἀλλὰ κοῖλος ἔσωθεν (hohlgegossen) χαλκοῦς ἀνδριάς¹ (ὕψος αὐτοῦ ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ κρανίου μέχρι τῆς βάσεως 1,18 Γ. Μ., ὕψος, ἤτοι πάχος, τῆς βάσεως 0,01)², ἔπερ εὐρεθὲν εἰς πολλὰ τεμάχια τετραυ-
σμένον συνεκολλήθη καὶ συμπληρωθὲν κατὰ τὰ ἐλλείποντα αὐτοῦ μέρη ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τοῦ ἐν τῷ Πολυτεχνεῖῳ καθηγητοῦ τῆς Γλυπτικῆς κ. Βρού-
του ἰδρύθη ἐπὶ βάρου ἐν τῇ αἰθούσῃ τῶν χαλκῶν τοῦ ἐν Ἀθήναις Ἐθνικοῦ Μουσείου. Ἐν τῷ πίνακι 6^ο ἀπεικονίζεται εἰς τὸ ἥμισυ περίπου τοῦ πραγ-
ματικοῦ τῆς μεγέθους ἡ κεφαλὴ τοῦ ἀγάλματος ἐπίσης κατὰ τὰς τρεῖς κυρίας αὐτοῦ ὄψεις.

Τὰ ἀποτελέσαντα τὸν ἀνδριάντα τεμάχια (δέκα καὶ ἐννέα ἐν ὄλῳ μετὰ καὶ τῆς θαυμασίως σωζο-

¹ Γνωστόν, ὅτι μόνον ἀγαλμάτια ὑπά-χουσιν ὀλόχαλκα (massif), πάντες δὲ οἱ ὀπωσοῦν μεγάλοι χαλκοὶ ἀνδριάντες δὲν εἶναι ὀλόχαλκοι, ἀλλὰ κοῖλοι ἔσωθεν.

² Ἀναγράφω ἐνταῦθα χάριν ἀκριβείας καὶ τὰ ἐξῆς ἔτι μέτρα

Ἐκ κορυφῆς τοῦ κρανίου εἰς τὸ ἄκρον πάππου (ἤτοι ὕψος τῆς κεφαλῆς)	0,17
Ἐκ κορυφῆς τοῦ κρανίου μέχρι τοῦ ἄκρου πώγωνος	0,20
: τῆς ἀρχῆς τοῦ μετώπου	0,55
: τῆς ῥίξης τῆς ῥινός	0,09
: τοῦ ἄκρου τῆς ῥινός	0,12
: τοῦ ὀμφοῦ	0,47
: τῆς ῥίξης τοῦ πέους	0,575
: τοῦ γόνατος	0,835
Μῆκος ὀφθαλμοῦ (ἀπὸ κανθοῦ εἰς κανθόν)	0,03
Πλάτος ὀφθαλμοῦ ἤτοι ὕψος ἀνοίγματος κατὰ τὸ μέσον	0,013
Πλάτος ῥινός (κατὰ τὴν ῥίξαν)	0,013
Πλάτος ῥινός κατὰ τοὺς μυκτῆρας	0,024
Μῆκος (ἄνοιγμα) στόματος	0,035
Πλάτος στόματος, δηλ. πάχος ἀμφοτέρων τῶν χειλέων	0,014
Πλάτος μύστακος (ἤτοι ἀπὸ ἄκρας ῥινός μέχρις ἀρχῆς τοῦ ἄνω χεῖλους)	0,09
Πλάτος προσώπου (ἀπὸ ὠτός εἰς οὖς)	0,11
Πλάτος ἀπὸ ἐξωτερικοῦ κανθοῦ εἰς προσθίου ἄκρου (τρά- γου) τοῦ ὠτός	0,05
Πλάτος λαίμου ἄνω	0,095
Πλάτος λαίμου κάτω	0,11
Περιφέρεια λαίμου (κατὰ τὸ μέσον)	0,31
Πλάτος θώρακος (μεταξὺ μασχαλῶν)	0,22
Ἀπόστασις ἀπὸ θηλῆς εἰς θηλήν	0,145
Ἄνοιγμα σκελῶν (cavallo)	0,46

μένης κεφαλῆς καθ' ὅλα τῆς τὰ μέρη, πλὴν τῶν ἐξ ἄλλης ὕλης ἐνθέτων ὀφθαλμῶν, οἵτινες ἀπωλέ-
σθησαν) εὐρέθησαν ὑπὸ χωρικῶν ἀλιέων τοῦ δήμου Πλαταιέων ἐν τῇ θαλάσῃ κατὰ τινὰ τοῦ Κοριν-
θιακοῦ κόλπου ὀρμίσκον, Ἄγιον Βασίλειον νῦν καλούμενον. « Ἡ θέσις Ἄγιος Βασίλειος » γράφει ἐν τῇ πρὸς τὸ ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας ἐκθέσει του ὁ ἐμὸς συνάδελφος Π. Καστριώτης, ὅστις ἀπελθὼν ἐπὶ τούτῳ εἰς Θήβας, ἔπως δηλ. παραλάβῃ καὶ μεταφέρῃ εἰς Ἀθήνας τὰ τεμάχια τοῦ ἀγάλματος¹, ἐπεσκέφθη καὶ τὸν τόπον καὶ ἐξ αὐτοψίας ἐγνώρι-
σεν αὐτόν, « ἡ θέσις Ἄγιος Βασίλειος λαβοῦσα τὴν ὀνομασίαν ἐκ τοῦ ἐπὶ ὑψώματός τινος ἐκεῖ παρὰ τὴν ἀκτὴν κειμένου φερωνύμου ἐκκλησιδίου κεῖται εἰς τὸ ἄκρον αὐλῶνος σχηματιζομένου ἐκ δύο ὑψη-
λῶν βραχιόνων τοῦ Κιθαιρῶνος, δι' οὗ (αὐλῶνος) καὶ μόνον εἶναι κατορθωτὴ ἡ εἰς Πλαταιὰς ἐκ τῆς θαλάσσης μετάβασις, ἐξ οὗ ὑποθέτω ὅτι ἐχρησί-
μευεν ὡς ἐπίνειον τῶν Πλαταιέων, ὡς ἡ πρὸς τὰ ΒΔ Κρεῦσις (νῦν Λιβαδόστρα) ἦν ἐπίνειον τῶν Θε-
σπιέων, τὴν δὲ ὑπόθεσίν μου ταύτην φαίνονται ἐπι-
κυροῦντα καὶ τὰ εἰς φῶς ἐλθόντα ἐκ τῶν πειραμα-
τικῶν ἐρευνῶν, ἃς δι' ἐργατῶν ἐνήργησα ἐντός τε τοῦ ὕδατος καὶ ἔξω παρὰ τὴν ἀκτὴν, λείψανα πλα-
κοστρώσεως καὶ τοίχων ἐξ ὀγκολίθων προσόμοια πρὸς τὰ ἐν Ζέᾳ λείψανα τῶν νεωσοίκων καὶ τῆς σκευοθήκης τοῦ Φίλωνος καὶ ἡ ὑπαρξίς κατὰ τὰ Νοτιοδυτικὰ τείχους ἐκ μεγάλων παραλληλογράμ-
μων πλίνθων κατὰ τὸν ἰσόδομον τρόπον ἐκτισμένου, μέχρι τῆς θαλάσσης διήκοντος, ἰκανῶς δὲ καὶ μέ-
χρι τῆς σήμερον σωζομένου καὶ καταφανοῦς, πρὸς προφύλαξιν ἀπὸ τῶν Νοτιοδυτικῶν ἀνέμων ».

« Πλὴν τῶν ἀνωτέρω ἀρχαίων λειψάνων καὶ τῶν

¹ Τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας διέταξε τὰς ἐν Θήβαις ἀρμοδίας ἀρχάς, ἵνα κατὰ τὸν νόμον προβῶσιν εἰς τὰ ἀναγκαῖα μέτρα πρὸς περισυλλογὴν καὶ παράδοσιν τῶν τεμαχίων τοῦ ἀνδριάντος εἰς τὸν ἐκεῖσε ἐπὶ τούτῳ ἀποσταλέντα κ. Π. Καστριώτην, ἐγκαίρως λαβὼν γνῶσιν τῆς ἐν θαλάσῃ εὐρέσεως αὐτῶν ἐκ τηλεγραφῆματος τοῦ κ. Ἐ. Κορομάντσου, οὗ ὁ ὑπὲρ τῶν ἀρχαιοτήτων ζήλος εἶναι πασίγνωστος.

σημερινῶν πέντε ἐλαιοτριβείων καὶ ἀποθηκῶν τι-
νων εἰς τὸ ἐκκλησιδίου ἀνηκουσῶν σφίζεται κατὰ τὸ
πλεῖστον καὶ πύργος τῶν Φραγκικῶν χρόνων (1208-
1458) καὶ παρ' αὐτῶ καὶ τὰ λείψανα ἐτέρων δύο,
τὸ δὲ ἐκκλησιδίου ἐξ ἀρχαίου ὑλικοῦ ἐκτισμένον
εἶναι Βυζαντιακοῦ ρυθμοῦ, οἱ δὲ κίονες αὐτοῦ, ὧν
δύο ἐκ γρανίτου, ἔχουσι ποικίλα κιονόκρανα. Ἐπί-
σης ἐκ γρανίτου εἶναι καὶ ἡ Ἀγ. Τράπεζα, ὡς
βαθμὶς δὲ τῆς Ὁραίας Πύλης χρησιμεύει ἀρχαία
ἐπιτύμβιος στήλη μετ' ἀετωματίου, ἐφ' οὗ ἀναγι-
νῶσκονται τὰ γράμματα τάδε

.....ΧΑΙΑΗΡΑΚΛΕΙΔΟΥ.»

«Τὸ ἡμέτερον ἄγαλμα συμπεραίνω ὅτι ἤτό ποτε
ἐνταυθά που ἰδρυμένον ἐν ἱερῶ τινι τοῦ Ποσειδῶ-
νος καὶ ὅτι ἀπαγόμενον, τίς οἶδε πότε, κατέπεσεν
εἰς τὴν θάλασσαν εἰς βάθος ἐνός Γ. Μ., ὡς δυνά-
μεθα νὰ συμπεράνωμεν ἀσφαλῶς ἐκ τῆς θέσεως, ἐν
ἣ εὐρέθη ὑπὸ τῶν χωρικῶν. Εἶχε τὴν κεφαλὴν κε-
χωρισμένην τοῦ κορμοῦ καὶ τοὺς πόδας ὡσαύτως
μετὰ τῆς χαλκῆς βάσεως ἐν μικρῶ θραυσθέντι βάρ-
θρῳ ἐξ ἀσβεστολίθου, παρὰ τὸ ὅποσον ὑπῆρχεν ἐν τῷ
βυθῷ μείζονος μεγέθους λίθος (ἴσως ἐτέρου βάρθρου)
οὗ ἢ ἐκ τοῦ ὕδατος ἀνέλκυσις ὡς ἐκ τοῦ βάρθρου
καὶ τῆς θαλασσοταραχῆς διὰ τῶν συνήθων μέσων
ἦν δυσχερής. Χεῖρες μέχρι τοῦδε δὲν εὐρέθησαν,
φαίνεται δὲ ὅτι ἀπὸ πολλοῦ εἶχον ἀπολεσθῆ. . . .»

Καὶ ταῦτα μὲν ὁ ἐμὸς συνάδελφος. Ὁ Bursian¹
οὔτε μνημονεύει οὔτε σημειοῖ ἐν τῷ χάρτη τὸν ὀρ-
μίσκον Ἀγίου Βασιλείου, ὁ δὲ Leake καὶ μνημονεύει
καὶ σημειοῖ αὐτὸν ἐν τῷ χάρτη, ἀλλ' οὐδένα ποι-
εῖται λόγον περὶ ἀρχαίων λειψάνων αὐτόθι². Ἐκ
τῶν ἀρχαιοτέρων περιηγητῶν μνημονεύει τοῦ ὀρ-
μίσκου Ἀγίου Βασιλείου καὶ ὁ Wheler χωρὶς ἐπί-
σης ν' ἀναφέρει τι περὶ ἀρχαίων λειψάνων. Φαίνε-
ται δὲ ὅτι καὶ ἡ ἐπιγραφή, περὶ ἧς ἀνωτέρω ὁ λό-
γος, ἔμεινε μέχρι τοῦδε ἄγνωστος, ἀφοῦ καὶ ἐν τῇ
νεωτάτῃ ἐκδόσει τοῦ C.I.G.S δὲν ἀναγράφεται. Ὁ
ὀρμίσκος (ὁ Leake χρῆται τῇ λέξει harbour) κεῖται
κατὰ τὰ Ἀνατολικά τοῦ κολπίσκου τῆς Λιβαδό-
στρας, εἰς τὸν μυχὸν τοῦ ὁποίου κατὰ τὰ Βορειο-

δυτικὰ τοποθετεῖται ἡ Κρεῦσις. Ἡθέλησα, ἀλλὰ
δὲν ἠδυνήθην νὰ γνωρίσω ἐξ αὐτοψίας τοὺς τόπους.
Κρίνω ὁμῶς πάσης προσοχῆς ἀξίαν τὴν γνώμην
τοῦ συναδέλφου μου ὅτι ἐχρησίμευεν ὁ ὀρμίσκος
οὗτος τοῖς Πλαταιεῦσιν ὡς ἐπίνειον καὶ θὰ ἠύχό-
μην ν' ἀναλάβῃ ὁ ἴδιος τὴν διὰ γενναιοτέρας ἀνα-
σκαφικῆς ἐρεύνης ὄλων τῶν πέριξ τόπων βεβαίωσιν
τοῦ πράγματος.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ τόπου τῆς εὐρέσεως τῶν
τεμαχίων τοῦ ἀγάλματος. Ἐρρήθη δ' ἀνωτέρω ὅτι
ἡ κεφαλὴ σφίζεται καθ' ὅλα σχεδὸν ἀλώζητος πλὴν
τῶν ἐξ ἄλλης ὕλης ἐνθέτων ὀφθαλμῶν, οἵτινες καὶ
ἀπωλέσθησαν. Εὐρέθη δ' αὕτη μετὰ μικροῦ τοῦ
λαιμοῦ μέρους ἀποκεχωρισμένη τοῦ κορμοῦ καὶ
προσηρμόσθη εἰς τοῦτον κατὰ τὴν ἴδρυσιν τοῦ ὄλου
ἔργου ἐν τῷ Μουσεῖῳ. Ἄλλ' ἡ προσαρμογὴ δὲν εἶναι
τελεία¹, διότι τὸ θραῦσμα τοῦ λαιμοῦ τοῦ μετ' αὐ-
τῆς ἀποκοπέντος δὲν προσαρμόζει ἀκριβῶς εἰς τὸ
θραῦσμα τοῦ λαιμοῦ τοῦ εἰς τὸν κορμὸν ἐναπομεί-
ναντος καθ' ὅλην τὴν περιφέρειαν, ἀλλ' ἔμπροσθεν
ὑπὲρ τὴν σφαγὴν ἐναπομένει γραμμὴ τις μήκους
μὲν 7-8 ἑκατοστῶν Γ. Μ., ὕψους δὲ ἤτοι πάχους
2-3 περίπου χιλιοστῶν κενή, ἣν σήμερον ὁ τεχνί-
της ὁ στήσας ἐν τῷ Μουσεῖῳ τὸ ἔργον διὰ κηροῦ
ἐπλήρωσεν, εἰ καὶ τὸ πρᾶγμα δὲν εἶναι ὀρατὸν ἀπο-
κρυπτόμενον ὑπὸ τοῦ πώγωνος. Καὶ τὸ περιέργον,
ὅτι τὸ πρᾶγμα δὲν εἶναι τυχαῖον, διότι κατ' ἐκεῖνο
τὸ μέρος ὑπὲρ τὴν σφαγὴν εἶναι οἰονεὶ ἐξεπίτηδες
ὁ λαιμὸς ὁ μετὰ τῆς κεφαλῆς ἀποκοπεῖς διὰ ρίνης
ἢ δι' ἄλλου παραπλησίου ὄργάνου ἐξωμαλισμένος
καὶ ἀποβαλὼν τὴν ἀνώμαλον ἐπιφάνειαν τοῦ θραύ-
σματος², ἣν ὁμῶς ἀνώμαλον ἐπιφάνειαν σφίζει οὐ-
δὲν ἤττον καὶ ἐκεῖ τὸ θραῦσμα τοῦ λαιμοῦ τοῦ
μετὰ τοῦ κορμοῦ συνυπάρχοντος. Πλὴν δὲ τού-
του φέρει ὁ λαιμὸς καὶ δύο τρήματα στρογγύλα
(διαμέτρου 3 περίπου χιλιοστῶν), τὸ μὲν ἕτερον
ὀπισθεν κατὰ τὸν αὐχένα, τὸ δὲ ἕτερον ἔμπροσθεν
κατὰ τὴν σφαγὴν, εἰς τὴν αὐτὴν δ' εὐθεῖαν γραμ-
μὴν ἀμφοτέρα, τούτων δὲ τῶν ἀρχαίων τρημά-
των ἐπωφελήθη καὶ ὁ στήσας τὸ ἔργον ἐν τῷ Μου-
σεῖῳ νεώτερος τεχνίτης εἰς συγκράτησιν τῆς κεφα-
λῆς. Καὶ ἀληθῶς, ἄτε κοίλου ὄντος, ὡς ἐρρήθη,

¹ Geogr. v. Griechenland 1, σελ. 241.

² Travels in N. Greece 2, σελ. 504.

³ Voyage κτλ. (Γαλ. μετάφρασις) 2, σελ. 308.

¹ Ὅπισθεν κατὰ τὸν αὐχένα ὑπὲρ τὸ τρήμα, περὶ οὗ κατωτέρω ὁ
λόγος, ἐξέλιπεν ὄλως μικρὸν τμήμα συμπληρωθὲν διὰ γύψου.

² Νομίζω ὅτι διακρίνεται πῶς τὸ πρᾶγμα καὶ ἐν τῇ εἰκόνι Πίν. 6, α.

τοῦ ἔργου καὶ πάχος ἔχοντος τοῦ μετάλλου αὐτοῦ, ὅπου παχύτατον (κατὰ τὴν ρίζαν τοῦ ἀριστεροῦ βραχίονος), οὐχὶ μεῖζον τοῦ ἐνὸς ἑκατοστοῦ Γ. Μ., ἢ ἔπρεπε νὰ συγκολληθῆ ἢ κεφαλὴ πρὸς τὸν κορμόν, ἢ, τούτου ἀδυνατοῦ ὄντος, ἔπρεπε νὰ ἐξευρεθῆ τις ἄλλος ἀσφαλῆς τρόπος συγκρατήσεως αὐτῆς πρὸς τοῦτον. Ἐπλήρωσε λοιπὸν τὴν ἔσωθεν κοιλίην κεφαλῆν ὁ τεχνίτης γύψου εἰς μακρὸν σφηνοειδῆ ἀπολήγοντος ἔμβολον, διὰ δὲ τοῦ μέσου τούτου καὶ τῶν δύο ἐκείνων ἀρχαίων τρημάτων διεπέρασε χαλκῆν περόνην, ἣς διακρίνει τις καὶ ἐν τῇ εἰκόνι (Πίν. Ὡ α) ὀπισθεν κατὰ τὸν αὐχένα τὸ ἕτερον ἄκρον (κομβίον).

Νομίζω ὅτι ὁ νεώτερος τεχνίτης μᾶς παρέσχε τὸν μίτον εἰς τὸ ν' ἀνεύρωμεν τὸν σκοπὸν, πρὸς ὃν τὰ δύο ἐκεῖνα τρήματα εἶχον ποιηθῆ. Πιστεύω δηλ. ὅτι ἡ κεφαλὴ, ἄδηλον πῶς, εἶχεν ἤδη ἐν παλαιοῖς χρόνοις ἀποκοπῆ τοῦ κορμοῦ, οἱ δὲ κατέχοντες τὸ ἀγαλμα θέλοντες νὰ ἐπαναθέσωσιν αὐτὴν ἐπὶ τούτου μετεχειρίσθησαν τὸν αὐτὸν τρόπον συγκολλήσεως ὡς τὸν καταλληλότετον καὶ ἴσως καὶ τὸν μόνον δυνατὸν, οἷον καὶ ὁ νεώτερος τεχνίτης. Ἀλλὰ πρὸς τί ὁ διὰ ρίνης ἢ ἄλλου παραπλησίου ὄργανου ἐξομαλισμὸς ἐκεῖνος ὑπὲρ τὴν σφαγὴν, ὅστις, (μαρτυρεῖ τοῦτο ἀριδῆλως ἢ κατίωσις τοῦ μετάλλου κατ' ἐκεῖνο τὸ μέρος) εἶναι ἀρχαῖος, δηλ. ἐγένετο ἐν ἀρχαίοις χρόνοις καὶ δὲν εἶναι ἔργον τῶν εὐρόντων τὸ ἀγαλμα χωρικῶν; Νομίζω ὅτι μία καὶ μόνη εἶναι δυνατὴ ἐξήγησις¹ τοῦ πράγματος, ὅτι δηλ. κατ' ἐκεῖνο τὸ μέρος ὁ χαλκός, ὅτε ἡ κεφαλὴ ἐθραύσθη, παρουσίασεν οὕτως ἀνώμαλον ἐπιφάνειαν, ὥστε ἐπ' ἀνάγκης ἐκρίθη ν' ἀφαιρεθῆ μᾶλλον μέρος αὐτοῦ ἢ νὰ ἐπιδιωχθῆ ἢ εἰς τὸ ἀρχικὸν αὐτοῦ σχῆμα ἐπανόρθωσις. Τὰ τε τρήματα λοιπὸν καὶ ὁ διὰ ρίνης τοῦ λαιμοῦ ὑπὲρ τὴν σφαγὴν ἐξομαλισμὸς εἰς τὸ αὐτὸ μᾶς ἄγουσι συμπέρασμα, ὅτι δηλ. ἡ κεφαλὴ εἶχε κάποτε θραυσθῆ καὶ ἀποχωρισθῆ τοῦ κορμοῦ καὶ οἱ τὸ ἀγαλμα κατέχοντες θελήσαντες νὰ ἐπαναθέσωσιν αὐτὴν ἐπ' αὐτοῦ μετεχειρίσθησαν τὸν αὐτὸν ἢ παραπλήσιον τρόπον συγκρατήσεως, οἷον καὶ ὁ νεώτερος τεχνίτης, ἀφοῦ ἢ συγκόλλησις δὲν ἦτο δυνατὴ.

¹ Εἰς ταύτην κατέληξα συζητῶν τὸ πρᾶγμα μετὰ τοῦ κ. Gilliéron, παρ' οὗ ἐδιδάχθην καὶ τινὰ περὶ τοῦ καθόλου τρόπου τῆς χωνεύσεως τῶν τοιοῦτων ἀγαλμάτων.

Καὶ ταῦτα μὲν τοιαῦτα. Φέρει δὲ τὸ ἀγαλμα παρὰ τὴν θηλήν τοῦ δεξιοῦ μαστοῦ ἀκριβῶς κατὰ τὸ θραῦσμα (ιδ. Πίν. Ὡ, β) καὶ κοιλότητά τινα δίκην σφραγίδος (μ. 0,035 πλ. 0,023 β. 0,004), οἷα παρατηρεῖται καὶ ἐν ἄλλοις ἔργοις, ὡς λ. χ. ἐν τῇ δεξιᾷ κνήμῃ τοῦ ἐν Λούβρω ἐκ Riombino χαλκοῦ Ἀπόλλωνος καὶ ὑποτίθεται εὐλόγως ὅτι εἶναι ἐπανόρθωσις ἐλαττωματικῆς τοῦ χαλκοῦ χωνεύσεως κατ' ἐκεῖνο τὸ μέρος¹.

Ἡ κεφαλὴ τοῦ ἀγάλματος, ὡς ἐρρήθη, περιεσώθη ἡμῖν σχεδὸν ἀλώδητος, τὸ λοιπὸν ὅμως αὐτοῦ σῶμα περιήλθεν ἡμῖν, κακῆ μοίρα, σφόδρα κολοβόν καὶ ἠκρωτηριασμένον. Τοῦ δεξιοῦ βραχίονος σώζεται τὸ ἀνώτατον μόνον μέρος, τοῦ δὲ ἀριστεροῦ μόλις ἡ ρίζα². Πλὴν δὲ τῶν βραχιόνων ἐξέλιπον μὴ ἀνευρεθέντα μέχρι σήμερον ἔμπροσθεν μὲν ὄλος ὁ ἀριστερὸς μαστὸς καὶ τμήμα τοῦ δεξιοῦ μεθ' ἱκανοῦ μέρους τῶν ὑπ' αὐτὸν λοξῶν κοιλιακῶν μυῶν καὶ τῶν σκελῶν, τοῦ μὲν ἀριστεροῦ ὀλόκληρον τὸ μέχρι τοῦ γόνατος τμήμα, τοῦ δὲ δεξιοῦ ὀλόκληρος σχεδὸν ἡ κνήμη ἀπὸ τοῦ γόνατος μέχρι τοῦ ταρσοῦ τοῦ ποδός. Ὅπισθεν δὲ ἐξέλιπον μὴ ἀνευρεθέντα μικρά τινα εὐτυχῶς τμήματα κατὰ τὴν ὀσφύν ἰδίως καὶ τοὺς γλουτούς, τοῦ δεξιοῦ σκέλους μικρόν τι τμήμα ὑπὲρ τὸ γόνυ καὶ ἀπὸ τούτου, πλὴν ἐλαχίστου τμήματος, ὅλον τὸ μέχρι τοῦ ταρσοῦ, ὡς ἤδη ἐρρήθη, τοῦ ποδός μέρος καὶ αἱ πτέρναι μετὰ μέρους τῶν σφυρῶν ἀμφοτέρων τῶν ποδῶν³.

¹ Παράβαλε Perdrizet, Comptes-rendus de l'Académie des Inscriptions 1897, σελ. 174. Ὅμοιον τι παρατηρεῖται καὶ ἐπὶ δεξιοῦ ποδός χαλκοῦ ἀγάλματος φυσικοῦ μεγέθους τοῦ ἐν Ἀθῆναις Μουσείου (ἀριθ. 7504) ἐκ Χαιρωνείας.

² Ἀμφοτέροι οἱ βραχίονες ἦσαν πρόσθετοι, ἦτοι κατ' ἰδίαν πρότερον χωνευθέντες καὶ ἔπειτα εἰς τὸ ἀγαλμα πάλιν διὰ χωνεύσεως προσκολληθέντες. Φαίνεται δὲ ὅτι καὶ ἡ κεφαλὴ κατ' ἰδίαν ἐπίσης χωνευθεῖσα καὶ διὰ τοῦ γλυφάνου πρότερον τελειοποιηθεῖσα ἔπειτα κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον συνεκολλήθη εἰς τὸν κορμόν. Ἐντεῦθεν δὲ καὶ τὸ σφιδόμενον μέρος τοῦ δεξιοῦ βραχίονος κατὰ τὸ ἄκρον του δὲν χαίνει, ἀλλ' εἶναι πεφραγμένον διὰ πετάλου χαλκοῦ (ὡς βλέπει ὁ ἀναγνώστης καὶ ἐν τῇ εἰκόνι) πάχους ὁ περίπου χιλιοστῶν, διότι ἐκεῖ ἀπέληγεν ὁ πυρὴν (Gusskern) τοῦ κορμοῦ κατὰ τὴν γώνευσιν.

³ Πολλά, καὶ τινὰ ἐξ αὐτῶν καὶ ἱκανῶς μεγάλα, εἶναι τὰ ἐκλιπόντα τεμάχια τοῦ ἔργου, καὶ τούτου ἕνεκα ἡ συμπλήρωσις καὶ ἡ ἴδρυσις αὐτοῦ πρὸς πολλὰς προσέκρουσαν δυσχερείας. Ἀλλ' ἐπὶ τέλους τὸ πρᾶγμα κατωρθώθη καὶ δὴ ἐπιεικῶς καλῶς πλὴν ἢ ὅτι ἡ δεξιὰ κνήμη ὀλίγον τι παχύτερα τοῦ δέοντος ἐγένετο συμπληρωθεῖσα (τοῦθ' ὅπερ καὶ ὁ κ. Βροῦτος κατόπιν παρετήρησεν) καὶ ἴσως καὶ τὸ γόνυ τὸ ἀριστερόν δὲν κατέχει τὴν πρέπουσαν θέσιν. Ἄν δὲ ἡ ἀριστερὰ κνήμη φραίνεται ὡς πρὸς τὴν θέσιν μὴ εὐστοχοῦσα τοῦ ὄρθου, τούτου αἴτιον εἶναι ὅτι τὸ περιωθὲν αὐτῆς μέρος περιήλθεν ἡμῖν ἐστρεβλωμένον.

Πάντα ταῦτα τὰ μήπω ἀνευρεθέντα καὶ δυνάμενα νὰ θεωρηθῶσιν ὡς διὰ παντός ἀπολεσθέντα τμήματα τοῦ ἀνδριάντος συνεπληρώθησαν (πλήν τῶν βραχιόνων, ὧν οὐδεμία ἐγένετο συμπλήρωσις¹) διὰ γύψου περιβληθέντος ἔξωθεν διὰ κηροῦ πρὸς τὸν χαλκὸν κατὰ τὸ χρῶμα προσομοίου² καὶ οὕτως ἀπετελέσθη τὸ ὅλον ἔργον, οἷον ἀναπαρίσταται ἐν τῷ Πίνακι (5^ο) κατὰ τὰς τρεῖς αὐτοῦ κυρίας ὄψεις. Ἐνεκα δ' ἴσως τῆς μακροχρονίου ἐν τῇ θαλάσῃ διαμονῆς ἐλάχιστα περιεσώθησαν ἴχνη, κατὰ τὴν δεξιὰν ἰδίως ὠμοπλάτην, τῆς ὡραίας ἐκείνης ὑποπρασίνης καὶ πρὸς τὸ κυανοῦν ἀποκλινοῦσης γανώσεως (patina), ἣν πλεῖσθ' ὄσα ἄλλα ἔργα τόσον καλῶς διασφύζουσιν³. Πολλαχοῦ εἶναι νῦν καταφανές τὸ τοῦ χαλκοῦ στιλπνὸν χρῶμα, ἐνιαχοῦ δὲ προσέλαβεν ἡ ἐπιφάνεια ἔνεκα τῆς κατιώσεως ὄλως χλωρὰν χροιάν. Καὶ τοιοῦτον μὲν τὸ ἔργον κατὰ τὴν διατήρησιν αὐτοῦ. Ἀλλὰ πότε καὶ ποῦ ἐποιήθη ὁ ἀνδριάς, τίνα δ' εἰκόνιζε θεὸν ἢ ἄνθρωπον, καὶ τίνες οἱ ἀναθέντες αὐτόν;

Ὅπως εἰς τὰνωτέρω ἀποκριθῶμεν ἐρωτήματα, ἀνάγκη νὰ παρεξετάσωμεν αὐτὸ τὸ ἔργον πρὸς ἄλλα ὅμοια, καθ' ὅσον ἡ διατήρησις του ἐπιτρέπει ἡμῖν τοιαύτην παρεξέτασιν, καὶ σκόπιμον θεωρῶ νάρχισωμεν τὴν ἐξέτασιν ἀπὸ τῆς ἐνεπιγράφου χαλκῆς αὐτοῦ βάσεως.

Ὡς βλέπει ὁ ἀναγνώστης ἐν τῷ παρατεθειμένῳ σχεδιογραφῆματι, ἡ βᾶσις ἔχουσα μῆκος 0,41,

¹ Ἀνευρέθησαν καὶ τίνα τεμάχια εἰς τοὺς βραχίονας πιθανώτατα ἀνήκοντα, ἀλλὰ τόσον ὀλίγα καὶ μικρά, ὥστε νὰ μὴ παρέχωσιν εἰς τὸν συμπληρώσαντα τὸ ἔργον τεχνίτην βᾶσιν ἀσφαλῆ πρὸς συμπλήρωσιν καὶ τούτων. Ἀλλὰ καὶ ἀπαραίτητος ἡ συμπλήρωσις αὐτῶν δὲν ἦτο, ὡς ἡ τῶν λοιπῶν ἐκλιπόντων μερῶν.

² Ὁ τρόπος οὗτος τῆς ἐπενδύσεως τοῦ γύψου, τοῦ εἰς τὴν συμπλήρωσιν τῶν ἐκλιπόντων μερῶν χρησιμεύσαντος, διὰ κηροῦ πρὸς τὸν χαλκὸν τοῦ ἀγάλματος προσομοιάζοντος κατὰ τὸ χρῶμα ἐψέχθη παρά τινων οὐχὶ πάνυ δικαίως κατὰ τὴν γνώμην μου (Journal of Hellen. Stud. 1898 σελ. 318). Πρὸ τοῦ πρωτοτύπου πᾶσαι ἡ σχεδὸν πᾶσαι αἱ συμπληρώσεις εἶναι καταφανεῖς καὶ εἰς μὴ ἔμπειρον ὀφθαλμόν. Ἄν δὲ ἐν ταῖς εἰκόσι τινεὶ ἐξ αὐτῶν δὲν εἶναι πάνυ σαφεῖς, πταίει κατ' ἐμὲ ἡ μὴ καθ' ὀλοκληρίαν ἐπιτυχῆς φωτογραφία (ἔνεκα ἴσως τῆς μὴ πρὸς φωτογράφειαν εὐνοϊκῆς τοῦ ἀγάλματος τοποθετήσεως), ἐξ ἧς οἱ φωτοτυπικοὶ ἐγένοντο πίνακες. Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι καὶ ἡ ἀρίστη τοῦ ἔργου φωτογραφίαι δὲν θὰ παρεῖχεν εἰς τὸν θεατὴν εἰκόνα δηλοῦσαν σαφῶς καὶ ὀρισμένως πᾶσας τὰς συμπληρώσεις, ἔνεκα τῆς πρὸς τὸν χαλκὸν ὁμοιότητος τοῦ κηροῦ, πάλιν κατ' ἐμὲ ἡ μορφή δὲν θὰ ἦτο κατὰ πάντα δικαία καὶ ἀρχαιολογικῆς τινος φιλαυτίας ἀμέτοχος.

³ Αὕτῃ λ. χ. ἡ ἐξ Ὀλυμπίας ἀρχαίῃ κεφαλῇ τοῦ Διός, ἡ ἐν τῷ ἐν Ἀθῆναις νῦν Μουσεῖῳ ἀποκειμένη (Ausgr. von Olympia. Τόμ. III πίν. 22), ἵνα εἰς τοῦτο καὶ μόνον περιορισθῶ τὸ παράδειγμα.

πλάτος 0,235 καὶ ὕψος, ἧτοι πάχος 0,01, φέρει ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς κατὰ τὸ χεῖλος τῆς ἐμπρο-

4
O
E
A
I
O
O
Z

Τ Ο Π Ο Τ Ε Ι Θ Α Ο

σθίας καὶ τῆς παρακειμένης αὐτῇ πρὸς τὰ δεξιὰ τοῦ θεατοῦ πλευρᾶς τῆς τήνδε τὴν ἐπιγραφήν,

Τὸ Ποτειδάωνος ἱερός.

Ἐκ τοῦ σχήματος τῶν γραμμάτων τῆς ἐπιγραφῆς οὐδὲν δυνάμεθα νὰ πορισθῶμεν πόρισμα ὡς πρὸς τὸν ἀλφάβητον, εἰς ὃν ταῦτα ἀνήκουσι, διότι ὑπὸ τὸ αὐτὸ σχῆμα εὗρηται τὰ αὐτὰ γράμματα εἰς ἀλφαβήτους διαφόρων Ἑλληνικῶν χωρῶν. Ἀλλ' ὁ τύπος τοῦ θεοῦ Ποτειδάων-ονος εἶναι ὁ Βοιωτικὸς τύπος τοῦ ὀνόματος τοῦ Ποσειδῶνος¹, ἐπειδὴ δὲ ἡ ἐπιγραφή ἐνεχαράχθη, εἰ μὴ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἀναθέντος τὸν ἀνδριάντα, τῇ φροντίδι ὅμως αὐτοῦ πάντως, ὁ ἀναθέτης ἢ οἱ ἀναθέται (διότι καὶ πλείονες ὁμοῦ ἠδύναντο νὰ ὦσιν) ἦσαν Βοιωτοί, τοῦθ' ὅπερ καὶ ἄνευ τῆς ἐπιγραφῆς θὰ ἦτο δίκαιον νὰ συμπεράνωμεν καὶ ἐξ αὐτοῦ τοῦ τόπου, ἐν ᾧ ὁ ἀνδριάς εὗρέθη. Ἡ δὲ φράσις τοῦ δεῖνος ἱερός, ἀπαντῶσα ἐν πολλοῖς ἀναθήμασιν, ἦν, ὡς φαίνεται, ἐν Βοιωτίᾳ μάλιστα συνήθη, ὡς τὰ ἐκ τοῦ Καβερίου εὐρήματα διδάσκουσιν². Ἐν δ' ἀναθήματι ἐξ Ἐπιδαύρου ἀναγινώσκονται τὰ

Τὸ Ἀπόλλωνος ἐμὶ τῷ Πυθίῳ³.

¹ Παραβ. Preller-Robert. Gr. Mythol. 14, σελ. 567 καὶ τὰς ἐκεῖ σημειώσεις καὶ παραπομπάς. C.I.G. S 1, σελ. 433 ἀριθ. 2465.

² C.I.G. S 1, σελ. 662 ἀριθ. 3585, 3586, 3587, 3588 κτλ.

³ Cavvadias, Fouilles d'Épidaure, σελ. 37 ἀριθ. 8.

Ὁ νοῦς τῆς φράσεως εἶτε κατὰ τὸν ἓνα εἶτε κατὰ τὸν ἕτερον φερρμένης τύπον εἶναι σαφές· εἰμὶ ἀνατεθειμένον, ἀφιερωμένον (ὑποτίθεται κατὰ τινὰ ζωηρὰν τῶν ἀρχαίων ἀντίληψιν αὐτὸ τὸ ἀνάθημα φθειγόμενον) εἰς τὸν δεῖνα θεόν, ἄρα καὶ ἱερὸν αὐτοῦ. Εἰμὶ λοιπόν, λέγει καὶ ὁ ἡμέτερος ἀνδριάς, διὰ τῆς ἐπὶ τῆς βάσεώς του ἐπιγραφῆς, ἱερὸς τοῦ Ποσειδῶνος, καὶ οὐδὲν πλέον. Τίνα ἄρα καὶ εἰκονίζει, κυρίως δὲ λέγει ἢ ἐπιγραφῆ. Καὶ ὅμως τίνα ἄλλον ἢ αὐτὸν τὸν θεὸν εἰκονίζει ὄντως ὁ ἀνδριάς; Ὅτι ἦν ἰδρυμένος ἐν ᾧ καὶ εὐρέθη τόπων, ἐπί τινος δηλ. τῶν ὑψωμάτων παρὰ τὴν ἀκτὴν τοῦ ὀρμίσκου, οὐδεμία ἀμφιβολία. Πότε καὶ ἐκ τίνος ἀφορμῆς κατέπεσεν εἰς τὴν θάλασσαν, ἀδηλον. Ὅτι δὲ καὶ ὁ τόπος ἦν ἀφιερωμένος τῷ Ποσειδῶνι, καὶ ἡ ἐπιγραφὴ τῆς βάσεώς του ἀριδῆλως μαρτυρεῖ καὶ τὸ πρᾶγμα καθ' αὐτὸ εἶναι καὶ πάνυ εὐεξήγητον, διότι εἰς παραλίους μάλιστα τόπους ἐλατρεύετο κατ' ἐξοχὴν ὡς τοῦ πόντου κυρίαρχος ὁ Ποσειδῶν, συνηθέστατα δὲ ἀφιερῶντο εἰς τοῦτον τὸν θεὸν ἐν τοιοῦτοις ὀρμίσκοις, οἷος ὁ Ἄγ. Βασιλείος, ναῖσκοι ἢ ἀπλᾶ τεμένη, ὧν ἀναγκαῖον συμπλήρωμα ἦτο βεβαίως καὶ ἡ ἰδρυσις τῆς εἰκόνης τοῦ θεοῦ¹. Ἐν ἱεροῖς, οἷον τὸ ἐν Ἴσθμῳ, τ' ἀναθήματα, οἶκοθεν ἐννοεῖται, ἡδύναντο νὰ ὡσι πολλὰ καὶ ποικίλα, ἐν οἷς καὶ τῶν νικητῶν ἐν τοῖς ἀγῶσιν ἀνδριάντες· ἐν ἱεροῖς ὅμως, οἷον τὸ ἐν τῷ ὀρμίσκῳ τοῦ Ἄγ. Βασιλείου, ἤρκει μόνον ἡ εἰκὼν τοῦ θεοῦ καὶ τὰ πρὸς λατρείαν αὐτοῦ ἀναγκαῖα σκεύη, οὐδεμία δ' ὑπῆρχεν ἀφορμὴ ἀναθέσεως ἀνδριάντων θνητοῦς εἰκονιζόντων. Ἐπειτα αὕτη ἡ στάσις καὶ ἡ ὄλη τοῦ ἀνδριάντος κατασκευὴ μαρτυρεῖ, νομίζω, ὅτι αὐτὸς ὁ θεὸς εἰκονίζεται, καὶ τοῦτο καθιστᾷ τὸ εὐρημα τοῦ ὀρμίσκου τοῦ Ἄγ. Βασιλείου πολῦτιμον, διότι, ὅσον ἐγὼ οἶδα, οὐδ' ὑπάρχει ἕτερος χαλκοῦς ἢ λίθινος ἀνδριάς τοῦ Ποσειδῶνος προῖόν τῆς ἀρχαϊκῆς τέχνης. Ὁ θεὸς εἰκονίζετο, ὡς ἀγγειογραφίαι καὶ νομίσματα μᾶς διδάσκουσι², καὶ τὸ παρατιθέμενον (κατὰ σχεδιογράφημα τοῦ Gillieron ποιηθὲν) δεικνύει σκαρίφημα, κρατῶν τῇ μὲν προτεταμένη δεξιᾷ δελφίνα

ἢ θύννον, τῇ δὲ ὑψωμένη ἀριστερᾷ τὴν τρίαιναν, τὸ σύμβολον τοῦ κράτους του, στηρίζων αὐτὴν

ἐλαφρῶς ἐπὶ τῆς βάσεως¹. Ὡς πρὸς τὴν θέσιν τῶν ποδῶν διαφέρουσι πρὸς ἄλληλα τὰ ἐν λόγῳ μνημεῖα, τὰ μὲν εἰκονίζοντα τὸν θεὸν προβάλλοντα τὸν δεξιόν, τὰ δὲ τὸν ἀριστερόν ποδά, καὶ τῇ τῶν ποδῶν μεταλλαγῇ ἀκολουθεῖ ἀναγκαῖως καὶ ἡ τῶν βραχιόνων. Ἐννοεῖται δ' οἶκοθεν, ὅτι εἰκονίζεται πολλάκις καὶ τὴν τρίαιναν ὅλως ὑψωμένην κρατῶν καὶ οἷονεὶ ἔτοιμος νὰ πατάξῃ δι' αὐτῆς τὰ εἰς τὴν φωνὴν του μὴ ὑπακούοντα στοιχεῖα. Ἐν γένει ὅμως

¹ Παραβ. Πaus. 2, 2, 3, 2, 34, 10, 3, 23, 2, 7, 21, 7, 7, 24, 5, 10, 36, 8. Ἡρόδ. 9, 81.

² Παραβ. Overbeck, Kunstmythologie Τόμ. III, σελ. 209 καὶ ἔξ.

¹ Ἦπάρχει κατὰ τὴν βᾶσιν μικρὰ τετράγωνος κοιλότης (0,005 × 0,005 × 0,005) πρὸς ἣν ὁ συνάδελφος Λεονάρδος εἴλκυσε τὴν προσοχὴν μου πρὸς οὐδένα ἄλλον, ὡς φαίνεται, σκοπὸν ποιηθεῖτα ἢ ὅπως εἰς αὐτὴν ἐμπηγνῆται τὸ ὄξυ ἄκρον τῆς τρίαινης.

ἡ στάσις ἐν τοῖς ἐν λόγῳ μνημείοις εἶναι περίπου ἢ αὐτή¹, στάσις ἐνέχουσά τι τὸ ἐπιδεικτικὸν καὶ προκλητικόν, ὡσεὶ ὁ εἰκονιζόμενος ἤθελε νὰ δηλώσῃ διὰ ταύτης, ὅτι εἶναι ἕτοιμος, ἂν δὲν εἰσακουσθῆ, νὰ ἐπιβάλλῃ καὶ διὰ τῆς βίας, χρώμενος καὶ τῇ τῶν μυῶνων αὐτοῦ ῥώμῃ, τὴν θέλησίν του. Καὶ ἐχρησίμευε καὶ τοῦτο, πλὴν τῶν γνωστῶν συμβόλων, τῆς τριαίνης δηλ. καὶ τοῦ δελφίνου, καὶ πρὸς τούτῳ καὶ ποιά τις ἀνάδειξις τῶν μυῶνων, καὶ μάλιστα τῶν τοῦ στέρνου (εὐρύτερον Ποσειδῶν), ἥτις, ἂν μὴ ἐκ προκαταλήψεως ἀπατώμαι, καὶ ἐν τῷ ἡμετέρῳ ὑποσημαίνεται πως ἀνδριάντι, ἐχρησίμευον, λέγω, καὶ ταῦτα εἰς διάκρισιν τοῦ τριαינוκράτορος ἀπὸ τοῦ ἀδελφοῦ του Διός². Καὶ ἐν ὁμοίᾳ στάσει συνείθιζε ν' ἀπεικονίζῃ τὸν κυρίαρχον τοῦ Πόντου καὶ ἡ μετέπειτα τέχνη, μαρτύριον δὲ καὶ αὐτὸς ὁ ἐν τῷ Ἐθνικῷ Μουσεῖῳ τῶν Ἀθηνῶν ἐκ τῆς νήσου Μήλου λίθινος ἀνδριάνς³.

Ἀλλὰ πότε, κατὰ ποίους δηλ. περίπου χρόνους, ἐποιήθη ὁ ἀνδριάνς; Καὶ εἰς τοῦτο τὸ ἐρώτημα θέλοντες ν' ἀποκριθῶμεν ἀνάγκη νὰ ἐξετάσωμεν πρῶτα πάντα τὸ σχῆμα τῶν γραμμῶν τῆς ἐπὶ τῆς βάσεως τοῦ ἀγάλματος ἐπιγραφῆς, διότι βεβαίως ἡ ἐγγράφαξις ταύτης καὶ ἡ ποίησις τοῦ ἀνδριάντος εἶναι πράγματα σύγχρονα, κατὰ δὲ τὸν Kirchhoff (Studien⁴, σελ. 142) πᾶσαι αἱ Βοιωτικαὶ ἐπιγραφαὶ αἱ φέρουσαι τὸ δασὺ πνεῦμα ὑπὸ τὸν κλειστὸν αὐτοῦ τύπον Θ ἔχουσι καὶ τῶν λοιπῶν γραμμῶν τὸ σχῆμα οὕτως ἀρχαιότροπον, ὥστε ἀναμφιβόλως ἀνάγονται εἰς τὸν ἕκτον ἔτι πρὸ Χριστοῦ αἰῶνα. Ἴσως ὑπάρχει μικρά τις ὑπερβολὴ εἰς τὴν ἀπόφανσιν ταύτην τοῦ σοφοῦ ἀνδρός. Πάντως ὅμως νεώτεροι τῶν Περσικῶν πολέμων δὲν δύνανται καὶ κατ' ἐμὲ κριτὴν νὰ ὦσιν αἱ ἐν λόγῳ ἐπιγραφαί, ὅτι δὲ καὶ τῶν τῆς ἡμετέρας ἐπιγραφῆς γραμμῶν τὸ σχῆμα, ἰδίως τὸ τοῦ Α, εἶναι ἰκανῶς ἀρχαιότροπον, δῆλον τῷ ἀναγνώστῃ τῶν γραμμῶν τούτων ἐκ τοῦ πανομοιότυπου σκαριφήματος. Ἡ ἐπιγραφὴ λοιπὸν ἐνεχαράχθη, ἄρα καὶ ὁ ἀνδριάνς ἐποιήθη, περὶ τὸ τέλος τοῦ ἕκτου, ἢ τὸ πολὺ, περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ πέμπτου π.Χ. αἰῶνος,

¹ Ἐννοεῖται οἴκοθεν ὅτι καὶ ἄλλως (ἐν μελανομόρφους μάλιστα ἀγγειογραφίαις) εἰκονίζεται ὁ θεός, περὶ οὗ ὁ ἀναγνώστης ἰδέτω Overbeck ἔ.ά.

² Παράβ. περὶ τούτων πάντων Overbeck ἔ.ά.

³ Παράβ. B.C.Hell. 1889 σελ. 489 κ. ἔ. πίν. 3.

περὶ τοὺς Περσικοὺς πολέμους. Εἰς τὸ αὐτὸ δὲ ἤθελε μᾶς φέρεи συμπέρασμα καὶ αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἡ ἐξέτασις τοῦ ἀνδριάντος καὶ ἡ σύγκρισις αὐτοῦ καὶ παραβολὴ πρὸς ἔργα τῶν αὐτῶν χρόνων, εἰς δὲ τὴν σύγκρισιν ταύτην μέτρον καὶ βάσις ἔσται ἡ κεφαλὴ, διότι ὁ κορμὸς, καὶ καθ' ὅσον σώζεται, ἐπὶ τοσοῦτο, φεῦ, ἐβλάβη τὴν ἐπιδερμίδα, ὥστε δύσκολον ἀποβαίνει καὶ εἰς τὸν ἔχοντα πρὸ ὀφθαλμῶν οὐχὶ ἀπλᾶς φωτοτυπικὰς εἰκόνας, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ πρωτότυπον, νὰ βεβαιώσῃ ἢ ν' ἀρνηθῇ τὴν ὑπαρξίν ὄλων ἐκείνων τῶν γραμμῶν, δι' ὧν ἡ Αἰγυπτία μάλιστα τέχνη πρώτη προσεπάθησε νὰ δηλώσῃ ἐπὶ τὸ ἀκριβέστερον τὴν κατὰ φύσιν διάπλασιν καὶ τὴν ἀπ' ἀλλήλων διάκρισιν τῶν διαφόρων μυῶν τῶν τὸν κορμὸν ἀποτελούντων¹. Ἀλλ' ἂν θεωρῶ ἀκροσφαλῆ πᾶσαν τοῦ κορμοῦ σύγκρισιν πρὸς ὅμοια ἔργα διὰ τὴν μὴ καλὴν αὐτοῦ διατήρησιν, δὲν δύναμαι νὰ παρέλθω ἐν σιγῇ ὅτι λίαν εὐρωστος καὶ μυώδης εἶναι ὁ λαίμῳ τοῦ ἀνδριάντος ἐν σχέσει πρὸς τὸ μέγεθος τῆς τε κεφαλῆς καὶ τοῦ ὅλου σώματος, λίαν δ' ἐπίπεδος ἡ κοιλία καὶ οἰοεὶ πρὸς τὰ ἔσω κλίνουσα ἐν σχέσει πρὸς τοὺς εὐρεῖς ὤμους, τὸ εὐρὺ στέρνον καὶ τοὺς σαρκώδεις γλουτοὺς καὶ μηρούς. Καὶ τοῦτο δ' ἔτι ἄς σημειωθῇ ἐνταῦθα χάριν ἀκριβείας, ὅτι αἱ θηλαὶ τῶν μαστῶν ἦσαν, ὡς καὶ οἱ ὀφθαλμοί, ἐξ ἄλλης ὕλης πρόσθετοι, τοῦθ' ἔπερ μᾶς ἐνθυμίζει τὸν ἐν Ἀκροπόλει πολεμιστὴν τοῦ Σικυωνίου Κλειότα, τὸν ἔχοντα κατὰ τὸν Πausanias τοὺς ὄνυχας ἀργυροῦς (Paus. 1, 24, 3).

Λεῖπεται λοιπὸν ἡμῖν εἰς σύγκρισιν μόνῃ ἡ κεφαλὴ κυρίως, ἣν εὖνευς τύγῃ τόσον καλῶς διέσωσεν ἡμῖν. Καὶ περὶ ταύτης ἐγένετο ἤδη σύντομος λόγος κατ' αὐτὴν τὴν εὔρεσιν τῶν τεμαχίων τοῦ ἔργου καὶ πρὶν ἢ συμπληρωθῇ καὶ ἐπὶ βάρου ἰδρυθῇ ἐν τῷ Μουσεῖῳ ὁ ἀνδριάνς καὶ εἰς σύγκρισιν ἐλήφθησαν ὑπ' ὄψιν αἱ ἐν τῇ αὐτῇ αἰθούσῃ τοῦ Μουσειοῦ ἀποκείμεναι νῦν χαλκαὶ κεφαλαί, ἢ τοῦ Διός ἐξ Ὀλυμπίας (Ausgr. von Olympia, III, πίν. 22) καὶ ἡ τῆς Ἀκροπόλεως (Musées d'Athènes πίν. 14) οὐχὶ ἄνευ λόγου βεβαίως². Καὶ πρὸς ἐκείνην καὶ πρὸς ταύτην ὁμοιάζει ἡ κεφαλὴ τοῦ Βοιωτικοῦ ἀν-

¹ Παράβ. περὶ τούτου ἰδίᾳ Kalkmann, ἐν Jahrbuch des Instituts 1892, σελ. 127 καὶ ἐξῆς.

² Παράβ. Athen. Mittheil. 1897 σελ. 229 (Wolters). Comptes-rendus de l'Académie σελ. 173 καὶ ἐξ. (Perdrizet).

δριάντος¹ πρὸς τὴν ἐξ Ὀλυμπίας κεφαλὴν τοῦ Διὸς ἰδίως κατὰ τὸν περιβάλλοντα τὸ κρανίον, δίκην διαδήματος ἢ μᾶλλον στροφίου, δακτύλιον καὶ τὰ στέφοντα τὸ μέτωπον καὶ τοὺς κροτάφους εἰς δύο σειρὰς κοχλιοειδῆ βοστρύγια, πρὸς δὲ τὴν ἐξ Ἀκροπόλεως κατὰ τὸν τρόπον τῆς ἐργασίας (styl) καὶ τὸν ὑπὸ τὸ κάτω χεῖλος πείπτον (mouche). Ἄλλ' ἢ μὲν ἐξ Ὀλυμπίας κεφαλὴ εἶναι, ὡς παρὰ πάντων ὁμολογεῖται, πολὺ ἀρχαιώτερον ἔργον, καὶ ἂν παρουσιάζῃ τινὰ γενικὰ κοινὰ γνωρίσματα, ἐμφαίνει οὐδὲν ἤπτον καὶ διαφορὰς οὐσιώδεις, ἢ δὲ τῆς Ἀκροπόλεως χαλκῆ κεφαλῆ δὲν ἀπέχει μὲν ἴσως πολὺ κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ποιήσεως ἀπὸ τοῦ Βοιωτικοῦ ἀνδριάντος, ἀλλ' ὡς ἐκ τοῦ εἰκονιζομένου προσώπου (θνητοῦ πάντως) καὶ τοῦ ἰδιοσφύς πως καὶ μερικοῦ, οὕτως εἰπεῖν (individuell), καὶ μὴ γενικοῦ, χαρακτηριστὸς τῆς δὲν μοὶ φαίνεται καὶ ἡ προσφορωτέρα πρὸς σύγκρισιν καὶ παραβολὴν. Νομίζω ὅτι ἡ ἕτερα ἐξ Ὀλυμπίας κεφαλὴ τοῦ Διὸς, ἡ πηλίνη (Ausgr. von Olympia IV πίν. 26), ὅθ' ἠδύνατο προσφορωτέρον νὰ συγκριθῆ πρὸς τὴν κεφαλὴν τοῦ Βοιωτικοῦ ἀνδριάντος, εἰ καὶ δὲν ἀρνούμαι ὅτι ἡ κακίστη αὐτῆς διατήρησις δυσχεραίνει κατὰ πολὺ τὸ ἔργον τῆς συγκρίσεως. Καὶ ἀληθῶς πολλὰ ὑπάρχουσι τὰ κοινὰ γνωρίσματα καὶ ἡ ὁμοιότης εἶναι ἐπιεικῶς μεγάλη, ἂν μὴ μὲ πλανῶσιν οἱ ὀφθαλμοὶ κρίνοντα ἐκ μόνης τῆς εἰκόνας καὶ μὴ ἔχοντα ὑπ' ὄψιν οὐδὲ γύψινον ἐκμαγεῖον τῆς πηλίνης κεφαλῆς, ἀμυδροστάτην δὲ σφύζοντα τοῦ πρωτοτύπου ἀνάμνησιν. Τὸ σχῆμα τοῦ κρανίου εἶναι ἀπαράλλακτον ἢ σχεδὸν ἀπαράλλακτον ὡς ἐπίσης καὶ ὁ περιβάλλων αὐτὸ δακτύλιος, ὅστις πάνυ δικάως συνετέλεσεν εἰς τὸ ν' ἀποδοθῆ καὶ ἡ πηλίνη κεφαλὴ εἰς τὸν Δία¹ καὶ ὅστις προκειμένου περὶ τοῦ Βοιωτικοῦ ἀνδριάντος δύναται ἐπίσης νὰ χρησιμεύσῃ ὡς λόγος εἰς ὑποστήριξιν τῆς γνώμης ὅτι εἰκονίζετο δι' αὐτοῦ ὁ Ποσειδῶν. Ὅμοιος δὲ φαίνεται μοι ὢν καὶ ὁ σχηματισμὸς τοῦ προσώπου ἔν τε τῷ συνόλῳ καὶ ἐν τοῖς καθ' ἕκαστον, πλὴν ἢ ὅτι ὁ πῶγων τῆς πηλίνης κεφαλῆς οὐ μόνον πολὺ βραχύτερος² εἶναι, ἀλλὰ καὶ σχῆμα ἔχει μᾶλλον σφη-

νοειδὲς στερούμενος τῆς κατὰ τὰ πλάγια ἀποστρογγυλώσεως ἐκείνης¹, ἣν εἰς ὑπερβολὴν δεικνύει ὁ πῶγων τῆς τοῦ Β ἀνδριάντος κεφαλῆς κατὰ τοῦτο μᾶλλον πρὸς τὴν ἐξ Ἀκροπόλεως ὁμοιάζων κεφαλὴν², πρὸς ἣν ὡς ἐβρήθη κοινὸν γνώρισμα ἔχει καὶ τὸν πάππον³. Ὡς πρὸς τὴν διασκευὴν τῆς κόμης ἔμπροσθεν μὲν κατὰ τὸ μέτωπον καὶ τοὺς κροτάφους ὑπάρχει μεταξὺ τῶν δύο κεφαλῶν ἰκανὴ ὁμοιότης, εἰ καὶ ἐν τῇ πηλίνῃ κεφαλῇ τὰ βοστρύγια εἶναι διατεταγμένα εἰς τρεῖς σειρὰς³ ὅπισθεν ὅμως κατὰ τὸν αὐχένα ἐν μὲν τῇ Β. κεφαλῇ ἡ κόμη εἶναι διατεταγμένη εἰς ἐλικοειδῆ πλοκαμιδία, τὰ μὲν (11) πρὸς τὸ δεξιόν, τὰ δὲ (ἐπίσης 11) πρὸς τὸ ἀριστερόν οὓς φερόμενα, ἐν δὲ τῇ πηλίνῃ εἰς πλοκαμίσκους περὶ ἑαυτοὺς κατὰ τὸ τέρμα ἐκ τῶν

11 = Élit. Ceram., III, πίν. 8). Παράβ. ὅμως καὶ τὴν κεφαλὴν Talleyrand (Archeol. Zeitung 1874, πίν. 9).

¹ Εἶναι, ἐννοεῖται, τοῦτο δὲν εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς ἀποτριβῆς τῆς πηλίνης κεφαλῆς, ἢς ὄντως ἡ διατήρησις εἶναι κακίστη, ἢ ἀπάτη τῶν ὀφθαλμῶν μου, διότι ἐν τῷ ἐν τῷ κειμένῳ ἀπεικάσματι (Olympia ἔ.ἀ.) οὕτω σφηνοειδῆς, ὡς ἐν τῇ κατὰ γραφὴν εἰκόνι, δὲν μοὶ φαίνεται ὢν ὁ πῶγων. Ὁ Brunn λόγον ποιούμενος περὶ τοῦ τρόπου τούτου τῆς διαπλάσεως τοῦ πῶγῶνος ἀναφορικῶς ὡς πρὸς τὴν ἐξ Ὀλυμπίας χαλκῆν κεφαλὴν τοῦ Διὸς ὀρθῶς παρατηρεῖ κατ' ἐμὲ τὰδε «Selbst der Bart, welcher den unteren Theil des Gesichtes bedeckt, scheint nicht bestimmt die Formen derselben zu verhüllen, sondern vielmehr den strengen und derben Bau des Kinnes und der Kinnlade nur noch schärfer zu betonen. (Athen. Mittheil. 1882 σελ. 118).

² Διαφέρει ὅμως κατὰ τὸν τρόπον τῆς δηλώσεως τῶν τριχῶν καὶ πρὸς ταύτην ὡς ἀπλή τῶν εἰκόνων παραβολὴ δὴλον ποιεῖ. Σημειωτέον δὲ πρὸς τούτους ὅτι ἐνῶ ἡ ἐξ Ἀκροπόλεως κεφαλὴ φέρει ἐξεργασμένον τὸν πῶγωνα καθ' ὅλα αὐτοῦ τὰ μέρη, ἡ τοῦ Βοιωτικοῦ ἀνδριάντος ὑποκάτω οὐδεμίαν φέρει εἰς δηλωσιν τῶν τριχῶν ἐπεξεργασίαν, τοῦθ' ὅπερ μαρτυρεῖ, νομίζω, ὅτι ὁ ἀνδριάντος δὲν ἦτο περίοπτος.

³ Τὸ πρᾶγμα δὲν ἦτο, ὡς φαίνεται ἀσύνηθες, ἰκανὰ δὲ τὸν ἀριθμὸν εἶναι τὰ περισσώθεντα μνημεία, ἐν οἷς ὁ πάππος φέρεται δεδηλωμένος (Πρόβλ. A. de Ridder, Bronzes de l'Acropole ἀριθ. 718 σημ. 2. Müller-Wieseler Denkm. ἀριθ. 299 καὶ 342. Arch. Zeit. 1874 πίν. 9, Ἀρχ. Ἐφημ. 1886 πίν. 7, 3, 3α, Καββαδίου, Κατάλ. Γλυπτῶν ἀριθ. 96 καὶ 113). Τούτων ὅμως πάντων, ὅσα καὶ ἠδυνήθη δὲ ἀναζητήσεως νὰ ἀνεύρω καὶ ἐπισκοπήσω (καὶ εἰς τὸ ἔργον τῆς ἀναζητήσεως ἐβοήθησάν μοι οἱ κ.κ. Wolters καὶ Zahn, οἷς καὶ χάριτας οἶδα) ἄξια σημειώσεως κρίνω ἐνταῦθα τὴν μαρμαρίνην κεφαλὴν τῆς γλυπτοθήκης τοῦ Μονάχου (ἢς καὶ φωτογραφικὴν εἰκόνα ἀπέστειλέ μοι ὁ κ. Bulle, ᾧ καὶ χάριτας ὁμολογῶ καὶ δημοσίᾳ ἐπὶ τούτῳ), ὡς συγγενέουσιν κατὰ τὴν τεχνολογίαν πρὸς τὴν ἐξ Ἀκροπόλεως χαλκῆν κεφαλὴν, περὶ ἧς ὁ λόγος ἐν τῷ κειμένῳ (πρόβλ. καὶ Ἐφημ. Ἀρχ. 1887 σελ. 47), ἄρα καὶ πρὸς τὴν τοῦ Βοιωτικοῦ ἀνδριάντος, πρὸ πάντων δὲ τὴν ἐν τῷ Ἐθνικῷ Μουσείῳ Ἀθηνῶν παρίου λίθου σφόδρα ἀρχαϊκὴν (ἔργον τοῦ πρώτου ἡμίσεος τοῦ 6ου π. Χ. αἰῶνος κατὰ τὴν γνώμην μου) κεφαλὴν (ἀριθ. 96 = Friederichs - Wolters 105) ἐκ τῶν περὶ τὴν Ἀκρόπολιν χρωμάτων προερχομένην καὶ μαρτυροῦσαν ὅτι ἐνωρὶς ἐν τῇ τέχνῃ ἀναφαίνεται ἡ τάσις αὕτη τῆς κατὰ φύσιν ἀναπαραστάσεως τοῦ πῶγῶνος. Ἄλλὰ ποῖον ἄρα γὰρ τῶν ἐργαστηρίων τὸ πρῶτον καὶ ἐφήρμοσεν αὐτήν;

¹ Παράβ. Treu ἐν τῷ ἔργῳ Olympia, Textband III σελ. 35-36.

² Ἄλλὰ καὶ τῆς χαλκῆς κεφαλῆς τοῦ Διὸς ὁ πῶγων καὶ τῆς ἐξ Ἀκροπόλεως ἐν συγκρίσει πρὸς τὸν τῆς τοῦ Β. ἀνδριάντος εἶναι πολὺ βραχύτες καὶ μόνον ἴσως ἐν ἀγγειογραφίαις ἀπαντῶσιν ἀνάλογα παραδείγματα τῷ Βοιωτικῷ ἔργῳ (παραβ. λ. γ. Gerhard A. V. I, πίν.

ἔσωθεν περιελισσομένους καὶ ἀπολήγοντας οὕτως εἰς αὐλακοφόρους τύλας. Ὁ Wolters¹ λόγον ποιούμενος περὶ τῆς πηλίνης κεφαλῆς τῆς Ὀλυμπίας καὶ συγκρίνων αὐτὴν πρὸς τὴν ἐξ Ὀλυμπίας ἐπίσης χαλκῆν κεφαλὴν τοῦ Διός, (περὶ ἧς ἐγένετο καὶ ἀνωτέρω σελ. 68 λόγος), λέγει ὅτι αἱ παρατηρούμεναι διαφοραὶ εἶναι τοιαῦται καὶ τοσαῦται, ὥστε ἀναγκάζεται τις νὰ ὑποθέσῃ, ὅτι δὲν πρόκειται ἀπλῶς περὶ διαφορῶν πηγαζουσῶν ἐκ τῆς διαφορᾶς τῶν χρόνων, καθ' οὓς τὰ δύο ταῦτα ἔργα ἐποιήθησαν, ἀλλὰ περὶ διαφορῶν ἐχουσῶν τὴν ἀρχὴν εἰς διάφορα ἐργαστήρια, χωρὶς ὅμως καὶ νὰ ἐρίζῃ καὶ τὸ ἐργαστήριον, εἰς ὃ θὰ ἠδύνατο ν' ἀποδοθῆ ἢ πηλίνῃ κεφαλῇ. Ὁ δὲ Furtwängler παρατηρεῖ, ὅτι ὁ τρόπος τῆς διασκευῆς τῆς κόμης τῆς δὲν ἀπαντᾷ εἰς ἔργα βεβαίως Πελοποννησιακῆς προελεύσεως, ἀλλὰ φαίνεται οὕσα μᾶλλον οἰκεία εἰς ἔργα τοῦ Ἰωνικατικοῦ κύκλου², ἐννοεῖται δ' οἴκοθεν ὅτι πάντες συμφωνοῦσιν, ὅτι καὶ ἡ πηλίνῃ κεφαλῇ τῆς Ὀλυμπίας, ὡς καὶ ἡ κεφαλῇ τῆς Ἀκροπόλεως, καὶ πρὸς ταύταις καὶ ἡ ἑτέρα ἐπίσης ἐξ Ἀκροπόλεως χαλκῆ κεφαλῇ (Musées d'Athènes, πίν. 15), πρὸς ἣν ἔχει κοινὸν γνῶρισμα ἢ κεφαλῇ τοῦ Βοιωτικοῦ ἀνδριάντος τὴν ἀνάδειξιν τῶν ὀφρύων καὶ τῶν χειλέων δι' ἐπιθέσεως ἄλλης ὕλης³, πάντες, λέγω, συμφωνοῦσιν ὅτι πάντα ταῦτα τὰ ἔργα εἶνε προϊόντα τῶν χρόνων τῶν Περσικῶν πολέμων (500-480) ὀλίγον ἀπέχοντα

¹ Friederichs-Wolters, Katalog. κτλ. σελ. 141 ἀριθ. 312. Παράβ. καὶ Treu ἔ. ἀ. παρ' ᾧ καὶ πᾶσα ἡ λοιπὴ εὐρηται βιβλιογραφία.

² 50^ο Programm zur Winkelmannsfeste 1890, σελ. 131-132. Φρονῶ καὶ ἐγὼ μετὰ τοῦ Treu (ἔ. ἀ. σημ.), ὅτι δὲν πρόκειται, ὅπως ὁ Furtwängler πρεσβεύει, περὶ συνεχοῦς «Rolle, die durch verticale Bänder in mehrere Abteilungen gekerbt wird», ἀλλ' ἀπλῶς περὶ βραχείας καὶ κατὰ τὸν αὐχένα κόμης εἰς πλοκαμίδια διεσκευασμένης, καθ' ὃν τρόπον ἐν τῷ κειμένῳ ἐδήλωσα. Ὅτι δὲ καὶ ἐν τῇ κατὰ τὸν αὐχένα διασκευῇ τῆς κόμης πολλὴ ὡσαύτως ἐκράτει τυπικότης (stylisierung) ἐν τῇ ἀρχαίῃ τέχνῃ οἴκοθεν ἐννοεῖται.

³ Παράβ. Perdizet ἔ. ἀ. Ἀλλὰ τοῦτο τὸ γνῶρισμα ἔχει κοινὸν ἢ κεφαλῇ τοῦ Βοιωτικοῦ ἀνδριάντος καὶ πρὸς ἄλλα ἔργα (παράβ. Studniczka, R. Mittheil. 1887 σελ. 96) καὶ ὡς φαίνεται, ἡσκεῖτο ὁ τρόπος οὗτος ἐν τῇ χαλκοπλαστικῇ ἐκ παλαιότερων χρόνων (παράβ. καὶ ἀνωτέρω σελ. 68). Πρὸς ταύτην ὅμως τὴν χαλκῆν κεφαλὴν τῆς Ἀκροπόλεως (M. d'Athènes 15) ἔχει, κατ' ἐμέ, ἄλλην σπουδαιοτέραν ὁμοιότητα ἢ τοῦ Βοιωτικοῦ ἀνδριάντος, τὸν σχηματισμὸν τῶν γείσων τῶν ὀφρύων καὶ ἰδίᾳ τὸ βάθος τῆς κόγχης τοῦ ὀφθαλμοῦ, τοῦ ὅπερ κατὰ τὴν γνώμην μου μαρτυρεῖ, ὅτι ἀμφοτέρω τὰ ἔργα κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ποιήσεώς των κεῖνται πλησιέστατα ἀλλήλων. Ἡ χαλκῆ κεφαλῇ τῆς Ἀκροπόλεως (M. d'Athènes 14) μαρτυρεῖ ἀρχαιωτέραν ὡς πρὸς ταῦτα τέχνην.

ἀλλήλων κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ποιήσεώς των.

Καὶ ταῦτα μὲν τοιαῦτα. Ἀλλὰ ποῦ ἐποιήθη ὁ ἐν Βοιωτίᾳ εὐρεθεὶς ἀνδριάνς; Νὰ θελήσω διὰ μακρῶν ν' ἀποδείξω, ὅτι τὸ ἔργον δὲν ἐποιήθη, δὲν ἐδύνατο νὰ ποιηθῆ ἐν Βοιωτίᾳ, θὰ ἦτο, νομίζω, κόπος μάταιος. Τὸ ἔργον ἐποιήθη, εἰς τοῦτο, ὑποθέτω, θὰ συμφωνήσωσί μοι πάντες, ἀλλαχοῦ καὶ ἐκεῖθεν εἰσῆχθη εἰς Βοιωτίαν, φρονῶ δέ, ὅτι πατρίδα ἔχει τὰς Ἀθήνας, εἰς ἃς καὶ ἐπανῆλθε μετὰ πάροδον 25 αἰῶνων, κακῆ μοίρα, οὐχ οἷον εἶχεν ἐξέλθη τὸ πρῶτον ἐξ αὐτῶν.

Βεβαίως δὲν θὰ ἔλεγόν τι καινὸν λέγων, ὅτι ἐν Ἀθήναις μάλιστα, καὶ δὴ κατὰ τοὺς τελευταίους ἰδίᾳ χρόνους τῆς ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν λαμπρᾶς τῶν Πεισιστρατιδῶν ἡγεμονίας εἶχον ἀθροισθῆ ἐκ πάσης γῆς Ἑλληνικῆς τεχνίται εἰς διακόσμησιν καὶ ἐξωραίσιν τοῦ ἰσπεφοῦς τῆς Παλλάδος ἄστεως τὸ καθ' ἑαυτοὺς καὶ αὐτοὶ συντελοῦντες. Ἐκ Χίου, ἐκ Πάρου, ἐκ Νάξου, ἐκ Σικυῶνος, ἐξ αὐτῆς ταύτης τῆς ἀντιπάλου τῶν Ἀθηναίων νήσου, τῆς Αἰγίνης, αὐτοὶ οἱ ἐξοχώτατοι τῶν τεχνιτῶν τῆς, ὁ Κάλων καὶ ὁ Ὀνάτας¹, συνέδραμον εἰς τὰς Ἀθήνας, ὡς εἰς κέντρον, ἐν ᾧ οὐ μόνον ἐπικερδῶς ἠδύνατο νὰ ἐξασκήσωσι τὴν ἑαυτῶν τέχνην, ἀλλὰ καὶ πανελλήνιον ν' ἀποκτήσωσι φήμην, τὴν περὶ ταύτην ἐπιδεικνύοντες δεινότητά των. Ἐνταῦθα λοιπὸν μάλιστα, ἐν Ἀθήναις, ἦτο δυνατόν, κατ' ἐμὲ κριτὴν, νὰ γεννηθῆ κατ' ἐκείνους μάλιστα τοὺς χρόνους, καθ' οὓς ὁ ὀργανισμὸς πρὸς πᾶσαν πρόοδον καὶ μεταβολὴν ὑπὸ τὴν συνετὴν καὶ μεγαλοπράγμονα τῶν Πεισιστρατιδῶν κυριαρχίαν εἶχεν ἀναπτυχθῆ εἰς βαθμὸν μέγιστον, καὶ τις ἐν τῇ τέχνῃ ῥοπή, ἥτις ἐκλεκτικὴ οὕσα καὶ τὸ καλὸν καὶ χρήσιμον πανταχόθεν θηρεύουσα καὶ οἰκειουμένη παρήγαγεν ἔργα, ἅπερ ὁ πειρὰν τινὰ κεκτημένος τῆς ἀρχαίῃς τέχνης, ἀλλὰ καὶ ἀπροκατάληπτος παρατηρητῆς ἀδυνατεῖ νὰ κατατάξῃ. Καὶ εἰς τὰ τοιαῦτα ἔργα καταλέγω ἐγὼ καὶ τὸν Β. χαλκοῦν Ποσειδῶνα καὶ τούτου ἕνεκα κυρίως πατρίδα αὐτοῦ δέχομαι τὰς Ἀθήνας. Ἀλλὰ καὶ ἐξωτερικῶς τις λόγος δύναται νὰ προσαχθῆ εἰς κύρωσιν ταύτης μου τῆς γνώμης ὅτι δηλ., ὡς γνωστόν², οἱ Βοιωτοὶ

¹ Παράβ. Löwy Inschr. Gr. Bildh ἀριθ. 27. C. I. A. IV, 2, σελ. 89 ἀριθ. 373⁹⁴.

Παράβ. Collignon, Hist. de la Sculpt. Grecque, 1, σελ. 204.

ἐν γένει ἀπὸ τῶν Περσικῶν πολέμων ὡς πρὸς τὴν τέχνην ἦσαν ὅλως ὑποχείριοι τῶν γειτόνων τῶν Ἀθηναίων· ἂν δὲ ὄντως τῶν Πλαταιέων ἦν ἐπίνοιον ὁ ὀρμίσκος Ἅγιος Βασίλειος, ὡς ὁ συνάδελφός μου Καστριώτης ὑποθέτει (ἀνωτέρω σελ. 58), Πλαταιεῖς δὲ οἱ ἰδρύσαντες τὸ ἱερόν τοῦ Ποσειδῶνος ἐκεῖ καὶ διὰ τῆς ἰδρύσεως καὶ τῆς τοῦ θεοῦ εἰκόνας θελήσαντες νὰ συμπληρώσωσι τὸ εὐσεβές τῶν ἔργων, ποῦ θὰ ἠδύναντο κάλλιον, εἰς ποῖον ἄλλο κέντρον τέχνης, νὰ προστρέξωσιν, ἀφοῦ ἐν τῷ ἰδίῳ αὐτῶν τόπῳ ἢ ἐπιθυμία τῶν δύσκολον, ἂν

μὴ ἀδύνατον, ἦτο νὰ ἐκπληρωθῆ, ἢ εἰς Ἀθήνας, τὴν πρὸ τῶν Περσικῶν ἤδη πολέμων ἰσχυρὰν αὐτῶν σύμμαχον καὶ προστάτιν ἐναντίον τῶν συμπατριωτῶν τῶν Θηβαίων;¹

¹ Ἐν Ἀθήναις κατὰ Μάιον τοῦ 1899.

Δ. ΦΙΛΙΟΣ.

¹ Παραβ. Ἡροδ. VI, 108. Ἄν τὸ ἔργον εἶχεν ἰδρυθῆ, ὡς ἐγὼ πιστεύω, πρὸ τοῦ ἔτους 480 καὶ ἂν τὰ ἀνωτέρω (σελ. 61) δὲν ἀστοχοῦσι τοῦ ὄρθου, εἰς πολλοὺς δύναται νὰ γεννηθῆ ἢ ὑπόνοια μήπως μοῖρά τις τῶν τοῦ Ξέρξου στρατιωτῶν ἦσαν οἱ πρῶτοι ἐπιθέντες χεῖρα βέβηλον ἐπὶ τοῦ ἀνδριάντος.

ΚΥΚΛΑΔΙΚΑ

II

(Πίναξ 7-10)

Ἐξακολουθῶν ἐντολῇ καὶ δαπάναις τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας τὰς ἐν ταῖς νήσοις ἐρεῦνας μετέβην πέρυσιν (1898) εἰς Σίφνον καὶ Σύρον, διέμεινα δ' ἐν μὲν τῇ πρώτῃ νήσῳ ἓνα περίπου μῆνα, ἐν δὲ Σύρῳ τρεῖς, ἀνασκάπτων πάλιν ὡς τὸ πολὺ τάφους προϊστορικῶν χρόνων. Τὰ ἀποτελέσματα τῶν νέων ἀνασκαφῶν ἐκτίθενται ἐνταῦθα.

1. Ἀνασκαφαὶ τάφων ἐν Σίφνῳ.

Εἰς τὰ μεσημβρινοανατολικά τῆς νήσου παρὰ τὸν ὄρμον τοῦ Πλατέος Λιγυαλοῦ, ἐν θέσει Ἀκρωτηράκι, εἶχεν ἀνακαλυφθῆ πρὸ τινῶν ἐτῶν προϊστορικὸν νεκροταφεῖον, περὶ οὗ ἔδωκε πληροφορίας τινὰς πρῶτος ὁ Pollak¹. Ἐνταῦθα ἐπεχείρησα νὰ σκάψω καὶ ἐγὼ, ἀλλὰ δυστυχῶς οἱ πλείστοι τῶν τάφων εἶχον ἀνασκαφῆ ἤδη, ὥστε δὲν ἠδυνήθην ν' ἀνακαλύψω νέους πλείονας τῶν ἐπτὰ ἢ ὀκτώ. Καὶ τὸ ὅλον ὅμως νεκροταφεῖον δὲν πιστεύω ὅτι συνέκειτο ἐκ πολλῶν τάφων, ἂν καὶ κατεῖχεν ἕκτασιν ἰκανῶν στρεμμάτων, διότι οἱ τάφοι δὲν ἔκειντο πάντες πλησίον ἀλλήλων, ἀλλ' ἀπετέλουν — ὅσον ἠδυνήθην νὰ κρίνω καὶ ἐκ τῶν ἐμῶν ἐρευνῶν καὶ ἐκ τῶν ἀνασκαφῶν τοῦ ἰδιοκτήτου — μικρὰς συ-

¹ Athen. Mitth. 1896 σ. 210.

στάδας ἐκ τριῶν, τεσσάρων ἢ πέντε τάφων ἐκάστην· φαίνεται δηλαδὴ ὅτι ἐκάστη οἰκογένεια ἔθαπτε τοὺς νεκροὺς τῆς ὀλίγον μακρὰν τῶν ἄλλων.

Οἱ τάφοι ἦσαν ἢ ἀπλοῖ ἢ διπλοῖ¹, ὡς ἐν Δεσποτικῷ· ἐγὼ εὔρον τέσσαρας διπλοῦς, παρετήρησα δ' ὅτι καὶ εἰς τῶν πρὸ ἐμοῦ ἀνοιχθέντων ἦτο διπλοῦς. Κατὰ τὸ σχῆμα καὶ τὰς διαστάσεις δὲν διέφερον ἀπὸ τῶν τῆς Πάρου καὶ τῶν ἄλλων παρ' αὐτὴν νήσων οὐδὲ κατὰ τὴν κατασκευὴν, πλὴν ὅτι ἐν Σίφνῳ συχνὰ ἦσαν πᾶσαι αἱ πλευραὶ κτισταὶ ἐκ μικρῶν ἀργῶν λίθων. Ἡ θέσις τῶν νεκρῶν ὁμοίως ἦτο ἢ αὐτῇ, ὡς ἀπεδείχθη ἐξ ἐνὸς σκελετοῦ, ὅστις διετηρεῖτο ὅπως οὖν καλῶς. Ὁ νεκρὸς (τάφ. 145)² ἦτο κατακεκλιμένος ἐπὶ τῆς δεξιᾶς πλευρᾶς, ὁ δεξιὸς βραχίον αὐτοῦ ἦτο κεκαμμένος ὑπὸ τὸ σῶμα καὶ ἡ χεὶρ ἔφθανεν ἴσως ὑπὸ τὴν κεφαλὴν· ὁ ἀριστερὸς βραχίον ἦτο ὁμοίως κεκαμμένος κατὰ τὸν ἀγκῶνα, ἡ δὲ χεὶρ αὐτοῦ ἐφήπτετο πιθανῶς κυλινδρικής πυξίδος ὁμοίας τῇ ἐν Ἀρχ. Ἐφ. 1898 πίν. 9, 31 κειμένης πρὸ τοῦ κρανίου, διότι εὐρέθησαν ἐντὸς αὐτῆς ὅστ' αὐτῶν δακτύ-

¹ Ἴδε Ἀρχ. Ἐφημ. 1898 σ. 144.

² Χάριν εὐκολίας ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τοῦ Μουσείου ἡ ἀριθμησις τῶν κυκλαδικῶν τάφων εἶναι συνεχῆς διὰ πασῶν τῶν ἐξερευνημένων νήσων. Παρατηρῶ δ' ὅτι ἠριθμησα οὐχὶ πάντας τοὺς τάφους, ἀλλὰ μόνον ἐκείνους, ὅσοι περιεῖχον κτερίσμα τι.

λων. Τὰ σκέλη ἦσαν τόσον συνεσταλμένα, ὥστε τὰ γόνατα ἔκειντο ὑψηλότερον τῆς λεκάνης. Παρὰ τὴν κυλινδρικήν πυξίδα ἔκειτο ἄλλη σφαιρική, ὡσαύτως μετ' ἐγχαραγμάτων (ὁμοία περίπου τῇ Ἀρχ. Ἐφημ. 1898 πίν. 9, 27), πρὸς τὸ μέσον δὲ τοῦ τάφου, κατὰ τὴν ὁσφὺν τοῦ νεκροῦ, εὐρέθη λεπίς ὀψιανοῦ. Ὁ τάφος οὗτος, οὗ τὸ μῆκος ἦτο 0,82, εἶχε πάσας τὰς πλευρὰς κτιστάς, ἦτο δὲ διπλοῦς καὶ ὁ κατώτερος εἶχε τὰς αὐτὰς διαστάσεις καὶ ἦτο ὁμοίως κτιστός, δὲν περιεῖχε δ' οὐδὲν κτέρισμα. Ἄλλος διπλοῦς τάφος (142) εἶχε σχῆμα τραπεζίου καὶ ἦτο κατεσκευασμένος ἐκ πλακῶν, πλὴν τῆς προσθίας πλευρᾶς κτιστῆς οὔσης· διαστάσεις αὐτοῦ 115-81-100-53. Εἰς τὴν ἀριστερὰν ὀπισθίαν γωνίαν εὐρέθησαν λείψανα δύο κρανίων ἐγγύτατα ἀλλήλων κειμένων, πρὸς τὴν προσθίαν δὲ ἀριστερὰν γωνίαν ἄλλο κρανίον καὶ μεταξύ αὐτοῦ καὶ τῶν δύο πρώτων τέσσαρα πήλινα ἀγγεῖα τοῦ αὐτοῦ σχήματος (τὸ ἐν ἀπεικ. πίν. 9, 11) καὶ μόνωτον ποτήριον μετὰ γραπτῶν κοσμημάτων (πίν. 8, 3), ὑπὸ τὸ ποτήριον δὲ μαρμαρίνη φιάλη. Ὅπισω τοῦ τρίτου κρανίου πρὸς τὴν προσθίαν πλευρὰν ἔκειτο λαβὴ χαλκῆ (σχῆμα ὡς πίν. 10, 41). Ὁ κατώτερος τάφος ἦτο ὀρθογώνιος περίπου, μῆκους 1,03, πλ. 0,58 καὶ βάθους 0,25, εὐρέθησαν δ' ἐν αὐτῷ ὅστ' ἀνθρώπου, κτενὸς θαλάσσης (*pecten jacobeus* L.) αἱ δύο θύραι, λεπίς ὀψιανοῦ, τρία κακότεχνα λίθινα πτηνά (τὰ δύο ἀπεικ. πίν. 10 ἀρ. 27, 28) καὶ πλεῖστα μικρὰ λίθινα σφαιρίδια ὡς ψῆφοι ὄρμου, ἀδιάτρητα ὄμως, τέλος δὲ τεμάχιον ἐρυθροῦ χρώματος. Ἐν τῷ κατωτέρῳ χωρίσματι ἄλλου διπλοῦ τάφου (143), οὗ ὁ ἀνώτερος εἶχεν ἀνοιχθῆ ἤδη πρὸ ἐμοῦ, εὔρον λείψανα τριῶν τοῦλάχιστον νεκρῶν, δύο τεθραυσμένας μαρμαρίνας φιάλας, πινάκιον ἐπίπεδον λίθου πρασινωποῦ μετὰ περιχειλώματος, παχὺ καὶ βαρὺ, μήκ. 0,285 καὶ πλ. 0,205, καὶ τεμάχιον πηλίνου ἀγγείου, οὗ τὸ σχῆμα φαίνεται ὅτι ἦτο ὁμοιον περίπου πρὸς τὸ τῶν τηγανοειδῶν σκευῶν τῆς Σύρου (ἴδε κατωτέρω). Ὡσαύτως διπλοῦς ἦτο καὶ ὁ τάφος 146, εὔρον δ' ἐν μὲν τῷ ἀνωτέρῳ χωρίσματι αὐτοῦ ἐθραυμένην σφαιρικήν πυξίδα φέρουσαν ἐγχαράγματα, ἐν δὲ τῷ κατωτέρῳ ἄμορφον μαρμαρίνον εἰδῶλιον κολοβὸν τὴν ῥαβδοειδῆ κεφαλὴν. Ἄλλο ἄμορφον εἰδῶλιον (ἴδε κατ. εἰκ. 28) ἀνεκα-

λύφθη ἐν τῷ ἀπλῷ τάφῳ 147· ἡ ῥαβδοειδῆς κεφαλὴ αὐτοῦ ἦτο ἀρχαιοθὲν ἀπεσπασμένη, ἐν τρημα δ' ἐπ' αὐτῆς καὶ ἄλλο εἰς τὸν κορμὸν ἐχρησίμευον φαίνεται πρὸς σύνδεσιν. Εἰς τὸ κάτω μέρος τοῦ εἰδῶλιου τούτου ὑπάρχει ἐγχαράκτον τρίγωνον, ἐξ οὗ ἀποδεικνύεται πάλιν, ὅτι δὲν ἐφαντάζοντο τὰ ἄμορφα ταῦτα εἰδῶλια ἀναγκαίως ἐνδεδυμένα κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὰ τελειότερα γυμνά¹.

Ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἀγροῦ, ἐν ᾧ κεῖνται οἱ τάφοι, εὔρον τρίτον ἄμορφον μαρμαρίνον κολοβὸν εἰδῶλιον καὶ τὴν κεφαλὴν καὶ τὸν πόδα ἄλλου ἢ ἄλλων. Αἱ δὲ κατοικίαι τῶν ἀνθρώπων, εἰς οὓς ἀνήκε τὸ νεκροταφεῖον, ἔκειντο ὡς φαίνεται πλησιέστατα τῶν τάφων ἐπὶ τῆς ῥάχews, ἥτις χωρίζει τὸ νεκροταφεῖον ἀπὸ τοῦ Πλατέος Αἰγιαλοῦ. Ἀπὸ τῆς ῥάχews ταύτης, ἐφ' ἧς εὔρον πλεῖστα τεμάχια λίθου ὀψιανοῦ, ἐπέβλεπον καὶ τὸν ὄρμον ὀλόκληρον καὶ τὴν εὐφορωτάτην, σήμερον κατὰφυτον, κοιλάδα, τὴν ἀπὸ τοῦ Αἰγιαλοῦ πρὸς τὰ ἐνδότερα ἐκτεινομένην.

Ἄλλο νεκροταφεῖον τῆς αὐτῆς ἐποχῆς ἔκειτο παρὰ τὸ Βαθύ, ὄρμον εἰς τὰ νοτιοδυτικὰ τῆς νήσου. Ἐνταῦθα πρὸ ἐτῶν γεωργὸς καθαρίζων τὸν ἐλαιῶνά του ἀνεκάλυψε τάφους τινάς, οὓς κατέστρεψεν ἀφαιρέσας πάντας τοὺς λίθους καὶ κατασκευάσας δι' αὐτῶν ἀναλήμματα πρὸς συγκράτησιν τῶν χωμάτων ἐπὶ τῆς κατωφεροῦς κλιτύος. Περὶ κτερισμάτων οὐδὲν ἤκουσα, διότι, ὑποθέτω, πήλινα ὄντα κατὰ τὸ σύννηθες ὡς τὸ πολὺ καὶ εὐθραυστα δὲν ἐθεωρήθησαν ὑπὸ τοῦ γεωργοῦ ἄξια μεγάλης προσοχῆς. Ἄλλ' ἐν τινι ἀκαλλιεργήτῳ γωνίᾳ κτήματος γειτνιάζοντος ἀνεκάλυψα τέσσαρας τάφους, ὧν οἱ δύο οὐδὲν περιεῖχον· ἐν τῷ τρίτῳ (τάφ. 148), ὅστις εἶχε μῆκος 0,87, εὐρέθησαν πυξίς κυλινδρική μετ' ἐγχαραγμάτων (σχῆμα ὡς Ἐφημ. Ἀρχ. 1898 πίν. 9, 18, τὰ δ' ἐγχαράγματα ὀριζόντια ὡς αὐτ. πίν. 9, 31), δοχεῖον πήλινον μετὰ βάσεως (σχῆμα αὐτ. πίν. 9, 6) ὕψ. 0,10 περίπου καὶ δέκα λίθινα ψῆφοι ὄρμου· ἐν δὲ τῷ τετάρτῳ τάφῳ (149) ἔχοντι σχῆμα τραπεζίου καὶ διαστ. 75-66-40-40 ἀνεκαλύφθησαν πάλιν δύο πήλινα πυξίδες μετ' ἐγχαραγμάτων, ἡ μὲν κυλινδρική, ἡ δ' ἑτέρα σφαιρική.

Ἄμφότερα τὰ νεκροταφεῖα ταῦτα τῆς Σίφνου,

¹ Πρὸς Ἀρχ. Ἐφημ. 1898 σ. 196.

ἐξαιρουμένων δύο τάφων, ἀνήκουσιν ἀναντιλέκτως εἰς τοὺς αὐτοὺς χρόνους, εἰς οὓς καὶ τὰ νεκροταφεῖα τῆς Πάρου, Ἀντιπάρου καὶ Δεσποτικοῦ. Ἡ κατασκευὴ τῶν τάφων, τὰ σχήματα τῶν μᾶλλον χαρακτηριστικῶν ἀγγείων (πυξίδων καὶ δοχείων), ἢ διακόσμησις αὐτῶν καὶ αὐτὸς ἔτι ὁ πηλὸς εἶναι τόσον ὁμοιόμορφα, ὥστε οὐδεμίαν διάκρισιν δύναται νὰ γείνη μεταξύ τούτων καὶ ἐκείνων. Ἐτι δὲ ἡ θέσις τῶν νεκροταφείων παρὰ τὴν θάλασσαν καὶ τὸ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ὀλιγάριθμον τῶν τάφων— τοῦ παρὰ τὸ Βαθὺ νεκροταφείου καὶ ἡ ἔκτασις δὲν φαίνεται νὰ ἦτο μεγάλη— συμφωνοῦσι πρὸς τὰ ἐκεῖ παρατηρηθέντα. Ὁ τάφος 142 ὅμως— πιθανῶς δὲ καὶ ὁ 143— εἶναι βεβαίως σύγχρονος τῶν τάφων τῆς Σύρου, οἵτινες, ὡς θὰ ἴδωμεν κατωτέρω, ἀνήκουσιν εἰς νεωτέραν περίοδον τῆς κυκλαδικῆς ἐποχῆς. Ἀγγεῖα ὡς τὰ πίν. 9, 11 καὶ λαβίδες χαλκαῖ καὶ λίθινα εὐμεγέθη πινακία ἀπαντῶσι καὶ ἐν τοῖς τάφοις τῆς Σύρου, πρὸ πάντων ὅμως ἄξιον ἰδίας μνείας εἶναι τὸ ποτήριον πίν. 8, 3, ὁ πηλὸς αὐτοῦ εἶναι τεφρὸς, ἢ δ' ἐπιφάνεια καλύπτεται ὑπὸ ἀλοιφῆς πηλοῦ ἐρυθροῦ, ἐφ' ἧς εἶναι γεγραμμένα διὰ χρώματος μέλανος γραμμαὶ λοξαὶ διασταυρούμεναι, ἐξαλειφθεῖσαι νῦν κατὰ τὸ πλεῖστον. Ποτήρια ὅμοια κατὰ τὸ σχῆμα καὶ τὰ κοσμήματα ἀνεκαλύφθησαν καὶ ἐν Σύρῳ, ἐνῶ ἐν Πάρῳ καὶ ταῖς παρ' αὐτὴν νήσοις τὰ γραπτὰ κοσμήματα εἶναι ἄγνωστα. Τούναντίον αἱ κυλινδρικαὶ καὶ σφαιρικαὶ πυξίδες μετ' ἐγγαρχαγμάτων τῶν τάφων 145 καὶ 146, αἵτινες ἐν Πάρῳ εἶναι τόσον συχναί, ἐν Σύρῳ δὲν εὐρίσκονται. Ὡστε ἐν Σίφνῳ ἔχομεν ἐν τῷ αὐτῷ νεκροταφείῳ καὶ ἐν τάφοις τοῦ αὐτοῦ σχήματος κτερίσματα ἀμφοτέρων τῶν περιόδων, ὅπερ ἀποδεικνύει ὅτι ἡ ἐξέλιξις ὑπῆρξεν ὁμαλὴ καὶ ἀδιάκοπος.

2. Ἀνασκαφαὶ τάφων ἐν Σύρῳ.

Περὶ τοῦ ἐν Χαλανδριανῇ τῆς Σύρου ἐκτενοῦς προϊστορικοῦ νεκροταφείου πρῶτος ἔγραψεν ὁ Γρ. Παπαδόπουλος¹, αἱ παρατηρήσεις τοῦ ὁποίου ἐν τισὶ μὲν ἦσαν ὀρθαί, ἐν ἄλλοις ὅμως προφανῶς ἐσφαλμένα· καὶ ἕνεκα τούτου ἴσως δὲν ἐδόθη εἰς

¹ Πανδώρας τόμ. 16, σ. 121 ἔξ. — Revue archéol. VI (1862), σ. 224 ἔξ.

αὐτὰς ἡ δέουσα προσοχὴ καὶ πίστις. Ὁ Παπαδόπουλος ἐσφάλη καὶ εἰς τὸν χρονολογικὸν ὀρισμὸν τῆς ἐποχῆς τῶν τάφων, τὸ σφάλμα τοῦ δὲ τούτου διώρθωσε πρῶτος ὁ Κλών Στέφανος¹.

Ἡ θέσις Χαλανδριανῆς, ἣτις καλεῖται οὕτω ἀπὸ τινος ἐκκλησίας τῆς Παναγίας Χαλανδριανῆς, κεῖται εἰς τὰ βορειοανατολικά τῆς νήσου καὶ εἶναι κλιτὺς κατερχομένη, κατ' ἀρχὰς μὲν λίαν ἠρέμα, εἶτα δ' ἀποτόμως, πρὸς βορρᾶν ἤτοι πρὸς τὴν θάλασσαν. Πρὸς δυσμὰς καὶ ἀνατολὰς ὀρίζεται ὑπὸ δύο ρευμάτων, ὧν τὸ πρῶτον εἶναι βαθεῖα φάραγξ, ἐν ἧ ἀναβρῦει πολλαχοῦ πόσιμον ὕδωρ καὶ ἣτις ἐκβάλλει εἰς τὸν ὄρμον τῆς Κλεισούρας· τὸ ἄλλο ρεῦμα εἶναι ἥττον βαθύ καὶ φαραγγῶδες καὶ ἐκβάλλει ὁμοίως εἰς τὴν θάλασσαν ὀλίγον ἀνατολικώτερον. Τὰ περὶ τὴν ἐκκλησίαν τῆς Παναγίας μέρη εἶναι γεωδῆ καὶ καλλιεργοῦνται καλῶς, ἄλλοτε δὲ ἐσώζοντο ἐνταῦθα, ὡς μοι εἶπον, πολλὰ ἐρείπια, λείψανα δὲ τοίχων εὗρον καὶ ἐγὼ ἐν δοκιμαστικῇ σκαφῇ ἐν τινὶ ἀγρῷ· πλὴν τούτων εἶδον πολλὰ τεμάχια πίθων ἀναμφισβητήτως προϊστορικῶν χρόνων, ἐξ ὧν ἐξάγεται μετὰ βεβαιότητος ὅτι περὶ τὴν ἐκκλησίαν ἔκειτο κώμη τις ἢ μικρὰ πόλις. Τὸ λοιπὸν τῆς ἐκτάσεως, τῆς μεταξύ τῶν δύο ρευμάτων καὶ τῆς θαλάσσης, εἶναι πρὸς μὲν τὸ μέσον κατὰ μέγα μέρος βραχῶδες, πρὸς δὲ τὰ ρεῦματα μᾶλλον γεωδῆ καὶ ἐνταῦθα κεῖνται οἱ πλεῖστοι τάφοι. Ἐκ τούτου τὸ νεκροταφεῖον τῆς Χαλανδριανῆς ἦτο διηρημένον εἰς δύο τμήματα, ὧν μικρότερον εἶναι τὸ δυτικώτερον, ἂν καὶ ἡ ἔκτασις ἦν κατέχει δὲν εἶναι μικρά· ἀλλ' οἱ τάφοι ἦσαν ἀραιοί, ὅσον δὲ ἠδυνήθην νὰ παρατηρήσω, ἀπετέλουν μικρὰς συστάδας, ὧν ἐκάστη συνέκειτο ἐξ ὀλίγων τάφων· Ἐγὼ εὗρον ἐνταῦθα πενήντα τάφους, ὁ ἀριθμὸς ὅμως οὗτος οὐδεμίαν ἰδέαν δύναται νὰ δώσῃ περὶ τοῦ ἀρχικοῦ πλήθους αὐτῶν, διότι φαίνεται ὅτι ἀκριβῶς τούτο τὸ τμήμα τοῦ νεκροταφείου ὑπέστη μεγάλην καταστροφὴν ἐκ τῆς ἐμφυτεύσεως ἀμπέλων καὶ τῆς ἄλλης καλλιεργείας· ἤδη πρὸ τοῦ Παπαδοπούλου εἶχον ἀνοιχθῆ ἐν Χαλανδριανῇ περὶ τοὺς ἑκατὸν τάφους, ἔχω δὲ λόγους νὰ πιστεύω, ὅτι πολλοί, ἴσως οἱ πλεῖστοι τούτων, ἔκειντο εἰς τὸ δυτικὸν τμήμα. Οἱ ἐγγύτερον τοῦ ἀνατολικοῦ ρεύματος ἀνακαλυφθέντες τάφοι ἦσαν

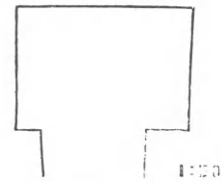
¹ Ἐπιγραφαὶ τῆς νήσου Σύρου σ. 8, σμ. 7.

σχεδόν ακριβώς δεκαπλάσιοι τὸν ἀριθμὸν ἦτοι 490 περίπου, δὲν ἀπετέλουν ὅμως καὶ οὗτοι ἐν συνεχῆς νεκροταφείον, ἀλλ' ἦσαν διακεκριμένοι εἰς τέσσαρας μᾶλλον ἢ ἥττον πυκνὰς συστάδας, ὧν ἡ πρώτη περιείχεν 108 τάφους, ἡ δευτέρα 242, ἡ τρίτη 65 καὶ ἡ τετάρτη 75. Αἱ συστάδες αὗται ἐχωρίζοντο ἀπ' ἀλλήλων δι' ἐδάφους ἢ λίαν πετρώδους, ἐν ᾧ δὲν ἦτο δυνατόν νὰ σκάψωσι τάφους, ἢ λίαν ἀνωμάλου. Θὰ ἴδωμεν ὅμως ὅτι ἡ διαίρεσις τοῦ νεκροταφείου εἰς συστάδας δὲν ὀφείλεται πιθανῶς μόνον εἰς τὴν φύσιν τοῦ ἐδάφους.

Ἄλλο νεκροταφείον τῶν αὐτῶν χρόνων ἀνεκαλύφθη παρὰ τὸν ὄρμον τοῦ ἀγίου Λουκᾶ εἰς τὰ βορειοδυτικὰ τῆς νήσου, ὀλίγον νοτιώτερον τοῦ ὄρμου τῶν Γραμμάτων. Ἐνταῦθα ἀνεσκάφη 94 τάφους κειμένους πάντας πλησίον ἀλλήλων, πλην ἑνός, ὅστις ἀνεκαλύφθη εἰς ἰκανὴν ἀπὸ τῶν λοιπῶν ἀπόστασιν. Τὸ σχῆμα αὐτῶν καὶ τὰ κτερίσματα ἦσαν ὅμοια τοῖς τῶν τάφων τῆς Χαλανδριανῆς. Εἰς τὰ δυτικὰ δὲ τῆς νήσου ἐν θέσει Πήδημα παρὰ τὸ Κίρι ἐπληρορήθη ὅτι εὐρέθησαν κατὰ τὴν φύτευσιν ἀμπέλου δύο ἢ τρεῖς τάφοι καὶ ἐν αὐτοῖς τρία μαρμάρινα εἰδώλια· ἡ θέσις καλύπτεται σήμερον ὑπὸ ἀμπελώνων καὶ ἐὰν ὑπῆρχον ἐνταῦθα πλείονες τάφοι σωζόμενοι μέχρι τῶν χρόνων ἡμῶν, βεβαίως θ' ἀνεκαλύπτοντο καὶ θὰ ἐγίνοντο γνωστοί· ἢ δὲν ὑπῆρχον λοιπὸν ἐξ ἀρχῆς ἄλλοι τάφοι ἢ ἀνεσκάφησαν πρὸ πολλοῦ καὶ ἐλησημονήθησαν.

Οἱ τάφοι Χαλανδριανῆς καὶ ἀγ. Λουκᾶ κεῖνται ἀμέσως ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς καὶ μόνον εἰς ὄσα μέρη ἐπεσώρευσαν αἱ βρογαὶ χώματα πολλὰ εὐρίσκονται τὰ καλύμματα βαθύτερον. Τὸ σχῆμα δ' αὐτῶν καὶ ἡ κατασκευὴ διαφέρουσιν οὐσιωδῶς ἀπὸ τοῦ σχήματος καὶ τῆς κατασκευῆς τῶν τάφων τῶν ἄλλων νήσων· διότι ἐν Σύρῳ ἕνα μόνον τάφον, δυστυχῶς σεσυλημένον, εἶδον ὅμοιον πρὸς τοὺς τῆς Πάρου καὶ Ἀμοργοῦ ἦτοι ἐκ τεσσάρων ὀρθίων πλακῶν κατασκευασμένον, πάντες δ' οἱ λοιποὶ ἦσαν ἐκτισμένοι ἐκ μικρῶν ἀργῶν λίθων ἄνευ πηλοῦ¹. Ὡς πρὸς τὸ σχῆμα δὲ ἄλλοι μὲν ἦσαν τετράπλευ-

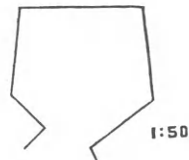
ροι (ὀρθογώνιοι ἢ τραπεζοειδεῖς), ἄλλοι στρογγύλοι (κυκλικοὶ, ἑλλειψοειδεῖς, ἡμικυκλικοὶ ἢ ἄνευ

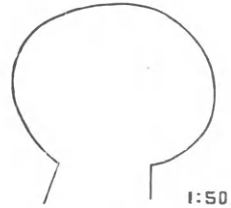
Eix. 1.

Eix. 2.

Eix. 3.

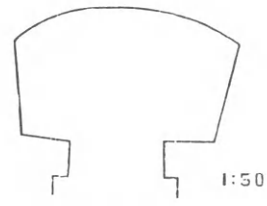
Eix. 4.

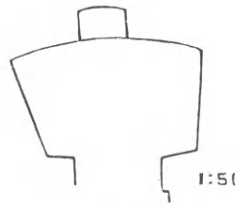
Eix. 5.

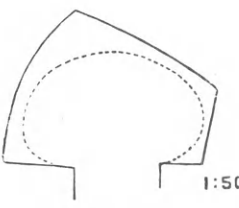
Eix. 6.

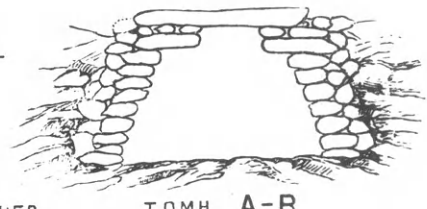
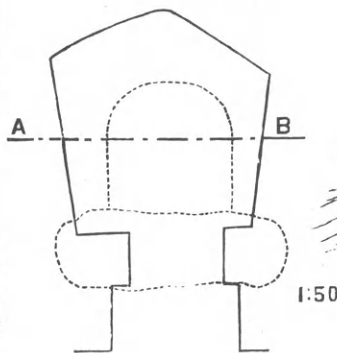
Eix. 7.

Eix. 8.

Eix. 9.

Eix. 10.

¹ Εἰς τινὰς ὅμως σπανιωτάτας περιπτώσεις φάνεται ὅτι ἐγένετο καὶ πηλοῦ χρῆσις. Ὁ δὲ Παπαδόπουλος λέγει ὅτι εἶδεν ἕνα τάφον ἔχοντα τετραπλοῦν ἐπίχρισμα κονιάματος, ἀλλ' οὗτος πρέπει νὰ ἦτο ὑστερώτερος, ἂν καὶ ἐγὼ οὐδένα τάφον νεώτερον τῆς προμικηναϊκῆς ἐποχῆς εἶδον ἐν τοῖς νεκροταφείοις τῆς Χαλανδριανῆς καὶ τοῦ Ἁγ. Λουκᾶ.

κανονικοῦ σχήματος), ἄλλοι τετράπλευροι ἢ πολυγωνοὶ ἔχοντες μίαν ἢ δύο πλευρὰς καμπύλας, τέλος ἄλλοι κάτω μὲν ἦσαν τετράπλευροι ἢ πολυγωνικοί, κατὰ τὰ χεῖλη δ' ἄλλον ἢ ἦττον κυκλοτερεῖς. Ἐν εἰκ. 1 ἕως 10 παρατίθενται οἱ συνηθέστεροι ἢ οἱ μᾶλλον περιέργοι τύποι, τῶν παραλλαγῶν ὅμως ἀπὸ τῶν τύπων τούτων ὁ ἀριθμὸς εἶναι μέγας¹. Ἐν τοῖς νεκροταφείοις οἱ στρογγύλοι, οἱ τετράπλευροι καὶ οἱ μικτοὶ τάφοι ἀπαντῶσιν ἀναμεμιγμένοι καὶ εἶναι προφανές ὅτι συγχρόνως ἦσαν ἐν χρῆσει· οὐχ ἦττον ἄξιον σημειώσεως εἶναι ὅτι ἐν τισὶ νεκροταφείοις ἢ συστάσι πλεονάζουσιν οἱ τετράπλευροι, ἐν ἄλλοις οἱ στρογγύλοι. Ἐκ τῶν 94 τάφων τοῦ ἐν Ἀγ. Λουκᾶ νεκροταφείου οἱ 65 ἦσαν τετράπλευροι καὶ 11 μόνον στρογγύλοι². ἐπίσης ἐν τῷ δυτικῷ τμήματι τοῦ νεκροταφείου τῆς Χαλανδριανῆς ἐσημείωσα 22 τετραπλεύρους καὶ 12 στρογγύλους, ἐκ δὲ τῶν συστάδων τοῦ ἀνατολικοῦ τμήματος ἢ τρίτη ἐκ τάφων 65 εἶχε 55 τετραπλεύρους καὶ πέντε στρογγύλους. Τούναντιον ἢ δευτέρα συστάς (τάφοι 242) τοῦ αὐτοῦ τμήματος εἶχεν 143 στρογγύλους καὶ 79 τετραπλεύρους, ἢ δὲ τετάρτη (τάφοι 75) 44 στρογγύλους καὶ 4 τετραπλεύρους· μόνης δὲ τῆς ἐκ τάφων 108 πρώτης συστάδος οἱ ἡμίσεις περίπου ἦσαν στρογγύλοι καὶ οἱ λοιποὶ τετράπλευροι. Οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι ὑποβάλλουσι τὴν εἰκασίαν, ὅτι ὅπως ἐν Ἀγ. Λουκᾶ ἔχομεν τὸ νεκροταφεῖον μιᾶς κώμης, οὕτω καὶ ἐν Χαλανδριανῇ αἱ συστάδες τῶν τάφων ἀντεστοίχουν πρὸς ὑποδιαιρέσεις τοῦ λαοῦ—κώμας, φυλάς—καὶ ὅτι ἐν ἐκάστη ἐξ αὐτῶν ἐθάπτοντο οἱ νεκροὶ μιᾶς ὑποδιαιρέσεως· ἐκ τούτου ἢ προφανῆς προτίμησις ἐν ἄλλαις τῶν τετραπλεύρων τάφων, ἐν ἄλλαις τῶν στρογγύλων.

Τὸ μῆκος τῶν τάφων ἢ ἡ μεγίστη διάμετρος αὐτῶν σπανίως ὑπερβαίνουσι τὸ ἐν καὶ ἡμισυ μέτρον, συχνὰ δ' ὑπολείπονται αὐτοῦ οὐχὶ ὀλίγον· τὸ δὲ βάθος τῶν ἀπὸ τοῦ πυθμένου μέχρι τῶν χειλέων εἶναι 0,60 ἕως 0,80. Τὰ καλύμματα ἀποτελοῦνται ἐκ πλακῶν, δὲν μετεχειρίζοντο δὲ μίαν

¹ Ἐν εἰκ. 9, πλὴν τῆς κατόψεως τοῦ τάφου κατὰ τὸν πυθμένα. ἐδηλώθη διὰ στιγμῶν καὶ ἡ κάτοψις τῶν χειλέων κατὰ τὸ ὕψος τοῦ ἀνωφλίου, περὶ οὗ κατωτέρω· ἐν δὲ εἰκ. 10 ἐδηλώθη κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἢ τε κάτοψις τῶν χειλέων καὶ αὐτὸ τὸ ἀνώφλιον.

² Πολλῶν τάφων τὸ σχῆμα δὲν ἐσημείωσα, διότι ἦσαν λίαν κατεστραμμένοι, περὶ ἄλλων δὲ εὐρισκόμην ἐν ἀμφιβολίᾳ, ἂν ἔπρεπε νὰ κατατάξω αὐτοὺς μεταξὺ τῶν τετραπλεύρων ἢ μεταξὺ τῶν στρογγύλων.

μόνην πλάκα δι' ἕκαστον τάφον, ἀλλὰ πλείονας, καὶ πρὸς μεγαλειτέραν εὐκολίαν τῆς στεγάσεως συχνὰ οἱ τοῖχοι τῶν τάφων εἶναι κεκλιμένοι πρὸς τὰ ἔσω, τῶν αἰεὶ ὑπερκειμένων λίθων προεχόντων ὑπὲρ τοὺς ὑποκειμένους, τοῦτο δὲ γίνεται ἢ ἀμέσως ἀπὸ τοῦ πυθμένου ἢ ἀπὸ τινος ὕψους¹. Οὕτω ὁ τάφος στενοῦται πρὸς τὰ ἄνω, κατόπιν δὲ τίθενται περίξ ἐπὶ τῶν χειλέων πλάκες προέχουσαι τόσον πρὸς τὰ ἔσω, ὥστε νὰ μένη ἐν τῷ μέσῳ μικρὸν σχετικῶς κενὸν καλυπτόμενον διὰ κορυφαίας πλακῆς, ἣτις συνήθως εὐμεγέθης οὔσα πιέζει τὰς ἄλλας καὶ διὰ τοῦ βάρους τῆς συγκρατεῖ αὐτάς. Ὁ τρόπος οὗτος τῆς στεγάσεως εἶναι κοινὸς εἰς τε τοὺς στρογγύλους καὶ τοὺς τετραπλεύρους τάφους, εἰς τοὺς στρογγύλους ὅμως πρὸ πάντων εἶναι σαφῆς καὶ τούτων ἢ στέγη γίνεται τοῦτ' αὐτὸ θολοειδῆς, ἂν καὶ οὐχὶ κανονικῆ· προφανῶς δὲ εἶναι ὁ αὐτὸς τρόπος, οὐ καὶ ἐν τῇ μυκηναϊκῇ τέχνῃ τόσον συχνῆ χρῆσις γίνεται ἐν ὁμοίαις περιστάσεσιν.

Τὸ χαρακτηριστικώτερον ὅμως γνώρισμα τῶν τάφων τῆς Σύρου εἶναι ὅτι σχεδὸν πάντες—αἱ ἐξαιρέσεις εἶναι ἐλάχισται—ἔχουσιν ἄνοιγμα εἰσόδου, ὅπερ ἐπὶ τῶν τετραπλεύρων κεῖται ὡς τὸ πολὺ εἰς μίαν τῶν μακρῶν πλευρῶν· ἢ εἰσοδος συχνὰ ἔχει καὶ κατώφλιον καὶ παραστάδας ἐξ ὀρθίων πλακῶν, τὸ δὲ σύνηθες ὕψος αὐτῆς εἶναι 0,50 ἕως 0,60 καὶ ἴσον περίπου τὸ πλάτος ἐπὶ τοῦ κατωφλίου, ἐνῶ κατὰ τὸ ὑπέρθυρον εἶνε—οὐχὶ ὅμως πάντοτε—μικρότερον κατὰ 0,05 ἕως 0,10. Ἐν πίνακι 7 ἀρ. 3 καὶ 4 εἰκονίζονται αἱ προσόψεις τῶν τάφων 260 καὶ 345, ὧν αἱ κατόψεις καὶ αἱ τομαὶ ἐδημοσιεύθησαν ἀνωτέρω εἰκ. 5 καὶ 10. Αἱ παραστάδες δὲν εἶναι πάντοτε παράλληλοι ἀλλήλαις, ἀλλὰ πολλάκις ἀποκλίνουσι μὲν πρὸς τὰ ἔξω, συγκλίνουσι δὲ πρὸς τὰ ἔσω (εἰκ. 3 καὶ 4), ἢ καὶ τούναντιον, ἐνίοτε δὲ πρὸ τοῦ στομίου ὑπάρχει πλάτωμα, ὡσεὶ ἀρχὴ δρόμου (εἰκ. 7. 8. 10). Αἱ εἰσοδοὶ αὗται ἦσαν συνήθως μὲν πεφραγμέναι διὰ τοίχων ἐκ λίθων ἀργῶν, οὐχὶ σπανίως ὅμως καὶ μόνον διὰ μιᾶς πλακῆς προσκεκλιμένης ἔξωθεν· ἢ δὲ χρησιμότης τῶν δὲν εἶναι φανερά, διότι

¹ Ἴδε τὰς τομὰς εἰκ. 5 καὶ 10. Ἄλλας δύο τομὰς δημοσιεύει ὁ R.C. Bosanquet, Annual of the Br. School at Athens, 1895-6, σ. 142. Τὴν διαφορὰν δὲ τῶν κατόψεων τῶν πυθμένων ἀπὸ τῶν κατόψεων τῶν χειλέων δεικνύουσι διὰ στιγμῶν, ὡς ἐσημείωσαμεν ἤδη, αἱ εἰκ. 9 καὶ 10.

αί διαστάσεις των μετὰ μεγάλης δυσχερείας ἐπέ-
 τρεπον τὴν διὰ τῶν ἀνοιγμάτων τούτων εἰσαγωγὴν
 τοῦ νεκροῦ εἰς τὸν τάφον, ἐνῶ εὐκολώτατον ἦτο
 νὰ καταθέσωσιν αὐτὸν ἄνωθεν καὶ εἶτα νὰ ἐπιβά-
 λωσι τὰ καλύμματα. Θεωρῶ δὲ βέβαιον ὅτι ἀλη-
 θῶς οὕτω ἐγένετο καὶ ὅτι ἡ εἴσοδος ἦτο πρακτικῶς
 ἄχρηστος, διότι εἰς πολλὰς περιστάσεις παρετή-
 ρησα, ὅτι ἀμέσως, πρὸ τῆς πεφραγμένης εἰσόδου
 τὸ στερεὸν ἔδαφος ὑψοῦτο μέχρι τοῦ ὑπερθύρου,
 ὅτι δηλαδὴ δὲν εἶχον σκάψει τὸν πρὸ αὐτῆς χώ-
 ρον, ὥστε νὰ εἶνε δυνατὴ ἡ χρῆσις τῆς εἰσόδου.
 τοῦτο μόνον εἰς τινὰς τάφους ἔχοντας, ὡς εἶπομεν
 ἤδη, πλάτωμα πρὸ τοῦ στομίου ἦτο ἐφικτόν. Ἄλ-
 λως δὲ εἶναι καὶ καθ' ἑαυτὸ λίαν ἀπίθανον, ὅτι
 πρὸς ἐνταφίαισιν ἐντὸς τάφων τόσοι μικρῶν καὶ εἰς
 τόσοι μικρὸν βάθος ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς
 κειμένων ἐθεώρησαν ἀναγκαῖον νὰ κατασκευάσωσιν
 ἰδίαν εἴσοδον. Ἡ ὑπαρξίς αὐτῆς ἐξηγεῖται μᾶλλον
 ἐκ τούτου, ὅτι οἱ τάφοι τῆς Σύρου ἀπομιμοῦνται
 προφανῶς οἰκήματα, τὴν ἐξήγησιν δὲ ταύτην ἐπι-
 σχέει καὶ ὁ τρόπος τῆς στεγασέως, ὅστις εὐνοη-
 τότερος εἶναι προκειμένου περὶ δωματίων ὁπωσδή-
 ποτε εὐρυχώρων ἢ περὶ τούτων τῶν τάφων, οὓς
 ἠδύναντο νὰ καλύψωσι θέτοντες δύο ἢ καὶ τρεῖς
 πλάκας πλησίον ἀλλήλων. Ἐπίσης κατ' ἀπομί-
 μησιν τῶν ἀληθῶν οἰκιῶν εἶχον δύο ἢ τρεῖς τάφοι
 ἀνὰ μίαν θυρίδα ἤτοι τετράγωνον κόγχην ἐν τῷ
 τοίχῳ χρησιμεύουσαν πρὸς ἐναπόθεσιν διαφόρων
 κτερισμάτων (ἴδε εἰκ. 8)· ὁμοίας κόγχας ἀναφέρει
 καὶ ὁ Παπαδόπουλος.

Οἱ ἐν τοῖς τάφοις τῆς Σύρου τεθαμμένοι νεκροὶ
 δὲν ἦσαν κεκαυμένοι, περιεῖχε δὲ συνήθως ἕκαστος
 τάφος ἓνα νεκρόν· διότι ἐκ τῶν ὑπερεξακοσίων τά-
 φων ἐν δέκα μόνον εὐρέθησαν λείψανα δύο ἢ τριῶν
 — ἴσως καὶ πλείονων ἔτι — νεκρῶν· ἐκ τούτων δὲ
 πάλιν τῶν δέκα οἱ δύο εἶχον ἓνα σκελετὸν κάτω
 ἐπὶ τοῦ πυθμένος, ἄλλα δ' ὅστ' ἄ ὑψηλότερον, ὥστε
 δυνατὸν εἶναι οἱ δεύτεροι νεκροὶ νὰ ἐτάφησαν πο-
 λὺν χρόνον μετὰ τοὺς πρώτους καὶ νὰ μὴ ἀνῆ-
 κον καὶ εἰς τὴν αὐτὴν οἰκογένειαν. Ἡ θέσις δὲ αὐ-
 τῶν ἦτο οἷα ἐν τοῖς τάφοις τῆς Σίφνου καὶ ἐν τοῖς
 πέρυσι ἐνταῦθα περιγραφείσιν, ἤτοι ἦσαν κατα-
 κεκλιμένοι ἐπὶ μιᾶς τῶν πλευρῶν — ἐν Σύρῳ ἐπί-
 σης συχνὰ ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὅσον καὶ ἐπὶ τῆς δε-
 ξιᾶς, συχνότερον μάλιστα ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς —

καὶ εἶχον τὰ σκέλη τόσοι συνεσταλμένα, ὥστε πολ-
 λάκις οἱ μηροὶ ἐσχημάτιζον μετὰ τῆς σπονδυλικῆς
 στήλης γωνίαν ὀρθὴν ἢ μικροτέραν τῆς ὀρθῆς (ἴδε
 παρένθ. πίν. σ. 88)· ἐν ἐνὶ δὲ τάφῳ ὁ σκελετὸς ἦτο
 οὕτω συγκεκαμμένος, ὥστε τὰ γόνατα ὀλίγον ἀπεῖ-
 χον τοῦ κρανίου. Ἐκ τῶν χειρῶν ἡ ὁμώνυμος τῆ
 πλευρᾶ, ἐφ' ἧς ἦτο κατακεκλιμένος ὁ νεκρὸς, ἦτο
 ὡς φαίνεται πάντοτε κεκαμμένη κατὰ τὸν ἀγκῶνα
 καὶ ἡ παλάμη ἔκειτο ἢ πρὸ τοῦ προσώπου ἢ ὑπὲρ
 τὸ κρανίον χρησιμεύουσα εἰς αὐτὸ ὡς προσκεφά-
 λαιον· ἡ δὲ ἐτέρα χεὶρ ἢ ἦτο ἐπίσης κεκαμμένη
 κατὰ τὸν ἀγκῶνα καὶ ἡ παλάμη ἔκειτο πάλιν πρὸ
 τοῦ προσώπου ἢ ἦτο τεταμένη πρὸς τὰ γόνατα ἢ
 καθειμένη πρὸς τὰς κνήμας. Οἱ νεκροὶ ἀπετίθεντο
 ἐπὶ τοῦ φυσικοῦ ἔδαφους, ὅπερ σπανιώτατα ἦτο
 ἐπεστρωμένον διὰ πλακὸς ἢ πλακῶν, ὅπως ἦτο
 συνήθες ἐν Πάρῳ καὶ ταῖς παρ' αὐτὴν νήσοις· μόνον
 ὑπὸ τὴν κεφαλὴν τῶν νεκρῶν ὑπῆρχεν ἐνίοτε
 πλακίδιον ἀντὶ προσκεφαλαίου, συχνὰ δ' εὐρέθησαν
 ἄλλοι πλακωτοὶ λίθοι κείμενοι πρὸ τοῦ νεκροῦ,
 ἰδίως πρὸ τῶν χειρῶν καὶ τῶν σκελῶν, πιθανῶς
 προωρισμένοι ὅπως κατέχωσιν αὐτὰ ἐν τῇ θέσει
 των. Ὡς πρὸς τὴν διεύθυνσιν τοῦ νεκροῦ ἐν τῷ
 τάφῳ καὶ ἐν Σύρῳ οὐδεὶς νόμος σταθερὸς ἐπικρα-
 τεῖ, διότι ἄλλοι εἶχον τὰς κεφαλὰς πρὸς μίαν τοῦ
 ὀρίζοντος διεύθυνσιν καὶ ἄλλοι πρὸς ἄλλην. Πολ-
 λοὶ δὲ τάφοι καλῶς ἐστεγασμένοι ὄντες εὐρέθησαν
 κενοὶ χωμάτων κατὰ τὸ ἥμισυ ἢ καὶ πλέον, ὀλίγοι
 δὲ τινες σχεδὸν ὅλως κενοί· ἐκ τούτου ἀκολουθεῖ
 ὅτι οἱ νεκροὶ δὲν ἐκαλύπτοντο διὰ γῆς, ἦτις κα-
 τόπιν εἰσέδουε διὰ τῶν ἀρμῶν μετὰ τῆς βροχῆς.

Τὰ κτερίσματα κατὰ κανόνα κεῖνται πρὸ τοῦ
 κρανίου· ὅταν ὅμως εἶναι πλείονα — καὶ τοῦτο ἐν
 Σύρῳ συχνὰ συμβαίνει — εὐρίσκονται πολλάκις
 τὰ μὲν πρὸ τοῦ κρανίου, τὰ δ' ὀπίσω αὐτοῦ καὶ
 ἄλλα πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ νεκροῦ, ἢ ἀλλαχοῦ τοῦ
 τάφου. Ὅταν ὑπάρχη κόγχη, εὐρίσκονται κτερί-
 σματα καὶ ἐν αὐτῇ, ἐν τισὶ δὲ τάφοις τοῦ Ἁγίου
 Λουκά εἶχον κρύψει τινὰ τῶν κτερισμάτων ἐντὸς
 κοιλοτήτων τῶν τοίχων ὁμοίων πρὸς τὰς κόγχας,
 ἃς ὅμως ἔφραζαν κατόπιν διὰ λίθων, ὥστε δὲν διε-
 κρίνοντο, ἐγνώσθη δὲ ἡ ὑπαρξίς αὐτῶν διαλυθέν-
 των τῶν τοίχων.

Ἐκ τῶν διαφόρων εἰδῶν κτερισμάτων πολυ-
 πληθέστατα πάντων εἶναι, ὡς συνήθως, τὰ πῆ-

λινα ἀγγεῖα, ἅτινα καὶ σχήματα ποικίλα ἔχουσι καὶ κατὰ τὴν τέχνην διαφέρουσιν ἀλλήλων οὐχὶ ὀλίγον. Μεταξὺ αὐτῶν πρῶτα καταλέγομεν τὰς φιάλας (πίν. 9, 25) καὶ τὰ ποτήρια (πίν. 9, 17), διότι ταῦτα καὶ συχνότατα ἀπαντῶσι καὶ κατὰ τὴν τέχνην ἀρχαικώτατα φαίνονται. Αἱ φιάλαι εἶναι μικραὶ, μᾶλλον ἢ ἥττον ταπειναί, ἄωτοι καί, πλὴν ὀλίγων ἐξαιρέσεων (πίν. 9, 28), ἄνευ βάσεως· εὐρέθησαν δ' ἐντὸς 224 τάφων, ὧν πολλοὶ περιεῖχον οὐχὶ μίαν, ἀλλὰ δύο μέχρις ἑξ. Ποτήρια ἀνεκαλύφθησαν 129 ἐντὸς 121 τάφων, ἐκ τούτων δὲ 62 εἶχον ἐντύπον ὑπὸ τὸν πυθμένα πλέγμα, 49 ἐντύπον φύλλον¹ καὶ 18 ἦσαν ἀπλᾶ. Πάντων τούτων τῶν ποτηρίων καὶ σχεδὸν πασῶν τῶν φιαλῶν ὁ πηλὸς εἶναι ἐρυθρὸς καὶ οὐχὶ καθαρὸς, ἢ ὀπτησις ἀτελής, τὰ τοιχώματα παχέα καὶ ἢ ἐπιφάνεια ἀστίλθωτος καὶ τραχεῖα· ἐν γένει οὐδεμίαν πρόοδον δεικνύουσιν ἀπὸ τῶν ἀγγείων τῆς Πάρου καὶ τῆς Ἀμοργοῦ, ὑπολείπονται μάλιστα πολλῶν ἐξ ἐκείνων κατὰ τὴν καθαρότητα τοῦ πηλοῦ καὶ τὴν ἐπεξεργασίαν τῆς ἐπιφανείας. Τὰ σχήματα ἀπαντῶσιν ἀμφοτέρωθεν ἐν ταῖς νήσοις ἐκείναις — ἐν Πάρῳ τὰ ποτήρια μόνον ἐν ἐρειπίοις, οὐχὶ ἐν τάφοις —, ὡσαύτως τὰ ἐντυπα φύλλα καὶ τὰ πλέγματα, ἅτινα ἐν Σύρῳ ἐπὶ οὐδενὸς ἄλλου ἀγγείου, πλὴν τῶν ποτηρίων, εὔρον.

Πλὴν τῶν κοινῶν τούτων φιαλῶν ἀνεκαλύφθησαν καὶ τινες ἄλλαι ἔχουσαι λείαν καὶ ἐστιλβωμένην τὴν ἐπιφάνειαν· αὗται κατὰ τὴν τέχνην συμφωνοῦσι πρὸς τὰ ἐπόμενα ἀγγεῖα, μία δὲ αὐτῶν (πίν. 9, 26) φέρει ἐπὶ τῶν χειλέων καὶ ἐντυπα σφηνοειδῆ τρίγωνα· ἄλλη (πίν. 9, 12) ἔχει τὸ σχῆμα πολλῶν μαρμαρίνων φιαλῶν.

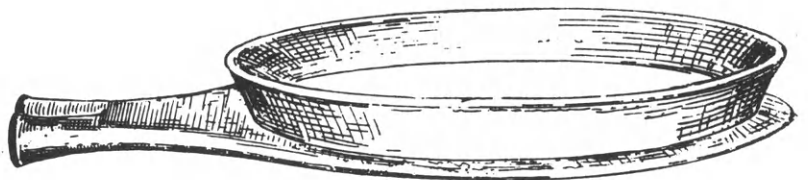
Μετὰ τὰς φιάλας καὶ τὰ ποτήρια συνηθέστερα ἀγγεῖα ἐν τοῖς τάφοις τῆς Σύρου εἶναι τὰ δοχεῖα μετὰ βάσεως (πίν. 8, ἀρ. 1 καὶ 9) ἢ ἄνευ βάσεως (πίν. 9, 3), αἱ σφαιρικαὶ πυξίδες (πίν. 8, ἀρ. 5. 7. 8. 12), τὰ τηγανοειδῆ σκεύη (εἰκ. 11 καὶ πίν. 9, 4), τὰ κύπελλα (πίν. 8, ἀρ. 6. 13, καὶ πίν. 9, ἀρ. 13. 16) καὶ αἱ πρόχοι (πίν. 8, 10 καὶ πίν. 9, 2). Ταῦτα — ἐὰν ἐξαιρέσωμεν τὰ μετὰ γραπτῶν κοσμημάτων, περὶ ὧν κατωτέρω — δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἀποτελοῦντα ἰδίαν κατηγορίαν, ἧς γνω-

ρίσματα εἶναι τὰ ἀκόλουθα· ὁ πηλὸς εἶναι τεφρὸς ἢ καστανόχρους — σπανίως ἐρυθρὸς — καὶ ἐπαρκῶς

Εἰκ. 11.

καθαρὸς, ἢ ἐπιφάνεια λεία καὶ στίλβουσα, ἐνίοτε δὲ προφανῶς καὶ ἐπηλειμμένη διὰ μέλανος γανώ-

Εἰκ. 11 α.

ματος· ἐν γένει ἢ ὄψις αὐτῶν μαρτυρεῖ πρόοδον μεγάλην, ἢ ὀπτησις ὅμως τῶν πλείστων εἶναι ἀτελής καὶ ἔνεκα τούτου τὰ ἀγγεῖα ταῦτα δυσκόλως εὐρίσκονται σῶα. Ἐκ τῶν δοχείων τὰ ἔχοντα βάσιν συχνὰ κοσμοῦνται δι' ἐγχαράκτων καὶ ἐντύπων κοσμημάτων, ὡσαύτως πολλὰ τῶν πυξίδων καὶ πάντα τὰ τηγανοειδῆ σκεύη, τῶν κοσμημάτων δὲ τὰ κυριώτατα εἶναι σπείραι ἢ κύκλοι συγκεντρικοὶ ἠνωμένοι δι' ἐφαπτομένων (νόθοι σπείραι) καὶ τρίγωνα σφηνοειδῆ σχηματίζοντα τεθλασμένας γραμμὰς. Οἱ κύκλοι, αἱ σπεί-

¹ Ἴδε Ἀρχ. Ἐφημ. 1898 σ. 154. 167. 174. 182 καὶ πίν. 9 ἀρ. 11 α. 24

ραι καὶ τὰ τρίγωνα εἶναι ἐντετυπωμένα διὰ σφραγίδος, αἱ δὲ ἐφαπτόμεναι γραμμαὶ καὶ τὰ ἄλλα κοσμήματα ἐγγάρακτα. Αἱ σπείραι εἶναι συνήθως ἀπλαῖ ἤτοι ἅπαξ περιειλιγμένοι (εἰκ. 12),

Εἰκ. 12.

σπανιώτερον δὲ πολὺ παλινδρομικαὶ (εἰκ. 13).

Εἰκ. 13.

παραλλαγή αὐτῶν εἶναι αἱ σπείραι εἰκ. 14, αἵτινες

Εἰκ. 14.

δὲν συνδέονται δι' ἐφαπτομένων. Γενικῶς οἱ συγκεντρικοὶ κύκλοι ἀπαντῶσι πολὺ συχνότερον τῶν σπειρῶν, αἷτιον δὲ τούτου εἶναι, ὡς φαίνεται, ὁ τρόπος τῆς τυπώσεως διὰ σφραγίδος· διότι πρὸς πλήρωσιν τοῦ κυκλικοῦ χώρου τῆς σφραγίδος ἀρμόζει πολὺ μᾶλλον ὁ πάντοθεν κλειστός κύκλος ἢ ἡ σπείρα, ἣτις φαίνεται ἀπεσπασμένη ἀπὸ μείζονος συστήματος. Ἐν τῇ χρήσει ὁμοῦς οὐδεμία διαφορὰ μεταξὺ σπειρῶν καὶ κύκλων ὑπάρχει· ἐπὶ ἐνὸς τηγανοειδοῦς σκεύους βλέπομεν σπείρας καὶ συγκεν-

τρικοὺς κύκλους ἐν τῷ αὐτῷ στοίχῳ κειμένους καί, ὡς συνήθως, δι' ἐφαπτομένων ἠνωμένους (εἰκ. 15). Ἐν γένει δύναται τις νὰ ὑποθέσῃ, ὅτι ἐνταῦθα

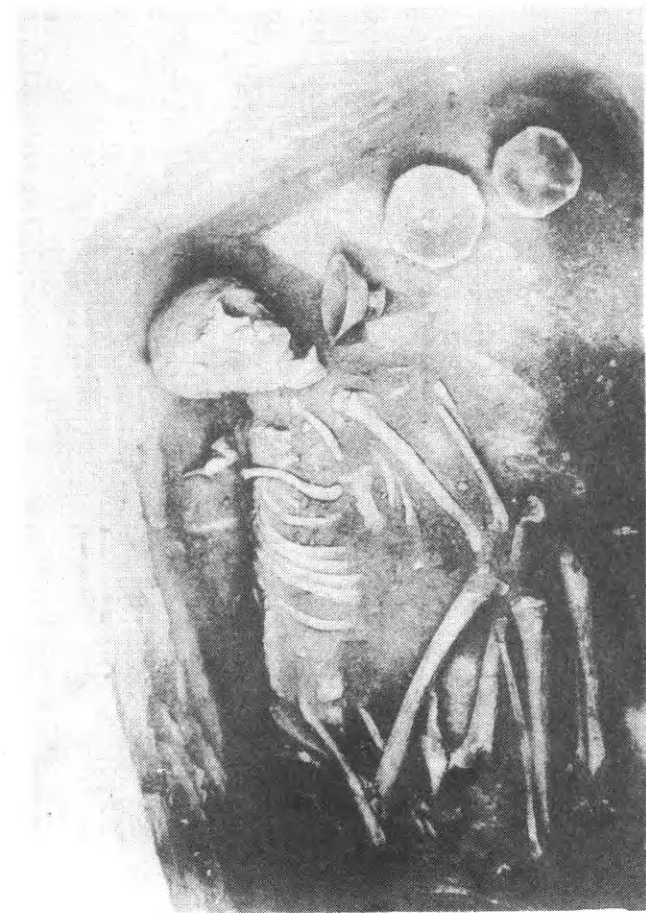
Εἰκ. 15.

τοῦλάχιστον οἱ συγκεντρικοὶ κύκλοι εἶναι τρόπον τινὰ σχηματικαὶ ἀπλοποιημένοι σπείραι καὶ ὅτι ἡ ἀπλοποίησις αὕτη ὀφείλεται εἰς τὸν μηχανικὸν τρόπον τῆς τυπώσεως αὐτῶν ἐπὶ τῶν ἀγγείων διὰ σφραγίδος.

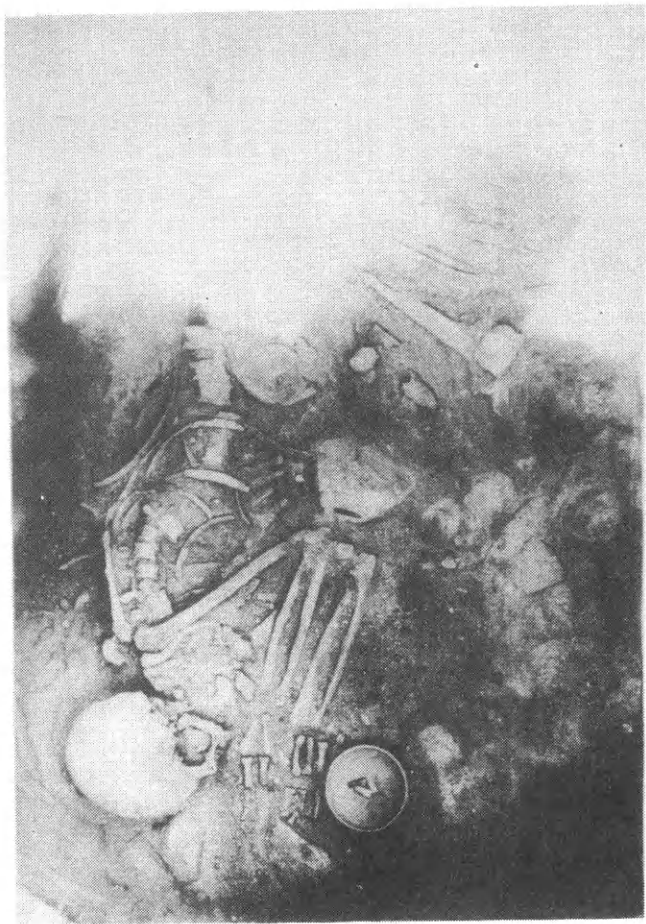
Ἐπὶ τινῶν δοχείων καὶ τηγανοειδῶν σκευῶν φαίνεται ὅτι τὰ κοσμήματα ἦσαν πεπληρωμένα διὰ τινος λευκῆς ὕλης κατὰ τὸν τρόπον τῶν τρωικῶν, κυπριακῶν καὶ ἄλλων ἀγγείων.

Δοχεῖα μετὰ βάσεως καὶ κοσμημάτων εὗρον 48, τὰ πλεῖστα ὅμως ἦσαν ἐντελῶς κατεστραμμένα. Τὸ σχῆμα αὐτῶν φαίνεται ἐκ τοῦ ἐν πίνακι 8, 1 (τάφ. 345) ἀπεικονιζομένου, προφανῶς δὲ κατάγεται ἀπὸ τοῦ σχήματος τῶν δοχείων τῆς Πάρου καὶ τῶν περὶ αὐτὴν νήσων (πρβ. Ἀρχ. Ἐφημ. 1898 πίν. 9, 6)· ἐπὶ τῶν ἐκ Σύρου ὅμως ἡ βάσις γίνεται κάτω πλατυτέρα, ὁ δὲ λαιμὸς δὲν χωρίζεται ἀπὸ τῆς κοιλίας, καὶ τὰ ὦτα, ἀφ' ὧν ἄλλοτε ἀνηρτῶντο τὰ ἀγγεῖα, μεταβάλλονται εἰς τρεῖς ἢ τέσσαρας μικρὰς ὀριζοντίας ἀποφύσεις, αἵτινες ἀναμιμνήσκουσι μὲν τὰ ὦτα, ἀλλ' εἶναι ἄτρητοι· τὰ μικρότερα μάλιστα τῶν δοχείων τῆς Σύρου στεροῦνται καὶ αὐτῶν τῶν ἀποφύσεων. Τὰ κοσμήματα κείνται ὡς τὸ πολὺ περὶ τὸν λαιμὸν καὶ τοὺς ὤμους μεταξὺ στομίου καὶ ἀποφύσεων, ἐπὶ τινῶν ὅμως, ὡς ἐπὶ τοῦ δημοσιευομένου, ὑπάρχουσι κοσμήματα καὶ κατωτέρω τῶν ἀποφύσεων περιβάλλοντα τὸ μέσον τοῦ ἀγγείου· πλὴν τῶν συνήθων δὲ στοίχων ἐκ τριγῶνων καὶ σπειρῶν ἢ συγκεντρικῶν κύκλων ἀπαντᾷ ἐπὶ πολλῶν καὶ ἄλλο κόσμημα ὁμοιον κλάδῳ ἢ ἰχθυοακάνθῃ, ἐπὶ ἐνὸς δὲ ὑπάρχει μεταξὺ δύο στοίχων συγκεντρικῶν κύκλων ζώνη ἐκ καθέτων τετράκισ τεθλασμένων γραμμῶν.

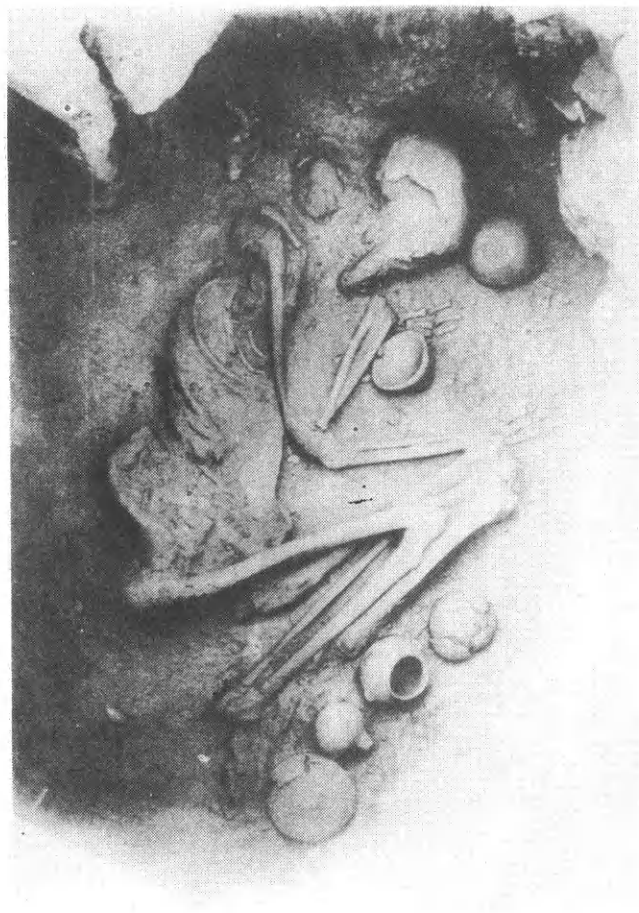
Κατὰ διάφορον τρόπον εἶναι κεκοσμημένοι τὸ δοχεῖον πίν. 8, 9 (τάφ. 384), ἂν καὶ τὰ στοιχεῖα τῆς διακοσμῆσεως εἶναι τὰ αὐτά· ἡ διάταξις ὅμως αὐ-

1

2

3

4

ΣΚΕΛΕΤΟΙ ΤΑΦΩΝ ΣΥΡΟΥ

τῶν εἶναι διάφορος καὶ πρὸς τούτοις καλύπτουσι ὅλην τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ἀγγείου, καὶ αὐτὴν τὴν βάσιν, ὅπερ ἐπὶ οὐδενὸς ἄλλου συμβαίνει. Παραλλαγὴ δὲ τοῦ σχήματος τῶν δοχείων εἶναι τὸ ἀγγεῖον πίν. 9, 19 (τάφ. 172), ὅπερ κοσμεῖται διὰ τῶν συνήθων σπειρῶν καὶ τριγώνων.

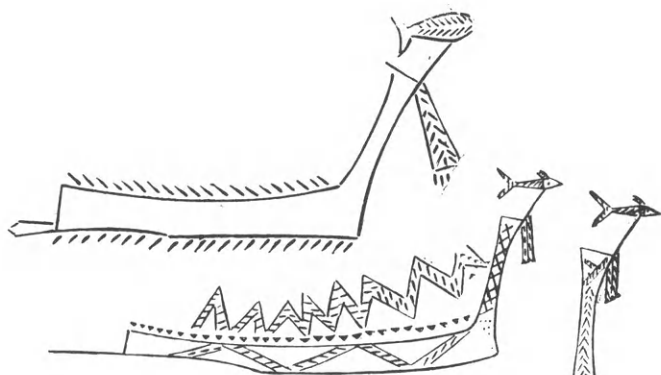
Αἱ φέρουσαι ἐγγάρακτα καὶ ἔντυπα κοσμήματα σφαιρिकाὶ πυξίδες εἶναι σπανιώτεροι τῶν δοχείων, τὰ κοσμήματα ὅμως εἶναι τὰ αὐτά. Ἡ ἐν πίν. 8, 12 (τάφ. 264) δημοσιευομένη μετὰ τοῦ πώματός της πυξίς ἔχει τρεῖς μικρὰς τετρημένας ἀποφύσεις, ἐπὶ τινῶν ἄλλων ὅμως τὰ ὦτα εἶναι τέσσαρες καθέτως τετρημένοι κύλινδροι ἀποτελοῦντες δύο ζεύγη ὡς ἐπὶ τῶν μετὰ γραπτῶν κοσμημάτων πυξίδων πίν. 8, ἀρ. 5. 7. 8. Ὅμοια εἶναι καὶ τὰ ὦτα τῆς ἐκ Πάρου πυξίδος Ἐφημ. Ἀρχ. 1898 πίν. 9, 22· ἀλλὰ καὶ τὸ ὅλον σχῆμα τοῦ ἀγγείου τούτου συχνὰ ἀπαντᾷ ἐν τοῖς τάφοις τῆς Πάρου, Ἀντιπάρου καὶ Δεσποτικοῦ.

Τούναντιον, ὅσον γνωρίζω, τὰ τηγανοειδῆ σκεύη, ἐὰν ἐξαίρεσωμεν τὸ ἐν τάφῳ 143 τῆς Σίφνου ἀνακαλυφθὲν τεμάχιον (ἀνωτ. σ. 75), μόνον ἐκ Σύρου εἶναι γνωστά· ἤδη ὁ Pollak ἐδημοσίευσεν ἐν λίαν ἐφθαρμένον¹, ἐγὼ δ' εὔρον 32 ἐντὸς 30 τάφων, μόνον εἴκοσιν ὅμως κατώρθωσα νὰ διασώσω, καὶ τούτων τὰ πλεῖστα εἶναι μᾶλλον ἢ ἥττον κολοβά. Ὡς ἐκ τῶν εἰκόνων 11, 11^α (τάφ. 174) καὶ πίν. 9, 4 (τάφ. 398) φαίνεται, τὰ σκεύη ταῦτα εἶναι στρογγύλα καὶ ἐπίπεδα, ἡ δὲ περιφέρειά των εἰς ἓν μέρος στενοῦται καὶ προεκτείνεται εἰς λαβὴν, ἣτις εἰς πολλὰ δὲν σώζεται, εἰς δὲ τὰ λοιπά, πλὴν ἑνός, εἶναι δισχιδῆς. Ἐκ τῶν ἐπιφανειῶν ἡ μία εἶναι πάντοτε κεκαλυμμένη ὑπὸ κοσμημάτων, ἐπὶ δὲ τῆς ἐτέρας ὑψοῦται παρὰ τὴν περιφέρειαν ἡ ὀλίγον ἐνδοτέρω αὐτῆς χειλὸς εὐρυνόμενον συνήθως πρὸς τὰ ἄνω καὶ ἔχον ὕψος 0,017 ἕως 0,039 περίπου. Ἡ ἐπιφάνεια αὕτη οὐδέποτε κοσμεῖται, μόνον ἡ ἔξω ὄψις τῶν χειλέων φέρει ἐπὶ ἑνὸς σκεύους παχείας καθέτους γραμμᾶς, ἐπὶ δὲ τῆς ἄνω ὀψεως τῆς λαβῆς ἄλλου ὑπάρχουσιν ἔντυπα τρίγωνα. Ἐν ἔχει πλησίον τῆς λαβῆς καὶ τρῆμα πρὸς ἀνάρτησιν. Τὸ μέγεθος τῶν τηγανοειδῶν σκευῶν εἶναι ποικίλον· τὰ μεγαλείτερα ἔχουσι διάμετρον τῶν χειλέων 0,25 ἕως 0,28 μ., τὸ δ' ἐλάχιστον πάν-

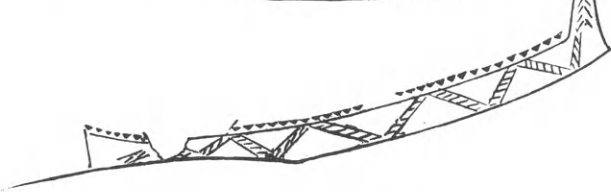
¹ Athen. Mitth, 1896 πίν. 5, 14.

των 0,13 μ. Ἐνίων ἡ κάτω ἐπιφάνεια κοσμεῖται μόνον δι' ἐντύπων σφηνοειδῶν τριγώνων σχηματιζόντων κανονικὰ ποικίλματα (πίν. 9, 4) ἢ διὰ τριγώνων, γραμμῶν καὶ κύκλων ἀνεξαρτήτων· ἐπὶ ἄλλων ὅλη (ἐνίοτε καὶ αὐτὴ ἡ λαβὴ) καλύπτεται ὑπὸ σπειρῶν γνησίων ἢ νόθων καὶ μόνον πέριξ κατὰ τὴν περιφέρειαν περιθέει γραμμὴ τεθλασμένη ἀπλή ἢ διπλῆ σχηματιζομένη ἐκ στοίχων τριγώνων. Ἐνὸς ἡ διακόσμησις φαίνεται ἐκ τῆς εἰκ. 13, ἣτις παριστᾷ τμῆμα τῆς ἐπιφανείας αὐτοῦ μετὰ τοῦ κέντρου καὶ μέρους τῆς περιφερείας· ἐπὶ δὲ φέρουσι μετὰ τῶν σπειρῶν ἐγκεχαραγμένην καὶ εἰκόνα πλοίου (εἰκ. 11 καὶ 16-22)· ἐπὶ ἑνὸς μάλι-

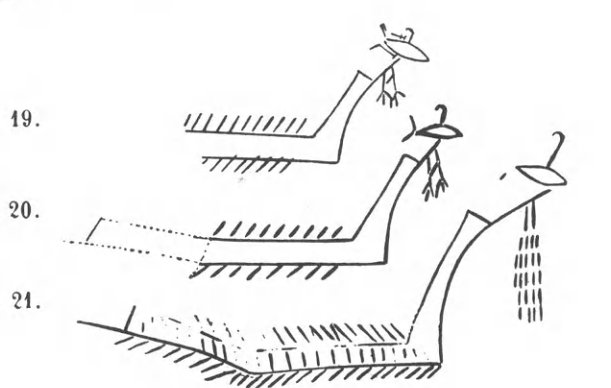
Εἰκ. 16.

Εἰκ. 17.

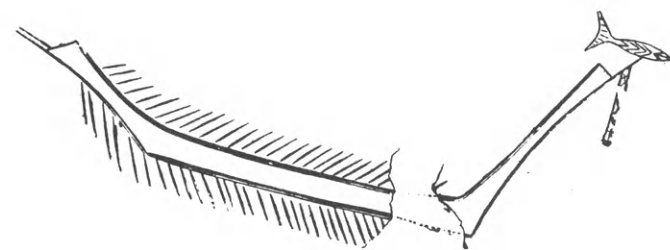
Εἰκ. 18.

Εἰκ. 19.

Εἰκ. 20.

Εἰκ. 21.

Εἰκ. 22.

στα υπάρχουσι δύο πλοῖα, ὥστε ἔχομεν οὕτω ἐν δλω ὀκτώ. Τὰ πλοῖα ταῦτα ἐλάχιστα διαφέρουσι ἀλλήλων· πάντα εἶναι μακρὰ καί, ὡς φαίνεται, στενά· ἢ πρῶρά των εἶναι ὑψηλή, ἢ δὲ πρύμνη εἰς τινα μὲν μόλις χωρίζεται τοῦ λοιποῦ κύτους, εἰς ἄλλα δμως ἀνυψώνεται μᾶλλον. Τὸ ἄκρον τῆς πρύμνης δηλοῦται ἢ δι' ἀπλῆς γραμμῆς ἢ διὰ διπλῆς (εἰκ. 16 καὶ 22), τῆς δὲ πρῶρας τὸ ἄκρον ἐπιστέφεται δι' ἰχθύος, κάτωθι τοῦ ὁποῖου κρέματα σημαία κατὰ διαφόρους τρόπους παριστανομένη· οἱ ἰχθύες βλέπουσι πρὸς τὰ ἔμπρός, ἐπὶ ἑπτὰ δὲ πλοίων ἐκ τῶν ὀκτῶ ἢ διεύθυνσις εἶναι πρὸς τὰ δεξιὰ. Ἰστία δὲν υπάρχουσιν, ἐπὶ ἐξ πλοίων δμως βλέπομεν ἄνω καὶ κάτω ἐγγάρακτα πολυάριθμα λοξὰ γραμμίδια, ἅτινα ὑποθέτω ὅτι δηλοῦσι κώπας· πηδάλια ὡσαύτως δὲν διακρίνονται, ἐκτὸς ἐάν αἱ γραμμαί, εἰς ἃς καταλήγουσιν αἱ πρύμναι, δηλοῦσι συσκευὴν τινα ἔχουσαν τὸν σκοπὸν τοῦτον. Τὰ δύο πλοῖα εἰκ. 17 καὶ 18 εὐρίσκονται ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ σκεύους (τάφ. 364) καὶ διαφέρουσι τῶν λοιπῶν κατὰ τοῦτο, ὅτι στεροῦνται τῶν ἐκατέρωθεν γραμμιδίων, ἀνθ' ὧν ὑπάρχει ἄνω στοῖχος μικρῶν ἐντύπων τριγώνων· πρὸς τούτοις κοσμοῦνται αἱ πλευραὶ τῶν πλοίων τούτων διὰ διπλῆς τεθλασμένης γραμμῆς, ἄλλη δὲ ὁμοία γραμμὴ, πιθανώτατα κοσμηματικὴ μόνον καὶ αὕτη, κεῖται ὑπεράνω τοῦ ἐτέρου ἐξ αὐτῶν. Πλοῖα φέροντα ἀκριβῶς οὕτω ἐπὶ τοῦ ἀκροστολίου ἰχθύς δὲν γνωρίζω ἄλλοθεν, ἀν καὶ ἐπὶ ἀρχαίων μνημείων συχνὰ εὐρίσκονται ζῶα ἢ κεφαλαὶ ζῶων κισμοῦσαι ὡς παράσημα τὸ πρόσθιον μέρος τοῦ πλοίου· ἐνίοτε δὲ βλέπομεν καὶ σημαίας κάτω πλατείας καὶ ἄνω στενάς ἐξηρημένους ἀπὸ τοῦ ἀκροστολίου¹. Ἐπὶ δὲ τοῦ ἰστοῦ πολλῶν χαλκῶν ἀναθηματικῶν πλοίων ἐκ Σαρδηνίας κάθηται πτηνὸν² καὶ ὁ ἰστός τοῦ πλοίου ἐπὶ τοῦ γνωστοῦ ἀγγείου τοῦ Ἀριστονόφου³ ἐπιστέφεται δι' ὠπλισμένης ἀνθρωπίνης μορφῆς. Ἴσως δμως προσεγγίζουσι πρὸς τὰ σύρια μᾶλλον τὰ πλοῖα, ἅτινα εἰκονίζονται ἐπὶ ἀρχαιοτάτων (προϊστορικῶν) αἰγυπτιακῶν πηλίνων ἀγγείων καὶ ὧν οἱ ἰστοὶ φέρουσι διάφορα παράσημα, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὑπάρχει καὶ ἡ μορφή

ἐλέφαντος, ὑπὸ τὰ παράσημα δ' εὐρίσκονται πάντοτε δύο μικραὶ λοξαὶ γραμμαὶ δηλοῦσαι σημαίας, ὅπως περίπου ἐπὶ τῆς ἡμετέρας εἰκόνος 11¹.

Ἐπὶ τῶν πλείστων τηγανοειδῶν σκευῶν σχηματίζεται πρὸς τὴν λαβὴν τρίγωνον (εἰκ. 11), οὗ ἢ κάτω κειμένη κορυφή διχοτομεῖται διὰ γραμμῆς εὐθείας, ἐπειδὴ δ' ἔχει μεγάλην ὁμοιότητα πρὸς τὰ ἐπὶ τῶν μαρμαρίνων εἰδωλίων τρίγωνα, τὰ δηλοῦντα τὸ γυναικεῖον ἄρθρον (πρβ. π.χ. τὸ ἐκ Σίφνου εἰδωλίον εἰκ. 28 καὶ τὸ ἐξ Ἀμοργοῦ Ἐφημ. Ἀρχ. 1898 πίν. 10, 1), δὲν εἶναι ἀπίθανον ὅτι καὶ ἐν ταῦθα τὴν αὐτὴν σημασίαν ἔχει. Ἐπὶ τοῦ σκεύους πίν. 9, 4 τὸ σχῆμα ἀντὶ τριγωνικοῦ εἶναι τραπεζοειδές, ἀλλὰ καὶ τοῦτο φέρει ἐν τῷ μέσῳ γραμμὴν κάθετον ὡς σχισμὴν. Περὶ τῆς χρήσεως δὲ τῶν ἀγγείων τούτων οὐδὲν δύναμαι νὰ εἶπω· βεβαίως δὲν ἦσαν σκεύη πρὸς κοινὰς χρείας, ἀλλὰ πιθανώτατα ἐχρησίμευον εἰς τὸν καλλωπισμὸν τῶν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, τὸ δὲ σχῆμά των, αἱ λαβαί, ἢ διακόσμησις μόνον τῆς κάτω ἐπιφανείας, τὰ ταπεινὰ χεῖλη καὶ ἡ λειότης καὶ στιλπνότης τῆς ἔσω τῶν χειλέων ἐπιφανείας ὑποβάλλουσι τὴν εἰκασίαν, ὅτι πληρούμενα ὕδατος ἐχρησίμευον ὡς κάτοπτρα· ἀληθῶς δὲ εἰς πολλοὺς τῶν ἰδόντων αὐτὰ ἐπήλθεν ἡ ὑπόνοια αὕτη.

Τὰ πηλίνα κύπελλα οὐδέποτε κοσμοῦνται δι' ἐγγαράκτων ἢ ἐντύπων κοσμημάτων, κατὰ τὸ σχῆμα δὲ διακρίνονται δύο ὀλίγον διάφορα ἀλλήλων εἶδη· τὰ τοῦ πρώτου, ἅτινα εἶναι καὶ συχνότερα, ἔχουσι τὴν κοιλίαν κάτω ὀριζοντίως τετμημένην (πίν. 9, 13, τάφ. 375), ἐνῶ τῶν ἄλλων ἢ κοιλία εἶναι ἡμισφαιρικὴ περίπου (πίν. 9, 16). Ἐκεῖνα ἀπομιμοῦνται, ὡς φαίνεται, τὰ μαρμάρινα κύπελλα καὶ εἶναι ἄγνωστα ἐν τοῖς τάφοις τῆς Πάρου, τὰ δ' ἄλλα παρήχθησαν ἐκ τῶν φιαλῶν θετρισῶν ἐπὶ βάσεως.

Αἱ πρόχοι (πίν. 9, 2, τάφ. 169) δὲν εἶναι τόσον συχναί, κατὰ τὸ σχῆμα δὲ δὲν διαφέρουσι πολὺ ἀπὸ τῆς ἐξ Ἀμοργοῦ πρόχου Ἀρχ. Ἐφημ. 1898 πίν. 9, 26. Κοσμήματα ἄλλα ἐγγάρακτα ἢ ἐντυπα δὲν φέρουσιν αὐτὰ πλὴν γραμμῶν καθέτως ἀπὸ τῶν ὠμων κατερχομένων.

Πρὶν μεταδῶμεν εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν ἐχόντων γραπτὰ κοσμήματα ἀγγείων, ἀναφέρομεν συν-

¹ De Morgan, Origines de l'Égypte 1897, εἰκ. 247-264.

¹ Assmann ἐν Baumeister, Denkmäler, III σ. 1602 κέξ.

² Perrot et Chipiez, IV σ. 34.

³ Wiener Vorlegeblätter 1888 πίν. I 8.

τόμως ἄλλα τινὰ σχήματα σπανιώτερον ἀπαντῶντα.

Πίν. 9, 8 (τάφ. 389) εἶναι εἶδος φιάλης βαθείας μετὰ βάσεως ταπεινῆς, μικρᾶς λαβῆς ὀπίσω καὶ προχοῆς ἔμπροσθεν· τὸ σχῆμα ὀλιγώτερον κομφὸν εὐρίσκεται ἐν Ἀμοργῷ (Ἐφημ. Ἀρχ. 1898 πίν. 9, 7). Ὁ πηλὸς εἶναι ἐρυθρὸς, τὰ τοιχώματα λεπτότατα καὶ λεῖα, ἡ ὀπτησις τελεία, ἡ δ' ἐπιφάνεια ἔσω καὶ ἔξω ἦτο κεκαλυμμένη διὰ χρίσματος λευκοῦ.

Πίν. 9, 1 (τάφ. 418) εἶναι παραλλαγή τοῦ προηγουμένου σχήματος ἐπὶ τὸ φανταστικώτερον. Ὁ πηλὸς καὶ ἡ τέχνη ὡς ἐν ἐκείνῳ, ἴσως δ' εἶχε καὶ τοῦτο λευκὸν χρῖσμα.

Πίν. 9, 7 (τάφ. 392). Τοῦτο εἶναι ὅμοιον τῷ ἐν τῷ αὐτῷ πίνακι ἀρ. 11 ἐκ Σύρου· ἐν Σύρῳ εὐρέθησαν καὶ ἄλλα δύο ὅμοια. Ὁ πηλὸς αὐτῶν εἶναι ἐρυθρὸς, ἡ ἐπιφάνεια λεῖα καὶ ἡ ὀπτησις τοῦ μὲν ἐνὸς ἀτελής, τῶν δὲ δύο ἄλλων καλή.

Πίν. 9, 14. Εὐρέθη ἐν τῷ αὐτῷ τάφῳ μετὰ τοῦ προηγουμένου· ἡ ἐπιφάνειά του, ἥτις εἶναι ἐφθαρμένη, φαίνεται ὅτι ἦτο μέλαινα, ἐνῶ ὁ πηλὸς εἶναι ἐρυθρὸς. Σώζει ἐν μικρὸν ὠτίον καθέτως τετραγώνον καὶ προχοῆν κειμένην εἰς τὴν κοιλίαν, ἐπὶ δὲ τοῦ κάτω ἡμίσεος τῆς κοιλίας ὑπάρχουσιν ἐγγάρακτα συστήματα ἐκ πέντε παραλλήλων γραμμῶν ἕκαστον· τὸ ἄλλο ἡμισυ τῆς κοιλίας ἐκοσμεῖτο δι' ἐπικεκολλημένων ὀριζοντίων πλαστικῶν ταινιῶν ἐχουσῶν ταπεινὴν ὀξεῖαν ῥάχιν, ὥστε ἐσχηματίζοντο οὕτω ἀβαθεῖς αὐλακες ὅμοιαι πρὸς ὠρικήσ ῥαβδώσεις.

Πίν. 9, 20 (τάφ. 432). Ὁ πηλὸς αὐτοῦ εἶναι καστανόχρους, ἡ δ' ἐπιφάνεια μέλαινα καὶ ἐπ' αὐτῆς ὑπάρχουσιν ἐγγάρακτα κοσμήματα ἀποτελούμενα ἐκ ταινίας τεθλασμένης κειμένης μεταξὺ δύο ὀριζοντίων. Ἐκάστη τῶν ταινιῶν σύγκεται ἐκ δύο παραλλήλων γραμμῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων κείνται παραπληρωματικαὶ στιγμαί.

Ἡ πυξίς πίν. 9, 22 (τάφ. 195) εἶναι καὶ κολοβὴ καὶ ἐφθαρμένη τὴν ἐπιφάνειαν, τὸ σχῆμά της ὅμως ἀξιοσημείωτον, διότι ὁμοιάζει πρὸς μυκηναϊκὰς (Furtwängler und Löschke, Myk. Vasen πίν. 44, 32), αἵτινες, ὅσον γνωρίζω, μᾶλλον εἰς τὴν νεωτέραν μυκηναϊκὴν περίοδον ἀνήκουσιν¹. Ἡ ἐκ Σύ-

¹ Ἐτι μᾶλλον κολοβὴ εἶναι ἄλλη πυξίς ἐκ τάφου 344 σχήματος σχεδὸν ἀκριβῶς οἴου αἱ Myk. Vasen πίν. 44 ἀρ. 33 καὶ 34.

ρου ἔχει τρεῖς μικρὰς λαβάς, ὅπως καὶ αἱ μυκηναϊκαί, πρὸς δὲ πῶμα, καὶ ὁ πηλὸς της εἶναι τεφρὸς, ἐνῶ ἡ ἐπιφάνεια ἦτο μέλαινα.

Τὸ ἀγγεῖον πίν. 9, 9 (τάφ. 428) ἔχει δύο ὀριζοντίας λαβάς εἰς τὰ πλάγια, μίαν ἀπόφυσιν ὀπίσω καὶ ἔμπροσθεν προχοῆν κολοβὴν· ἔταν τοῦτο ἀνεκαλύφθη, οἱ ἐργάται ὠνόμασαν αὐτὸ ἀρμεδὸν ἦτοι σκεῦος, ἐν ᾧ ἀμέλγουσιν οἱ ποιμένες.

Πίν. 9, 29 (τάφ. 347) εἶναι μικρὰ φιάλη μετὰ προχοῆς· ὀπίσω εἶχεν, ὡς φαίνεται, ἐπὶ τοῦ χεῖλους κάθετον ἀπόφυσιν ἀντὶ λαβῆς, πατεῖ δ' ἐπὶ ταπεινῆς βάσεως· ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς ἔσω καὶ ἔξω εἶναι πολλαχοῦ μέλαινα ὡς ἐκ καπνοῦ, ὑποθέτω δ' ὅτι ἐχρησίμευεν ὡς λυχνία (πρβ. τὰς κατώτέρω περιγραφόμενας μαρμαρίνας φιάλας μετὰ προχοῆς). Ἄλλο ὅμοιον σκεῦος ἀνεκαλύφθη ἐν ἄλλῳ τάφῳ.

Τὰ τρία ἀγγεῖα πίν. 9, ἀρ. 6, 24, 27 ἀνεκαλύφθησαν ἐν τῷ παρὰ τὸ νεκροταφεῖον τοῦ Ἀγ. Λουκᾶ μεμονωμένῳ τάφῳ (ἴδε ἀνωτέρω σελ. 79) καὶ εἶναι μοναδικὰ ἐν Σύρῳ, ἀν καὶ ἀναμφιβόλως ἀνήκουσιν εἰς τὴν αὐτὴν ἐποχὴν. Πρόχους ἄλλη ὁμοία τῇ ὑπ' ἀρ. 6, ἥτις ἔχει στόμιον τρίλοβον, δὲν εὐρέθη· ὁ πηλὸς αὐτῆς εἶναι ἐρυθρὸς καὶ ἡ ὀπτησις ἀτελής. Τοῦναντίον τοῦ ἀγγείου ἀρ. 27 ὁ πηλὸς εἶναι τεφρὸς, ἡ ὀπτησις τελεία καὶ τὰ τοιχώματα λεπτότατα· τὸ σχῆμα ὅμως καὶ τούτου εἶναι πρωτοφανές. Ἡ δὲ ὑπ' ἀρ. 24 κυλινδρική πυξίς μετὰ πώματος κατὰ μὲν τὸ σχῆμα ἀνήκει εἰς τὴν περίοδον τῶν τάφων τῆς Πάρου, τὰ κοσμήματα ὅμως εἶναι τὰ συνήθη ἐπὶ τῶν ἀγγείων τῆς Σύρου (πλὴν τῶν συγκεντρικῶν κύκλων πρβ. ἰδίως τὸ ἐπὶ τοῦ πώματος ἐν τῷ κέντρῳ κόσμημα πρὸς τὸ ἐπὶ τοῦ τηγανοειδοῦς σκεύους τοῦ αὐτοῦ πίνακος ἀρ. 4), ἀλλὰ ἀρχαιώτερα τὴν ὄψιν· συμφώνως δὲ πρὸς τοῦτο καὶ ἡ ὀπτησις εἶναι ἀτελής καὶ τὰ τοιχώματα παχέα· ὁ πηλὸς εἶναι ἐρυθρὸς. Ὁ τάφος, ἐν ᾧ τὰ ἀγγεῖα ταῦτα εὐρέθησαν, εἶχεν ἀνασκαλευθῆ· τὰ καλύμματα ἔλειπον, ἦτο δὲ καὶ μία τῶν πλευρῶν του κατεστραμμένη, κατὰ τὰ λοιπὰ ὅμως ἡ κατασκευὴ δὲν διέφερε τῆς τῶν ἄλλων τάφων τῆς Σύρου. Ἐν μιᾷ τῶν γωνιῶν ἐφάνησαν ὅστ' αὐτὸ δύο ἢ πλειόνων νεκρῶν ἐν σωρῷ κείμενα, ἐπ' αὐτῶν δὲ καὶ ὑπ' αὐτὰ ἀνεκαλύφθησαν τὰ περιγραφέντα ἀγγεῖα καὶ σὺν αὐτοῖς τεμάχια

ἄλλου, ἴσως πυξίδος σφαιρικῆς. Ἐκ τῶν ἐν σωρῶ ὀστῶν, ἐκ τοῦ εἶδους καὶ τῆς θέσεως τῶν κτερισμάτων καὶ ἐκ τῆς ἀποστάσεως, ἦτις ἐχώριζε τὸν τάφον τοῦτον ἀπὸ τοῦ κοινοῦ νεκροταφείου, εἰκάζω ὅτι οὗτος εἶναι ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων τῆς Σύρου, ὅτι ὅμως πιθανῶς ἔθαψαν ἐν αὐτῷ καὶ ὑστερώτερον· εἰς τὴν πρώτην δ' ἐνταφίασιν πρέπει ν' ἀνήκη ἡ κυλινδρική πυξίς.

Μεταβαίνομεν νῦν εἰς τὰ μετὰ γραπτῶν κοσμημάτων ἀγγεῖα. Ἐντὸς εἰκοσιτεσσάρων τάφων εὐρέθησαν δέκα κύπελλα μεθ' ἡμισφαιρικῆς κοιλίας (πίν. 8, ἀρ. 6 καὶ 13), ἐν ἄλλο διαφόρου σχήματος (πίν. 9, 10), δύο ποτήρια μετὰ λαβῆς (πίν. 8, 4), ἐννέα σφαιρικαὶ πυξίδες (πίν. 8, ἀρ. 5, 7, 8), μία κυλινδρική (πίν. 8, 11), δύο πρόχοι (πίν. 8, 10) καὶ ἐν μικρὸν δοχεῖον (πίν. 9, 21), ἐν ἔμφ. 26 ἀγγεῖα.

Τὰ κύπελλα εἶναι δύο εἰδῶν διαφερόντων ὀλίγον ἀπ' ἀλλήλων. Εἰς τὰ πρῶτα (πίν. 8, 13) ἡ διάμετρος τῶν χειλέων ἐν σχέσει πρὸς τὸ βάθος εἶναι μικροτέρα, εἰς τὰ δεύτερα (πίν. 8, 6) μεγαλειτέρα· πλὴν τούτου τὰ πρῶτα ἔχουσι κοσμήματα καὶ ἔσω καὶ ἔξω, τὰ δὲ δεύτερα μόνον ἔσω. Τοῦ ὑπ' ἀρ. 13 (τάφ. 196) ὁ πηλὸς εἶναι ἐρυθρός, ἡ δ' ἐπιφάνεια ἐπηλειμμένη διὰ χρίσματος λευκοκιτρίνου· τὰ κοσμήματα εἶναι χρώματος ἐρυθροῦ καὶ συνίστανται ἐκ στοιχείων τόξων περιβαλλόντων τὴν βάσιν καὶ τὰ χεῖλη ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν, ἐντὸς δ' εἰς τὸν πυθμῆνα ὑπάρχει κύκλος ἢ μᾶλλον ῥόμβος μικρὸς μετὰ κέντρον. Τὰ ἄλλα τοῦ αὐτοῦ σχήματος κύπελλα ἔχουσι παρόμοια κοσμήματα, καλύπτεται δὲ ἡ ἐπιφάνεια πάντων—πλὴν ἴσως ἐνός—ὑπὸ ἀλοιφῆς κιτρινωπῆς ἢ κιτρινολεύκου ἐπηλειμμένης διὰ χρωστικῆς, ἐφ' ἧς τὰ κοσμήματα εἶναι ἐξωγραφημένα διὰ χρώματος μέλανος ἀμαυροῦ ἕως ἐρυθροῦ πορτοκαλλίνου, *σιλπινοῦ* πολλαχοῦ.

Τὸ κύπελλον πίν. 8, 6 (τάφ. 157) ἔχει κοσμήματα μόνον ἔσω περὶ τὰ χεῖλη, ἀποτελοῦνται δὲ ταῦτα ἐκ δύο διασταυρουμένων τεθλασμένων γραμμῶν σχηματιζουσῶν ῥόμβους· τὸ χρῶμα αὐτῶν εἶναι μέλαν ἀμαυρόν, τὸ δ' ἔδαφος εἶναι ὑπαχρον.

Ἐπὶ τοῦ κυπέλλου πίν. 9, 10 (τάφ. 330) διακρίνονται ἔσω περὶ τὰ χεῖλη ὀλίγα λείψανα γραπτῶν κοσμημάτων ἐπὶ λευκοκιτρίνου ἔδαφους· ὁ πηλὸς εἶναι ἐρυθρός.

Τὸ ποτήριον πίν. 8, 4 (τάφ. 407) εἶναι ἔσωθεν

ὄλως μέλαν, ἐπίσης μέλαινα εἶναι ἡ βάσις καὶ τὸ κάτω μέρος τῆς κοιλίας, ἐνῶ τὸ λοιπόν, ἐφ' οὗ εἶναι γεγραμμένα τὰ κοσμήματα, φαίνεται ὅτι ἔχει τὸ φυσικὸν ὑπέρυθρον χρῶμα τοῦ πηλοῦ. Τὰ κοσμήματα εἶναι καστανόχροα καὶ ἀποτελοῦνται ἐκ διπλῶν διασταυρουμένων γραμμῶν.

Τὸ ἄλλο τοῦ αὐτοῦ σχήματος ποτήριον ἐκ Σύρου ἔχει ἀκριβῶς ὅμοια κοσμήματα, ὅμοιον δὲ κατὰ τε τὸ σχῆμα καὶ τὰ κοσμήματα εἶναι καὶ τὸ ἐν τῷ αὐτῷ πίνακι ἀρ. 3 ἐκ Σίφνου (ἴδε ἄνωτ. σελ. 75), πλὴν ὅτι ἐπὶ τούτου αἱ γραμμαὶ εἶναι πυκνότεραι.

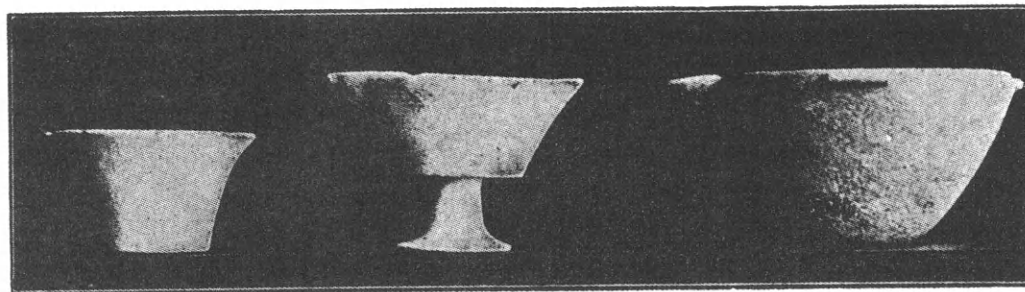
Ἐκ τῶν σφαιρικῶν πυξίδων ἀπεικονίζομεν τρεῖς ἐν πίνακι 8. Τῆς πρώτης, ἀρ. 5, ὁ πηλὸς εἶναι ἐρυθρός, ἡ δ' ἐπιφάνεια ὠχρόλευκος· ἔχει δύο ζεύγη λαβῶν καθέτως τετρημένων, ἐπὶ δὲ τοῦ πώματος ὑπάρχουσι δύο ζεύγη τρημάτων ἀντιστοιχοῦντων πρὸς τὰ ὄτα· διὰ τῶν τρημάτων τούτων διήρχοντο νήματα χρησιμεύοντα πρὸς στερέωσιν τοῦ πώματος. Ἡ ἐπιφάνεια τοῦ πώματος διαιρεῖται δι' ἐνὸς σταυροῦ εἰς τέσσαρα τμήματα, ἕκαστον τῶν ὁποίων πληροῦται διὰ παραλλήλων γωνιῶν, τὰ δ' ἐπὶ τῆς κοιλίας κοσμήματα εἶναι ταινίαι καὶ δύο στοιχοῖ ῥόμβων διατεταμένων ὑπὸ εὐθείας γραμμῆς ἢ ὀρθότερον ἴσως, δύο ζεύγη τεθλασμένων γραμμῶν ἐκατέρωθεν εὐθείας· ἐπὶ τῶν ὤμων κεῖνται ἀκτινοειδῶς διατεθειμέναι γραμμαὶ περίξ τοῦ στομίου ἀπολήγουσαι εἰς ῥόμβους, ἐν ἐκάστῳ τῶν ὁποίων ὑπάρχει στιγμή. Τὸ χρῶμα τῶν κοσμημάτων εἶναι καστανίνον καὶ πολλαχοῦ *σιλπινοῦ*. Ἡ πυξίς ἀρ. 7 εἶναι ὅμοια κατὰ τὸ σχῆμα, τὸ δὲ πῶμα εἶναι καὶ ὅμοιος κεκοσμημένον· ἐπὶ τῆς κοιλίας ὅμως ὑπάρχουσι τρίγωνα πεπληρωμένα ἢ διὰ παραλλήλων γραμμῶν ἢ διὰ παραλλήλων γωνιῶν. Ἡ δὲ πυξίς ἀρ. 8 κοσμεῖται ὡσαύτως διὰ τριγώνων ἢ γωνιῶν, ὧν αἱ μὲν πληροῦνται διὰ γραμμῶν διασταυρουμένων (τρίγωνα *κιγκλιδωτά*), αἱ δὲ περιέχουσιν ἄλλας γωνίας μετὰ στιγμῶν παραπληρωματικῶν. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶναι ὑποκιτρίνη, τὰ δὲ κοσμήματα χρώματος μέλανος ἀμαυροῦ. Αἱ λοιπαὶ ἐξ σφαιρικῶν πυξίδων ὁμοιάζουσι μᾶλλον ἢ ἤττον πρὸς τὰς δημοσιευόμενας, μία δ' εἶναι σχεδὸν ἐντελῶς ὅμοια τῇ ὑπ' ἀρ. 8.

Τῆς κυλινδρικῆς πυξίδος πίν. 8, ἀρ. 11 καὶ 11^α (τάφ. 271) τὸ δοχεῖον καὶ τὸ πῶμα εἶναι ὅμοια ἀλλήλοις, τὸ πῶμα ὅμως εἶναι πλατύτερον καὶ ἐπιτι

θέμενον καλύπτει όλον τὸ δοχεῖον μέχρι τοῦ πυθ-
 μένος, οὗ ἡ περιφέρεια προέχει· ὡσαύτως προέχει
 ἡ περιφέρεια τῆς ἄνω ἐπιφανείας τοῦ πώματος, παρὰ
 τὰ χεῖλη δ' αὐτῆς ὑπάρχουσι τέσσαρα τμήματα,
 πρὸς ἃ ἀντιστοιχοῦσιν ἄλλα τέσσαρα κείμενα ἐπὶ τῶν
 χειλέων τοῦ πυθμένος. Ὁ πηλὸς εἶναι μέλας, ὅπερ
 οὐχὶ σύννηθες ἐν τοῖς ἀγγείοις τούτοις, ἢ ἐπιφάνεια
 κιτρινωπὴ καὶ τὰ κοσμήματα ἐρυθρὰ μέχρι καστα-
 νοχρόων. Ἡ ἄνω ἐπιφάνεια τοῦ πώματος εἶναι πάλιν
 διηρημένη διὰ τεσσάρων γραμμῶν ἀποτελου-
 σῶν σταυρὸν εἰς τέσσαρα τμήματα πληρούμενα
 διὰ γωνιῶν παραλλήλων, ὁμοίως δ' εἶναι κεκοσμη-

μένη καὶ ἡ κάτω ἐπιφάνεια τοῦ πυθμένος· τὰ προ-
 ἔχοντα χεῖλη τοῦ τε πυθμένος καὶ τοῦ πώματος
 κοσμοῦνται διὰ τόξων, αἱ δὲ παρειαὶ τοῦ πώματος
 διὰ τεθλασμένων γραμμῶν μετὰ παραπληρωματι-
 κῶν στιγμῶν καὶ αἱ παρειαὶ τοῦ δοχείου διὰ στοί-
 χου ῥόμβων.

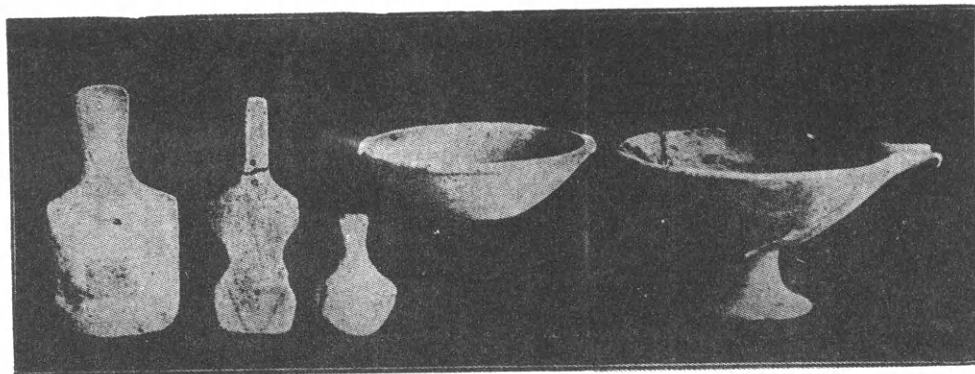
Τῆς πρόχου πίν. 8, 10 (τάφ. 374)· ὁ πηλὸς
 εἶναι ἐρυθρός, ἢ ἐπιφάνεια λευκοκιτρίνη· τὰ κο-
 σμήματα (τρίγωνα πεπληρωμένα διὰ γραμμῶν
 παραλλήλων) εἶναι χρώματος καστανίνου ἕως πορ-
 τοκαλλίνου, πολλαχοῦ στυλπνοῦ. Ἡ ἄλλη ἐκ Σύ-
 ρου πρόχους μετὰ γραπτῶν κοσμημάτων ἔχει τὸ

Eik. 23.

Eik. 24.

Eik. 25.

Eik. 29.

Eik. 28.

Eik. 30.

Eik. 26.

Eik. 27.

αὐτὸ σχῆμα καὶ τὰ αὐτὰ κοσμήματα, ὑπάρχει
 ὁμοίως ἐπὶ ἐκείνης ὑπὸ τὴν γραμμὴν, ἣτις φέρει τὰ
 τρίγωνα, στοῖχος ἐκ τόξων, ὁποῖος καὶ ἐπὶ τῆς
 πυξίδος πίν. 8, 8 διακρίνεται.

Τέλος τοῦ μικροῦ δοχείου πίν. 9, 21 (τάφ. 183)
 τὰ κοσμήματα ὁμοία ὄντα τοῖς ἐπὶ τῆς πυξίδος
 πίν. 8, 8 ἐξηλείφθησαν κατὰ τὸ πλεῖστον· τὸ χρῶ-
 μα αὐτῶν ἦτο μέλαν.

Ὡς ἐκ τῶν ἀνωτέρω καταφαίνεται, τὰ γραπτὰ
 κοσμήματα εἶναι πάντα καθαρῶς γεωμετρικά καὶ
 σύγκεινται ἐκ γραμμῶν εὐθειῶν· αἱ σπειραι καὶ οἱ

συγκεντρικοὶ κύκλοι λείπουσιν ἐνταῦθα. Τοῦτο εἶναι
 παράδοξον, διότι δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅτι τὰ
 μετὰ γραπτῶν κοσμημάτων ἀγγεῖα καὶ τὰ μετ'
 ἐντύπων καὶ ἐγγαράκτων εἶναι σύγχρονα. Ἐν τοῖς
 τάφοις 236, 292 καὶ 408 εὐρέθησαν ὁμοῦ ἀγγεῖα
 μετὰ γραφῶν καὶ σκεύη τηγανοειδῆ, ἐν ἄλλοις δὲ
 τάφοις ἀνεκαλύφθησαν μετ' αὐτῶν ἄλλα χαρακτη-
 ριστικὰ τῶν τάφων τῆς Σύρου κτερίσματα, ἧτοι
 φιάλαι πήλιναι, πυξίδες μέλαιναι σφαιρिकाί, δο-
 χεῖα μέλινα, σωλῆνες ὀστέεινοι, σπάθαι, λεπίδες
 ὀψιανοῦ κ.τ.τ. Πλὴν τῶν κτερισμάτων δὲ καὶ τὰ

σχήματα τῶν τάφων καὶ ἡ θέσις αὐτῶν ἐν τοῖς νεκροταφείοις καὶ ὁ τρόπος τῆς ταφῆς ἀποδεικνύουσιν, ὅτι δὲν δύναται νὰ γείνη διάκρισις τῶν περιεχόντων γραπτὰ ἀγγεῖα τάφων ἀπὸ τῶν λοιπῶν. Ἴσως ὅμως ἡ διαφορὰ τῶν κοσμημάτων προέρχεται ἐκ τούτου, ὅτι δὲν κατεσκευάζοντο ἀμφότερα τὰ εἶδη τῶν ἀγγείων ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ.

Ὡς πρὸς τὸ χρῶμα τῶν κοσμημάτων ἄξιον σημειώσεως εἶναι, ὅτι, ὡς ἀνεφέραμεν ἤδη πολλάκις, ἐνιαχοῦ στίλβει, ἐκ τούτου δὲ γεννᾶται ἀμφιβολία, ἂν ἀληθῶς ἡ ἀρχὴ τῶν στιλπνῶν χρωμάτων ἀνεκαλύφθη κατὰ τὴν ἀκμὴν τῆς μυκηναϊκῆς τέχνης· διότι ἐν Σύρῳ φαίνεται ἀρχαιοτέρα πολὺ.

Τὰ ἐκ τῶν τάφων τῆς Σύρου πῆλινα ἀγγεῖα ἀναμφισβητήτως δὲν ἦσαν πάντα χρήσιμα ἐν τῷ βίῳ· ἰδίως τὰ ἐκ μέλανος πηλοῦ, ὅπως εἶνε τὰ πλεῖστα τῶν μετ' ἐγγαράκτων καὶ ἐντύπων κοσμημάτων, εἶναι συχνὰ τόσον κακῶς ὠπτημένα, ὥστε βέβαιον θεωρῶ, ὅτι κατεσκευάζοντο, ὡς τὸ πολὺ τοῦλάχιστον, ἐπίτηδες διὰ τοὺς τάφους.

Μετὰ τὰ πῆλινα ἀγγεῖα ἐρχόμεθα εἰς τὰ μαρμάρινα. Τὰ πλεῖστα τούτων εἶναι κύπελλα ἄωτα (εἰκ. 24) ἔχοντα τὴν κοιλίαν ὀριζοντίως τετμημένην καὶ φιάλαι ἢ ὅμοιαι ταῖς πηλίταις πίν. 9,25 ἢ μετὰ τεσσάρων ἀποφύσεων ἐπὶ τῶν χειλέων (εἰκ. 26). Ἄλλα σπανιώτερα σχήματα παρουσιάζουσι τὸ ἀγγεῖον εἰκ. 23, ὅπερ εἶναι ὅμοιον τοῖς κυπέλλοις, ἀλλὰ στερεῖται βάσεως, τὸ ἀγγεῖον εἰκ. 25 (τάφ. 472), ὅπερ εἶναι φιάλη βαθεῖα ἔχουσα τρεῖς ὀριζοντίας ἀποφύσεις καὶ μίαν αὐλοειδῆ προχοὴν ὁμοίαν ταῖς τῶν πρόχων, καὶ τὸ ἀγγεῖον εἰκ. 27 (τάφ. 325), ὅπερ εἶναι κύπελλον ἔχον προχοὴν πλατυνομένην πρὸς τὰ ἔξω, ἀκριβῶς ὅπως ἐπὶ τῶν μυκηναϊκῶν λαμπτήρων¹. Ὅμοια τούτῳ εὑρέθησαν ἄλλα τρία, ὧν τὸ ἐν ἐν τῷ αὐτῷ τάφῳ μετὰ τῆς πηλίνης φιάλης πίν. 9,29, τῆς ἐχούσης προχοὴν. Ταῦτα τὰ ἀγγεῖα, πῆλινα καὶ μαρμάρινα, ὡς εἶπον ἤδη, ὑποθέτω ὅτι ἦσαν λυχνία. Ἐξ ἄλλων λιθίνων ἀγγείων μνημονεύω μίαν σφαιρικὴν πυξίδα μετὰ πώματος ὁμοίαν ταῖς πηλίταις καὶ τὸ μικρὸν δοχεῖον πίν. 8, 2 (τάφ. 408), τὸ ὅποιον εἶναι λίθου πρασινωποῦ· ὕψος ἔχει τοῦτο μόνον 0,053, τὰ δ' ἐπ' αὐτοῦ κοσμήματα εἶναι ἐγγάρακτα. Τὰ ἐν Πάρῳ τόσον συνήθη μαρμάρινα δοχεῖα

¹ Πρὸς. Tsountas-Manatt, The Mycenaean Age, εἰκ. 30.

Ἐφημ. Ἀρχ. 1898 πίν. 10, 16 καὶ τὰ ἀγγεῖα αὐτ. πίν. 10, 18 δὲν εὑρέθησαν ἐν τοῖς τάφοις τῆς Σύρου. Ἐκ τῶν λιθίνων φιαλῶν ἐξ σώζουσιν ἐντὸς λείψανα χρώματος κυανοῦ, ἐξ οὗ φαίνεται ὅτι αὐταὶ ἐχρησίμευον εἰς τὸν καλλωπισμὸν.

Πλὴν τῶν ἀγγείων ἀνεκαλύφθησαν καὶ λίθινα πινακία ὅμοια τῷ ἐκ Σίφνου (ἀνωτ. σ. 75), ἥτοι ἐπίπεδα, τετράπλευρα, ἀλλ' οὐχὶ λίαν κανονικοῦ σχήματος, μετὰ ταπεινοῦ περιχειλώματος, διαστάσεων δ' ἀσυνήθων ἐν τοῖς τάφοις τῆς Πάρου· διότι τὰ ἐκ Σύρου ἔχουσι μῆκος ἕως 0,36 καὶ πλάτος ἕως 0,185, πάχος δ' ἀνάλογον. Ἐπὶ οὐδενὸς ἐξ αὐτῶν παρετήρησα ἴχνη χρώματος, τριπτῆρες ὅμως λίθινοι ἔχοντες σχῆμα μᾶλλον ἢ ἥττον κανονικὸν εὐρίσκονται σχεδὸν πάντοτε μετὰ τῶν πινακίων· εἰς τούτων λίθου γρανίτου, ὁ εὐμορφώτερον ἐσχηματισμένος, ὅστις ἔχει ὕψος 0,155, ἀπεικονίζεται ἐν ταῦθα (εἰκ. 31). Ἐν πίνακι δὲ 10 ἀρ. 35 καὶ 36

Εἰκ. 31.

ἐδημοσιεύθησαν δύο ἄλλοι πολὺ μικροὶ κυλινδρικοὶ τριπτῆρες προερχόμενοι ἐκ τοῦ τάφου 338.

Μετὰ τῶν ἄλλων λιθίνων κτερισμάτων ἀναφέρομεν ἔτι ἐνταῦθα τὰς λεπίδας ὀψιανοῦ καὶ τὰ μαρμάρινα εἰδώλια. Αἱ λεπίδες εἶναι συχναί, διότι εὐρέθησαν ἐν πενήκοντα περίπου τάφοις· ὡς τὸ πολὺ δὲ εἶναι μικραὶ ἔχουσαι μῆκος 0,05 ἕως 0,09. Τοῦναντίον τὰ εἰδώλια εἶναι σπανιώτατα· διότι ἀνεκαλύφθησαν μόνον ἐξ ἐντὸς πέντε τάφων, ἐβδόμου δὲ τὸν κορμὸν εὑρομεν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἐδάφους ἐν τῷ νεκροταφείῳ Ἀγ. Λουκά. Ὁ ἀριθμὸς οὗτος ἀπέναντι τοῦ πλήθους τῶν ἀνοιχθέντων τάφων εἶναι ἐλάχιστος. Ἐκ τῶν ἐπτὰ εἰδωλίων τὰ τέσσαρα εἶναι ὅμοια περίπου τῷ ἐν Ἀρχ. Ἐφημ. 1898 πίν. 10, 1, τὰ δὲ λοιπὰ τρία εἶναι ἄμορφα·

τὸ ἐν τούτων (εἰκ. 29, τάφ. 468) ἔχει ὕψος 0,105, τὸ δ' ἄλλο (εἰκ. 30, τάφ. 415) ἔχει ὕψ. 0,052.

Ἐκ τῶν μεταλλίνων κτερισμάτων μνημονεύομεν πρῶτον τὰς καρφίδας, ὧν δέκα ἀπεικονίζονται εἰς τὸ πραγματικὸν μέγεθος των ἐν πίν. 10. Μεταξὺ αὐτῶν δύο (ἀρ. 10, τάφ. 343, καὶ ἀρ. 11, τάφ. 372) εἶναι ἀργυραῖ, αἱ δὲ λοιπαὶ χαλκαῖ· ἡ κεφαλὴ τῆς ἀρ. 10 ἔχει μορφήν πρόχου, ἡ δὲ τῆς ἀρ. 11 εἶναι στρογγύλη· ὁμοία ταύτη εἶναι καὶ ἡ καρφὶς ἀρ. 17 (τάφ. 205), ἡ δὲ κεφαλὴ τῆς ἀρ. 19 (τάφ. 361) εἶναι πυραμιδοειδῆς περιπού καὶ ἡ τῆς ἀρ. 14 (τάφ. 343) ὠειδῆς μετὰ μικροῦ κομβίου. Ἡ καρφὶς ἀρ. 22 (τάφ. 231), ἧς μόνον τὸ ἄνω μέρος ἀπεικονίσθη, ἔχει μῆκ. 0,122, εἶναι δὲ ἡ κεφαλὴ αὐτῆς πεπλατυσμένη καὶ τετρημένη. Ἡ κατασκευὴ τῶν σπειρῶν τῶν δύο καρφίδων ἀρ. 15 (τάφ. 468) καὶ 16 (τάφ. 469) εἶναι σαφῆς· τὸ ἄνω ἄκρον αὐτῶν διχάζεται καὶ ἐκάτερον τῶν μερῶν λεπτύνεται διὰ σφυρηλατήσεως, κατόπιν δὲ περιελίσσεται εἰς σπειραν· αἱ δὲ καρφίδες ἀρ. 18 (τάφ. 204) καὶ 19 (τάφ. 372) ἀποτελοῦνται ἐξ ἑνὸς μόνου σύρματος, τὸ ὁποῖον λεπτότερον ὂν ἄνω περιελίσσεται προσηκόντως, ὥστε νὰ σχηματίσῃ τοὺς δακτυλίους ἢ κρίκους, οἵτινες κοσμοῦσι τὴν κεφαλὴν.

Πλὴν τῶν μεταλλίνων ἀνεκαλύφθησαν ἐντὸς τεσσάρων τάφων καὶ τέσσαρες ὀστέιναι καρφίδες, ὧν αἱ κεφαλαὶ ἔχουσι μορφήν πτηνοῦ· μία τούτων (τάφ. 355) ἀπεικονίζεται πίν. 10, 13.

Ἐν ὄλφ εὐρέθησαν δεκαεὶ χάλκιναι, δύο ἀργυραῖ καὶ τέσσαρες ὀστέιναι καρφίδες ἐντὸς δεκατεσσάρων τάφων, διότι πέντε τάφοι περιεῖχον ἀνὰ δύο ἕκαστος, ἐκ τῶν χαλκῶν δὲ αἱ ὀκτὼ εἶναι ὁμοιαὶ ἢ παρεμφερεῖς ταῖς ἀρ. 18 καὶ 19, ὥστε τοῦτο τὸ σχῆμα φαίνεται ὅτι ἦτο παρ' αὐταῖς τὸ ἐπικρατέστερον.

Ἡ καρφὶς πίν. 10, 17 (τάφ. 205) εὐρέθη κειμένη ἀκριβῶς ἐπὶ τῶν ὀστέων τοῦ λαιμοῦ τοῦ νεκροῦ καὶ οὕτω, ὥστε ἡ κεφαλὴ αὐτῆς ἦτο ἐστραμμένη πρὸς τὰ ἄνω, ἡ δ' αἰχμὴ πρὸς τὰ κάτω· τοῦτο ἀποδεικνύει ὅτι συνεχράτει τὸ φόρεμα. Ἐπειδὴ δὲ ὁ νεκρὸς ἦτο κατακεκλιμένος ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς πλευρᾶς, τὸ φόρεμα ἐπορποῦτο πιθανῶς ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ ὤμου, διότι ἐὰν ἐπορποῦτο ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ ἢ εἰς τὸ μέσον, ἡ καρφὶς θ' ἀνεκαλύπτετο κειμένη ὑπὸ τὰ ὀστέα τοῦ λαιμοῦ ἢ παρ' αὐτά. Ἐν ἄλλῃ

τάφῳ (247) ἡ καρφὶς ἔκειτο πλησίον τοῦ ὀστέου τῆς κλειδός, ἀγνωῶ ὅμως ἂν τῆς ἀριστερᾶς ἢ τῆς δεξιᾶς. Ἡ ὑπόθεσις ὅτι τὰς καρφίδας μετεχειρίζοντο ἀντὶ πορπῶν ἐνισχύεται ἐκ τούτου, ὅτι ἐπὶ τεσσάρων ἐξ αὐτῶν παρετήρησα εἰς τὴν κεφαλὴν ἢ πρὸς τὸ μέσον τοῦ σώματος λείψανα κλωστῆς, ἧτις ὡς φαίνεται ἐχρησίμευεν, ὅπως μετὰ τὴν ἐμπόρπησιν συνδέωνται τὰ δύο ἄκρα τῆς καρφίδος καὶ κωλύεται οὕτω τὸ ἰμάτιον νὰ ἐξολισθήσῃ¹. Ἐνεκα τούτου εἶναι τετρημένη καὶ ἡ πεπλατυσμένη κεφαλὴ τῆς καρφίδος πίν. 10, 22, ὡς καὶ μιᾶς ἄλλης ὁμοίας ἐν τῷ αὐτῷ τάφῳ ἀνεκαλυφθείσης.

Συχνότερον τῶν καρφίδων ἀπαντῶσιν αἱ βελόναι, ὧν μία ἀπεικ. πίν. 10, 19. Αὗται εἶναι κατεσκευασμέναι ἐκ χαλκοῦ στρογγύλου σύρματος μᾶλλον ἢ ἦττον λεπτοῦ, μῆκος ἔχουσι 0,10 ἕως 0,16 περίπου καὶ εἰς τὸ ἕτερον ἄκρον φέρουσιν ὀπήν, ἧτις σχηματίζεται καμπτομένου τοῦ ἄκρου. Βελόναι ἀνεκαλύφθησαν ἐντὸς τριάκοντα τάφων, ἔντισι μάλιστα δύο ἢ καὶ πλείονες ὁμοῦ, ἐπὶ τεσσάρων δὲ σώζονται καὶ ἐλάχιστα λείψανα κλωστῆς.

Μετὰ τῶν βελονῶν εὐρίσκεται σχεδὸν πάντοτε καὶ ἐν χαλκοῦν ἐργαλεῖον—ἐνίοτε δύο—τοῦ σχήματος τῶν ἐν πίν. 10, ἀρ. 9 καὶ 12. Μῆκος ἔχουσι ταῦτα ἀπὸ 0,08 ἕως 0,15 περίπου, εἶναι δὲ τετράπλευρα καὶ λεπτύνονται πρὸς ἀμφοτέρω τὰ ἄκρα, ὧν τὸ ἐν φαίνεται ὅτι εἰσῆρχετο εἰς λαβὴν ξυλίνην. Περὶ τῆς χρήσεως αὐτῶν δὲν ἔχω σταθερὰν γνώμην· ἀλλ' ἐπειδὴ εὐρίσκονται, ὡς εἶπον ἤδη, συνήθως μετὰ τῶν βελονῶν, ὑποθέτω ὅτι ἦσαν ὀπτεῖς².

Πίν. 10 ἀρ. 30-34 ἀπεικονίζονται πέντε ἄλλα χάλκιναι ἐργαλεῖα, ἐξ ὧν ἀνεκαλύφθησαν εἰκοσι καὶ ἐννέα ἐντὸς εἰκοσιᾶς τάφων· συχνὰ εὐρίσκονται ὁμοῦ μετὰ βελονῶν, σπανιώτερον δὲ μετὰ καρφίδων. Ἀρ. 30 (τάφ. 207) ἔχει λαβὴν ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἐλάσματος ἐσφυρηλατημένην ἀπολήγουσαν εἰς τέσσαρας δακτυλίους, ἀρ. 31 (τάφ. 469) δὲ στερεῖται ἰδίας λαβῆς καὶ τὸ ἄνω ἄκρον αὐτοῦ καμπτόμενον σχηματίζει κρίκον, ἐν ᾧ σώζεται τεμά-

¹ Πρὸς. A. Voss, Zeitschrift für Ethnol. 1898 σ. (216) κέξ.

² Τοιαῦτα ἐργαλεῖα εὐρέθησαν καὶ ἐν τῇ ἀκροπόλει Μυκηνῶν· παρατηρῶ δ' ὅτι ὁμοῖον, ὡς φαίνεται, εἶναι καὶ τὸ σικητήριον μετὰ λαβῆς, ὅπερ δημοσιεύει ὁ Blinkenberg (Mém. des antiquaires du Nord 1896, σ. 48. 49, εἰκ. 14) καὶ περιγράφει ὡς ἐξῆς: tige de bronze carrée, qui va s'amincissant, depuis le manche, près duquel elle a 0^m,002 d'épaisseur, jusqu'au bout où elle en a seulement 0^m,001.

χιον σύρματος· ὅμοια τούτω εὑρέθησαν ἄλλα τρία, ὅμοιον δὲ τῷ ἀρ. 30 ἄλλο ἓν. Τὰ πλεῖστα ὅμως εἶναι ἀπλᾶ τετράπλευρα, σχεδὸν πανταχοῦ ἰσοπαχῆ ἐλάσματα, ὧν ἡ ἄνω πλευρὰ εἶναι ἢ ὀλίγον κοίλη ἢ γωνιωδῶς ἐντεταμημένη, παρ' αὐτὴν δὲ φέρουσιν ἓνα, δύο ἢ τρεῖς χαλκοὺς ἡλούς (ἐνὸς ὁ ἡλός εἶναι ἀργυροῦς), δι' ὧν συνηλοῦτο τὸ ἐλάσμα μετὰ λαβῆς ξυλίνης ἢ ὀστεινῆς· τὰ ἐπὶ τῆς λεπίδος ἄκρα τῆς λαβῆς ταύτης ἦσαν αἰχμηρά, ὡς δεικνύουσι καὶ ἴχνη σαφῆ ἐπὶ τῶν λεπίδων διακρινόμενα καὶ ἡ μόνη σωζομένη λαβὴ (ἀρ. 33), ἣτις ἀποτελεῖται ἐξ ὀστοῦ στρογγύλου ἔχοντος πεπλατυσμένον καὶ ἐσχισμένον τὸ κάτω ἄκρον· εἰς τὴν σχισμὴν ταύτην εἰσέρχεται ἡ λεπίς, ἣτις παραδόξως δὲν εἶναι συνηλωμένη μετὰ τοῦ ὀστοῦ, πιθανῶς δὲ ἠγοράσθη τὸ ἐργαλεῖον τοῦτο ἐπίτηδες διὰ τὸν τάφον πρὶν συνηλωθῆναι.

Καὶ τούτων τῶν ἐργαλείων ἡ χρῆσις δὲν εἶναι βεβαία· φαίνεται ὅμως ὅτι ἦσαν σπάθαι χρησιμεύουσαι εἰς τὸν καλλωπισμὸν τῶν γυναικῶν κυρίως, τοῦτο δὲ δυνάμεθα νὰ εἰκάσωμεν ἐκ τῆς συχῆς αὐτῶν μετὰ βελονῶν ἀνακαλύψεως. Σπάθη φαίνεται εἶναι καὶ τὸ φυλλοειδὲς ἐργαλεῖον πίν. 10, 29 (τάφ. 264)¹.

Ἄλλα χαλκᾶ ἐργαλεῖα ἀπαντῶντα ἐν τοῖς τάφοις τῆς Σύρου εἶναι αἱ λαβίδες, ἐξ ὧν εὑρέθησαν δεκαπέντε ἐντὸς ἑνδεκα τάφων, διότι εἰς τάφος περιεῖχε τέσσαρας καὶ ἄλλος δύο· τὸ σχῆμα τῶν πλείστων εἶναι ὡς πίν. 10, 41, δύο ὅμως εἶναι ὀλίγον διάφοροι· ἡ πίν. 10, 42 (τάφ. 472) εἶναι ὅμοια τῇ ἐξ Ἀμοργοῦ Ἐφημ. Ἀρχ. 1898 πίν. 12, 4, τῆς δὲ πίν. 10, 40 (τάφ. 338) τὸ καμπύλον μέρος εἶναι στρογγύλον, μόνον δὲ τὰ ἄκρα πεπλατυσμένα.

Μετὰ τῶν χαλκῶν τούτων κτερισμάτων ἀπαντῶσι συνήθως καὶ κτένες θαλάσσιοι (pecten jacobus L.)², τοῦτο δὲ συμβαίνει τόσον συχνά, ὥστε ὁσάκις ἐν ταῖς ἀνασκαφαῖς ἀνεκαλύπτετο ἓν τινα τάφῳ κτεῖς, σχεδὸν βέβαιον ἐθεωρεῖτο ὅτι θὰ εὑρίσκετο καὶ τι χαλκοῦν πρᾶγμα, βελόνη, σπάθη, λαβίς ἢ τινα ἐξ αὐτῶν ὁμοῦ· καὶ ἀληθῶς κτερίσματα

¹ Ὡσαύτως τὸ ἐπίσης ἐκ τάφου τῆς Σύρου προερχόμενον ἐργαλεῖον ἐν Βερολίῳ, τὸ ὅποιον περιγράφει ὁ Furtwängler (Arch. Anzeiger 1893, σ. 103) ὡς «βράχυν, πλατύ, σμιλοειδές, λεπτόν, μεθ' ἐνός ἡλίου πρὸς συνηλωσιν μετὰ λαβῆς».

² Τὸν ὄρισμὸν τῶν ἐν Σύρῳ ἀνακαλυφθέντων ὀστράκων ὀφείλω εἰς τὸν καθηγητὴν τῆς ζωολογίας κ. Ν. Ἀποστολιῶν.

χαλκᾶ ἄνευ κτενὸς εὔρομεν, σπανιώτατα ὅμως ἀπηντήσαμεν κτένα μὴ συνοδευόμενον ὑπὸ χαλκῶν.

Πίν. 10, ἀρ. 2 (τάφ. 174) καὶ 3 (τάφ. 228) ἀπεικονίζονται δύο ὀστεινοὶ σωλήνες, ἐξ ὧν ἀνεκαλύφθησαν 35 ἐντὸς τριάκοντα τάφων· τῶν πλείστων ὅμως δὲν σώζονται ἢ τεμάχια μόνον. Πάντες ἔχουσι τὸ αὐτὸ σχῆμα ἤτοι πάντες εἶναι ὀλίγον καμπύλοι καὶ μειοῦνται εἰς τὸ μέσον, ἐκ τῶν ἄκρων δέ, ἅτινα ἀμφοτέρωθεν εἶναι ἀνοικτά, τὸ μὲν εἶναι ῥαμφοειδές, τὸ δ' ἕτερον εὐθὺ ἀποκεκομμένον· τὸ εὐθὺ τοῦτο ἄκρον φέρει σχεδὸν πάντοτε δύο ἀντιστοιχοῦντα τρήματα, ἅτινα ἐχρησίμευον βεβαίως ὅπως στερεώνηται ἐν αὐτῷ πῶμα, πιθανῶς ξύλινον ὡς τὸ πολὺ· ἀνεκαλύφθησαν ὅμως καὶ τρία λίθινα πῶματα (ἐν τούτων πίν. 10, 4) φέροντα καὶ ταῦτα τρήμα ἀνάλογον πρὸς τὰ τῶν σωλήνων. Ἡ ἐπιφάνεια τῶν σωλήνων, ἐξαιρουμένων ὀλίγων, κοσμεῖται δι' ἐγγαράκτων ποικιλμάτων, ἅτινα εἶναι ὅμοια ἢ πρὸς τὰ τῶν δύο δημοσιευομένων ἢ πρὸς τὰ τοῦ εὐθέως σωλήνος πίν. 10, 5, ἑνδεκα δ' ἐξ αὐτῶν σώζουσιν ἐντὸς λείψανα ἢ ἴχνη τοῦ αὐτοῦ κυανοῦ χρώματος, ὅπερ, ὡς εἶδομεν, καὶ ἐν τισὶ μαρμαρίνοις φιαλίδιοις ὑπῆρχεν. Ἄλλο χρῶμα δὲν παρετήρησα ἐν αὐτοῖς, βῶλους ὅμως χρώματος ἐρυθροῦ εὔρον ἐν τρισὶν τάφοις. Ἄγνωσθ, ἐὰν καὶ τὸ κυανοῦν χρῶμα μετεχειρίζοντο, ὅπως τὸ ἐρυθρόν, πρὸς κόσμησιν τοῦ προσώπου ἢ καὶ ἄλλων μερῶν τοῦ σώματος.

Ὁ εὐθύς ὀστεινὸς σωλήν πίν. 10, 5 ἔχει ὡσαύτως δύο ἀντικείμενα τρήματα εἰς τὸ ἕτερον τῶν ἄκρων του, ἴσως ὅμως ἐχρησίμευον οὗτος ὡς λαβὴ ἐργαλείου τινός. Οἱ σωλήνες πάντες εἶναι κατεσκευασμένοι οὐχὶ ἐξ ἐλέφαντος, ἀλλ' ἐκ κοινοῦ ὀστοῦ, τὸ αὐτὸ δὲ ἴσως ἰσχύει καὶ περὶ τῶν καρφίδων.

Τα λοιπὰ κτερίσματα πλὴν τῶν μνημονευθέντων δὲν εἶναι πολλὰ. Ἐν τάφῳ 453 ἀνεκαλύφθησαν δύο χαλκᾶ ἄγκιστρα (πίν. 10, ἀρ. 38, 39), ἐφ' ὧν σώζονται λείψανα κλωστῆς, δι' ἧς περιειλιγμένα ὄντα κατετέθησαν εἰς τὸν τάφον. Ἡ ἀρχαϊκότης αὐτῶν καταφαίνεται ἐκ τούτου, ὅτι στεροῦνται τοῦ ὄγκου, ὅστις κωλύει τὸν συλληφθέντα ἰχθὺν ἀπὸ τοῦ νὰ ἐξολισθήσῃ. Ἐν τάφῳ 264 εὑρέθη τὸ σφηνοειδὲς ἐργαλεῖον πίν. 10, 44, τὸ ὅποιον εἶναι τεθραυσμένον ἄνω, ἐν δὲ τάφῳ 468 εὑρέθησαν

σφενδόνη δακτυλίου οστρείνου (πίν. 10, 8), τεμάχιον ἐκ τοῦ κύκλου ἄλλου ὁμοίου δακτυλίου, ἐξ λίθιναι ψῆφοι (αἱ τέσσαρες ἀπεικ. πίν. 10 ἀρ. 23-26) καὶ δέκα μικρὰ ὄστρακα (ἐπιπτύγματα πορφύρας, opercula τοῦ *murex brandaris*) τετρημένα πρὸς ὄρμον. Καὶ ἐν τάφ. 205 εὐρέθησαν πολλὰ κογχύλια (τοῦ εἶδους *dentalium elephantinum* L.) χρησιμεύοντα πιθανῶς εἰς ὄρμον, ὡσαύτως δ' ἐν τάφω 343 ἄλλα μικρὰ κογχύλια (*littorina littorea* L.). Ἐν γένει ὅμως φαίνεται ὅτι ἐν Σύρῳ δὲν συνειθίζοντο πολὺ οἱ ὄρμοι καὶ τὰ τοιαῦτα κοσμήματα, διότι εἶναι παράδοξον ὅτι μόνον ἐν ἐνὶ τάφῳ εὐρέθησαν λίθιναι ψῆφοι, ἐνῶ ἐν Πάρῳ καὶ ταῖς παρ' αὐτὴν νήσοις ἦσαν τόσον συχναί.

Πήλινα σφονδύλια ἀνεκαλύφθησαν δύο ἐντὸς δύο τάφων, ὧν τὸ ἐν (πίν. 10, 6, τάφ. 467) μετ' ἐγγαγραμάτων, τὸ ἄλλο ἀπλοῦν. Τὸ σφονδύλιον πίν. 10, 7 δὲν εὐρέθη ἐν τάφῳ, ἀλλ' ἐν τῇ θέσει τῆς περὶ τὴν Χαλανδριανὴν πολίχνης.

Ἵπολείπεται ν' ἀναφέρω ἔτι, ὅτι ἐν τισὶ τάφοις ἀνεκαλύφθησαν καὶ λείψανα τροφῶν βεβαίως, ἧτοι ἐντὸς ἐνὸς τάφου ἐν φιάλῃ πηλίνῃ μία πεταλὶς (*patella vulgata* L.) καὶ ἐν κυπέλλῳ πηλίνῳ ἐν ὄστρεον (*ostrea edulis* L.), ἐντὸς ἄλλου τάφου μία πεταλὶς καὶ εἷς κοχλίας θαλάσσης, ἐντὸς τεσσάρων ἄλλων μία πεταλὶς ἐν ἐκάστῳ, ἐν ἄλλῳ σιαγῶν προβάτου, ἐν ἄλλῳ μόνον ὀδόντες προβάτου, ἐν ἄλλῳ σπόνδυλος ζώου καὶ ἐντὸς τριῶν ἄλλων τρία διάφορα κογχύλια (*cassis glauca* Lamarek, *Area Noe* L. καὶ *triton tritonis* L.). Ἐκ τῶν δώδεκα τούτων τάφων οἱ ἐννέα εἶχον θαλάσσια ζῶα, ἐπειδὴ ὅμως μία πεταλὶς ἢ ἐν κογχύλιον δὲν δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ἀληθῶς ὡς δεῖπνον, φαίνεται ὅτι μόνον συμβολικὴν ἔνοιαν εἶχον.

Ἐὰν παρεξετάσωμεν τὰ κτερίσματα τῶν τάφων τῆς Σύρου καὶ τὰ τῶν ἄλλων νήσων, περὶ ὧν πέρυσιν ἐπραγματεύθημεν ἐνταῦθα, θὰ ἴδωμεν ἀμέσως ὅτι τὰ μὲν πλεῖστα τῶν γενικῶν χαρακτηριστικῶν εἶναι τὰ αὐτά, ὅτι ὅμως ἐν τοῖς καθ' ἕκαστον ὑπάρχει μεγάλη πρόοδος, ἧτις καὶ ἐν ἄλλοις εἶναι καταφανὴς καὶ οὐχ ἥττον ἐν τῇ κεραμεικῇ· ἐκ τούτου πρόδηλον εἶναι ὅτι, ὡς εἶπομεν καὶ ἀνωτέρω, ἡ κυκλαδικὴ ἐποχὴ πρέπει νὰ διαιρεθῇ εἰς δύο περιόδους, ἀρχαιότεραν καὶ νεωτέραν. Κατὰ

τὴν πρώτην ἡ κεραμεικὴ εἶναι πολὺ ἀρχαικώτερα καὶ μεταχειρίζεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐγγράρακτα κοσμήματα, σπανιώτερον δ' ἐντυπα· κατὰ τὴν δευτέραν ἐπικρατοῦσι τὰ ἐντυπα πανταχοῦ, ὅπου ἡ χρῆσις αὐτῶν εἶναι δυνατὴ, πρὸς τούτοις ὅμως εἰσάγεται καὶ ὁ μέγας νεωτερισμὸς τῶν γραπτῶν κοσμημάτων. Τὸ τεχνικὸν μέρος βελτιοῦται ὡσαύτως πολὺ, ἂν καὶ εἶδη τινὰ ἀγγείων, ὡς αἱ κοινὰ φιάλαι καὶ τὰ ποτήρια πίν. 9, 17 ἐξακολουθοῦσι κατασκευαζόμενα καθ' ὃν τρόπον καὶ ἐν τῇ ἀρχαιότερᾳ περιόδῳ (ἴδε σ. 85)· ἐκ τῶν σχημάτων δὲ τῶν ἀρχαιότερων ἀγγείων ἄλλα διατηροῦνται ἀπαράλλακτα, ἄλλα μεταρρυθμίζονται ἐπὶ τὸ κομψότερον καὶ ἄλλα ἐξαφανίζονται, ἀντ' αὐτῶν δ' ἀναφαίνονται νέα. Παραδόξως ὅμως, ἐνῶ ἡ πρόοδος ἐν ἄλλοις εἶναι τόσον κατάδηλος, τῆς χρήσεως τοῦ κεραμικοῦ τροχοῦ, οὗ ἔχνη εὔρομεν ἐν Ἀμοργῷ, οὐδ' ἡ ἐλαχίστη ἀναμφίλογος ἔνδειξις ἀνεκαλύφθη ἐν Σύρῳ· ἀπ' ἐναντίας τὰ πλεῖστα καὶ αὐτῶν τῶν γραπτῶν ἀγγείων εἶναι καταδήλως χειροποίητα. Τὰ μαρμάρινα ἀγγεῖα εἶναι ἐπίσης κοινὰ ἀμφοτέραις ταῖς περιόδοις, σχήματά τινα ὅμως ἐξαφανίζονται πάλιν, ἰδίως τὰ ἐν τῷ καθημερινῷ βίῳ ὅλως ἄχρηστα βαρέα δοχεῖα (Ἐφημ. Ἀρχ. 1898 πίν. 10, 16 καὶ σ. 185). Κοινὰ εἶναι πρὸς τούτοις καὶ τὰ μαρμάρινα εἰδώλια, τὰ τε ἄμορφα καὶ τὰ τελειότερα, ἀπαντῶσιν ὅμως ἐν τῇ νεωτέρᾳ περιόδῳ πολὺ σπανιώτερον.

Ἡ αὐτὴ χρονικὴ διαφορὰ ἐξάγεται καὶ ἐκ τῆς παραβολῆς τῶν νεκροταφείων· διότι εἶδομεν ὅτι ἐν Ἀμοργῷ, Πάρῳ, Ἀντιπάρῳ καὶ Δεσποτικῷ τὰ νεκροταφεῖα εἶναι πολλὰ, σύγκεινται ὅμως ἐξ ὀλίγων τάφων ἕκαστον, τὸ πολὺ ἐκ τινῶν δεκάδων. Ἐκ τούτου εἰκάσαμεν ὅτι ὁ λαὸς κατῴκει διεσπαρμένος εἰς μικροὺς συνοικισμοὺς κειμένους μᾶλλον ἢ ἥττον μακρὰν ἀλλήλων. Τούναντίον ἐν Χαλανδριανῇ ἔχομεν ἐν μέγα νεκροταφεῖον, τὸ ὅποιον ἂν καὶ ἐπὶ πολλὰ ἔτη ὑπέστη καταστροφὰς ἐκ τῆς ἐμφυτεύσεως ἀμπέλων καὶ τῆς ἄλλης καλλιέργειας καὶ ἐκ λαθραίων ἀνασκαφῶν, ὅμως πάλιν ἐνέκρυπτεν ὑπερπεντακοσίους τάφους. Τὸ νεκροταφεῖον τοῦτο ἀπετελεῖτο μὲν ἐκ συστάδων, ἀνῆκεν ὅμως ἀνατιρρήτως ὅλον εἰς μίαν μόνην κόμην, ἧτις ἔκειτο περὶ τὴν ἐκκλησίαν τῆς Χαλανδριανῆς. Πλὴν ταύτης ὑπῆρχον ἐν Σύρῳ κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους

παρὰ μὲν τὸν ὄρμον τοῦ Ἀγ. Λουκᾶ χωρίον πολὺ μικρότερον, ἐν δὲ τῇ θέσει Πήδημα συνοικισμὸς ἐξ ὀλίγων ἴσως κατοικιῶν· εἰς τὰ νοτιώτερα τῆς νήσου μέρη ἐγὼ οὐδὲν βέβαιον ἔχον τοῦ κυκλαδικοῦ πολιτισμοῦ εὔρον, ἀν καὶ κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους τὰ μέρη ταῦτα ἦσαν, ὡς φαίνεται, μᾶλλον κατμνημένα τῶν βορειότερων¹, ὅπως καὶ σήμερον συμβαίνει. Οὐχ ἦσαν ὅμως, ἐὰν ὑπῆρχεν αὐτόθι κώμη μεγάλη ὡς ἡ ἐν Χαλανδριανῇ, θ' ἀνεκαλύπτοντο, ὑποθέτω, ἕως τῶρα τεκμήρια τῆς ὑπάρξεως αὐτῆς. Ὡστε ὅσον σήμερον ἐκ τῶν πραγμάτων ἐξάγεται, ἡ ἐν Χαλανδριανῇ κώμη ἦτο ἡ κυριώτερα ὄλης τῆς νήσου, ἡ κατ' ἐξοχὴν πόλις αὐτῆς, θὰ ἴδωμεν δὲ κατωτέρω ὅτι ἡ πόλις αὕτη εἶχε καὶ ἀκρόπολιν ὀχυράν². Ταῦτα ὅμως, ἡ συγκέντρωσις δηλ. τοῦ πλείστου μέρους τοῦ πληθυσμοῦ εἰς μίαν πόλιν, ἀφ' ἧς πιθανώτατα ἐξηρτῶντο αἱ μικρότεραι κῶμαι καὶ αἱ σποράδην κατοικίαι, καὶ ἡ ὀχύρωσις ἀκροπόλεως χρησιμεύουσης ὡς καταφύγιον ἐν καιρῷ ἀνάγκης, τεκμηριούσιν ἱκανῶς ἰσχυράν πολιτικὴν σύνταξιν, ἧς οὐδὲν ἔχον παρετηρήσαμεν ἐν ταῖς ἄλλαις νήσοις.

Ὁ πολιτισμὸς τῆς Σύρου διαφέρει ἀπὸ τοῦ τῆς Πάρου οὐχὶ κατ' οὐσίαν, ἀλλὰ μᾶλλον κατὰ τὸν βαθμὸν τῆς ἀναπτύξεως, δυνατὸν δὲ εἶναι ἡ ἀνάπτυξις αὕτη νὰ ὀφείληται ἀπλῶς καὶ μόνον εἰς τὴν φυσικὴν πρόοδον τοῦ κοινωνικοῦ καὶ πολιτικοῦ βίου τῶν νησιωτῶν καὶ εἰς τὴν μετὰ ταύτης συμβαδίζουσαν πρόοδον τῆς τέχνης. Ὑπάρχει ὅμως καὶ τις διαφορὰ, ἧτις ἴσως δὲν ἐξηγεῖται εὐκόλως ἐκ τῆς αὐτῆς φυσικῆς προόδου, αὕτη δ' εἶναι ἡ τοῦ σχήματος τῶν τάφων. Οἱ τάφοι τῆς Σύρου ἀπομιμοῦνται προφανῶς οἰκήματα πραγματικά (ἴδε σ. 83), τοιαύτην δὲ σημασίαν δὲν δυνάμεθα ν' ἀποδώσωμεν εἰς τὸ σχῆμα τῶν τάφων τῶν περὶ τὴν Πάρου νήσων, ἀν καὶ πολλάκις καὶ ἐκεῖνων ἡ προσθία πλευρὰ φράσσεται διὰ τοίχου κτιζομένου μετὰ τὴν

ἐνταφίασιν· πλὴν τούτου βέβαιον εἶναι, ὅτι ἐν ἄλλαις νήσοις τὸ ἀρχαιότερον σχῆμα διετηρήθη καὶ ἐν τῇ νεωτέρᾳ περιόδῳ¹. Ἀφ' ἑτέρου δὲ τὸ σχῆμα τῶν τάφων τῆς Σύρου, παραβλεπομένου τοῦ μεγέθους, ὁμοιάζει τόσον πολὺ πρὸς τὸ τῶν θολωτῶν καὶ μυκηναϊκῶν τάφων, ὥστε ἡ ὁμοιότης δὲν φαίνεται τυχαία· καὶ τῷ ὄντι, ἐὰν οἱ Σύριοι, ἀντὶ νὰ θάπτωσιν ἕκαστον νεκρὸν χωριστά, ἀπεφάσιζον νὰ κατασκευάζωσι τάφους οἰκογενειακοὺς, βεβαίως μικρὰ ἢ οὐδεμία διαφορὰ θὰ ὑπῆρχε μεταξὺ τῶν τάφων τούτων καὶ τῶν μυκηναϊκῶν. Δὲν εἶναι λοιπὸν ἀπίθανον νὰ ὑπάρχη μεταξὺ τῶν Συρίων καὶ τῶν μυκηναϊκῶν λαῶν στενοτέρα φυλετικὴ συγγένεια ἢ μεταξὺ τῶν Συρίων καὶ τῶν κατοίκων τῆς Πάρου καὶ τῶν περὶ αὐτὴν νήσων. Βεβαίως εἶναι πρόωρον νὰ θέτωμεν τοιαῦτα ζητήματα, προσθέτω ὅμως ὅτι κατὰ τὸν διευθυντὴν τοῦ ἀνθρωπολογικοῦ μουσείου Κλῶνα Στέφανον ὁ δεσπότης τῶν κρανίων, ἅτινα ἐκ Σύρου ἐκόμισα, εἶναι ὅλως διάφορος τοῦ τύπου τῶν κρανίων τῆς Πάρου.

Μεταξὺ τῶν ἐκ τῶν τάφων κτερισμάτων ἄξια ἰδιαιτέρας μνείας εἶναι τὰ ἀποδεικνύοντα ἀμέσους σχέσεις πρὸς τὴν Τροίαν· οὕτω οἱ ὀστέιναι σωληνες, ὧν δύο ἀπεικ. πίν. 10 ἀρ. 2 καὶ 3, εἶναι ἀκριβῶς ὅμοιοι τῷ ἐκ Τροίας παρὰ Schliemann, Ilios (ἔκδ. γαλ.) εἰκ. 577, ὡσαύτως τὸ πῆλινον σφονδύλιον πίν. 10, 6 εἶναι αὐτὸ τοῦτε τρωικόν, ἡ ἀργυρᾶ καρφίς πίν. 10, 10 ὑπενθυμίζει τὴν ἐν Ilios εἰκ. 898 χρυσῆν, ἡ δὲ χαλκῆ πίν. 10, 15 εἶναι ὅμοια τῇ Ilios εἰκ. 912 καὶ ἡ ὀστεῖνη πίν. 10, 13 τῇ Ilios εἰκ. 1511. Ἐκ τῶν ἀγγείων δὲ παραβλητέα εἶναι ἡ πυξίς πίν. 8, ἀρ. 11. 11^a πρὸς τὰς Ilios εἰκ. 303. 304 καὶ εἰκ. 451. 451^a καὶ τὰ δύο ἐκ τοῦ μεμονωμένου τάφου ἐν Ἀγ. Λουκᾶ ἀγγεῖα πίν. 9, ἀρ. 6 καὶ 27 πρὸς τὰ Ilios εἰκ. 1494 καὶ 1487 περίπου. Ἀνάλογα εὐρήματα, μεταξὺ τῶν ὁποίων προεξέχουσι δύο μῆτραι καὶ ἐν δέπας ἀμφικύπελλον, ἐγένοντο ἐν τῇ ἀκροπόλει τῆς Χαλανδριανῆς. Πρὸς τὰς σχέσεις δὲ ταύτας μετὰ τῶν

¹ Τὸ ὄνομα Γαλησσᾶς τῆς εἰς τὰ δυτικὰ τῆς νήσου παραλίας θέσεως εἶναι ἀναμφιβόλως ὄνομα ἀρχαίας πόλεως, ὡς ἀπέδειξεν ἤδη ὁ Κλῶν Στέφανος (Ἐπιγραφαὶ τῆς νήσου Σύρου σ. 68 κέξ.), τὰ δ' ἐρείπια αὐτῆς νομίζω ὅτι εὔρον ἐγὼ ἐπὶ τοῦ παρὰ τὴν θάλασσαν μεταξὺ δύο ὄρμίσκων κειμένου λόγου τῆς Ἀγίας Πακοῦς (Παναγίας Ἐπηχοῦ).

² Καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους ἡ Σύρος μίαν μόνην πόλιν εἶχεν, ὅπως καὶ ἄλλαι νῆσοι, οἱ δὲ κάτοικοι αὐτῆς ἀνήρχοντο τὸ 1771 κατὰ τὸν Pasch van Krienen εἰς χιλίας ψυχάς (Ross, Reisen auf den Inseln des gr. Meeres, I, σ. 7). Ἀνάλογον περίπου δυνάμεθα νὰ φαντασθῶμεν τὸν πληθυσμὸν καὶ κατὰ τὴν κυκλαδικὴν ἐποχὴν.

¹ Ἴδε ἀνωτ. σ. 75 τάφους 142 καὶ 143 τῆς Σίφνου. Καὶ ἐν τῷ ἀνωτέρῳ ὀρόφῳ τοῦ διπλοῦ τάφου 126 τοῦ Δεσποτικοῦ (Ἐφημ. Ἀρχ. 1898 σ. 163) φαίνεται ὅτι ἡ ὑστερωτέρα ἐνταφίσις ἐγένετο κατὰ τὴν νεωτέραν περίοδον τοῦ κυκλαδικοῦ πολιτισμοῦ, διότι ἡ ἐν αὐτῷ ἀνακαλυφθεῖσα βελὸν εἶναι ἐντελῶς ὅμοια ταῖς ἐκ Σύρου, ὧν δείγμα ἀπεικ. πίν. 10, 20· ὥστε τὰ ἐν τῷ τάφῳ ἐκεῖνῳ μέλανα χρώματα προήρχοντο βεβαίως οὐχὶ ἐκ καύσεως νεκροῦ.

ἀκτῶν τῆς Μ. Ἀσίας συμφωνεῖ καὶ ἡ ἐπὶ τῶν τηγανοειδῶν σκευῶν ἀπεικόνισις τῶν πλοίων, ἅτινα μαρτυροῦσιν ὅτι οἱ Σύριοι ἠσχολοῦντο εἰς τὴν ναυτιλίαν.

Ὅπως δυνήθῃ ὁ ἀναγνώστης νὰ σχηματίσῃ ἰδέαν καὶ περὶ τοῦ συνόλου τῶν κτερισμάτων, ἅτινα ἀπαντῶσιν ἐν ἐνὶ τάφῳ, πρὸς δὲ καὶ περὶ τῆς θέσεώς των ἐν αὐτῷ, θεωρῶ ἀναγκαῖον νὰ παραθέσω σύντομον περιγραφὴν ἢ μᾶλλον ἀπαρίθμησιν πάντων τῶν ἐν τισιν ἐκ τῶν σπουδαιότερων τάφων ἀνακαλυφθέντων πραγμάτων.

Τάφ. 157. Ἐλλειψοειδῆς περίπου, διαμ. 100 καὶ 130. Ὁ νεκρὸς κατακεκλιμένος ἐπὶ τῆς δεξιᾶς πλευρᾶς· πρὸ τοῦ κρανίου τὸ μετὰ γραπτῶν κοσμημάτων κύπελλον πίν. 8, 6 καὶ φιάλη πηλίνη κοινή.

Τάφ. 166. Κάτω μέχρις ὕψους 0,25 ἢ 0,30 μ. σχεδὸν τετράγωνος, ὑψηλότερον στρογγύλος· διαστ. 135 X 100 X (βάθος) 70. Ὁ νεκρὸς ἐπὶ τῆς δεξ. πλευρᾶς, πρὸ τῶν χειρῶν λίθος πλακωτός, ἄλλος δὲ πρὸ τῶν σκελῶν. Πρὸ τοῦ κρανίου πρόχους μετὰ γραπτῶν κοσμημάτων ὁμοίων τῆ πίν. 8, 10, πυξίς ὁμοία τῆ πίν. 8, 7 πλὴν τῶν ὠτίων καὶ τοῦ πώματος, ὅπερ εἶναι λίθινον, καὶ ἄλλη σφαιρική πυξίς μέλαινα.

Τάφ. 172. Στρογγύλος, διαμ. 105 ἕως 115. Ὁ νεκρὸς πιθανῶς ἐπὶ τῆς ἀρ. πλευρᾶς· πρὸ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ἐν σωρῷ σκεῦος τηγανοειδές, τὸ δοχεῖον μετ' ἐγχαράκτων κοσμημάτων πίν. 9, 19, μικρὸν πήλινον κύπελλον, μικρὰ σφαιρική πυξίς καὶ ποτήριον μετ' ἐντύπου πλέγματος.

Τάφ. 174. Στρογγύλος, διαμ. 130 ἕως 145, βάθος 90. Ὁ νεκρὸς ἐπὶ τῆς ἀρ. πλευρᾶς, τὸ κρανίον ἐπὶ λίθου πλακωτοῦ ἀντὶ προσκεφαλαίου, ἄλλοι δύο λίθοι πρὸ τῶν χειρῶν καὶ τῶν σκελῶν. Πρὸ τῆς κεφαλῆς κύπελλον μαρμάρινον, ὀπίσω δ' αὐτῆς τὸ τηγανοειδές σκεῦος εἰκ. 11 καὶ 11α, πήλινον κύπελλον, πρόχους λίαν κολοβὴ καὶ ὁ σωλὴν πίν. 10, 3.

Τάφ. 179. Τετράπλευρος, μήκ. 122, πλ. 68. Παρὰ τὴν δεξ. προσθίαν γωνίαν δοχεῖον μετ' ἐγχαράκτων κοσμημάτων, μαρμάρινον φιαλίδιον, σπάθη, βελόνη, ὀπεύς, κτεῖς θαλάσσης.

Τάφ. 186. Τετράπλευρος, μήκ. 122, πλ. 82,

βάθ. 60. Ὁ νεκρὸς ἐπὶ τῆς ἀρ. πλευρᾶς· πρὸ τοῦ κρανίου κύπελλον μετὰ γραπτῶν κοσμημάτων ὁμοίων τῷ πίν. 8, 13 καὶ πυξίς σφαιρική μέλαινα, πρὸ τῶν ποδῶν δὲ φιάλη πηλίνη.

Τάφ. 192. Στρογγύλος, διαμ. 135 ἕως 158. Ὅστᾳ δὲν ἐσώζοντο· εἰς ἐν μέρος τοῦ τάφου τρία τετράπλευρα λίθινα πινάκια καὶ λίθινος τριπτήρ, ὀλίγον δὲ περαιτέρω σκεῦος τηγανοειδές (οὗ τμήμα τῆς διακοσμῆσεως ἴδε εἰκ. 13) καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἄλλος λίθινος τριπτήρ καὶ φιάλη λιθίνη περιέχουσα χρῶμα κυανοῦν καὶ δευτέραν μικροτέραν φιάλην πηλίνην· εἰς τὸ ἀπέναντι μέρος τοῦ τάφου τρίτος λίθινος τριπτήρ.

Τάφ. 205. Στρογγύλος, ἐπιμήκης, διαμ. 82 καὶ 122, βάθ. 72. Εἰκὼν τοῦ σκελετοῦ ἐν παρενθέτῳ πίνακι (σ. 88), ἀρ. 3. Ὅπισω τοῦ κρανίου μικρὸν ἐφθαρμένον ἀγγεῖον, ὀλίγον περαιτέρω πρόχους καὶ παρ' αὐτὴν χαλκῆ λαβίς· ἐπὶ τοῦ λαιμοῦ ἡ καρφίς πίν. 10, 17, πρὸ τοῦ προσώπου δὲ πάλιν μικρὸν πήλινον ἀγγεῖον καὶ κογχύλια τοῦ εἶδους *dentalium elephantinum*. Ἄλλα πέντε ἀγγεῖα ἔκειντο τὸ μὲν πρὸ τῆς ἀριστερᾶς χειρός, τὰ δὲ πρὸ τῶν κνημῶν.

Τάφ. 242. Κατεστραμμένος. Εἰς ἐν μέρος αὐτοῦ μαρμάρινον φιαλίδιον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἔκειντο κτεῖς θαλάσσης, χαλκῆ σπάθη καὶ λείψανα χρώματος κυανοῦ, πλησίον δὲ ἄλλο ὅμοιον μαρμάρινον φιαλίδιον καὶ ἐντὸς αὐτοῦ κτεῖς θαλάσσης, σπάθη χαλκῆ καὶ λαβίς χαλκῆ. Ὀλίγον περαιτέρω πήλινον δοχεῖον μετ' ἐγχαράκτων.

Τάφ. 262. Ἀριστερὰ τῆς θύρας δύο πήλιναι φιάλαι, ἡ μία ἐντὸς τῆς ἄλλης, δεξιὰ δὲ σκεῦος τηγανοειδές (τμήμα τῶν σπειρῶν αὐτοῦ εἰκ. 15) καὶ ἐντὸς αὐτοῦ σπάθη χαλκῆ καὶ πῶμα λίθινον (ἴδε πίν. 10, 4)· πλησίον τοῦ τηγανοειδοῦς σκεύους πήλινον μέλαν κύπελλον.

Τάφ. 264. Στρογγύλος, διαμ. 95 ἕως 118. Δεξιὰ τῆς θύρας εὐρέθησαν ἡ πυξίς πίν. 8, 12, ἡ σπάθη πίν. 10, 29, ὁ σφὴν αὐτ. ἀρ. 44, τρεῖς χάλικες χρησιμεύοντες ἀντὶ τριπτήρων, δύο τεμάχια ἐρυθροῦ χρώματος καὶ κύπελλον πήλινον.

Τάφ. 268. Στρογγύλος, κατεστραμμένος. Εὐρέθησαν δύο τηγανοειδῆ σκεῦη, εὐμέγεθες λίθινον πινάκιον, ὁ τριπτήρ εἰκ. 31 καὶ φιάλη πηλίνη.

Τάφ. 271. Στρογγύλος, διαμ. 105 ἕως 133.

Εἰς τὸ δεξιὸν μέρος τοῦ τάφου λείψανα τοῦ κρανίου, πρὸ αὐτοῦ ἢ πυξίς πίν. 8,11, πλησίον δ' αὐτῆς σωλὴν ὀστέινος καμπύλος καὶ παρὰ τοὺς πόδας τοῦ νεκροῦ λεπίς ὀψιανοῦ.

Τάφ. 292. Ἡμικυκλικὸς περίπου, διαστ. 100 ἕως 150. Εἰς τὴν δεξιὰν προσθίαν γωνίαν πυξίς πηλίνη σφαιρική μετὰ γραπτῶν κοσμημάτων, φιάλη πηλίνη, σκευὸς τηγανοειδὲς καὶ ἐντὸς αὐτοῦ ἄλλη πηλίνη φιάλη. Ἡ πυξίς ἔχει δύο τετρημένας ἀποφύσεις ἀντὶ ὠτίων, τὰ δὲ κοσμήματα εἶναι τρίγωνα πεπληρωμένα διὰ παραλλήλων γραμμῶν (πρβ. πίν. 8, 7)· πρὸς τούτοις δ' ἔσω περὶ τὰ χεῖλη ὑπάρχει γραμμὴ τεθλασμένη.

Τάφ. 307. Ἡμικυκλικὸς περίπου, διαστ. 100 ἕως 153. Εἰς τὸ δεξιὸν μέρος λείψανα τοῦ κρανίου· πρὸ αὐτοῦ τρία λίθινα κύπελλα καὶ δύο μαρμάρια γυναικεῖα εἰδώλια ὅμοια περίπου τῶ ἐν Ἄρχ. Ἐφημ. 1898 πίν. 10, 1, ὀπίσω δὲ τῆς κεφαλῆς σκευὸς τηγανοειδὲς καὶ ἐντὸς αὐτοῦ κύπελλον μαρμάρινον καὶ φιάλη πηλίνη. Ἐντὸς τοῦ κυπέλλου ὑπῆρχε σωλὴν ὀστέινος καμπύλος, ἄλλος δ' ὅμοιος ἐντὸς ἐνὸς τῶν πρώτων κυπέλλων καὶ τρίτος πρὸς τὸ μέσον τοῦ τάφου δεξιὰ τῆς λεκάνης.

Τάφ. 322. Στρογγύλος, διαμ. 90 ἕως 102, κατεστραμμένος ἐν μέρει· φαίνεται ὅτι δὲν εἶχεν εἴσοδον. Ὁ νεκρὸς κατακεκλιμένος ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς πλευρᾶς, πρὸ τῆς κεφαλῆς σκευὸς τηγανοειδὲς, ὑπ' αὐτὸ δ' ὀστέων δακτύλων τῆς χειρός· παρὰ τοὺς πόδας πινάκιον λίθινον, τριπτῆρ, κύπελλον μαρμάρινον μετὰ προχοῆς (πρβ. εἰκ. 27), φιάλη πηλίνη, σπάθη χαλκῆ, δύο τεμάχια λεπίδος ὀψιανοῦ.

Τάφ. 338. Τετράπλευρος. Ὁ νεκρὸς κατακεκλιμένος ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς πλευρᾶς· πρὸ τῆς κεφαλῆς δύο τηγανοειδῆ σκευή, ἐπ' αὐτῶν πυξίς σφαιρική καὶ πλησίον φιάλη μαρμαρίνη· μεταξὺ δὲ τῶν ἄκρων ποδῶν καὶ τῆς ἀριστερᾶς τοῦ τάφου πλευρᾶς τρεῖς ἄλλαι μαρμαρίναι φιάλαι, ἢ λαβίς πίν. 10, 40, σπάθη χαλκῆ, δύο καμπύλοι ὀστέινοι σωλῆνες, ἐν μικρὸν ὅλως ἐφθαρμένον πήλινον ἀγγεῖον καὶ οἱ δύο μικροὶ λίθινοι τριπτῆρες πίν. 10, ἀρ. 35. 36. Πρὸ τῆς θύρας δὲ τοῦ τάφου εὐρέθη δοχεῖον μετ' ἐγγαράκτων κοσμημάτων.

Τάφ. 345. Τὴν κάτωφιν καὶ τομὴν τοῦ τάφου τούτου δρᾶ ἄνωτ. εἰκ. 10 (πρβ. καὶ σ. 81, σημ.

1), τὴν δὲ πρόσοφιν πίν. 7, 4. Ὁ πυθμὴν τούτου κατ' ἐξαιρέσιν ἦτο ἐπεστρωμένος διὰ πλακῶν, ἐφ' ὧν ἔκειτο ὁ νεκρὸς κατακεκλιμένος ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς πλευρᾶς καὶ βλέπων οὐχὶ πρὸς τὴν θύραν τοῦ τάφου, ἀλλὰ πρὸς τὸν ἀπέναντι αὐτῆς τοῖχον. Ὅπισω τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ εὐρέθησαν τὸ μετ' ἐγγαράκτων καὶ ἐντύπων κοσμημάτων δοχεῖον πίν. 8, 1, τεμάχια ἄλλου ὁμοίου πιθανῶς δοχείου ἀλλὰ μικροτέρου καὶ ἄνευ κοσμημάτων, μαρμάρινον φιαλίδιον, μαρμάρινον γυναικεῖον εἰδώλιον καὶ βαθεῖα λιθίνη εὐμεγέθης φιάλη. Ἡ θύρα τοῦ τάφου εἶχεν ὕψος 0,66, πλάτος δὲ κάτω μὲν 0,56 καὶ ἄνω μόνον 0,36.

Τάφ. 347. Μᾶλλον στρογγύλος, διαστ. 122 × 90. Εἴσοδος δὲν διεκρίνετο. Εἰς τὴν δεξιὰν ὀπισθίαν γωνίαν εὐρέθη τὸ μετὰ προχοῆς ἀγγεῖον πίν. 9, 29, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ὑπῆρχε φιαλίδιον λίθου πρασινωποῦ ἔχον καὶ τοῦτο προχοῆν (λυχνία; ἴδε ἄνωτ. σ. 99)· ἐπὶ τούτων ἔκειτο σκευὸς τηγανοειδὲς, πλησίον δὲ μαρμάρινον κύπελλον. Παρὰ δὲ τὴν δεξ. προσθίαν γωνίαν εὐρέθησαν πινάκιον λίθινον καὶ τριπτῆρ λίθινος.

Τάφ. 351. Κάτοφιν αὐτοῦ ἄνωτ. εἰκ. 8. Πρὸ τῆς εἰσόδου εἶχε καὶ οὗτος πλάτωμα, ὡς ὁ 345 (πρβ. ἄνωτ. σ. 82), ἐπὶ δὲ τῆς ὀπισθίας πλευρᾶς εἰς ὕψος 0,40 ἀπὸ τοῦ πυθμένου ὑπῆρχε κόγχη τετράπλευρος ἔχουσα ὕψος 0,27, πλ. 0,32 καὶ βάθος 0,23. Ὁ νεκρὸς ἦτο κατακεκλιμένος ἐπὶ τῆς ἀριστ. πλευρᾶς· πρὸ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ἔκειτο ποτήριον μετ' ἐντύπου πλέγματος ὑπὸ τὸν πυθμένα καὶ πλησίον φιάλη πηλίνη, ὀπίσω δὲ τῆς κεφαλῆς εὐρέθη δοχεῖον πήλινον μετ' ἐγγαράκτων καὶ ἐντύπων κοσμημάτων καὶ παρὰ τὰ γόνατα λεπίς ὀψιανοῦ. Ἐν τῇ κόγχῃ ὑπῆρχε σκευὸς τηγανοειδὲς, ἐφ' οὗ ἐγγάρακτον τὸ πλοῖον εἰκ. 16, ὑπ' αὐτὸ δ' ἔκειτο κτεῖς θαλάσσης, δύο βελόναι χαλκαῖ καὶ σπάθη χαλκῆ· τέλος ἐντὸς τοῦ τηγανοειδοῦς σκεύους εὐρέθη σωλὴν ὀστέινος καμπύλος.

Τάφ. 355. Τετράπλευρος. Ὁ νεκρὸς ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς πλευρᾶς· πρὸ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ δύο πήλινα δοχεῖα, ὧν τὸ ἕτερον μετὰ βάσεως καὶ κοσμημάτων, ἐν σκευὸς τηγανοειδὲς, τρία μαρμάρια φιαλίδια, ἐντὸς ἐνὸς τῶν ὁποίων σώζονται λείψανα κυανοῦ χρώματος, κύπελλον μαρμάρινον, κτεῖς θαλάσσης, χαλκῆ λαβίς, σπάθη, ἢ ὀστέινη καρφίς

μετά κεφαλῆς πτηνομόρφου πίν. 10, 13, σωλὴν ὀστέινος, λεπὶς ὀψιανοῦ καὶ τέλος τεμάχια ἄλλου πηλίνου ἀγγείου, πιθανῶς πάλιν δοχείου μετὰ κοσμημάτων.

Τάφ. 356. Κάτοψις αὐτοῦ ἄνωτ. εἰκ. 7. Πρὸ τῆς εἰσόδου πλάτωμα ὡς ἀρχὴ δρόμου. Ὁ νεκρὸς ἐπὶ τῆς ἀριστ. πλευρᾶς· πρὸ τοῦ κρανίου αὐτοῦ πήλινον δοχεῖον μετ' ἐγχαρακτῶν καὶ ἐντύπων κοσμημάτων, μαρμάρινον φιαλίδιον καὶ λεπὶς ὀψιανοῦ· ὀπίσω τοῦ κρανίου φιάλη πηλίνη, σκευὸς τηγανοειδές, ἐφ' οὗ ἐγχάρακτον τὸ πλοῖον εἰκ. 21, πινάκιον λίθινον καὶ τριπτῆρ'· παρὰ τοὺς πόδας φιαλίδιον μαρμάρινον, ἐν ᾧ ἴχνη χρώματος ἐρυθροῦ, κτεῖς θαλάσσης, λαβὶς χαλκῆ, σωλὴν ὀστέινος καμπύλος, ἐν ᾧ ἴχνη χρώματος κυανοῦ, ὁ εὐθύς σωλὴν πίν. 10, 5 καὶ παρ' αὐτὸν σπάθη χαλκῆ, πρὸς τούτοις καρφὶς ὀστεῖνη μετὰ κεφαλῆς πτηνομόρφου, δύο τεμάχια ὀστοῦ ἴσως ἐξ ἄλλης καρφίδος καὶ δύο βῶλοι χρώματος ἐρυθροῦ.

Τάφ. 359. Τετράπλευρος, μήκους 120, πλ. 85. Ἐν τῇ δεξιᾷ προσθίᾳ γωνίᾳ δοχεῖον πήλινον μετ' ἐντύπων καὶ ἐγχαρακτῶν κοσμημάτων καὶ μαρμάρινον φιαλίδιον, πρὸς δὲ τὴν δεξιάν ὀπισθίαν γωνίαν σωλὴν ὀστέινος καμπύλος, τεμάχιον καρφίδος ὀστεῖνης μετὰ κεφαλῆς πτηνομόρφου, κτεῖς θαλάσσης καὶ ἡ σπάθη πίν. 10, 33, ἡ μόνη ἣτις σώζει καὶ τὴν λαβὴν ὀστεῖνην οὖσαν.

Τάφ. 361. Στρογγύλος, ἀλλ' ἀκνόνιστος, διαστ. 125 πρὸς 100 περίπου. Δεξιὰ τῆς εἰσόδου φιάλη πηλίνη βαθεῖα μετὰ προχοῆς (σχήματος ὡς περίπου Ἄρχ. Ἐφημ. 1898 πίν. 9, 7) καὶ δύο ποτήρια μετ' ἐντύπων φύλλων ὑπὸ τὸν πυθμένα· ἀριστερὰ τῆς εἰσόδου ἡ καρφὶς πίν. 10, 19, κρίκοι τινὲς ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ἄλλης καρφίδος ὁμοίας τῇ πίν. 10 ἀρ. 18 ἢ 21, καὶ τεμάχια σωλῆνος ὀστείνου καμπύλου, πρὸς τὸ μέσον δὲ τοῦ τάφου λεπὶς ὀψιανοῦ. Πλὴν τούτων εὐρέθησαν καθ' ὅλον τὸν τάφον διεσπαρμένα πλεῖστα τεμάχια ἀγγείων πηλοῦ μέλανος καὶ ἐρυθροῦ, ἅτινα ἴσως προήρχοντο ἐξ ἀρχαιοτέρας ἐνταφιάσεως.

Τάφ. 371. Στρογγύλος, κατεστραμμένος. Εὐρέθησαν πρόχους μέλαινα ὅλως ἐφθαρμένη, κύπελλον πήλινον φέρον γραπτὰ κοσμήματα (τόξα περὶ τὴν βάσιν καὶ γραμμὰς ἔσω καὶ ἔξω περὶ τὰ χεῖλη), λεπὶς ὀψιανοῦ, πεταλὶς καὶ κογχίλιας θαλάσσιος.

Τάφ. 374. Στρογγύλος. Ἀριστερὰ τῆς εἰσόδου δοχεῖον πήλινον ἄνευ κοσμημάτων, δεξιὰ δ' αὐτῆς τρεῖς λίθιναι φιάλαι, ὧν ἡ μία λίθου πρασίνου μετὰ προχοῆς (λυχνία;), λιθίνη σφαιρική πυξὶς μετὰ πώματος, κύπελλον μαρμάρινον, μικρὰ πηλίνη φιάλη μετὰ βάσεως ταπεινῆς (σχ. πίν. 9, 28), ἐν ἄλλο μικρὸν πήλινον ἀγγεῖον ἐφθαρμένον καὶ τέλος ἡ πρόχους μετὰ γραπτῶν κοσμημάτων πίν. 8, 10.

Τάφ. 408. Τετράπλευρος, διαστ. 127 πρὸς 80. Παρὰ τὴν δεξιάν πλευρὰν τοῦ τάφου ἡ μετὰ γραπτῶν κοσμημάτων πυξὶς πίν. 8, 7, σκευὸς τηγανοειδές, πρόχους μέλαινα ἐφθαρμένη, δύο μαρμάριναι φιάλαι, μικρὸν μαρμάρινον κύπελλον, τὸ μετ' ἐγχαρακτῶν κοσμημάτων λίθινον ἀγγεῖον πίν. 8, 2, λαβὶς χαλκῆ, σπάθη χαλκῆ, κτεῖς θαλάσσης καὶ λεπὶς ὀψιανοῦ.

Τάφ. 415. Τετράγωνος περίπου, μῆκος πλευρᾶς 56. Εἰς τὴν ἀριστερὰν πλευρὰν τοῦ τάφου πυξὶς μέλαινα σφαιρική καὶ τὸ ἄμορφον μαρμάρινον εἰδῶλιον εἰκ. 30.

Τάφ. 447. Τετράπλευρος, διαστ. 105 πρὸς 140. Λεῖψανα κρανίου εἰς τὴν δεξιάν προσθίαν γωνίαν καὶ πλησίον τεμάχια πηλίνης φιάλης εὐμεγέθους, εἰς δὲ τὴν δεξιάν ὀπισθίαν γωνίαν ἄλλη πηλίνη φιάλη, ἀγγεῖον πήλινον σφαιρικόν, ἡ σπάθη πίν. 10, 32 καὶ γυναικεῖον μαρμάρινον εἰδῶλιον ὅμοιον περίπου τῷ Ἄρχ. Ἐφημ. 1898, πίν. 10, 1.

Τάφ. 468. Τετράπλευρος, διαστ. 138 πρὸς 82. Εἰς τὴν δεξιάν προσθίαν γωνίαν ὀπεὺς χαλκοῦς (σχ. ὡς πίν. 10, 9), πινάκιον λίθινον, χάλιξ ἀντὶ τριπτῆρος καὶ ποτήριον ἔχον φύλλον ἐντυπον ὑπὸ τὸν πυθμένα· ἐν τῷ τοίχῳ δὲ τῆς δεξιᾶς πλευρᾶς τοῦ τάφου ἀνεκαλύφθη κοίλωμα (ἴδε ἄνωτ. σ. 84) μήκους 0,40 καὶ πλ. 0,20 περίπου, ἐν ᾧ ἦσαν κεκρυμμένα δοχεῖον πήλινον μετ' ἐντύπων καὶ ἐγχαρακτῶν κοσμημάτων, δύο κτένες θαλάσσης, τρεῖς χαλκαὶ σπάθαι, ἡ χαλκῆ καρφὶς πίν. 10, 15, μία ἄλλη καρφὶς μετὰ κρίκων παρεμπερῆς τῇ πίν. 10, 18, τρεῖς βελόναι χαλκαῖ, δύο ὀπεῖς, ἐξ λίθιναι ψῆφοι ὄρμου (αἱ τέσσαρες ἀπεικ. πίν. 10 ἀρ. 23-26), τὸ τεμάχιον ὀστείνου δακτυλίου πίν. 10, 8, τεμάχιον ἐκ τοῦ κύκλου ἄλλου ὁμοίου δακτυλίου, τεμάχια σωλῆνος ὀστείνου, δέκα κογχύλια (ἐπιπτύγματα πορφύρας) τετρημένα εἰς ὄρμον καὶ τέλος τὸ μαρμάρινον εἰδῶλιον εἰκ. 29.

Τάφ. 469. Τετράπλευρος, μήκ. 152, πλ. 88. Εἰς τὴν δεξιάν προσθίαν γωνίαν ποτήριον μετ' ἐντύπου φύλλου ὑπὸ τὸν πυθμένα· εἰς τὴν δεξιάν ὀπίσθιαν γωνίαν πινάκιον λίθινον, χάλιξ ἀντὶ τριπτήρου, δοχεῖον πήλινον, κτεῖς θαλάσσης, ἢ σπάθη πίν. 10, 31, ἢ καρφίς πίν. 10, 16, βελόνη καὶ ὀπτεὺς πίν. 10, 9.

Τάφ. 472. Τετράπλευρος, μήκ. 160, πλ. 100. Ὁ νεκρὸς κατακεκλιμένος ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς πλευρᾶς. Πρὸ τοῦ κρανίου τὸ μαρμάρινον ἀγγεῖον εἰκ. 25 καὶ ἐντὸς αὐτοῦ χαλκῆ λαβίς, πλησίον δὲ ἄλλαι τρεῖς λαβίδες, ὧν ἢ μία ἀπεικ. πίν. 10, 42, καὶ σπάθη χαλκῆ· ὀλίγον περαιτέρω δύο λεπίδες ὀψιανοῦ· πρὸ τοῦ στήθους πήλινον δοχεῖον ἄνευ κοσμημάτων καὶ ὑπ' αὐτὸ κτεῖς θαλάσσης, ἄλλο δὲ πήλινον δοχεῖον παρὰ τὰ νῶτα καὶ παρὰ τοὺς πόδας κύπελλον πήλινον, δύο χαλκαῖ βελόλαι καὶ λεπίς ὀψιανοῦ.

3 Δύο ἀκροπόλεις ἐν Σύρω καὶ Σίφνῳ

Ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τῆς φάραγγος, ἧτις ὀρίζει πρὸς δυσμὰς τὴν κλιτὺν τῆς Χαλανδριανῆς καὶ ἐκβάλλει εἰς τὴν Κλεισοῦραν (ἴδε σ. 78), ὑψοῦται λόφος ἀπότομος (ἴδε πίν. 7, 1 τὴν ἀπὸ τῆς Χαλανδριανῆς ὄψιν αὐτοῦ), ὀπίσω δ' αὐτοῦ ἀνέρχεται χωριζόμενον ἀπὸ τοῦ λόφου δι' ἄλλης χαράδρας τὸ ὄρος, ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὁποίου κεῖται τὸ μικρὸν χωρίδιον Ἁγ. Μιχαήλ. Ἡ δευτέρα χαράδρα εἶναι παράλληλος τῇ πρώτῃ καὶ ἐκβάλλει εἰς τὴν θάλασσαν ὀλίγον δυτικώτερον αὐτῆς, ὃ δὲ μετὰ τῶν δύο μεμονωμένους λόφους εἶναι ὑψηλὸς καὶ κρημνώδης τὰς τρεῖς πλευράς, μόνον δ' ἢ βορεία (ἀκριβέστερον βορειοανατολική) κατέρχεται πρὸς τὴν θάλασσαν μετὰ μικροτέρας κλίσεως. Πρὸς δυσμὰς καὶ ἀνατολὰς περατοῦται ἢ πλευρὰ αὕτη, μάλιστα πλησίον τῆς κορυφῆς, εἰς ὀξείας ὄφρυς καταπιπτούσας ἀποτόμως, σχεδὸν καθέτως, πρὸς τὰς δύο χαράδρας. Ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ λόφου τούτου σώζεται ἡμικυκλικὸν τεῖχος διαμ. 20 μ. περίπου περιβάλλον τὸ πρὸς βορρᾶν εὐεπίδατον ἡμισυ αὐτῆς, ἐκ τούτου δ' ὁ λόφος φέρει τὸ ἔνομα Καστρί, ἢ ἡλικία ὅμως τοῦ τείχους δὲν εἶναι βεβαία, ἂν καὶ τὰ θεμέλια φαίνονται πολὺ ἀρχαῖα. Ἀλλὰ περὶ τὰ 30 μέτρα κατωτέρω αὐτοῦ παρετή-

ρησα, ἤδη κατὰ τὴν πρώτην ἐπίσκεψίν μου, ἐπὶ τῆς πρὸς τὴν θάλασσαν κατερχομένης πλευρᾶς πληθὸς πολὺ λίθων, οἵτινες ἐκάλυπτον τὸ ἔδαφος εἰς ἱκανὴν ἔκτασιν, μετὰξὺ δὲ τῶν λίθων ὄχι μόνον εὖρον τεμάχια προϊστορικῶν ἀγγείων, ἀλλὰ διέκρινα καὶ γραμμὴν τινὰ τείχους μετὰ πύργων. Ταῦτά με παρεκίνησαν νὰ ἐπιχειρήσω ἐνταῦθα μικρὰν ἀνασκαφὴν, καθ' ἣν ἀπεκαλύφθησαν τὰ ἐρείπια, ὧν σχέδιον παρατίθεται ἐνταῦθα εἰκ. 32, ἕνεκα ἄλλων αἰτίων ὅμως διέκοψα τὴν ἐργασίαν πρὶν καθαρῶς ὄλον τὸν ἐντὸς τῶν τειχῶν χώρον, ἐν ᾧ βεβαίως σώζονται ἀκόμη τοῖχοι τινὲς οἰκημάτων.

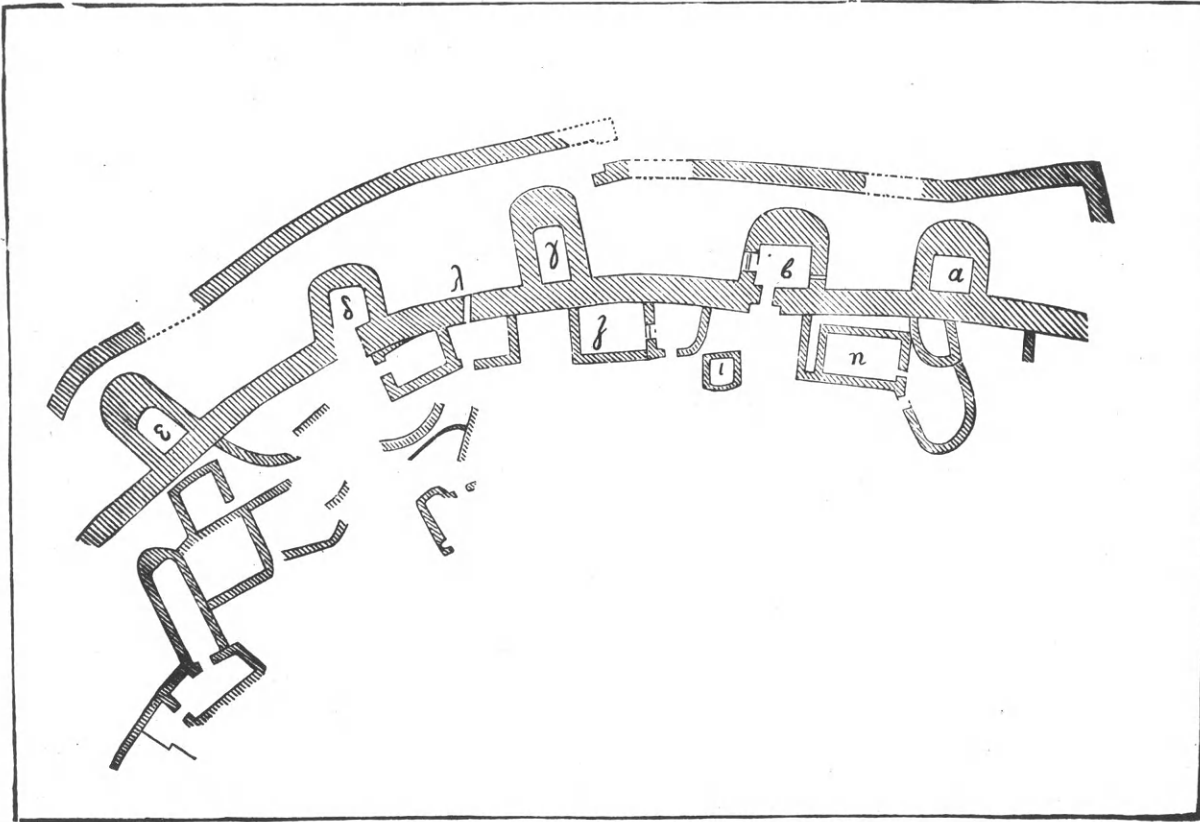
Ὡς ἐκ τοῦ σχεδίου φαίνεται, τὰ κυριώτερα τῶν ἐρειπίων εἶναι δύο παράλληλα τοξοειδῆ τεῖχη, ὧν τὸ ἐσώτερον ἔχει καὶ πύργους· τὰ τεῖχη ταῦτα πιθανώτατα δὲν ἐξηκολούθουν ἐπὶ τῶν τριῶν ἄλλων πλευρῶν, αἵτινες καὶ ἄνευ τειχῶν ἦσαν ἱκανῶς ὀχυραί, τὸ δ' ἐξωτερικὸν τεῖχος σχηματίζει εἰς τὸ ἀνατολικὸν σημερινὸν τέρμα τοῦ πλησίον τῆς ὄφρυς, εἰς ἣν ὡς εἶπομεν περατοῦται ἢ βορεία κλιτὺς τοῦ λόφου, ἀπότομον καμπὴν, ἐξ ἧς ἀποδεικνύεται ὅτι ἐνταῦθά που παρὰ τὴν ὄφρυν ἤνοῦτο μετὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ κατέληγον ἀμφοτέρα. Πρὸς δυσμὰς ἀμφοτέρα τὰ τεῖχη ἐξηκολούθουν ἐπὶ τινὰ μέτρα εἰσέτι, πιθανῶς δὲ κατὰ τὸ τέρμα τῶν εἶχον διεύθυνσιν μεσημβρινοδυτικὴν καὶ ἐνούμενα πάλιν κατέληγον παρὰ τὴν δυτικὴν ὄφρυν τῆς κλιτύος. Τὸ ὄλον μῆκος τῶν τειχῶν μετὰξὺ τῶν δύο ὄφρῶν ἦτο 70 μ. περίπου, ὃ δ' ἐντὸς αὐτῶν καὶ τῶν τριῶν κρημνωδῶν πλευρῶν περικλειόμενος κατοικήσιμος χώρος δὲν εἶχε, κατὰ πρόχειρον ὑπολογισμόν, ἐμβαδὸν μεγαλειότερον τῶν 2500 τετραγωνικῶν μέτρων.

Ἐκ τῶν δύο τειχῶν τὸ ἐξωτερικὸν ἦτο ἀσθενέστερον, σώζονται δ' αὐτοῦ σήμερον μόνον μία ἢ δύο σειραὶ λίθων, ἐνιαχοῦ μάλιστα ἐξηφανίσθη ἐντελῶς· τοῦτο συνέβη ἰδίως ἐκεῖ, ὅπου ὁ κεκλιμένος ὀλισθηρὸς βράχος ἐξέχει τῆς πέριξ ἐπιφανείας, οἱ δὲ κτίσται ἠναγκάσθησαν νὰ θεμελιώσωσιν ἐπ' αὐτοῦ, χωρὶς νὰ παρασκευάσωσι πρῶτον διὰ πελεκήσεως κοίτην τῶν λίθων ἐπίπεδον καὶ ἀσφαλῆ. Οἱ λίθοι, δι' ὧν εἶναι ἐκτισμένον τὸ τεῖχος, εἶναι μικροί, φαίνεται δὲ ὅτι δὲν συνεδέοντο διὰ πηλοῦ· τὸ πάχος αὐτοῦ εἶναι 1,00 ἕως 1,10 μ. Κατὰ τὸ μέσον περίπου τοῦ τείχους ὑπῆρχεν ἄνοιγμα πύ-

λης, ήτις, ως φαίνεται σαφώς ἐκ τῶν σωζομένων λειψάνων, δὲν ἔκειτο καθέτως ἐπὶ τοῦ τείχους, ἀλλ' ἔβλεπε πρὸς ἀνατολάς, ὥστε ὁ πρὸ αὐτῆς ἰστάμενος ἐχθρὸς ἐβάλλετ' ἀπὸ τῶν πλαγίων. Οὐδὸς δὲν σώζεται.

Τὸ ἐσωτερικὸν τείχος, οὗ ἐν τμήμα μεταξύ τῶν πύργων γ καὶ δ ἀπεικονίζεται πίν. 7,2, διατηρεῖται πολὺ καλλίτερον, κατὰ τὸ μέσον δὲ σώζεται μέχρις ὕψους ἑνὸς μέτρου καὶ πλέον· καὶ τοῦτο εἶναι ἐκτισμένον διὰ μικρῶν ἀργῶν λίθων ἄνευ πηλοῦ,

τὸ δὲ πάχος του εἶναι 1,40 ἕως 1,60 μ. περίπου. Οἱ πύργοι ἀπέχουσιν ἀλλήλων 4,50 ἕως 8 μ., πιθανῶς δὲ πλὴν τῶν σωζομένων πέντε ὑπῆρχε κατὰ τὸ δυτικὸν ἄκρον καὶ ἕκτος. Ἐξῶθεν εἶναι οἱ πύργοι στρογγύλοι, ἐκ τῶν ἐν αὐτοῖς δὲ ἰσογείων δωματίων τὰ μὲν δύο εἶναι τετράγωνα, τρία δὲ ἔχουσι τρεῖς πλευρὰς εὐθείας καὶ μίαν μᾶλλον ἢ ἦττον καμπύλην· αἱ δὲ παρ' αὐτὰς γωνίαι δὲν εἶναι πάντοτε ὁμοιόμορφοι οὐδὲ κανονικαί, διότι π.χ. τοῦ πύργου δ ἡ μὲν βορειοδυτικὴ γωνία ἦτο μᾶλλον στρογγύλη,

Εἰκ. 32.— 1:400

ἡ δὲ βορειανατολικὴ κάτω μὲν σχεδὸν ὀρθία, ὀλίγον δ' ὑψηλότερον ἀπεστρογγυλωμένη. Δύο ἐκ τῶν δωματίων τούτων συγκοινωνοῦσιν ἀπ' εὐθείας μετὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς ἀκροπόλεως, τὰ δ' ἄλλα τρία οὐχί, καὶ ἐὰν ὑποτεθῆ, ὅπως εἶναι πιθανόν, ὅτι ἐχρησίμευον εἰς τι, πρέπει νὰ κατέβαινον εἰς αὐτὰ ἄνωθεν διὰ κλιμάκων· ἀληθῶς δ' ἐντὸς τοῦ πύργου γ ἔκειντο παρὰ τὴν δυτικὴν πλευρὰν λίθοι τινὲς ἀποτελοῦντες οἰονεὶ τοῖχον μήκ. 1,20 καὶ πλ. 0,67 μ., ὅστις ἴσως ἦτο ὑποδομὴ τοιαύτης κλι-

μακος¹. Ἡ εἴσοδος εἰς τὸν πύργον δ δὲν σώζεται καλῶς καὶ ἔνεκα τούτου δὲν δύναται νὰ μετρηθῆ τὸ πλάτος αὐτῆς, ἡ δ' ἐκ τοῦ πύργου β εἴσοδος εἰς τὴν ἀκρόπολιν ἔχει πλ. 0,82 μ. Σημεῖα μαρτυροῦντα τὴν ὑπαρξίν θύρας δὲν παρατήρησα, ὅπως οὐδ' εἰς τὰς ἄλλας εἰσόδους, πλὴν τῆς ἐπὶ τῆς δυτικῆς πλευρᾶς τοῦ αὐτοῦ πύργου β, δι' ἧς εἰσῆρ-

¹ Ὁμοίως ἄνωθεν κατέβαινον καὶ εἰς ἓνα τῶν πύργων τῆς ἕκτης (μυκηναϊκῆς) πόλεως τῆς Τροίας. Athen. Mitth. 1894 σ. 389 (Dürpfeld).

χοντο ἔξωθεν εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ πύργου καὶ ἀπ' αὐτοῦ εἰς τὴν ἀκρόπολιν· αὕτη ἔχει πλ. 1,15 μ., τὸ δὲ κατώφλιόν τῆς ἀποτελεῖται ἐκ δύο πλακοστρώτων βαθμίδων. Ἐσω παρὰ τὴν γωνίαν τῆς ἀριστερᾶ τῶ εἰσιόντι παραστάδος κείται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους πλάξ μικρὰ οὐχὶ κανονικὴ, διαστ. 0,34 πρὸς 0,31 καὶ πάχους 0,10 μ., φέρουσα ἐν τῶ μέσῳ ἐσκαμμένην κοιλότητα διαμέτρου 0,11 καὶ βάθους 0,023 περίπου· ἐν αὐτῇ ἐστρέφετο τὸ κάτω ἄκρον τοῦ στρόφιγγος τῆς θύρας, ἣτις ἦτο μονόφυλλος καὶ ἀνοίγετο πρὸς τὰ ἔσω Ἀπέχει δ' ἡ κοιλότης ἀπὸ τῆς παραστάδος 0,13 μ., ὥστε ὁ στρόφιγξ ἦτο ὡς φαίνεται ἰκανῶς παχύς, κατ' ἀκολουθίαν δὲ καὶ ἡ θύρα. Αἱ παραστάδες τῆς εἰσόδου ταύτης εἶναι ὠκοδομημέναι ἐκ πλακιδίων μικρῶν, μικροτέρων τῶν κατὰ τὸ λοιπὸν τεῖχος χρησιμοποιηθέντων λίθων, τοῦτο δὲ συντελεῖ μὲν εἰς κατασκευὴν γωνιῶν κανονικῶν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ εἰς τὴν στερεότητα αὐτῶν. Ἴχνη ἐπενδύσεως τῶν παραστάδων διὰ ξύλων ἢ χρίσματός τινος δὲν παρατήρησα. Ἀπέναντι τῆς εἰσόδου ἐν τῶ ἀνατολικῷ τοίχῳ τοῦ πύργου β ὑπάρχει ὀχετός πλ. 0,15 περίπου καὶ ὕψ. 0,31 μὲν ἐπὶ τῆς ἔσω ἐπιφανείας τοῦ τοίχου, μόνον δὲ 0,17 ἐπὶ τῆς ἔξω· ὁ ὀχετός κείται μόλις 0,15 ὑψηλότερον τοῦ ἀρχικοῦ ἐδάφους τοῦ δωματίου, τὸ ὅποιον ἀπετελεῖτο ἐκ λίθων ἀτάκτως ἐρριμμένων καὶ χώματος, καὶ δὲν ἔχει κλίσιν πρὸς τὰ ἔξω ὁρατὴν ἄνευ καταμετρήσεως. Εἰς τί ἐχρησίμευε δὲν γνωρίζω.

Ἡ εἰσοδος τοῦ πύργου β ἦτο ἡ κυρία πύλη, δι' ἧς ἠδύναντο νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὴν ἀκρόπολιν· πλήν ταύτης ὑπῆρχε μικρὰ τις πυλὶς λ μεταξὺ τῶν πύργων γ καὶ δ ἔχουσα πλ. 0,45 ἕως 0,50 (αἱ παραστάδες εἶναι λίαν ἀκανόνιστοι), ὥστε μόλις διέρχεται εἰς ἀνήρ, δὲν φαίνεται δ' οὐδὲν σημεῖον θύρας καὶ ἴσως οὐδ' ὑπῆρχεν. Οὕτω ὁ ἔξωθεν ἐρχόμενος διήρχετο πρῶτον διὰ τῆς πύλης τοῦ ἐξωτερικοῦ τείχους, κατόπιν ἢ περιέκαμπε τὸν πύργον γ, ἵνα φθάσῃ πρὸ τῆς πυλίδος λ ἢ ἐστρέφετο πρὸς ἀριστερὰ ἐν δεξιᾷ ἔχων τὸν πύργον γ καὶ διηυθύνετο πρὸς τὴν εἰσοδὸν τοῦ πύργου β. Ἀμφότεραι αἱ παρὰ τὸν πύργον γ δίοδοι εἶναι στεναὶ (1,20 καὶ 1,60 περίπου), ὥστε εὐκόλως ἠδύναντο ν' ἀποκλεισθῶσιν. Ὅπως δ' ἡ εἰσοδος εἰς τὸν πύργον β, οὕτω καὶ ἡ μεταξὺ τῶν πύργων γ καὶ δ πυλὶς δὲν

εἰσῆγεν ἀμέσως εἰς τὴν ἀκρόπολιν, ἀλλ' εἰς δωμάτιον συγκοινωνοῦν μετ' αὐτῆς δι' ἄλλης θύρας. Ὅστε ὁ θέλων νὰ εἰσδύσῃ εἰς τὸ ἐνδότερον τῆς ἀκροπόλεως, οἰανδήποτε τῶν δύο ὁδῶν ἠκολούθει, ὤφειλε νὰ διέλθῃ διὰ τεσσάρων πυλῶν ἢ διόδων στενῶν καὶ εὐκόλως ἀπὸ τῶν τειχῶν καὶ τῶν πύργων ὑπερασπιζομένων. Πόσον ἦτο τὸ ὕψος τῶν τειχῶν καὶ τῶν πύργων δὲν δυνάμεθα νὰ γνωρίζωμεν· τοῦτο μόνον μοι φαίνεται βέβαιον, ὅτι τὸ ἐξωτερικὸν τεῖχος ἦτο χαμηλότερον τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ τῶν πύργων· διότι ἐάν ἦτο ὑψηλότερον ἢ καὶ ἴσον, τότε, ἐάν ἐχθρὸς τις κατώρθωνε νὰ κυριεύσῃ αὐτό, εὐκολώτερον θ' ἀπεδίωκεν ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ὕψους μαχόμενος καὶ τοὺς ὑπερασπιστὰς τῶν πύργων καὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ τείχους. Ἐπρεπε λοιπὸν πρὸς ἀποτροπὴν τοῦ κινδύνου τούτου τὸ ἐξωτερικὸν τεῖχος νὰ εἶναι χαμηλότερον τοῦ ἐσωτερικοῦ· τοῦτο ἄλλως ὑποδεικνύει καὶ τὸ μικρότερον πάχος τοῦ ἐξωτερικοῦ τείχους. Ἡ μεταξὺ τῶν δύο τειχῶν ἀπόστασις εἶναι 4,50 ἕως 6,50 περίπου, περὶ αὐτὰ δὲ καὶ μάλιστα μεταξὺ αὐτῶν καὶ ἐντὸς τῶν πύργων ἀνεκαλύφθη πλῆθος πολὺ στρογγύλων χαλίκων, ἀπὸ τῆς παραλίας μετενεχθέντων, μεγέθους ὡσὺ ὄρνιθος συνήθως· ὑπῆρχον ἕμως καὶ μεγαλείτεροι καὶ μικρότεροι· οὗτοι ἐχρησίμευον ἀναμφιβόλως ὡς βέλη ἀπὸ τῆς χειρὸς ῥιπτόμενα ἢ καὶ ἀπὸ σφενδονῶν ἐκ σφενδονιζόμενα.

Τὰ ἐντὸς τῆς ἀκροπόλεως οἰκήματα εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ οὐχὶ κανονικά, πολλὰ δὲ ἦσαν μᾶλλον ἢ ἦττον στρογγύλα. Τὰ θεμέλια αὐτῶν πολλάκις δὲν φθάνουσι μέχρι τοῦ βράχου, ἀλλὰ στηρίζονται ἐπὶ στρώματος λίθων καὶ χωμάτων, δι' ὧν ἰσοπεδώθη τὸ ἀνώμαλον κατωφερὲς ἔδαφος, ἐπὶ τοῦ στρώματος δὲ τούτου ἐκτίσθησαν οἱ τοῖχοι διὰ μικρῶν ἀργῶν λίθων καὶ πιθανῶς ἄνευ πηλοῦ οἱ πλείστοι. Οἱ τοῖχοι ἕμως τοῦ δωματίου η φαίνονται πηλόκτιστοι¹, ἀλλὰ χρῖσμα δὲν ἔχουσι καὶ οὗτοι· ἐάν

¹ Δὲν εἶναι παράδοξον ὅτι, ἂν καὶ ἐγνώριζον τὴν χρῆσιν τοῦ πηλοῦ, ἕμως κατεσκεύαζον ἐπὶ τοῦ ὑψηλοῦ τούτου καὶ ἀνύδρου λόφου τοίχους ξηρολίθους· οἱ Ἀθηναῖοι ὀχυροῦντες τὴν Πύλον, λόφον ἐν πολλοῖς ὅμοιον τῶ τοῦ Καστρίου, καὶ στεροῦμενοι τῶν ἀναγκαίων ἐργαλείων καὶ σκευῶν εἰργάσθησαν καθ' ὃν τρόπον οἱ ἀνάρχοι νησιῶται καὶ ἔνεκα τούτου θεωρῶ ἄξιον παραθέσεως τὸ οἰκετὸν χωρίον τοῦ Θουκυδίδου (IV 4)· «ἐχειρήσαντες ἠπέιγοντο, σιδήρια μὲν λιθουργὰ οὐκ ἔχοντες, λογάδην δὲ φέροντες λίθους, καὶ ξυνετίθεσαν ὡς ἕκαστόν τι ξυμβαίνοι· καὶ τὸν πηλόν, εἴ που δέοι χρῆσθαι, ἀγγείων ἀπορίχ ἐπὶ τοῦ νότου ἔφερον . . . παντὶ τε τρόπῳ ἠπέιγοντο φθῆναι

εἶχον, θὰ ἐφαίνετο, διότι ὁ μεσημβρινὸς τοῖχος τοῦ δωματίου σώζεται μέχρις ὕψους 1,15 μ. Ἐπίσης δὲν ὑπάρχουσιν ἐν αὐτῷ ἐνφοδομημένοι ξύλινοι δοκοί. Ἐν γένει οὐδαμοῦ παρετήρησα ἐνταῦθα χρῆσμα ἢ ξυλίνους συνδέσμους τῶν τοίχων. Δύο ἐκ τῶν δωματίων (ζ καὶ τὸ παρ' αὐτὸ) ἀποτελοῦσιν ἐν οἴκημα, διότι τὸ μεγαλύτερον ζ, οὗ οἱ τοῖχοι σώζονται μέχρις ὕψους 0,75, δὲν εἶχεν ἄλλην θύραν πλὴν ἐκείνης, δι' ἧς συγκοινωνεῖ μετὰ τοῦ δεξιὰ αὐτοῦ κειμένου, τὸ ὁποῖον οὕτω ἐχρησίμευεν ὡς πρόδομος τοῦ ἄλλου. Τοῦ δωματίου τούτου ἢ στρογγύλη μεσημβρινοανατολική γωνία καὶ τὸ βραχὺ τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς ἐξηγοῦνται πιθανῶς ἐκ τούτου, ὅτι προὔπηρχε τὸ μικρὸν κτίσμα ι, τὸ ὁποῖον εἶναι τετράγωνον ἔχον μῆκος πλευρᾶς 1,22 περίπου· δύο ὅμως τῶν πλευρῶν αὐτοῦ εἶναι ὀλίγον καμπύλαι, ἢ δὲ κάλλιον σωζομένη μεσημβρινή πλευρά, ἣτις ἔχει σήμερον ὕψος 0,65, εἶναι καὶ ὀλίγον κεκλιμένη πρὸς τὰ ἔσω· οἱ τοῖχοι ἔχουσι πάχος 0,30 ἕως 0,40, θύρα δὲν ὑπῆρχε, τὸ δ' ἔδαφος εἶναι ἐστρωμένον διὰ πλακῶν. Ἡ χρῆσις αὐτοῦ μοι εἶναι ἄγνωστος.

Περὶ τῆς ἐποχῆς τῆς ἀκροπόλεως ταύτης μαρτυροῦσι τὰ ἐν αὐτῇ γενόμενα εὐρήματα. Μεταξὺ τῶν λίθων, οἵτινες πρὸ τῶν ἀνασκαφῶν ἐκάλυπτον τὰ λείψανα τῶν οἰκημάτων καὶ τῶν τειχῶν, ἀνεκαλύφθησαν τεμάχια ἀγγείου πρωτοκραθιακοῦ ῥυθμοῦ καὶ τεμάχια λύχνου ῥωμαϊκῶν χρόνων. Ἐν δὲ τῷ πύργῳ β πλησίον τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς αὐτοῦ εὐρέθη μαχαίριον χαλκοῦν (πίν. 10, 43) κείμενον 0,40 μ. περίπου ὑψηλότερον τοῦ ἐδάφους μεταξὺ τῶν καταπεπτωκότων λίθων τοῦ πύργου· τὸ μαχαίριον τοῦτο εἶναι φαίνεται μυκηναϊκῶν χρόνων καὶ ἀπωλέσθη, ὅταν οἱ τοῖχοι τοῦ πύργου εἶχον ἐν μέρει τοῦλάχιστον καταρρεῦσει. Πάντα τὰ ἄλλα εὐρήματα ἀνήκον ἀναμφισβητήτως εἰς τὴν κυκλαδικὴν ἐποχὴν· μεταξὺ αὐτῶν τὴν πρώτην θέσιν κατέχουσι πάλιν τὰ πήλινα ἀγγεῖα καὶ ἰδίως τὰ θραύσματα πίθων. Πολλὰ τούτων φέρουσιν ἐπιτεθειμένης πλαστικῆς ταινίας ὀριζοντίας, καθέτους ἢ λοξᾶς, ἀπλαῆς ἢ πολλαπλαῆς (ἴδε πίν. 9, 23)· ἐπὶ τινῶν πίθων φαίνονται αὐταὶ ὡς συνέχειαι τῶν

τοῦς Λακεδαιμονίους τὰ ἐπιμαχώτατα ἐξεργασάμενοι πρὶν ἐπιδοθῆσαι· τὸ γὰρ πλεόν τοῦ χωρίου αὐτὸ κατεργεῖται καὶ οὐδὲν ἔδει τεύχους υ.

ἄκρων τῶν ὧτων καὶ ἐπὶ ἄλλων διακόπτονται ἀποτόμως, κοσμοῦνται δὲ διὰ λοξῶν ἐγχαραγμάτων καὶ ἀπομιμοῦνται προφανῶς σχοινία. Ἄλλα τεμάχια πίθων φέρουσι ταινίας πλαστικᾶς μετὰ τύπων δακτύλων (πίν. 9, 18), εἶναι δὲ καὶ αὐταὶ ὀριζόντιαι ἢ κάθετοι, ἀπλαῖ ἢ πολλαπλαῖ. Τὰ ὧτα τῶν πίθων εἶναι ὀριζοντίως τετρημένα, τὸ δὲ σύνθηρες σχῆμα αὐτῶν ὅμοιον τῷ ἐν Ἀρχ. Ἐφημ. 1898 πίν. 9, 29. Λαβαὶ ὡς ἡ αὐτόθι πίν. 9, 37 μετὰ λοξῶν ἐγχαραγμάτων ἀπαντῶσι σπανιότερον. Ὁ πληθὸς τῶν πίθων εἶναι ἐρυθρὸς ἢ τεφρὸς καὶ οὐχὶ καθαρὸς, ἀλλ' ἀναμειγμένος μετὰ κόκκων ἄμμου καὶ μικρῶν τεμαχίων σχίστου, ἐνίοτε δὲ καὶ μετὰ τριμμάτων ἀμιάντου. Ἐν τοῖς ἐρείπιοις τῶν οἰκημάτων εὗρον πολλὰ τεμάχια τοῦ λίθου τούτου, ἅτινα τρίβοντες ἀνεμίγνυον μετὰ τοῦ πηλοῦ τῶν πίθων, οἱ δ' ἐργάται τῶν ἀνασκαφῶν, οὗς ἠρώτησα, δὲν ἐγνώριζον νὰ εὐρίσκηται ἀμιάντος πλησίον τῆς Χαλανδριανῆς· ὥστε ἴσως ἔφερον αὐτὸν ἐξ ἄλλου μέρους.

Ἀπέναντι τοῦ πλήθους τῶν πίθων ὁ ἀριθμὸς τῶν θραυσμάτων ἄλλων ἀγγείων δὲν ἦτο μέγας. Ἐπὶ τινῶν ἐξ αὐτῶν ὑπάρχουσιν ἔντυποι κύκλοι συγκεντρικοί, τρίγωνα σφηνοειδῆ καὶ γραμμαὶ ἐγχάρακτοι· ἐν δ' ἀγγεῖον σχεδὸν ἄρτιον (πίν. 9, 15) φέρει ἐντύπους σφραγίδας καὶ διπλὴν τεθλασμένην γραμμὴν ἐκ στιγμῶν. Τὰ χαρακτηριστικώτερα τῶν ἐκ τῶν τάφων γνωστῶν σχημάτων, ἦτοι δοχεῖα, πυξίδα σφαιρική, σκεύη τηγανοειδῆ, δὲν παρετήρησα ἐν τῇ ἀκροπόλει, δὲν ἀνεκαλύφθησαν δὲ καὶ ἀγγεῖα μετὰ γραπτῶν κοσμημάτων· εὗρον ὅμως δύο ποτήρια μετὰ φύλλου ὑπὸ τὸν πυθμένα καὶ τὰ στόμια πρόχων ὁμοίων τῇ πίν. 9, 2. Τέλος εὐρέθη τὸ μνημονευθὲν ἤδη ἀνωτέρω τρωϊκὸν δέπας ἀμφικύπελλον¹.

Πλὴν τῶν πηλίνων ἀγγείων ἀνεκαλύφθησαν καὶ πολλὰ τεμάχια φιαλῶν ἐκ μαρμάρου, ἐξ ἄλλων λίθων δὲ πινάκια εὐμεγέθη ὡς τὰ ἐκ τῶν τάφων,

¹ Τὸ σχῆμα τοῦτο, πλὴν τῆς Τροίας, μόνον ἐν τύμῳ τῆς Φρυγίας ἀνεκαλύφθη μέχρι τοῦδε· A. Körte, Archäol. Anz. 1896 σ. 34 (ὅστις ὅμως οὐδὲν σχῆμα ἀναφέρει ἰδιαιτέρως) καὶ Kretschmer, Einleitung in die Gesch. d. gr. Sprache σ. 176. [Ἴδε νῦν ἐν Athen. Mitth. 1899 σ. 1 κέξ. λεπτομερῆ ἐκθεσιν τοῦ Körte μετὰ πινάκων, ἐν οἷς ἀπεικονίζονται καὶ καρφῆς χαλκῆ ὁμοία περίπου τῇ ἡμετέρᾳ πίν. 10, 19, σωλῆν ὀστίνους εὐθὺς μετ' ἐγχαραγμάτων παρεμφερῶν τοῖς τῶν ἐκ Σύρου καὶ τεμάχια λίθινῆς μήτρας φέρον τύπον ἐγγχειριδίου].

τριπτῆρες (εἰκ. 33, 34), πολὺ μικρὸς πέλεκυς (πίν. 10, 37), σκευὸς κολοβόν, τὸ ὁποῖον ἐχρησίμευε φαίνεται ὡς τράπεζα μικρά, καὶ ἄλλα τινά.

Εἰκ. 33.

Εἰκ. 34.

Ἐκ μετάλλων ἀνεκαλύφθησαν ἄργυρος, χαλκὸς καὶ μόλυβδος. Ἀργυρᾶ εἶναι ἡ ταινία πίν. 10, 1, ἣτις εἶναι ἐκ λεπτοτάτου ἐλάσματος, ἀλλὰ δυστυχῶς δὲν σώζεται ὁλόκληρος. Τὸ πλάτος αὐτῆς εἶναι 0,048, τὸ δὲ μῆκος ἦτο πιθανῶς μεγαλειότερον τοῦ ἡμίσεος μέτρου· διότι ὡς ἐκ τινων μὴ συναρμοζομένων τεμαχίων ἐξάγεται, ὑπῆρχον ἐπ' αὐτῆς ἐν ἄλλο ζῶον, ἐν ἔτι ἀστεροειδὲς κόσμημα καὶ πιθανῶς δευτέρα μορφή ἀντίστοιχος τῇ πρὸς τὸ δεξιὸν ἄκρον παριστωμένη. Ἐκάτερον τῶν ἄκρων ἔχει τρεῖς ὀπὰς, δι' ὧν διήρχετο κλωστή συνδέουσα αὐτά, πᾶσαι δ' αἱ γραμμαὶ τῶν εἰκόνων ἀποτελοῦνται ἐκ στιγμῶν ἐκτύπων καὶ ἔνεκα τούτου πολλαχοῦ τὸ περίγραμμα εἶναι σαφέστερον ἐπὶ τῆς ὀπισθίας ἐπιφανείας ἢ ἐπὶ τῆς κυρίας ὄψεως. Ἐπὶ τοῦ σώματος δὲ τοῦ τετράποδος ζώου διακρίνονται ἐπίτηδες συγκεχυμένα καὶ ἀσαφῆ μικρὰ σφυροκοπήματα, δι' ὧν φαίνεται ἠθέλησεν ὁ τεχνίτης νὰ δηλώσῃ τὸ τριχωτὸν δέρμα. Τὰ ἐπὶ τῆς ταινίας ῥοδακοειδῆ ἢ μᾶλλον ἀστεροειδῆ κοσμήματα σύγκεινται ἐκ δύο κοινοτάτων ἐπὶ τῶν ἀγγείων τῆς Σύρου στοιχείων, ἧτοι ἐκ κύκλων συγκεντρικῶν καὶ γραμμῶν τεθλασμένων, ἀπαντῶσι δὲ παρεμπερῆ ἐπὶ τινων τηγανοειδῶν σκευῶν (πρβ. εἰκ. 13 καὶ πίν. 9, 4). Τὸ ζῶον ὑποτίθεται πιθανῶς ἡμερον, διότι φέρει περιδέριον, ὅμοιον δὲ τούτῳ ἦτο τὸ ἐλλεῖπον ἀντίστοιχον ζῶον οὐ μόνον τεμάχια ἐσώθησαν· ἐπὶ ἐνὸς τούτων, 1^α, φαίνονται τὰ ὄρθια ὠτα. Ἡ σπουδαιότερα ὅμως τῶν ἐπὶ τῆς ταινίας παραστάσεων εἶναι ἡ πρὸς τὸ δεξιὸν ἄκρον μορφή· ἡ κεφαλὴ αὐτῆς καὶ αἱ πτέρυγες δεικνύουσιν ὅτι εἰκονίζεται πτηνόν, ἴσως δὲ καὶ αἱ ἐπὶ τοῦ σώματος πικναὶ στιγμαὶ δηλοῦσι πτερά·

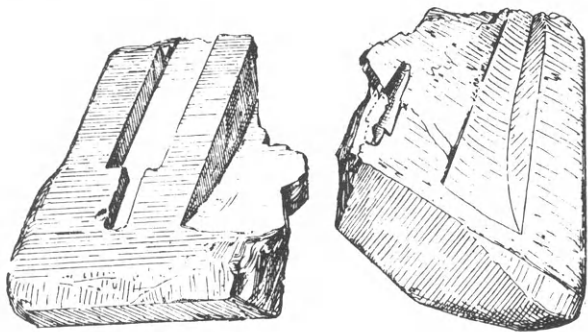
οἱ πόδες ὅμως ἀντικαθιστῶνται ὑπὸ κορμοῦ στρογγύλου ἢ κωνικοῦ, τοῦτο δ' ὡς μοι φαίνεται ὑποδεικνύει, ὅτι δὲν πρόκειται περὶ συνήθους πτηνοῦ· διότι ὁ τεχνίτης ἠδύνατο βεβαίως νὰ παραστήσῃ καὶ τοὺς πόδας αὐτοῦ, ὅπως παρέστησε τοὺς τοῦ ζώου. Ὁ κωνικὸς κορμὸς καὶ αἱ πτέρυγες ἢ πτερυγοειδεῖς ἀποφύσεις ἀντὶ χειρῶν ἀπαντῶσι παρὰ πολυπληθεῖ κατηγορίᾳ γυναικείων μυκηναϊκῶν εἰδωλίων, τὸ δὲ πτηνόμορφον τῆς κεφαλῆς εἶναι γνωστὸν γνώρισμα πλείστων ἀρχαικωτάτων εἰδωλίων· δὲν μοι φαίνεται λοιπὸν λίαν τολμηρὸν νὰ ὑποθέσωμεν, ὅτι ἡ ἐπὶ τῆς ταινίας μορφή παριστᾷ εἰδωλίον καὶ δὴ τὸ ἀρχαιότατον δεῖγμα τοῦ κατόπιν ἐν τῇ μυκηναϊκῇ τέχνῃ κοινοτάτου τύπου.

Ἡ ἀργυρᾶ ταινία εἶναι, νομίζω, τὸ παλαιότατον σήμερον ἐν Ἑλλάδι γνωστὸν μετάλλινον πεποικιλμένον ἔλασμα· ὁ διὰ στιγμῶν ὅμως τρόπος τῆς διακοσμῆσεως δὲν εἶναι πρωτοφανής, διότι ἀπαντᾷ καὶ ἐν τῇ μυκηναϊκῇ τέχνῃ καὶ μετὰ ταύτην. Ἐν τῷ τετάρτῳ τάφῳ τῆς ἀκροπόλεως Μυκηναίων ἀνεκαλύφθησαν ἐν χρυσοῦν διάδημα καὶ τρία ἐξαρτήματα (Schliemann Mycènes εἰκ. 357, 370), ἅτινα εἶναι κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον διὰ στιγμῶν κεκοσμημένα, ἄλλο δὲ χρυσοῦν διάδημα φέρον σπείρας ἐκ στιγμῶν ἐδήμοσίευσεν ὁ Α. Evans¹. Ἐν τῷ ἐκ τοῦ τετάρτου τάφου διαδήματι διαβλέπει ὁ Evans παρακμῆν καὶ ἐπειδὴ εἶναι διάφορον τῶν λοιπῶν ἐν τῷ αὐτῷ καὶ τοῖς ἄλλοις τάφοις τῆς ἀκροπόλεως ἀνακαλυφθέντων, εἰκάζει ὅτι ἐνεταφιάσθη πολὺ ὑστερώτερον. Ἐγὼ ὁμολογῶ, ὅτι πάντοτε τὸ ἐθεώρησα ἀρχαικώτερον τῶν ἄλλων, νῦν δ' ἀποδεικνύεται ὅτι τὸ εἶδος τοῦτο τῆς τέχνης εἶναι προμυκηναϊκόν.

Χάλκινα πράγματα δὲν εὑρέθησαν πολλὰ ἐν τῇ ἀκροπόλει· πλὴν τοῦ μαχαίριου πίν. 10, 43 ἀνεκαλύφθησαν ἐν ἐργαλεῖον ὅμοιον τῷ πίν. 10, 12 καὶ ὀλίγα ἄλλα τεμάχια βελονῶν ἴσως. Σπουδαιότερα ὅμως τούτων διὰ τὴν γνῶσιν τοῦ πολιτισμοῦ τῶν Συρίων εἶναι ἡ ἀνακάλυψις ἄλλων τινῶν πραγμάτων σχέσιν ἐχόντων πρὸς τὴν κατεργασίαν τῶν μετάλλων. Ἐντὸς τοῦ πύργου 6 εὑρέθη τεμάχιον σκωρίας χαλκοῦ, ὡς τὰ ἐν Ἀθύσσω τῆς Πάρου ἀνακαλυφθέντα, πλησίον δὲ τοῦ κτίσματος εὑρέθησαν μεταξύ πολλῶν τεμαχίων πίθων δύο κολο-

¹ Journal of hell. Studies XIII, σ. 211, εἰκ. 16.

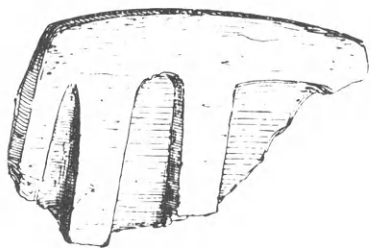
βαί μῆτραι, ἡ μὲν (εἰκ. 35. 35^α) ἐκ σχιστολίθου, ἡ δ' ἑτέρα (εἰκ. 36) πηλίνη, καὶ δύο κολοβαὶ πῆλιναι χοάναι, ὧν ἡ μία ἀπεικ. εἰκ. 37. 37^α (τομὴ συμπεπληρωμένη). Ἄλλης χοάνης τεμάχιον εὐρέθη ὀπίσω τοῦ ὄωματιοῦ η. Τὸ τε-

Εἰκ. 35.

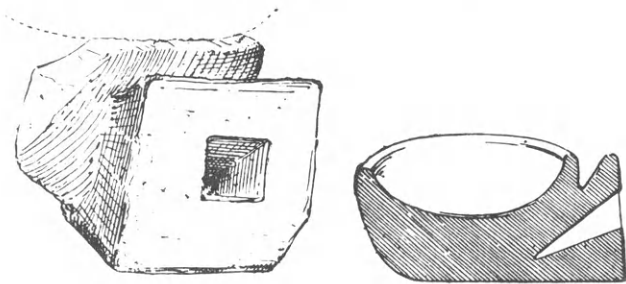
Εἰκ. 35^α.

μάχιον τῆς ἐκ σχιστολίθου μῆτρας ἔχει μῆκ. 0,15 καὶ πλ. 0,11 μ., φέρει δὲ τύπους ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν ὄψεων, ἧτοι ἐπὶ τῆς μιᾶς τύπον αἰχμῆς

Εἰκ. 36.

δόρατος καὶ παρ' αὐτὸν τύπον πελέκεως ἐπιπέδου, ἐπὶ δὲ τῆς ἑτέρας ὄψεως τοὺς τύπους πάλιν πελέκεως ἐπιπέδου καὶ αἰχμῆς βέλους, ὡς φαίνεται.

Εἰκ. 37.

Εἰκ. 37^α.

Ἡ πηλίνη μῆτρα ἔχει σήμερον πλ. 0,135 καὶ μῆκ. 0,095 μ., φέρει δ' ἐπὶ τῆς μιᾶς μόνης ὄψεως τύπους πελέκεως ἐπιπέδου, λεπίδος ξιφιδίου ἢ δόρατος καὶ αἰχμῆς τινος μικροτέρας. Αἱ μῆτραι αὐ-

ται δὲν εἶχον καλύμματα, ἐκ τῶν τύπων δ' αὐτῶν τὰ ἔπλα δὲν ἐξήρχοντο ἐντελῶς συμμετρικά, ἀλλ' ἐλάμβανον βεβαίως τὸ ὀριστικὸν σχῆμά των κατόπιν διὰ σφυρηλατήσεως, δι' ἧς καὶ πυκνότερον καὶ ἰσχυρότερον ἐγίνετο τὸ μέταλλον. Ὁ πηλὸς τῆς πηλίνης μῆτρας φαίνεται ὅτι περιεῖχε καὶ ὀργανικὰς οὐσίας, ὅπως καὶ ὁ πηλὸς τῶν χοανῶν, εἰς ὃν ἀνεμίγνυον πιθανῶς κόπρον βοός¹. Τῆς χοάνης εἰκ. 37 δὲν σώζεται ἡ μικρὸν μέρος τῆς περιφερείας μετὰ τετραπλεύρου ἀποφύσεως φερούσης ἐν τῷ μέσῳ τετράγωνον πυραμιδοειδὲς τρήμα διευθυνομένον πρὸς τὰ ἔσω καὶ κάτω (ὄρα τὴν τομῆν)· τὸ χεῖλος τοῦ τρήματος ἔχει μῆκος πλευρᾶς 0,025 μ., προφανῶς δ' εἰσῆρχετο εἰς αὐτὸ στελεός, δι' οὗ ἀπέσυρον τὴν χοάνην ἀπὸ τοῦ πυρός. Τὰ τοιχώματα τοῦ ἀγγείου εἶναι λίαν παχέα (σχεδὸν 0,02 μ. κατὰ τὰ χεῖλη, παχύτερα δ' ἐτι πρὸς τὸν πυθμένον) καὶ καλύπτονται ἔσω ὑπὸ στρώματος σκωρίας χαλκοῦ. Ὅμοιον στρώμα σώζεται καὶ ἐπὶ τῶν τεμαχίων τῶν ἄλλων χοανῶν.

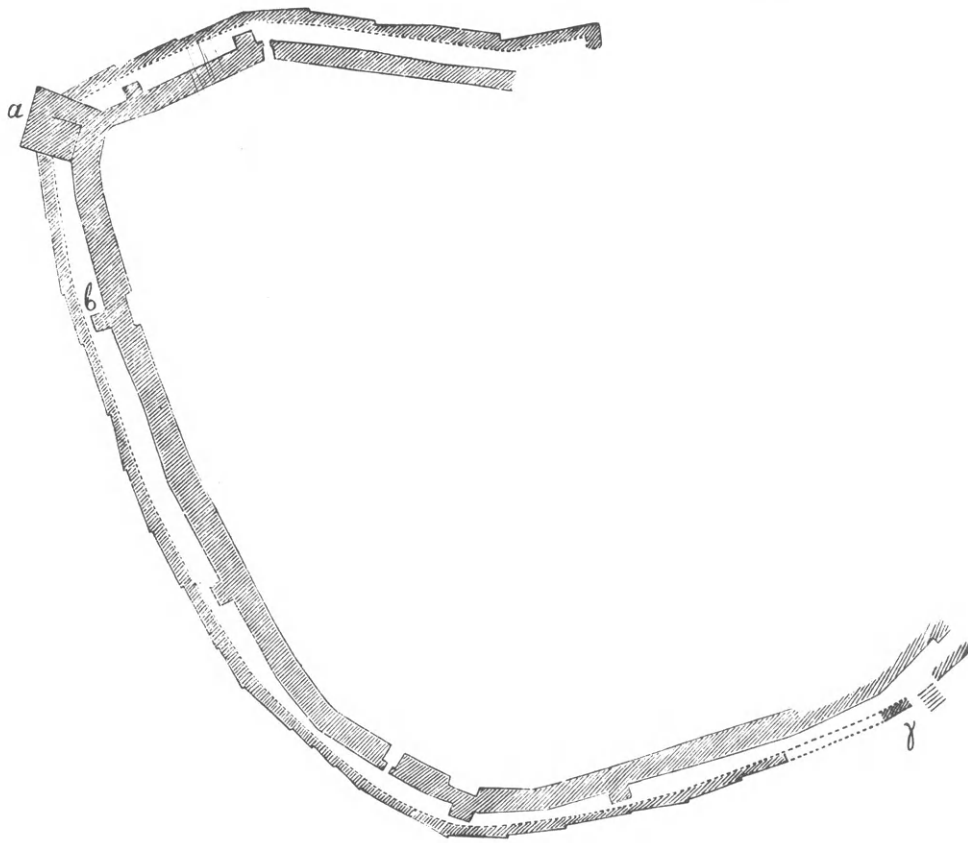
Ἐκ μολύβδου εἶναι σύνδεσμοί τινες, δι' ὧν συνέδεον ὡς φαίνεται διερρωγότα ἀγγεῖα, καὶ ἐν πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον ἴσως ἦτο σταθμίον. Δύο τεμάχια ἀγγείου μεγάλου συγκρατοῦνται σήμερον ἐτι διὰ δύο συνδέσμων, ἐνὸς ραβδοειδοῦς καὶ ἄλλου ἀποτελουμένου ἐκ δύο πλακῶν, ὧν ἡ μὲν εἶναι ἐπιτεθειμένη ἐπὶ τῆς ἔσω ἐπιφανείας τοῦ διερρωγότου μέρους, ἡ δ' ἑτέρα ἐπὶ τῆς ἔξω· μεταξύ των εἶναι ἠνωμένοι αἱ πλάκες διὰ τρημάτων διαπερώντων τὸ τοίχωμα τοῦ ἀγγείου καὶ πεπληρωμένων μολύβδου, φέρουσι δ' ἀμφοτέραι ἐντυπον τὸ πλέγμα, ὅπερ ἐπὶ τῶν πυθμένων τῶν ποτηρίων τόσον συχνὰ ἀπηντήσαμεν, καὶ τοῦτο εἶναι τὸ ἀξιοσημειώτον ἐν αὐταῖς· φαίνεται δηλαδὴ ὅτι ἐπίεσαν ἐπὶ τοῦ μολύβδου θερμοῦ ἐτι ὄντος τεμάχιόν τι πλεκτὸν καὶ οὕτω ἐνετυπώθη τὸ πλέγμα. Τὸ ἐκ μολύβδου σταθμίον (ἐὰν εἶναι σταθμίον) ἔχει σχῆμα ὅμοιον περίπου τῷ τοῦ τριπτῆρος εἰκ. 33, τὸ δὲ βᾶρος αὐτοῦ εἶναι 1250 γραμμαρίων· λείπει ὅμως ἐν τεμάχιον.

Ἐξ ἄλλων εὐρημάτων μνημονεύω πέντε ἀπλᾶ πῆλινα σφονδύλια, τεμάχια λεπίδων ὄψιανου καὶ ὀλίγα ὀστᾶ ζῶων (προβάτων ἢ αἰγῶν)· ἐκ θαλασσιῶν δ' ὀστράκων συχνὰ ἦσαν ἰδίως αἱ πεταλίδες.

¹ Πρὸς Schliemann, Ilios (γαλλ. ἐκδ.), σ. 719. Much, Die Kupferzeit in Europa, σ. 341.

Ὡς ἐκ τῶν καταλεχθέντων εὐρημάτων ἐξάγεται, δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἀμφιβολία ὅτι ἡ ἀκρόπολις τῆς Χαλανδριανῆς εἶναι τῶν αὐτῶν περίπου χρόνων μετὰ τῶν τάφων. Ὅτι δὲ πολλὰ σχήματα ἀγγείων, καὶ μάλιστα ἐκ τῶν κοινοτέρων ἐν τοῖς τάφοις, δὲν ἀπαντῶσιν ἐν τῇ ἀκροπόλει, ἀποδεικνύει μόνον ὅτι, ὡς εἴπομεν ἤδη ἀνωτέρω, τὰ ἀγγεῖα ἐκεῖνα κατεσκευάζοντο, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τοῦλάχιστον, ἐπίτηδες διὰ τοὺς τάφους ἢ ὅτι ἦσαν ἀγγεῖα πολυτελείας. Καὶ ἐν Πάρῳ τὴν αὐτὴν διαφορὰν εὕρομεν μετὰ τῶν ἐκ τῶν τάφων ἀγγείων

καὶ τῶν ἐν τοῖς ἐρειπίοις τῶν οἰκημάτων ἀνακαλυφθέντων. Τὸ σύγχρονον δὲ περίπου τῆς ἀκροπόλεως μετὰ τῶν τάφων ἀποδεικνύεται καὶ ἐκ τούτου, ὅτι τὰ τείχη αὐτῆς εἶναι ἐκτισμένα ὅπως καὶ οἱ τοῖχοι τῶν τάφων καὶ ὅτι τὰ σχέδια τῶν πύργων καὶ οἰκημάτων δεικνύουσι τὴν αὐτὴν ἀκανόνιστον ποικιλίαν καὶ τὸν αὐτὸν συνδυασμὸν τῶν εὐθειῶν καὶ καμπύλων γραμμῶν καὶ γωνιῶν, ὃν καὶ ἐν τοῖς τάφοις παρατηρήσαμεν. Ὅταν ὁμοῦς λέγωμεν ὅτι ἡ ἀκρόπολις καὶ οἱ τάφοι εἶναι σύγχρονοι περίπου, ἐννοεῖται ὅτι δεχόμεθα ὡς πιθανὴν τὴν ὑπαρξίν

Εἰκ. 38. 1:1000

καὶ τινος χρονικῆς διαφορᾶς μετὰ τῶν αὐτῶν, ἥτις ἐξηγεῖται ἐκ τῶν κατωτέρω.

Τὸ νεκροταφεῖον τῆς Χαλανδριανῆς εἴπομεν ὅτι ἀνήκεν εἰς τὴν πολίχνην, ἥς ἔχνη σώζονται περὶ τὴν ἐκκλησίαν τῆς Παναγίας· ἦσαν οἱ κάτοικοι αὐτῆς διάφοροι τῶν τῆς ἀκροπόλεως; Τοῦτο δὲν εἶναι πιθανόν, διότι οἱ δύο συνοικισμοὶ θὰ ἔκειντο πολὺ πλησίον ἀλλήλων χωριζόμενοι σχεδὸν μόνον ὑπὸ τῆς βαθείας φάραγγος, οἱ δὲ ἐν τῇ ἀκροπόλει οἰκοῦντες δυσκόλως ἠδύναντο νὰ ζήσωσιν ἄνευ τῶν

περὶ τὴν Χαλανδριανὴν ἀγρῶν. Πιθανῶς κατωκίθη πρώτη ἢ πλησιέστερον πρὸς τὴν θάλασσαν κειμένη καὶ ἐκ φύσεως ὄχυρὰ ἀκρόπολις, ἐξ αὐτῆς δὲ κατελήφθησαν καὶ ἐκαλλιεργήθησαν οἱ περὶ τὴν Χαλανδριανὴν ἀγροί· βραδύτερον ἕνεκα τῆς ἐν αὐτῇ καὶ περὶ αὐτὴν στενοχωρίας καὶ κακοτοπίας μετώκησαν, ἴσως οὐχὶ διὰ μιᾶς, ἀλλὰ βαθμηδόν, εἰς τὴν Χαλανδριανὴν, ἔνθα ἔζων μετὰ τῶν ἀγρῶν καὶ τῶν κτηνῶν τῶν ἐν ἀνέτῳ εὐρυχωρίᾳ. Ἡ ἀκρόπολις ὁμοῦς φαίνεται ὅτι δὲν ἐγκατελείφθη ἔντε

λῶς, ἀλλ' ἐχρησίμευεν ἐν δειναῖς περιστάσεσιν ὡς καταφύγιον· συνέβη δηλονότι καὶ ἐνταῦθα ὅ,τι πολλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος, ἔνθα οἱ κάτοικοι κατελθόντες ἀπὸ τῶν ὑψηλῶν ἀκροπόλεων κατώκησαν παρὰ τοὺς πρόποδας αὐτῶν ἐν τόποις ὀμαλωτέροις καὶ εὐρυχωροτέροις· ἐν Σύρῳ ὁμοίως, ἐπειδὴ ἡ ἀκρόπολις περιβάλλεται ὑπὸ χαραδρῶν, ἠναγκάσθησαν οἱ ἄνθρωποι νὰ μετοικήσωσιν ἀπώτερον. Εἶναι ἀληθές, ὅτι ἡ βορεία κλιτύς τοῦ λόφου κατέρχεται ἠρεμώτερον πρὸς τὴν θάλασσαν καὶ ἡδύνατο ἡ πόλις νὰ ἐκταθῆ πρὸς τὸ μέρος τοῦτο· ἀλλὰ πλὴν τοῦ ὅτι ἀπεμακρύνοντο οὕτω ἔτι μᾶλλον τῶν ἀγρῶν

των, ἴσως δὲν ἦσαν παρὰ τὴν παραλίαν τόσον ἀσφαλεῖς ἀπὸ αἰφνιδίων ἐπιδρομῶν, ὅσον ὑψηλότερον παρὰ τὴν Χαλανδριανήν. Ἐκ τούτων φανερὸν γίνεται, ὅτι ὄχι μόνον δυνατὸν, ἀλλὰ καὶ πιθανώτατον εἶναι, ὅτι τὰ τεῖχη τῆς ἀκροπόλεως καὶ πολλὰ ἐκ τῶν εὐρημάτων εἶναι ἀρχαιότερα κατὰ τι τῶν χρόνων ἀκμῆς τοῦ πολιτισμοῦ τῆς Χαλανδριανῆς.

Τὸ διπλοῦν τεῖχος τῆς ἐν Σύρῳ ἀκροπόλεως δὲν εἶναι μοναδικὸν ἐν ταῖς νήσοις, διότι ὁμοίον εὗρον καὶ ἐν Σίφνῳ ἐπὶ τοῦ λόφου τοῦ Ἁγ. Ἀνδρέου μεσημβρινοανατολικῶς τῆς Ἀπολλωνίας (εἰκ. 38). Ἡ

Εἰκ. 39.

κορυφῇ τοῦ λόφου τούτου σχηματίζει μικρὸν ὀροπέδιον, τοῦ ὁποίου τρεῖς πλευραὶ περιβάλλονται ὑπὸ διπλοῦ τεῖχος, ἐνῶ ἡ τετάρτη, ἡ ἀνατολική, ἥτις εἶναι ἰκανῶς ἀπότομος καὶ ἐκ φύσεως ὀχυρά, ἦτο πιθανῶς ἀτείχιστος. Ἐκ τῶν δύο τειχῶν τὸ ἐξωτερικὸν εἶναι ἀσθενέστερον ἔχον πάχος 1,30 ἕως 1,60 καὶ σχηματίζει πολύγωνον, οὗ αἱ πλευραὶ ἔχουσι μῆκος ἢ μὲν ἐλαχίστη 2,90, ἢ δὲ μεγίστη 9,30 μ. Αἱ πλευραὶ δὲν τέμνονται ἀπ' εὐθείας, ἀλλὰ πάντοτε ἢ μία στρέφεται ἐπ' ὀλίγον πρὸς τὰ ἔσω κατ' ὀρθὴν γωνίαν ἢ σχεδὸν ὀρθὴν καὶ κατόπιν ἐνοῦται μετὰ τῆς ἄλλης, οὕτω δὲ σχηματίζονται κατὰ

διαστήματα γωνίαὶ προέχουσαι τῆς παρακειμένης πλευρᾶς ἀπὸ 0,15 ἕως 0,40 μ., μία ὁμοίως προέχει 0,70 μ. περίπου¹. Ἐσῶθεν φαίνεται ὅτι δὲν ὑπάρχουσιν αἱ γωνίαὶ καὶ ἔνεκα τούτου παρ' αὐτάς τὸ τεῖχος εἶναι ἀσθενέστερον κατὰ τι. Τὸ τεῖχος τοῦτο εἶναι ὀκοδομημένον ἐξ ἀργῶν, μᾶλλον ἢ ἡττον πλακωτῶν καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ οὐχὶ μεγάλων λίθων (ἐν τμῆμα τῆς βορείας πλευρᾶς ἀπεικονίζεται

¹ Αἱ γωνίαὶ αὗται εἶναι νῦν γνωσταὶ ἐκ πολλῶν ἀρχαίων πόλεων· ἴδε Noack, Athen. Mitth. 1894 σ. 428; πρὸς τούτους A. J. Evans, Annual of the Br. School at Athens 1895-6 σ. 23 (τεῖχος Γουλά ἐν Κρήτῃ) καὶ Cecil Smith, αὐτ. 1896-7 σ. 14 (τεῖχος Φυλακωπῆς ἐν Μήλῳ).

ένταυθα εικ. 39), σώζεται δὲ εἰς ἓν μέρος μέχρις ὕψους 2,60 μ. καί, ὅσον δύναται νὰ κρίνη τις σήμερον, εἶχε μίαν μόνην πύλην κειμένην πιθανῶς πρὸς τὸ σημερινὸν ἄκρον τῆς μεσημβρινῆς πλευρᾶς, ἔνθα ὑπάρχει κλίμαξ (γ) κατασκευασθεῖσα πρότινων ἐτῶν· διότι οὐδαμοῦ μὲν τοῦ λοιποῦ τείχους ὑπάρχει ἀνοιγμα εἰσόδου, ἢ δ' ἀτείχιστος πλευρὰ εἶναι ἀπότομος καὶ ἀκατάλληλος.

Ὁ μεταξὺ τῶν δύο τειχῶν χώρος φαίνεται ὅτι ἦτο ὁδός, διότι δοκιμάσας εἰς πλείονα μέρη εὗρον ὑπὸ ἐπιχώσιν 0,30 ἕως 0,50 μ. στρῶμα γῆς πεπατημένης καὶ ὑπ' αὐτὸ λίθους ἀτάκτως ἐρριμμένους· ἢ ἐπιφάνεια τοῦ δρόμου κεῖται πολλαχοῦ ἐν μέτρον καὶ πλέον ὑπὲρ τὸ φυσικὸν στερεὸν ἔδαφος. Πλησίον τοῦ πύργου β ἀνεκαλύφθη ὑπόνομος, ἣτις ἀπὸ τῆς ΜΔ αὐτοῦ γωνίας ἀρχομένη διασχίζει τὸ ἐξωτερικὸν τεῖχος· ἐντὸς τοῦ τείχους ἔχει ἢ ὑπόνομος πλ. 0,25 καὶ ὕψος μόλις 0,15 μ., μεταξὺ ὅμως τοῦ τείχους καὶ τοῦ πύργου τὸ ὕψος αὐτῆς εἶναι 0,90 μ. καὶ τὸ πλάτος μέχρι 0,40 περίπου. Ἐνεκα τοῦ μεγάλου τούτου ὕψους μεταξὺ τείχους καὶ πύργου καὶ ἐπειδὴ δὲν ἐξακολουθεῖ ὑπὸ τὸν πύργον, πιθανὸν φαίνεται ὅτι διωχέτευε τὰ μεταξὺ τῶν δύο τειχῶν πίπτοντα ζυδρια ὕδατα.

Τὸ ἐσωτερικὸν τεῖχος ἔχει πάχος λίαν διάφορον κατὰ τὰ διάφορα μέρη, ἦτοι ἀπὸ 2,40 ἕως 4,10 περίπου, εἰδικώτερον δ' ἢ μὲν βορεία πλευρὰ αὐτοῦ ἔχει πάχος 2,40 ἕως 2,80, αἱ δ' ἄλλαι 3,60 ἕως 4,10. Τὸν λόγον τῆς διαφορᾶς ταύτης ἀγνοῶ, διότι ἢ βορεία πλευρὰ δὲν εἶναι μᾶλλον δυσάλωτος. Τὰ κατώτερα μέρη τοῦ ἐσωτερικοῦ τείχους εἶναι ἐκτισμένα ἐκ μικρῶν λίθων, τὰ δ' ἀνώτερα, ὅσον σώζονται, ἐκ μεγαλειτέρων ἢ καὶ ἐξ ὀγκολίθων ἐχόντων διαστάσεις, οἷας π. χ. οἱ τῆς ἐν Μυκῆναις ἀκροπόλεως. Αἴτιον τούτου εἶναι ὅτι τὰ κατώτερα μέρη τοῦ ἐσωτερικοῦ τείχους καλυπτόμενα ὑπὸ τῆς μεταξὺ τῶν δύο τειχῶν ἐπιχώσεως τοῦ δρόμου δὲν ἦσαν ὁρατά, τοῦτο δέ, πλὴν πολλῶν ἄλλων, ἀποδεικνύει ὅτι τὰ δύο τεῖχη ἐκτίσθησαν συγχρόνως καὶ ἐν σχέσει πρὸς ἀλληλα. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τεῖχος ὑπάρχουσι κατὰ διαστήματα προσκεκολλημένοι πύργοι τετράγωνοι, ὧν τὰ μόνα σωζόμενα κατώτερα μέρη εἶναι ὡσαύτως ἐκ μικρῶν λίθων ὠκοδομημένα, μεταξὺ δ' αὐτῶν καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ τείχους μένει πάντοτε δίοδος στενή·

εἷς ὅμως πύργος (α) κείμενος ἐν τῇ γωνίᾳ, ἣν σχηματίζουσιν ἢ βορεία καὶ ἢ δυτικὴ πλευρὰ, ὅχι μόνον καταλαμβάνει ὅλον τὸ πλάτος τοῦ δρόμου, ἀλλ' ἐκτείνεται καὶ ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ τείχους καὶ πρόχει ἐτι καὶ τούτου· δυστυχῶς ὁ πύργος οὗτος δὲν σώζεται ἐπαρκῶς πρὸς κατανόησιν πλειόνων λεπτομερειῶν· πρόδηλον ὅμως εἶναι ὅτι διέκοπτε τὸν μεταξὺ τῶν δύο τειχῶν δρόμον, πιθανώτατα δὲ καὶ τὴν συνέχειαν τῶν ἐπάλλξεων τοῦ ἐξωτερικοῦ τείχους· ὥστε ἐὰν ἐχθρὸς τις κατώρθωνε νὰ γείνη κύριος τοῦ ἐνὸς τμήματος τοῦ ἐξωτερικοῦ τείχους, δὲν ἦτο κύριος καὶ τοῦ ἑτέρου. Ἐπὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ τείχους, καθ' ὅσον σώζεται, ὑπάρχουσι δύο πυλίδες, ἢ μὲν ἐπὶ τῆς βορείας πλευρᾶς, ἢ δ' ἑτέρα εἰς τὰ μεσημβρινοδυτικά, ἀμφότεραι δὲ δὲν κεῖνται πλησίον τῆς πύλης τοῦ ἐξωτερικοῦ τείχους (ὅπου δῆποτε καὶ ἀν' ὑποθετῆ αὕτη), ἀλλ' ἰκανῶς μακράν, καὶ ὁ δι' ἐκείνης εἰσελθὼν ἔπρεπε νὰ βαδίσῃ διάστημα τι μεταξὺ τῶν δύο τειχῶν καὶ ὑπὸ τοὺς πύργους, ἵνα φθάσῃ πρὸ μιᾶς τῶν εἰσόδων τῆς ἀκροπόλεως. Αἱ εἰσοδοὶ αὗται ἔχουσιν ἀμφότεραι πλ. 0,85 μ., εἶναι δέ, ὡς φαίνεται, δύο ἕνεκα τῆς διχοτομήσεως τοῦ δρόμου διὰ τοῦ πύργου α· διότι· ἐὰν ἢ πύλη τοῦ ἐξωτερικοῦ τείχους ἔκειτο παρὰ τὴν νεωτέραν κλίμακα, ἢ ἐν τῇ βορεία πλευρᾷ τοῦ ἐσωτερικοῦ τείχους πυλὶς δὲν ἠδύνατο νὰ χρησιμεύσῃ ἢ ὅπως ἐξέρχονται ἔνδοθεν εἰς τὸ τμήμα τοῦτο τοῦ δρόμου καὶ ἀνέρχονται εἰς τὰς ἐπάλλξεις τοῦ ἐξωτερικοῦ τείχους· διὰ τὴν ἐν καιρῷ εἰρήνης συγκοινωνίαν μετὰ τῶν ἔξω ἢ πυλὶς αὕτη οὐδεμίαν εἶχε σπουδαιότητα. Εἰς τὰς ἐπάλλξεις τοῦ ἐσωτερικοῦ τείχους ἀνέβαινον διὰ κλιμάκων ἐκτισμένων εἰς τὰς ἑσοχὰς τοῦ τείχους, ὧν μία ὑπάρχει παρὰ τὸν πύργον β καὶ ἄλλη παρὰ τὸν πύργον τὸν πλησίον τῆς μεσημβρινοδυτικῆς πυλίδος.

Ἡ ἀκρόπολις τοῦ Ἄγ. Ἀνδρέου ἀνήκει εἰς ἐποχὴν ὑστερωτέραν τῆς ἐν Σύρῳ· τοῦτο ἀποδεικνύεται ὅχι μόνον ἐκ τῆς μεγαλειτέρας ἐκτάσεως, ἣν κατέχει, καὶ τοῦ μεγαλειτέρου πάχους τῶν τειχῶν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ τρόπου τῆς οἰκοδομίας, ὅστις εἶναι τελειότερος (πρβ. τὰς δύο ἀπεικονίσεις εἰκ. 39 καὶ πίν. 7, 2), ἐκ τοῦ μεγέθους τῶν ἀνωτέρων λίθων τοῦ ἐσωτερικοῦ τείχους, ἐκ τοῦ τετραγώνου σχήματος πάντων τῶν πύργων καὶ τέλος ἐκ τῶν εὐρημάτων· διότι ἐν ταῖς μικραῖς δοκιμαῖς, ἃς ἐπε-

χείρησα ὅπως κατανοήσω τὸ σχέδιον τῶν τειχῶν, τὸ ὁποῖον ἐξ ἀρχῆς μοι ἐφάνη ἰδιόρρυθμον, εὗρον μὲν ἐν ἡ δὺο τεμάχια ἀγγείων ἀναγόμενα εἰς τὴν κυκλαδικὴν ἐποχὴν, πολὺ πλείονα δὲ μυκηναϊκὰ καὶ πλείστα χονδροειδῆ, ἄνευ τινὸς κόσμου, τέχνης ἐγχωρίου, ἅτινα πρέπει νὰ ᾔσαν ἐν χρήσει συγχρόνως μετὰ τῶν ἔξωθεν εἰσαγομένων μυκηναϊκῶν¹. Παρὰ τὴν διαφορὰν τῶν χρόνων ὅμως ἡ ὁμοιότης τῶν σχεδίων τῆς ἀκροπόλεως τῆς Σύρου καὶ τῆς τοῦ Ἀγ. Ἀνδρέου εἶναι καταφανής· ἐν ἀμφοτέραις ὑπάρχει ἐν προτείχισμα, ὀπίσω τοῦ ὁποῖου ἐγείρεται τὸ κύριον τεῖχος, παχύτερον, βεβαίως ὑψηλότερον καὶ ὑπὸ πυκνῶν πύργων ὑπερασπιζόμενον. Αἱ πύλαι εἶναι ὅσον τὸ δυνατὸν ὀλίγαι καὶ ὅσον τὸ δυνατὸν στεναί, ἡ πρόσδος δὲ πρὸς τὰς τοῦ ἐσωτερικοῦ τείχους δυσχεραίνεται ὅσον οἷον τε πλείστον· διότι οἱ ἐχθροὶ εἶναι ἠναγκασμένοι νὰ βαδίζωσιν ὑπὸ τοὺς πύργους, οἵτινες προέχουσι τό-

¹ Πολλὰ τεμάχια μυκηναϊκῶν ἀγγείων εἶδον ἐν Σίφνῳ καὶ ἐν τῇ θέσει Φροῦδι τοῦ Καλαμισίου, βράχου κρημνώδους πρὸς Δ. καὶ ἐπικλινοῦς πρὸς Μ. καὶ Α., ἐφ' οὗ σώζονται καὶ θεμέλια οἰκημάτων.

σον, ὥστε μεταξύ αὐτῶν καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ τείχους νὰ μὲνη δίοδος χωροῦσα ἓνα μόνον ἄνδρα. Αἱ ὁμοιότητες αὗται καὶ ἀπ' ἐτέρου ἢ διαφορὰ τῶν χρόνων ἀποδεικνύουσιν, ὅτι τὸ ὀχυρωτικὸν τοῦτο σύστημα ἦτο πατροπαράδοτον ἐν ταῖς νήσοις καὶ ἐπὶ αἰῶνας ἐν χρήσει¹.

¹ Καὶ περὶ τὴν ἐν Φυλακωπῇ τῆς Μήλου προϊστορικὴν πόλιν ἀπεκάλυψαν αἱ ἀνασκαφαὶ τῶν Ἀγγλων δύο παράλληλα τείχη ἀπέχοντα ἀλλήλων τρία ἢ τέσσαρα μέτρα (Cecil Smith ἐν Annual of the B. School at Athens 1896-7 σ. 11 κξξ.), ὥστε κατὰ πᾶσαν πιθανότητα καὶ ἐνταῦθα τὸ αὐτὸ σύστημα ὑπῆρχε. Τοῦ ἐσωτερικοῦ τείχους τὸ κατώτερον μέρος εἶναι ἠικοδομημένον ἐκ λίθων μικρῶν μετὰ πηλοῦ, τὸ δ' ἀνώτερον ἐξ ὀγκολίθων κατὰ τὸν κυκλώπειον τρόπον. Περὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ τείχους, τὸ ὁποῖον εἶναι ἀσθενέστερον κατασκευασμένον ἐκ γῆς καὶ μιᾶς μέχρι τριῶν σειρῶν λίθων, εἰκάζει ὁ Smith, ὅτι ἐχρησίμευεν ὅπως κωλύη τὰ ἔξω χῶματα νὰ πιέζωσι τὸ ἐσωτερικὸν τεῖχος· ἀλλ' ἡ ἐξήγησις αὕτη ἀναμφισβόλως δὲν εἶναι ἐπαρκής, ὅπως καὶ μόνη ἡ διαφορὰ τῆς τοιχοδομίας μεταξύ τοῦ ἀνωτέρου καὶ τοῦ κατωτέρου μέρους τοῦ ἐσωτερικοῦ τείχους δὲν ἀποδεικνύει ὅτι δὲν εἶναι σύγχρονα. Τούναντίον προφανῆς εἶναι ἡ ὁμοιότης πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν τεῖχος τῆς ἀκροπόλεως Ἀγ. Ἀνδρέου. [Μετὰ νεωτέρας ἀνασκαφῆς ὁρθῶς παραδέχεται ὁ Argarh, ὅτι τὸ ἐσωτερικὸν τεῖχος τῆς Φυλακωπῆς ὅλον ἀπὸ τῶν θεμελίων εἶναι μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς περιόδου· αὕτη δὲ εἶναι καὶ ἡ γνώμη τοῦ Dörpfeld. Annual 1897-8, σελ. 5].

Χρ. ΤΣΟΥΝΤΑΣ

ΕΠΙΓΡΑΦΑΙ ΧΑΛΚΙΔΟΣ ΚΑΙ ΕΡΕΤΡΙΑΣ

Κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ὁ Ἰ. Μουρτίκας σκάπτων ἐν Χαλκίδι ἐν τῷ ἀγρῷ του κειμένῳ ἔξωθεν τῆς πόλεως, πρὸς Ἀν., ὅπισθεν τῶν ξυλίνων παραπηγμάτων, ἅτινα ἐχρησίμευον ἄλλοτε ὡς στρατῶνες, πλησίον τῶν σωζομένων ἔτι κατ' ἐκεῖνο τὸ μέρος τόξων τοῦ παλαιοῦ ὑδραγωγείου Χαλκίδος ἅτινα νῦν ὀνομάζονται « τρεῖς καμάρες »¹, ἀνεῦρε

¹ Ἐν τῇ αὐτῇ θέσει ἀνευρέθη πρό χρόνων καὶ ἐπιγραφή ἀναθηματικὴ τοῖς Ἀνούδι, Ἀπιδι, Σαράπιδι, Παπαδασιλείου ἐν Ἀθηνᾶς 1894 σελ. 176. ὁμοίως καὶ αἱ ἐπιγραφαί, Ἀθηνᾶς 1889 σελ. 311

μετ' ἄλλων μαρμάρων τῶν πλείστων προερχομένων, ὡς ἐκ τοῦ σχήματος αὐτῶν φαίνεται, ἐξ ἐνὸς βάρου, καὶ τὴν ὅπισθεν ἐπιγραφὴν, ἣτις τῇ φροντίδι μου κατετέθη εἰς τὴν συλλογὴν Χαλκίδος ὑπὸ τοῦ πρώην ἐπιμελητοῦ τῆς συλλογῆς καθηγητοῦ Ἰ. Μάτσα.

(Mitth. 1881. 167) Ἀθηνᾶς 1891 σ. 613, Bull. 1892, 102, ἀρ. 7, Ἀθηνᾶς 1892 σ. 623, ἐν ἡ μνημονεύονται διάφορα δημόσια οἰκοδομήματα, εὗρέθησαν ἐν τοῖς παρακειμένοις ἀγροῖς, ἐκεῖ που πλησίον ἀνεκαλύφθη καὶ ἡ ἀρχαῖκή ἐπιγραφή Ἀθηνᾶς 1891 σελ. 610. (Philologus 1889 σελ. 426).

Ἄρ. 1.

Στήλη α'

ΗΣΕΚΟΙΝΩΝΗΣΕΝΤΙΜΗΘΕΙΣΕΝΤΟΙΣΠΡΟΓΕΓΡΑΜ
 ΥΕΡΓΕΤΩΝΡΩΜΑΙΩΝΑΛΛΑΚΑΙΤΗΝΕΞΑΠΟΣΤΕΙΛΑ
 ΗΣΗΕΙΩΣΕΝΟΠΩΣΟΥΝΚΑΙΟΔΗΜΟΣΦΑΙΝΗΤΑΙΤΟΙΣ
 ΔΙΩΝΤΑΣΚΑΤΑΞΙΑΣΑΠΟΔΙΔΟΥΣΧΑΡΙΤΑΣΟΙΤΕΛΟΙ
 5 ΣΠΟΛΕΩΣΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑΝΕΙΣΤΟΥΣΕΥΕΡΓΕΤΑΣΖΗΛΩΤΑΙ
 Ν' ΑΓΑΘΗΤΥΧΗΙΔΕΔΟΧΘΑΙΤΟΙΣΤΕΣΥΝΕΔΡΟΙΣΚΑΙΤΩΙ
 ΧΕΝΟΥΝΧΑΡΙΚΛΕΟΥΣΕΠΙΤΟΙΣΠΕΠΡΑΓΜΕΝΟΙΣΥΠΑΥΤΟΥ
 ΘΡΩΠΟΙΣΚΑΙΣΤΕΦΑΝΩΣΑΙΑΥΤΟΝΧΡΥΣΩΙΣΤΕΦΑΝΩΙΣΤΗ
 ΟΝΑΧΑΛΚΗΝΕΝΤΩΙΕΠΙΦΑΝΕΣΤΑΤΩΙΤΗΣΠΟΛΕΩΣΤΟΠΩΙ
 10 ΝΕΠΙΓΡΑΦΗΝΟΤΙΟΔΗΜΟΣΑΝΕΘΗΚΕΝΑΡΧΕΝΟΥΝΧΑΡΙΚΛΕΟΥΣ
 ΚΑΙΕΥΝΟΙΑΣΤΗΣΕΙΣΕΑΥΤΟΝΠΟΙΗΣΑΣΘΑΙΔΕΚΑΙΤΗΝ
 ΟΥΣΤΕΦΑΝΟΥΕΝΤΩΙΑΓΩΝΙΤΩΝΡΩΜΑΙΩΝΤΩΙΓΥΜΝΙΚΩΙ
 ΟΙΝΟΝΤΩΝΕΥΒΟΙΕΩΝΑΝΑΓΟΡΕΥΕΣΘΑΙΔΕΤΟΝΣΤΕΦΑΝΟΝ

Στήλη β'

ΚΑΙΔΙΟΝΥΣΙΩΝΕΝΤΗΣΥΝΤΕΛΟΥΜΕΝΗΠΟΜΠΗΚΑΙΘΥΣΙΑΙΠΟΙΟΥ
 15 ΜΕΝΟΥΚΑΘΕΚΑΣΤΟΝΕΝΙΑΥΤΟΝΤΟΥΚΑΘΙΣΤΑΜΕΝΟΥΙΕΡΕΩΣΤΟΥΔΙΟΝΥ
 ΣΟΥΤΗΝΤΗΣΑΝΑΓΟΡΕΥΣΕΩΣΕΠΙΜΕΛΕΙΑΝΟΤΙΟΔΗΜΟΣΣΤΕΦΑΝΟΙ
 ΑΡΧΕΝΟΥΝΧΑΡΙΚΛΕΟΥΣΧΡΥΣΩΙΣΤΕΦΑΝΩΙΑΡΕΤΗΣΕΝΕΚΑΚΑΙΕΥΝΟΙ
 ΑΣΤΗΣΕΙΣΕΑΥΤΟΝΑΝΑΓΡΑΨΑΙΔΕΤΟΥΗΦΙΣΜΑΕΙΣΤΗΝΒΑΣΙΝΤΗΣΕΙΚΟΝΟΣ
 ΧΕΙΡΟΤΟΝΗΣΑΙΔΕΚΑΙΑΝΔΡΑΣΠΕΝΤΕΤΟΥΣΕΠΙΜΕΛΗΣΟΜΕΝΟΥΣΤΗΣ
 20 ΤΕΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣΚΑΙΑΝΑΘΕΣΕΩΣΤΗΣΕΙΚΟΝΟΣΚΑΙΤΗΣΑΝΑΓΟΡΕΥΣΕ
 ΩΣΤΗΣΕΝΤΩΙΑΓΩΝΙΤΩΝΡΩΜΑΙΩΝΚΑΙΤΗΣΑΝΑΓΡΑΦΗΣΤΟΥΥΗΦΙΣΜΑ
 ΤΟΣΤΟΝΔΕΤΑΜΙΑΝΔΟΥΝΑΙΤΟΕΙΣΤΑΥΤΑΑΝΑΛΩΜΑΚΑΘΟΤΙΑΝΓΡΑ
 ΦΩΣΙΝΟΙΚΕΧΕΙΡΟΤΟΝΗΜΕΝΟΙΕΠΙΤΑΥΤΑ
 ΕΙΡΕΘΗΣΑΝ ΠΟΛΥΝΙΚΟΣ ΑΡΧΕΝΟΥ
 25 ΑΡΧΕΝΟΥΣ ΣΩΜΗΛΟΥ ΠΟΛΥΝΙΚΟΣ ΠΡΑΞΙΟΥ
 ΑΡΧΕΝΟΥΣ ΠΡΑΞΙΟΥ ΝΙΚΩΝ ΝΙΚΟΜΑΧΟΥ

Στήλη α'

ης ἐκοινώνησεν τιμηθεὶς ἐν τοῖς προγεγραμ
 ἐ)υεργετῶν Ῥωμαίων, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐξαποστείλα
 ης ἤξιωσεν, ὅπως οὖν καὶ ὁ δῆμος φαίνεται τοῖς
 ὠφελουῖσιν αὐτὸν ἐκ τῶν ἰδίων τὰς κατ' ἀξίας ἀποδιδούς χάριτας οἱ τε λοι
 5 ποὶ εἰδότες τὴν τῆς πόλεως εὐχαριστίαν εἰς τοὺς εὐεργέτας ζηλωταὶ
 ἀεὶ γίνωνται τῶν ὁμοίων, ἀγαθῆ τύχῃ, δεδόχθαι τοῖς τε συνέδροις καὶ τῷ
 δήμῳ ἐπαινέσαι, Ἄρ)χένου Χαρικλέους ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις ὑπ' αὐτοῦ
 ἀγαθοῖς τοῖς ἀνθρώποις καὶ στεφανῶσαι αὐτὸν χρυσῷ στεφάνῳ, στῆ
 σαι δὲ αὐτῷ καὶ εἰκόνα χαλκῆν ἐν τῷ ἐπιφανεστάτῳ τῆς πόλεως τόπῳ
 10 καὶ ἀναγράψαι τὴν ἐπιγραφὴν ὅτι ὁ δῆμος ἀνέθηκεν Ἄρχένου Χαρικλέους
 ἀρετῆς ἕνεκα) καὶ εὐνοίας τῆς εἰς ἑαυτὸν, ποιήσασθαι δὲ καὶ τὴν
 ἀναγόρευσιν τ)οῦ στεφάνου ἐν τῷ ἀγῶνι τῶν Ῥωμαίων τῷ γυμνικῷ
 ὃν ἄγει τὸ κ)οινὸν τῶν Εὐβοιέων· ἀναγορεύεσθαι δὲ τὸν στέφανον

Στήλη β'

- Διονυσίων ἐν τῇ συντελουμένη πομπῇ καὶ θυσίᾳ ποιου-
- 15 μένου καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν τοῦ καθισταμένου ἱερέως τοῦ Διονύ-
σου τὴν τῆς ἀναγορεύσεως ἐπιμέλειαν, ὅτι ὁ δῆμος στεφανοῖ
Ἀρχένου Χαρικλέους χρυσῷ στεφάνῳ ἀρετῆς ἕνεκα καὶ εὐνοί-
ας τῆς εἰς ἑαυτὸν· ἀναγράψαι δὲ τὸ ψήφισμα εἰς τὴν βᾶσιν τῆς εἰκόνας,
χειροτονῆσαι δὲ καὶ ἄνδρας πέντε τοὺς ἐπιμελησομένους τῆς
- 20 τε κατασκευῆς καὶ ἀναθέσεως τῆς εἰκόνας καὶ τῆς ἀναγορεύσε-
ως τῆς ἐν τῷ ἀγῶνι τῶν Ῥωμαίων καὶ τῆς ἀναγραφῆς τοῦ ψηφίσμα-
τος, τὸν δὲ ταμίαν δοῦναι τὸ εἰς ταῦτα ἀνάλωμα, καθ' ὅτι ἂν γρά-
φωσιν οἱ κεχειροτονημένοι ἐπὶ ταῦτα.
- Εἰρέθησαν Πολύνικος Ἀρχένου
- 25 Ἀρχένους Σωμήλου Πολύνικος Πραξίου
Ἀρχένους Πραξίου Νίκων Νικομάχου

Τὸ μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς μάρμαρον ἔχει μῆκος 0,40 καὶ βᾶθος 0,50, φέρει δὲ τὴν ἐπιγραφὴν εἰς δύο στήλας κατὰ μῆκος τῆς προσόψεως, ἥτις ἔχει προεξέχουσαν ἀρχιτεκτονικῶς διεσκευασμένην βᾶσιν καὶ κορυφήν. Τὸ βᾶθρον, ἐξ οὗ προεἰρχοντο τὰ ἀνευρεθέντα μάρμαρα καὶ τὸ μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς, ἀνῆκεν κατὰ τὴν ἐπιγραφὴν εἰς τὴν χαλκῆν εἰκόνα, ἥτις κατ' ἀπόφασιν τοῦ δήμου καὶ τῶν συνέδρων, τῶν Χαλκιδέων ἐξ ἅπαντος, ἐστήθη ἐν τῷ ἐπιφανεστάτῳ τόπῳ τῆς πόλεως εἰς τιμὴν Ἀρχένου τοῦ Χαρικλέους, ὅστις ἀναλαβὼν, ὡς φαίνεται, παρὰ τῆς πόλεως ἀποστολὴν τινα πρὸς τοὺς Ῥωμαίους, ἐξεπλήρωσε καλῶς τὴν ἐντολὴν αὐτοῦ, καὶ ἤξιώθη τιμῆς παρὰ τῶν Ῥωμαίων, ἡμείφθη δὲ διὰ τοῦτο καὶ παρὰ τῶν συμπολιτῶν του διὰ τε τῶν συνηθῶν τιμῶν, τοῦ ἐπαίνου, τοῦ χρυσοῦ στεφάνου καὶ τῆς ἀναγορεύσεως τούτων ἐν τε τῷ ἀγῶνι τῶν Ῥωμαίων καὶ ἐν τῇ πομπῇ τῶν Διονυσίων, καὶ πρὸς τούτοις διὰ τῆς ἐν τῷ ἐπιφανεστάτῳ τόπῳ τῆς πόλεως ἀνεγέρσεως χαλκῆς εἰκόνας.

Ἡ ἀρχὴ τοῦ ἡμετέρου ψηφίσματος λείπει, φαίνεται δ' ὅτι ὑπῆρχε καὶ ἑτέρα στήλη τῆς ἐπιγραφῆς πρὸς ἀριστερά, ἐν ἣ περιείχοντο τὰ τῆς ἀποστολῆς τοῦ Ἀρχένου ἴσως δὲ καὶ ἄλλαι αὐτοῦ πρὸς τὴν πόλιν τῶν Χαλκιδέων εὐεργεσίαι¹.

Ἡ χρονολογία τῆς ἐπιγραφῆς ὀρίζεται ἐκ τοῦ ἐν στίχῳ 13 μνημονευομένου κοινου τῶν Εὐ-

¹ Πόσον μακροσκελὴ συνείθιζον νὰ εἶνε ἕνια ψηφίσματα τοῦ εἶδους καὶ τῶν χρόνων τοῦ ἡμετέρου καταφαίνεται ἐξ ἐπιγραφῶν οἷα ἡ Ἐρετρικὴ Ἀρχ. Ἐφ. 1853 ἀρ. 1302 καὶ ἄλλαι.

βοιέων, ὅπερ, ὡς γνωστὸν¹, συστηθὲν ἐκ νέου ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ τῶν Ῥωμαίων Φλαμινίου ἀποδόντος αὐτόνομον διοίκησιν εἰς τὰς ἐλληνικὰς πολιτείας μετὰ τὴν ἦτταν Φιλίππου τοῦ Ε' τῆς Μακεδονίας τῷ 196 π. Χ. διήρκεσε μέχρι τοῦ 146 π. Χ., ὥστε πρέπει ἡ ἡμετέρα ἐπιγραφὴ νὰ τεθῆ εἰς τὸ πρῶτον ἡμισυ τῆς 6' π. Χ. ἑκατονταετηρίδος. Ὁ Ἀρχένους Χαρικλέους ὡς καὶ οἱ ἐκλεχθέντες πέντε ἐπιμεληταὶ (στ. 25-26) δὲν εἶνε ἄλλοθεν γνωστὸς ἐν Χαλκίδι.

Στ. 8 Ἐν τῷ ἐπιφανεστάτῳ τῆς πόλεως τόπῳ. Ἄν, ὡς εἶνε δίκαιον νὰ δεχθῶμεν, ἡ ἐπιγραφὴ εὐρέθη ἐπὶ τόπου, καὶ προέρχεται, τοῦθ' ὅπερ εἶνε πιθανώτατον, ἐκ τῆς βάσεως τῆς χαλκῆς εἰκόνας, εὐρισκόμεθα ἐν τῷ ἀγρῷ τοῦ Ι. Μουρτίκα ἐπὶ τοῦ ἐπιφανεστάτου τόπου τῆς ἀρχαίας Χαλκίδος, τῆς ἀγορᾶς αὐτῆς ἴσως².

Στ. 9-10 Αἱ λέξεις ὁ δῆμος μέχρι τοῦ εἰς ἑαυτὸν ἦσαν καὶ ἰδιαιτέρως ἀναγεγραμμένοι εἰς μέρος τι τῆς βάσεως τῆς εἰκόνας, ἐφ' ἧς ὄφειλε νὰ ἀναγραφῆ καὶ τὸ ὅλον ψήφισμα (στίχ. 18).

Στ. 12-13 « Ἐν τῷ ἀγῶνι τῶν Ῥωμαίων τῷ γυμνικῷ δὲ ἄγει τὸ κοινὸν τῶν Εὐβοιέων ». Οὕτω μοὶ φαίνεται πρέπει νὰ συμπληρωθῆ ἡ ἀρχὴ τοῦ

¹ Bull. 1892 σελ. 99. Head Catalogue of Greek coins, Central Greece Introduction p. 113.

² Πλησίον τοῦ τόπου τούτου εὐρέθη καὶ ἡ ἐκ τοῦ γυμνασίου τῆς πόλεως προερχομένη ἀγωνιστικὴ ἐπιγραφὴ Ἀρχ. Ἐφ. 1897 σ. 195 κέ, (Ἀθηνᾶς 1897 σελ. 149 κέ.), σφίζονται δὲ πλησίον καὶ ἔχνη τοῦ σταδίου Ἀρχ. Ἐφ. ἔ.ἀ. σελ. 200.

13 στίχου. Ὁ ἀγὼν τῶν Ῥωμαίων¹ ἐν Χαλκίδι ἦτο ἤδη γνωστὸς ἐξ ἐπιγραφῆς τῆς Ἀλικαρνασσοῦ (Dittenberger Sylloge 398) καὶ ἐκ Μεγαρικῆς ἐπιγραφῆς (Inscriptiones graecae Megaridis, Oropiae, Boeotiae 48), ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς δ' ἡμῶν μανθάνομεν, ὅτι τοῦτον ἤγε τὸ κοινὸν τῶν Εὐβοέων καὶ οὐχὶ ἡ πόλις τῆς Χαλκίδος μόνη

Στ. 14 Ὁμοία πομπή τοῦ Διονύσου ἐτελεῖτο καὶ ἐν Ἐρετρίας πβλ. Ἀρχ. Ἐφ. 1853 ἀρ. 1302.

Ἄρ. 2.

Ι Ρ . . Π Ο Ρ Ε Υ Ο Ν
Α Ι Τ Λ Ι Κ Ο Ι Ν Λ Ι Α Ε Ν Α Υ
Ο Υ Λ Ο Ν Δ Ι Ο Ν Υ Σ Ο Φ Α Ν Ο
Ν Η Σ Σ Τ Ε Φ Α Ν Λ Ι Δ Ι Κ Α Ι Ο Σ
5 Κ Ο Ι Ν Α Κ Α Ι Φ Ι Λ Ο Τ Ι Μ Ι Α Σ Α Ν Α
Σ Μ Α Ε Ι Σ Σ Τ Η Λ Η Ν Λ Ι Θ Ι Ν Η Ν
Ο Ξ Η Ι Τ Ο Υ Ι Ε Ρ Ο Υ Ε Ν Κ Α Λ Λ Ι
Ε Ν Α Ρ Ο Λ Ο Γ Ι Σ Α Σ Θ Α Ι Τ Ο
9 Α Ρ Χ Ε Μ Α Χ Ο Ν

πρ(ο)σπορευο(μένοις)

κ)αὶ τῶ κοινῷ αεναυ

β)ουλον Διονυσοφάνο(υ

μυρσί)νης στεφάνῳ δικαιοσ)ύ-

5 νης ἕνεκα τῆς εἰς τὰ κοινὰ καὶ φιλοτιμίας ἀναγράφαι δὲ τὸ ψήφισμα εἰς (σ)τήλην λιθίνην καὶ στήσαι ὅπῃ ἂν δόξη τοῦ ἱεροῦ ἐν καλλίστῳ, τὸ δ' ἀνάλωμα) ἀναπολογίσασθαι τὸν
9 ταμίαν. . . .) Ἀρχέμαχον.

Ἐπὶ μαρμαρίνης στήλης σφάας δεξιὰ καὶ κάτω ὕψ. 0,31, πλάτ. 0,21, πάχ. 0,09. Γράμματα ἄνευ ἀχρεμόνων καὶ λίαν λεπτὰ μέγ. 0,008.

Εὐρέθη ὑπ' ἐμοῦ τῷ 1897 μεταξὺ λίθων λατομηθέντων ἐκ τοῦ χαμηλοῦ λοφίσκου τοῦ παρακειμένου τῷ ἀνωτέρῳ ἀγρῷ τοῦ I. Μουρτίκα, ἐφ' οὗ πρὸ ἐνὸς ἔτι ἔτους ἐσφίζετο τοῖχος ἐκ μεγάλων πωρίων λίθων ἀνήκων ἴσως εἰς τὸν περίβολον τοῦ ἐν τῇ προκειμένη ἐπιγραφῇ μνημονευομένου ἱεροῦ, ὅς τις κατεστράφη ὑπὸ τῶν λατομούντων ἐπὶ τοῦ λόφου πρὸς παρασκευὴν ἀσβέστου· κατετέθη ὁ λίθος εἰς τὴν ἐν Ἐρετρίας συλλογὴν ἀρχαίων ὑπ' ἀριθ. 312. Ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ λοφίσκου εὐρέθησαν ὑπ' ἐμοῦ

¹ Περὶ τοῦ ἀγῶνος τῶν Ῥωμαίων ἴδε Pauly - Wissowa Real Enc. σελ. 558, Canvadias Fouilles d'Épid. σελ. 78 ἀρ. 240, Mitt. 1894 σ. 98 καὶ Inscriptiones graecae insularum ἀρ. 730 ἐν ἐπιγραφῇ ἐκ Ῥόδου.

καὶ αἱ ἀμέσως κατωτέρω δημοσιευόμεναι δύο ἐνεπιγράφοι λαβαὶ ἀμφορέων.

Κατὰ τὸν τρόπον τῆς γραφῆς φαίνεται ἡ ἐπιγραφή ὀλίγον ἀρχαιότερα τῆς ἀνωτέρω δημοσιευομένης.

Δύσκολός πως εἶνε ἡ συμπλήρωσις τοῦ 2 καὶ 3 στίχου, ἴσως δὲ πρέπει νὰ ἀναγνωσθῶσιν

2) ἔδοξε τοῖς συνέδροις; κ)αὶ τῶ κοινῷ Ἄεναύτην; τοῦ δεινός καὶ . . . β)ουλον Διονυσοφάνου στεφανῶσαι μυρσί)νης στεφάνῳ

Στ. 2 Ἀβέβαιον εἶνε ἂν πρέπει νὰ νοηθῇ ἐνταῦθα τὸ κοινὸν τῶν Εὐβοέων ἢ θρησκευτικὴ τις κοινότης ἢ καὶ ἀπλῶς «τὸ κοινὸν» ἐν τῇ σημασίᾳ τοῦ «ὁ δῆμος».

Ἄρ. 3. Υ Ο Ν Α Φ Ο Μ Ρ Ε Ι Π Ε Ἐπι Ἐρμοφάνου
Σ Υ Σ Τ Α Ρ Χ Ο Μ Α Δ Δαμοκράτους
Μ Ο Ι Δ Ι Μ Κ Κνίδιον

Λαβὴ ἀμφορέως ἐκ Χαλκίδος ἐν τῷ μουσείῳ Ἐρετρίας ἀρ. 304. Ἐν ὀρθογωνίῳ σφραγίδι μετὰ σταφυλῆς.

Ἄρ. 4. Ε Π Ι Α Γ Ι Α Α Ἐπι Ἀγία Ἀ-
Π Ο Λ Λ Ο πολλο-
Δ Ο Τ Ο Υ δότου
Κ Ν Ι Δ Ι Κνίδι(ον)

Ὁμοία λαβὴ ἐκ Χαλκίδος, ἐν τῷ μουσείῳ Ἐρετρίας ἀρ. 303.

Ἄρ. 5. Α Γ Α Θ Η Τ Υ Χ Η Ι Ε Π Ι Π Ο Λ Ε
Θ Ε Ο Κ Λ Ε Ο Υ Σ Τ Ο Υ Ξ Ε Ν Σ
Δ Η Μ Α Ρ Χ Ο Υ Ν Τ Ω Ν
Ι Λ Ο Φ Α Ν Ο Υ Τ Ο Υ Α Ρ Ι Σ
5 Σ Ω Σ Τ Ρ Α Τ Ο Υ Τ Ο Υ Α Ρ Ι Σ Τ
Ο Ι Δ Ε Ε Ν Ι Κ Ω Ν
Ε Π Ω Ν Π Ο Η Τ Η
Δ Η Μ Ο Δ Ο Τ Ο Σ Η Ρ Α Κ Λ Ε Ι Τ
Φ Λ
10 Ε Ν Τ Ω

Ἀγαθῆ τύχη. Ἐπὶ πολε(μάρχου)
Θεοκλέους τοῦ Ξένω(νος),
δημαρχούντων
Φ]ιλοφάνου τοῦ Ἀρίστ(ωνος καὶ)

Σωστράτου τοῦ Ἀρίστ(ωνος)
οἱ δε ἐνίκων·
Ἐπῶν ποητῆς)
Δημόδοτος Ἡρακλείτ(ου)
Φλ . . .
Ἐν τῷ . . .

Ἐπὶ στήλης μαρμαρίνης σφῆας ἀριστερὰ καὶ ἄνω
ὑψ. 0,29 πλ. 0,24. Μέγ. γραμμ. 0,04.

Εὐρέθη πρὸς Ἄν. τῆς Βάθειας ἐν ἀγρῷ κειμένῃ
παρὰ τὴν θάλασσαν δυτικῶς τοῦ γηλόφου τῶν Πα-
ληοκκλησιῶν, περὶ οὗ ἴδε τελευταῖον Wilhelm ἐν
Ἐφ. Ἀρχ. 1892 σ. 157 καὶ Σταυροπούλλου Ἐφ.
Ἀρχ. 1895 σελ. 161.

Μολονότι ἡ προκειμένη ἐπιγραφή διαφέρει πῶς
κατὰ τὴν σύνταξιν πρὸς τὴν ἐν Ἀρχ. Ἐφ. 1869
σελ. 347 ἀρ. 412 δημοσιευθεῖσαν ἐξ Ἀλιβερίου
ἐπιγραφὴν νικητῶν ἐν τῷ μουσικῷ ἀγῶνι τῶν Τα-
μυνείων, δὲν πρέπει, μοι φαίνεται, νὰ διστάσωμεν
νὰ δεχθῶμεν, ὅτι καὶ ὁ μουσικὸς ἀγὼν, περὶ οὗ
πραγματεύεται ἡ ἡμετέρα ἐπιγραφή εἶνε ὁ καὶ ἐν
ἐκείνῃ μνημονευόμενος ἐν Ταμύναις πρὸς τιμὴν τοῦ
Ἀπόλλωνος ἀγόμενος ἀγὼν, οὐδὲ πρέπει νὰ ξενίσῃ
ἡμᾶς οὐδόλως ἡ διαφορὰ τοῦ τόπου τῆς εὐρέσεως
τῶν λίθων, διότι καὶ ἐξ ἄλλου Ἐρετρικοῦ ἱεροῦ
ἐνεπίγραφοι λίθοι εὐρέθησαν εἰς διάφορα μέρη τῆς
Εὐβοίας ἀπὸ Χαλκίδος μέχρι Ἀλιβερίου διεσκορ-
πισμένοι¹.

Διὰ τὴν ἀκριβῆ χρονολογίαν τῆς ἐπιγραφῆς οὐ-
δὲν ἀσφαλὲς τεκμήριον ἔχομεν, κατὰ τὸ σχῆμα
τῶν γραμμάτων καὶ τὴν ὀρθογραφίαν (μερικὴ πα-
ράλειψις τοῦ ὑπογεγραμμένου ἰῶτα) δύναται αὕτη
νὰ τεθῆ ἑἰς τὸν α' π. Χ. αἰῶνα.

Στ. 1. Πολε(μάρχου). Τὰ τοῦ ἄρχοντος τού-
του καθωρίσθησαν τελευταῖον ὑπὸ Holleaux ἐν
Rev. d. Et. gr. 1897 σ. 170.

Στ. 3. Τὸ πρῶτον ἐν τῇ προκειμένῃ Ἐρετρικῇ
ἐπιγραφῇ ἀπαντᾷ ἡ χρονολογία κατὰ δύο δημάρ-
χους, ἴσως διότι οἱ δήμαρχοι εἶχον ἰδιαιτέραν τινα
ἐπιστασίαν ἐν τῷ περὶ οὗ ὁ λόγος ἀγῶνι.

Ἐντετειχισμένα ἐν ἡρειπωμένῃ τινι ἐκκλησίᾳ
ἐπὶ τοῦ λόφου τῶν Παληοκκλησιῶν ἢ Παληοχω-
ριῶν (ἴδε ἀνωτέρω) ἦσαν καὶ τὰ ἐξῆς δύο τεμά-
χια ἐπιγραφῶν.

¹ Οἱ ἀναθηματικοὶ τοῖς Ἀρτέμιδι, Ἀπόλλωνι, Λητοῖ περὶ οὗ πλ.
τελευταῖον Σταυροπούλλου Ἀρχ. Ἐφ. 1895 σελ. 156 κέ.

Ἄρ. 6. ἸΤΗΝΜΗΤΕΡΑΚΑΙΤΟΥ
ΗΝΑΙΣΧΡΙΩΝΟΣ

καὶ τὴν μητέρα καὶ τοῦ
Αἰσχρίωνος

Ἐπὶ μαραῶρου προερχομένου ἐκ βάσεως μή-
κους 0,78.

Ἄρ. 7. ΤΟΥ του
ΤΟΙ (λη)τοῖ
ΑΝ (ἀνέθηκ)αν

Ἐπὶ μαρμάρου πλάτ. 0,20 ὑψ. 0,12 καὶ βάθ.
0,80 ἔχοντος δεξ. δύο ὀπὰς πρὸς σύνδεσιν μεθ' ἐ-
τέων λίθων.

Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅτι καὶ τὰ προκείμενα
δύο τεμάχια ἐπιγραφῶν προέρχονται ἐκ βάρων
ἀγαλμάτων, ἅτινα ἦσαν ἀνατεθειμένα ἐν τῷ ἱερῷ
τῆς Ἀρτέμιδος, Ἀπόλλωνος, Λητοῦς.

Πρὸ τῆς αὐτῆς ἡρειπωμένης ἐκκλησίας εὐρί-
σκεται καὶ ἄλλο μάρμαρον μήκ. 0,60, ὑψ. 0,33
καὶ βάθ. 0,54 προερχόμενον ἐκ μείζονος βάρου
ἐφ' οὗ σφίζονται μόνον τὰ γράμματα ΔΡΟΝΒ τοῦ
δ' π. Χ. αἰῶνος. Τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας Ἀγία Τρά-
πεζα ἦτο ἕτερον μάρμαρον, φέρον τοὺς τύπους τῶν
ποδῶν χαλκοῦ ἀγάλματος.

Ἄ. 8. ΙΚΙΩΝΧΟΙΡΗΘΕΝΚΙΚΟΥΕΙΡ
ΕΠΕΙΔΗΦΙΛΟΞΕΝΟΣΑΝΗΡΑΓ/
ΘΟΣΕΣΤΙΝΠΕΡΙΤΗΝΠΟΛΙΝΤΗ
ΕΡΕΤ ΕΞΩΝΕΔΟΞΕΝΤΕΙΒΟ Λ
5 ΚΑΙΤΟΙΔΗΜΟΙΦΙΛΟΞΕΝΟΝ
ΔΟΝΑΠΡΟΞΕΝΟΝΕΙΝΑΙΚΑΙΕΥ
ΕΡΓΕΤΗΝΕΡΕΤΡΙΕΩΝΚΑΙΑΥΤ
ΚΓΟΝΟΥΣΚΑΙΕΙΝΑΙΑΥΤΟ
ΟΔΟΝΠΡΟΣΤΗΝΒΟΥΛΗ
10 ΚΑΙΤΟΝΔΗΜΟΝ Ρ ΤΟΙ
ΙΠΟΛ
ΑΙΕΙΡΗΝΗΣ

Μ]ικίων Χοίρηθεν Κίκου εἶπ(εν).

Ἐπειδὴ Φιλόξενος ἀνὴρ ἀγα-
θός ἐστιν περὶ τὴν πόλιν τῆ(ν)

Ἐρετ(ρι)έων, ἔδοξεν τῷ βουλ(εῖ)

καὶ τοῖ δήμοι Φιλόξενον (Μακε)-

δόνα πρόξενον εἶναι καὶ εὐ-

εργέτην Ἐρετριέων καὶ αὐτ(ὸ)

(καὶ ἐκγόνους καὶ εἶναι αὐτοῖς)
 (πρόσ)οδον πρὸς τὴν βουλήν
 καὶ τὸν δῆμον πρώτοις

Στήλη μαρμαρίνη ὑψ. 0,60, πλάτ. 0,40 καὶ πάχ. 0,09. Μέγεθος γραμμ. περίπου 0,01. Παρεδόθη εἰς τὴν συλλογὴν Ἐρετρίας ὑπὸ τῆς Ἀργυρῆς Κόλια.

Μετὰ τὸν 10^{ον} στίχον ἀναγινώσκονται σποράδην διάφορα γράμματα, ἐξ ὧν δύναται τις ἐν ἀνάγκῃ νὰ ἀνασκευάσῃ διάφορους συνήθεις τύπους τῶν προξενικῶν ψηφισμάτων ἐν δὲ τῷ τελευταίῳ στίχῳ φαίνεται, ὅτι ἀνεγινώσκετο ὁ τόπος τῆς ἀναθέσεως τῆς στήλης.

Ὁ τρόπος τῆς γραφῆς εἶνε ἀπαραλλάκτως ὁμοίος πρὸς τὸν τῆς ἐπιγραφῆς Ἄρχ. Ἐφ. 1892 σελ. 126, ἧτις ὡς ὁ Wilhelm εἰκάζει ἀνήκει εἰς τὸ 6^{ον} ἡμισυ τῆς δ' ἐκατονταετηρίδος, εἰς τοὺς αὐτοὺς δὲ χρόνους θετέα καὶ ἡ ἡμετέρα ἐπιγραφή, ἴσως δὲ καὶ ὁ Μακεδῶν Φιλόξενος εἶνε ὁ γνωστός¹ στρατηγὸς τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, σατράπης διαφόρων Ἀσιατικῶν ἐπαρχιῶν ἄγνωστον διὰ τίνα λόγον ἀξιωθείς τῆς προξενίας καὶ εὐεργεσίας ὑπὸ τῶν Ἐρετριέων.

Στ. 1. *Μικίων Χοίρηθεν Κίκου εἶπεν*· οὕτω καὶ Ἄρχ. Ἐφημ. 1892, σ. 120 ἀρ. 1 Δαμασίας Φανοκλείου Ἀφαρεῦθεν εἶπεν. Πρωτοφανές εἶνε τὸ ὄνομα Κίκος.

Ἄρ. 9 ΙΕΡΟΝ Ἱερὸν
 ΚΟΥΡΟΤΡΟΦΩΝ Κουροτρόφω

Λίθος ἀκατέργαστος ἀκανονίστου σχήματος μῆκ. 0,27, ὑψ. 0,22. Εὐρέθη ἐν τῷ κήπῳ ὀπισθεν τῆς οἰκίας τοῦ Μαν. Ποδάρα ἐν Ἐρετρίας καὶ παρεδόθη εἰς τὴν Συλλογὴν ὑπὸ τοῦ ἱατροῦ Νικ. Κάραλη.

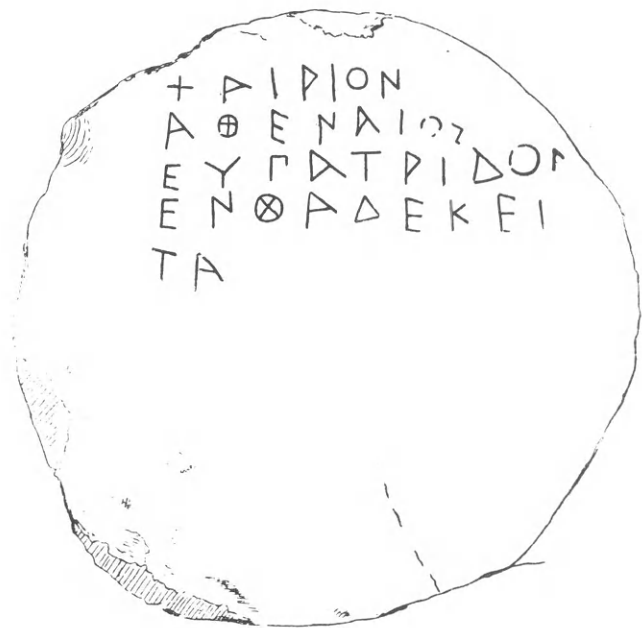
Δὲν εἶνε βέβαιον τίνες εἶνε οἱ ἐνταῦθα κουροτρόφοι ὀνομαζόμενοι θεοί· ἴσως οἱ πρὸ πάντων ἐν Ἐρετρίας λατρευόμενοι Ἄρτεμις, Λητώ, Ἀπόλλων, ὧν κουροτρόφος ἦτο κοινὸν² ἐπίθετον. Ἴσως ὁμοίως ἐλατρεύοντο ἐν Ἐρετρίας καὶ οἱ Εὐβοϊκοὶ Κούρητες οἱ κατ' ἐξοχὴν κουροτρόφοι τοῦ Διός.

¹ Ἀριστ. Οἰκον. 2,51. Πλουτ. Ἀλέξ. 22. Διοδ. Σικελ. 18, 39, 25. Ἄρρ. Ἀνάδ. Γ, 9. Παυσ. II, 33, 4.

² Roscher, Lex. ἐν λέξει κουροτρόφος p. 1628.

Ἐπιγραφαὶ ἐπιτύμβιοι.

Ἄρ. 10.

Χαιρίων
 Ἀθηναῖος
 εὐπατριδῶν
 ἐνθάδε κε-
 τα(ι)

Ἐπὶ δίσκου ἐκ φαιοῦ σχιστολίθου διαμ. 0,50. Μέγ. γραμμ. 0,03.

Ἐχρησίμευεν, ὡς φαίνεται, ὁ δίσκος ὡς πῶμα νεκρικοῦ πίθου, εὐρέθη δ' ἐν τῷ ἀγρῷ τοῦ Νικ. Βελισσαρίου (ἰδ. Ἄρχ. Ἐφ. 1897 σελ. 154) ἀποτελῶν ἀντὶ συνήθους κεραμίδος τὴν στενὴν πλευρὰν τάφου τῶν ὀνομαζομένων καλυβῶν¹ τοῦ δ' π. Χ. αἰῶνος. Περὶ ὁμοίου πώματος πηλίνου μεθ' ἑνὸς γράμματος Ε παραγματεύεται ὁ Σταυρόπουλλος ἐν Ἀθηναῖς 1893 σελ. 370.

Ἡ ἐπιγραφή δέον νὰ ταχθῆ κατὰ τὸν γραφικὸν χαρακτῆρα εἰς τὸν 5^{ον} αἰῶνα, ἦτο δ' ὁ Χαιρίων τοῦ Ἀθηναίου γένους τῶν Εὐπατριδῶν².

Ἐκ τίνος χωρίου τῆς Ἀριστοτέλους Πολιτείας³ ὁ Gilbert (Handbuch der griech. Staatsaltert. σ.

¹ Πρβλ. περὶ τούτων Ἐφ. Ἄρχ. 1886 σελ. 38, Τσούντας.

² Toepffer: att. Genealogie σελ. 175 κέ.

³ Ἀριστ. Πολ. Ἀθ. 21, 4.

163, 2) ἐξάγει, ὅτι πρὸ τοῦ Κλεισθένους οἱ Ἀθηναῖοι ἐκαλοῦντο συνήθως διὰ τοῦ κυρίου ὀνόματος αὐτῶν καὶ διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ γένους, τοῦτο βεβαιοῦται καὶ διὰ τῆς προκειμένης ἐπιγραφῆς· ὅτι δὲ τὸ ὄνομα τοῦ γένους ἐτίθετο μετὰ τὸ κύριον ὄνομα καὶ κατὰ γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ ἐξάγεται καὶ ἐκ χωρίων ὡς π. χ. τὸ τοῦ Ἰσοκράτους 16, 5δ «ὁ γὰρ πατὴρ πρὸς μὲν ἀνδρῶν ἦν Εὐπατρι-

δῶν . . . πρὸς γυναικῶν δ' Ἀλκμεωνιδῶν».

Περίεργος εἶνε ἡ ἐπιγραφή καὶ κατὰ τοῦτο, ὅτι δὲν ἦτο προωρισμένη, ὡς φαίνεται, νὰ εἶνε ὑπὲρ τὴν γῆν, ἀλλ' ἦτο τεθαμμένη μετὰ τοῦ πίθου· ὁμοίον τι συνέβαινε καὶ εἰς τὴν ἐπιτυμβίαν ἐπιγραφὴν Ἐρ. Ἀρχ. 1897, ἀρ. 151 σ. 5, διότι καὶ ἐκείνη ὡς ἐκ τοῦ σχήματος αὐτῆς ἦτο ἀδύνατον νὰ ἴστατο ὑπεράνω τοῦ τάφου.

Ἄρ. 11. ΜΑΝΤΙΝΑΜΛΜΗΤΟΝΔΕΛΦΟΝΓΕΝΟΞΕΝΘΑΔΕΛΕΝΚΟΝ
ΝΙΟΝΞΛΞΙΜΕΝΕΟΞΓΑΙΑΧΥΤΗΚΑΤΕΧΕΙ

Μάντιν ἀμώμητον Δελφὸν γένος ἐνθάδε Λεῦκον
υἱὸν Σωσιμένεος γαῖα χυτὴ κατέχει

Ἐπὶ μαρμαρίνης βάσειως ἐχούσης ἄνωθεν ἄνωγμα ὀρθογώνιον πρὸς ἐνθεσιν στήλης, μῆκ. 1,20 ὑψ. 0,26 καὶ βάρ. 0,60. Εὐρέθη πρὸ τῆς δυτικῆς πύλης Ἐρετρίας, οὐχὶ ἐν τῇ ἀρχικῇ αὐτῆς θέσει. Ἡ γραφή εἶνε ὠραιοτάτη, φαίνεται δ' ὅτι ἀνήκει εἰς τὸ πρῶτον ἡμισυ τῆς δ' ἐκατονταετηρίδος.

Ἄρ. 12. ΓΛΑΥΚΟΞ Γλαῦκος. Στήλη ὑψ. 0,88, πλ. 0,30.

Ἄρ. 13. ΜΕΝΝΕΑΣ Μεννέας. Μάρμαρον 0,54 πρὸς 0,20.

Ἄρ. 14. ΜΟΣΑΙΟΣ Μοσαῖος Μάρμαρον 0,70 πλ. 0,33.

Αἱ ὑπ' ἀρ. 15, 16 καὶ 17 ἐπιγραφαὶ εὐρέθησαν ἐν τῷ ἀγρῷ τοῦ Νικ. Βελισσαρίου καὶ ἀνήκουσιν εἰς τὸν ε' αἰῶνα.

Ἄρ. 15. ΝΟΗΣΙΞ Νοησίς. Δ' αἰών. Μάρμαρον 0,30 πρὸς 0,25. Ἡ μόνη ἐν τῷ νεκροταφείῳ Ὑγειονομείου εὐρεθεῖσα.

Ἄρ. 16. ΣΩΚΛΕΙΞ Σωκλείς ἀντὶ Σωκλῆς πρὸς Ἄρ. Ἐρ. 1892, 120, 1 Φανοκλείου καὶ αὐτόθι σελ. 125 περὶ τοῦ παρεμβεβλημένου ἰώτα.

Ἄρ. 17. ΛΥΣΑΝΔΡΟΣ Λύσανδρος

Ἄρ. 18. ΠΑΡΑΜΟΝΗ Παραμόνη
ΠΑΡΑΜΟΝΟΥ Παραμόνου

Ἄρ. 19. ΟΛΥΜΠΙΧΗ Ὀλυμπίχη

Ἄρ. 20. ΝΙΚΟΣΤΡΑΤΟΣ Νικόστρατος
ΡΑΚΛΕΙΤΟΥ Ἡρακλείτου

Ἄρ. 21. ΜΕΛΙΤΤΑ Μέλιττα
ΚΑΛΛΙΜΑΧΟΥ Καλλιμάχου
ΧΡΗΣΤΗΧΑΙΡΕ χρηστὴ χαῖρε

Ἄρ. 22. ΦΑΛΑΙΚΟΣ Φάλαικος
ΚΛΕΙΝΑΡΧΙΔΟΥ Κλειναρχίδου

Ἄρ. 23. ΟΡΡΙΠΠΟΣ Ὀρριππος

Ἄρ. 24. ΑΡΙΣΤΟΜΕΝΗΣ Ἀριστομένης
ΕΠΙΚΥΔΟΥ Ἐπικύδου

Ἄρ. 25. ΔΙΟΝΥΣΙΑ Διονυσία

Ἄρ. 26. ΥΔΗΜΟΣ (Ε)ῦδημος
ΙΛΙΝΟΥ (Φ)ιλίνου

Ἄρ. 27. ΙΚΙΠΠΗ (Ν)ικίππη

Ἄρ. 28. ΑΤΕΑΣ ατεας

Ἄρ. 29. ΑΓΑΘΩΝ Ἀγάθων
ΧΡΗΣΤΟΣ χρηστός

Ἄρ. 30.	ΚΛΕΙΝΑΡΕΤΗ	Κλειναρέτη	Ἄρ. 36.	ΑΡΙΣΤΙΠΠΟΣ ΡΟΔΙΟΣ	Ἀρίστιππος Ῥόδιος
Ἄρ. 31.	ΕΓΓΑΙΝ.ΖΤΗ ΑΜΥΝΤΟΥ	Ἐπαινίστη Ἀμύντου	Ἄρ. 37.	ΝΙΚΗΡΑΤΟΣ ΝΙΚΗΡΑΤΟΣ ΚΛΕΙΤΟΡΙΟΙ	Νικήρατος Νικήρατος Κλειτόριοι
Ἄρ. 32.	ΦΑΝΟΚΛΕΑ	Φανόκλεα	Ἄρ. 38.	ΗΡΑΚΛΕΙΔΗΣ ΜΗΘΗΜΝΑΙΟΣ	Ἡρακλείδης Μηθημναίος
Ἄρ. 33.	ΗΦΑΙΣΤΙΩΝ	Ἡφαιστίων	Ἄρ. 39.	ΑΓΑΘΟΚΛΗΣ ΑΠΕΛΛΩΝΙΟΥ ΜΕΙΛΗΣΙΟΣ	Ἀγαθοκλῆς Ἀπελλωνίου Μειλῆσιος
Ἄρ. 34.	ΤΙΒΕΙΟΣ	Τίβειος			
Ἄρ. 35.	ΦΙΛΩΤΑΣ ΣΥΜΜΑΧΟΥ ΙΜΒΡΙΟΣ	Φιλώτας Συμμάχου Ἴμβριος			

Κ. ΚΟΥΡΟΥΝΙΩΤΗΣ

ΤΟ ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΤΟΥ ΔΙΟΚΛΗΤΙΑΝΟΥ

ΔΥΟ ΝΕΑ ΤΕΜΑΧΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΩΣ

Πρὸ δύο περίπου μηνῶν περιῆλθεν εἰς γνῶσιν μου ὅτι ἐν θέσει Ροβάλωνα (Παλαιόκαστρον) παρὰ τὴν ἀρχαίαν Αἰγειραν¹ εὐρέθησαν δύο μεγάλαι πλάκες ἐνεπίγραφοι. Ἐγνώρισα τοῦτο τῇ Γενικῇ Ἐφορείᾳ, ἣτις ἀμέσως με ἀπέστειλε πρὸς ἐξέτασιν αὐτῶν καὶ διάσωσιν, ἐὰν τυχὸν αὐταὶ εἶχον σπουδαιότητα τινά. Μεταβάς ἐκεῖσε παραχρῆμα τῇ βοήθειᾳ τοῦ Δημάρχου κ. Γιαννούλη κατώρθωσα νὰ ἴδω καὶ ἀναγνώσω τὰς πλάκας, αἵτινες πρό τινος εἶχον ἐξαχθῆ ἐκ τῶν ἐρείπιων, πιθανώτατα, Βυζαντινοῦ ναοῦ. Ἀνεγνώρισα δ' εὐχερῶς ὅτι περιελάμβανον τεμάχια τοῦ γνωστοῦ διατάγματος τοῦ Διοκλητιανοῦ. Ἀντέγραψα δὲ ταύτας καὶ ἐφρόντισα ὅπως ἐνεργεῖα τῆς Γεν. Ἐφορείας, ἐπισκευαζομένης τῆς ὁδοῦ τῆς ἀπὸ Παλαιόκαστρον εἰς νέαν

Αἰγειραν, μετακομισθῶσιν αὐταὶ εἰς τὸ ἐν Ἀθήναις ἐπιγραφικὸν Μουσεῖον, ὅπου καὶ τανῦν κεῖνται. Εἶπομεν ἀνωτέρω ὅτι αἱ πλάκες αὐταὶ εἶναι δύο τὸν ἀριθμὸν, τούτων δὲ ἡ μὲν ἔχει ὕψος 1,50 καὶ πλ. 0,79 μετὰ περιθωρίου ἐκατέρωθεν 0,06, πάχος δὲ 0,25· ἡ δὲ ἄλλη ἔχει ὕψ. 0,85 καὶ πλ. 0,65 πάχ. δὲ ἐπίσης 0,25. Ἡ μείζων τούτων (Πλ. Α') εἶνε τεθραυσμένη εἰς τρία τεμάχια κατὰ τὴν ἀρχὴν αὐτῆς, οὕτω δὲ δυστυχῶς ἔχομεν τὴν ἀπώλειαν τριῶν στίχων (7-9) τοῦ 1^{ου} κεφαλαίου (Α' στήλης) καὶ τοῦ ἐνδεκάτου στίχου τοῦ 4^{ου} (Β' στήλης) ἅτε ἐγκεχαραγμένων ὄντων ἐπὶ τῆς ἐγκαρσίου τῆς πλακὸς ρωγμῆς. Ἐκατέρα τῶν πλακῶν ἔχει δύο στήλας καὶ τῆς μὲν πρώτης τούτων αἱ στήλαι περιλαμβάνουν ἀριθ. στίχων 71-74 τῆς δὲ δευτέρας 29-30. Ἡ χάραξις εἶνε ἀμελῆς καὶ ἀκανόνιστος, φέρει δὲ οὐχὶ ὀλίγας ἐπιδιορθώσεις καὶ ὄχι ὀλιγώτερα σφάλματα. Ἡ ἀνάγνωσις ὁμῶς τῶν ἐπιγραφῶν κατορθοῦται οὐχὶ δυσχερῶς.

¹ Ἡ Αἰγειρα ἦτο μία τῶν σπουδαιοτέρων πόλεων τῆς Ἀχαΐας· ἐκαλεῖτο δὲ παρ' Ὀμήρῳ Ὑπερησία. Κειμένη α ἐπὶ λόφων ἐρυμνῶν καὶ δυοσάτων » ἀπέχει τῆς θαλάσσης ὡς ἐπτὰ στάδια. Πολ. IV 57. Πaus. 7,36. 3 κέξ. Ἰδ. πλείονα παρὰ Κουρτίω: Pelop. I, 476 κέξ.

1. . . ΝΑΣ ΤΙΜΑΣ ΕΚΑΣΤΟΥ ΕΙΔΟΥΣ Ο . . . ΝΙ ΕΞΕΣΤΑΙ ΝΠΟ Ν ΝΠΟΤΕΤΑΚΤΑ .

(Τί)νας τιμὰς ἐκάστου εἴδους ο(ὕδε)νι ἐξέσται ὑπ[ερβαίνει]ν ὑποτέτακτα(ι)

Πλάξ Α'. Στήλη Α'.

I Κεφ.	I Κεφ.	Δην.
1 ^a . CITON K̄M̄A *P	1 ^a . Σίτου	χμ ^ο α' X'ρ' 100
2. ΚΡΕΙΘΗΣ Κ̄Μ̄Α *Ξ	2. Κρ(ε)ιθής	χμ ^ο α' Xξ' 60
3. ΒΡΙΖΗΣ Κ̄Μ̄Α *Ξ	3. Βρίζης	χμ ^ο α' Xξ' 60
4. ΚΕΝΧΡΟΝ ΚΕΚΟΜΜΕΝΟΝ ΚΑΘ. . . Α *Ρ	4. Κένχρου κεκομμένου καθ(αροῦ)	(χμ ^ο) α' Χρ' 100
5. ΚΕΝΧΡΟΝ ΑΚΟΠΟΝ Κ̄Μ̄Α *Ν	5. Κένχρου ἀκόπου	χμ ^ο α' Χν' 50
6. ΜΕΛΙΝΗΣ ΚΑΘ. Κ̄Μ̄Α *Ν	6. Μελίνης καθ(αρᾶς)	χμ ^ο α' Χν' 50
7. ΠΙΣΤΙΪΟΥΝ Κ̄Μ̄Α *	7. Πιστακίου (;)	χμ ^ο α' X
8.	8.	
9. ΟΥΛΗΣ Κ̄Μ̄Α . .	9. ουλής	χμ ^ο α'
(8) 10. ΕΡΒΟΝΛΟΝ Κ̄Μ̄Α *	10. Έρβούλου	χμ ^ο α'
(9) 11. ΦΑΒΑΤΟΣ ΚΑΘ. Κ̄Μ̄Α *Ρ	11. Φάβατος καθ(αροῦ)	χμ ^ο α' Χρ' 100
(10) 12. ΦΑΒΑΤΟΣ ΜΗ ΚΕΚΑΘΑΡΜ. Κ̄Μ̄Α *Ξ	12. Φάβατος μὴ κεκαθαρμ(ένου)	χμ ^ο α' Xξ' 60
(11) 13. ΦΑΚΗΣ Κ̄Μ̄Α *Ρ	13. Φακῆς	χμ ^ο α' Χρ' 108
(12) 14. ΛΑΘΥΡΟΝ Κ̄Μ̄Α *Π	14. Λαθύρου	χμ ^ο α' Χπ' 80
(13) 15. ΠΙΣΟΝ ΗΛΕΣΜΕΝΟΝ Κ̄Μ̄Α *Ρ	15. Πίσου ἠλεσμένου	χμ ^ο α' Χρ' 100
(14) 16. ΠΙΣΟΝ ΜΗ ΗΛΕΣΜΕΝΟΝ Κ̄Μ̄Α *Ξ	16. Πίσου μὴ ἠλεσμένου	χμ ^ο α' Xξ' 60
(15) 17. ΕΡΕΒΙΝΘΟΝ Κ̄Μ̄Α *Ρ	17. Έρεβίνθου	χμ ^ο α' Χρ' 100
(16) 18. ΡΟΒΟΝ Κ̄Μ̄Α *Ρ	18. Ό]ρόβου	χμ ^ο α' Χρ' 100
(17) 19. ΒΡΟΜΟΝ Κ̄Μ̄Α *Λ	19. Βρόμου	χμ ^ο α' Χλ' 30
(18) 20. ΒΟΥΚΕΡΑΤΟΣ Κ̄Μ̄Α *Ρ	20. Βουκεράτος	χμ ^ο α' Χρ' 100
(19) 21. ΘΕΡΜΩΝ ΩΜΩΝ Κ̄Μ̄Α *Ξ	21. Θέρμων ὀμῶν	χμ ^ο α' Xξ' 60
(20) 22. ΘΕΡΜΩΝ ΕΦΘΩΝ ΙΤΑΛ. ΞΑ *Δ	22. (Θέρμων ἐφθῶν	ιταλ. Ξα' Χδ' 4
(21) 23. ΦΑΣΙΩΛΟΝ ΞΗΡΟΝ Κ̄Μ̄Α *Ρ	23. Φασιώλου ξηροῦ	χμ ^ο α' Χρ' 100
(22) 24. ΛΙΝΟΣΠΕΡΜΟΝ Κ̄Μ̄Α *ΡΝ	24. Λινοσπέρμου	χμ ^ο α' Χρν' 150
(23) 25. ΟΡΥΖΗΣ ΚΑΘ. Κ̄Μ̄Α *C	25. Όρύζης καθ(αρᾶς)	χμ ^ο α' Χρν' 150
(24) 26. ΤΙΣΑΝΗΣ ΚΑΘ. Μ̄Α *Ρ	26. (Π)τισάνης καθ(αρᾶς)	μ ^ο α' Χρ' 100
(25) 27. ΑΛΙΚΗΣ ΚΑΘ. Μ̄Α *C	27. Άλικῆς καθ(αρᾶς)	μ ^ο α' Χσ' 200
(26) 28. ΣΗΣΑΜΟΝ Κ̄Μ̄Α *C	28. Σησάμου	χμ ^ο α' Χσ' 200
(27) 29. ΧΟΡΤΟΣΠΕΡΜΟΝ Κ̄Μ̄Α *Λ	29. Χορτοσπέρμου	χμ ^ο α' Χλ' 30
(28) 30. ΜΗΔΙΚΟΝ ΣΠΕΡΜΑΤΟΣ Κ̄Μ̄Α *ΡΝ	30. Μηδικῶ σπέρματος	χμ ^ο α' Χρν' 150
(29) 31. ΚΑΝΝΑΒΕΩC ΣΠΕΡΜΑΤ. Κ̄Μ̄Α *Π	31. Καννάβεως σπέρματ(ος)	χμ ^ο α' Χπ' 80
(30) 32. ΒΙΚΙΑC ΞΗΡΑC Κ̄Μ̄Α *Π	32. Βικίας ξηρᾶς	χμ ^ο α' Χπ' 80
(31) 33. ΜΕΛΑΝΘΙΟΝ Κ̄Μ̄Α *ΡΝ	33. Μελανθίου	χμ ^ο α' Χρν' 150
(32) 34. ΚΥΜΙΝΟΝ ΚΑΘ. Κ̄Μ̄Α *C	34. Κυμίνου καθ(αροῦ)	χμ ^ο α' Χσ' 200
(33) 35. ΣΠΕΡΜΑΤΟΣ ΡΑΦΑΝΙΝΟΝ Κ̄Μ̄Α *ΡΝ	35. Σπέρματος ραφανίνου	χμ ^ο α' Χρν' 150
(34) 36. ΣΙΝΑΠΙΟΝ Κ̄Μ̄Α *ΡΝ	36. Σιναπίου	χμ ^ο α' Χρν' 150
(35) 37. ΣΙΝΑΠΙΟΝ ΙΡΓΑΣΜΕΝ. ΞΑ *Η	37. Σιναπίου (ε)ίργασμέν(ου)	Ξα' Χη' 8

* Έλλείπει ἐπαρκῶν σημείων διὰ τὴν δήλωσιν τῶν δηναρίων ἐν τῇ μεταγραφῇ, ἐτέθη τὸ ἀπλοῦν X ἀντὶ τοῦ *.

2 Κεφ.

1. ΟΙΝΟΝ
- 1α. ΠΙΚΗΝΟΝ ΙΤΑΛ. ΞΑ *Λ
2. ΤΙΒΟΥΡΤΙΝΟΝ ΙΤΑΛ. ΞΑ *Λ
3. ΣΑΒΙΝΗΣΙΟΝ ΙΤΑΛ. ΞΑ *Λ
4. Α ΝΙΟΝ ΙΤΑΛ. ΞΑ *Λ
5. ΣΑΪΤΟΝ ΙΤΑΛ. ΞΑ *Λ
6. ΣΕΡΕΝΤΙΝΟΝ ΙΤΑΛ. ΞΑ *Λ
7. ΦΑΛΕΡΝΟΝ ΙΤΑΛ. ΞΑ *Λ
8. ΟΙΝΟΝ ΠΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ ΓΕΥΜΑΤΟΣ ΙΤΑΛ.
ΞΑ *Κ Δ
9. ΟΙΝΟΝ ΠΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΓΕΥΜΑΤΟΣ
ΙΤΑΛΙΚΟΣ ΞΑ *Ι Γ
10. ΟΙΝΟΝ ΧΥΔΕΟΝ ΙΤΑΛ. ΞΑ *Η
11. ΚΕΡΒΗΣΙΑΣ ΗΤΟΙ ΜΑΚΑΜΟΝ ΙΤΑΛ. ΞΑ *Δ
12. ΖΥΘΟΝ ΙΤΑΛ. ΞΑ *Β
13. ΚΑΡΥΗΝΟΝ ΜΕΟΝΙΟΝ ΙΤΑΛ. ΞΑ *Λ
14. ΧΡΥΣΑΤΤΙΚΟΝ ΙΤΑΛ. ΞΑ *Κ Δ
15. ΕΨΕΤΟΝ ΙΤΑΛ. ΞΑ *Ι Γ
16. ΕΨΕΜΑΤΟΣ ΙΤΑΛ. ΞΑ *Κ
17. ΚΟΝΔΕΙΤΟΝ ΙΤΑΛ. ΞΑ *Κ Δ
18. ΑΨΙΝΘΑΤΟΝ ΙΤΑΛ. ΞΑ *Κ
19. ΡΟΣΑΤΟΝ ΙΤΑΛ. ΞΑ *Κ

3 Κεφ.

1. ΕΛΑΙΟΝ ΟΜΦΑΚΙΝΟΝ ΙΤΑΛ. ΞΑ *Μ
2. ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΓΕΥΜΑΤΟΣ ΙΤΑΛ. ΞΑ *Κ Δ
3. ΚΙΒΑΡΙΟΝ ΙΤΑΛ. ΞΑ *Ι Β
4. ΕΛΑΙΟΝ ΡΑΦΑΝΙΝΟΝ ΙΤΑΛ. ΞΑ *Η
5. ΟΞΟΝ ΙΤΑΛ. ΞΑ *Γ
6. ΓΑΡΟΝ ΓΕΥΜΑΤΟΣ ΠΡΩΤΙΟΝ ΙΤΑΛ. ΞΑ *Ι Γ
7. ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΓΕΥΜΑΤΟΣ ΙΤΑΛ. ΞΑ *Ι Β
8. ΑΛΑΤΟΣ ΓΑΣΣΤΡΗΣΙΟΝ ΜΑ *Ρ
9. ΣΑΛΑΚΟΝΔΕΙΤΟΝ ΙΤΑΛ. ΞΑ *Η
10. ΜΕΛΙΤΟΣ ΠΡΩΤΕΙΟΝ ΙΤΑΛ. ΞΑ *Μ
11. ΜΕΛΙΤΟΣ ΔΕΥΤΕΡΙΟΝ ΙΤΑΛ. ΞΑ *Κ Δ
12. ΜΕΛΙΤΟΣ ΦΟΙΝΙΚΙΝΟΝ ΙΤΑΛ. ΞΑ *Η

4 Κεφ.

1. ΚΡΕΩΣ ΧΟΙΡΕΙΟΝ ΙΤΑΛ. ΛΑ *Ι Β

(Τέλος τῆς Α' στήλης τῆς Α' πλακῆς).

Πλάξ Α'. Στήλη Β'.

2. ΒΟΙΟΝ ΙΤΑΛ. ΛΑ *Η
3. ΑΙΓΕΙΟΝ Η ΠΡΟΒΑΤΕΙΟΝ ΙΤΑΛ. ΛΑ *Η
4. ΒΟΥΛΒΗΣ ΙΤΑΛ. ΛΑ *Κ Δ
5. ΣΟΥΜΕΝΟΝ ΙΤΑΛ. ΛΑ *Κ

2 Κεφ.

1. Οἴνου
- 1α. Πικῆνου
2. Τιβουρτίνου
3. Σαβινησίου
4. Ἀ[μιν]νίου
5. Σαΐτου
6. Σερεντίνου
7. Φαλέρνου
8. Οἴνου παλαιοῦ πρώτου γεύματος
9. Οἴνου παλαιοῦ δευτέρου γεύματος
10. Οἴνου χυδέου
11. Κερβησίας ἤτοι Μακάμου
12. Ζύθους
13. Καρυήνου Μεονίου
14. Χρυσαττικού
15. Ἐψετοῦ
16. Ἐψέματος
17. Κονδείτου
18. Ἀψινθάτου
19. Ροσάτου

3 Κεφ.

1. Ἐλαίου ὀμφακίνου
2. Δευτέρου γεύματος
3. Κιβαρίου
4. Ἐλαίου ραφανίνου
5. Ὄξους
6. Γάρου γεύματος πρώτου
7. Δευτέρου γεύματος
8. Ἀλατος γασστροσίου
9. Σαλακονδείτου
10. Μέλितος πρωτείου
11. Μέλितος δευτερίου
12. Μέλितος φοινικίνου

4 Κεφ.

1. Κρέως χοιρείου

ιταλ. Λα' Χη'	8
ιταλ. Λα' Χη'	8
ιταλ. Λα' Χηδ'	24
ιταλ. Λα' Χκ'	20

6. CΥΚΩΤΟΝ ΙΤΑΛ. ΛΑ ΧΙΓ
7. ΑΛΙΣΤΟΝ ΚΑΛΟΝ ΙΤΑΛ. ΛΙΤ. ΑΧΙΓ
8. ΠΕΡΝΑΣ ΚΑΛΗΣ ΠΕΤΑΣΩΝΟΣ ΗΤΟΙ ΜΑΙΝΑ ΤΙΚΗΣ Η ΚΕΡΡΕΙΤΑΝΗΣ ΙΤΑΛ. ΛΑ ΧΚ
9. ΜΑΡΣΙΚΗΣ ΙΤΑΛ. ΛΑ ΧΚ
10. ΣΤΕΑΤΟΣ ΝΕΑΡΟΥ ΙΤΑΛ. ΛΑ ΧΚ
11. ΧΙΒ
12. ΟΝΥΧΩΝ Δ. (ΤΙΜΗΣ ΤΗΣ) ΑΥΤΗΣ ΟΣΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΚΡΕΑΣ ΠΙΠΡΑΣ(ΚΕΤΑΙ)
13. ΕΙΣΙΚΙΟΝ ΧΟΙΡΕΙΟΝ ΓΑ ΧΒ
14. ΕΙΣΙΚΙΟΝ ΒΟΙΟΝ ΛΑ ΧΙ
15. ΛΥΚΑΝΙΚΩΝ ΧΟΙΡΕΙΩΝ ΛΑ ΧΙΓ
16. ΛΥΚΑΝΙΚΩΝ ΒΟΙΩΝ ΛΑ ΧΙ
17. ΦΑΣΙΑΝΟΣ ΤΕΘΡΑΜΜΕΝΟΣ ΧCΝ
18. ΦΑΣΙΑΝΟΣ ΒΟΣΚΟΣ ΧΡΚΕ
19. ΦΑΣΙΑΝΗ ΘΗΛΕΙΑ ΤΕΘΡΑΜΜΕΝΗ . . .
20. ΦΑΣΙΑΝΗ ΒΟΣΚΗ ΧΡ
21. ΧΗΝ ΤΕΘΡΑΜΜΕΝΟΣ ΧC
22. ΧΗΝ ΒΟΣΚΟΣ ΧΡ
23. ΟΡΝΙΘΩΝ ΖΕΥΓ. Α ΧΞ
24. ΠΕΡΔΙΞ Α ΧΛ
25. ΤΡΥΓΩΝ ΛΙΠΑΡΑ Α ΧΙΓ
26. ΒΟΣΚΗ ΤΡΥΓΩΝ Α ΧΙΒ
27. ΚΙΧΛΟΚΟC CΥΦΩΝΙ ΧΞ
28. ΦΑΣΣΩΝ ΖΕΥΓΟΣ ΧΚ
29. ΠΕΡΙΣΤΕΡΩΝ ΖΕΥΓΟΣ ΧΚΔ
30. ΑΤΤΑΓΗΝΑ Α ΧΚ
31. ΝΗΣΣΩΝ ΖΕΥΓΟΣ ΧΜ
32. ΛΑΓΟΣ ΧΡΝ
33. ΚΟΥΝΙΚΟΛΟΣ ΧΜ
34. ΑΜΠΕΛΙΩΝΑ ΛΙΠΑΡΟΥC Τ ΧΜ
35. ΑΓΡΕΙΟΙ ΧΚ
36. CΥΚΑΛΛΟΙ ΧΜ
37. CΤΡΟΥΘΟΙ ΧΙΓ
38. ΜΥC ΕΛΙΟΙ ΧΜ
39. ΠΑΩΝ ΑΡCΗΣ ΧΤ
40. ΘΗΛΙΑ ΠΑΩΝ ΧC
41. ΚΟΛΕΟΙ ΧΚ
42. ΨΑΡΕC Τ ΧΚ
43. CΥΑΓΡΙΑΟΝ ΛΑ ΧΙΓ
44. ΕΛΑΦΙΟΝ ΛΑ ΧΙΒ
45. ΔΟΡΚΕΙΟΝ ΗΤΟΙ ΑΙΓΑΓΡΕΙΟΝ Η ΚΕ ΜΑΔΙΟΝ ΛΑ ΧΙΒ
46. ΓΑΛΑΘΗΝΟΥ ΑΠΟ ΓΑΛΑΚΤΟC ΛΑ ΙΓ
47. ΑΡΝΙΟΝ ΛΑ ΧΙΒ

6. Συκοωτού	ιταλ. Λα' Χις'	16
7. 'Αλιστού καλού	ιταλ. λίτ(ρα) Χις'	16
8. Πέρνας καλής Πετασώνος ητοι Μαινα (πι)ικής ή Κερραιτανής	ιταλ. Λα' Χκ'	20
9. Μαρσικής	ιταλ. Λα' Χκ'	20
10. Στέατος νεαρού	ιταλ. Λα' Χκ'	20
11. Χιβ'	12
12. 'Ονούχων δ' (τιμής τής) αυτής όσης και τό κρέας πιπράσ(κεται)		
13. Είσικιού χοιρείου	Γσ' Χβ'	2
14. Είσικιού βοτού	Λα' Χι'	10
15. Λυκανικών χοιρείων	Λα' Χις'	16
16. Λυκανικών βοτών	Λα' Χι'	10
17. Φασιανός τεθραμμένος	Χσν'	150
18. Φασιανός βοσκός	Χρκε'	125
19. Φασιανή θήλεια τεθραμμένη
20. Φασιανή βοσκή	Χρ'	100
21. Χήν τεθραμμένος	Χσ'	200
22. Χήν βοσκός	Χρ'	100
23. 'Ορνίθων ζεύγ(ος) α'	Χξ'	60
24. Πέρδιξ α'	Χλ'	30
25. Τρυγών λιπαρά α'	Χις'	16
26. Βοσκή τρυγών α'	(Χιβ')	12
27. Κιχλοκοσσύφων ι'	Χξ'	60
28. Φασσών ζεύγος	Χκ'	20
29. Περιστερών ζεύγος	Χκδ'	24
30. 'Ατταγήνα α'	Χκ'	20
31. Νησσών ζεύγος	Χμ'	40
32. Λαγός	Χρν'	150
33. Κουνίκολος	Χμ'	40
34. 'Αμπελίωνα(ς) λιπαρούς ι'	Χμ'	40
35. 'Αγρείοι ι'	Χκ'	20
36. Σύκαλλοι ι'	Χμ'	40
37. Cτρουθοί ι'	Χις'	16
38. Μύες έλιτοί ι'	Χμ'	40
39. Πάων άρσης	Χτ'	300
40. Θήλια πάων	Χσ'	200
41. Κολεοί ι'	Χκ'	20
42. Ψάρες ι'	Χκ'	20
43. Cυαγρί<α>ου	Λα' Χις'	16
44. 'Ελαφίου	Λα' Χιβ'	12
45. Δορκείου ητοι αϊγαγρείου ή κε- μαδίου	Λα' Χιβ'	12
46. Γαλαθηνού από γάλακτος	Λα' Χις'	16
47. 'Αρνίου	Λα' Χιβ'	12

48. ΕΡΙΦΕΙΟΝ ΛᾹ ΧΙΒ	
49. ΣΤΕΑΤΟΣ ΒΟΙΟΝ ΗΤΟΙ ΠΡΟΒΑΤΕΙΟΝ ΛᾹ ΧΙΓ	
50. ΒΟΥΤΥΡΟΝ ΛᾹ ΧΙΓ	
δ.	
1. ΙΧΘΟΣ ΤΡΑΧΕΟΣ ΘΑΛΑΣΣΙΟΝ ΛᾹ ΧΚΔ	
2. ΙΧΘΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΛᾹ ΧΙΓ	
3. ΙΧΘΟΣ ΠΟΤΑΜΙΟΝ ΚΑΛΛΙΣΤΟΝ ΛᾹ Χ	
4. ΙΧΘΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΠΟΤΑΜΙΟΝ ΛᾹ ΧΗ	
5. ΙΧΘΟΣ ΠΑΣΤΟΥ ΛᾹ ΧΓ	
6. ΟΣΤΡΙΩΝ Ρ̄ ΧΡ	
7. ΕΧΙΝΩΝ Ρ̄ ΧΝ	
8. ΕΧΙΝΟΝ ΝΕΑΡΟΝ ΚΕΚΑΘΑΡΜΕΝΟΝ ΙΤΑΛ̄.	
	ΞᾹ ΧΝ
9. ΕΧΙΝΟΝ ΠΑΣΤΟΝ ΙΤΑΛ̄. ΞᾹ ΧΡ	
10. ΣΦΟΝΔΥΛΟΙ Ρ̄ ΧΝ	
11. ΤΥΡΟΝ ΞΗΡΟΝ ΛᾹ ΧΙΒ	
12. ΣΑΡΔΩΝ ΗΤΟΙ ΣΑΡΔΕΙΩΝ . . ΧΙΓ	
ε.	
1. ΚΙΝΑΡΑΙ ΠΡΩΤΕΙΑΙ ΜΕΓΑΛΑΙ Ε̄ ΧΙ	
2. ΣΦΟΝΔΥΛΟΙ ΚΙΝΑΡΩΝ Τ̄ ΧΓ	
3. ΙΝΤΟΝΒΟΙ ΠΡΩΤΕΙΟΙ Τ̄ ΧΙ	
4. ΙΝΤΟΝΒΟΙ ΔΕΥΤΕΡΕΙΟΙ Τ̄ ΧΔ	
5. ΜΟΛΟΧΑΙ ΠΡΩΤΕΙΟΙ Ε̄ ΧΔ	
6. ΔΕΥΤΕΡΕΙΑΙ Τ̄ ΧΔ	
7. ΘΡΕΙΔΑΚΩΝ ΠΡΩΤΙΩΝ Ε̄ ΧΔ	
8. ΘΡΕΙΔΑΚΩΝ ΔΕΥΤΕΡΙΩΝ Τ̄ ΧΔ	
9. ΚΡΑΜΒΩΝ ΠΡΩΤΙΩΝ Ε̄ ΧΔ	
10. ΚΡΑΜΒΩΝ ΔΕΥΤΕΡΙΩΝ Ῑ ΧΔ	

Ἡ δευτέρα πλάξ ἡμῶν περιλαμβάνει, ἐν ἀμέσῳ συνεχείᾳ πρὸς ἄλλην οὔσα, τὸ τέλος, καὶ δὴ τρεῖς μόνον στίχους, τοῦ Ζ' κεφαλαίου τοῦ ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «περὶ χαλκωμάτων» (de aegmento) γενικῶς τὰ περὶ τοῦ μισθοῦ ἢ τῶν «μηνιαίων» διαφόρων ἐπαγγελματιῶν διατάσσοντος. Ἀκολουθεῖ τὸ Η' κεφάλαιον «Περὶ δερμάτων Βαβυλωνικῶν» κτλ. ἀνελλιπῶς μέχρι τοῦ 38^{ου} στίχου, ὑπολειπομένων 2 στίχων ἵνα συμπληρωθῇ τὸ ὅλον κεφάλαιον· τοῦθ' ὅπερ δεικνύει ὅτι αἱ πλάκες ἴσταντο κατὰ σειρὰν καὶ ἐν συνεχείᾳ τοῦ κειμένου ἀσχέτῳ πρὸς τὸ μέγεθος τῶν πλακῶν. Τὸ κείμενον τῆς πλακῆς ταύτης εἶνε ἤδη γνωστὸν καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ μεταφράσει ἐκ τῶν ἀποσπασμάτων τῶν

48. Ἐριφείου	Λα' Χιβ'	12
49. Στέατος βοίου ἤτοι προβατείου	Λα' Χιγ'	6
50. Βουτύρου	Λα' Χιγ'	16
δ.		
1. Ἰχθύος τραχέος θαλασσίου	Λα' Χκδ'	24
2. Ἰχθύος δευτέρου	Λα' Χιγ'	16
3. Ἰχθύος ποταμίου καλλίστου	Λα' (Χιβ')	12
4. Ἰχθύος δευτέρου ποταμίου	Λα' Χη'	8
5. Ἰχθύος παστοῦ	Λα' Χιγ'	6
6. Ὄστρίων ρ'	Χρ'	100
7. Ἐχίνων ρ'	Χν'	50
8. Ἐχίνου νεαροῦ κεκαθαρμένου	ιταλ. Ξα' Χν'	50
9. Ἐχίνου παστοῦ	ιταλ. Ξα' Χρ'	100
10. Σφόνδυλοι ρ'	Χν'	50
11. Τυροῦ ξηροῦ	Λα' Χιβ'	12
12. Σαρδῶν ἤτοι σαρδεϊῶν	(Λα') Χιγ'	16
ε.		
1. Κινάραι πρωτεῖαι μεγάλαι ε'	Χι'	10
2. Σφόνδυλοι κιναρῶν ι'	Χιγ'	6
3. Ἴντουβοι πρωτεῖοι ι'	Χι'	10
4. Ἴντουβοι δευτερεῖοι ι'	Χδ'	4
5. Μολόχαι πρωτεῖοι ε'	Χδ'	4
6. Δευτερεῖοι ι'	Χδ'	4
7. Θρειδάκων πρωτίων ε'	Χδ'	4
8. Θρειδάκων δευτερίων ι'	Χδ'	4
9. Κραμβῶν πρωτίων ε'	Χδ'	4
10. Κραμβῶν δευτερίων ι'	Χδ'	4

Μεγάρων, τῶν Γερωνθρῶν καὶ τῆς Λεβαδείας¹. Τὸ ἡμέτερον ἐλαχίστα φέρει παραλλαγὰς καὶ ταύτας κυρίως ὀρθογραφικὰς, περὶ ὧν ἐν ταῖς σημειώσεσι. Τοῦ κειμένου τῆς πλακῆς ταύτης ἐθεωρήσαμεν περιττὴν τὴν ἐν μεταγραφῇ ἔκδοσιν, ὡς μὴ διαφέροντος οὐσιωδῶς τοῦ ἐκ προγενεστέρων ἀποσπασμάτων γνωστοῦ κειμένου.

¹ Παραθέτομεν ὧδε χάριν ἀκριβείας τὸ σχετικὸν μέρος τοῦ ὑπὸ τοῦ Mommsen συνταχθέντος πίνακος, τοῦ δεικνύοντος ἐπὶ τῇ βάσει τίνων ἀποσπασμάτων ἀποκατέστη τὸ κείμενον τοῦ Διατάγματος ἐν Λατινικῇ καὶ Ἑλληνικῇ διαλέκτῳ.

	Λατιν.	Ἑλλην.		
Κεφ. 7 στίχ. 71-	} Στρατ. Αἰγ. {	{ Μεγ. 1. 2. Γερ. 1.		
-8 " 29				
" 8 " 30-			} " • {	{ Μεγ. 1. 2. Γερ. I. Λεβ. III.
9 " 40				

Πλάξ Β'. Στήλη Α'.

74. ΑΡΧ[ΙΤΕΚΤ]ΟΝΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΩ ΕΚΑΣ
ΣΤΟΥ ΜΑΘΗΤΟΥ ΜΗΝΙΕΑ ΧΡ
75. ΚΑΥΑΡΙΩ ΝΠΕΡ ΕΚΑΣΤΟΝ ΤΩΝ
ΚΑΤΑΜΑССΟΜΕΝΩΝ ΧΒ
76. ΤΩ ΒΑΛΑΝΕΙ ΝΠΕΡ ΕΚΑΣΤΟΝ
ΤΩΝ ΛΟΝΟΜΕΝΩΝ ΧΒ

ΠΕΡΙ ΔΕΡΜΑΤΩΝ ΒΑΒΥΛΩ
(Ν)ΙΚΩΝ ΗΤΟΙ ΤΡΑΛΛΙΑΝΩΝ
ΗΤΟΙ ΦΟΙΝΙΚΩΝ

1. ΔΕΡΜΑ ΒΑΒΛΛΩΝΙΚΩΝ ΠΡΩ
ΤΗΣ ΦΟΥΡΜΗΣ ΧΦ
2. ΔΕΥΤΕΡΑΣ ΦΟΥΡΜΗΣ ΧΝ
3. ΔΕΡΜΑ ΤΡΑΛΛΙΑΝΟΝ ΧС
4. ΔΕΡΜΑ ΛΑΚΑΙΝΟΝ ΧТ
5. ΔΕΡΜΑΤΟΣ ΦΟΙΝΕΙΚΟΝ ΧР

ΠΕΡΙ ΒΥΡСΩΝ ΒΟΙΩΝ

- 6 ΒΥРСΑ ΑΝΕΡΓΑСТΟΣ ΠΡΩ
ΤΗΣ ΦΟΥΡΜΗΣ ΧΦ
7. ΗΡΓΑΣΜΕΝΗ (Ε)ΙC ΚΑССΥΜΑ
ΤΑ ΝΠΟΔΕCΙΩΝ ΧΥΝ
8. (Ε)ΙC ΛΩΡΑΜΕΝΤΑ ΚΑΙ ΤΑ ΛΟΙ
ΠΑ ΧХ
9. (Β)ΥРСΑ ΑΝΕΡΓCΤΟΣ ΔΕΝ
ΤΕΡΑΣ ΦΟΥΡΜΗΣ ΧТ
10. ΗΡΓΑΣΜΕΝΗ ΔΕΥΤΕΡΑΣ
ΦΩΡΜΗΣ ΧΝ
11. ΔΕΡΜΑ ΑΙΓΕΙΟΝ ΠΡΩΤΕΙΟΝ
12. ΑΝΕΡΓΑ(Ε)CΤΟΝ ΧΞ
13. ΕΙΡΓΑΣΜΕΝΟΝ ΧΛ
14. ΔΕΡΜΑ ΠΡΟΒΑΤΙΟΝ ΑΝΕΡ
ΓΟΝ ΠΡΩΤΕΙΟΝ ΧК
15. ΕΙΡΓΑΣΜΕΝΟΝ . .

Ἐκδίδοντες ἐν τῇ Ἀρχαιολ. Ἐφημερίδι τὰ δύο ταῦτα νεωστὶ ἀνευρεθέντα τεμάχια τοῦ διατάγματος τοῦ Διοκλητιανοῦ, θεωροῦμεν πάντῃ περιττὸν νὰ ἐπαναλάβωμεν ἕνα ὑπὸ τῶν διαφόρων ἐκδοτῶν καὶ σχολιαστῶν ἐρρήθησαν ἐπὶ τε τῶν καθ' ἕνα καὶ τοῦ συνόλου αὐτοῦ, ἰδίᾳ δὲ μετὰ τὰς ἐπὶ τοῦ διατάγματος περιληπτικὰς ἐργασίας τῶν W. H. Waddington, Th. Mommsen καὶ H. Blüm-

Πλάξ Β'. Στήλη Β'.

16. ΔΕΡΜΑ ΠΡΩΤΕΙΟΝ ΠΟΙΟΝ
ΕΙC ΠΕΙΛΕΙΟΝ ΧР
17. ΠΕΙΛΙΟΝ ΓΕΓΕΝΗΜΕΝΟΝ Χ. .
18. ΔΕΡΜΑ ΕΡΙΦΙΟΝ ΑΝΕΡΓΟΝ Χ.
19. ΕΙΡΓΑΣΜΕΝΟΝ
20. ΔΕΡΜΑ ΒΑΙΝΗΣ ΑΝΕΡΓΟΝ ΧМ
21. ΕΙΡΓΑΣΜΕΝΟΝ ΧΞ
22. ΔΕΡΜΑ ΔΟΡΚΕΙΟΝ ΑΝΕΡΓΟΝ ΧΙ
23. ΕΙΡΓΑΣΜΕΝΟΝ ΧΙΕ
24. ΔΕΡΜΑ ΑΝΕΡΓΟΝ ΕΛΑΦΕΙΟΝ ΠΡΩ
ΤΗΣ ΦΟΡΜΗΣ ΧΟΕ
25. ΕΙΡΓΑΣΜΕΝΟΝ ΧР
26. ΔΕΡΜΑ ΟΒΕΙΦΕΡΕΙΑΝΕΡΓΟΝ ΧΙ(Ε;)Κ;
27. ΕΙΡΓΑΣΜΕΝΟΝ ΧΛ
28. ΔΕΡΜΑ ΛΥΚΙΟΝ ΑΝΕΡΓΟΝ ΧКЕ
29. ΕΙΡΓΑΣΜΕΝΟΝ ΧМ
30. ΔΕΡΜΑ ΜΕΛΕΙΝΟΝ ΑΝΕΡΓΟΝ ΧΙ
31. ΕΙΡΓΑΣΜΕΝΟΝ ΧΙΕ
32. ΔΕΡΜΑ ΚΑCΤΟΡΙΟΝ ΑΝΕΡΓΟΝ ΧК
33. ΕΙΡΓΑΣΜΕΝΟΝ ΧΛ
34. ΔΕΡΜΑ ΑΡΚΙΟΝ ΠΡΩΤΕΙΟΝ
ΑΝΕΡΓΟΝ ΧР
35. ΕΙΡΓΑΣΜΕΝΟΝ ΧРН
36. ΛΥΚΟΝ ΚΕΡΑ(C)ΤΟΝ ΔΕΡΜΑ
ΑΝΕΡΓΑСТΟΝ ΧМ
37. ΕΙΡΓΑΣΜΕΝΟΝ ΧΞ
38. ΔΕΡΜΑ ΜΟCСΧΟΝ ΘΑΛΑC
CΙΟΝ ΑΝΕΡΓΟΝ ΧАСН
39. ΕΙΡΓΑΣΜΕΝΟΝ ΧΑΦ
40. ΔΕΡΜΑ ΛΕΟΠΑΡΔΟΝ Α
ΝΕΡΓΟΝ . .
41. ΕΙΡΓ(ΑCΜΕ)ΝΟΝ
42. (ΔΕΡΜΑ ΛΕΟΝ)ΤΟC Α(ΝΕΡΓΟΝ) . .

per. Τούτων, ὡς γνωστὸν, ὁ πρῶτος ἐξέδωκε κατὰ τὸ 1864 ἐν ἰδιαιτέρῳ τεύχει¹, ὑπὸ τὸν τίτλον Édít de Dioclétien, πάντα τὰ μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης γνωστὰ τεμάχια τοῦ Διατάγματος μετὰ τῶν ἀναγκαίων ἐρμηνευτικῶν σχολίων. Ἀκολούθως ὁ Th. Mommsen ἐξέδωκεν ἐν C.I.L. (τόμ. III

¹ Ἴδε καὶ Le Bas: «Inscriptions grecques et latines» ὑπὸ Waddington.

1873) ἅπαντα τὰ ἐκδοθέντα ἀποσπάσματα τοῦ κειμένου καὶ συμπλήρωσιν αὐτοῦ (σελ. 801-841) προσθήκας δ' ἀκολούθως ἐν Ephem. epigr. V 87. Ἐν ἔτει 1893 ἐξέδωκε πάλιν ὁ αὐτὸς συγγραφεὺς ἐν Supplementum C.I.L. t. III σελ. 1909-1925 πάντα τὰ μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης εὑρεθέντα καὶ δημοσιευθέντα ἐν διαφόροις περιοδικοῖς συγγράμμασιν ἀποσπάσματα, συγχρόνως δὲ καὶ ἀποκατάστασιν τοῦ ὅλου κειμένου σελ. 1926-1953. Τῷ αὐτῷ ἔτει ὁ H. Blümner ἐδημοσίευσεν ἔργον πολλοῦ λόγου ἄξιον ὑπὸ τὸν τίτλον «Der Maximaltarif des Diocletian» ἀναδημοσιεύων ἐν αὐτῷ τὸ ὑπὸ τοῦ Mommsen ἀποκατασταθὲν κείμενον μετὰ σχολίων καὶ ἐρμηνείας πλήρους τῶν λεπτομερειῶν καὶ τοῦ συνόλου. Μετὰ τὰς πολυτίμους ταύτας ἐργασίας ἐπὶ τοῦ «Διατάγματος» τῶν κορυφαίων τούτων ἀρχαιοδιφῶν δὲν ὑπολείπεται εὐρὺ στάδιον πρὸς νέας ἐρεῦνας.

Τὸ κείμενον ἡμῶν εὐτυχῶς συμπληροῖ ἐν πολλοῖς καὶ ἀναπληροῖ τὴν ἐλληνικὴν μετάφρασιν, διὰ τοῦτο καὶ δὲν στερεῖται σημασίας τινός. Ἐκδίδοντες τοῦτο θὰ περιορισθῶμεν ὑποδεικνύοντες τὰς ὑπαρχούσας παραλλαγὰς τοῦ κειμένου καὶ ὅ,τι νέον προκύπτει ἐκ τῆς εὔρεσως τούτου. Χάριν εἰσαγωγῆς ἐν τούτοις ἄς ἐπιτραπῆ ἡμῖν νὰ ἐπαναλάβωμεν ἐν συντόμῳ γνωστὰς τινὰς καὶ ἐξηκριβωμένας περὶ τοῦ Διατάγματος πληροφορίας.

Τὸ διάταγμα ἀφεώρα τὴν πρόληψιν γενομένων καταχρήσεων κατὰ τὴν διατίμησιν καὶ τὴν πώλησιν διαφόρων πραγμάτων, ἰδίᾳ τροφίμων καὶ ἐνδυμάτων, ἐν τῷ ἀχανεῖ Ρωμαϊκῷ κράτει καὶ κυρίως ἐν ταῖς Ἑλληνικαῖς καὶ ἀνατολικαῖς αὐτοῦ ἐπαρχίαις¹. Τὸ Διάταγμα δὲν ὀρίζει τὰς «τιμὰς ἐκάστου εἶδους» ἀλλὰ τὸ *maximum*, τὸ ἀνυπέρβατον δηλ. ὄριον τῶν τιμῶν, ἐντὸς τοῦ ὁποίου καὶ οὐχὶ πέραν τοῦ ὁποίου, ὄφειλον νὰ πωλῶνται τὰ διάφορα ἀντικείμενα, τὰ ὁποῖα ἐν τῷ Διατάγματι ἀναγράφονται. Εἶχε δὲ τὸ διάταγμα τοῦτο τὸν σκοπὸν νὰ περιστείλῃ τὴν αἰσχροκέρδειαν ἣτις ἐξησκεῖτο πρὸ πάντων εἰς τὰς πόλεις καὶ τὰς κώμας ἔνθα ἐστάθμευον αὐτοκρατορικὰ στρατεύματα.

¹ Ὁ Loring: Journ. of Hell. Stud. X σ.301 ἰσχυρίζεται, οὐχὶ ἄνευ σοβαρῶν λόγων, ὅτι ἴσχυε τοῦτο δι' ἅπαν τὸ βωμαϊκὸν κράτος. Ἐν τούτοις καὶ ὁ Blümner φαίνεται ἀποδεχόμενος τὴν ἐναντίαν ἰδέαν τὴν ὑπὸ τοῦ Mommsen καὶ Waddington ἐξενεχθεῖσαν. Ἰδ. Blümner ἐνθ. ἀνωτ. σελ. 54.

Ἔτος τῆς ἐκδόσεως τοῦ Διατάγματος τούτου ὑπελογίσθη ἀσφαλῶς (ἰδ. Blümner ἐνθ. ἀνωτ. σελ. 53 κέξ.) ὅτι εἶνε τὸ 301 μ. X. Κατὰ τύπους τὸ Διάταγμα τοῦτο ἦτο τῶν πρὸς τοὺς ἐπαρχιώτας ἀπευθυνομένων «*edictum ad provinciales*» ὡς ἦν ἔθος, κυρίως ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ Διοκλητιανοῦ, νὰ καλῶνται τὰ διατάγματα ταῦτα, ἅτινα ἐστέλλοντο ἀπ' εὐθείας πρὸς τοὺς ἐπαρχιώτας καὶ οὐχὶ διὰ τῶν ἀρχόντων.

Οἱ παραβάται τοῦ Διατ. ἐτιμωροῦντο (κατὰ τὴν ἐν τῷ προοιμίῳ σχετικὴν ρήτρην) διὰ θανάτου.

Αἱ τιμαὶ ὀρίζονται ἐν τῷ Διατάγματι εἰς δηνάρια (*denarii*), ἦσαν δὲ ταῦτα χαλκᾶ νομίσματα λεπτά, οὐδεμίαν σχέσιν ἔχοντα πρὸς τὰ ἀργυρᾶ δηνάρια, τὰ ἐπίσημα, τῶν χρόνων τῆς δημοκρατίας καὶ τῶν προγενεστέρων αὐτοκρατόρων. Περὶ τῆς ἀξίας τοῦ νομίσματος τούτου σχετικῶς πρὸς τὸ χρυσοῦν βωμαϊκὸν νόμισμα (*aureus* ἢ *solidus*) μετὰ τὴν εὔρεσιν τοῦ ἀποσπάσματος τῆς Ἑλατείας, τοῦ ἀναγράφοντος τὰ «περὶ χρυσοῦ» ἀποκατέστη ὁμοδοξία, δεκτοῦ γενομένου ὅτι τὸ νόμισμα τοῦτο κατὰ τὰ ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ἤξιζε τὸ $\frac{1}{50,000}$ τῆς λίτρας τοῦ χρυσοῦ¹. Πρὸς Blümner ἐνθ. ἀν. σελ. 59. Ἐσημαίνεται δὲ τοῦτο ἐν ταῖς Ἑλληνικαῖς μεταφράσεσι διὰ τοῦ σημείου ✕².

Τὰ ἐν χρήσει σταθμὰ εἶνε ἡ λίτρα (καὶ λείτρα) λατινιστὶ *pondo* (σπ. *livra*) καὶ ἡ ὀγκία (*uncia*). Ἡ πρώτη, ἡ συχνὰ ὡς ἰταλικὴ (*italicum pondo*) ὀριζομένη, σημαίνεται ἐν τῇ Ἑλληνικῇ μεταφράσει διὰ τοῦ σημείου Λ ἢ Λ³ λατινιστὶ δὲ διὰ τῆς συγκεκομμένης λέξεως *pondo:p*⁴. Ἡ ὀγκία ἢ οὐγκία διὰ τοῦ P ἢ λατ. διὰ τῆς λέξεως αὐτῆς (*uncia*).

Μέτρον ἐν χρήσει διὰ τοὺς ξηροὺς μὲν καρποὺς εἶνε ὁ μόδιος (*italicus modius*, συχνότερον δὲ ὁ *modius castrensis*, ὁ τὸ διπλοῦν τοῦ πρώτου ἀξίζων), σημειοῦται δ' Ἑλληνιστὶ μ ἢ K μ ὅπως δηλωθῆ ὁ *castrensis modius*.

Μέτρον διὰ τὰ ὑγρά εἶνε ὁ Ἰταλικὸς *Sextarius*

¹ Κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ Mommsen (*Hermes*: 1890 σ. 17 κέξ.) ἀναλογεῖ ἕκαστον δηνάριον πρὸς $1 \frac{1}{5}$ τοῦ βωμαϊκοῦ Φοίνικος, τῆς λίτρ. χρυσοῦ ἀναλογούσης πρὸς 913,59 Μάρκα. Κατὰ ταῦτα 100 δηνάρια ἤξιζον περίπου 228 λεπτά (εἰς χρυσόν).

² Μόνον τὰ ἀποσπάσματα τῶν Γερονθῶν (τῆς Λακωνίας) καὶ τῆς Λεβαδείας φέρουσι παραλλαγὴν τοῦ σημείου οὗτω: ✕ ✕.

³ Ἐνίοτε καὶ: λιτ. ὡς ἐν στ. 7 κεφ. 4ου.

⁴ Ἡ λίτρα ἀναλογεῖ πρὸς 102 δράμια ἢ ἀκριβέστερον πρὸς 102,1644. Ἡ οὐγκία εἶνε τὸ $\frac{1}{12}$ τῆς βωμαϊκῆς λίτρας.

(ὁ ἐκτεὺς 0,547 λίτρ.) δηλούμενος ἐν τῇ Ἑλληνικῇ μεταφράσει διὰ τοῦ σημείου Ξ ἐν δὲ τῷ λατινικῷ κειμένῳ διὰ τοῦ S.

Διὰ τὰς ἀποστάσεις μέτρον ἐχρησίμευεν τὸ «μείλιον» (Κ. 17 στ. 1) ἔχον μῆκος ἶσον πρὸς 1618 ἀγγλικὰς γιάρδας. Πρβ. Loring ἐνθ. ἀν. σ. 303.

Τοῦ Διατάγματος τοῦ Διοκλητιανοῦ ἐδημοσιεύθησαν μέχρι σήμερον πλὴν τῶν ἡμετέρων, τριάκοντα καὶ πέντε τεμάχια, ἐν οἷς τὰ 9 ἐν λατινικῇ γλώσσῃ, εἰς ἣν καὶ τὸ προοίμιον διεσώθη.

Τὰ τεμάχια ταῦτα εὐρέθησαν εἰς διάφορα μέρη τῆς Ἑλλάδος, τῆς Μικρασίας καὶ τῆς Αἰγύπτου. Τὴν πρώτην ἀπόπειραν πρὸς ἀποκατάστασιν τοῦ κειμένου ἐκ διαφόρων τεμαχίων ἐπεχείρησεν ὁ Leake, ὅστις ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐκ Στρατονικείας (τῆς Καρίας) καὶ Αἰγύπτου ἀποσπασμάτων ἐξέδωκε τοῦτο ἐν τοῖς Transactions of the Royal society of literature, London 1827 σ. 181-204 ὑπὸ τὸν τίτλον: On an edict of Diocletian, fixing a maximum of prices throughout the Roman empire, ἀκολούθως, κατὰ τὸ 1829, ὁ Mar de Fonscolombe ἐν τῷ Mémoire sur le préambule d'un édit de l'empereur Dioclétien relatif au prix des denrées dans les provinces de l'empire Romain. Paris. Ἄλλ' ὡς εἶπομεν ἀνωτέρω τὸ πληρέστερον κείμενον ἔδωκεν ὁ Mommsen ἐπὶ τῇ βάσει δὲ τούτου καὶ ἡμεῖς ἐκδίδομεν τὰ τὸ πρῶτον νῦν δημοσιευόμενα δύο ἐξ Αἰγείρας τεμάχια, παραλαμβάνοντες τὴν τε ταξινόμησιν καὶ ἀρίθμησιν τοῦ ἐν Suppl. Τόμ. III (C. I. L.) ἐκδοθέντος κειμένου.

Ἡ πρώτη τῶν πλακῶν ἡμῶν περιλαμβάνει τὴν ἀρχὴν τοῦ Διατάγματος εὐθὺς μετὰ τὸ προοίμιον, οὗτινος μόνον ἡ ἀχροτελευταία διάταξις (III, IV. 1. 2) ἢ χρησιμεύουσα ὡς ἀναγκαία εἰσαγωγή, ἐλλείψει τοῦ προοιμίου, ὑπάρχει ἐν τῇ προκειμένῃ ἐπιγραφῇ, ἥτις, ἄλλως, καὶ ἐπαναλαμβάνεται ἐν ἄλλοις τοῦ Διατάγματος κεφαλαίοις (26, 4, 65), εἰδικώτερον ὅμως, ἐπὶ ὠρισμένων δηλ. πραγμάτων καὶ οὐχὶ ὡς ἐνταῦθα ἐπὶ «ἐκάστου εἶδους».

Ἀκολούθως ἡ πλᾶξ αὕτη περιλαμβάνει τὸ κείμενον ἀπὸ τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ κεφ. πρῶτον στίχ. 1^{ος} μέχρι τοῦ ἐκτου κεφαλαίου στίχ. 10^{ου}, σχεδὸν ἀνελλιπῶς· εἶνε δὲ κατὰ τοῦτο πολλοῦ ἄξιον τὸ

ἀπόσπασμα καθόσον μέχρι τοῦδε δὲν ἦτο γνωστὸν τὸ μέρος τοῦτο τοῦ Διατάγματος ἢ ἐν τῷ λατινικῷ ἰδιώματι, ἐκ τοῦ ἀποσπάσματος τῆς Στρατονικείας κυρίως, καὶ ἐλλιπέστατα, ἐν μεταφράσει, ἐκ τῶν Μεγαρικῶν καὶ Λεβαδιακῶν. Ἐλείπον δηλαδὴ παντελῶς ἐν τῇ Ἑλληνικῇ μεταφράσει ἀπὸ τοῦ Α' κεφ. οἱ στίχ. 1-23· ἀπὸ τοῦ Δ' κεφ. οἱ στίχ. 5-23 (τοῦ 18^{ου} στίχου μόνον ἐλλιπῶς ὑπάρχοντος) — ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ κεφ. οἱ στίχ. 47-50 καὶ ἀπὸ τοῦ Ε' κεφ. οἱ στίχ. 1-7¹.

Τὰ νῦν διὰ τοῦ δημοσιευομένου ἀποσπάσματος πληροῦνται τὰ κενὰ ταῦτα, ἐξαιρέσει ὀλιγίστων στίχων, ἀποκαθίσταται δὲ καὶ τὸ Ἑλληνικὸν κείμενον ἀπὸ τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ μέχρι τοῦ Γ' κεφ. (στίχ. 39) ἐπαρκῶς.

Εἶπομεν ἀνωτέρω ὅτι ἠκολουθήσαμεν τὴν τε ταξινόμησιν καὶ ἀρίθμησιν τῆς τελευταίας τοῦ Mommsen ἐκδόσεως. Ἐν τῷ πρῶτῳ κεφαλαίῳ ὅμως ἠναγκάσθημεν ἀπὸ τοῦ 8^{ου} στίχου ν' ἀκολουθήσωμεν διάφορον κατὰ δύο στίχους ἀρίθμησιν, τηροῦντες ἐν παρενθέσει καὶ τὴν τοῦ Mommsen, καθόσον ἐπὶ τῆς πλακῶς ἡμῶν, τεθραυσμένης δυστυχῶς κατὰ τὸ μέρος τοῦτο, ὑπάρχει γῶρος διὰ δύο στίχους, μὴ ὑπάρχοντας ἐν τῷ λατινικῷ κειμένῳ. Τουτέστι μετὰ τὸν 6^{ον} στίχον «panicii» — ὅπερ πάντως ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ ἡμέτερον «με-

¹ Ἀναδημοσιεύομεν ὡδε, ἐπίσης ἐκ τῆς ἐκδόσεως τοῦ Mommsen παραλαμβάνοντες, τὸ σχετικὸν πρὸς τὸδε τὸ ἀπόσπασμα ἡμῶν μέρος τοῦ ὑπ' αὐτοῦ συνταχθέντος πίνακος τοῦ δεικνύοντος κατὰ κεφάλαιον καὶ στίχον, λατινιστὶ καὶ ἑλληνιστὶ, τὴν σειρὰν τοῦ κειμένου ἐν σχέσει πρὸς τὰ ὑπάρχοντα ἀποσπάσματα:

Λατινιστὶ		Ἑλληνιστὶ	
Κεφ.	στίχ.	Στρατ.	
Κεφ. 1	στίχ. 1-22		—
» 1	» 23-32	»	Μεγρ. III, 1
» 1-2	» 33-2, 19	»	Μεγρ. III, 1. Λεβ. V. 1
» 3	» 1-9	»	Λεβ. V. 1
» 3	» 10-12	»	Λεβ. V. 1. Μεγρ. III, 2
» 4	» 1-4	»	Λεβ. V. 1
» 4	» 5-13	»	—
» 4	» 14-17	» Βεργ. 1	—
» 4	» 18-23	»	Μεγρ. III, 2
» 4	» 24-32	»	Μεγρ. III, 2. Ἀταλ. I, 1
» 4	» 33-47	» —	Μεγρ. III, 2. Ἀταλ. I, 2
» 4	» 48	» —	—
» 4	» 49-50. 5, 1	» Βεργ. 2	—
» 5	» 1(α)-4	» » 2	Λεβ. I, 1
» 5	» 5-6	» » 2	—
» 5	» 7-8	» » 2	Μεγρ. I, 1
» 5	» 9-12	» » 2	Μεγρ. I, 1. Λεβ. I, 1
» 5	» 13-6, 6	» » 2	Μεγρ. I, 1
» 6	» 7-23	» —	Μεγρ. I, 1

λίνης» — υπάρχουν ἰχνη τοῦ 7^{ου} στίχου (πιστικίου);). Ὁ ὄγδος ἐλλείπει παντάπασιν, ἀποτετριμμένος ὢν, ἀλλὰ προφανῶς ὑπάρχει δι' αὐτὸν γῶρος. Τοῦ ἐννάτου σώζεται τὸ τέλος... ΟΥΛΗC. Ἐὰν ὑποθέσωμεν ὅτι ὁ δέκατος στίχος (8^{ος}) «ἐρβούλου» εἶνε ἀντίστοιχος πρὸς τὸν 7 ἢ 8 τοῦ λατινικοῦ κειμένου «Speltae» ἢ «Scandulae» τότε μετὰξὺ τοῦ 6 καὶ 9 ἀντὶ δύο στίχων ἔχομεν ἐν τῷ ἡμέτερω κειμένῳ τέσσαρας. Ἀλλὰ περὶ τούτου κατωτέρω.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ὁ πρῶτος στίχος ὁ χρησιμεύων ἐνταῦθα ὡς εἰσαγωγή καταλαμβάνει ἅπαν τὸ μῆκος τῆς πλακός, ἥτις, ὡς εἶπομεν, εἶνε διηρημένη εἰς δύο στήλας περιεχούσας ἢ μὲν στίχ. 70, ἢ δὲ 72. Εἶνε δ' οὗτος μεταφράσις τῆς ἐν τῷ Λατινικῷ κειμένῳ ἀροτελευταίας ρήτρας τοῦ προοιμίου (Quae pretia (in singularum rerum venditionibus) excedere nemini licitum sit, (hic i)nfra oste(nditur)¹). Συνεπληρώσαμεν ὑ(περβαίνει)ν κατὰ τὴν παρεμφερῆ φράσιν ἐν κεφ. 26 στίχ. 4 «ὁποῖον εἶδος λίνου πόσης τειμῆς οὐκ ὑπερ(β)ήσεται πιπρασκόμενον τὴν ὠρισμένην τειμὴν ὑπο...» ἔνθα συμπληρωτέον πάντως ὑπο(τέτακται). Ἴδ. καὶ στίχ. 65 τοῦ αὐτοῦ κεφαλαίου.

Κεφ. I. στίχ. 1^α-25. Πάντες οἱ στίχοι οὗτοι ἔλειπον τέως, ὡς εἶπομεν, ἐκ τῆς ἐλλ. μεταφράσεως, ἦσαν δὲ μόνον γνωστοὶ ἐκ τοῦ λατινικοῦ ἀποσπάσματος τῆς Στρατονικείας οὐτινος ἐπίσης ἐλλείπουσιν οἱ τρεῖς τελευταῖοι στίχοι 23-25. Τὸ μέρος δὲ τοῦτο τοῦ λατ. κειμένου κρίνομεν ἀναγκαῖον ν' ἀνατυπώσωμεν ἐνταῦθα πρὸς εὐχερῆ παραβολὴν τούτου πρὸς τὸ ἡμέτερον.

1 ^α Frumenti	κ̄ μ̄
2 Hordei	κ̄ μ̄ unum	* c(entum)
3 Centenum sive sicale	κ̄ μ̄ unum	* sexa(ginta)
4 Mili pisti	κ̄ μ̄ unum	* centu(m)
5 Mili integri	κ̄ μ̄ * quinquaginta
6 Panicii	κ̄ μ̄ * quinquaginta
7 Speltae mundae	κ̄ μ̄ * centum
8 Scandulaesivespeltae	κ̄ μ̄ * triginta

¹ Ἡ συμπλήρωσις in(...) venditionibus περιτεύει κατὰ τὸ ἡμέτερον κείμενον.

9 Fabe fressae	* centum
10 Fabae non fresse	* sexaginta
11 Lenticlae	* centum
12 Herbiliae	* octaginta
13 Pisae fractae	* centum
14 Pisae non fractae	* sexaginta
15 Ciceris	* centum
16 Hervi	* centum
17 Avenae	* triginta
18 Faeni Graeci	* centum
19 Lupini crudi	* sexaginta
20 Lupini cocti	* quattuor
21 Fasioli sicci	* centum
22 Lini seminis	* centum quinqu
23	... ae mundae * ducentis
24	... e mundae * centum
25 (mun)dae * ducentis

Οἱ στίχοι 1^α-6 οὐδεμίαν παρέχουσι δυσχέρειαν καθόσον συμφωνοῦσι πρὸς τὸ λατ. κείμενον. Μανθάνομεν δὲ ἤδη ἀκριβῶς τὴν τιμὴν τοῦ σίτου καὶ τῆς κριθῆς. Ὁ πρῶτος ἐτιμᾶτο ἀντὶ 100 δηναρίων καὶ ἡ κριθὴ ἀντὶ 60, ὅσον καὶ ἡ βρίζα. Ἐπομένως ἀντὶ c(entum) ἐν τῷ λατ. κειμένῳ δεόν νὰ γραφῆ s(exaginta). Ὅτι τὸ «panicum» ἢ panicium εἶνε ἡ μελίνη (καὶ «ἐλύμος» λεγόμενον) τὸ διδάσκει ὁ Festus (Müller) σ. 157.

Στίχ. 7-15 λατ. 7-13. Ὅτι ἐνταῦθα ὑπάρχει λᾶθός τι ἐν τῇ μεταφράσει φαίνεται βέβαιον· διότι πρῶτον, ὡς εἶπομεν ἀνωτέρω, ἀπὸ τοῦ 6^{ου} στίχου panicii = μελίνης μέχρι τοῦ 11^{ου} (9^{ου}) fabae = γάβατος, ἐν μὲν τῷ λατ. κειμένῳ ὑπάρχουσι δύο στίχοι, ἐν δὲ τῇ μεταφράσει τέσσαρες· ἔπειτα οὔτε ἡ λέξις πιστικίου, ἥτις πιθανῶς ἀναγράφεται ἐν τῷ κειμένῳ, οὔτε ἡ λέξις «ἐρβούλου» (στίχ. 10) δυνατόν εἶνε νὰ ἐρμηνεύσῃ τὰς λέξεις spelta ἢ scandula τοῦ λατ. κειμένου, ὧν ἡ μὲν εἶνε ζέα ἢ ὄλυρα, ἡ δὲ εἶδος τι ὀσπρίου, καλουμένου καὶ τὰ νῦν παρ' ἡμῶν ἐνιαχοῦ «σκάνδαλον καὶ κυρίως ἐν τῷ πληθ. «σκάνδαλα». Ἐξ ἄλλου ἡ λέξις «ἐρβουλον», ἥτις δὲν εἶνε ἐλληνική, οὐδὲν ἄλλο δυνατόν νὰ σημαίη ἢ τὴν λατινικὴν λέξιν *ervilium*, ἥτις εἶνε ταυτόσημος τοῦ *ervilia* ἢ *Herbila* (*Herbiliae* στίχ. 12 τοῦ λατινικοῦ κειμένου). *Ervilium* δὲ πάντως θὰ σημαίη τὸν *λάθυρον* καὶ οὐχὶ τὸν ὀρόβινον (ἢ ἐρέβινθον = *cicer*

στ. λ. 15) ὅπως διδάσκει ὁ Festus¹. Οὕτω, φαίνεται, ἀνεγράφη δις ἢ αὐτὴ λέξις ἢ μᾶλλον τὸ αὐτὸ εἶδος ὀσπρίου: ὡς ἔρβουλον καὶ ὡς λάθυρος. Δυστυχῶς δὲ φαίνεται ἐπὶ τῆς πλακὸς ἢ τιμῆ τοῦ «ἐρβούλου» ἤτις πιθανὸν θὰ ἦτο ὁμοία τῆ τοῦ «λαθύρου». Διὰ τῆς ἐρμηνείας ταύτης δὲν ἔχομεν ἢ ἓνα μόνον περισσεύοντα στίχον, οὗτος δὲ εἶνε ὁ 7^{ος} «πιστικίου». Ἐὰν δὲ ἡ ἀνάγνωσις αὕτη ἔχη καλῶς τότε ὁ στίχος οὗτος θὰ εἶνε βεβαίως παρεϊσακτος ἐκ λάθους ἀναγραφείας· καθόσον ὁ καρπὸς οὗτος (Πρβλ. Κεφ. 6 στίχ. 35) δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἔχη θέσιν ἐν τῇ ἀνωτέρω σειρᾷ τῶν ὀσπρίων, οὔτε ὡς ξηρός. Ἐὰν δὲ ὁ στίχ. 8^{ος}, ὁ παντάπασιν ἀπεσβεσμένος, περιελάμβανε λέξιν ἀντιστοιχόν τῇ· spelta, οἶον ζέα ἢ ὄλυρα, τότε ὁ 9^{ος} ἴσως θὰ συνεπληροῦτο: Σκανδ(ούλης), ἀπὸ τὸ scandulae, ὅπως πλεῖσται ἄλλαι λέξεις τοῦ Διατάγματος ἐξελληνίσθησαν οὕτως². Ἄλλως τε, ὡς εἴπομεν, ἡ λέξις παρέμεινε καὶ μέχρι τῶν χρόνων ἡμῶν ἐν χρήσει, κατὰ διάφορον μόνον γένος καὶ ἀριθμὸν.

Ἐν στίχ. 17-19 ἔχομεν ἀντὶ τῶν ἐλλ. λέξεων ἔρρηγμα καὶ κύαμος τὴν ἐκ τοῦ λατ. εἰλημμένην φάβας φάβατος, ἣτις καὶ διεσώθη μέχρις ἡμῶν. Καθαρὴ καὶ μὴ κεκαθαρμένη σημαίνει, ὡς ἐν τῷ λατ. κειμένῳ δηλοῦται (fressa, non fressa) κεκομμένη ἢ ἄκοπος οὐχὶ ἀκριβῶς κεκαθαρμένη ἢ οὐ.

Στίχ. 15-17. Cicer = ἐρέβινθος. Hervum καὶ Ervum = ὄροθος· καὶ ἄλλοθεν γνωστὸν ὅτι οὕτως ἐλέγοντο. Πρβλ. Blümner σελ. 65. Avena = ὁ βρόμος· εἰς χρῆσιν μόνον διὰ τὴν τροφήν τῶν ζώων· ἐν Γερμανίᾳ κατὰ τὸν Πλίνιον 18, 143 καὶ τοῖς ἀνθρώποις ὡς τροφή χρήσιμος ἐν εἴδει πόλτου.

Στίχ. 20. Βούκερας foenum Graecum ἄλλως καὶ τῆλις καλούμενον. Χρήσιμον εἰς τροφήν τῶν ζώων· ὁ δ' ἐξ αὐτοῦ σπόρος, ὡς φάρμακον (Πρβλ. Blümner σ. 65).

Στίχ. 21-22. Θέρμων ὠμῶν καὶ ἐφθῶν. Λατ. Lupini τὰ καὶ τὰ νῦν παρ' ἡμῶν λούπινα καλούμενα. Ἐπωλοῦντο κατὰ τὸ Δ. καὶ ἐφθοί, ὁπότε ὡς

¹ Festus (σελ. 82) «ervum et ervilia» a Graeco sunt dicta, quia illi ervum ὄροθος, ervilium ὀρόθινον appellant (Πρβ. Blümner ἐνθ. ἀν. σελ. 64) ἀλλὰ ὀρόδινον καὶ ὀρόβινος εἶνε ἐπίθετον, δὲν εἶνε δὲ πιθανὸν ὅτι ἔχει ὀρθῶς τὸ πρᾶγμα.

² Πρβλ. τὸν σχετικὸν κατάλογον παρὰ Blümner ἐνθ. ἀν. σελ. 57 ὅστις διὰ τοῦ ἡμετέρου κειμένου δέον ν' αὐξήθῃ κατὰ τινὰς λέξεις.

μέτρον ὄφειλε νὰ χρησιμεύῃ οὐχὶ πλέον ὁ μόδιος ἀλλ' ὁ ἰταλ. ἔκτευς (sextarius ital.)· καὶ ἐν μὲν τῷ λατ. κειμένῳ οὐδὲν σχετικὸν διεσώθη τὸ πρῶτον δ' ἐκ τοῦ κειμένου ἡμῶν τανῦν βεβαιοῦται. Ἐν τούτοις κατ' ἀναλογίαν ἐκ τοῦ κατωτέρω στ. 37 ἀπεικᾶσθη τοῦτο (Πρβλ. Blümner ἐνθ. ἀνωτ.).

Στίχ. 24. Λινόσπερμον καὶ λίνου σπέρμα· χρήσιμον καὶ ὡς τροφή (polenta) καὶ ὡς φάρμακον. Πλ. 20. 249.

Στίχ. 25-27. Οἱ τρεῖς οὗτοι στίχοι τὸ πρῶτον νῦν διὰ τοῦ ἀποσπάσματος ἡμῶν γίνονται γνωστοὶ καθόσον ἐν μὲν τῷ λατ. ἀποσπάσματι τῆς Στρατονικείας ἐλλείπουσι πάντη, ἐν δὲ τῷ τῶν Μεγάρων (ἐλλ.) ἐλάχιστα καὶ ἀκατάληπτα τούτων διεσώθησαν ἴχνη. Ἐπειδὴ δὲ ἦσαν αἱ αὐταί, ὡς φαίνεται, λέξεις καὶ ἐν τῷ λατ. κειμένῳ συμπληροῦνται καὶ τοῦτο τὰ νῦν ἀσφαλῶς. Μετὰ τὸ ὀρύζης ἐν τῷ κειμένῳ ἡμῶν γέγραπται Πισάνης, λίαν καθαρῶς· εὐνόητον ὅμως ὅτι ἡ παρελείφθη ἐξ ἀβλεψίας τὸ Π καὶ ὅτι ἀναγνωστέον Πτισάνης ἢ ὅτι ἰδιωτισμός τις μετέβαλεν οὕτω τὴν λέξιν¹· εἶνε δὲ τοῦτο ἠλεσμένη κριθὴ, ἧτοι χόνδρος ἐκ κριθῆς· παρ' ἡμῶν κατασκευάζεται καὶ τὰ νῦν ἐκ μὴ ἐντελῶς ἀπεξηραμένης κριθῆς· καλεῖται δὲ κριθόχονδρος. Ἀλίκης² ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ἀναγινώσκεται αλικος, φαίνεται ὅμως εὐκρινῶς ἐπιδιόρθωσις τοῦ Ο εἰς Η. Ἄλικη, ἀλικῆς ἐκ τοῦ λατ. alica, ὅπερ ἀληθῶς ὁ Mommsen (Ber. d. S. G. σ. 73) εἶκασεν ὡς δυνάμενον νὰ ὑπάρχῃ ἐνταῦθα, εἶνε δὲ τοῦτο χόνδρος ἐκ σίτου. Τὸ λατ. κείμενον κατὰ ταῦτα δέον νὰ συμπληρωθῇ οὕτω:

(oryz)ae	mundae	κτλ.	στ.	23
(ptisana e	»	»	»	24
(alicae)	»	»	»	25

Περίεργον εἶνε ὅτι ὁ ἐκ σίτου χόνδρος οὗτος ἐτιμᾶτο δις τόσον ὅσον ὁ ἐκ κριθῆς, ἐν ᾧ αὕτη ὡς καρπὸς ἐτιμᾶτο 40% ὀλιγώτερον τοῦ σίτου.

Στίχ. 29-30 Χορτόσπερμον· τὸ Μεγαρικόν· χό(ρ)του σπέρμ(ατος) καὶ μηδικοῦ σπέρματος· Μεγαρ.: χόρτου Μ(η)δ(ικ)ῆ(ς) — ἦτο τροφή κατάλληλος διὰ τὰ ζῶα καὶ ἰδίᾳ διὰ τοὺς ἵππους. Ἐκα-

¹ Ἐν τῷ Μεγαρ. ἀποσπάσματι ἀνεγνώσθη τιλιρ ἢ τιλιρε· πάντως καὶ ἐκεῖ δέον ν' ἀναγνωσθῇ TICAN[HC].

² Ἐπὶ τῆς πλακὸς λίαν ἀμυδρῶς διακρίνεται τὸ Α ἐν τῇ ἀρχῇ, διὰ τοῦτο καὶ δὲν ἐθέταμεν αὐτὸ ἐν παρενθέσει ὡς συμπλήρωσιν.

λείτο *μηδικὸν σπέρμα* ὡς εἰσαχθὲν ἐκ Μηδίας = *μηδικὴ πόα* (Πλ. 18. 144). Πρβλ. Blümner ἔνθ. ἄνωτ. σελ. 66.

Στ. 31. Κατὰ μετάφρ. τοῦ λατ. *Cannabis seminis*· ἐν τῷ Μεγαρ. ἀνεγνώσθη οὐχὶ πάνυ ὀρθῶς *καννά(θ)ων κ(αθα)ρᾶς*—πάντως ἔχει, ὡς εἰκάζει ὁ Bl., *καννάβειως* σπ. Ἐχρησίμευεν ὡς τροφή (Πλ. 19. 173) καὶ ὡς φάρμακον (Πλ. 20. 259). Ἰδ. Bl. ἔνθ. ἄνωτ.

Στ. 32. Ἐν τῷ Μεγαρ. συμπληρωτέον πάντως (*ξηρᾶς*) ὡς ἐν τῷ ἡμετ. κειμένῳ.

Στ. 33. Τὸ λατ. κείμενον ἔχει *rapaveris*, τὸ δὲ Μεγαρ. ἀπόσπασμα ὀρθῶς μετέφρ. *μήκωνος*. Φαίνεται ὅτι ὁ μεταφράστης τοῦ ἐξ Αἰγείρας ἀποσπασματος ἠγγύει τὴν σημασίαν τῆς λέξεως καὶ ἀπέδωκε ταύτην δι' ἄλλης. Περὶ μελανθίου λατ. *melanthium* πρβλ. Θεοφρ. Φυτ. Ἰστ. α' 22. Διοσκ. 3. 93 «Ἔστι δὲ τοῦ Μ. τὸ σπέρμα δριμύ, εὐῶδες καταπλασσόμενον εἰς ἄρτους».

Στ. 34. Κυμίνου· τὸ Μεγαρ. *κυμίνου*· περὶ τῆς χρήσεως αὐτοῦ Πλ. 19. 160 καὶ ἄλλ.

Στ. 36. Σπερ. *ραφανίνου*· τὸ Μεγαρ.: σπ(ῶρ)ω(ν) ραφάνου. Ἐχρησίμευεν εἰς κατασκευὴν ἐλαίου (Πλ. 15. 30 καὶ 19. 79).

Στ. 37. *Συναπ. ιργασμ. διὰ τοῦ ι γεγραμ.* ὡς καὶ ἀλλαχοῦ. Περὶ τῶν ὀρθογραφικῶν τούτων ἐλλείψεων πρβλ. Blümner ἔνθ. ἄνωτ. σ. XII.

Κεφ. 2 στ. 1-19. Ἐν τῷ κεφαλαίῳ τούτῳ περὶ «οἴνου» ὀλίγιστα ἔχομεν νὰ παρατηρήσωμεν καθόσον τὸ ἡμέτερον κείμενον συμφωνεῖ ἐν τοῖς πλείστοις πρὸς τὰ ἐκ Μεγάρων καὶ Λεβαδείας ἀποσπάσματα δι' ὧν ἀπεκατέστη ἀρτίως τὸ σχετικὸν κείμενον. Ἐν δὲ ταῖς ἐρμηνευτικαῖς παρατηρήσεσι τοῦ Blümner (ἔ.ἀ. σελ. 67 κέξ.) καὶ ἐπὶ τοῦ κεφαλαίου τούτου εὐρίσκει τις πάσας τὰς σχετικὰς ἐρμηνείας καὶ πληροφορίας, ἃς περιττὸν νὰ ἐπαναλάβωμεν ἐνταῦθα.

1. *Πικίηρου*· τὸ Μεγαρ. *Πικη||ίου*· τῆς Λεβ. *Πεικηγουνου*· τὸ ἡμέτερον μεταφράζει ἀκριβέστερον τὸ λατ. *Piceni* (Πλ. 14, 37 καὶ 39).

3. Τῆς Λεβ. *Σαβεινησίου*, τὸ Μεγ. *Σαβε(ιν)ου*. Λατ. *Sabinum*.

5. *Σαίτου* (*Saiti*) Μεγ. Λεβ. *Σαείτου*.

6. *Σερεντίνου* (*Surrentini*). Λεβ. *Σουρρεντείνου*· Μεγ. *Συρεν(τ)ε(ιν)ου*.

7. *Οὔτω Μεγ.* (Λεβ. *Φαλερίνου*)· Λατ. *Falerini*.

11. *Κερθησίας ἦτοι Μακάμου*· (λατ. *Cervisiae, cami*). Εἶδος ζύθου *κερθησίου* καλουμένου καὶ *κάμου* (*camun*· ἢ λέξις πιθανῶς κελτική), λίαν ἐν χρήσει ἐν Ῥώμῃ. Διατὶ ἐν τῷ ἡμετέρῳ ἀποσπασματι γέγραπται (λίαν καθαρῶς) ἀντὶ κάμου: *Μακάμου μοι εἶνε δύσκολον νὰ ἐξηγήσω*. Ἴσως ἔνεκα τῆς φράσεως «πόμα κάμου» προῆλθεν ἡ παραφορά τῆς λέξεως.

12. *Ζύθους καὶ ζύθου* (Μεγ. Λεβ.) ὅπως καὶ κατωτέρω: *Γάρους καὶ γάρου*. Ἡ λ. ζύθος θεωρεῖται αἰγυπτιακῆς προελεύσεως (πρβλ. Διοδ. I 34. 10) καὶ ἦτο μὲν ἐν χρήσει οὗτος ἐν τε τῇ Ἑλλάδι καὶ τῇ Ἰταλίᾳ, ἀλλὰ δὲν ἦτο ἀρεστός, ὡς προκύπτει καὶ ἐκ τῆς εὐτελοῦς αὐτοῦ τιμῆς = 2 δ. ὁ ἐκτεύς.

13. *Καρυήνου Μεονίου*· (λατ. *caroena Maeoni*) (Λεβ. Μεγ. *Καροίνου Μεονίου*). Παρὰ Γαληνῷ (VI σ. 801), καλεῖται *καρυῖνος*. Ἦτο οἶνος κατασκευασμένος κατὰ τὸν ἐν Μαιονίᾳ τῆς Λυδίας τρόπον, ἐψητός.

15. *Ἐψετοῦ*. Λεβ. *Ἐψητοῦ*. Μεγ. ἐφημένου (λατ. *Decoeti*). Περὶ τῆς κατασκευῆς αὐτοῦ ἰδ. Bl. σ. 70 κέξ.

17. *Κονδείτου* (οἴνου) λατ. *conditi*· εἶδος ἀρωματικοῦ οἴνου περιέχοντος μέλι καὶ πέπερι, ἐξ οὗ καὶ τὸ ποτὸν *riperatum* ἐκαλεῖτο Πλ. 14. 108.

19. *Ροσάτου*· Λατ. *Rhosati*, Μεγ. Λεβ. *ροσσάτου*. Οἶνος ἐν ᾧ ἐτίθεντο φύλλα ρόδου· ροδίτης δὲ καὶ ρόδινος καλούμενος. Γεωπ. Κασ. Βάσσου Η. 2.

Κεφ. 3. Στ. 1-12. Περὶ ἐλαίου κτλ. Καὶ ἐν τῷ κεφαλαίῳ τούτῳ ὀλίγιστα ἔχομεν νὰ παρατηρήσωμεν, τοῦ κειμένου ἡμῶν συμφωνοῦντος ἐν τοῖς πλείστοις πρὸς τὸ ἐκ Λεβ. (V, 1) καὶ τὸ Μεγαρικόν (III, 2).

1. *Ἐλ. ὀμφάκινον*· λατ. *Olei Floris* τὸ καὶ ὠμοτριβὲς καλούμενον ἔλαιον, τὸ ἐκ μὴ ἐντελῶς ὠρίμων ἐλαιῶν παραγόμενον. Γεωπ. ἔνθ. ἄν. Θ. 19.

3. *Κιβαρίου*· λατ. *olei cibari*. Τὸ τῆς Λεβ. *χυνδαίου*. Ὁ μεταφραστὴς τοῦ ἡμετέρου ἀποσπασματος ἀγνοῶν φαίνεται τὴν σημασίαν τῆς λατ. λέξεως μετέγραψεν αὐτὴν ὡς εἶχεν ἐν τῷ λατ. κειμένῳ.

3. 4. *Ραφάνινον* λ. *ol. raphaninum*. Λεβ. *ραφανίου*· καὶ *ραφανέλαιον* καλούμενον (Διοσκ. I 45). Ἐλαιον κατασκευαζόμενον ἐκ ραφάνων ἢ ραπανίων. Χρῆσις ἐγένετο τούτου κυρίως ἐν Αἰγύπτῳ.

6. Γάρους· τὸ γάρον καὶ ὁ γάρος· λατ. liquamen, Λεβ. γάρου. Εἶδος «ἐμβάμματος ἐκ ταριχευτῶν (ταριχηρῶν) ἰχθύων καὶ κρεῶν» Διοσκ. II. 34.

7. Ὁ στίχος ἅπας εἶνε ἀπεσβεσμένος ἐν τῷ ἀποσπασματι τῆς Λεβαδείας.

8. ἄλατος γαστροησίου· λατ. ἀπλῶς salis καὶ Λεβ. ἄλατος. Τὸ ἡμέτερον κείμενον φέρει καὶ τὴν λέξιν γαστροησίου. Ὅτι ἡ λέξις παράγεται ἐκ τοῦ γίστρα εἶνε λίαν πιθανόν. Εὐρίσκεται δὲ παρὰ Κάτωνι (De re rustica 88) ἢ πληροφορία ὅτι πρὸς καθαρισμὸν τοῦ ἄλατος ἔθετον τοῦτο ἐντὸς καλαθίου μεθ' ὕδατος· τὸ ἀποστάλαγμα ἐξηραίνετο εἰς τὸν ἥλιον ἐντὸς γαστρῶν καὶ τοῦτο ἦτο τὸ καθαρὸν, τὸ Ἀγ. ποιότητος ἄλας. Τούτου ἕνεκα βεβαίως καὶ ἡ τιμὴ αὐτοῦ, ἐν σχέσει πρὸς τὸ κοινότερον ἄλας, τὸ ἐν τῷ ἐπομένῳ στίχῳ (σαλακονδεῖτον) ἦτο διάφορος, διότι τοῦ μὲν πρώτου ἐτιμᾶτο 100 δηναρίων ὁ μόδιος, τοῦ δὲ 8 μόνον ὁ ἐκτεύς. Ἐν τῷ λατ. κειμένῳ μετὰ τὴν λ. salis ὑπάρχει f. m. unum· τὸ ψηφίον f ἠρμηνεύθη καθ' ὑπόθεσιν ὑπὸ τοῦ Waddington ὡς συγκοπὴ τῆς λέξεως favilla, ἦτις, κατὰ Πλίνιον (31. 90) σημαίνει, τὸ καθαρὸν, τὸ λευκὸν καὶ ἄριστον ἄλας. Ἀκολούθως ὁμοίως, μετὰ τὴν εὐρεσιν τοῦ ἀποσπασματος τῆς Λεβαδείας, τὸ ὁποῖον, (κακῶς ἴσως ἀναγνωσθὲν) ὀρίζει ὡς μέτρον τοῦ ἄλατος τὸν K M̄, ἐν ᾧ μόνον ὁ M̄ (κατὰ τὸ ἡμέτερον καὶ τὸ λατινικὸν ἴσως κείμενον) ἦτο τὸ μέτρον τοῦ ἄλατος τούτου, τότε τὸ f ἐνομήσθη ὡς παραχάραξις ἀντὶ τοῦ K καὶ ἀντικατεστάθη ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ λατ. κειμένου. Καὶ ὁμοίως τὰ νῦν δὲν θὰ ὑπάρξῃ ἴσως ἀμφιβολία ὅτι τὸ f εἶναι συγκοπὴ εἴτε τῆς ὑπὸ τοῦ Wadd. ἀπεικασθείσης λέξεως ἢ ἄλλης τινὸς ἐχούσης παραπλησίαν σημασίαν καὶ ὅτι ὡς μέτρον τούτου ἐχρησίμευεν ὁ M̄ (ἰταλικός).

9. Σαλακονδεῖτου· ἐκ τοῦ λατ. sal conditum· ἐκαλεῖτο καὶ ἀλασάρτυτον. Ἄλας βεβαίως παρασκευασμένον ἐκ διαφόρων ἀρωματικῶν οὐσιῶν. Πρβ. Πλιν. 31. 87.

12. M. φοινικίνου· λατ. melis foenicini. Λεβ. μ. φυνικέινου. Τὸ Μεγ. μ. τρίτου. Μέλι κατεσκευασμένον ἐκ φοινίκων (κουρμάδων). Κατὰ τὸν Waddington κατασκευάζεται καὶ τὰ νῦν ἐν Αἰγύπτῳ καὶ καλεῖται Dibo.

Κεφ. 4. Ἐν τῷ κεφαλαίῳ τούτῳ τῷ ἀναγρά-

φοντι τὰς τιμὰς τοῦ κρέατος, τῶν πτηνῶν καὶ διαφόρων θηραμάτων, τὸ ἐξ Αἰγείρας ἀπόσπασμα τοῦτο περιέχει λίαν χρήσιμον συμβολήν. Τὸ ἐλληνικὸν κείμενον ἀπὸ τοῦ 4^{ου} μέχρι τοῦ 26^{ου} στίχ. ἔλειπεν, ὡς εἴπομεν, (ἐξαιρέσει 3 στίχων). Ἐπίσης δὲ ἀπὸ τοῦ 47^{ου} μέχρι τοῦ 50^{ου}. Τὸ ἀπόσπασμα ἡμῶν πληροῖ τὰ κενὰ ταῦτα ἐπαρκῶς. Τοῦ κρέατος ἢ τιμῆ ὀρίζεται κατὰ λίτραν· ὁ ἀριθμὸς δὲ τῶν πτηνῶν ἢ θηραμάτων δηλοῦται διὰ ψηφίων ἀλφαβητικῶν, ὅπως καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν δηναρίων.

Στ. 1-4. Οἱ στίχοι οὗτοι συμφωνοῦσιν ἐντελῶς πρὸς τοὺς ἀντιστοιχοῦς τοῦ ἀποσπασματος τῆς Λεβαδείας.

Βουλβα· λ. vulva = ἡ μήτρα (Ἰθην III σ. 100 C) τῆς συός. Ἐθεωρεῖτο ὡς ἔδεσμα λίαν ἀρεστόν.

Στ. 5. Σουμένου· λατ. sumen = τὸ οὖθαρ· ἐπίσης λίαν ἀρεστόν ἔδεσμα.

Στ. 8. Πέρνας καλῆς πετασῶνος· ἐν τῷ λατ. κειμένῳ: pernae optimae sive petassonis. Τὸ sive προσετέθη ἐν τῷ κειμένῳ καθόσον, ὡς προκύπτει ἐκ μαρτυριῶν ἀρχαίων, αἱ δύο αὐταὶ λέξεις δὲν ἐσήμαινον ἀκριβῶς τὸ αὐτὸ πρᾶγμα· ἐν τούτοις παρ' Ἰθην. XIV σ. 657 E εὐρίσκονται σχετικῶς τάδε: «ἐπεὶ δὲ καὶ πετασῶνος μέρος ἐκάστῳ κεῖται, ἦν πέρναν καλοῦσι». Καὶ ἐκ τοῦ ἡμετέρου δὲ κειμένου φαίνεται ὅτι δὲν ὑπῆρχε διαφορὰ τις οὐσιώδης· ἴσως ἦτο ἡ πέρνα μέρος τοῦ πετασῶνος. Μαινατικῆς· ἀντὶ Μαινατικῆς κατὰ λαθος τοῦ χαρακτοῦ.

Στ. 11. Ὁ στίχος ἐλλεῖπει παντάπασι, τῆς πλακὸς οὐσῆς τεθραυσμένης κατὰ τὸ μέρος τοῦτο· θὰ ἠδύνατό τις ἴσως μετὰ πολλῆς πιθανότητος ν' ἀναπληρώσῃ τοῦτον ἐκ τοῦ λατ. κειμένου οὕτω: Ἰξουγγίου ἰταλ. MA * IB'.

Στ. 12. Καὶ τοῦ στίχου τούτου ἐξέλειπεν τὸ ἡμισυ περίπου. Μετὰ τὸ ὄνυχων διακρίνεται Δ, ὅπερ ἠρμηνεύσαμεν ὡς τὸν ἀριθμὸν 4 ἐκ τοῦ λατ. quattuor. Τὴν ἐπομένην λέξιν (λατ. aqualiculus) δύσκολον εἶνε νὰ εἰκάσῃ τις. Κατὰ τὸν ὑπάρχοντα ἐπὶ τῆς πλακὸς χῶρον θὰ ἠδύνατο νὰ συμπληρωθῇ ὁ στίχος οὕτω: «καὶ κοιλίας τιμῆς τῆς».

Στ. 13. εἰσικίου· λατ. isicium (καὶ isicia) = insicium· τὸ περίκομμα, κ. κίμας. Τὸ χοίρειον ἐπωλεῖτο κατ' οὐγκίαν, τὸ δὲ βόιον κατὰ λίτραν.

Οὕτω τὸ πρῶτον (ἢ οὐγ. 2 δην. ἐπομένως ἢ λίτρα 24) ἐπωλεῖτο πολὺ ἀκριβώτερον τοῦ δευτέρου

Στ. 15. Λυκανικῶν· λατ. *lucanicorum*· ἢ ἑλλ. λ. ἀλλὰς δὲν θὰ ἦτο ἴσως τότε ἐν χρήσει.

Στ. 17-20. Φ. τεθραμμένος, βοσκός· λ. *f. pastus, agrestis*. Περιέργος εἶνε ἢ χρήσις τῆς λέξεως βοσκός (τὸ Μεγαρ. ὀρθώτερον = ἄγ(ρ)ιο(ς)) εἰς ἀντίθεσιν τοῦ τεθραμμένος, ἐνῶ, κατὰ τὴν χρῆσιν τῶν λέξεων βοσκὰς καὶ βοσκάδιος παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, θὰ ἠρμήνευέ τις ἀντιθέτως τὸν ὄρον. Ἡ τιμὴ δὲ τοῦ πρώτου ἦτο διπλασία τῆς τοῦ δευτέρου· τοῦτ' αὐτὸ ἴσχυε καὶ ὡς πρὸς τὴν θήλειαν. Ὁ Φ. ἀναφέρεται τὸ πρῶτον παρ' Ἀριστοφάνει (Νεφ. στ. 109).

Στ. 22. Τὸ Μεγαρ. διέσωσεν ἐκ τοῦ στίχου μόνον κου καὶ τὴν τιμὴν * P. Πιθανῶς πρέπει νὰ ἀναγνωσθῆ καὶ τότε ἔχομεν καὶ ἐν τῷ Μεγαρικῷ τὴν λ. βοσκός ὡς μετάφρασιν τοῦ λατ. *non pastus*.

Στ. 23. Τὸ Μεγ. φέρει: (ὄρν)ειθίων ζευγ(ος).

Στ. 25. Τρυγ. λιπαρά, βοσκή. Ἐνταῦθα ἀντὶ τοῦ τεθραμμένη, ὡς ἐν τοῖς ἀνωτέρω, ἀνεγράφη: λιπαρά. Ἐν τῷ λατινικῷ κειμένῳ τῆς Στρατονικείας λείπει ὁ ὄρος· ἐν τῷ τῆς Βαργυλίας ἐκ συμπληρώσεως οὕτω: *singul(aris)*. Ὑποθέτομεν ὁμοῦς ὅτι ὀρθώτερον θὰ ἦτο νὰ συμπληρωθῆ *singul(us)* ἀναφερόμενον δηλ. εἰς τὸν ἀριθμόν, κατ' ἀντίθεσιν τοῦ: ζευγος, ἀφοῦ καὶ ἐν τῷ ἡμετέρῳ ἀποσπάσματι ὀρίζεται ὁ ἄρ. Α'. Τότε δὲ δὲν θὰ εἶνε τοῦτο μετάφρασις τοῦ *λιπαρά* (« *von bester Qualität* » Bl. ἔ. ἀν. σελ. 75) ἀλλ' ἀντὶ τοῦ συνήθους *unus*. Πρβ. ἐν Κεφ. 7 στ. 64, 74 τὴν χρῆσιν τῆς λ.

Στ. 27. Κιχλοκοσσύφων· τὸ Μεγ. καὶ τῆς Ἀταλάντης ἔχουσιν ἀπλῶς: *κιχλῶν* καὶ τὸ λατ. *turdorum*. Καὶ παρ' ἡμῶν δὲ αἱ *κίχλαι* καὶ οἱ *κόσσυφοι* θεωροῦνται ὡς ἐν εἶδος πτηνοῦ εἰ καὶ διάφορα τὸ χρῶμα.

Στ. 28. Φαστῶν· λατ. *palumborum*. Τὸ Μεγ. καὶ Ἀτ. οἰνάδων. Ἀμφότερα, ὡς γνωστόν, σημαίνουσι τὰς ἀγρίας περιστεράς.

Στ. 30. Ἀτταγῆνα· λατ. *Attagena* (Ἀτ. Η) εἶδος πέρδικος. κ. *λιβαδοπέρδικα*.

Στ. 33. Κουνίκολος· λατ. *cunic(ulus)*. Τὸ Μεγ. καὶ Ἀταλ. ἡμίλαγος.

Στ. 34. Ἀμπελίωνα(ς) λιπαρούς ι'. Τὸ λατ. κεί-

μενον τῆς Στρατ. ἀπὸ τοῦ στίχου τούτου μέχρι τοῦ 39^{ου} εἶνε ἐντελῶς κατεστραμμένον. Ἐκ τῶν δύο ἑλλ. ἀποσπασμάτων τὸ μὲν Μεγαρ. φέρει τὸν στίχ. οὕτω: Ἀκανθυ[λ]λ(ίδω)ν ι', τὸ δὲ τῆς Ἀτ. οὕτω: ινες λιπαροὶ ι', ὅπερ πάντως δέον ν' ἀναγνωσθῆ ωνες λ. = ἀμπελίωνες λιπαροὶ. Καὶ ἐν τῷ λατ. κειμένῳ πιθανῶς ἢ αὐτὴ λέξις ὑπῆρχε, διότι διακρίνεται ἐπὶ τῆς πλακὸς . . . re Ἀμπελίων εἶνε, ὡς γνωστόν, πτηνόν (Πρβ. Ἀριστ. Ὀρν. 306) ὅπερ, ἐάν εἶνε ταῦτὸν τῷ: Ἀκανθυλ-λῖς (καὶ ἀκανθῖς = καρδερίνα) ὅπως μετεφράσθη ἐν τῷ Μεγαρικῷ, μοὶ εἶνε ἄγνωστον. Ἐν τῷ ἡμετέρῳ ἀποσπάσματι γέγραπται παραδόξως: λιπαροὺς ἀντὶ λιπαροὶ, συνεπληρώσαμεν δὲ ἀμπελίωνα(ς) ὅπως συμφωνήσῃ πρὸς τὸ ἐπίθετον, καθόσον πρὸ τοῦ *λιπαροὺς* διακρίνεται ἐπιδιωρθωμένον Α ἐξ οὗ καταφαίνεται ὅτι ὁ χαρακτὴς ὑπέπεσεν εἰς λάθος κατὰ τὴν χάραξιν, ὅπερ προσεπάθησεν ὅπωςδῆποτε νὰ ἐπανορθώσῃ.

Στ. 35-37. Οἱ τρεῖς οὗτοι στίχοι ἔχουσι διάφορως ἐν τοῖς τρισὶν ἀποσπάσμασιν, τοῦ Μεγαρ. δηλ. τοῦ τῆς Ἀταλάντης καὶ τοῦ ἡμετέρου. Φαίνεται ὁμοῦς ὅτι τὸ τῆς Ἀτ. καίτοι ἰσχυρῶς ἐφθαρμένον, συμφωνεῖ μᾶλλον πρὸς τὸ ἡμέτερον. Πρὸς εὐχερῆ παραβολὴν παραθέτομεν καὶ τὰ τρία ὡδε ὡς ἀναγινώσκονται:

Αἰγ.	Ἀταλ.	Μεγαρ.
Ἀγρεῖοι ι' ι'	Στρ(ο)υθῶν ἀγ. . . .
Σύκαλλοι ι' λλοι ι'	Συκαλ(ιθ)ων ι'
Στρουθοὶ ι' ουθοὶ ι' ιτων ι'

Καθὰ φαίνεται ὁ τοῦ Μεγαρικοῦ μεταφράστης μὴ ἐννοήσας ὅτι ἢ λ. ἀγρεῖοι ἀνεφέρετο εἰς τὸν προηγούμενον στίχον (ἀμπελίωνες) προσέγραψε *στρουθοὶ*, ἀντικαταστήσας ταύτην ἐν τῇ θέσει τῆς δι' ἄλλης ἀγνώστου ἡμῖν. Σύκαλλοι δὲ καὶ *συκαλλίδες* οἱ κ. *συκοφάγοι*.

Στ. 37. Μύες ἐλιοί· οἱ καὶ ἄλλως *μουξοὶ* ἢ ἀπλῶς *ἐλειοὶ* καλούμενοι. Παρ' Ἑλληνιστῶν δὲν εἶνε ἄλλοθεν γνωστὸν ὅτι ἐτρώγοντο· οἱ Ῥωμαῖοι ὁμοῦς ἠρέσκοντο εἰς τὸ ἔδεσμα τοῦτο.

Στ. 39. Τὸ Μεγ. ταῶν ἄρσην.

Στ. 41. Τὸ Μεγ. ὀρθῶς μεταφράζον τὸ λατ. *coturnices* γρ. ὄρτυγες. Τὸ τῆς Αἰγ. καὶ Ἀταλ. *κολεοὶ* δηλ. *κολοιοὶ* ὅπερ ἐντελῶς διάφορον εἶδος πτηνοῦ εἶνε τοῦ ἐν τῷ λ. κειμένῳ φερομένου.

Στ. 43. Συαγρι(ά)ου. Μεγ. Ἄτ. ὀρθῶς: συαγρίου.

Στ. 45. Τὸ Μεγ. δορκ[αδί]ου (ἔρθοτ. δορκ(εῖ)ου) ἤτοι νεβρίου· ἀλλὰ τὸ τῆς Ἄταλ., ὅπερ ἐν τοῖς πλείστοις ὁμοιότερον πρὸς τὸ τῆς Αἰγείρας, ἀναγράφει τὸν στίχον ἀπαραλλάκτως ὅπως τὸ ἡμέτερον (διότι ἀντὶ δορκ[ὸ]ς πρέπει πάντως νὰ γραφῆ δορκ[εῖου]). Τὰ δύο δὲ ταῦτα πρὸς ἀλληλα συμφωνοῦντα ἀποσπάσματα, εἶνε καὶ πρὸς τὸ λατ. κείμενον πιστότερα, ὅπως καὶ ἐν τῷ παρόντι στίχῳ.

Στ. 46. Καὶ ὡς πρὸς τὸν στίχον τοῦτον τὸ τῆς Ἄταλ. ἔχει ὅπως τὸ ἐξ Αἰγείρας, δηλ.: Γαλαθ[ηνοῦ] ἄ[πὸ] γάλακτος, ἐνῶ τὸ Μεγ.: Χοίρου γαλακτοπότου.

Στ. 48-50. Λείπουσιν οἱ στίχοι οὗτοι ἐκ τῶν ἄλλων ἀποσπασμάτων· ἐπίσης καὶ ἐκ τοῦ ἐπομ. κεφαλαίου «περὶ ἰχθύων» μέχρι τοῦ 7^{ου} στίχου ἔλειπε τέως τὸ ἐλλ. κείμενον.

Στέατος β. ἤτοι πρ. Τὸ λ. κείμενον φέρει γενικῶς: *seni*, ὅπερ ὑποτίθησι παντὸς εἶδους στέαρ καὶ οὐχὶ μόνον τὸ ἐκ βοῶς ἢ προβάτου.

Βουτύρον· ὅπως καὶ τὸ στέαρ τὸ βούτυρον δὲν ἐχρησίμευεν ὡς τροφή παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησι καὶ Ῥωμαίοις, διότι ἐθεωρεῖτο ὡς βαρβαρικὸν ἔδεσμα, ἀλλὰ πρὸς ἄλλας χρήσεις ἰδίως θεραπευτικᾶς. Πρβ. Blum. ἐνθ. ἄνωτ. σ. 81, ἐνθα καὶ αἱ σχετικαὶ πληροφορίαι.

Κεφ. 5. Στ. 1-5. Ἐν τῇ διατιμῆσει ταύτῃ περὶ ἰχθύων δὲν ἀναφέρονται εἶδη ἰχθύων, ἀλλὰ μόνον θαλάσσιοι, ποτάμιοι καὶ παστοί· ἰχθὺς τραχὺς δὲ (λατ. *piscis aspratilis*) ἐκαλεῖτο πιθανῶς οὐχὶ διὰ τὸ τραχὺ αὐτοῦ (ὡς πρὸς τὸ δέρμα ἢ τὰς ἀκάνθας, Πρ. Blümner ἐνθ. ἄνωτ. σελ. 81) ἀλλ' ἀναφορικῶς πρὸς τὸ μέγεθος αὐτοῦ.

Ἰχθὺς παστός (λ. *piscis salsus*)· ὁ τρίχως.

Ττ. 6. Ὀστρίων ρ' (λατ. *ostria, ostrea*).

Ἐπωλοῦντο δὲ οὐχὶ κατὰ λίτραν, ἀλλὰ κατ' ἀριθμόν, 100=100 δην. ἦσαν δὲ τότε, ὡς φαίνεται, ἰκανῶς εὔωνα.

Στ. 7-8. Ἐχίνων· καὶ τὸ εἶδος τοῦτο τῶν ὀστρακοδέρμων ἐπωλεῖτο κατ' ἀριθμόν, ἐπομένως ὁ ἀντίστοιχος ἐν τῷ Μεγαρικῷ στίχος δεῖν νὰ συμπληρωθῆ ἔχει[νων] καὶ οὐχὶ ἔχει[νου].

Στ. 9. Ἐχίνου νεαροῦ κεκαθαυμένου· τὸ νεα-

¹ Ἡ συμπλήρωσις τοῦ στίχου ἀνήκει τῷ Kirchhoff.

ροῦ κατὰ μετάφρασιν τοῦ *recentis* δηλ. προσφάτου. *Κεκαθαυμένου* (τὸ Μεγ. καθαρί[ου] δηλ. ἄνευ τοῦ ὀστράκου, ὁπότε ἐπωλεῖτο κατὰ ἐκτέα. Καθ' ὅμοιον τρόπον ἐπωλεῖτο καὶ ὁ παστός (*salsus*), εἶχε δ' οὗτος διπλασίαν ἀξίαν. Τὸ Μεγ. ὀρίζει τὴν τιμὴν τοῦ παστοῦ κατὰ λίτραν (λι. α') ἐνῶ τὸ ἡμέτερον συμφωνεῖ πρὸς τὸ λ. κείμενον¹.

Στ. 10. Τὸ Μεγ. σφόνδυλοι θαλάσσιοι κατὰ τὸ λ. *sphonduli marini*.

Κεφ 6. Στ. 1-10. Τεῦ κεφαλαίου τούτου «περὶ λαχάνων καὶ ἄλλων προϊόντων» τοῦ ὁποίου τὸ λ. κείμενον γνωρίζει ἡμῖν 96 στίχους, τὸ ἡμέτερον ἀπόσπασμα περιλαμβάνει μόνον τοὺς 10 πρώτους. Τὸ Μεγ. καὶ Λεβ. τοὺς 30 πρώτους. Διαφοραὶ μεταξὺ τοῦ ἐξ Αἰγείρας καὶ τῶν προμνημονευθέντων ἀποσπασμάτων ἐλάχισται ὑπάρχουσι.

Στ. 2. Τὸ Μεγ. σφονδύλους κιναρῶν. Ὁ Γαληνὸς VI σ. 637 σχετικῶς πρὸς τοὺς σφονδύλους τῶν κιναρῶν ἀναφέρει τὰ ἐξῆς: «πολλοὶ γὰρ ἐσθίουσι τὰς οἷον κεφαλὰς αὐτῶν, ἃς ὀνομάζουσι σπονδύλους.

Στ. 3-4. Ἰντουβοι· κατὰ τὸ λατ. *intiba* (καὶ *intubus*· ἐλλ. σέρις) πρώτης καὶ δευτέρας ποιότητος, καθόσον ὑπῆρχε καὶ «ἀγρία σέρις» ἢ φυομένη εἰς τοὺς ἀγρούς, ἢ οὐχὶ καλλιεργούμενη.

Στ. 5-6. Τὸ Μεγ. μόλοχοι πρωτεῖοι καὶ μόλοχοι Β'. Περὶ τῆς χρήσεως αὐτῶν καὶ παρασκευῆς ἴδ. Blüm. ἐνθ. ἄνωτ. σ. 84.

Στ. 7-10. Τὸ Μεγ. πρωτείων, δευτερείων,

Πλάξ Β'. Εἶπομεν ἄνωτέρω ὅτι ἐπὶ τῆς πλακὸς ταύτης, τῆς εἰς δύο στήλας διηρημένης, περιέχονται τρεῖς στίχοι τοῦ 7^{ου} κεφαλαίου καὶ ὀλόκληρον σχεδὸν τὸ 8^{ον} κεφάλαιον «περὶ δερμάτων καὶ βυρσῶν» ἐκ στίχ. 41. Τοῦ μέρους τούτου τοῦ Διατάγματος ἔχει ἀποκατασταθῆ τελείως τὸ Ἕλληνικὸν κείμενον ἐκ τριῶν ἀποσπασμάτων τοῦ Μεγαρικοῦ (I. 2), τοῦ τῶν Γερονθρῶν (I. 1) καὶ τῆς Λεβαδείας (III). Τὸ ἡμέτερον ἀπόσπασμα συμφωνεῖ ἐν τοῖς πλείστοις πρὸς τὸ ἀποκατασταθὲν κείμενον, ἐπομένως ἐλάχιστας ἔχομεν νὰ ἐπιφέρωμεν ἐπ' αὐτοῦ παρατηρήσεις.

¹ Κατὰ τὸν Waddington ὁμοῦς ἐλάχιστη εἶνε ἡ διαφορά. Πρβλ. Bl. ἐνθ. ἄνωτ. σ. 82.

Στ. 74. Ἄρ. δι. ἐκάστου μαθητοῦ μηνιᾶ. Τὸ Μεγ. καὶ Γερ. « καθ' ἕκαστον παιδα μηνιαία ». Εἴπομεν ἀνωτέρω ὅτι ἐν τῷ κεφ. τούτῳ ἀνεγράφοντο ἐν ἄλλοις καὶ οἱ μισθοὶ ἢ τὰ μηνιαία τῶν διαφορῶν ἐπαγγελματιῶν ἢ διδασκάλων. Ἐνταῦθα ἔχομεν τὸν μισθὸν τοῦ ἀρχιτέκτονος διδασκάλου ὅστις ἐλάμβανε παρ' ἐκάστου μαθητοῦ δ. 100 μηνιαίως.

Στ. 75-76. Καψαρίῳ (λ. capsarius· Μ. Γ. = καμψαρίῳ) ὑπὲρ (Μ. παρ') ἐκάστου τῶν καταμασσομένων (Μ. Γ. τοῦ κατ.). Καψάριος δὲ ὁ ἱματιοφύλαξ.

Τῷ βαλανεῖ ὑπὲρ ἐκάστου τῶν λοουμένων. Μεγ. Γερ.: Τῷ βαλανεῖ πιβράτῳ (Μεγ. πριουάτου· λατ. *privatario*) καθ' ἕκαστον (Μεγ. παρ' ἐκάστου) τῶν λοουμένων. Ἐν τῷ ἡμετέρῳ ἀποσπάσματι παρελείφθη παραδόξως νὰ μεταφρασθῇ ἢ λ. *privatarius*.

Κεφ. 8. Στ. 1-5. Δ. Βαβυλωνικῶν. Τὸ Μεγ. καὶ Γερ. -κόν. Φούρμης· καὶ ἐν στ. 9^ο ὀρθότερον φόρμης· ἐκ τοῦ λ. *forma*· πρώτης καὶ δευτέρας φόρμης = Α' καὶ Β' ποιότητος ἢ τάξεως. Τὰ δύο παλαιότερα ἀποσπάσματα φέρουσι συγκεκομμένως τὴν λ. φόρ(μης).

Δέρμα λακαίνου· λατ. *pellis lacchena*. Τὸ τῶν Γερ. δέρματος λακχαίνου. Τὸ Μεγ. ΛΑΧΑ|ΝΟΝ. Ἰδ. περὶ τούτου ΒΙ. ἐνθ. ἀνωτ. σελ. 121 καὶ ἐξ. ὅπου αἱ δοθεῖσαι ἐρμηνεῖαι τῆς δυσερμηνεύτου ταύτης λέξεως.

Δέρ. φοινεικοῦ. Γερ. φοινικοῦ· ἐσήμαινε δὲ οὐχὶ τὸ φοινικικόν, ἀλλὰ τὸ φοινίου χρώματος δέρμα.

Στ. 6-10. Πρόκειται περὶ βυρσῶν βοείων, ὡς ὀρίζει ἢ ἐπικεφαλῆς, διὰ τοῦτο ἴσως παρελείφθη ἢ ἐπανάληψις τοῦ βοῖα, ὡς φέρει τὸ ἐκ Γερ. ἀπόσπασμα.

Ἦργ. (Μεγ. Γερ. *Eirg.*) (ε)ἰς κασσύματα ὑποδεσιῶν. Τὸ τῶν Γερ. ὑποδέσμων. Τὸ Μεγ. ΝΠΟ-ΔΓ|ΩΝ, ὅπερ πάντως ἀναγνωστέον ὑποδεσιῶν, ὡς ἐν τῷ ἐξ Αἰγείρας· ὑποδεσία δὲ ἀντὶ ὑπόδεσις. Κάσσυμα· ἀπτ. κάττυμα.

Εἰς λωράμαντα καὶ τὰ λοιπά· λατ. *ad loramenta et cetera*. Ἑλλ. τὸ λῶρον καὶ ὁ λῶρος (ἐκ τοῦ λ. *lorum*) = ὁ ἱμάς.

Στ. 11. Ἄνεργαστον. Γερ. ἄεργον. Μ. ἀνεργον.

Στ. 13. Προβάτιον. Γ. Προβάτειον (Μ. ΠΡΩ).

Στ. 15. Δέρμα πρωτεῖον ποιὸν εἰς πείλειον

(Μ. πείλιον)· τὸ ἐκ Γερωνθρῶν ἀπόσπασμα φέρει « δ. πρωτ. ποκον εἰς πείλιον » κατὰ λάθος βεβαίως τοῦ χαρακτοῦ. Τὸ λατ. κείμενον δὲν συμφωνεῖ πρὸς τὰ Ἑλλ. ἀποσπάσματα ἔχον οὕτω: « (*pellis bell)earis prima* »· ἀλλ' ὁ στ. δὲν προέρχεται ἐκ τοῦ ἀποσπάσματος τῆς Στρατονικείας ἢ κατὰ τὸ δεύτερον ἡμισυ αὐτοῦ, πιθανὸν δὲ ὅτι εἶχεν ἄλλως ὁ στίχος ἐν τῷ πληρεστέρῳ ἐκείνῳ κειμένῳ· διότι πάντως ὁ ἐκ τριῶν Ἑλλ. ἀποσπασμάτων προερχόμενος στίχος πρέπει ὅτι εἶνε ὁ πραγματικός. Τοῦτο δὲ ἐπιβεβαιοῖ καὶ ὁ ἐπόμενος στίχος « πείλειον γεγεννημένον » ὁ καὶ ἐν τῷ λατ. « *pileum factum* » ὁμοίως ὑπάρχων. Πείλιον δὲ = κάλυμμα τῆς κεφαλῆς, πῖλος.

Στ. 17. Μεγ. ἐρίφειον καὶ ἀνεργαστον. Γερ. ἄεργον· οὕτω καὶ στ. 19 καὶ 21 (καὶ ἄλλ.).

Στ. 21. Γερ. δόρκιον.

Στ. 25. Δέρ. ὀβειφέρι ἀν· λ. *pellis obiferi*. Τὸ Μεγ. Δέρμα ὀβιφόρος ἀνεργαστον ἤτοι προβάτειον. Τὸ ἐκ Γερ. δ. ὀβιφέρι κτλ. Προφανῶς οἱ μεταφράσται ἀγνοοῦντες τὴν σημασίαν τῆς λατ. λέξεως μετέφερον ταύτην, ὡς εἶχεν, εἰς τὸ Ἑλλ. κείμενον· ἢ ἐρμηνεῖα δὲ ταύτης « ἤτοι προβάτειον » (ἐν τοῖς Μεγ., Γερ.) μαρτυρεῖ τοῦτο σαφῶς. *Obiferi* = *ovis feri* = ἀγριοπρόβατον. ΒΙ. ἔ. ἀ. σ. 123.

Στ. 24 Δ. μελείνου ἀνεργον· Μεγ. Γερ. Δ. μελίνης ἀν· λατ. *pellis melina inf.* — ἐκ τοῦ *melas* ἢ *melis* = εἶδος γαλῆς ἢ τρόχου. Οἱ ἔλλ. μεταφράσται καὶ πάλιν ἐξελλήνισαν τοῦτο εὐχερέστατα.

Στ. 33. Ἄρκιον· Μ. Γ. ἄρκειον· Λεβ. ἄρ-κτ[εῖον]. Ἄρκτος καὶ ἄρκος ὡς γνωστόν.

Στ. 35. Δ. κερά(σ)του δέρμα· τὸ Μεγ. δ. λ. κεράστου· τὸ Γερ. δ. λύνγιον· τὸ Λεβ. δ. *lynk...* λατ. *pellis lupi cervari*. Ἡ μεταμόρφωσις ὑπὸ τῶν μεταφραστῶν τοῦ *Lupus cervarius* εἰς λύκον κεράστην εἶνε ἱκανῶς ἀστεία. Ἰδ. τὰ περὶ τῆς λέξεως ἐν ΒΙ. σ. 124.

Στ. 37. Ἐν τοῖς ἀποσπάσμασι Γερ. Λεβ. καὶ Μεγ. μετὰ τὸ θαλασσίον ὑπάρχει ἢ ἐπεξηγήσεις· ἤτοι φώκης.

Στ. 41. (Δέρμα λέον)τος ἀνεργον· τὸ δέρμα τοῦ λέοντος ἐπωλεῖτο μόνον ἀνεργαστον ἄτε χρησιμεῖον μόνον ὡς κάλυμμα ἢ ὡς τάπησ' ἐτιμᾶτο δὲ ἀντὶ 1000 δηναρίων, κατὰ τὸ λατ. κείμενον.

ΕΠΙΓΡΑΦΑΙ ΕΛΕΥΣΙΝΟΣ

(Πρόλ. Ἐφημ. Ἀρχ. 1894-1897)

1. Ἡλιαστικὸν πινάκιον ἐκ χαλκοῦ ἐλάσματος ἑλλιπὲς πρὸς δεξιάν. Πλάτος 0,065, ὕψος 0,022. Παρὰ τὸ γράμμα Ε ὑπάρχουσι δύο μικραὶ ὀπαί.

Ε	ΠΑΥΞ
Ε	ΑΝΔΟΚ

Ε Παύσων, Πausίας ἢ ἄλλο τοιοῦτον Ἄνδοκ[ίδου] - -

2. Τεμάχιον λευκοῦ μαρμάρου πανταχόθεν ἑλλιπὲς ἢ ἐπιγραφὴ ὅμως δὲν εἶχεν ἄλλον στίχον (τοῦλάχιστον πλήρη) κατωτέρω. Μέγιστον πλάτος 0,16, μέγιστον ὕψος 0,13, πάχος 0,04. Τὰ γράμματα εἶνε ἐπιμελῶς κεχαραγμένα, ἀλλ' ἱκανῶς ἐφθαρμένα, φαίνονται δ' ἀνήκοντα εἰς τὰ μέσα τοῦ Δ' π.Χ. αἰῶνος· μέγεθος αὐτῶν 0,009. Τὸ Ε ἔχει ἰσομήκεις τὰς κεραίας, Ν ἀνισοσκελές, Ω ἱκανῶς ἀνοικτόν, Ξ μᾶλλον ὄρθιον· τὰ ἄκρα τῶν κεραίων ἐνιαχοῦ ἐξωγκωμένα. Ἀριθ. καταλ. 344.

ΟΙ	οι
ΝΤΙΗη	- ντι Η(Η)
ΛΙΕΛΕΥ	- λι Ἐλευ[σιν -]
ΔΕΡΕΥΧΑΙ	Δ· ἐπ' Εὐχα[ρίστου
ΩΝΗΤΗΞΤΕΛ	ώνητῆς Τελ-
ΕΛΕΥΞΙΝ.Ο	Ἐλευσίν[ι]ο[ν]

Στ. 2. Ἐν τέλει ἐφθαρμένον καὶ ὄχι ἐντελῶς βέβαιον Η.

Στ. 4. Ἐν ἀρχῇ πρὸ τοῦ Δ ὑπάρχει ἀμφίβολόν τι ἶχνος, ὅπερ δύναται νὰ ἀνήκη εἰς ἄλλο Δ, ὥστε ἀμφότερα νὰ παριστῶσιν ἀριθμητικόν τι ποσόν.

Ἡ στήλη εἶνε ἀπογραφὴ ἐκποιήσεως δημοσίων πραγμάτων ἢ κτημάτων ἢ ἐκμισθώσεως δημοσίων προσόδων, ὡς φαίνεται ἐκ τοῦ στ. 4, ἔνθα

ἀναγράφεται ὁ ὠνητής. Ὁ Εὐχάριστος ἤρξεν Ὀλ. 105, 2 (359/8 π. Χ.).

3. Τεμάχιον μέλανος ἐπιχωρίου λίθου ἀκέραιον μόνον πρὸς δεξιάν, κατὰ δὲ τὸ ἀκρότατον πρὸς δεξιάν μέρος καὶ ἄνωθεν, ἀλλ' ἔνεκα ἀποσπάσεως μικρῶν τεμαχίων ἐκ τῆς ἐπιγεγραμμένης ἐπιφανείας δύνανται καὶ πρὸς δεξιάν νὰ ἐλλείπωσιν ἐκ τοῦ στ. 4 δύο γράμματα. Ὑψος 0,11, μέγιστον πλάτος 0,15, πάχος 0,18. Γράμματα ἀμελῶς κεχαραγμένα· μέγεθος αὐτῶν περίπου 0,012. Ἀριθ. καταλ. 223.

Ι Ε Ξ	
ΡΙΛΣΙΟ	[Θ]ριασιο-
ΣΚΑΙΤΟΝ	-ς καὶ τὸν
ΙΔΟΚΟΛΛΥ	(-ι)δο(υ) Κολλυ[τε ύς]

4. Τεμάχιον λευκοῦ μαρμάρου ἀκέραιον μόνον πρὸς ἀριστεράν. Ὑψος 0,16, πλάτος 0,11, πάχος 0,04. Γράμματα μικρότατα κατὰ τὸ πλεῖστον στοιχηδὸν διατεταγμένα· μέγεθος αὐτῶν μέχρι 0,004. Τὸ Ε ἔχει ἰσομήκεις τὰς κεραίας, Ν ἰσοσκελές, Ω ἀνοικτόν, Ξ ἱκανῶς συμπεπιεσμένον. Ἀριθ. καταλ. 373.

	Ι
	. . . Λ Ε Υ
	. Ι Ε Ι Σ Ω Ξ
	. Τ Ο Υ Λ Ι Ο
5	. Τ Η Ν Μ Ι Σ Ο
	Π Α Ρ Ε Ξ Ο Υ Ξ
	Κ Λ Α Κ Α Ι Α Μ Π
	. Τ Η Μ Α Τ Α Κ Α
	. . Ι Σ Τ Α Τ Η Ν Τ
10	. - Η Δ Ε Α Τ Ο Υ Τ
	Ο Α Λ Α Ι
	Ν Τ Ε

Στ. 3. Τὸ ἐν ἀρχῇ Ι δύναται νὰ εἶνε καὶ Ν, ἀλλ' ὄχι Τ.

Στ. 10. Τὸ ἐν ἀρχῇ λείψανον γράμματος δύναται νὰ ἀνήκη εἰς Γ, Τ ἢ Ε· εἰς Γ· δυσκόλως δύναται νὰ ἀνήκη.

Στ. 2. 'Ε]λευ[σ-;
-νει Σωσ-
τοῦ λιθ[ο-
τὴν μίσθ[ωσιν]
παρέξουσ[ι]
[τετράκ]υ]κλα καὶ ἄμπ[ρα]
-τήματα κα-
-ιστα τὴν τ-
-ηδεα τούτ-
(θ)αλα[μ-
-ντε

Ἡ ἐπιγραφή ἴσως εἶνε συμβόλαιον ἐργωνίας.

Τὴν συμπλήρωσιν τοῦ στ. 7 παρέλαβον ἐκ τῆς γνωστοτάτης ἐπιγραφῆς τῶν Ἐλευσῖνι ἐπιστατῶν ἐπὶ Εὐκτῆμονος ἀρχοντος, τῆς ἐκδεδομένης τὸ τελευταῖον ὑπὸ Φιλίου ἐν Mittheilungen d. d. arch. Inst. Athen XIX σελ. 192 Beil. I-II καὶ ὑπὸ Δραγούμη Ἐφημ. Ἀρχ. 1895 σελ. 61-62 (παρένθ. πίν. 1-2), ἔνθα (Α, 23 καὶ Β, 29) ἀπαντᾷ ἄμπρον : I: Τετρακύκλω καινῶ : II: Κατὰ Σουτδαν: ἄμπρον γὰρ σχοῖνός τις, μεθ' οὗ εἰώθασιν ἔλκειν, ἥτοι παρακομίζειν μεγάλα φορτία. Ὡσαύτως: ἄμπρον σχοιρίον, ὅπερ διὰ τῶν ζυγῶν διατείνουσι, καὶ φορτία ἐφ' ἀμάξης κομίζουσι, ὥστε ὁμοτότως ἀπὸ τῶν ζυγῶν ἔλκεσθαι ἄμπερόν τι ὄν τὸ διαπερῶν τὸν ζυγὸν δεδεμένον. Ἴδε καὶ τὸν Θησαυρὸν τοῦ Στεφάνου ἐν λ. ἄμπρον. Τὸ οὕτως ὁμοῦ μετὰ τοῦ ἄμπρου ἀναγεγραμμένον τετράκλυκλον νομίζω ὅτι θὰ ἦτο ὡσαύτως καὶ ἐν τῇ χρήσει ἀναποσπᾶστος συνδεδεμένον πρὸς αὐτό, ὥστε πιθανώτατα πρέπει νὰ ὑποτεθῇ ὅτι ἦτο ἀμαξίς πρὸς μετακόμισιν μεγάλων φορτίων (ιδίως μεγάλων λίθων) κατεσκευασμένη, ἥτοι λίαν ταπεινὴ καὶ μετὰ μικρῶν καὶ λίαν παχέων τροχῶν. Τὸ ἐν στ. 6 παρέξουσι πιθανῶς δηλοῖ ὅτι ταῦτα, ἴσως δὲ καὶ ἄλλα λιθοτομικὰ ἢ λιθαγωγικὰ σκεύη ἔμελλεν ὁ ἐργῶνης νὰ λάβῃ παρὰ τοῦ ἐργοδότη, ἥτοι τῶν Ἐλευσινόθεν ἐπιστατῶν πιθανώτατα.

5. Μικρὸν τεμάχιον γλαυκοχρόου μαρμάρου πανταχόθεν ἐλλιπές. Μέγιστον πλάτος 0,08, ὕψος 0,09, πάχος 0,04. Γράμματα λεπτότατα· μέγε-

θος αὐτῶν 0,004 καὶ ἔτι μικρότερον. Τὸ Ε ἔχει τὰς κεραίας ὅτε μὲν ἀνισομήκεις, ὅτε δὲ ἰσομήκεις, Ν ἰσοσκελές, Ξ συμπεπιεσμένον. Ἀριθ. καταλ. 334.

Λ ~ Κ
Ι Ο Ρ Α Ε Κ Α ~
Α Ρ Ε Ρ Μ Α Ι Τ ,
- Γ Γ \ Α Ι Ο Υ Α Ξ
5 Υ Ο Π Τ Ε Λ Ε Ι
Τ Ι Ε Λ Ε Υ Σ Ι Ν
Λ Π Α Ρ Α Α Ρ Μ Ο
Τ Ε Ρ Α Ξ Ξ Η Ι Ι Τ
Κ Ι Ο Ν Ξ Ι Ι Τ
10 Ν Ι Α Χ Υ Τ Ρ Α Ι Ι
Ο Μ Ο Ν Τ Ο Υ
Δ Ε Ξ Ι / Ι Λ
Μ Χ Ξ Λ

Στ. 3. Ἐν ἀρχῇ πρὸ τοῦ Α ὑπάρχει ἀμυδρότατον καὶ ἀμφίβολον ἔγχος ὡσεὶ στρογγύλου γράμματος (Ω). Τὸ δὲ ἐν τέλει λείψανον κεκλιμένης κεραίας δὲν εἶνε ὅλως βέβαιον. Τὰ ἄλλα ΑΡΕΡΜΑΙΤ σαφέστατα. Πῶς πρέπει νὰ ἀναγνωσθῶσιν, ἀγνοῶ.

Στ. 6. Ἐν τέλει μετὰ τὸ Ν ὑπάρχει ἰκανὸς χῶρος, ἐν ᾧ οὐδὲν ἔγχος γράμματος φαίνεται, καίτοι ὁ λίθος δὲν εἶνε πολὺ ἐφθαρμένος. Ὅτι τὸ ΕΛΕΥΣΙΝ εἶνε συντετμημένη λέξις, δὲν μοι φαίνεται πολὺ πιθανόν, πιθανώτερον δὲ ὅτι μετὰ τὸ Ν ὑπῆρχεν Ο μικροτάτου μεγέθους, ὅπερ ἠδύνατο νὰ ἀφανισθῇ.

Στ. 8-9. Ὁ μεταξὺ τῶν τελευταίων γραμμάτων καὶ τῶν προτελευταίων χῶρος εἶνε ἄγραφος, ἀλλ' ἐκ τούτου δὲν φαίνεται εὐλόγον νὰ εἰκάσῃ τις ὅτι ἡ ἐπιγραφή ἦτο γεγραμμένη κατὰ στήλας, μᾶλλον δὲ φαίνεται ὅτι ἕκαστον ἄρθρον τῆς ἀναγραφῆς εἶνε διακεκριμένον διὰ κενοῦ διαστήματος ἐκατέρωθεν. Ὡσαύτως ἄγραφος εἶνε ὁ χῶρος μετὰ τὸ Ν καὶ τοῦ Ξ ἐν στ. 9. Τὸ ἐν ἀρχῇ τοῦ στ. 9 κ εἶνε ἀμφίβολον.

Στ. 12. Αἱ κεραῖαι τοῦ ἀριθμητικοῦ σημείου εἶνε κεκλιμέναι ἐξ ἀμελείας τοῦ χαρακτοῦ.

κλε]ῖθρα ἐκα[στ-
- - -
(Ξ) Ξ (ἐλ)αίου ἀτ[τικοῦ (;)
[δ]ύο πτελέ[ι]να
-τι Ἐλευσιν[ό]θεν

-α παρὰ Ἀρμο[δίου]
[ἔ]τερα ΙΗΗΙΙ· τ-
(-κ)ιον ΗΙΙ· τ-
-νια, χύτραι Ι[Ι-
[στα]θμὸν τοῦ[του]
-δες ΙΙΙΙ· λ-
ΜΧΧ (Δ)

6. Τεμάχιον στήλης ἐκ λευκοῦ μαρμάρου ἐλλιπὲς κάτωθεν καὶ πρὸς ἀριστεράν· καὶ πρὸς δεξιὰν ὅμως τὸ τελευταῖον γράμμα πάντων τῶν στίχων

	Ι	Π	Ν	Ι	Κ	Ο	Κ	Ρ	Λ	Ι	Υ	Ι	Λ	/	Ρ	Χ	Ο	Ν	Τ	Ο	Σ			
	-	.	.	Δ	Ι	Ο	Κ	Λ	.	Ξ	Ε	.	Κ	Ι	Ρ	Λ	.	.	Ω	Ν	Λ	Λ	Κ	.
				Ι	Ο	.	Γ	Ρ	Λ	.	Ν	Λ	Τ						Π	Λ	Υ	Σ	.	
				Υ	Σ	Ι	Κ	Λ	Η	.	Λ	.	.	Ι	Α	.	.	Υ	Σ	Τ	Ο	Ι		
5				Ε	Ν	.	Ω	Ι	Ο	Ο	Ν	Ν	Α						Ν	Ε	Ω	Ι		
				Ο	Ι	:	Η	Δ	Π										Ξ		Α	Α	Ι	Α
				Ι	Σ	Γ	Ω	Γ	Γ	!									Π	Γ	.	Ι	Κ	Τ
				Ο	Ρ	Ν	Ι	Ν	Ο	Σ	.	.	Κ	.	Ο	.	Τ	Ο	Υ					
				Τ	.	Τ	Ο	Ι		Ι	Ι	:	Γ	Ρ	Ο	.	Τ	Ω	Ι	Ι				
10				Ν	.	Σ	Τ		Τ	Λ	Υ	Ρ	Ο	Μ	Ε	Ν	Ι	Τ						
				Ι	Τ	Η	.	.	Υ	Ο	Υ	Δ	Ι	Κ	Ο	Σ	Δ							
				Λ	Σ	Γ	Λ	Τ	Ο	Σ	Ε	Ν	Ε	Υ										
				Ο	Κ	Λ	Ι	Ι	Σ	Τ	Ο	Λ	Μ											
				Δ	Ο	Σ	Λ																	

Στ. 1. Τὸ ἐν ἀρχῇ Ι ἄδηλον εἰς τί γράμμα ἀνήκει. Ὁ Νικοκράτης ἤρξεν ἐν ἔτει 333/2 π.Χ. (Ὀλ. 111, 4). Καὶ τὸ ἐσχάτως εὑρεθὲν τμήμα τοῦ Παρίου Χρονικοῦ (Mittheil. d. d. arch. Inst. Athen XXII σελ. 183 ἐξ.) ἀναφέρει αὐτὸν (στ. 5) ὡς ἄρχοντα ὅτε Ἀλέξανδρος Φοινίκης καὶ Κύπρου καὶ Αἰγύπτου ἐκυρίευσεν.

Στ. 2. Τὰ ἐν ἀρχῇ ΔΙ εἶνε λίαν ἐφθαρμένα καὶ κεῖνται πυκνότερα πρὸς ἀλληλα, ὥστε εὐκόλως δύνανται νὰ ἐκληφθῶσιν ἀμφότερα ὡς ἀπλοῦν Ν. Ὁ Διοκλῆς ἐκ Κεραμείων εἶνε γνωστὸς ὡς τριηραρχήσας ἐν ἔτει 342/1 π.Χ. (CΙΑ. II, 803 f. 26).

Στ. 3. Τὸ ἐνδέκατον ἀπὸ τοῦ τέλους γράμμα, καίπερ ἀμυδρότατον μοι φαίνεται ὅτι μόνον ὡς Ν δύναται νὰ ἀναγνωσθῆ. Πιστεύω δ' ὅμως ὅτι ἐγγράφη κατὰ παραδρομὴν ὑπὸ τοῦ χαράκτου ἀντὶ τοῦ Μ.

Στ. 4. Τὰ ΥΣ ἀμφιβολώτατα, ΙΚΛ βέβαια, τὸ δὲ κατόπιν γράμμα εἶνε ἐφθαρμένον, ἀλλὰ μό-

πλὴν τοῦ πρώτου εἶνε κατεστραμμένον. Πλάτος 0,19, μέγιστον ὕψος 0,15, πάχος 0,06. Γράμματα μικρά, στοιχηθὸν διατεταγμένα, ἀλλ' ὄχι μετ' ἀκριβείας, κατὰ τὸ πλεῖστον δὲ ἐφθαρμένα καὶ λίαν δυσανάγνωστα· μέγεθος αὐτῶν 0,004. Τὰ ἄκρα τῶν κεραιῶν τῶν γραμμάτων εἶνε ἐνιαχοῦ ἐξωγκωμένα, τὸ Ε ἔχει ἰσομήκεις τὰς κεραιάς, τὸ Ν εἶνε ἰσοσκελές, τὸ Ω ἀνοικτὸν, τὸ Σ συμπεπιεσμένον, τοῦ Ρ ἡ ὀρθία γραμμὴ δὲν ἐκτείνεται καθ' ἅπαν τὸ ὕψος, ἀλλ' ἀφίνει τὸ στρογγύλον μέρος ἀνοικτὸν ὀπισθεν. Ἀριθ. καταλ. 377.

νον Η ἢ Ν δύναται νὰ εἶνε. Ἐπειτα μέχρι τῶν ἐπομένων ΙΑ καὶ ἀκολουθῶς μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῶν ΤΟΙ οὐδὲν ἴχνος οὐδ' ἐλάχιστα βέβαιον ὑπάρχει, τὰ δ' ἀνωτέρω σημειούμενα εἶνε ἀμφιβολώτατα. Ἡ εὐκόλως ἐπερχομένη συμπλήρωσις ἐπιστάταις (ἢ ταμίαις) τοῖς [ἐπὶ τοῦ δεῖνος ἄρχοντος δὲν ἐπιτρέπεται ἔνεκα τῶν γραμμάτων ΙΑ, ἅτινα εἶνε βέβαια.

Στ. 5. Τὰ δύο ἐν ἀρχῇ γράμματα, καίπερ ἐφθαρμένα, φαίνονται βέβαια ὡς ΕΝ· ἐπίσης καὶ τὰ κατόπιν ΩΙ. Μετὰ ταῦτα ὑπάρχει ἀμφιβολόν τι κυκλικὸν ἴχνος, ὅπερ ὅμως δὲν εἶνε ἀδύνατον νὰ ἀνήκη καὶ εἰς γωνιῶδές τι γράμμα, ὅσον Λ ἢ Δ. Τὸ κατόπιν αὐτοῦ Ο εἶνε σαφές, τὰ δὲ ΝΝ ἀμφότερα λίαν ἀμυδρά, ἰδίως τὸ πρῶτον.

Στ. 6. Μετὰ τὸ ΟΙ ὑπάρχει ἐφθαρμένον σημεῖον στίξεως πρὸς διαστολὴν τῶν ἀκολουθῶν ἀριθμητικῶν σημείων.

Στ. 7. Πάντα τὰ γράμματα πλὴν τῶν δύο πρώτων καὶ τῶν δύο τελευταίων εἶνε ἀμυδρὰ καὶ ἀμφίβολα. Ἀντέγραφα ἀπλῶς τὰ φαινόμενα ἴχνη, ἀλλ' ἴσως τινὰ ἐξ αὐτῶν εἶνε ἀπατηλά. Ἡ συμπλήρωσις τῶν ἐν τέλει τοῦ στίχου ἐ[π[ί]τηκ[τ]ος καίπερ πιθανὴ φαινομένη ἐκ τῆς συγκρίσεως ἄλλων ἐπιγραφῶν, δυσκόλως συμβιβάζεται πρὸς τὰ σωζόμενα ἴχνη, ὡς πείθομαι παρεξέτας ἐκ νέου τὸν λίθον ἐπὶ τούτῳ.

Στ. 8. Τὸ Γ ἀμφίβολον· ἴσως εἶνε μᾶλλον Η. Ἐτι ἀμφιβολώτερον εἶνε τὸ πρὸ τοῦ ἐφθαρμένου Ο ὑπάρχον Ν.

Στ. 9. Τὸ ἐν ἀρχῇ Τ ἀμφιβολώτατον. Βέβαιαι μοὶ φαίνονται αἱ δύο στιγμαὶ πρὸ τοῦ Π, καίτοι ὁ λίθος αὐτόθι εἶνε λίαν ἐφθαρμένος. Τὸ ἐν τέλει Ι ἀμφίβολον, ὅθεν ἀναγινώσκω αὐτὸ ὡς Τ.

Στ. 12. Τὸ Γ πρέπει, ὡς φαίνεται, νὰ ἀναγνωσθῇ μᾶλλον ὡς Τ, ἀλλ' ἢ ἄνω κεραία δὲν φαίνεται ἐκτεινομένη πρὸς ἀριστεράν. Συνεπλήρωσα κατὰ τὰς CIA. II 817 B 10 καὶ 818, 5 ἐπιγραφάς, καίτοι τὸ πρὸ τοῦ Υ γράμμα φαίνεται μᾶλλον ὡς Ε ἢ ὡς Ξ.

-[ἐ]π[ί] Νικοκρά(τους ἄ)ρχοντος
Διοκλ[ῆ]ς ἐ[κ] Κ(ε)ρα[μ]έων, Ἀλκ-
οῖς ὁ δεῖνα - -]ιο(υ) [ἐ]γγρα[μ]μάτ[ευεν], Λυσ-
[Λ]υσικλῆ[ς]

νεῶ

-οι: Η Δ Π Ι

πρὸ[ς] τῷ (το-)
[ίχψ] Ταυρομενίτ[α-
[ι ἀνέθεσαν - - - - - Ε]ὐθύδικος Δ[ιο-
[κλέους ἀνέθηκε - - φιάλη] ἄσ(τα)τος ἐν (ξ)ύ[λῳ
-οκλῆς Τολμ[ίδου]

Οἱ Ταυρομενῖται οἱ ἐκ Σικελίας μνημονεύονται ἐν ταῖς ταμιακαῖς ἐπιγραφαῖς τῶν ἐν Δήλῳ Ἀθηναίων ἀμφικτυόνων ἀπὸ τοῦ ἔτους 358/7 π. Χ. ὡς ἀναθέντες ἐν Δήλῳ φιάλας ἀργυρᾶς III ἀστάτους ἐν ξύλῳ, εὐθύς δὲ μετ' αὐτοὺς ὡς ἀναθέσας ὁμοίαν φιάλην ὁ Εὐθύδικος Διοκλέους Ἀθηναῖος, ὅπως καὶ ἐν τῇ παρούσῃ ἐπιγραφῇ στ. 10-11 (Πρβλ. CIA. II 817, b, 10. 818, 5. 824, 5). Κατὰ ταῦτα ἐνόμισα ὅτι ἡδυνάμην νὰ συμπληρώσω τοὺς στίχους 11-12 τῆς παρούσης ἐπιγραφῆς. Τὰ ἀναθήματα ταῦτα ἀναμφιβόλως ἀνετέ-

θησαν ἐπὶ τῷ νέῳ οἰκισμῷ τοῦ Ταυρομενίου ὑπὸ τοῦ Ἀνδρομάχου ἐν ἔτει 358 π.Χ. (Διόδ. VI, 7, 1 Holm, Gesch. Siciliens II σελ. 192 καὶ 437).

Ταμιακὴ ἐπιγραφὴ τῶν Ἐλευσινόθεν ἐπιστατῶν δὲν δύναται νὰ εἶνε ἡ παρούσα, διότι τοὺς ἐπὶ Νικοκράτους ἄρχοντος ἐπιστάτας γνωρίζομεν ἤδη ἐκ τῆς ἐν CIA. IV 2, 767 b ἐπιγραφῆς, καθ' ἣν ἐγένετο ἡ παράδοσις τῆς διαχειρίσεως εἰς τοὺς ἐπιστάτας τοὺς ἐπὶ Νικήτου ἄρχοντος, ὅστις ἤρξε τὸ ἐπόμενον ἔτος μετὰ τὸν Νικοκράτην, ἐν ἐκείνῃ δὲ δὲν ἀπαντᾷ οὐδὲν τῶν ἐν τῇ παρούσῃ κυρίων ὀνομάτων. Φαίνεται λοιπὸν ὅτι ἡ παρούσα ἐπιγραφὴ εἶνε ἄλλης τινὸς ἀρχῆς, ὅχι τῶν Ἐλευσινόθεν ἐπιστατῶν, πιθανῶς δὲ τῶν ἐπιστατῶν τοῦ ἐν ἄστει Ἐλευσινίου ἢ ἄλλου ἐκ τῆς Ἐλευσίνος ἐξηρητημένου ἱεροῦ.

7. Μάρμαρον λευκὸν ἀκέραιον μόνον πρὸς ἀριστεράν, καίτοι ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς μόνον δύο στίχοι (8-9) εἶνε πρὸς ἀριστεράν πλήρεις. Πλάτος 0,17, ὕψος 0,14, πάχος σχεδὸν 0,06. Ἡ ἐπιγεγραμμένη ἐπιφάνεια κατὰ τὸ πρὸς δεξιὰν ἡμισυ μέρος τῶν στίχων 6-8 εἶνε παλιγγέστος, ἐν δὲ τῷ στ. 3 εἶνε ὀλοχερῶς ἀπεξεσμένα τὰ πρὸς δεξιὰν γράμματα. Τὰ γράμματα εἶνε διατεταγμένα στοιχηθόν, ἀλλ' οὐχὶ ἄνευ ἀμελειῶν ἐνιαχοῦ· μέγεθος αὐτῶν 0,006. Τινὰ εἶνε ἐφθαρμένα. Τὸ Ε ἔχει ἰσομήκεις τὰς κεραίας, τὸ Ω εἶνε ἀνοικτόν, τὸ Ν ἀνισοσκελές, τοῦ Α παραλείπεται ἐνίοτε ἡ μεσαία γραμμὴ.

				A	I	O									
				Δ	Ο	Κ									
				Τ	Η	Ι									
				Ν	Λ	Π	Ο	Δ	Ο	Κ	Ι	Μ	Λ	Ξ	
5				Ο	Υ	Ν	Α	Ι	Ε	Ν	Τ	Ω	Ι	Ε	Ν
				Ρ	Χ	Ο	Ν	Τ	Ο	Σ	Κ	Α	Ι	Π	Α
				Ρ	Ε	Σ	!	Ο	Π	Ε	Ι	Ρ	Α	Ι	Α
				Δ	Ι	Ο	Τ	Ι	Ε	Γ	Γ	Ε	Γ	Ρ	Α
				Τ	Η	Κ	Ρ	Α	Τ	Η	Τ	Ο	Σ	Λ	Ε
10								Δ					Χ	Ο	Ν
															Τ

Στ. 7. Τὰ δύο μετὰ τὸ ΡΕΣ γράμματα εἶνε κεχαραγμένα κάκιστα ἕνεκα φυσικοῦ ἐλαττώματος τοῦ λίθου κατὰ τοῦτο τὸ μέρος. Τὸ Ι οὔτε τὴν στοιχηθὸν διάταξιν τῶν ἀνωτέρων γραμμάτων ἀκολουθεῖ, καὶ τόσον μικρὸν καὶ ἀφανές εἶνε, ὥστε

εύκόλως δύναται νὰ ἐκληφθῆ ὡς τυχαία βλάβη τοῦ λίθου· ἀλλ' ὅτι δὲν εἶνε βλάβη τοῦ λίθου ἀποδεικνύει ἡ τάξις τῶν γραμμάτων τοῦ ἐπομένου στίχου. Τὸ δὲ Ο ἐξολισθήσαντος τοῦ γλυφάνου ἔχει σχῆμα σπειροειδές (Ϟ). Συνεπλήρωσα κατὰ τὴν ἐν CIA. IV, 1054, d στ. 17 ἐλευσινιακὴν ἐπιγραφὴν¹.

Στ. 9. Ὁ κατόπιν τοῦ ΤΗ ἐφθαρμένος χῶρος ἐπαρκεῖ ὅπωςδήποτε καὶ δι' ἐν γράμμα προσέτι, ἀλλ' ἔμως δὲν εἶνε ὄλως βέβαιον ὅτι ὑπῆρχεν αὐτόθι γράμμα τι. Ὅπωςδήποτε νομίζω ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται νὰ συμπληρωθῆ κατ' ὀνομαστικὴν Κράτη[ς], διότι τὸ Σ θὰ διεκρίνετο.

4 - ν ἀποδοκιμάσαι]
[ἀποδ]οῦναι ἐν τῷ ἐνι[αυτῷ τῷ ἐπὶ τοῦ δεῖνος]
[ἄ]ρχοντος καὶ πα-
[Νικόστρατον (;) 'Α]ρεσίο(ν) Πειραιᾶ εἰ-
-δι ὅτι ἐγγεγραμμέ[ν]-
[Κ]ράτη(ν) Κράτητος Λευκονο[ᾶ]
-δ[ου ἄρ]χοντο[ς].

8. Ἄνω μέρος μεγάλης στήλης ἐκ λευκοῦ μαρμάρου μετ' αὐτώματος ἄνωθεν, συγκολληθὲν ἐκ δύο τεμαχίων, ἔλλιπες κάτωθεν. Ἦ ἐπιγεγραμμένη ἐπιφάνεια εἶνε καὶ ἐκατέροθεν ἔλλιπής, ἀλλὰ τὰ

ἠφανισμένα γράμματα εἶνε ὀλίγιστα. Μέγιστον ὕψος 0,34, πάχος 0,18, μέγιστον πλάτος τῆς ἐπιγεγραμμένης ἐπιφανείας 0,42. Γράμματα λίαν ἀμυδρὰ καὶ ἐφθαρμένα, διατεταγμένα στοιχηδόν, ἀλλὰ μετὰ συχνῶν παραβάσεων τῆς κανονικῆς διατάξεως· μέγεθος αὐτῶν 0,004-0,005. Τὸ Ν εἶνε ἰσοσκελές, τὸ Ω ὀλίγον τι συγκεκλισμένον, τὸ Ε ἔχει βραχυτέραν τὴν μεσαίαν γραμμὴν, τὰ Α, Δ, Λ συνήθως εἶνε ἄνωθεν ἀνοικτά. Τὰ ὀλίγα γράμματα τοῦ πρώτου στίχου εἶνε κεχαραγμένα ἀραιότατα ἐπὶ τοῦ γείσου. Ἄριθ. καταλ. 73.

Τὸ πάχος τοῦ λίθου καὶ ἡ κατάστασις τῆς ἐπιγεγραμμένης ἐπιφανείας ὁμοιάζει πολὺ πρὸς τὴν ἐπομένην ὑπ' ἀριθ. 12 ἐπιγραφὴν, καὶ τὰ γράμματα δὲ, καθ' ὅσον διακρίνονται, δὲν εἶνε ἀνόμοια, τὰ τῆς παρούσης ἐπιγραφῆς ἔμως φαίνονται ὀλίγον τι ἀραιότερα, ὥστε πιστεύω ὅτι δὲν προέρχονται ἀμφότεραι ἐκ τῆς αὐτῆς στήλης. Ἦ δὲ ἐπομένη ὑπ' ἀριθ. 13 ἐπιγραφὴ δεικνύει πολλὴν ὁμοιότητα πρὸς τὴν ὑπ' ἀριθ. 12, ὥστε ἰκανῶς εὐλογος δύναται νὰ φανῆ ἡ ὑπόνοια ὅτι εἶνε μέρος τῆς αὐτῆς στήλης, καίτοι τὸ πάχος τοῦ λίθου εἶνε πολὺ μικρότερον, διότι φαίνεται ὅτι ἔχει ἀποκοπῆ ὁ λίθος. Τὸ περιεχόμενον ἔμως φαίνεται διαφέρον, ὥστε ἡ τοιαύτη ὑπόνοια εἶνε ἀμφίβολος.

Ο	Ε
. Δ Ο Ξ Ε Ν Α Θ Η Ν Α Ι Ω Ν Τ Ο . . .	Τ Ε Ι Α Γ Μ Ε Ν Ο Ι Σ Ε Λ Ε Υ Σ Μ Ι Κ . . .
. Α Ν Α Κ Τ Ω Ι Κ Α Ι Φ Υ Λ Γ . . .	Τ Ο Ι Σ Ο . ' Ο Υ Σ ' Ν Τ Λ
Ε Λ Ε Υ Σ Ι Ν Ι . . . Ι Μ Α Ν	: Ν Λ . Κ . Λ Τ Ο Υ Κ ' Ο Ω Κ Ι Δ
5 Ε Ρ Ε Ι Δ Η Θ Ρ Α Ξ Υ Κ	' Τ Η Μ Π Λ Σ Λ Ν Φ Ι /
Ι Ο Υ Μ Ε Ν Ο Σ Ε	Ι \ Ι Ω Ν Κ
Ε Ι Α Σ Π Α Ρ Ε Σ >	Μ Α Υ Ι Ο Ν
Ω . Ε Ν Π Α Σ Η	Σ
Ο Σ Χ Ε Ι Ρ Ο	
10 Τ Ο Ν Η Θ Ε	
Α Χ Ο Ι	

Στ. 3. Μετὰ τὸ ΦΥΛΓ ὁ λίθος εἶνε λίαν ἐφθαρμένος, ὥστε τέσσαρα περίπου γράμματα ἠφανίσθησαν ὀλοσχερῶς, καὶ τὰ ἐπόμενα δὲ ΤΟΙ εἶνε

¹ Περὶ ταύτης τῆς ἐπιγραφῆς προκειμένου ἐν Πρακτικῶς τῆς Ἀρχ. Ἔτ. 1895 σελ. 175 ὑπόσημ. 1 ἔγραψα κατὰ παραδρομὴν ὅτι δὲν δύναται νὰ εἶνε τόσοσ γὰ ὅσον νομίζει ὁ Kohler, ἐνῶ ἔπρεπε νὰ γραφῆ ὅτι δὲν δύναται νὰ εἶνε τόσοσ ἀρχαία.

λίαν ἐφθαρμένα καὶ δυσδιάγνωστα. Τὰ ἀκόλουθα ΣΟ εἶνε σαφῆ, ἀλλ' ἐκ τῶν μετ' αὐτὰ δύο γραμμάτων μόνον τοῦ δευτέρου διεσώθη μικρὸν λείψανον ὡς Κ ἢ Σ, ἀλλὰ καὶ τὸ λείψανον τοῦτο εἶνε ἀμφίβολον. Τὰ ΟΥΣ εἶνε σαφῆ, τὸ ἐπόμενον ἐφθαρμένον γράμμα φαίνεται ὡς Ι, κατόπιν δὲ ἔπεται λίαν ἀμυδρὸν καὶ δυσδιάγνωστον Ν. Τὸ ἀκόλουθον Τ καὶ τὸ ἐν τέλει Λ εἶνε βέβαια.

Στ. 4. Τὸ τελευταῖον Ι τοῦ Ἐλευσῖνι εἶνε λίαν ἐφθαρμένον καὶ ἀμυδρότατον, τὰ δὲ κατόπιν τοῦ ἐκ δύο γραμμάτων χάσματος ὑπάρχοντα Ι Μ Α Ν σαφῆ.

Στ. 8. Τὰ πρὸς τὸ τέλος γράμματα Μ Α Υ Ι Ο

εἶνε ἀμυδρότατα, ἀλλ' ὡς μοι ἐφάνησαν, πάντα βέβαια. Τὸ δὲ τελευταῖον ἐφθαρμένον γράμμα φαίνεται ὅτι εἶνε Ν.

Στ. 9. Τὰ Σ Χ εἶνε λίαν ἀμυδρὰ καὶ δυσδιάγνωστα. Ὡσαύτως καὶ ἐν στ. 10 τὰ Ο καὶ Η.

Θε[οί].

[Ἐ]δοξεν Ἀθηναίων το[ῖς τ]ε[τ]αγμένοις Ἐλευσ[ῖ]νι κ[αί]
 [Π]ανάκτω καὶ Φυλε[ῖ] καὶ τοῖς ο[ἰ]κ[ο]ῦσιν τ[ῶ]μ πο[λ]ιτῶ-
 [ν] Ἐλευσῖνι. [Ἐπ]ιμαν[θάνων] Να[υ]κ[ρ]άτου Κο(θ)ωκίδ[ης ε-]
 5 [ἰπεν] Ἐπειδὴ Θρασυκ[λῆς διατελε]ῖ τῆμ πᾶσαν φιλ[οτι-]
 [μίαν πο]ιοῦμένος εἰς τὸν δῆμον τὸν Ἀθ[η]ν[α]ίων κ[αί πολ-]
 [λὰς χρ]είας παρέσχ[ηκε] - - - - - μα υἰό(ν)
 ἐν πάση[ι]
 -ος χειρο[τονηθεῖς]
 10 [χειρο]τονηθεῖς εἰς τὸν ἐνιαυτὸν τὸν ἐπὶ τοῦ
 [δείνος] ἄ(ρ)χον[τος]

9. Μάρμαρον λευκὸν πανταχόθεν ἐλλιπές, ἡ ἐπιγραφή ὅμως εἶνε κάτωθεν ἀκεραία. Ὑψος 0,22, μέγιστον πλάτος 0,19, πάχος 0,055. Τὰ γράμματα ἔχουσι συνήθως ἐξωγκωμένας τὰς γραμμὰς κατὰ τὰ ἄκρα καὶ εἶνε διατεταγμένα τὰ πλεῖστα στοιχηδόν, ἔχουσι δὲ μέγεθος 0,005-0,006. Τὸ Ε ἔχει ἰσομήκεις τὰς κεραίας, ἀλλ' ἡ μεσαία δὲν ἐνοῦται πρὸς τὴν ὀρθίαν γραμμὴν. Ὅμοίως δὲν ἐνοῦνται πρὸς τὴν ὀρθίαν γραμμὴν τοῦ Β τὰ δύο τόξα κατὰ τὸ μέσον. Τοῦ Α λείπει ἡ μεσαία γραμμὴ. Ἐπιφάνεια πολλαχοῦ ἐφθαρμένη, πολλὰ δὲ γράμματα λίαν δυσανάγνωστα. Ἀριθ. καταλ. 366.

Ι
 Σ Ι Ρ
 Γ Ο Σ
 Υ Τ Ω Ν Κ /
 5 Σ Μ Ο Χ Λ Ο
 Γ Ε Λ Ε Κ Ε Ι
 \ Δ Υ Ο Π Ε Λ Ο Ε
 Λ Ε Ι Δ Ε Ε Λ Ν Λ Ι
 Ρ Ε Ι Ε Β Λ Λ Λ Ν Λ Γ
 10 Ν Ι Ι Υ Γ Ι Ε Κ Λ Κ Ι Β
 Α . Ε Λ Γ Ο Ε Τ Ρ Ο Χ Ο Ι Π
 Λ Κ Υ Κ Λ Ο Υ Χ Ο Ι Υ Π Ε Ρ

Στ. 7. Τὸ ἐν ἀρχῇ Δ λίαν ἐφθαρμένον καὶ σχεδὸν εἰπεῖν ἀδιάγνωστον, Υ Ο Π σαφῆ, Ε λίαν ἐφθαρμένον, ἀλλ' ὡς φαίνεται βέβαιον, Λ Ο ἀμυδρὰ, ἀλλὰ δὲν φαίνονται δυνάμενα νὰ ἀναγνωσθῶσιν ἄλλως, Σ σαφές. Πῶς πρέπει νὰ ἀναγνωσθῶσι τὰ κατόπιν τοῦ δύο γράμματα, ἀγνοῶ. Ἴσως διορθωτέον π(ό)λος.

Στ. 10. Ἐν ἀρχῇ ἐφθαρμένον ἀλλὰ βέβαιον Ν καὶ μετ' αὐτὸ δύο κάθετοι γραμμαῖ, αἵτινες δὲν φαίνονται νὰ εἶνε Η, ἀλλ' ἀριθμητικὸν σημεῖον. Μετ' αὐτὰς ὑπάρχει ἐφθαρμένον γράμμα φαινόμενον ὡς Ι μετὰ κεκλιμένης τῆς μεσαίας γραμμῆς· δύναται νὰ εἶνε καὶ Τ ἢ καὶ Ε, ἀλλ' ὄχι ἄλλο τι. Τὰ ἀκόλουθα Υ Γ Ι Σ Κ Λ Κ Ι Β εἶνε βέβαια, ἐφθαρμένα δὲ ἐξ αὐτῶν μόνον τὰ Κ Λ. Ἴδε καὶ τὴν ἀκόλουθον ἐπιγραφήν στ. 10. Ἡ πρωτοφανὴς λέξις ζυγίσκα μοι φαίνεται ὅτι εἶνε γένους οὐδετέρου (τὸ ζυγίσκον ὑποκοριστικὸν τοῦ ζυγόν) κατὰ τὰ ἐν σαμιακῇ τινι ἐπιγραφῇ (Hoffmann, Die griech. Dial. III σελ. 76 ἐξ. ἀριθ. 169) ἀπαντῶντα σπληνίσκον (ἐκ τοῦ σπληνίου) καὶ σφελίσκον (ἐκ τοῦ σφέλας) καὶ τὰ παρ' Ἰππώνακτι (Ἀπόσπ. 18) σαμβαλίσκα κάσχερίσκα (Πρβλ. Kühner-Blass, Ausf. Gr. Gramm. II σελ. 280). Τὰ ζυγίσκα ταῦτα φαίνεται ὅτι εἶνε δεσμοὶ τινες μετάλλινοι περιβάλλοντες ἐξωτερικῶς

ξύλινα κιβώτια χάριν μείζονος στερεότητας και πρὸς κόσμον. Καὶ ἡ ἐν στ. 12 λέξις κυκλοῦχοι εἶνε ἐμοὶ τοῦλάχιστον πρωτοφανής, ἀλλ' ἡ ἀνάγνωσις εἶνε βεβαία.

- 3 [κατεα]γός
[το]ύτων κα[τεαγότα;]
-ς, μοχλο[ι]
πελέκει[ς]
(-α) δύο πελος
[δικ]λείδες ἀνα-
[τ]ρεῖς, βαλανάγ[ρα]
[-ω]ν II, ζυγίσκα κιβ[ωτίου] ἢ κιβ[ωτιδίου]
[κ]α[τ]εαγός, τροχοὶ Γ
-α, κυκλοῦχοι, ὑπερ[τερία]

10. Τεμάχιον λευκοῦ μαρμάρου ἀκέραιον μόνον πρὸς ἀριστεράν. Ὑψος 0,15, πλάτος 0,08, πάχος 0,075. Γράμματα μικρότατα μόλις 0,003 ἢ ὀλίγον τι πλέον μέγεθος ἔχοντα, πολλαχοῦ λίαν ἀμελῶς καὶ δυσδιακρίτως κεχαραγμένα ἐνιαχοῦ δὲ καὶ ἐφθαρμένα καὶ δυσδιάγνωστα, διατεταγμένα στοιχηδόν, ἀλλ' ὅχι ἄνευ ἐξαιρέσεων. Ἀριθ. καταλ. 345.

Κ Ο
Γ Ν Ο Υ
Ξ Ι Δ Η Ρ Ο Ι Κ
Ι Ν Τ Ρ Ο . Ι Λ
5 Τ Ο Υ Τ Ω Ν Κ Α
Ο Ι Π Ι Ι Ι Ξ Κ Α
Δ . Υ Ο Π Ρ Ι Ω Ν
Α Γ Κ Υ Ρ . . Ε Ξ :
Κ Α Ι : Ι Ι Ι : Β Α
10 Γ Ι Ξ Κ Α Κ Ι Β Ω -
Π Ε Ρ . Α Κ Α Τ Ω Ι
. Λ Κ Υ Κ Λ Ο Υ Ε Τ
Π Α Ρ Ε Δ Ο Μ Ε Ν -
. Ν Ι . Η Ξ Ε Κ Κ Ο
15 . . . Ξ Τ Α Ο Μ Ο Ν

-ικο
-ένου
σιδηροῖ κ-
-ι(ο)ν τρο[χ]ιλ[έα]
τούτων κα[τεαγότα;]
-οι Π Ι Ι Ι, σκα[φείον]
δ(ύ)ο, πρίων
ἀγκυρο[ίδ]ες

-και Ι Ι Ι, βα[λανάγρα]
[ζυ]γίσκα κιβ[ωτίου]
περ[ι] ἀκάτω
[τετρ]ακύκλου, ἐτ[ερ-
παρέδομεν (τ-)
-νί[δ]ης ἐκ Κο[θωκιδῶν]
σταθμόν.

Στ. 3. Κ ἀβέβαιον.

Στ. 4. ΙΝΤΡΟ σαφή. Ἄν ἀναγνωσθῆ τρο-
[χ]ιλ[έα], πρέπει νὰ ὑποτεθῆ ὅτι ἐλλείπει Ο με-
ταξὺ Ι καὶ Ν ἐκ παραδρομῆς τοῦ χαρακτοῦ παρα-
λειφθέν.

Στ. 7. Μετὰ τὸ Δ συγκεχυμένον ἶχνος, ὅπερ ὑπολαμβάνω, ὅτι εἶνε σημεῖον διαστίξεως μετὰ τὸ ἀριθμητικὸν δύο (πρβλ. καὶ στίχ. 9), ὅπερ ὅμως κατὰ παραδρομὴν τοῦ χαρακτοῦ ἐτέθη εἰς ἀνοί-
κειον θέσιν, ἔπειτα δὲ ἐπίτηδες συνεχύθη.

Στ. 8. Ἐν τέλει φαίνεται ὅτι κείνται δύο στιγ-
μαί, μεθ' ἧς θὰ εἶπετο ἀριθμητικὸν ὡς ἐν τῷ ἐπο-
μένῳ στίχῳ.

Στ. 10. Περὶ τοῦ παραδόξου ζυγίσκα ἴδε τὴν προηγουμένην ἐπιγραφὴν στ. 10. Σημειωτέον ὅτι ἐν τῇ παρουσίᾳ ἐπιγραφῆ τὸ Γ ἔνεκα φθορᾶς τοῦ λίθου δύναται νὰ φανῆ καὶ ὡς λείψανον Τ.

Στ. 11. Μετὰ τὸ ΠΕΡ ὑπάρχει στιγμή τις ἢ μικρὰ γραμμὴ κεκλιμένη λίαν δυσδιάγνωστος, ἥτις ἢ Ι εἶνε ἢ σημεῖον διαστίξεως. Μετ' αὐτὴν Α σαφές, Κ δυσδιάγνωστον ἀλλὰ βέβαιον καὶ ἀκο-
λούθως δυσδιάγνωστον γράμμα φαινόμενον ὡς Η, ὅπερ ὅμως πιθανώτερον φαίνεται ὅτι εἶνε Α. Περὶ τῆς καὶ ἐν ἄλλῃ ἐπιγραφῇ ἀπαντώσης ἀκίτου ἄξια ἀναγνώσεως εἶνε τὰ ὑπὸ Foucart, Recherches sur l'origine et la nature des mystères d'Éleusis σελ. 36 καὶ ὑπὸ Δραγούμη Ἐφημ. Ἀρχ. 1895 σελ 61 γεγραμμένα.

11. Χαλκοῦν ἔλασμα ἐλλιπὲς ἐκατέροθεν, φέ-
ρον δὲ καὶ δύο ὀπὰς τὴν μὲν κάτωθεν τοῦ Δ, τὴν δὲ ἄνω παρὰ τὴν κορυφὴν αὐτοῦ πρὸς ἀριστεράν. Πλάτος 0,062, ὕψος 0,04 περίπου. Μέγεθος τῶν γραμμάτων 0,012, τοῦ Ο ὅμως μόνον 0,005.

Δ Η Μ Δ η μ [- -
Α Ν Ε Θ ἀνέθ[ηκεν]

12. Τμήμα ἐκ τοῦ κατωτάτου μέρους παχείας στήλης ἐκ λευκοῦ μαρμάρου ἐλλιπὲς ἄνωθεν καὶ πρὸς ἀριστεράν. Ὑψὸς 0,51, πλάτος 0,20-0,25, πάχος 0,18. Ἡ κατάσταση τῆς ἐπιγεγραμμένης ἐπιφανείας ἔνεκα ἀποσαθρώσεως καὶ ἄλλης φθορᾶς τοῦ λίθου εἶνε οἰκτρά, ἔθεν καὶ ἡ ἀνάγνωσις δυσ-

χερεστάτη, πλεῖστα δὲ γράμματα ἀμφίβολα. Περὶ τῶν γραμμάτων ἴδε τὰ ἐν τῇ ὑπ' ἀριθ. 8 ἐπιγραφῇ σημειωθέντα. Ἐνεκα τῆς φθορᾶς τοῦ λίθου δὲν εἶνε φανερόν τίς εἶνε ὁ τελευταῖος στίχος τῆς ἐπιγραφῆς. Ἀριθ. καταλ. 32.

5											
Υ											
10											
15											
20											
25											
30											

Στ. 4. Ω δυνατόν νά εἶνε καὶ Ο.

Στ. 10. ΔΙΟ σαφῆ, Σ ἀμυδρότατον, Μ σαφές, Ε δυσδιάγνωστον, ΛΙΤ σαφῆ, Ο ἐφαρμένον ἀλλὰ

βέβαιον, Υ σαφές, Σ ἀμυδρότατον ἀλλὰ βέβαιον, Ι ἀμφίβολον. Τὸ ἐπίθετον Μελιτούσιος νομίζω ὅτι παράγεται ἐκ τοῦ Μελιτοῦς, τόπου τινὸς βρύον-

τος μελίτταις ('Αριστοφ. Νεφ. 45). Περί τοῦ μέλιτος ἐν τοῖς περὶ τοῦ Διὸς μύθοις ἴδε Preller-Robert, Griech. Mythol. I σελ. 133 ἐξ. Ἄλλην ἀνάγνωσιν δὲν νομίζω ἐνδεικνυομένην. Ἡ ἐπιγραφή φαίνεται ὅτι ἀναγράφει ἐράνους.

13. Μάρμαρον λευκὸν ἀκέραιον μόνον πρὸς δεξιάν, ἐκ τῆς ἐπιγεγραμμένης ἐπιφανείας ὅμως ἐλλείπει καὶ τὸ πρὸς δεξιάν μέρος, χωροῦν 2-4 γράμματα. Ὑψος 0,23, πλ. 0,15, πάχ. 0,10. Τῆς ἐπιγραφῆς ἡ κατάστασις εἶνε ἐπίσης ἀθλία, σχεδὸν χειρῶν τῆς προηγουμένης· περὶ δὲ τῆς ὁμοιότητος τῶν γραμμάτων πρὸς τὰ τῆς προηγουμένης ἴδε τὰ ἀνωτέρω ἀριθ. 8 σημειωθέντα. Ἀριθ. καταλ. 99.

Ν Η
Ο . Ρ Η Ο . Π Ρ Ο Ξ
Ο Κ . Ο Ξ . Π Ι Δ Ε Ξ Ι Τ
Ν Τ Α Ξ . . Ι Ο Η Ξ Δ Ι Ο Ρ
5 Α Υ . Ν . Ε Κ Α Ξ Τ Ο Ν Τ ἑκάστον τ-
Γ Ω Ν Ι Α Ν Π Ε Ρ Ι Ι Ο Ν γωνίαν περιό-
Ο Ν
(τέσσαρες στίχοι ὀλοσχερῶς κατεστραμμένοι)
12 Π
Υ Α Ι Ο . Ι . Ο . Ν
Ω Ν Ο . Ο . Κ . Ρ
15 Ο Ξ Κ Λ Ν Ο
(ἕξ περίπου στίχοι σχεδὸν ὀλοσχερῶς κατεστραμμένοι)
Ο Ν Α Ρ Χ Ο . . Ξ
Ο Ξ Α Ρ Ο Ω
Α . Ν . Ρ Τ Ο . . . Ο
Ξ . Α . Δ Υ Π Ε Ρ
Ο . Ο Υ

14. Τμήμα στήλης ἐκ γλαυκοχρόου μαρμάρου μετ' ἐπικράνου ἀποκεκρουσμένου κατὰ τὴν ἐπιγεγραμμένην ἐπιφάνειαν, ἐλλιπὲς κάτωθεν καὶ πρὸς δεξιάν· ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς ὅμως πρὸς ἀριστεράν μόνον ὁ δεύτερος στίχος φαίνεται ὅτι εἶνε ἀκέραιος, οἱ δ' ἄλλοι εἶνε κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἐλλιπεῖς. Μέγιστον ὕψος 0,22, μέγιστον πλάτος 0,17, πάχος 0,08. Ὡς ἐκ τῶν γραμμάτων ἡ ἐπιγραφή φαίνεται ἀνήκουσα εἰς τοὺς ὑστέρους μακεδονικοὺς χρόνους, νεωτέρα πιθανῶς κατὰ τι τοῦ ὑπὲρ Θεοφράστου ψηφίσματος ('Εφημ. Ἀρχ. 1897 σελ. 43). Τὰ γράμματα ἔχουσι συνήθως ἐξωγκωμένα τὰ ἄκρα τῶν γραμμῶν, καὶ εἶνε διατεταγμένα

στοιχηδόν· μέγεθος αὐτῶν 0,006. Τὸ Σ ἔχει τὴν ἄνω καὶ κάτω γραμμὴν σχεδὸν ὀριζοντίας, τὸ φὶ ἔχει τὸ σχῆμα Φ, τὸ δὲ ξὶ τὸ σχῆμα Ξ. Ἐν στ. 10 χάριν διαστίξεως ἀφέθη μία θέσις κενή. Ἀριθ. καταλ. 374.

Γ Ε Ι Τ . Ν Λ Ρ Ι Γ
Μ Η Τ Ρ Ι Ο Σ Δ . Α Τ
Υ Τ Ο Ν Ο Δ Η Μ Ο Σ
Ε Ν Ε Ξ Η Χ Ε Ν Π Α Ζ
5 Α Ν Τ Ι Μ Α Χ Ο Υ Α
Π Α Ρ Χ Ο Σ Τ Ε Χ Ζ
Σ Ε Π Ε Μ Ε Λ Η . Η
Σ Ι Ν Κ Α Ι Τ Ο Ι Σ
Κ Α Ι Δ Ι Α Τ Α Υ Τ Α Ι Ι
10 Ν Ω Ο Η Σ Τ Ρ Α Τ Η Γ Ι
Ρ Χ Ο Ν Τ Ο Σ Ε Ρ Ι Τ Η
Ι Φ Υ Λ Α Κ

[Εὐ]γείτ[ω]ν Ἀρί(φ)[ρονος] - - εἶπεν· Ἐπειδὴ Δη-
μήτριος δι[ε]ατ[ελεῖ
α]ὐτὸν ὁ δῆμος - - - [ἐχειροτόνη-
σ]εν ἐξῆχεν πᾶ(σ)[αν φιλοτιμίαν ποιούμενος
5 [ἐπ'] Ἀντιμάχου ἄρχοντος
ἐ]ππαρχός τε χειροτονηθεῖς
-ς ἐπεμελή[θη]
-σιν καὶ τοῖς
καὶ διὰ ταῦτα (ὑπ)[ὸ τοῦ δήμου] - - ἐστ-]
10 [εφα]νώθη· στρατηγός τε χειροτονηθεῖς εἰς τὸν ἐπι-
αὐτὸν τὸν ἐπι]
τοῦ δεῖνος ἄρχοντος ἐπὶ τῆ[ν χώραν τὴν ἐπ'] Ἐλευ-
σίνοσ
[τῆς τε τῶν φρουρίω](ν) φυλακ[ῆς ἐπεμελήθη].

15. Μεγάλη πλάξ ἐκ πεντελησίου μαρμάρου ἐλλιπὲς ἄνωθεν. Ὑψος 1,34, πλάτος 0,86, πάχος κατὰ τὸ μέσον 0,135. Ἀριθ. καταλ. 726. Κάτωθεν συνεχέτο πρὸς ἑτέραν, ὡς φαίνεται, ὁμοίαν πλάκα μεθ' ἧς συνεδέετο δι' ἐνὸς μικροῦ τόρμου πρὸς δεξιάν τῶν κιονηδὸν κεχαραγμένων γραμμάτων ὑπάρχοντος. Καὶ ἐν τῇ στενῇ δὲ πρὸς ἀριστεράν πλευρᾷ ὑπάρχουσι δύο στενόμακροι ὀπαὶ ὡσεὶ τόρμοι, ἡ μὲν εἰς ὕψος 0,25 ἡ δὲ εἰς ὕψος 0,35, ἀλλ' αὗται εἶνε λίαν μικραὶ, ὥστε ὡς ἐκ τούτου καὶ ἐπειδὴ τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς στενῆς ταύτης πλευρᾶς (τὸ πρὸς τὴν ἐπιγεγραμμένην ἐπιφάνειαν) εἶνε ἀποκεκρουσμένον, δὲν δύναται νὰ θεω-

ρηθῆ ὡς βέβαιον ὅτι καὶ πρὸς τὸ μέρος τοῦτο (ἦτοι πρὸς ἀριστεράν) συνεδέετο πρὸς ἄλλον λίθον, διότι αἱ δύο ἐκεῖναι ὁπαὶ δύνανται νὰ εἶνε προστεθειμέναι κατόπιν. Ἡ ἐπιγεγραμμένη ἐπιφάνεια ἔχει πρὸς δεξιὰν κάθετον ταινίαν πλάτους 0,17 πρὸς ἐξέχουσαν κατὰ 0,015 ὥσπερ παραστάδα, πρὸς ἀριστεράν δὲ εἶνε ἀποκεκρουσμένη, ὥστε ἀδηλον εἶνε ἂν καὶ αὐτόθι ὑπῆρχεν ὁμοία τις προεξοχὴ ἢ ὄχι. Ἡ δὲ ὀπισθία ἐπιφάνεια ἅπασα οὔσα ὁμαλῶς κατεξεσμένη ἔχει καὶ αὐτὴ πρὸς δεξιὰν (ἦτοι ὀπισθεν τῆς ἀριστερᾶς πλευρᾶς τῆς ἐπιγεγραμμένης ἐπιφανείας) ὁμοίαν προεξοχὴν ἐφθαρμένην, ἧς τὸ πλάτος εἶνε κάτω μὲν 0,20, ἀνωτέρω δὲ στενεύεται βαθμηδὸν εἰς 0,19. Ἐν δὲ τῇ ἀριστερᾷ πλευρᾷ τῆς ὀπισθίας ἐπιφανείας (ἦτοι ὀπισθεν τῆς δεξιᾶς πλευρᾶς τῆς προσθίας) ὁ λίθος εἶνε καθ' ἅπαν τὸ ὕψος λελαξευμένος εἰς βάθος 0,02 περίπου καὶ πλάτος 0,10, ὥστε εἶνε φανερόν ὅτι αὐτόθι προσηρμόζετο ἄλλος λίθος κάθετος πρὸς τὸν πρῶτον. Ἐκ τούτων εἶνε φανερόν ὅτι ἡ παροῦσα πλάξ καὶ ἡ κάτωθεν μετ' αὐτῆς συνεχομένη δὲν ἦσαν προσωκοδομημέναί εἰς τὴν πρόσοψιν τοῖχου τινός, ἀλλ' ἴσταντο ἐλεύθεραι ἀποτελοῦσαι διάφραγμα τι συνηνωμένον κατ' ὀρθὴν γωνίαν μετὰ ἐτέρων ὁμοίων πλακῶν ἢ μετὰ τοῖχου τινός. Τὸ διάφραγμα τοῦτο θὰ ἦτο περίπου ὁμοιον πρὸς τὰ λεγόμενα παρασκήνια (culisses) τῶν σημερινῶν θεάτρων. Ἡ προσθία ἐπιφάνεια φέρει ἐν τῷ μέσῳ κιονηδὸν γεγραμμένα τὰ γράμματα:

	Ι	
	Ε	
	Ρ	
	Ο	
	Φ	
	Α	
	Ν	
	Τ	

Τὰ γράμματα ἀνήκουσι προφανῶς εἰς τοὺς ῥωμαϊκοὺς χρόνους, ἔχουσι δὲ μέγεθος τὰ μὲν μικρότατα 0,075, τὸ δὲ φ 0,16.

Ἡ ἐπιγραφή οὐδὲν ἄλλο, νομίζω, δύναται νὰ δηλοῖ ἢ ὅτι παρὰ τὸ διάφραγμα τοῦτο (ἢ καὶ ὀπισθεν αὐτοῦ) ὑπῆρχεν ἡ θέσις ἢ ὠρισμένη διὰ τὸν ἱεροφάντην ἢ τὰς ἱεροφάντιδας κατὰ τινὰ τελε-

τήν, τοῦτο δὲ ἴσως δύναται νὰ συντελέσῃ εἰς διευκρίνησιν τοῦ προβλήματος τῆς ἐσωτερικῆς διατάξεως καὶ διακοσμῆσεως τοῦ Τελεστηρίου, οὗ τὰ εῖρηπια τόσον ὀλίγον φαίνονται συμβιβαζόμενα πρὸς τὰς περὶ τῶν ἐν Ἐλευσίनि τελετῶν μαρτυρίας τῶν ἀρχαίων συγγραφέων. Ὁ παρῶν λίθος ἀληθῶς δὲν εὐρέθη ἐν τῷ Τελεστηρίῳ, ἀλλ' ἔξω τοῦ ἱεροῦ πρὸ τῶν Μεγάλων Προπυλαίων, ἀλλ' ὅμως οὔτε ὅτι ἐν ὑπαίθρῳ ὑπῆρχε τοιοῦτον διάφραγμα εἶνε πιθανόν, οὔτε εἰς ἄλλο οἰκοδόμημα ἀρμόζει πλὴν τοῦ Τελεστηρίου.

16. Τεμάχιον ὀπτῆς πλίνθου πανταχόθεν ἐλλιπές. Πλάτος 0,10, ὕψος 0,05, πάχος 0,035. Ἐπ' αὐτοῦ εἶνε ἐκτετυπωμένη διὰ σφραγίδος ἡ ἐξῆς ἐπιγραφή:

ΠΙΦΑΝΟ
ΛCΙΛΕΩ

Ἐτερον τεμάχιον ὁμοίας ὀπτοπλίνθου ὡσαύτως πανταχόθεν ἐλλιπές (πλ. 0,12, ὕψ. 0,11, πάχ. 0,035) φέρει τὰ ἐξῆς γράμματα

ΠΙΦΑΝΟ
ΛCΙΛΕΩC

[Ἐ]πιφάνο[υς]
[β]ασιλέω[ς]

Ὁ βασιλεὺς Ἐπιφάνης εἶνε ὁ πατήρ τοῦ ἐκ τοῦ ἐν τῷ Ἀθήνησι λόφῳ τοῦ Μουσείου μνημείου γνωστοῦ Φιλοπάππου (CIA. III, 537) καίτοι ἐν τῷ μνημείῳ ἐκεῖνῳ δὲν μνημονεύεται μετὰ τοῦ ἐπιθέτου βασιλεὺς, ἐπειδὴ ὑπάρχει βέβαιον ὅτι καὶ μετὰ τὴν κατάλυσιν τῆς δυναστείας ἐκείνης τὰ μέλη τῆς δυναστικῆς οἰκογενείας ἠδύναντο νὰ ἀποκαλῶνται βασιλεῖς (ἴδε Mommsen, Mittheil. d. d. arch. Inst. Athen I σελ. 37). Μέχρι τοῦδε ὁ Ἐπιφάνης δὲν ἦτο γνωστός ἐν Ἐλευσινιακαῖς ἐπιγραφαῖς, ἀλλ' αἱ παροῦσαι ὀπταὶ πλίνθοι ἀποδεικνύουσιν ὅτι εἶχε κατασκευάσει κτίριον τι ἐν Ἐλευσίनि. Εἰς τοὺς χρόνους αὐτοῦ φαίνεται μάλιστα ἀρμόζουσα ἢ παρὰ τὰ Μεγάλα Προπύλαια μεγάλη θολωτὴ δεξαμενὴ ἢ σημειομένη διὰ τοῦ γράμματος Α' ἐν τῷ παρὰ Φιλίῳ, Eleusis ses mystères etc. σχεδιαγραφῆματι τοῦ ἱεροῦ. Ἀποσπάσας ὅμως ὀπτὰς τινὰς πλίνθους ἐκ

τῆς δεξαμενῆς ταύτης καὶ ἐκ τῶν ἄλλων ἐν τῷ ἱερῷ δι' ὀπτοπλίνθων ὠκοδομημένων ῥωμαϊκῶν κτιρίων, ἤτοι τῆς παρὰ τὰ Μικρὰ Προπύλαια δεξαμενῆς ἢ καὶ τῆς ἔξω τῶν Μεγάλων Προπυλαίων ὀκτακρούου κρήνης οὔτε ἐπιγραφὴν εὔρον οὔτε ἄλλην ὁμοιότητα πρὸς τὰ φέροντα τὴν παροῦσαν σφραγιδα τεμάχια. Δυνατὸν εἶνε καὶ νὰ προέρχωνται ἐκ κτιρίου τινὸς ἀπωτέρω τοῦ ἱεροῦ κειμένου, διότι ὁ τόπος τῆς εὐρέσεως αὐτῶν οὐδὲν ἀποδεικνύει. Εὐρέθησάν δέ, ὡς μοι εἶπεν ὁ Φίλιος, ἐν τὸς τῶν χωμάτων τῶν πληρούντων τὸ ἐσωτερικὸν βυζαντινοῦ πύργου ὑπάρχοντος πρότερον παρὰ τὴν θύραν Ω⁵ τοῦ Τελεστηρίου καὶ σημειουμένου ἐν τῷ σχεδίῳ τοῦ Blavette (Bulletin d. corr. Hell. IX pl. 1).

Εἰς τὸν αὐτὸν Ἐπιφάνην πιστεύω ὅτι ἀναφέρεται καὶ τὸ ἐπόμενον μικρὸν τεμάχιον.

17. Τεμάχιον βάρου τινός, ὡς φαίνεται, ἐκ λευκοῦ μαρμάρου ἑλλιπὲς κάτωθεν καὶ πρὸς δεξιάν. Πλάτος 0,26, ὕψος 0,23, πάχος 0,14. Ἀριθ. καταλ. 511. Ἡ ἐπιγεγραμμένη ἐπιφάνεια περιβάλλεται ὑπὸ προέχοντος πλαισίου, ἐντὸς τοῦ ὁποῦ οἱ εἶνε κεχαραγμένα τὰ γράμματα

ΒΑΣ

ἔχοντα μέγεθος 0,07 περίπου. Τὰ γράμματα ταῦτα νομίζω ὅτι δὲν ἐπιδέχονται ἄλλην ἀνάγνωσιν πλὴν τοῦ Βασ[ιλεὺς], ἄλλος δὲ βασιλεὺς πλὴν τοῦ ἐν τῇ προηγουμένη ἐπιγραφῇ Ἐπιφάνους δυσκόλως δύναται νὰ εὐρεθῇ ἐν ῥωμαϊκοῖς χρόνοις ἐν Ἐλευσίनि.

18. Δύο μεγάλοι, ἀλλὰ λεπταὶ κεραμίδες χρησιμεύσασαι ὡς ἐπικάλυμμα τάφου τινός κατὰ τὴν εἰς Μέγαρα ὁδὸν ἀνασκαφέντος ὑπὸ Φιλίου. Μῆκος αὐτῶν 0,86-0,87, πλάτος περίπου 0,45, πάχος 0,02. Ἐπὶ τῆς κοίλης αὐτῶν ἐπιφανείας ὑπάρχει ἐκτετυπωμένη ἀπλουστάτη ἐπιμήκης σφραγὶς φέρουσα τὴν ἐπιγραφὴν:

ΔΙΟΚΛΕΟΥΣ ΕΠΙΜΕΛΗΤΟΥ

Διοκλέους ἐπιμελητοῦ

Τὸ πρῶτον ἡμισυ μέρος τῆς αὐτῆς σφραγιδος ὑπάρχει καὶ ἐπὶ μικροῦ πανταχόθεν ἑλλιποῦς τε-

μαχίου ἐτέρας κεραμίδος εὐρεθέντος ἐν τοῖς ὑπὸ τὴν νέαν ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου κατακλιπόμενοις ἐρειπίοις, περὶ ὧν ἴδε Πρακτικὰ τῆς Ἀρχ. Ἐτ. 1889 σελ. 24. Ἐκ τούτου καταφαίνεται ὅτι αἱ ἐν τῷ τάφῳ εὐρεθεῖσαι κεραμίδες εἰσὶν ἄλλοθεν ἔκ τινος κτιρίου εἰλημμένοι, ἢ δὲ σφραγὶς ἀναγράφει τὸν ἐπὶ τῆς ἀνοικοδομήσεως ἐπιστατήσαντα. Τὸ σχῆμα αὐτῶν δὲν φαίνεται πολὺ ἀρμόζον εἰς ἐπιτεγείους κεραμίδας, ἴσως δ' ἐχρησίμευον εἰς ἄλλην τινὰ χρῆσιν.

19. Τμῆμα βάσεως ἐκ γλαυκοφαίου μαρμάρου ἑλλιπὲς πρὸς δεξιάν. Πλάτος 0,51, ὕψος 0,30, σωζόμενον πάχος 0,20. Ἡ ἐπιγεγραμμένη ἐπιφάνεια εἶνε λίαν ἐφθαρμένη. Ἀριθ. καταλ. 529.

ΤΙΒΛ . . ΟΙ . ΑΙΣ
ΛΕΥΞΕΙΝΙΟ . . Γ
ΠΡΟ . ΜΟΣ ΚΑΙΚ
ΠΙ ΦΙΛΟΣΕΪ
Δ

Στ. 3. Τὸ κατόπιν τοῦ Π γράμμα δύναται νὰ εἶνε Ο ἢ Ω Κατόπιν ὑπάρχει λίαν ἐφθαρμένον γράμμα, οὗ τὰ λείψανα φαίνονται ἀρμόζοντα μᾶλλον εἰς Π, ἐπειδὴ ὁμοῦς τῆς ἄνω γραμμῆς σώζεται μόνον ἐλάχιστον μέρος, δὲν εἶνε ἀδύνατον νὰ εἶνε καὶ ἀκρέμων ἄλλου γράμματος, ἤτοι Ν ἢ Η. Τὸ Μ εἶνε λίαν ἐφθαρμένον, ἀλλὰ βέβαιον.

Στ. 4. Ἐν ἀρχῇ Β ἢ Ρ, ἔπειτα ἐφθαρμένου γράμματος κεραία καὶ ἀκολουθῶς ἐφθαρμένον διάστημα χωροῦν 3-4 γράμματα. Τὸ ἐν τέλει μικρὸν λείψανον κεραίας ἀρμόζει εἰς Υ, ἀλλὰ δὲν εἶνε πολὺ βέβαιον.

Στ. 5. Ὁ στίχος δὲν εἶχε τὸ μέγεθος τῶν ἄλλων, διότι μέγα μέρος αὐτοῦ πρὸς ἀριστερὰν εἶνε φανερόν ὅτι ἦτο ἄγραφον, δύναται ὁμοῦς νὰ ἠφανίσθησαν ἕως τέσσαρα γράμματα πρὸς ἀριστερὰν τῶν σωζομένων.

Θεόφιλος Εὐδόξου Ἐλευσίνιος εἶνε γνωστὸς ὡς ἱερεὺς ἐν τῷ Ἀθήνησιν Ἀσκληπιείῳ (CIA. III, 132 n), νομίζω δ' ὅτι καὶ ἐνταῦθα τούτου τὸ ὄνομα πρέπει νὰ ἀναγνωσθῇ. Τὰ ἐν στίχ. 2 γράμματα ΛΕΥΞΕΙΝΙΟ ἄδηλον ἂν πρέπει νὰ ἀναγνωσθῶσιν ὡς δημοτικὸν ἀνθρώπου κατ' ἀρσενικὸν γένος, ἢ ὡς ὄνομα ἱεροῦ κατ' οὐδέτερον. Τὸ δεύτερον φαίνεται πως πιθανώτερον.

Τιβ[έρι]ο[ν Κ]αίσ[αρχ - - 'Ε-]
 λευ[σε]ινιο - - - - - έ-]
 π(ώ)[νυ]μος (;) και Κ - ο ίερέυς διά]
 (βί)[ου Θε]όφιλος Ε[υδόξου]
 [τῆ]ι Δ[ήμητρι]

20. Τμημα βάθρου εκ λευκοῦ μαρμάρου συγκολληθέν εκ δύο τεμαχίων, ἑλλιπές ἐκατέροθεν. Ὑψος 0,90, πλάτος 0,31, πάχος 0,50. Ἀπέκειτο πρότερον παρὰ τὰ Μικρὰ Προπύλαια. Ἀριθ. καταλ. 680.

ΝΝΙΑΝ Δ
 ΣΕΒΑΣΤΗΝ
 ΚΡΑΤΟ
 ΟΥΚΑΙΜΑΡ
 ΥΟΥΗΡΟΥ
 ΝΑΙΚΑ
 Γ Ο Σ Ο Ε

Στ. 1. Μετὰ τὸ ΝΝΙΑΝ πρὸς δεξιὰν ὑπάρχει ἀπομεμακρυσμένον μικρὸν Δ παρ' αὐτὸ τὸ ἄκρον τοῦ λίθου, ὅπερ ἀναμφιβόλως εἶνε σῆμα τοῦ λιθοξόου¹. Ὁ τελευταῖος στίχος εἶνε γεγραμμένος διὰ μεγαλυτέρων γραμμάτων καὶ μεμακρυσμένος τῶν ἄλλων. Τὸ πρῶτον ἐξ αὐτῶν εἶνε κεκολωμένον Τ, τὸ δὲ τέταρτον Ο ὅλως ἀβλαβές καὶ μὴ δυνάμενον νὰ ἀναγνωσθῆ ὡς Θ.

- - - Α]ννίαν
 [Γαλερίαν Φαυστίναν] Σεβαστήν
 [θυγατέρα τοῦ αὐτο]κράτο-
 [ρος θεοῦ Ἀντωνίνου] καὶ Μάρ[κου
 [Αὔρηλι]ου Οὐήρου
 [αὐτοκράτορος] γυ]ναῖκα.
 [Τοῦ δεινός ἐπιμελητεῦ]τος ὁ ἔ[παρχος] δεῖνα]

¹ Ὁμοίον σῆμα φαίνεται ὅτι εἶνε καὶ τὸ ἐν ἐπιτυμβίῳ ἐπιγραφῇ (CIA. II 1716) ὑπάρχον ὅλως κεχωρισμένον τῶν ἄλλων γραμμάτων Δ Η, διὰ τὸ ὅποιον ὅλως ἀδίκως ἐξέφρασεν ὑπόψιν περὶ τῆς ἀξιοπιστίας τοῦ Πιττάκη ὁ Köhler. Ἡ ἐπιγραφὴ ἐκείνη ὑπάρχει νῦν ἐν Ἐλευσίνῃ (ἀριθ. καταλ. 792) τὸ δὲ Δ Η ἀναγινώσκεται ἐν αὐτῇ σαφέστατα. Ὁμοίον τι ὑπάρχει καὶ ἐν ἑτέρῳ τεμαχίῳ ἑλευσινιακῆς ἐπιγραφῆς βωμαϊκῶν χρόνων (ἀριθ. καταλ. 720), ἐν ᾧ κείνται τὰ ἐξῆς γράμματα

Ε Λ Ε

Τ Ι

Τὸ Τ Ι εἶνε διὰ μικροτέρων γραμμάτων κεχωρισμένον καὶ ὅλως ἀποκεχωρισμένον τῶν λοιπῶν γραμμάτων.

Τὸ ἐπώνυμον Οὐήρος ἔφερον ὁ αὐτοκράτωρ Μάρκος Αὔρηλιος πρὶν ἢ βασιλεύσῃ καὶ κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς βασιλείας αὐτοῦ. (Ἴδε Pauly - Wissowa Realencycl. I σελ. 2284). Τῆς αὐτῆς Φαυστίνης θυγατρὸς Ἀντωνίνου τοῦ Εὐσεβοῦς ὑπῆρχε καὶ ἄλλος ἀνδριάς ἐν Ἐλευσίνῃ (Ἐφημ. Ἀρχ. 1894 σελ. 212 ἀριθ. 39).

21. Ἐννέα μεγάλα τεμάχια λευκοῦ μαρμάρου ἀνήκοντα εἰς τέσσαρας πλινθίδας περιβαλλούσας, ὡς φαίνεται, κτιστὸν τι βάθρον. Αἱ τέσσαρες πλινθίδες ἀνήκουσιν εἰς δύο πλευρὰς τοῦ βάθρου, ἐν ἀμφοτέραις δὲ ταῖς πλευραῖς ταύταις καθ' ἕσπον εἶνε φανερόν ἐκ τῶν σωζομένων τεμαχίων, ἐπανελαμβάνετο ἢ αὐτῇ ἐπιγραφῇ μὴ διαφέρουσα εἰμὴ κατὰ μίαν λέξιν (στ. 1). Ἐνδέχεται ὁμοίως νὰ ὑπῆρχον καὶ δύο βάθρα ἰσομεγέθη καὶ ἀντίστοιχα, εἰς ἃ ἀνήκον αἱ τέσσαρες πλινθίδες. Τὸ μῆκος τοῦ βάθρου δὲν εἶνε φανερόν, διότι μόνον τῆς μιᾶς πλευρᾶς τὰ τεμάχια συνεχονται πρὸς ἄλληλα καθ' ἅπαν αὐτῶν τὸ πλάτος (1,80 μ.), ἀλλὰ καὶ ταῦτα πρὸς δεξιὰν εἶνε ἑλλιπῆ. Καὶ ἢ πρὸς ἀριστεράν δὲ πλινθὶς ἔχει ἀναθύρωσιν, ἀλλ' ἴσως ἦτο δι' αὐτῆς συνδεδεμένη πρὸς τοῖχον τινά, ὅχι πρὸς ἄλλην πλινθίδα. Ἡ πρὸς ἀριστεράν πλινθὶς, ἥς τὸ πλάτος σφύζεται ἀκέραιον, ἔχει πλάτος 1,22, ὥστε πιθανῶς τὸ ὅλον πλάτος τοῦ βάθρου ἦτο διπλάσιον. Ἐκ τῆς ἐτέρας ἐπιγραφῆς ὑπάρχουσι τρία μόνον τεμάχια μὴ συνεχόμενα πρὸς ἄλληλα, ἢ δὲ σχετικῇ αὐτῶν θέσει ὀρίζεται κατὰ τὴν πρώτην ἐπιγραφῇ. Ἐκ τῶν τριῶν τούτων τεμαχίων μόνον τὸ τρίτον εἶνε ἀκέραιον ἄνωθεν, τὰ δ' ἄλλα δύο πανταχόθεν ἑλλιπῆ. Ἀκεραία ἄνωθεν εἶνε καὶ ἢ δεξιὰ πλινθὶς τῆς πρώτης ἐπιγραφῆς, σωζομένη εἰς ὕψος 0,75, ἀλλὰ καὶ αὕτη εἶνε ἑλλιπῆς κάτωθεν, ὥστε δὲν εἶνε φανερόν οὐδὲ τὸ ὕψος τοῦ βάθρου ὅπως ὅποτε βέβαιον μοὶ φαίνεται ὅτι δὲν ὑπῆρχεν ἄλλος στίχος κατωτέρω, διότι σφύζεται ἰκανὸν διάστημα ἄγραφον. Τὰ πλεῖστα τῶν τεμαχίων ἀπέκειτο πρότερον ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τοῦ Τελεστηρίου παρὰ τὴν ΒΑ γωνίαν αὐτοῦ, τὰ δ' ἄλλα ἐν τῷ μουσεῖῳ, νῦν δὲ μετακομισθέντα ἐνφωκοδομήθησαν ἅπαντα ἔξωθι τοῦ μουσείου. Ἐκ τοῦ τόπου, ἐν ᾧ ἀπέκειντο, δύναται νὰ εἰκάσῃ τις μετὰ τινος πιθανότητος ὅτι τὸ βάθρον, εἰς ὃ ἀνήκουσιν, εἶνε ἐκεῖνο, οὗ μέρος τῶν θεμελίων σώζεται πλησίον

τῆς παρά τὴν πομπικὴν ὁδὸν εἰσόδου τοῦ Τελεστηρίου πρὸς ἀριστερὰν τῷ προσερχομένῳ¹. Τὰ γράμματα ἔχουσι μέγεθος 0,015-0,10, τὸ Ϙ δὲ 0,18. Ἀριθ. καταλ. 735 καὶ 816.

Ἐπιγραφή Α'.

— — — — — Ϙ Σ Ι Θ Ε Ο
Φ Ι Λ Α Δ Ε Λ Φ Ω Ν Α Υ Τ Ο Κ
Η Π Ο Λ Ξ Η Ρ Ω Δ Ο Υ Ε Γ Ι Ξ

Στ. 1. Τὸ πρῶτον σωζόμενον γράμμα εἶνε Σ, πρὸ αὐτοῦ δὲ οὐδὲν ἴχνος γράμματος ὑπάρχει, ἀν καὶ σώζεται ὁ λίθος εἰς ὕψος τι. Τὸ κατόπιν τοῦ Σ γράμμα καὶ ἐκ τοῦ σωζομένου μικροῦ ἴχνους καὶ ἐκ τοῦ ἀντιστοίχου γράμματος τῆς ἐπιγραφῆς Β' φαίνεται ὅτι ἦτο Ω. Κατόπιν ὁ λίθος εἶνε ἀποκεκρυσμένος εἰς μῆκος δύο γραμμάτων μέχρι τοῦ τέλους τῆς ἀριστερᾶς πλινθίδος. Τὸ ἐπόμενον γράμμα εἶνε ἐν μέρει μόνον κεχαραγμένον ἐν τῇ δεξιᾷ πλινθίδι, μέρος δ' αὐτοῦ ἔκειτο ἐν τῇ ἀριστερᾷ πλινθίδι καὶ ἠφανίσθη, εἶνε δέ, ὡς φαίνεται, Ρ ἔχον καὶ πρόσθετον γραμμὴν ἐν τῷ στρογγύλῳ μέρει αὐτοῦ.

Στ. 3. Τὸ κατόπιν τοῦ Ε γράμμα εἶνε κεκολλημένον, ἀναμφιβόλως δὲ πρέπει νὰ ἀναγνωσθῆ ὡς Π. Κατόπιν αὐτοῦ ὑπάρχει μικρὸν λείψανον Ι, ἔπειτα δὲ φαίνεται ὀρθογώνιον τι γράμμα, ἦτοι Ε, Γ ἢ Π, ἐντὸς τῆς γωνίας ὅμως ὑπάρχει καὶ κεκλιμένον τι χάραγμα ὡσεὶ τὸ γράμμα ἦτο Μ (ὄπερ καὶ προσεδοκᾶτο).

Ἐπιγραφή Β'.

δ' γ'
Ω Θ Ε Α Ι
" Λ Φ Σ
Η Π Ο Ω Δ Σ

Ἡ ἀνάγνωσις τῆς ἐπιγραφῆς Α' φαίνεται ὅτι εἶνε:

(Σω)[τῆ](ρ)σι θεο[ῖς]
φιλαδέλφων αὐτοκρατόρων]
ἡ πόλις Ἡρώδου ἐπι[μελητεύοντος]

Φιλάδελφοι αὐτοκράτορες ἀποκαλοῦνται ὁ Μ.

¹ Τὸ βῆθρον τὸ δεδηλωμένον ἐν τῷ σχεδίῳ τοῦ Dörpfeld (Πρακτ. τῆς Ἀρχ. Ἐτ. 1887 πίν. Α') διὰ τοῦ ζ' ἦτο κυλινδρικὸν ὑπεράνω τῶν βαθμίδων, τὰ δὲ βῆθρα ζ καὶ π εἶνε πολὺ μεγάλα. Ὅχι ὅλως ἀπιθάνος ἢ ἦτο ἡ ὑπόθεσις ὅτι αἱ ἐπιγραφαὶ αὗται ἀνήκουσιν εἰς τὸ βῆθρον ἐφ' οὗ ἦτο ἰδρυμένον αὐτὸ τὸ κυρίως λατρευόμενον ἄγαλμα τῶν δύο θεαινῶν τὸ ὑπάρχον ἐν τῷ ἀνακλινομένῳ Τελεστηρίῳ.

Αὐρήλιος καὶ ὁ Λ. Οὐῆρος (Πρβλ. CIA. III 532-533). Διὰ τὴν συμπλήρωσιν πρβλ. CIA. III 532.

Ἡ ἐπιγραφή Β' διέφερε, καθ' ὅσον φαίνεται, μόνον ἐν τῷ πρώτῳ στίχῳ, ἐν ᾧ ἔκειτο θεαῖ[ς] ἀντὶ θεοῖς.

22. Βῆθρον κυλινδρικὸν ἐκ λευκοῦ μαρμάρου ὕψους 1,08, διαμέτρου 0,60. Τὸ πλεῖστον μέρος τῆς ἐπιγραφῆς εἶνε ἀποκεκομμένον ἐκ τοῦ βῆθρου, προσαρμόζεται ὅμως εἰς αὐτό. Ἄλλος στίχος κατωτέρω δὲν ὑπῆρχεν. Ἀριθ. καταλ. 748 καὶ 244.

Υ Π Ε Ρ Υ Γ Ε
Κ Α Ι Ν Ε Ι Κ Η Σ Κ Α
Τ Ω Ν Α Υ Τ Ο Κ Ρ Α
Μ Α Υ Ρ Η Λ Ι Ο Υ Α Ν -
5 Κ Λ Ι Λ Ο Υ Κ Ι Ο Υ Ι
Σ Τ Ω Ν Ο Ι Ε Ρ Ε
Μ Ο Υ Κ Α Ι Π Π Λ
Α Ι Λ Ι Ο Γ Χ Σ Ι Ο Σ
Ι Γ Ο Θ Ο Ξ

Στ. 8. Τὸ Χ λίαν ἐφθαρμένον καὶ μόλις διακρινόμενον. Μετ' αὐτὸ ἐν γράμμα ὀλοσχερῶς κατεστραμμένον καὶ ἔπειτα μικρὸν λείψανον ὀριζοντίας γραμμῆς λίαν ἐφθαρμένον καὶ αὐτό. Τὸ μετέπειτα χάσμα χωρεῖ περίπου δέκα γράμματα.

Στ. 9. Τὰ δύο λείψανα γραμμάτων δὲν εἶνε φανερόν εἰς τίνα γράμματα ἀνήκουσιν. Πιθανὴ ἢ ἦτο ἡ ἀνάγνωσις [ά](νέ)[θηκει], ἀν δὲν ὑπῆρχε συνέχεια τῆς ἐπιγραφῆς περαιτέρω πρὸς δεξιάν. Πρὸς ἀριστερὰν ὑποκάτω τοῦ Α τοῦ προηγουμένου στίχου δὲν ὑπάρχει οὐδὲν γράμμα κεχαραγμένον, ἔπειτα φαίνεται ἴχνος τι ὡσεὶ Υ μικρότερον τῶν ἄλλων γραμμάτων, λίαν ἀμφίβολον ὅμως, καὶ ἔπειτα ὁ λίθος εἶνε κατεστραμμένος μέχρι τῶν ἐπομένων ἰχνῶν. Περαιτέρω τῶν ἄκρων πρὸς δεξιάν γραμμάτων δὲν ὑπῆρχον ἄλλα ἐν τε τούτῳ τῷ στίχῳ καὶ ἐν τοῖς δύο προηγουμένοις.

Ἐπερ ὕγε[ίας]
καὶ νείκης κα[ὶ] διαμονῆς]
τῶν αὐτοκρα[τόρων]
Μ. Αὐρηλίου Ἀν[τωνίου]
καὶ Λουκίου (Β)[ήρου σεβα-]
στῶν ὁ ἱερε[ὺς] Ρώμης καὶ δή-]
μου καὶ ἑπ[αρχος] . . .
Αἴλιος Χ - - - - σιος

Ἡ συμπλήρωσις τοῦ στ. 2 ἐγένετο κατὰ τινα ἐκ Κῶ ἐπιγραφῆν. (Rev. d. Ét. Gr. IV σελ. 418 ὅ)

Κατὰ τὴν αὐτὴν ἐπιγραφῆν ἐπιτρέπεται νὰ εἰκάσωμεν ὅτι τὸ ἐπὶ τοῦ παρόντος βάρου ἰδρυμένον ἀνάθημα ἦτο τὸ ἄγαλμα θεοῦ τινος, ὡς ἐν τῇ εἰρημένῃ ἐκ Κῶ βάσει ἦτο ἰδρυμένον τὸ ἄγαλμα τοῦ Διονύσου. Ἡ συμπλήρωσις ἐν στ. 6-7 ἐγένετο κατὰ τὴν ἐν CIA. III 265 ἐπιγραφῆν. Πρβλ. καὶ Ἐφημ. Ἀρχ. 1895 σελ. 109 ἀριθ. 22.

23. Μάρμαρον λευκὸν πανταχόθεν ἐλλιπές. Πλάτος 0,50, ἐξ οὗ μόνον 0,30 πρὸς δεξιὰν σώζουσι γράμματα, ὕψος 0,18-0,20, πάχος 0,13. Γράμματα τῆς ἐσχάτης παρακμῆς. Ἀριθ. καταλ. 219.

ΑΝΟΝ
ΤΟΡΔΜΔ
ΣΤΟ

Στ. 3. Ἐν ἀρχῇ λείψανον Ο ἢ Ω.

Κατὰ τὸ σχῆμα τῶν γραμμάτων βέβαιον φαίνεται ὅτι ἀναγράφονται ἀμφότεροι οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς (στ. 1) καὶ Μαξιμιανὸς (στ. 2), ὅπως καὶ ἐν CIA. III 539.

24. Ἐπίκρανον βάρου πολὺ μεγάλου φέρον πλούσιον ἀρχιτεκτονικὸν διάκοσμον, ἐλλιπές πρὸς ἀριστεράν, ἔχον δὲ καὶ πρὸς δεξιὰν ἀναθύρωσιν πρὸς σύνδεσιν μετ' ἄλλου λίθου ἢ τοίχου. Μῆκος 0,65, ὕψος 0,39, πάχος 0,45. Ἀριθ. καταλ. 502.

Ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη συμφωνεῖ σχεδὸν εἰπεῖν κατὰ γράμμα πρὸς ἑτέραν ἐν τῇ Ἀκροπόλει εὐρισκομένην (CIA. III 806).

ΩΝΙΑΚΟΝΩΝΟΣΣΟΥΝΙΕΑΦΛ
ΑΠΛΙΑΑΤΤΙΚΟΥΕΞΟΙΟΥΘΥΓΑΤΗΡ
ΑΥΤΗΣΥΙΟΝΔΗΜΗΤΡΙΚΑΙΚΟΡΗ
ΘΗΚΕΝ

[Γ. Φλ. Κ](όν)ω(ν)α Κόνωνος Σουνιέα Φλ(αουία)
[Σοφί]α Πο(πλίου) Λι(κινίου) Ἀττικῶ ἐξ Οἴου θυγάτηρ
[τὸν] ἑαυτῆς υἱὸν Δήμητρι καὶ Κόρη
[ἀνέθ]ηκεν.

Τῆς αὐτῆς Φλ. Σοφίας ἀνάθημα ἴσως εἶνε καὶ ἡ ἐπομένη βᾶσις.

25. Τεμάχιον βᾶσεως ἐκ λευκοῦ μαρμάρου ἐλλιπές ἄνωθεν καὶ πρὸς δεξιὰν, πρὸς ἀριστεράν δὲ

ἔχον ἀναθύρωσιν. Πλάτος 0,27, ὕψ. 0,12, πάχ. 0,15. Ἀριθ. καταλ. 123.

- 1 -
ΟΙΟΥΘ
ΘΗΚΕΝ

ἐξ]
Οἴου θ[υγάτηρ ἀνέ-]
θηκεν

26. Τεμάχιον λευκοῦ μαρμάρου ἀκέραιον μόνον πρὸς ἀριστεράν. Ὑψος 0,26, πλ. 0,20, πάχ. 0,08. Ἀριθ. καταλ. 178.

ΔΙ
ΚΟΝΩΙ
ΑΠΟΣΧΕ
ΝΙΟΥΚΑ
ΤΙΚΩΝΚ
ΥΝΑΙ

Κόνω(ν)
ἀπὸ σχε- - - Λικι-]
νίου κα[ι - - - Ἀτ-]
τικῶν
(γ)υναῖ[κα]

27. Μάρμαρον λευκὸν ἀκέραιον μόνον ἄνωθεν ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς ὅμως πιθανῶς ἠφανίσθη ὁ πρῶτος στίχος. Πλάτος 0,31, ὕψ. 0,28, πάχ. 0,27. Ἀριθ. καταλ. 683.

ΔΗΜΗΤΡΙΚ
ΩΝΟΣΥΙΟ
Θ

Ἐν στ. 3 δὲν ὑπάρχουσιν ἄλλα γράμματα πρὸς ἀριστεράν.

Δήμητρι καὶ Κόρη]
[Κόνων Κο]νωνος υἱ[ὸς ἀνέ-]
θ[ηκεν].

28. Ἐπίκρανον βάρου ἐκ λευκοῦ μαρμάρου. Πλάτος 0,78, πάχος 0,62, ὕψος τῆς ἐπιγεγραμμένης ἐπιφανείας 0,12. Ἡ ἐπιγεγραμμένη ἐπιφάνεια σώζεται εἰς μῆκος μόνον 0,34, ἐν ᾧ περιλαμβάνεται καὶ τὸ ἐν Ἐφ. Ἀρχ. 1897 σελ. 46 ἀριθ. 17 καθ' ἑαυτὸ ἐκδοθὲν καὶ ἀστόχως ἀναγνωσθὲν τεμάχιον, ὅπερ ἔπειτα ἀπεδείχθη ὅτι προσαρμύζει πρὸς τὸ παρὸν ἐπίκρανον. Ἀριθ. καταλ. 791.

ΟΔΗ
ΠΟΛΙΧΑΡΜ
ΑΙΗΝ. ΑΛ

Ὁ δῆμος
Πολ(ύ)χαρμ[ον Πολυκρίτου]
(Ἀ)ζην[ιέ]α (Ἀ)[ρετῆς ἔνεκεν].

Πρβλ. CIA. III 68 b καὶ 912. Fränkel, *Epi-*

graphisches aus Ägina σελ. 17 (Anhang zu den Abhandl. der. K. Pr. Akademie der Wiss. zu Berlin 1897).

29. Βάθρον ἐκ λευκοῦ μαρμάρου ἑλλιπές ἄνωθεν, κατὰ δὲ τὴν ἐπιγεγραμμένην ἐπιφάνειαν καὶ ἑκατέροθεν. Ὑψος 0,80, πλάτ. 0,47, πάχ. 0,30. Τὸ ἑλλεῖπον μέρος τῆς ἐπιγεγραμμένης ἐπιφανείας εἶνε περίπου ἴσον ἑκατέροθεν, τὸ δὲ σωζόμενον ἔχει πλάτος μέγιστον μὲν 0,32, ἐλάχιστον δὲ 0,22. Ἄριθ. καταλ. 774.

ΕΩΣ
ΙΕΡΩΤΑΤΟΥΤΑ
ΙΑΣΚΑΙΤΗΝΚΑΘΕ
5 ΟΣΕΝΤΗΒΑΣΙΛΕΥΟ
ΩΜΑΙΩΝΤΟΥΣΣ
ΓΥΝΑΙΚΑΤΗΣΕΙ
ΡΙΔΑΚΑΙΤΟΝΑΝΔ
ΣΛΙΚ·ΚΑΛΛΙΣΤΟΜ
10 ΤΗΝΑΔΕΛΦΗΝ
ΗΝΠΡΟΤΗΘΗΝ
ΣΚΛΚΑΛΛΙΣΤΟΜΑ

Στ. 5. Τὸ τελευταῖον γράμμα δύναται νὰ εἶνε ω, ο ἢ ε.

-έως
ἱερωτάτου
καὶ τὴν
-ος ἐν τῇ βασιλευσ[ύση
Ρ]ωμαίων τους.
γυναῖκα τῆς εἰς τὴν
πατ[ρο]ίδα καὶ τὸν ἀνδ[ρα εὐ-
σεβείας] Λικ[ίνιος] Καλλιστό[μ[α·]
χος] τὴν ἀδελφὴν [καὶ
τ]ὴν προτήτην [ὁ υἱὸν-]
ὁ]ς Κλ. Καλλιστόμα[χος].

30. Βάσις ἐκ γλαυκοφαίου μαρμάρου ἑλλιπές ἑκατέροθεν. Πλάτ. 0,33, ὕψ. 0,18, πάχ. 0,26. Ἄριθ. καταλ. 243.

ΜΑΧΟΝΞΕΝΟΚ/
ΡΦΑΙΝΑΡΕΤΗΛΕΟ/
ΗΡΚΑΙΗΤΗΘΗΒΟΙΣ/
ΙΟΥΟΥΓΑΤΗΡΔΗΜΗΤΡ

Στ. 2. Τὸ ἐν ἀρχῇ λείψανον γράμματος μόνον

εἰς Ρ δύναται νὰ ἀνήκη. Ἡ δὲ ἐν τέλει κεραία ἄδηλον εἰς τί γράμμα ἀνήκει

-μαχον Ξενοκ[έους
[Κο](ρ) Φαιναρέτη Λεο-
θυγάτ]ηρ καὶ ἡ τήθη Βοιδ[ιον
-ίου θυγάτηρ Δήμητ[ρι καὶ Κόρη]

31. Ἐπίκρανον ἐκ λευκοῦ μαρμάρου ἑλλιπές πρὸς δεξιάν, κατὰ δὲ τὴν ἐπιγεγραμμένην πλευρὰν καὶ πρὸς ἀριστεράν. Πλάτος 0,41, μόνος τῆς ἐπιγεγραμμένης ἐπιφανείας 0,28, ὕψος 0,21, πάχος 0,47. Σημειωτέον ὅτι τὸ Σ δὲν ἔχει παραλλήλους τὴν ἄνω καὶ τὴν κάτω γραμμὴν.

ΚΛΕΙΔΗΣΔΙ
ΑΙΝΑΡΕΤΗΑΤΙ
ΑΤΗΡΤΗΝΕΑΥΤΩΙ
-ΙΜΑΝΑΦΕΣΤΙΑΣ
ΜΗΤΡΙΚΑΙΚΟΡΗ

-κλείδης Δ[η-
καὶ Φ]αιναρέτη Ἄτι[μήτου
θυγ]άτηρ τὴν ἑαυτῶ(ν) - -
Διοτ[ίμαν ἀφ' ἐστίας] [μυηθεῖσαν
Δή]μητρι καὶ Κόρη

32. Τεμάχιον λευκοῦ μαρμάρου πανταχόθεν ἑλλιπές, ἡ ἐπιγραφή ὅμως δὲν εἶχεν ἄλλον στίχον κατωτέρω. Ὑψος 0,32, πλάτος 0,18, πάχος 0,12. Εἰς τοῦτο προσεκόλλησα ἀριστερόθεν καὶ μικρόν τι τεμάχιον ὕψους 0,11 καὶ πλάτους 0,06, καίπερ μὴ προσαρμόζον πρὸς αὐτό, διότι ἡ ὁμοιότης τῶν γραμμάτων εἶνε μεγίστη, ἡ δὲ συνέχεια τῆς ἀναγνώσεως ἐν τῷ τελευταίῳ στίχῳ μοι φαίνεται βεβαία. Εἰς τὸ μικρόν τοῦτο τεμάχιον ἀνήκουσιν ἐξ ἀριστερῶν τὰ γράμματα ΑΠΕ ἐν στ. 4 καὶ ΝΙΟΣΜ ἐν στ. 5. Ἐν τῷ προτελευταίῳ στίχῳ ὁ χῶρος εἶνε ὀψωσοῦν στενός διὰ τὴν προτεινομένην συμπλήρωσιν, ἀλλ' ἐπειδὴ τὰ προστιθέμενα γράμματα δὲν εἶνε πλατύσχημα, δύναται νὰ ἀρκέση. Ἄριθ. καταλ. 281.

ΟΝΔΑΥΙΣ
ΙΛΑΜΒΑΝΟ
ΑΠΑΣΙΝΑΝΘ
ΑΠΕ ΦΘΕΙΣΕΠΙΤΟΝΕ
ΝΙΟΣΜΙΝΟΥΚΙΑΝΟΣ Ε

Στ. 4. Τὸ Φ εἶνε λίαν ἐφθαρμένον, ἀλλὰ βέβαιον. Τὸ τελευταῖον γράμμα εἶνε ἢ Ε ἢ Θ. Ὁμοίως καὶ τὸ τελευταῖον τοῦ στ. 5, ὅπερ χωρίζεται ἀπὸ τῶν προηγουμένων δι' ἀγράφου διαστήματος.

-ον δ' αὐ(το-)
 περ- ἢ ἐπ]λαμβανο-
 ἄπασιν ἀνθ[ρώποις
 -α πε[ριλῆ]φθεις ἐπὶ τὸν-
 -νιος Μινουκιανός

33. Μάρμαρον λευκὸν συγκολληθὲν ἐκ δύο τεμαχίων πανταχόθεν ἐλλιπές. Πλάτος 0,20, ὕψος 0,21, πάχος 0,16. Εἰς τὴν αὐτὴν ἐπιγραφὴν νομίζω ὅτι ἀνήκει καὶ τὸ μικρὸν τεμάχιον β, καίπερ μὴ προσαρμύζον πρὸς τὸν προηγούμενον λίθον. Καὶ τὸ τεμάχιον τοῦτο εἶνε πανταχόθεν ἐλλιπές, ἔχει δὲ πλάτος 0,095, ὕψ. 0,13, πάχ. 0,11. Ἀριθ. καταλ. 138-139.

"	β
Θ Υ Γ Α	Σ Θ
Μ Ι Ν Ο Υ	Κ Ο Κ Ι
Ο Ρ Ο Σ Κ Α Ι	Ο Σ
Ν Τ Ο Σ Κ Α Ι Α	

θυγά[τηρ
 Μινου[κιανόν]
 -ορος καὶ
 [γυμνασιαρχήσαν]τος καὶ ἀ[γωνοθετήσαντος]

34. Τεμάχιον ἐπικράνου ἐκ λευκοῦ μαρμάρου πανταχόθεν ἐλλιπές. Πλάτος 0,22, ὕψος περίπου 0,33, πάχος 0,06. Ἀριθ. καταλ. 192.

Λ Μ Ι Ο Ν ,
 Α Σ Δ Η Μ Η Τ Ρ Ι

[Μέ]μιον [ἀρετῆς ἕνεκα]
 [καὶ εὐνοί]ας Δῆμητρι [καὶ Κόρη].

* Ἄν εἶνε ὁ γνωστὸς ἐπὶ βωμῶ ἱερεὺς Λ. Μέμιος (Ἐφημ. Ἀρχ. 1883 σελ. 77) ἢ ἕτερός τις, ἄδηλον.

35. Μάρμαρον λευκὸν ἀκέραιον μόνον πρὸς ἀριστεράν, ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς ὅμως ἐλλείπει καὶ πρὸς ἀριστεράν ἴσον περίπου μέρος πρὸς τὸ σωζόμενον. Πλάτος 0,56, ὕψος 0,18, πάχος 0,23. Ἀριθ. καταλ. 227.

Ι Α ,
 Α Δ Ε Υ Π [πατέρ]α δ' Εὐπ-
 Ο Υ Τ Η Ρ Ω Ι -ου τῆ 'Ρω[μαίων]
 Ι Α Δ Ρ Ξ Α Ν Τ Α -ια, ἄρξαντα [τοῦ Κηρύ-]
 Ν Ο Υ Σ Α Ρ Ξ [κων γέν]ους ἄρξ[αντα τὴν ἐπώ-]
 Υ Σ Ι Α [νυμον ἀρχήν, Τι. Κλ. Λ]υσιά[δου]

* Ἡ ἐπιγραφὴ ἀναφέρεται πιθανῶς εἰς υἱὸν τινα τοῦ Τι. Κλαυδίου Λυσιάδου, περὶ οὗ ὡς καὶ περὶ τῶν ἄλλων μελῶν τῆς ἐπιστημοσύνης οἰκογενείας τοῦ Λεωνίδου δαδούχου Μελιτέως ἴδε Dittenberger εἰς CIA. III 676. Νέον τέως ἄγνωστον μέλος τῆς οἰκογενείας ταύτης δηλοῦσι τὰ γράμματα ΕΥΠ στ. 2. Ἡ συμπλήρωσις τοῦ στ. 4 εἶνε βεβαιωτάτη. Εἰς μέλος τι τῆς αὐτῆς οἰκογενείας ἀναφέρεται καὶ ἡ ἐξῆς ἐπιγραφὴ.

36. Τεμάχιον λευκοῦ μαρμάρου ἀκέραιον μόνον πρὸς ἀριστεράν, ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς ὅμως δύναται νὰ ἐλλείπη ἐν στ. 2-3 ἐν γράμμα· πρὸς ἀριστεράν· κάτωθεν δὲν ὑπῆρχεν ἄλλος στίχος πλὴν τῶν σωζομένων. Ὑψος 0,26, πλάτος 0,12, πάχος 0,23. Ἀριθ. καταλ. 179.

· · ·
 Ο Υ Κ Α
 Ο Υ Μ Ε Ι
 Χ Ο Ν Τ Σ
 Ν Ε Ι Α *

Παρὰ τὴν ὀλιγότητα τῶν σωζομένων γραμμάτων νομίζω ὅτι μετὰ πολλῆς τῆς πιθανότητος ἐπιτρέπεται νὰ εἰκάσωμεν ὅτι ἡ παρούσα ἐπιγραφὴ ἀναφέρεται εἰς δαδούχον τινα (στ. 4) ἀπόγονον τοῦ δαδούχου Λεωνίδου τοῦ Μελιτέως (στ. 3). Ἴδε τὴν προηγουμένην ἐπιγραφὴν. Ἄλλας ἐλευσινιακὰς ἐπιγραφὰς ἀναφερομένας εἰς τὸ γένος τοῦ αὐτοῦ Λεωνίδου ἴδε Ἐφημ. Ἀρχ. 1894 σελ. 202-203 καὶ 1895 σελ. 124.

37. Ἐπίκρανον βάρου ἐκ γλαυκοφαίου μαρμάρου ἐλλιπές πρὸς ἀριστεράν. Πλάτος 0,35, ὕψος 0,24, πάχος 0,28. Ἀριθ. καταλ. 220.

Ι Σ Π Ο Λ Υ Α Ι Ο Ν
 Ξ Α Δ Ρ Ε Τ Η Σ Ε Ν Ε
 Σ Α Ν Ε Θ Η Κ Α ///

[Ἡ βουλή καὶ ὁ δῆμος Πολύαινον
 [Λαδίκου Σουνι]ἔα ἀρετῆς ἕνε-
 [κα καὶ εὐνοί]ας ἀνέθηκα[ν].

Ὁ Πολύαιος Λαδίκου Σουριεύς ἀπαντᾷ ὡς πολέμαρχος ἐν ἀθηναϊκῇ ἐπιγραφῇ εὐρεθείση ἐν τῇ ἀνασκαφῇ τοῦ σπηλαίου τοῦ Ὑποακραιοῦ Ἀπόλλωνος. (Ἐφ. Ἀρχ. 1897 σελ. 88).

38. Ἐπίκρανον ἐκ γλαυκοφαίου μαρμάρου ἀκέραιον μόνον κάτωθεν, ἐν μέρει δὲ καὶ ἄνωθεν· ἡ ἐπιγραφή φαίνεται μᾶλλον ὅτι δὲν εἶχεν ἄλλον στίχον ἄνωτέρω. Πλάτος 0,28, ὕψος 0,27, πάχος 0,24. Ἀριθ. καταλ. 241.

ν ΠΟΛ
ι Ε Α Μ Υ Η Θ
Α Φ Ε Σ Τ Ι Α Σ

Στ. 1. Μετὰ τὸ μικρὸν λείψανον τοῦ Ν ὑπάρχει χῶρος ἑνὸς γράμματος ἄγραφος.

[Ὁ δῆμος Λαδίκου] (ν) Πολ[υαίνου ;]
[υἱὸν Σουν]ιέα μυηθ[έντα]
ἀφ' ἐστίας.

Συνεπληρώθη κατὰ τὴν προηγουμένην ἐπιγραφήν, ἀλλ' ἐπίσης πιθανῶς δύναται νὰ ἀποδοθῇ καὶ εἰς υἱὸν τινα τοῦ Πολυχάρμου Ἀζηριέως (σελ. 204, ἀριθ. 28).

39. Ἐπίκρανον ἐκ γλαυκοφαίου μαρμάρου ἐλ-

ΕΝΕΙΚΙΔΟΥ
ΟΝΠΟ
ΚΟΥΣ ἩΝ
ΟΣΑΥΤΗΣ
ΥΕΡΓΕΤΗΝ
ΔΗΚΕΝ

Βερ]ενεικίδου
Πό](πλ)[ιὸν (;) Πο-
-κους (τ)ὴν
γέν]ος (;) αὐτῆς
ε]υεργέτην
ἀνέ]θηκεν.

Ο Δ Η Μ Ο Σ
ΛΥΣΙΑΔΗΝ ἈΙΔΡΟΥΒΕΡΕΝΙΚΙΔΗΝ
ΕΞΗΓΗΤΗΝΓΥΘΟΧΡΗΣΤΟΝΓΕΝΟΜΕΝΟΝ
ΔΗΜΗΤΡΙ ΚΑΙΚΟΡΗ

Ὁ δῆμος
Λυσιάδην (Φ)αίδρου Βερενικίδην
ἐξηγητὴν (π)υθόχρηστον γενόμενον
Δήμητρι καὶ Κόρη

Ο Δ Η Μ
ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΝΦΑΙΔΡΟΥΒΕ
ΘΥΓΑΤΕΡΑΑΡΕΤΗΣΚΑΙΣΩ
ΔΗΜΗΤΡΙΚΑΙΚΟΡΗΙΑΝ

Ὁ δῆμ[ος]
Χρυσόθεμιν Φαίδρου Βε]ρενικίδου
θυγατέρα ἀρετῆς καὶ σω[φροσύνης ἐνεκα]
Δήμητρι καὶ Κόρη ἀν[έθηκεν].

Στ. 2. α'. Μετὰ τὴν κεκλιμένην κεραίαν χωρεῖ ἐν I προσέτι.

41. Μάρμαρον λευκὸν συγκολληθὲν ἐκ δύο τεμαχίων ἀκέραιον μόνον πρὸς δεξιάν, ἀλλ' ἐκ τῆς ἐπιγεγραμμένης ἐπιφανείας δύναται νὰ ἐλλείπωσιν 1-2 γράμματα ἐν στ. 3-7. Κατωτέρω δὲν

λιπὲς πρὸς ἀριστεράν. Πλάτος 0,21, ὕψος 0,22, πάχος 0,42. Ἀριθ. καταλ. 233. Εἰς αὐτὸ ἀναμφιβόλως ἀνήκει καὶ τὸ μικρὸν ἑλλειπὲς πρὸς δεξιάν τεμάχιον β, καίπερ μὴ προσαρμόζον, ὡς ἀποδεικνύει ἡ ἐργασία τοῦ λίθου καὶ ἡ ὁμοιότης τῶν γραμμάτων. Πλάτος 0,25, ἐξ οὗ μόνον μέχρι 0,14 ἐξ ἀριστερῶν διεσώθησαν γράμματα, ὕψος περίπου 0,10, πάχος 0,06. Ἀριθ. καταλ. 496.

β'

α'

Δ Η Μ Ο Σ
Τ Ε Ω Σ Θ Υ

Δ Ο Υ Σ Α Μ Α Σ
Α Ν Α Φ Ε Σ Τ Ι Α

[Ὁ] δῆμος [τὴν δεῖνα -]δου Σαμασ[α-]
τέως θυ[γατέρα μυηθίς]αν ἀφ' ἐστίας.

Ὁ τύπος Σαμασατεὺς ἀντὶ Σαμοσατεὺς δὲν μοι εἶνε ἄλλοθεν γνωστός.

40. Μεγάλη πλάξ ἀνήκουσα, ὡς φαίνεται, εἰς κτιστόν τι βῆθρον. Πλάτος 1,10, ὕψος 0,60, πάχος 0,17-0,20. Δύο μικρὰ τεμάχια ἀποκεκομμένα ἐξ αὐτῆς συνεκολλήθησαν νῦν. Πρὸς δεξιάν καὶ πρὸς ἀριστεράν συνείχετο δι' ἀναθυρώσεως πρὸς ἄλλους λίθους, ἐν οἷς ὑπῆρχε συνέχεια τῆς ἐπιγραφῆς. Ἀριθ. καταλ. 252.

ὑπῆρχεν ἄλλος στίχος, ὁ δὲ πρῶτος στίχος ἐκ τοῦ μόνου σωθέντος λειψάνου ὀρθίας κεραίας φαίνεται ὅτι ἦτο λίαν ἀραιῶς γεγραμμένος ὡς ἐπικεφαλὴς τῆς ὅλης ἐπιγραφῆς. Ἐν στ. 2 καὶ 9 ὑπάρχει ἄγραφος χῶρος ἐν τέλει. Ὑψος 0,35, πλάτ. 0,17, πάχος 0,06. Ἀριθ. καταλ. 398.

Ο Υ
 Ι Ι Ο Σ Υ Ν Η
 ΕΙΚΗΝΛΟ /
 5 Υ Ε Κ Γ Ο Ν Ο
 ΠΥΘΟΧΡΗΣΤ
 Ρ Α Ε Ρ Ε Ν . Ι Ο
 ΓΥΝΑΙΚΑ
 Η Τ Ε Ρ Α

Στ. 3. Ἡ πρώτη σωζομένη κεραία εἶνε πολὺ μακροτέρα τῶν ἄλλων γραμμῶν, ὥστε ἀναμφιβόλως ἀνήκει εἰς φ.

Στ. 3 [σω](φρ)οσύνη-
 -ν]εἰκην Λο(λ-)
 ο]υ ἔκγονο[ν]
 πυθοχρήστ[ου]
 [ἐξηγητοῦ θυγατέ]ρα, Ἐρεν[ν]ίο[υ]
 γυναῖκα
 [τοῦ δεῖνος μ]ητέρα

42. Τμῆμα μεγάλης στήλης ἐκ λευκοῦ μαρμάρου ἀκέραιον μόνον ἄνωθεν. Ὑψος 0,44, πλάτος 0,30, πάχος 0,14. Ἡ στήλη αὕτη πιθανῶς ἔφερε γραπτὴν εἰκόνα, διότι οὔτε ἀναγλύφου τινὸς παραστάσεως ὑπάρχει ἔγνος οὔτε δι' ἄλλο ἀνάθημα φαίνεται κατάλληλος. Ἄριθ. καταλ. 218.

Η Γ Η Τ Ι
 Ο Ι Ν
 [Ὁ δεῖνα ἐξ]ηγητ[ῆς]
 [τοῖν θε]οῖν.

43. Μάρμαρον γλαυκόφαιον πανταχόθεν ἑλλιπές. Πλάτος 0,21, ὕψος 0,11, πάχος 0,22. Ἄριθ. καταλ. 172.

ΟΥΚΑΙΣΙ
 ΚΑ . ΣΑΡΟΣΣ
 ΗΤΗΝΕΞΕ
 Ρ Α Ο
 -ου Καίσι[αρος]
 Καίσαρος σ[εβαστοῦ]
 [ἐξηγ]ητὴν ἐξ Ε(ὺ)[μολπιδῶν]
 [Μκ](ραθ)[ωνιο-

Ὁ λίθος καὶ τὰ γράμματα ἔχουσιν ἰκανὴν ὁμοιότητα πρὸς τὰ ἐν Ἐφημ. Ἄρχ. 1896 σελ. 47 ἀριθ.

41-42 ἐκδεδομένα τεμάχια, ὥστε δὲν φαίνεται ἀπίθανον νὰ εἶνε ἅπαντα τμήματα τῆς αὐτῆς ἐπιγραφῆς. Ἄν τοῦτο εἶνε ἀληθές, τὸ ἐν Ἐφ. Ἄρχ. 1896 ἀριθ. 42 α' τεμάχιον πρέπει νὰ θεωρηθῆ συνέχεια τῆς παρούσης πρὸς δεξιὰν (στ. 3-4), τὸ δὲ ἐν Ἐφ. Ἄρχ. 1896 ἀριθ. 41 τεμάχιον ὡς κατωτέρω τῶν προηγουμένων ὑπάρχον, διότι ἐν αὐτῷ ὑπάρχει κατωτέρω τοῦ τελευταίου στίχου γῶρος ἄγραφος δηλῶν τὸ τέλος τῆς ἐπιγραφῆς. Σχετικὰ πρὸς τὰ ἐν τοῖς εἰρημένοις ἐν Ἐφημ. Ἄρχ. 1896 τεμαχίσις ἀπαντῶντα πρόσωπα φαίνονται ὅτι εἶνε καὶ τὰ ἀκόλουθα δύο τεμάχια, καίπερ μικρότατα ὄντα, ἐνδεχόμενοι δὲ καὶ τὰ ὑπ' ἀριθ. 46 τεμάχια (πρβλ. α' στ. 1, β' στ. 1).

44. Τεμάχιον γλαυκοφαίου μαρμάρου ἀκέραιον μόνον ἄνωθεν. Πλάτος 0,19, ὕψος 0,11, πάχος 0,15. Ἄριθ. καταλ. 174.

Ι Γ Η Τ Η Ν
 Ο Σ Α Υ Λ

Τὸ ἐν τέλει τοῦ στ. 2 ὑπάρχον λείψανον γράμματος ἀρμόζει κάλλιστα εἰς Λ, ἐπομένως δύναται ὄχι ἀπιθάνως νὰ ἀναγνωσθῆ καὶ ἐνταῦθα τὸ αὐτὸ ὄνομα ὡς ἐν Ἐφημ. Ἄρχ. 1896 σελ. 47 ἀριθ. 41 καὶ 42 β', ἧτοι *Ἀῦλος Μαραθῶνιος*. Ἴδε καὶ τὰ ἀνωτέρω ἐν τῇ προηγουμένῃ ἐπιγραφῇ σημειούμενα.

45. Τεμάχιον γλαυκοφαίου μαρμάρου μεταποιηθέντος ἐν βαρβάροις χρόνοις εἰς κύλινδρον, πανταχόθεν ἑλλιπές. Ὑψος 0,13, μέγιστον πλάτος τῆς ἐπιγεγραμμένης ἐπιφανείας 0,15. Ἄριθ. κατ. 240.

— Ι
 ΝΙΟΥΑΙΣ
 ΤΗΓΗ

Πρβλ. Ἐφημ. Ἄρχ. 1896 σελ. 47 ἀριθ. 42 α' στ. 2 καὶ τὰ ἀνωτέρω ἀριθ. 42 καὶ 43 σημειωθέντα. Ἀναλογιζόμενοι τὴν ὀλιγότητα τῶν ἀπὸ ΑΙΟ ἀρχομένων κυρίων ὀνομάτων καὶ τὴν σπανιότητα τῶν φερόντων αὐτὰ δὲν νομίζομεν πολὺ τολμηρὸν νὰ εἰκάσωμεν ὅτι ἐν στ. 2 τοῦ παρόντος τεμαχίου κεῖται τὸ ὄνομα τοῦ ἐκ τῆς ἐν Ἐφημ. Ἄρχ. 1895 σελ. 105 ἀριθ. 32 ἐπιγραφῆς γνωστοῦ στρατηγεῦ ἐπὶ τὰ ὄπλα *Αιολίωρος*, ὅστις ἔφερεν ὡς φαίνεται καὶ ῥωμαϊκὸν ὄνομα οἶον *Λικίνιος* ἢ

Ἰούλιος κττ. Τὸ αὐτὸ ῥητέον καὶ περὶ τοῦ ἐν Ἐφ. Ἀρχ. 1896 σελ. 47 ἀριθ. 42 α' τεμαχίου ἐν στ. 2.

46. Τεμάχιον κυλινδρικήσ βάσεως ἐκ λευκοῦ μαρμάρου πανταχόθεν ἐλλιπές. Ὑψος 0,17, σωζομένη περίμετρος 0,16. Ἀριθ. καταλ. 425. Ἐκ τῆσ αὐτῆσ βάσεωσ ἴσωσ εἶνε ἀποκεκομμένον καὶ τὸ ἐπίσῃσ πανταχόθεν ἐλλιπές τεμάχιον β, οὗ ὁ λίθωσ καὶ τὰ γράμματὰ δεικνύουσιν ἰκανὴν ὁμοίωτῃτὰ πρὸσ τὸ πρῶτον. Ὑψωσ 0,22, σωζομένη περίμετροσ 0,18. Ἀριθ καταλ. 432.

α'
 Κ Α Ι Μ -α καὶ
 Ε Ρ Ε Ω Σ [ἐ]ρέωσ
 Η Γ (ἐ)ξηγ[ητ-

β'
 Ο Π Ι [στρατηγήσαντὰ ἐπὶ τὰ] (ὄπλ)[α(;
 Υ Ι Ο Ν Η [τὸν ἑαυτῆσ] υἱὸν (ῆ) [μήτῃρ]
 Θ Ε Ο Ι Ν [τοῖν] θεοῖν.

Ἴδε τὰ ἀνωτέρω ἀριθ. 43 καὶ 45 σημειούμενα.

47. Μάρμαρον λευκὸν ἀκεραῖον μόνον πρὸσ ἀριστεράν, ἢ ἐπιγραφῆ ἕμωσ εἶνε ἀνωθεν καὶ κάτωθεν ἀκεραῖα. Ὑψωσ 0,38, πλάτωσ 0,22, πάχ 0,15. Γράμματὰ ἀνισομεγέθη καὶ ἰκανῶσ ἐπισεσυρμένα τῶν τελευταίων ῥωμαϊκῶν χρόνων. Ἡ ἐπιγραφῆ εἶνε ἔμμετροσ, οἱ δὲ ἐλεγειακοὶ στίχοι ἄρχονται ἐνδοτέρω ἢ οἱ ἐξάμετροι. Ἀριθ. καταλ. 282.

ΜΥΣΤΗΝΑΝΘΥΠΛΑΤΟΝΣ
 ΕΥΜΟ...ΟΥΓΕΝΕΗ
 ΚΕΚΡΟΠΙ...ΤΗΣΑΝΤΟΦ
 ΩΣΠΟΤΕΚΑΙΛΗΔΗΣ
 ΟΥΝΕΚΕΝΟΥΘΕΣΜΟΙΣΙΦ
 ΑΛΛΑΚΑΙΕΥΣΕΒΗ

Στ. 2. Ἡ ἐν τέλει κεραῖα ἄδηλον εἰσ τί-γράμμα ἀνήκει. Στ. 5. Τὸ ἐν τέλει Φ δὲν εἶνε βέβαιον.

Μύστην ἀνθύπατον σ[εμνὸν δεῖνα]
 Εὐμό[λπ]ου γενεῆ
 Κεκροπί(τι) στήσαντο φ-
 ὡσ ποτε καὶ Λήδῃσ [υἱάσ υ - υ υ ε]
 οὔνεκεν οὐ θεσμοῖσι
 ἀλλὰ καὶ εὐσεβίῃ

Τὴν ἔννοιαν τῆσ ἐπιγραφῆσ ἐξηγεῖ ἢ παρὰ Πλουτάρχω ἐν βίω Θησέωσ 33 φερομένη παράδοσισ περὶ

τῆσ υἰοθεσίασ τῶν Διοσκούρων ὑπὸ τοῦ ἐπωνύμου τῶν Ἀφιδνῶν ἥρωσ Ἀφίδνου, δυνάμει τῆσ ὁποίας ἐπετράπη εἰσ αὐτοὺσ νὰ μυθῶσι τὰ μυστήρια. Ὅμοίωσ λοιπὸν φαίνεται ὅτι καὶ ἔπειτὰ πάντεσ οἱ ξένοι καὶ ἰδίωσ οἱ πολυάριθμοι τὴν τιμὴν τῆσ μυσέωσ ἀξιοῦντεσ ἐπίσημοι Ῥωμαῖοι τότε μόνον ἐγίνοντο δεκτοὶ, ὅταν τι τῶν ἐπισῆμων ἀττικῶν γενῶν διὰ τινωσ τῆ υἰοθεσίᾳ ὁμοιοζούσῃσ πράξεωσ ἤθελεν ἀναγνωρίσει αὐτοὺσ ὡσ εἰσ αὐτὸ ἀνήκοντεσ (γεννήτῃσ). Κατὰ ταῦτὰ πρέπει νὰ ἐξηγηθῆ καὶ ἡ ὑπὸ Φιλίου ἐν Mittheil. d. d. arch. Inst. Athen XIX σελ. 171 ἐξ. (πρβλ. Ἐφημ. Ἀρχ. 1896 σελ. 53 ἀριθ. 56) ἐκδεδομένη ἐπιγραφῆ. Κατὰ τὴν παροῦσαν ἐπιγραφῆν λοιπὸν τὸ γένωσ τῶν Εὐμολπιδῶν (Εὐμόλπου γενεῆ) ἔστησεν ἀνδριάντὰ ἐν τῆ Ἀκροπόλει τῶν Ἀθηνῶν (Κεκροπίῃ), πιθανώτῃτὰ δὲ καὶ ἄλλον ἐν Ἐλευσίνι, πρὸσ τιμὴν ἀνθυπάτου τινὸσ μεμυημένωσ τὰ μυστήρια, ὅστισ ἐγένετο δεκτὸσ εἰσ αὐτὰ ἀφοῦ τὸ αὐτὸ τῶν Εὐμολπιδῶν γένωσ εἶχεν ἀναγνωρίσει αὐτὸν ὡσ ἴδιον γεννήτῃν, ὅπωσ υἰοθετήθησαν ἄλλοτε πρὸσ τὸν αὐτὸν σκοπὸν οἱ υἱοὶ τῆσ Λήδῃσ, ἐπειδὴ τῆσ τιμῆσ τῆσ μυσέωσ δὲν εἶνε ἀξιοὶ μόνον οἱ ἐκ καταγωγῆσ ἔχοντεσ τὸ δικαίωμὰ τοῦτο (οὐ θεσμοῖσι κτλ. στ. 5), ἀλλὰ καὶ οἱ ἔχοντεσ εὐσεβέσ καὶ ἐνάρετον τὸ φρόνημὰ (στ. 6).

48. Τμῆμα στήλῃσ ἐκ λευκοῦ μαρμάρου συγκολληθὲν ἐκ τριῶν τεμαχιῶν πανταχόθεν ἐλλιπές. Μέγιστον πλάτωσ 0,28, μέγιστον ὕψωσ 0,34, πάχωσ 0,065. Ἀριθ. καταλ. 422. Ἐκ τῆσ αὐτῆσ στήλῃσ προέρχεται καὶ ἔτερον ἐπίσῃσ πανταχόθεν ἐλλιπές τεμάχιον ἔχον μόνον πρὸσ τὸ ἄνω μέρος γράμματὰ τινὰ, ἅπαν δὲ τὸ λοιπὸν μέρος ἄγραφον. Ὑψ. 0,16, πλάτωσ 0,11, πάχωσ τὸ αὐτὸ πρὸσ τὸ προηγούμενον. Ἀριθ. καταλ. 421.

α'
 Η Ν
 Θ Η Η Γ Α
 Σ Μ Ε Δ Ε Ο
 Ν Ι Κ Ε Λ Ο Ν Τ Ε Θ Ε
 5 Μ Ο Ν Ι Π Ε Μ Υ Α Ν Ι Α Κ Χ Ω
 Ν Ο Π Ο Τ Α Ν Α Κ Τ Ο Σ
 Α Τ Ι Ο
 Γ Σ Σ Ι Ν
 β'
 Π Ρ Ε Η Ε

α'

θηήσα[σθε
 -ς μεδέο[ντα
 -ν ἕκλον τε θεο[ῖσιν
 [δαι]μονι πέμψαν Ἰάκχω(ι)
 -ον, ὄ[ς] ποτ' ἀνακτος
 - - - - -
 -(ε)σιν
 β'
 [στῆσαν ἀρι](π)ρε(π)έ[α]

α'. Στ. 3 ὑπῆρχεν ἀναμφιβόλως τὸ ὄνομα χώ-
 ρας τινός, οἷον *Ἀύσονίης*, ἀν ὑποτεθῆ ὅτι πρόκει-
 ται περὶ Ῥωμαίου αὐτοκράτορος, ὅπερ ὄχι ἀπίθα-
 νον. Ἐν δὲ στ. 6 πιθανῶς ἔκειτο ὄνομά τι οἷον
 [*Κόμμοδ*]ον.

Στ. 5. Τὸ ἐν τέλει τμήμα καθέτου κεραιίας δὲν
 εἶνε βέβαιον ὅτι ἀνήκει εἰς I. Ἡ συμπλήρωσις [δαι]-
 μοιι ἔχει τινὰ πιθανότητα, ἐπειδὴ καὶ ὁ Στράβων
 (X, 468) *δαίμονα* ἀποκαλεῖ τὸν Ἰακχον.

Ἐν στ. 7 καὶ 8 ἄγραφος χώρος πρὸς δεξιὰν τῶν
 σωζομένων γραμμάτων δηλῶν τὸ τέλος τοῦ μέ-
 τρου. Κάτωθι τοῦ στ. 8 ὑπάρχει σφηνοειδὲς τμήμα
 τῆς στήλης ἄγραφον, ἀναμφιβόλως ὅμως ἀριστε-
 ρόθεν αὐτοῦ ὑπῆρχε τὸ τέλος ἐλεγειακοῦ στίχου.

49. Μάρμαρον γλαυκόφαιον συγκολληθὲν ἐκ
 τριῶν τεμαχίων, ἀκέραιον μόνον πρὸς ἀριστεράν.
 Πλάτος 0,50, μέγιστον ὕψος 0,105, πάχ. 0,39.
 Τὰ δύο ἐκ τῶν τριῶν τεμαχίων ἐξεδόθησαν ἤδη ἐν
 Ἐφ. Ἀρχ. 1897 σελ. 55 ἀριθ. 30. Τὸ τρίτον προσ-
 αρμόζεται πρὸς δεξιὰν ἐκείνων, ἀποδεικνύει δὲ ὅτι
 ἢ τότε προταθεῖσα συμπλήρωσις ἐν μέρει δὲν ἦτο
 εὔστοχος. Ἀριθ. καταλ. 515.

— Σ Κ ' —
 Κ Α Ι Ε Π Ω Ν Υ Μ Ο Υ Τ Η Σ Π Ο Λ Ε .
 Η Ι Ε Ρ Ε Ι Α Τ ῆ ῖ ἢ ἢ Τ Ρ Ο Σ Κ Α Ι Τ
 Κ Α Ε Ο

Στ. 1. Ἐκ τοῦ Σ ἐλλείπει τὸ πλεῖστον μέρος,
 σώζεται ὅμως μέρος τῆς μιᾶς τῶν ἐν μέσῳ δια-
 σταυρουμένων γραμμῶν, ὥστε δύναται νὰ θεω-
 ρηθῆ βέβαιον. Βέβαιον ὡσαύτως εἶνε καὶ τὸ Κ, καί-
 περ κεκολοβωμένον.

καὶ ἐπωνύμου τῆς πόλε[ως]
 ἢ ἱερε(ια τῆ)[ς Δήμη]τρος καὶ (τ)[ῆς Κόρης
 Κλε(ὼ) [Εὐκλέους Φλυέως].

50. Τεμάχιον γλαυκοφαίου μαρμάρου ἀκέραιον
 μόνον ἄνωθεν. Πλάτος 0,23, ὕψος 0,11, πάχος
 0,17. Ἀριθ. καταλ. 238. Τὰ γράμματα καὶ ἢ ἐν
 γένει ἐργασία τοῦ λίθου ὁμοιάζουσι τοσοῦτον πρὸς
 τὸ ἐν Ἐφ. Ἀρχ. 1896 σελ. 122 ἀριθ. 35 ἐκδεδο-
 μένον τμήμα βάσεως, ὥστε εἰς ἐμὲ τοῦλάχιστον
 δὲν φαίνεται ἀμφίβολον ὅτι καὶ τὸ παρὸν τεμάχιον
 ἐκ τῆς αὐτῆς βάσεως προέρχεται Ἐκδίδω ἐνταῦθα
 ἀμφοτέρω τὰ τεμάχια, διότι καὶ ἐκεῖνο μετακι-
 νηθὲν ἐκ τῆς ἀπροσφόρου θέσεως, ἐν ἣ ἔκειτο, ἀνε-
 γνώσθη ἀνετώτερον καὶ κατὰ τι ἀκριβέστερον.

Τὸ νέον τεμάχιον πρέπει νὰ τοποθετηθῆ πρὸς
 δεξιὰν τοῦ ἐτέρου, διότι ἐν ἐκείνῳ ὑπάρχει ἡ ἀρχὴ
 τῆς ἐπιγραφῆς, ὡς ἀποδεικνύει ἰκανὸς ἄγραφος χώ-
 ρος πρὸς ἀριστεράν. Ἄλλος στίχος πλὴν τῶν δύο
 δὲν ὑπάρχει, ἐσωτερικῶς δὲ ἡ βᾶσις ἦτο κοίλη πρὸς
 ἐμβολὴν κυλινδρικής τινος στήλης ἰκανῶς παχείας.

α' β'
 ΜΕΤΡΑΤΩΝ ΑΠΑΝΤΩ
 ΙΣΑΤΟΙ ΟΙΣ

Στ. 1 α'. Ἐν ἀρχῇ ἀναγινώσκω τώρα μᾶλλον
 τὸ γράμμα Μ, ἦτοι *Μέτρα*, ἀλλὰ τόσον ἐφθαρμέ-
 νος εἶνε ὁ λίθος ἐνταῦθα, ὥστε καὶ τὸ Μ ἐκ τῶν
 φαινομένων ἰχνῶν τοῦλάχιστον δὲν δύναται νὰ θεω-
 ρηθῆ βέβαιον.

Στ. 2 α. Ἐν ἀρχῇ ὑπάρχει μικρότατον λείψανον
 κεραιίας τινός ὡσεὶ Τ, ἀλλ' ἔνεκα τῆς μικρότητος
 αὐτοῦ δὲν δύναται νὰ διακριθῆ ἀσφαλῶς, δύναται
 δὲ νὰ ἀνήκη καὶ εἰς ἄλλο γωνιωῶδες γράμμα, οἷον Ε
 ἢ Γ. Ὅπωςδὴποτε ἢ ἀναγνώσις [ε]ῖσατο δὲν δύ-
 ναται νὰ θεωρηθῆ εὔστοχος ἔνεκα τοῦ ἐλλείποντος
 γράμματος πρὸ τοῦ I' πιθανώτερον ἀναγνωστῆον
 [τε]ῖσατο.

Στ. 2 β. Τὸ πρῶτον γράμμα δύναται νὰ εἶνε
 καὶ Ο καὶ Ω. Μετὰ τὸ Σ ὁ λίθος εἶνε ἐφθαρμένος,
 ὥστε δὲν φαίνεται σαφῶς, ἀν ὑπῆρχον ἄλλα γράμ-
 ματα, πιθανώτερον ὅμως δὲν ὑπῆρχον.

ΠΡΟΣΘΗΚΑΙ

Α'. Κατὰ Μάρτιον τοῦ ἔτους 1898 καθαιρουμένου μέρους τοῦ μεταγενεστέρου τείχους τοῦ ἐκτεινομένου ἐκ τῆς παρὰ τὸ Πλουτώνειον κλιτύος τῆς ἐλευσινιακῆς ἀκροπόλεως πρὸς τὰ Μεγάλα Προπύλαια εὐρέθη ἐντὸς αὐτοῦ μικρότατον θραῦσμα μαρμάρου ὕψους 0,105 καὶ πλάτους μέχρι 0,02, ὅπερ ἀνήκει εἰς τὴν ἐν Ἐφ. Ἀρχ. 1897 σελ. 33-34 ἐκδομένην ἐπιγραφὴν προσαρμοζόμενον εἰς αὐτὴν ἀκριβῶς. Διὰ τῆς προσθήκης τοῦ μικροῦ τούτου τεμαχίου ἢ πρὸς δεξιὰν πλευρὰ τῆς στήλης ἀποκαθίσταται πλήρης καθ' ἅπαν τὸ ὕψος τοῦ ἐπιγεγραμμένου μέρους. Τὸ εὐρεθὲν μικρὸν τεμάχιον περιέχει μόνον τὸ ἀκρότατον πρὸς δεξιὰν γράμμα τῶν στίχων 14, 15 καὶ 16 τῆς ἐπιγραφῆς, ἀμυδρότατα δὲ διακρίνεται καὶ τὸ τῶν στίχων 17 καὶ 18, τὸ δὲ ἀντιστοιχοῦν εἰς τοὺς στίχους 12, 13 καὶ 19 μέρος εἶνε ὀλοσχερῶς ἐφθαρμένον. Τούτων προστιθεμένων οἱ στίχοι 14-18 τῆς ἐπιγραφῆς ἔχουσιν οὕτω:

○	Π . Π . .	Ο	Ι Λ Υ Λ Α
	Ο . Ι Ε Ρ Ο		Μ Ε Ν
			Ι Λ Λ Ο

Ἐν στ. 18 ἡ πλεονάζει ἐν γράμμα ἐκ τῆς στοιχηδὸν τάξεως τῶν γραμμάτων ἢ τὸ ἐν τῷ νέῳ τεμαχίῳ φαινόμενον ○ εἶνε ἀπατηλὰ ἴχνη φθορᾶς τοῦ λίθου.

Β'. Ἐκ τῆς ἐν Ἐφ. Ἀρχ. 1896 σελ. 39 ἀριθ. 27 ἐκδομένης ἐπιγραφῆς εὐρέθη καὶ τρίτον τεμάχιον, ὅπερ δὲν προσαρμόζει μὲν πρὸς οὐδέτερον τῶν ἄλλων, ἀλλ' ἡ ποιότης τοῦ μαρμάρου καὶ τὸ σχῆμα τῶν γραμμάτων ποιῶσι κατάδηλον ὅτι ἐκ τοῦ αὐτοῦ βάρου προέρχεται. Τὸ νέον τεμάχιον εἶνε μόνον πρὸς δεξιὰν ἀκέραιον, ἔχει δὲ ὕψος 0,11, πλάτος 0,10 καὶ πάχος 0,26. Ἐπ' αὐτοῦ σώζονται τὰ ἐξῆς γράμματα:

- Ο Υ	Ι Ε Ν Ο Υ
Ω Ν	

Ὁ πρὸς δεξιὰν τῶν δύο τελευταίων στίχων χώρος εἶνε ἄγραφος.

Γ'. Ὁ κ. Στέφανος Ν. Δραγούμης δημοσιεύσας ἐν Mittheil. d. d. arch. Inst. Athen XXII σελ. 381 ἐξ. ἐπιγραφικὰς τινὰς παρατηρήσεις, δι' ὧν ἐπεχείρησε νὰ συμπληρώσῃ ἢ διορθώσῃ καὶ τινὰς τῶν ὑπ' ἐμοῦ ἐκδομένων ἐπιγραφῶν, ἰδίως δὲ τὴν ἐν Ἐφ. Ἀρχ. 1894 σελ. 173 ἐξ. καὶ 241 ἐξ. ἐκδομένην, παρέσχε μοι ἀφορμὴν νὰ ἐξετάσω τὰς ἐπιγραφὰς ταύτας ἐκ νέου ἐν τῷ ἐν Ἐλευσίनि μουσεῖῳ, τὸ δὲ πόρισμα τῆς τοιαύτης παρεξετάσεως ἔκρινα ὅτι ἔπρεπε νὰ ἐκτεθῇ ἐνταῦθα διὰ βραχείων, διότι ὁ κ. Δραγούμης ἠυστόχησε μὲν ἐν πολλοῖς ἀληθῶς, ἀλλ' ἐν τισὶ δὲν ἐπέτυχεν, ὡς ἐγὼ τοῦλάχιστον νομίζω. Ἐν τῷ πρώτῳ τμήματι τῆς εἰρημένης ἐν Ἐφ. Ἀρχ. 1894 ἐπιγραφῆς, ὅπερ αὐτὸς ἀναδημοσιεύει ἐν Beilage I zu S. 382 τοῦ εἰρημένου περιοδικοῦ, παρατηρητέον ὅτι κακῶς ὑποπτεῖται τὴν ὑπ' ἐμοῦ ἐν στ. 3 ἀναγινωσκομένην λέξιν ἀελπος, διότι τὰ γράμματα Π Τ καίπερ λίαν ἐφθαρμένα μοι ἐφάνησαν καὶ μετὰ ἐπανειλημμένην ἐξέτασιν βέβαια, τοῦ δὲ μνηοειδοῦς Ε σώζονται ἀμφοτέρω τὰ ἄκρα τῶν κεράτων, ἀφ' ἑτέρου δὲ οὐδ' ἀνάρμοστος εἶνε ἡ χρῆσις τοιαύτης ποιητικῆς λέξεως ἐν ἐπιγραφαῖς τοῦ αἰῶνος τῶν Ἀντωνίωνων, οἷα ἡ προκειμένη. Ὡσαύτως ἀτόπως φαίνεται μὴ ἀποδεχόμενος τὴν ἐμὴν ἀνάγνωσιν Πανελλήνων (ἐν στ. 6), ἣν νομίζω βεβαιωτάτην κατὰ τε τὰ ἐπὶ τοῦ λίθου σωζόμενα ἴχνη γραμμάτων καὶ ἕνεκα τοῦ προηγουμένου σεμνοτάτῳ συνεδρίῳ (στ. 2). Ἡ ὑπ' αὐτοῦ συμπλήρωσις τοῦ στ. 14 -ως ἐλί[μ]βαρον τὸν γιγνώ]ερον τόκον καθ' ἕκαστον | [ἐν-αυτὸ]ν τὸν ου- δὲν ἔχει μὲν οὐδὲν τὸ ἀπίθανον, ἀλλ' οὐδὲ τεκμήριον τι ὅπως οὖν ἀσφαλές τῆς ὀρθότητος αὐτῆς ὑπάρχει. Παρατηρητέον προσέτι ὅτι τὸ πρὸς τὰ ἄνω πέρασ τοῦ λίθου μοι φαίνεται νῦν ὅτι δὲν εἶνε τὸ ἀρχικόν, ἀλλ' ὑστέρω τομῆ ἐκ μεταποιήσεως τοῦ λίθου προελθοῦσα, οἷα εἶνε καὶ ἡ ἐν ἀρχῇ τοῦ τεμαχίου α (στ. 1-5) ἐπικλινῆς πρὸς ἀριστερὰν τομῆ¹. Ἄν τοῦτο οὕτως ἔχει, ἡ ἐν στ. 1 ἐπικεφαλὶς Ι. : ΕΙΘΘC πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀντίστοιχος τῆς κατωτέρω α' στ. 10

¹ Τὴν αὐτὴν τομῆν ἔχει καὶ τὸ μικρότατον τεμάχιον θ' ὥστε εἶνε φανερόν ὅτι τοῦτο ἔκειτο δεξιὰ τοῦ πρώτου ἢ τινος τῶν προηγουμένων τοῦ πρώτου στίχων τοῦ τεμαχίου α'.

ἀπόφασις ἐπάρχου, (πρβλ. Ἐφ. Ἀρχ. 1894 σελ. 242), ἐξ οὗ ἐπιτεταί ὅτι μέγα μέρος τῆς ἐπιγραφῆς ἀνωτέρω τοῦ σωζομένου γεγραμμένον ἀπωλέσθη, εἰς τὴν τοιαύτην δ' ἀπώλειαν πιθανώτατα ὀφείλεται ἢ νῦν παρατηρουμένη ἀσάφεια αὐτῆς. Ἐν τῷ δευτέρῳ τμήματι τῆς ἐπιγραφῆς (Beilage II) εὐστοχωτάτη ὑπῆρξεν ἡ εἰκασία τοῦ κ. Δραγούμη ὅτι τὸ τεμάχιον ἡ' εἶχε τὴν ὑπ' αὐτοῦ ὀριζομένην θέσιν πρὸς δεξιὰν τοῦ α', διότι ὄχι μόνον ἡ ἀνάγνωσις εἶνε προφανῶς εὐστοχος, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ λίθος ἀπεδείχθη συναρμύζων. Ἐπομένως ἀληθεστάτη εἶνε ἡ ὑπ' αὐτοῦ προτεινομένη ἀνάγνωσις σω[τη]ρία ἐν στ. 9, αἱ δὲ παραπλανήσασαι με γραμμαῖαι ἢ τε ὀριζοντία πρὸς τὰ ἄνω τοῦ Ρ καὶ ἡ καμπύλη κάτωθεν εἶνε μὲν ἐπίτηδες κεχαραγμέναι, ἀλλ' ὄχι ἐξ ἀρχῆς. Τὸ πρὸ τοῦ Ρ σωζόμενον ἶχνος εἶνε Η, ἥτοι Η. Ὡσαύτως ἀληθῆς εἶνε ἡ ἀνάγνωσις (στ. 10) μετακειν[εῖν] ἢ μᾶλλον μετακειν[ῆσαι], διότι μετὰ τὸ Ν ὑπάρχει μικρὸν τμήμα καθέτου κεραίας, ἀναμφιβόλως δὲ καὶ ἡ ἀνάγνωσις μάλιστα ἐν στ. 19, διότι τὸ σωζόμενον μετὰ τὸ Ι γράμμα δὲν εἶνε ἀκέραιον Ο, ἀλλ' ἡμίτομον, ὥστε δύναται κάλλιστα νὰ ἀναγνωσθῆ καὶ ὡς C, μικρότερον ὅμως τοῦ συνήθους μεγέθους τούτου. Τὸ ὑπ' ἐμοῦ ὅμως ἐν στ. 5 (ἢ 3) ἀναγνωσθῆν γέρας οὐδαμῶς πρέπει νὰ ἀναγνωσθῆ ἱεράς, διότι τὸ Γ εἶνε ὅλως ἀβλαβές. Ἐπίσης οὐδαμῶς εἶνε ἀληθές ὅτι ἐν στ. 20 δύναται νὰ ἀναγνωσθῆ μήτε τὸ κεφάλαιον, ἀλλὰ τοῦ(τ)ο τὸ κεφάλαιον, διότι τὰ σωζόμενα γράμματα εἶνε αὐτὰ ταῦτα τὰ ὑπ' ἐμοῦ ἐξ ἀρχῆς ἀναγνωσθέντα. Ὡσαύτως ἐσφαλμένη εἶνε ἡ εἰκασία τοῦ κ. Δραγούμη ὅτι ἐν στ. 25 κεῖται ΖΕΙΟΦΝ, ἥτοι Ξερόφαντος ἢ Ξεροφῶν, ὡς ἀναγινώσκει, διότι τὸ πρὸ τοῦ Φ κείμενον Ι εἶνε σαφέστατον. Μόνον τὸ μετὰ τὸ Ε γράμμα εἶνε ἄδηλον, ἂν εἶνε Ν ἢ Μ, καὶ ἡ μετ' αὐτὸ μικρὰ κάθετος κεραία εἶνε ἀμφίβολος, ἄδηλον δὲ τί γράμμα ὑπῆρχεν αὐτόθι ἢ καὶ ἂν ὑπῆρχε τι.

Περὶ τῆς θέσεως τοῦ τεμαχίου γ' καὶ ἰδίως περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν προηγουμένων ἐλλειπόντων γραμμάτων¹ ὁμολογῶ ὅτι οὐδαμῶς φαίνεται μοι οὔτε βεβαία οὔτε ἄγαν πιθανή

¹ Μετανοῶ ὅτι ἀποκατέστησα πλήρη τὸν στίχον 18 τοῦ τεμαχίου α'.

ἡ γνώμη τοῦ κ. Δραγούμη, ὡσαύτως δὲ καὶ περὶ τῶν μεταξὺ τῶν τεμαχίων α' καὶ δ' συμπληρουμένων. Ἐν πρώτοις πιστεύω ὅτι, ἂν ἀληθῶς εἶχεν ἀποκατασταθῆ πλήρης ἡ ἀνάγνωσις τούτων στίχων, ὅσους συμπληροῖ ὁ κ. Δρ. δυσκόλως ἠδύνατο νὰ παραμένῃ ἡ ἐπιγραφὴ τοσοῦτον σκοτεινὴ, ὅσον καὶ πρότερον, διότι οὔτε περὶ τίνος κεφαλαίου πρόκειται εἶνε φανερόν, οὔτε διὰ τίνα αἰτίαν λαμβάνονται τὰ περὶ τοῦ κεφαλαίου τούτου μέτρα, οὔτε αἱ ἐν τέλει ἀναγραφόμεναι διπλαῖ καὶ ἀπλαῖ μερίδες εἶνε σαφές τί σημαίνουν. Τὸ τελευταῖον τοῦτο μέρος τῆς ἐπιγραφῆς, τὸ τὰς διπλαῖ καὶ ἀπλαῖ μερίδας ἐκάστου τῶν τοῦ ἱερατείου περιέχον, εἶνε προφανῶς τὸ διατακτικὸν μέρος τῆς ἀποφάσεως τοῦ ἐπάρχου, καὶ ὅμως ἐνῶ διὰ τῆς συμπληρώσεως τοῦ κ. Δρ. ἡ ἀπόφασις αὕτη ἀποκαθίσταται σχεδὸν εἰπεῖν ὀλόκληρος, οὔτε μνεῖα τῶν μερίδων τούτων γίνεται οὐδεμία ἐν τῷ διασκευτικῷ μέρει αὐτῆς οὔτε ὅλως διασαφίζεται ἡ σημασία αὐτῶν. Ἀλλὰ καὶ ἀντιφάσεις ὅλως ἀσυμβίβαστοι ὑπάρχουσι μεταξὺ τῶν ὑπὸ τοῦ κ. Δραγούμη συμπληρουμένων καὶ τοῦ λοιποῦ μέρους τῆς ἐπιγραφῆς αἱ ἐξῆς. Ἐν στ. 17 ἐξ. ἐπιβάλλεται εἰς τὸν *τολμήσαντά τι παρακεινῆσαι χρηματικὴ ζημία* τοῦ διπλασίου, ἡ δὲ ἐκτέλεσις τῆς διατάξεως ταύτης ἀνατίθεται ἰδίως εἰς τὸν ἱεροφάντην καὶ τὸν δαδοῦφον, ἀλλὰ κατωτέρω ἀναγράφονται καὶ αὐτοὶ μετὰ τῶν ἄλλων μελῶν τοῦ ἱερατείου μετὰ διπλαῖς μερίδος, ὡσεὶ μὴ ἦσαν ἐκτελεσταί, ἀλλ' ἔνοχοι, καίτοι ἐν τῇ ἀποφάσει τοῦ ἐπάρχου οὐδαμῶς γίνεται λόγος περὶ διπλαῖς ποινῆς αὐτῶν (ἐν περιπτώσει ἀμελείας ἢ δι' ἄλλον λόγον), ἀλλὰ μόνον τῶν *τολμησάντων τι παρακεινῆσαι*. Προσέτι ἐνῶ ἐν στ. 17 κεῖται κατὰ τὸν κ. Δρ. *διπλαῖν εἰσπραῖσαι*, κατωτέρω ἀναγράφονται οὐκ ὀλίγοι τῶν τοῦ ἱερατείου μετὰ ἀπλαῖς μερίδος. Ἐνῶ δὲ ἐν στ. 24 θεωροῦνται ὑπεύθυνοι μόνον ὅσοι *τὴν τειμὴν νέμονται ταύτην τῆς σεμνῆς βουλευτικῆς ἀξίας*, κατωτέρω δὲ ἀναγράφονται βουλευταί, ἀλλὰ μόνον ἱερεῖς, οἵτινες δὲν ἠδύναντο νὰ εἶνε πάντοτε καὶ βουλευταί, προσέτι δὲ καὶ ἱερεῖαι, αἵτινες βεβαίως δὲν ἠδύναντο νὰ ἀνήκωσιν εἰς τὴν βουλήν, πρὸς δὲ τούτοις καί τις *Ξερόφαντος ἢ Ξεροφῶν*, περὶ οὗ οὐδαμῶς εἶνε φανερόν διὰ τί μόνος αὐτὸς εἶνε ἀτομικῶς ὑπεύθυνος, εἴτε διατελεῖ βου-

λευτής είτε ὄχι. *Αν δὲ ἀληθῶς ἦτο ὀρθή ἢ συμπλήρωσις τῶν τεσσάρων στίχων (8-11) μεταξύ τοῦ τεμαχίου γ' καὶ τῶν προηγουμένων, πῶς δὲν συμπληροῦνται καὶ οἱ προηγούμενοι ἑπτὰ (1-7), ἐνῶ ὀλίγιστα εἶνε τὰ ἐλλείποντα γράμματα κατὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ κ. Δραγούμη;¹ Ἄλλὰ καὶ αὐτὸ καθ' αὐτὸ τὸ ὑπὸ τοῦ κ. Δραγούμη συμπληρωμένον μέρος εἶνε εἰς ἄκρον ἀσαφές καὶ σκοτεινὸν γενικᾶς μόνον φράσεις ἐμπεριέχον, ἐξ ὧν οὐδὲν μὲν νόημα σαφές συνάγεται, πολλαὶ δὲ προκύπτουσιν ἀτοπίαι, ὡς λ. χ. ἡ ἀλλόκοτος ἀντίθεσις τῶν διὰ τοῦ μὲν καὶ δὲ συνδεδεμένων προτάσεων (στ. 14-15). Τὸ ἐπ' ἐμοὶ φρονῶ ὅτι ἡ προκειμένη ἐπιγραφή καθορίζει τὸ μέρος, ὅπερ δικαιοῦται νὰ λαμβάνῃ ἕκαστον μέλος τοῦ ἐλευσινιακοῦ ἱερατείου ἐκ τῶν προσόδων κεφαλαίου τινὸς τοκοφόρου (ἴσως ἐκ τῆς τοῦ Δημητρείου καρποῦ ἀπαρχῆς προερχομένου), περὶ οὗ ὑπῆρχον ὡς φαίνεται διαφοραὶ καὶ τινες μὴ ἀρκούμενοι εἰς τὴν ἐκ τῶν προσόδων μερίδα αὐτῶν ἢ μὴ δυνάμενοι νὰ εἰσπράξωσιν αὐτὴν ἔθετον χεῖρα ἐπ' αὐτοῦ τοῦ κεφαλαίου· ἴσως δὲ καὶ ἄλλα πρόσωπα μὴ ἀνήκοντα εἰς τὸ ἱερατεῖον (ναοποιοὶ τινες λ. χ. ἢ ἐπιστάται) διεξεδίκουν μέρος τι. Ἄλλὰ τὸ ἀπολεσθὲν μέρος τοῦ κειμένου φαίνεται ὅτι εἶνε οὕτω

¹ Τοῦτο παρατηρητέον ἰδίως περὶ τοῦ στ. 7.

μέγα, ὥστε δὲν δύναται νὰ ἀποκατασταθῇ πλήρης ἢ συνέχεια ἐκ μόνων τῶν σωζομένων τεμαχίων.

Περὶ τῶν ἄλλων ἐπιγραφῶν, περὶ ὧν πραγματεύεται ὁ κ. Δραγούμη παρατηρητέα τὰ ἐξῆς:

Ἐφ. Ἀρχ. 1894 σελ. 195-198 ἀριθ. 10, ἡ ὀρθὴ ἀνάγνωσις [σ]ταθμό[ν] προετάθη ἤδη ὑπ' ἐμοῦ, Ἐφ. Ἀρχ. 1895 σελ. 124. Αἱ συμπληρώσεις τῶν στίχων 21-24 φαίνονται ὀρθαί, τινὲς δὲ ὑπεδείχθησαν καὶ ὑπὸ Köhler CIA. IV, 2, ἀρ. 767 c.

Ἐφ. Ἀρχ. 1895 σελ. 89-92 ἀριθ. 9 στ. 2-6 καὶ 13-14 αἱ προτεινόμεναι συμπληρώσεις φαίνονται ὡσαύτως ὀρθαί. Ὁρθοτάτη εἶνε καὶ ἡ συμπλήρωσις [δ]ν[υ]ξ (στ. 15-16), διέκρινα δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ λίθου ἀμυδροτάτην τὴν μεσαίαν κεραίαν τοῦ Ξ ἢ ὑποψία ὅμως τοῦ κ. Δραγούμη ὅτι ἀκολούθως ἔκειτο ἄκνυλον δὲν ἀπεδείχθη ἀληθές, διότι τὰ γράμματα ΑΓΥ . . ΝΟ εἶνε σαφέστατα. Συμπληρωσὶν τινα δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐξεύρω.

Ἐφ. Ἀρχ. 1895 σελ. 99 Β' ἡ συμπλήρωσις σ(τ)[ο](λ)[ά]ς ἄς εἶνε ὅλως ἀβεβαία, ἀλλ' ὄχι καὶ ἀπίθανος. Ἐσφαλμένη εἶνε ἡ συμπλήρωσις σ[υ]χ[ι]νὰ ὑφαιστά, διότι μετὰ τὸ ΝΑ ἀναμφιβόλως ὑπῆρχον καὶ ἄλλα γράμματα ἐξαφανισθέντα.

ΑΝΔΡΕΑΣ Ν. ΣΚΙΑΣ

ΤΑΦΟΙ ΚΑΜΑΡΩΤΟΙ ΕΡΕΤΡΙΑΣ

(Πίν. 11, 12)

Ὀλίγα μόνον λεπτὰ τῆς ὥρας μακρὰν τῆς νῦν πόλεως Ἐρετρίας ΒΔ τοῦ ἀρχαίου θεάτρου καὶ περίπου διακόσια μέτρα μακρὰν τῆς παλαιᾶς Ἀκροπόλεως σώζεται ἐπὶ τῆς ἄκρας λόφου, μέτρα τινὰ μόνον ὑπὲρ τὴν μικρὰν κατ' ἐκεῖνο τὸ μέρος πεδιάδα ὑψουμένου, τύμβος ἔχων σχῆμα ἐλλειψοειδοῦς περίπου κώνου πόρρωθεν φανερώς ὡς ἐκ τοῦ λευκοῦ χρώματος αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ μελανωποῦ χρώματος βράχου.

Ἐν τῷ τύμβῳ τούτῳ χωρικοὶ ἐξ Ἐρετρίας ἐπιχειρήσαντες πρὸ τινων ἐτῶν νὰ ὀρύξωσιν ἀσβεστοκάμινον ἀνεκάλυψαν τὴν στέγην καμαρωτοῦ δω-

ματίου¹, ἐξ ἧς ἀφαιρέσαντες ἓνα λίθον εἰσῆλθον ἐντὸς τοῦ δωματίου καὶ ἐσύλησαν τοὺς ἐν αὐτῷ τάφους.

Ὁ τύμβος, (ἰδ. πίν. 12) ὅστις ἔχει, ὡς εἴπομεν, ἐλλειψοειδὲς μᾶλλον ἢ κυκλικὸν σχῆμα διευθύνεται ἀπὸ ΒΔ πρὸς ΝΑ, ἔχει περίμετρον 115 περί-

¹ Ὅτι ὁ τεχνιτὸς οὗτος σωρὸς χύματος ἦτο ἀρχαῖος τύμβος, ἔκρυπτε δὴλα δὴ ὑφ' ἑαυτὸν τάφους ὑπώπτειον μὲν οἱ ἐπισκεπτόμενοι ἐκάστοτε τὴν Ἐρετρίαν ἀρχαιολόγοι (πρὸ πέντε ἐτῶν ὁ κύριος Richardson μεθ' οὗ ἤμην τότε ἐν Ἐρετρίᾳ μοι ὑπέδειξε τὸν τύμβον), ἀλλ' ἐπειδὴ μικραὶ σκαφικαὶ δοκιμαὶ γινόμεναι εἰς διάφορα αὐτοῦ σημεία ὑπὸ τῶν ἐντοπίων τυμβωρύχων εἰς οὐδὲν ἔφερον ἰκανοποιητικὸν ἀποτέλεσμα, οὐδεὶς ἀπετόλμα νὰ ἐπιχειρήσῃ τὴν ὀριστικὴν αὐτοῦ ἀνασκαφὴν.

που μέτρων και ύψος πρὸς τὸ ΒΔ μὲν μέρος αὐτοῦ 6 περίπου μέτρων, 8 δὲ μέτρων πρὸς τὸ ΝΑ, τῆς διαφορᾶς ταύτης ὑφισταμένης ὡς ἐκ τῆς κατωφεροῦς ἐπιφανείας τοῦ βράχου· εἶνε δ' ἐσχηματισμένος ἐκ χώματος μετενεχθέντος ἐπὶ τοῦ λόφου ἐκ τῶν παρ' αὐτὸν ἀγρῶν, καὶ ἐπισωρευθέντος κατὰ στρώματα¹, μεταξύ διαφόρων τῶν ὁποίων ὑπάρχουσι καὶ στρώματα λίθων, ὅπως εἶνε στερεώτερος ὁ τύμβος.

Τὸ οἰκοδόμημα, ὅπερ ἀνεκαλύφθη ὑπὸ τῶν χωρικῶν κατέχει ἔλαττον ἢ τὸ ΒΔ ἡμισυ τοῦ τύμβου, ἀκολουθεῖ δὲ τὸν ἄξονα αὐτοῦ καὶ ἀποτελεῖται ἐξ ἑνὸς θαλάμου ἐστεγασμένου διὰ κανονικῆς καμάρας, τετραγώνου περίπου (μῆκ. 2,84 καὶ πλ. 2,96) ὑψηλοῦ 3,10, καὶ ἑνὸς συνεχομένου μετὰ τοῦ θαλάμου ἐπιμήκους δρόμου (5,18 μῆκ.), εἰς ὃν ἐξερχόμεθα ἐκ τοῦ θαλάμου διὰ θύρας (ὑψ. 1,52 καὶ πλάτ. 0,95) εὐρισκομένης εἰς τὴν ΒΔ πλευρὰν τοῦ θαλάμου, ἀφοῦ ὑπερσκελίσωμεν διπλοῦν κατώφλιον ἐν χαμηλότερον ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὰς παραστάδας τῆς θύρας πλ. 0,45 καὶ ἕτερον λίθινον ὀλίγον ὑψηλότερον πλ. 0,66. Ὁ δρόμος ἔχει ὑψ. 1,88 καὶ πλ. 1,14, εἶνε ἐπομένως χαμηλότερος τοῦ θαλάμου, πλατύτερος δὲ καὶ ὑψηλότερος ἢ ἡ θύρα αὐτοῦ, ἔχει δ' ὀριζοντίαν στέγην ἀποτελουμένην (ὡς φαίνεται ἐκ μιᾶς ἀποκαλυφθείσης πλακῶς τοῦ ἐξωτερικοῦ ἄκρου αὐτοῦ) ἐκ μεγάλων πωρίνων πλακῶν πλ. 1,40 καὶ πάχ. 0,20, ἐρειδομένων ἐπὶ τῶν πλευρικῶν αὐτοῦ τοίχων. Ἡ στέγη δὲν καλύπτει ὀλόκληρον τὸν δρόμον ἀλλὰ διακόπτεται ἐν περίπου μέτρον πρὸ τοῦ τέλους αὐτοῦ, ἐνῶ οἱ πλευρικοὶ τοῖχοι παρατείνονται ἔτι χαμηλότεροι μόνον κατὰ ἓνα πῶρον (0,90 περ.). Τὸ στόμιον τοῦ δρόμου ἀπέχει 1,50 περίπου ἀπὸ τοῦ ΒΔ κρασπέδου τοῦ τύμβου.

Οἱ τοῖχοι καὶ τοῦ θαλάμου καὶ τοῦ δρόμου μέχρι τινὸς καλύπτονται ὑπὸ διπλοῦ χρίσματος, τοῦ μὲν ἑνός, τοῦ κατωτέρου, ἐκ χονδρᾶς ἄμμου μεμιγμένης μετ' ἀσβέστου, τοῦ δ' ἄνωτέρου, ἐκ μό-

νης ἀσβέστου, λίαν λεπτοῦ καὶ μάρμαρον ἀπομιμουμένου (ἴδ. πίν. 11).

Ὡς ἐκ τοῦ ἀποκαλυφθέντος μικροῦ μέρους τοῦ ἐξωτερικοῦ τῆς καμάρας καὶ τῶν μὴ καλυπτομένων ὑπὸ χρίσματος ἄκρων τοίχων τοῦ δρόμου φαίνεται, εἶνε ὅλον τὸ οἰκοδόμημα ἐκτισμένον ἐκ μεγάλων πωρίνων λίθων (τοῦ κοινοτέρου οὐχὶ λίαν λευκοῦ εἶδους, ὅπερ καὶ ἐνιαχοῦ τῆς Ἐρετρίας ἔτι ὑπάρχει), ὧν οἱ διὰ τὴν καμαρωτὴν στέγην προσωρισμένοι εἶνε ἐπίτηδες σφηνοειδῶς εἰργασμένοι. Διὰ τὴν συναρμογὴν τῶν λίθων δὲν φαίνεται νὰ μετεχειρίσθησαν ἀσβεστον ἢ ἄλλην τινὰ συνδετικὴν ὕλην ἀλλ' αἱ ἀρμογαὶ τῶν μὴ καλυπτομένων ὑπὸ κονιάματος ἄκρων τοίχων τοῦ δρόμου εἶνε ἐπικεχρισμέναι διὰ τοῦ χονδροτέρου χρίσματος. Τὸ ἔδαφος τοῦ θαλάμου ἀποτελεῖται ἐκ συμπεπιεσμένων χαλίκων τὸ δὲ τοῦ δρόμου ἐκ λεπτῆς συμπεπιεσμένης γῆς ἐκαλύπτοντο δ' ἀμφότερα ὑπὸ κονιάματος φθαρέντος ἐν μέρει μὲν ἐν τῷ θαλάμῳ, καθ' ὀλοκληρίαν δ' ἐν τῷ δρόμῳ· ἀπέχουσιν ἀμφότερα τὰ ἐδάφη 0,40-0,50 ἀπὸ τοῦ βράχου καὶ εἶνε ἀμφότερα ὀριζόντια τοῦ ἐδάφους τοῦ δρόμου εὐρισκομένου ὀλίγον χαμηλότερον τοῦ τοῦ θαλάμου.

Ὁ τάφος ἐκλείετο διὰ μεγάλης μαρμαρίνης πλακῶς ὑψ. 1,70, πλάτ. 1,13 καὶ πάχ. 0,15, ἣτις ἦτο στεγανῶς προσηρμοσμένη εἰς τοὺς τοίχους καὶ τὴν στέγην τοῦ δρόμου καὶ ἴστατο ἐπὶ στενοῦ μαρμάρου α β (πλ. 0,18) τέμνοντος ἐν εἰδει κατωφλίου πλαγίως τὸν δρόμον εἰς ἀπόστασιν 1,76 ἀπὸ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἄκρου αὐτοῦ. Τὸ εἶδος τοῦτο τῆς ἀποκλείσεως τοῦ τάφου μικρὰν ἠθέλε παράσχη βεβαίως μόνον ἀσφάλειαν καθ' οἰασδήποτε βεβήλου ἐπιχειρήσεως παλαιῶν ἢ νέων τυμβωρύχων, ἐν τούτοις εἶνε ἀπίθανον, ὅτι ὑπῆρχε καὶ ἐνταῦθα ὅπως ἐν ἄλλοις τάφοις καὶ ἕτερος ἐκ μεγάλων πῶρων τοῖχος ἀποκλείων τὴν εἰσοδὸν πρὸ τοῦ μαρμάρου.

Ἡ θύρα τοῦ θαλάμου ἔμενεν ἀνοικτὴ οὐδὲν τοῦλάχιστον ἴχνος χρήσεως θύρας ἢ οἰουδήποτε ἄλλου εἰργματος φέρει αὕτη, ἔχει δὲ τὰς παραστάδας (πάχ. 0,37) κεκαλυμμένας διὰ κονιάματος καὶ ἐκτὸς τούτων πρὸς τὸν δρόμον ὀλίγον παχὺ πλαίσιον ἀπλοῦν, οὔτινος τὸ ἀριστερὸν σκέλος εἶνε πλατύτερον ἢ τὸ δεξιόν, ὅπερ καὶ διακόπτεται 0,20 ἄνωτέρω τοῦ κατωφλίου.

Τὸ πλαίσιον τοῦτο εἶνε κατεσκευασμένον ἐκ μίγ-

¹ Δύο ἢ τρία ὄστρακα ἀγγείων μετὰ μελανοῦ γανώματος καὶ τινὰ ὄστρακα ἀγγείων ἀνευ γανώματος ἐρυθροῦ πηλοῦ, χρόνιων μὴ δυναμένων νὰ ὀρισθῶσιν ἀκριβῶς, ὡς καὶ ἐλάχιστα ὄστᾶ εὐρεθέντα ἐσπαρμένα ἐν τῷ χώματι τοῦ τύμβου, μετεκομίσθησαν μετὰ τοῦ χώματος ὅτε κατεσκευάζετο ὁ τύμβος, καὶ οὐδεμίαν ἔχουσι σχέσιν πρὸς τοὺς νεκροὺς τοῦ τύμβου

ματος ασβέστου μετὰ κόνεως καὶ τεμαχίων κεράμου καὶ θέλει ἴσως νὰ μιμηθῇ ξύλινον πλαίσιον, εἰς ὃ ἠδύνατο νὰ ἐγγομφωθῇ ὁμοίως ξυλίνη θύρα.

Ἰγνη χρωμάτων πολλαχοῦ τῶν τοίχων τοῦ θαλάμου δηλοῦσιν, ὅτι ἐκαλύπτοντο οὗτοι ὑπὸ γραφῶν, σφύζονται δ' ἔτι καὶ ἐπὶ τῶν τεσσάρων τοίχων, σαφέστερον ἐπὶ τοῦ τοίχου τῆς θύρας, ἐκ ποικιλοχρῶμων ἀνθέων ἀποτελούμενοι συμμετρικῶς διανεμημένοι στέφανοι συνδεδεμένοι πρὸς ἀλλήλους διὰ ταινιῶν; καὶ ἐξαρτώμενοι ἀπὸ πραγματικῶν σιδηρῶν ἤλων κεκοσμημένων διὰ ῥοδάκων ἐκ τοῦ αὐτοῦ μετάλλου (ἰδ. πίν. 11). Τὸ περίγραμμα τῶν κύκλων τῶν στεφάνων εἶνε ἐγγράρακτον. Ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ τοίχου ὑπάρχουσιν ἐκτὸς τῶν στεφάνων καὶ ξίφος, οὔτινος τὸ περίγραμμα εἶνε ὁμοίως ἐγγράρακτον καὶ ἕτερόν τι δυσδιάκριτον σκεῦος (;).

Ἐπὶ τῶν τοίχων τοῦ ὀρόμου εἶνε δι' ὑποκύνων γραμμῶν δεδηλωμένοι ψευδεῖς παράλληλοι δόμοι μαρμάρων, ὧν καὶ τὰς ἀποχρώσεις πειρῶνται νὰ δηλώσωσιν.

Πρὸς τὸ δεξιὸν μέρος τοῦ ἀντικρῦ τῆς εἰσόδου τοίχου 0,65 ὑψηλότερον τοῦ ἐδάφους εὐρίσκεται μικρὰ τετράγωνος νύμφη ὕψ. 0,39, μήκ. 0,66 καὶ βάρ. 0,52 (ἰδ. πίν. 11).

Ἐντὸς τοῦ θαλάμου εὐρίσκονται πέντε μαρμάρινα κάλπαι κείμενα πρὸς τοῖς τοίχοις τοῦ θαλάμου (ἰδ. πίν. 12 διάγρ. γγ) ἐπὶ βάσεων κατεσκευασμένων ἐκ τοῦ μίγματος, ἐξ οὗ καὶ τὸ χρίσμα τοῦ ἐδάφους, ἐλάχιστον μόνον ὑψηλοτέρων τοῦ ἐδάφους. Τῶν καλπῶν τούτων αἱ μὲν δύο αἱ ἐνδότεραι δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ ἔχουσι σχῆμα κλίνης μετὰ στρωμνῆς καὶ προσκεφαλαίου (ἐν μέρει ἐπὶ τοῦ πίν. 11), τῶν δ' ἄλλων αἱ μὲν δύο, ἡ ἀντικρῦ τῆς εἰσόδου (πίν. 11) καὶ ἡ δεξιὰ τῶν εἰσερχομένων παρὰ τὴν θύραν κείμενη ἀπομιμοῦνται πολυτελεῖς ἔδρας ἄνευ τοῦ ὀπισθίου ἐρείσματος, ἡ δ' ἀριστερὰ τῶν εἰσερχομένων ἔχει σχῆμα ὑψηλῆς κίστης.

Ἀπλούστεραι κατὰ τὴν διακόσμησιν εἶνε αἱ δύο κλῖναι, ὧν μόνον οἱ πόδες φέρουσι τεχνικὴν τινα ἐργασίαν. Εἶνε δ' αἱ κλῖναι μετὰ τοῦ προσκεφαλαίου ἐξ ἐνὸς τεμαχίου μαρμάρου (μήκ. 1,60 πλ. 0,82 καὶ ὕψ. 0,65) εἰργασμέναι, καὶ ἔχουσιν ἐσωτερικῶς κοίλωμα μήκ. 0,60, πλ. 0,35 καὶ βάρ. 0,25, ἐν ᾧ εὐρίσκοντο ἔτι, καὶ ὅτε ἐγὼ ἀπεκάλυφα τὰς κλῖνας μετὰ τοὺς τυμβωρύχους κεκαυμένα λε-

πτὰ ὀστᾶ· τὰ καλύμματα αὐτῶν, τῆς μιᾶς ἐκ δύο τεμαχίων τῆς δ' ἐτέρας ἐξ ἐνὸς ἀποτελούμενα, ἀτελῶς μόνον ἀπομιμοῦνται στρωμνᾶς· τὸ προσκεφάλαιον ἔχει ἢ μὲν ἀριστερὰ πρὸς τὸν ἐσωτερικὸν τοίχον, ἢ δὲ δεξιὰ πρὸς τὸ μέρος τῆς θύρας. Μικρὸν ἄνοιγμα (0,55 πλ. 0,20) ἐν τῷ προσκεφαλαίῳ τῆς κλίνης ἀριστερὰ καλυπτόμενον διὰ τεμαχίου μαρμάρου ἐχρησίμευεν ὅπως διευκολύνῃ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν βαρέων καλυμμάτων.

Ἐπὶ τῆς προσθίας πλευρᾶς τῆς πρὸς τὰ ἀριστερὰ κλίνης εὐρίσκονται αἱ ἐπιγραφαί:¹

Ἄρχεμαχος	Ἀλέξανδρος
Εὐκλείδου	Ἀρχεμάχου,

ἐπὶ δὲ τῆς πρὸς τὰ δεξιὰ:

Παράμονος	Εὐκλείδης
Εὐκλείδου	Παραμόνου
Παράμονος	Ἄρχεμαχος
Εὐκταίου	Εὐκταίου.

Ὡραιότερα τῶν ἄλλων καλπῶν εἶνε ἡ ἀντικρῦ τῆς εἰσόδου ἔδρα, ἧς πληρεστέραν περιγραφὴν καθίστα ἡ περιττὴν ἢ ἐπὶ τοῦ πίνακος 11 φωτογραφικὴ ἀπεικόνισις. Ταύτης οἱ κομφῶς τετεχνημένοι πόδες κοσμοῦνται διὰ λεπτοτάτων ἀναγλύπτων ἀνθεμίων ἀποφυομένων ἐκ δύο καθέτων συνδεδεμένων ἰωνικῶν ἐλίκων, ὧν ἡ ἐντύπωσις ἦτο ἔτι ζωηροτέρα μετὰ τῶν ἐξηλειμμένων κατὰ τὸ πλεῖστον νῦν χρωμάτων. Ἐπὶ τῆς προσόψεως φέρει καὶ αὕτη τὴν ἐπιγραφὴν:

Κρατησίπολις
Ἄριστίωνος
Κρατησίπολις
Μενελάου (ἰδ. πίν. 11).

Ἐχει αὕτη ὕψ. 0,80, πλ. 0,80 καὶ πάχ. 0,65 καὶ φέρει ἐσωτερικῶς κοίλωμα ὅμοιον πρὸς τὸ τῆς κλίνης, ἐντὸς τοῦ ὀπίου, ὅτε ἡ ἔδρα ἀπεκαλύφθη ὑπὸ τοῦ ἀνακριτοῦ Χαλκίδος εὐρέθησαν ἐντὸς ὑφάσματος, οὗ μικρὸν τεμάχιον σφύζεται ἐν τῷ μουσειῳ Ἀθηνῶν, κεκαυμένα ὀστᾶ μετ' ἄλλων ἀντικειμένων, περὶ ὧν θὰ ὁμιλήσωμεν κατωτέρω.

¹ Πβλ. διὰ ταύτην τὰς κατωτέρω ἐπιγραφὰς καὶ Ἐφ. Ἀρχ. 1897 σ. 159-160 ἀρ. 12.

Ὅμοια πρὸς τὴν ἀνωτέρω ἔδραν ἦτο καὶ ἡ δεξιὰ τῶ εἰσερχομένῳ παρὰ τὴν θύραν εὐρισκομένη· σύγκειται καὶ αὕτη ἐκ δύο τεμαχίων, ἔχει δὲ μόνον ἀντὶ τῶν ἀναγλύπτων κοσμημάτων τῆς ἄρτι περιγραφείσης γραπτὰ τοιαῦτα· ἐπὶ ταύτης πρὸς τοῖς κοσμήμασιν ὑπῆρχε καὶ γραπτὴ παράστασις ἐξ ἀσθενῶν μόνον ἰχνῶν διακρινομένη νῦν, μορφῆς περωτῆς, ἧς δεξιόθεν μὲν ὑπῆρχε γρύψ ἀριστερόθεν δ' ἕτερον περωτὸν ζῶον. Ἐχει καὶ αὕτη τὴν ἐπιγραφὴν:

ΑΙΡΙΠΠΗ
ΑΡΧΕΜΑΧΟΥ

Αἰρίππη
Ἀρχεμάχου

Ἡ ἀριστερὰ τῶ εἰσερχομένῳ εὐρισκομένη κίστη εἶνε τετράγωνος, ὑψηλὴ (ὑψ. 1,00, πλ. 0,75 καὶ πᾶχ. 0,45) καὶ κοσμεῖται δι' αὐλακωτῶν παραστάδων ἀποληγουσῶν εἰς πόδας λεόντων, ἔχει δ' ἐκτὸς τούτων ἐπὶ τῆς προσθίας πλευρᾶς ἄνω μὲν δύο ἀναγλύπτους ρόδακας καὶ κατωτέρω τούτων ἐντὸς τετραπλεύρου κοιλώματος τὴν ἐπιγραφὴν:

Εὐάγρεια Θαλησικλέου

δι' ἐπιχρύσων χαρακτῆρων, καὶ κατωτέρω ταύτης δύο ἀναγλύπτους ὁμοίως κεχρυσωμένους στεφάνους, ἐντὸς τοῦ ἐνός ἐκ τῶν ὁποίων ὑπάρχει ἡ ἐπιγραφὴ: Εὐαγρείας. Ἡ ἐπιγραφὴ κατέχει μόνον τὸ ἡμισυ τοῦ κοιλώματος, ἦσαν δὲ τὸ ἕτερον ἡμισυ αὐτοῦ, ὅπως καὶ ὁ εἷς κενὸς στέφανος δι' ἕτερον μέλλοντα νὰ ταφῆ νεκρὸν προωρισμένα. Ἐν τῶ μέσῳ τῆς μιᾶς στενῆς πλευρᾶς τῆς κίστης, τῆς πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ θαλάμου, ὑπάρχει μικρὸν τετράγωνον κοσμηματικὸν κοίλωμα, πλήρες ἐρυθρῶν καὶ κυανῶν φολίδων. Ἡ πρὸς τὴν θύραν στενὴ πλευρὰ καὶ ἡ ὀπισθία πλευρὰ οὐδὲν φέρουσι κόσμημα. Ὡς κάλυμμα τῆς κίστης χρησιμεύει λεπτὴ μαρμαρινὴ πλάξ, ἔχουσα τὴν μορφήν πραγματικοῦ ξυλίνου καλύμματος κίστης.

Καὶ ἡ κίστη αὕτη ἔχει ἐσωτερικῶς τὸ διὰ τὰ κεκαυμένα ὀστᾶ προωρισμένον κοίλωμα, ἴσταται δ' αὕτη κατ' ἐξαιρέσιν ἐπὶ ἰδιαιτέρας μαρμαρινῆς βάσεως.

Κατὰ τὴν ὁμολογίαν τῶν συλησάντων τὸν τάφον χωρικῶν εὐρέθησαν ἐντὸς τῶν καλπῶν καὶ ἐκτὸς αὐτῶν πολλὰ χρυσᾶ κοσμήματα, πῆλινα εἰδώλια¹, ὧν ἐν λίαν μέγα (τούτων τὰ πλεῖστα ἐντὸς τῆς ἐπὶ τοῦ τοίχου θυρίδος), εἷς δακτύλιος χρυσοῦς, ἔχων ἐπὶ τῆς σφενδόνης παράστασιν γυναικὸς μετ' ἐπιγραφῆς, καὶ διάφοροι ἄλλαι κάλπαι ἐκ χαλκοῦ καὶ πῆλινοι. Ἐκ τούτων ὄλων κατώρθωσα νὰ συλλέξω μόνον ἐν πορποειδῆς χρυσοῦν κοσμημάτων· σφίζεται μόνον τῆς πόρπης τὸ τόξον μήκ. 0,06 (ἰδ. εἰκ. 1), ἐφ' οὗ εἶνε διὰ λεπτῶν ἐλικοει-

Εἰκ. 1.

δῶν συρμάτων προσκεκολλημένα ἐν μέγα καὶ δύο μικρότερα τεχνηέντως διὰ κοκκιδίων εἰργασμένα ἀνθέμια· συνάμα δ' ἀνεῦρον τέσσαρα ἀσπίδια πῆλινα², ὧν τὸ ἐν (εἰκ. 2) τοῦ συνήθους στρογγύλου

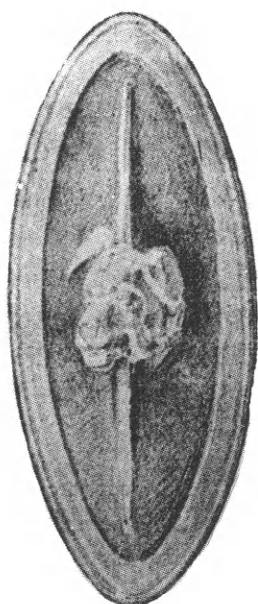
Εἰκ. 2.

σχήματος (διαμ. 0,087) τῶν καλουμένων Ἀργείων

¹ Ἐν τῷ τάφῳ εὐρέθησαν καὶ πολλὰ ἐπίχρυσα εἰδώλια ἐρώτων, ἅτινα μετὰ πολλῶν ἀσπίδιων, ὁμοίων πρὸς τὰ ἐν τῷ ἔθνικῷ Μουσείῳ Ἀθηνῶν κατατεθειμένα, ἐπωλήθησαν εἰς τὸ μουσεῖον τῆς Βοστώνης (πβλ. Am. J. of Arch. 1898 σ. 147 καὶ Arch. Anz. 1898 σελ. 142). Μίαν μικρὰν χρυσὴν δανάκην, ἐφ' ἧς, ἂν ἐνθυμῶμαι καλῶς, παρίστατο Γοργόνειον, εἶδον ἐν τῷ εἰσαγγελικῷ καταστήματι Χαλκίδος. Εὐρέθησαν πρὸς τούτοις πολλὰ χρυσᾶ χάνδρα. Τὸν ἐν τῷ τάφῳ εὐρέθητα δακτύλιον, κατὰ πληροφορίας ἐκ Χαλκίδος, ἠγόρασεν ὁ ἀποθανὼν Ρουσόπουλος.

² Πβλ. Jahrbuch 1899 σελ. 120. Wolters.

ἀσπιδίων, τὰ δ' ἄλλα τρία τοῦ σχήματος τῶν λεγομένων Γαλατικῶν, δῆλα δὴ ὠοειδῆ λίαν μακρὰ (μῆκ. 0,089, πλ. 0,07) (εἰκ. 3). Ἐπὶ τοῦ

Εἰκ. 3.

στρογγύλου ἀσπιδίου εἶνε ἀναγεγλυμμένη ὡς ἐπίσημον ἀκτινωτὴ κεφαλὴ Ἡλίου, ἐπὶ δὲ τῶν Γαλατικῶν πρὸς τῇ ἐπιμήκει καθέτω ράβδῳ, ἥτις ἐν τῇ πραγματικότητι ἐχρησίμευε πρὸς στερέωσιν τῆς ὕλης, ἐξ ἧς ἦτο κατεσκευασμένη ἡ ἀσπίς ἐπὶ τοῦ σκελετοῦ τῆς ἀσπίδος, ὑπάρχει ὡς ἐπίσημον καὶ ἔκτυπος κεφαλὴ κυνὸς μολοσσοῦ. Τὸ ἄκρον τοῦ κύκλου τῶν ἀσπιδίων εἶνε κεχρυσωμένον, ἢ δ' ἐπιφάνεια τοῦ δευτέρου εἶνε ἰόχρους.

Ἐκτὸς ὅμως τῶν ὡς ἄνω ἀντικειμένων εὐρέθησαν ἐντὸς τοῦ τάφου καὶ κεῖνται νῦν ἐν τῇ ἀρχαιολογικῇ συλλογῇ Ἐρετρίας, τρεῖς μεγάλοι χαλκαὶ ὑδρῖαι ἔχουσαι τὰς κάτω ἄκρας τῶν λαβῶν κεκοσμημένας δι' ἀνθεμίων, καὶ τὸ κάλυμμα μεγάλης πηλίνης κάλπης ἐχούσης σχῆμα κυλινδρικής πυξίδος, ἧς τὸ κάλυμμα ἐσκέπαζεν ἐξ ὀλοκλήρου τὸ σῶμα ταύτης τὸ γάνωμα εἶνε μέλαν στυλπνόν, ἔχει δὲ ἀνθεμιοειδῆ κοσμήματα καὶ ταινίας ἐπιτεθειμένα διὰ παχέος ἐρυθρολεύκου ἀργιλώδους χρώματος.

Τὸ ἄρτι περιγραφέν οἰκοδόμημα κατέχει, ὡς εἴπομεν, μόνον τὸ ἐν τρίτον τοῦ ὄλου τύμβου καὶ διὰ τοῦτο νομίσας ὅτι δυνατὸν ἦτο ὁ τύμβος νὰ

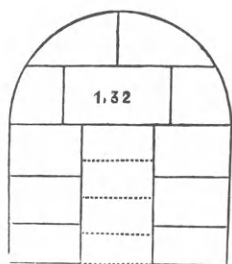
ἐγκλείη καὶ ἄλλους τάφους, ἐπεχείρησα διαφόρους δοκιμαστικὰς σκαφὰς εἰς διάφορα σημεῖα τοῦ ὑπολειπομένου μέρους αὐτοῦ, ἀνεκάλυψα δὲ παρὰ τὸ κέντρον σχεδὸν τοῦ τύμβου πρὸς τὸ ΝΑ αὐτοῦ μᾶλλον μέρος περιέργων τετράγωνον συμπαγὲς πλίνθινον κτίσμα, πυραμιδοειδῶς πως συγκλίνον πρὸς τὰ ἄνω. Τὸ κτίσμα τοῦτο εἶνε ὠκοδομημένον ἐπὶ τοῦ βράχου ἐκ κανονικῶν πλίνθων (μῆκ. 0,42) καὶ κεῖται ἐπὶ τῆς αὐτῆς μετὰ τοῦ τάφου γραμμῆς (ἰδ. διάγρ. ἐν πίν. 12), ἔχει δὲ πλ. 5,10 καὶ ὕψ. 6 μ. Ἡ κορυφὴ αὐτοῦ εἶνε ἐπίπεδος καὶ ἔχει, ἂν δὲν ἀπατώμαι, λεπτὸν ἐπίχρισμα.

ὑποθέσας ὅτι ἐντὸς τοῦ κτίσματος τούτου εὐρίσκετο τάφος καὶ μάτην ἀναζητήσας ἀνοιγμά τι κατὰ τὰς πλευρὰς αὐτοῦ, ἤνοιξα ὀπὴν εἰς μίαν τῶν πλευρῶν καὶ φρεατοειδὲς ἀνοιγμα ἐκ τῆς κορυφῆς πρὸς τὴν βᾶσιν, ἐξ οὗ ἐβεβαιώθην, ὅτι τὸ κτίσμα εἶνε στερεὸν καὶ ὅτι οὐδένα τάφον ἐνεκρυπτεν οὔτε ἐν ἑαυτῷ οὔτε ὑφ' ἑαυτό. Δύο περιπίτου μέτρα ὑψηλότερον τοῦ ἐδάφους εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ κτίσματος ὑπάρχει περὶ αὐτὸ ἀκανόνιστος ξηρότοιχος ὕψ. 1,50 περ. σχηματίζων μετὰ τοῦ κτίσματος στενὸν δρόμον, ὅστις ἐχρησίμευεν ἴσως διὰ νὰ προφυλάττη ἐν μέρει τὸ κτίσμα ἀπὸ τῆς πίεσεως τοῦ περὶ αὐτὸ ἐπισεσωρευμένου χώματος. Τὸν προορισμὸν τοῦ πλινθίνου τούτου κτίσματος δὲν δύναται τις ἀσφαλῶς νὰ ἐξακριβώσῃ τὸ πιθανώτερον δ' εἶνε, ὅτι ἐκτίσθη ὅπως χρησιμεύσῃ ὡς πυρὴν τοῦ ΝΑ ἡμίσεως τοῦ τύμβου¹.

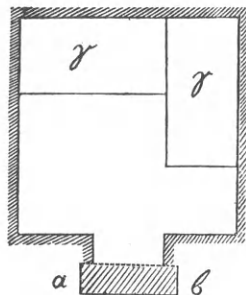
Κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος, καθ' ὃ ἀνεκαλύφθη ὑπὸ τῶν χωρικῶν ὁ προλαβόντως περιγραφεὶς τάφος, οἱ ἐργαζόμενοι εἰς τὴν κατασκευὴν τῆς δημοσίας ὁδοῦ Ἐρετρίας-Βάθειας ἐργάται ἀνεκάλυψαν οὐ μακρὰν τῆς Βάθειας ἐπὶ τῆς δημοσίας ὁδοῦ ἐν θέσει «Χονδρὸς Σχοῖνος» παρὰ τὸ κτῆμα τοῦ Δημ. Λίζου ἕτερον τάφον, ὅμοιον κατὰ πολλὰ πρὸς τὸν ἤδη περιγραφέντα. Εἶνε οὗτος ὑπόγειος (ἢ στέγη αὐτοῦ εὐρίσκεται 1,50 σχεδὸν ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ἐδάφους) τετράγωνος, καμαρωτὸς θάλαμος πλάτ. 2,85 καὶ ὕψ. 3,40, ἐκτισμένος διὰ μεγάλων πω-

¹ Ὅμοια κτίσματα ἐν τύμβοις εὔρε καὶ ὁ Στάης ἐν Ἀμαρουσίῳ ἰδ. Πρακτ. 1896 σ. 24, ἐνθα καὶ διάφορον ἐξήγησιν τούτων δίδει. Ὅμοίως ἐν τύμβῳ τινὶ ἀνασκαφέντι τῷ 1894 ὑπὸ τῆς Ἀμερικανικῆς σχολῆς ἐν Ἐρετρίᾳ, εὐρέθη ἐν τῷ μέσῳ τοῦ τοῦ ἐκ πύρων ἀγνώστου προορισμοῦ, ἰδ. Am. J. of Arch. 1894 σ. 309.

ρίνων λίθων (ιδ. εικ. 4)· ἡ εἴσοδος αὐτοῦ εἶνε ἐπὶ τῆς ΝΑ πλευρᾶς καὶ οὐδεμίαν ἔχει ἀρχιτεκτονικὴν ἐργασίαν, κλείεται δ' ἔξωθεν διὰ τεσσάρων μεγάλων πώρων τεθειμένων ἐπ' ἀλλήλων πρὸ τῆς εἰσόδου καὶ ἀποφρακτόντων ἐρμητικῶς τὸ ἀνοιγμα αὐτῆς. Τὸ ἔδαφος τῶν θαλάμων εἶνε ἐπεστρωμένον διὰ μεγάλων τετραγώνων φαιῶν πλακῶν. Ἰχνη χρίσματος δὲν σφίζονται.

Εἰκ. 4

Εἰκ. 5.

Ἐντὸς τοῦ θαλάμου εὐρίσκονται δύο μεγάλαι πώρινοι κλῖναι ἢ μία ἐπὶ τοῦ ἀντικρῦ τῆς εἰσόδου τοίχου πρὸς τὴν ἀριστερὰν αὐτοῦ γωνίαν, καὶ ἡ ἑτέρα ἐπὶ τοῦ δεξιόθεν τῷ εἰσερχομένῳ τοίχῳ πρὸς τὴν ἐσωτερικὴν γωνίαν (ιδ. εικ. 5 γγ). Τὴν πρόσοψιν τῆς κλίνης ἀποτελεῖ μεγάλη πωρὴν πλάξ, ἐφ' ἧς εἶνε γεγλυμένοι οἱ λίαν τεχνηέντως τετορνευμένοι στρογγύλοι πόδες καὶ τὰ χρυσωτὰ κράσπεδα τῶν καλυμμάτων τῆς κλίνης, ἑτέρα δὲ πλάξ ἐπὶ ταύτης καὶ ἑτέρας ἀπλῆς πλακὸς πρὸς τὸν τοῖχον εὐρίσκομένης στηριζομένη παριστᾶ τὴν κλίνην μετὰ τῆς στρωμνῆς τοῦ προσκεφαλαίου καὶ τῶν καλυμμάτων· ἐπὶ τῆς δεξιόθεν εὐρίσκομένης κλίνης ἢ πλάξ τῆς προσόψεως ὑπάρχει μόνον κατὰ τὸ ἥμισυ, καθόσον τὸ ἕτερον ἥμισυ καλύπτεται ὑπὸ τῆς πρώτης κλίνης. Τὰ προσκεφάλαια ἔχει ἢ μὲν δεξιὰ πρὸς τὴν θύραν, ἢ δ' ἑτέρα παρὰ τοὺς πόδας τῆς πρώτης.

Αἱ κλῖναι ἐκαλύπτοντο διὰ ζωηροτάτων ποικίλων χρωμάτων κατὰ τὸ πλεῖστον ἐξαλειφθέντων, ἀφανῶν δ' ὀλοτελῶς νῦν ὑπὸ τὴν ἐπικαλύψασαν τὰς κλῖνας παχεῖαν ἰλύν· εἶνε αὗται κοίλαι, ἀλλὰ τὸ κοίλωμα αὐτῶν δὲν εἶνε ἐπιτήδειον νὰ δέχηται σῶμα νεκροῦ, οὐδ' ἦτο λίαν κατάλληλον, ὅπως ἀποτίθηνται εἰς αὐτὸ τὰ κεκαυμένα ὅστ' αὐτοῦ νεκροῦ.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸ περιεχόμενον τοῦ τάφου τούτου ἐπληροφορήθη μόνον ὅτι σὺν τοῖς ἄλλοις εὐρέθη καὶ εἷς ὀστῆνός αὐλός· μίαν δ' ὑδρίαν ἀπλῆν ἄνευ

γανώματος διατείνεται, ὅτι ἔχει ἐκ τοῦ τάφου τούτου ὁ ἐν Χαλκίδι ἐργολάβος Π. Μακρῆς.

Ἡ ἀναλογία τῶν δύο ἀνωτέρω περιγραφέντων τάφων ἔγκειται εἰς τε τὸν τρόπον τῆς οἰκοδομῆς καὶ εἰς τὴν ἀσυνήθη ἄλλως ἐν Ἐρετρίας χρῆσιν τῶν κλινοειδῶν σαρκοφάγων.

Ἐχρησίμευον οἱ καμαρωτοὶ οὗτοι τάφοι, ὡς σαφῶς δηλοῦσιν αἱ ἐπιγραφαὶ τοῦ πρώτου, ὡς κοινοτάφια, ἐν οἷς κατὰ καιροὺς ἐθάπτοντο τὰ μέλη μιᾶς πιθανώτατα οἰκογενείας¹, καὶ ἐν μὲν τῷ πρώτῳ ἀπετίθεντο τὰ ὅστ' αὐτῶν τεθνεώτων πεφυλαγμένα ἐντὸς καλπῶν, ἀφοῦ πρότερον ἐκαίοντο οὗτοι ἐκτὸς τοῦ τάφου, ἀδέβαιον δ' εἶνε πῶς ἐγίνετο ἡ ταφή ἐν τῷ δευτέρῳ, οὐδόλως δ' ἀπίθανον νὰ ἐτίθεντο ἐνταῦθα οἱ νεκροὶ ἀπλῶς ἐπὶ τῶν κλινῶν.

Μεγίστην ὁμοιότητα ἔχουσιν οἱ ἡμέτεροι τάφοι πρὸς τοὺς ἐν Μακεδονίᾳ ὑπάρχοντας καμαρωτοὺς τοιοῦτους, περὶ ὧν ἰδίως πραγματεύεται ὁ Heuzey ἐν Miss. de Macéd. σ. 250 κέ.² Καὶ ἐκεῖνοι εἶνε ἢ ὑπόγειοι ἢ κρύπτονται ὑπὸ τύμβου, εἶνε δ' ὀικοδομημένοι κατὰ τὸ πλεῖστον, καθ' ὃν καὶ οἱ ἡμέτεροι τρόπον, καὶ ἔχουσιν ἰδίως κοινὸν μετὰ τῶν ἡμετέρων γνώρισμα τὴν χρῆσιν τῶν κλινῶν, ἂν καὶ οὐχὶ διὰ τὸν αὐτὸν ἀπολύτως σκοπὸν, τοῦλάχιστον ὡς πρὸς τὸν πρῶτον τῶν ἡμετέρων τάφων³, ἐπὶ πλέον δὲ τὸ κοσμοῦν τὴν κλίνην τοῦ τάφου τῆς Πύδνας (Miss. de Macéd. σ. 261) κόσμημα, ἀνάγλυπτοι ἰωνικοὶ ἔλικες μετ' ἀνθεμίων, εἶνε τὸ αὐτὸ πρὸς τὸ κόσμημα τῶν ἐδρῶν τοῦ πρώτου τῶν Ἐρετριακῶν τάφων⁴.

¹ Ἐτάφησαν κατὰ τὰς ἐπιγραφὰς ἐν τῷ πρώτῳ τάφῳ δέκα πρόσωπα, ὧν τῶν πλείστων ἡ συγγένεια εἶνε καταφανῆς ἐκ τῶν ὀνομάτων αὐτῶν.

² Πβλ. τὰς περιγραφὰς τῶν τάφων τούτων ὑπὸ Daumet ἐν τῷ αὐτῷ Miss. de Macéd. σ. 226 κέ. καὶ 243 κέ. καὶ Perdrizet ἐν Bull. C. H. 1898 σ. 335 κέ. Τάφον ὑπόγειον ἐκ δύο δωμάτων συγκείμενον ἐπομένως ὅμοιον ἀκριβῶς πρὸς τοὺς Μακεδονικοὺς εἶδον ἐν Ἐρετρίας, ἐν τῷ κτήματι τῆς κυρίας Καραουλάνη κειμένων λεπτά τινα τῆς ὥρας ἀνατολικώτερον τοῦ τοίχου τῆς Ἐρετρίας ἐπὶ τῆς γραμμῆς τοῦ βορειοτέρου τῶν κατ' ἐκεῖνο τὸ μέρος νεκροταφείων, τούτου τοὺς λίθους τῆς οἰκοδομῆς εἶχον ἀφαιρέση ἐξ ὀλοκλήρου οἱ χωρικοὶ καὶ μόνον τὰ ἴχνη τῶν δωμάτων ἐφαίνοντο ἐν τῇ γῆ· νῦν οἱ λάκκοι εἶνε κεκαλυμμένοι. Τὸ ἥμισυ ἑτέρου καμαρωτοῦ τάφου σεσυλημένου καὶ καταπεπρωκότος ἀνευρέθη ἐφέτος ὑπὸ τῶν κατασκευαζόντων τὴν δημοσίαν ὁδὸν μεταξὺ ἄνω καὶ κάτω Βάθειας τῆς περιφέρειᾶς τῆς παλαιᾶς Ἐρετρίας.

³ Καὶ ἐν τῷ περιγραφομένῳ ὑπὸ Perdrizet μακεδονικῷ τάφῳ δὲν εἶνε ἀπολύτως βέβαιον ὅτι ὁ νεκρὸς δὲν ἦτο ἐναποτεθειμένος ἐντὸς τῆς κλίνης, ἦτις δὲν ἦτο στερεά. Bull. 1898 σ. 343.

⁴ Πβλ. ὁμοίως τὰς γραφὰς κλινῶν ἐν τάφῳ ἐν Νεαπόλει ἐν Monum. Anti. dei Linc. 1898 σ. 226 πίν. VI καὶ VII.

Τοὺς τάφους τῆς Μακεδονίας ἀνάγει ὁ Heuzey ἔ.ἀ. σ. 265 εἰς τοὺς περὶ τὸν Ἀλέξανδρον χρόνους, δεικνύει δ' ὅτι ἰδία τοῖς Μακεδόσι κυρίως ἦτο ἡ χρῆσις τούτων.

Ἡ Ἐρετρία ἤχμαζεν ἐπὶ τῆς Μακεδονικῆς κυριαρχίας¹, τὰ πλεῖστα τῶν σφζομένων νῦν οἰκοδομημάτων αὐτῆς ὡς καὶ τὸ μέγιστον μέρος τῶν ἀποκαλυφθεισῶν ἐπιγραφῶν εἶνε τῶν Μακεδονικῶν χρόνων· πολλοὶ Μακεδόνες εἶχον βεβαίως ἐγκατασταθῆ ἐν αὐτῇ κατὰ τοὺς χρόνους τούτους, καὶ δὲν εἶνε ὄλως ἀδύνατον καὶ οἱ ἐνταῦθα περιγραφέντες καμαρωτοὶ τάφοι εἰς τοιοῦτους Μακεδόνας νὰ ἀνήκωσιν.

Εἰς τοὺς περὶ τὸν Ἀλέξανδρον χρόνους βεβαίως δὲν εἶνε δυνατόν νὰ ἀναγάγωμεν αὐτούς· ὁ χαρακτήρ τῆς γραφῆς τῶν ἐπιγραφῶν τοῦ πρώτου τάφου ἐπιτρέπει ἡμῖν νὰ ὀρίσωμεν τὸν χρόνον τῆς κατασκευῆς περὶ τὸ τέλος τῆς γ' ἑκατονταετηρίδος, εἰς τὸν ὀρισμὸν δὲ τοῦτον δὲν ἀντίκειται καὶ ὁ ἐπι-

μεμελημένος τρόπος τῆς οἰκοδομῆς αὐτοῦ ὡς καὶ τῆς κατασκευῆς τῶν καλπῶν καὶ τῶν ἐπ' αὐτῶν κοσμημάτων¹. Ἀγγεῖα μετὰ στιλπνοῦ μέλανος γανώματος καὶ ἐπιθέτων διὰ παχέος ἐρυθρολεύκου χρώματος κοσμημάτων ἦσαν κατὰ τοὺς Μακεδονικοὺς χρόνους ἐν χρῆσει ἐν Ἐρετρῖα, καὶ ἐγὼ εὗρον ἐντὸς τάφου μετὰ χρυσοῦ στατήρος τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου πυξίδα τοῦ σχήματος καὶ τοῦ εἶδους τῆς εὐρεθείσης ἐν τῷ πρώτῳ τάφῳ πυξίδος (ἰδ. ἀνωτέρω σελ. 229). Καὶ ἡ ἔντεχνος δ' ἐργασία τῆς πόρπης καὶ τῶν πηλίνων ἀσπιδίων δυσκόλως δύναται νὰ καταβιβασθῆ εἰς χρόνους πολὺ ἀπέχοντας τῆς ὀρισθείσης χρονολογίας. Ἐπὶ πᾶσι δὲ καὶ τὸ σχῆμα τῶν Γαλατικῶν ἀσπιδίων ἄγει ἡμᾶς εἰς τοὺς περὶ τὸ τέλος τῆς γ' ἑκατονταετηρίδος χρόνους.

¹ Ὡς hellenistic χαρακτηρίζονται καὶ οἱ ἐκ τοῦ τάφου Ἐρωτες καὶ τὰ ἀσπίδια ἐν Am. J. of Arch. 1898 σ. 147.

² Ὁ πίναξ 11 ἐξετελέσθη ἐκ τῆς φωτογραφίας Eretr. 30 τοῦ Γερμανικοῦ ἰνστιτούτου λίαν φιλοφρόνως πρὸς τοῦτο παραχωρηθείσης.

¹ Πβλ. Am. J. of Arch. 1891 σ. 245.

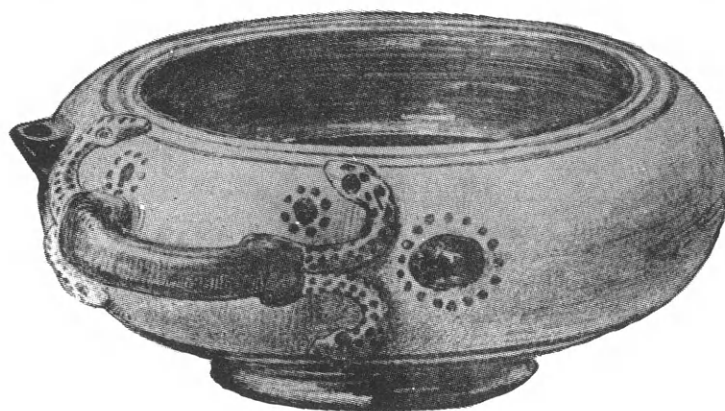
Κ. ΚΟΥΡΟΥΝΙΩΤΗΣ

ΘΥΜΙΑΤΗΡΙΑ ;

Ἐν τῷ τελευταίῳ τεύχει τοῦ Jahrbuch (1899 H. 2 S. 60 κέ.) ὁ Pernice δημοσιεύει πραγματεῖαν περὶ τῶν ὀνομαζομένων κωθώνων καὶ ἄλλων

ὁμοίων τούτοις ἀγγείων ζητῶν νὰ ἀποδείξῃ, ὅτι πάντα ἐχρησίμευον ὡς θυμιατήρια.

Ἡ παρακειμένη εἰκὼν (εἰκ. 1) παριστᾷ ἐν ἀγγεῖον

Εἰκ. 1.

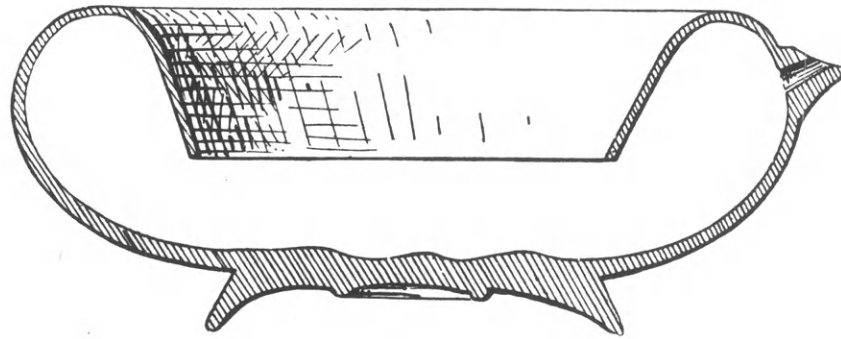
τοῦ ἐθνικοῦ μουσείου τοῦ εἶδους τῶν ὀνομαζομένων κωθώνων, ὅπερ, ὡς ἐκ τῆς κατασκευῆς αὐτοῦ ἀσφαλῶς φαίνεται, δὲν εἶνε δυνατόν νὰ εἶνε θυμιατήριον.

Ἐχει τοῦτο ἀκριβῶς τὸ σύνθηδες σχῆμα τῶν ὀνομαζομένων κωθώνων. Ἡ βᾶσις αὐτοῦ εἶνε εὐρεῖα, χαμηλῆ, τὰ δ' ἄκρα τῆς ἡμικυκλικῆς λαβῆς δι-

χοτομούμενα εκατέρωθεν ἀπολήγουσιν εἰς δύο ὄφεις προσκειμένους ἐπὶ τοῦ ἀγγείου. Τὸ ἐν τῷ ἀγγεῖῳ ἐστραμμένον μέρος τοῦ χεῖλους, ὅπερ εἶνε συνήθως κάθετον ἢ κλίνει ὀλίγον πρὸς τὰ τοιχώματα τοῦ ἀγγείου, ἔχει ἐλαφρὰν τινα κλίσιν πρὸς τὰ ἔξω (ἴδε τομὴν εἰκ. 2). Παρὰ τὸ δεξιὸν ἄκρον τῆς λαβῆς ὑπάρχει μικρὰ μαστοειδῆς ἀπόφυσις, ἀριστερὰ δὲ ὀλίγον ἀνωτέρω τοῦ ἄκρου τῆς λαβῆς μικρὰ ὀπή μετὰ στομίου δι' ἐκροήν. Ἄνωθεν καὶ κάτωθεν τῶν δύο ἄκρων τῆς λαβῆς εὐρίσκονται ἐπὶ τοῦ σώματος τοῦ ἀγγείου δύο μικρότατα τρήματα ὑστερώτερα τῆς κατασκευῆς τοῦ ἀγγείου, ὅμοια δὲ κάθετα τρήματα εὐρίσκονται καὶ ἐπὶ τῆς λαβῆς. Ὁ πηλὸς ἔχει τὸ σύνηθες παρὰ τοῖς ἀγγείοις τούτοις ἐρυθρό-

λευκὸν χρῶμα, φέρει δὲ μόνον παρὰ τὴν βᾶσιν τρεῖς λεπτὰς γραμμὰς περὶ τὸ σῶμα τοῦ ἀγγείου ἐρυθρωτοῦ χρώματος καὶ μίαν παχυτέραν διὰ τοῦ καστανωτοῦ χρώματος τοῦ γανώματος, καὶ ὁμοίας λεπτὰς γραμμὰς δι' ἐρυθρωτοῦ χρώματος γεγραμμένας παρὰ τὸ χεῖλος· διὰ τοῦ αὐτοῦ ἐρυθρωτοῦ χρώματος εἶνε γεγραμμένοι στιγμορόδακες παρὰ τὴν λαβὴν καὶ εἶνε ἐπεστιγμένα τὰ σώματα τῶν ὄφειων, ὁμοιόχρωμοι δὲ στιγμαὶ ὑπάρχουσι καὶ περὶ τὴν μαστοειδῆ ἀπόφυσιν. Τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ ἀγγείου ὡς καὶ τὸ ἔξω τῆς λαβῆς, τὸ χεῖλος καὶ ἡ βᾶσις ἔχουσι μελανωτὸν γάνωμα πολλαχοῦ ἀπολελεπισμένον.

Ἡ διακόσμησις τοῦ ἀγγείου μαρτυρεῖ ἀρχοῦν-

Εἰκ. 2.

τως περὶ τῆς ἀρχαιότητος αὐτοῦ, τὸ μικρὸν δ' ἐπὶ τοῦ σώματος αὐτοῦ στόμιον δεικνύει ὅτι τοῦτο ἐχρησίμευεν, ὅπως περιλαμβάνει ὑγρόν τι, ὅτι ἐπομένως δὲν ἦτο θυμιατήριον.

Εἰσῆλθε τὸ ἀγγεῖον πρὸ μικροῦ εἰς τὸ μουσεῖον μεθ' ὀλοκλήρου λαμπρᾶς συλλογῆς ἰατρικῶν ἐργαλείων καὶ εἶνε ἄγνωστον πόθεν προέρχεται. Ὁ πρῶν ἰδιοκτήτης τῆς συλλογῆς παραπεισθεὶς ἴσως καὶ ὑπὸ τῶν ὄφειων κατέταξε τοῦτο εἰς τὰ ἰατρικὰ ἐργαλεῖα, ἴσως δ' ὅμως καὶ ἐκ τῆς ἀναλογίας αὐτοῦ πρὸς τὰς νῦν ἰατρικὰς ἀμίδας καὶ τῆς λίαν πρακτικῆς τοῦ ἀγγείου πρὸς τοιαύτην τινὰ χρῆσιν κατασκευῆς περιέλαβε τοῦτο εἰς τὴν συλλογὴν του.

Ἄν κρίνη τις ἐκ τοῦ προκειμένου καὶ περὶ τῶν λοιπῶν τοῦ αὐτοῦ εἶδους ἀγγείων, ἅτινα στεροῦνται στομίου πρὸς ἐκροήν, οὐδόλως ἔχει δίκαιον ὁ Pernice ἰσχυριζόμενος, ὅτι ταῦτα εἶνε θυμιατήρια, περὶ μιᾶς δὲ κατηγορίας τῶν ἀγγείων, ἅτινα ἐπραγματεύθη ὁ Pernice, τῶν μεθ' ὑψηλοῦ ποδὸς πυξιδοειδῶν (S. 86 Fig. 7), δύναται τις ἀσφαλῶς καὶ ἐκ

τῶν παραστάσεων αὐτῶν ἐπὶ ἀγγειογραφῶν νὰ συμπεράνη, ὅτι δὲν εἶνε θυμιατήρια. Παρίστανται ταῦτα συχνότατα ἐπὶ ληκύθων ἐν νεκρικαῖς προσφοραῖς (Pernice S. 69) καὶ πρὸς τούτοις ἐν σκηναῖς κοσμήσεως γυναικῶν ἐπὶ πολλῶν ἐρυθρομόρφων ἀγγείων (ἅπαξ φαίνεται, ὅτι παρίσταται τὸ ἀγγεῖον ἐν μελανομόρφῳ παραστάσει, ἐπὶ τοῦ ἐπινήτρου Dumont et Chaplain Cér. de la Gr. pr. 1, XIX, 6).

Ἐπὶ πασῶν τούτων τῶν παραστάσεων ἀνεξαιρέτως τὰ σκεῦη ταῦτα εἶνε πεπωμασμένα, ἦσαν λοιπὸν πάντοτε ἐσθεσμένα¹, διότι τὰ πώματα ἐχρησίμευον εἰς τὸ νὰ σθενύωσι τὴν πυρὰν (Pernice S. 67), καὶ οὐδέποτε παρίστανται ἐν ἐνεργείᾳ, ἐνῶ ἐπὶ τῶν ὀλιγωτέρων σχετικῶς παραστάσεων ἐκ τοῦ ἄλλου σχήματος παρίστανται ταῦτα συχνάκις ἐνε-

¹ Τὸ ἀγγεῖον C.R. 1862 πίν. 3 (πβλ. Pernice S. 69) δυνατόν νὰ εἶνε θυμιατήριον, οὐδεμίαν ὅμως ἔχει σχέσιν οὔτε πρὸς τὸν κέρχον οὔτε πρὸς τὰ ἡμέτερα ἀγγεῖα, τούναντίον εἶνε σκεῦος ἀποτελούμενον ἐξ ἀβαθοῦς φιάλης ἰσταμένης ἐπὶ ὑψηλοῦ ποδός, παραπλήσιον πρὸς τὸ ὅποιον παρίσταται καὶ ἐπὶ τοῦ βωμοῦ ἐν C. R. 1877, V, 3.

γοῦντα (ἴδ. v. Fritze: die Rauchopfer bei den Griechen S. 48). Ἐν ταῖς σκηναῖς τῆς κοσμήσεως παρίσταται συνήθως νεάνις κρατοῦσα ἐν ἡ δύο (Él. Cér. IV pl. XXXIII^a) τῶν ἀγγείων τούτων, ἐνίοτε μετ' αὐτοῦ καὶ κίστην μετὰ τῶν συνήθων πλατείας ταινίας σχῆμα ἐχόντων ὑφασμάτων, ἧτις χωρεῖ πρὸς καθήμενην γυναῖκα, πρὸς ἣν ἐτέρωθεν βαδίζει ἄλλη νεάνις ἔχουσα, τὴν περιέχουσαν τὰ διὰ τὴν κόσμησιν χρησιμεύοντα κίστην ἢ ἀλάβαστρον. Ἡ ἀναλογία τῆς κρατούσης τὸ ἀγγεῖον ἡμῶν νεάνιδος πρὸς τὴν ἔχουσαν τὸ ἀλάβαστρον ἀποδεικνύει ὅτι καὶ τὸ ἀγγεῖον ἡμῶν πρὸς παρόμοιον τινα σκοπόν, ὅπως καὶ τὸ ἀλάβαστρον ἐχρησίμευε, τούναντίον δ' οὐδὲν ὑποδηλοῖ χρῆσιν αὐτῶν ὡς θυμιατηρίων. Ὅπουδῆποτε ἐν σκηναῖς τοῦ γυναικωνίτου παρίσταται τὸ ἄλλο τοῦ γνωστοῦ σχήματος θυμιατήριον, ἴσταται τοῦτο ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, φέρεται δὲ μόνον ἐν σκηναῖς ἔνθα πρόκειται νὰ γείνη σπονδὴ ἐκτὸς τοῦ οἴκου. Ἄπαξ παρίσταται ὁμοίως παρὰ νεάνιδος φερόμενον τὸ ἡμέτερον ἀγγεῖον

καὶ ἐν σκηναῖς λουτροῦ ἐν Él. Cér. IV pl. XX.

Παρομοίως πρὸς τὸ ἡμέτερον ἀγγεῖον φέρονται ὑπὸ νεάνιδος ἐν σκηναῖς κοσμήσεως δύο πυξίδες τοῦ σχήματος περίπου Furtwängler Vs. N° 218 ἄνευ λαβῶν ἐν Él. Cér. IV pl. XXXIII^b.

Ἐν τέλει δὲ μοι φαίνεται, ὅτι δὲν πρέπει νὰ μείνη ἀμνημόνευτον, καὶ ὅτι ἐπὶ εἴκοσι περίπου ἀγγείων τοῦ περὶ οὗ νῦν ὁ λόγος σχήματος καὶ τῶν λοιπῶν περὶ ὧν ἐπραγματεύθη ὁ Pernice, ἄτινα εἶδον ἐν Ἀθήναις, οὐδὲν ἐσώθη ἶχνος χρήσεως αὐτῶν ὡς θυμιατηρίων. Ὁ ἐκ τοῦ λιβανωτοῦ καὶ τῶν λοιπῶν θυμιαμάτων καπνὸς δὲν εἶνε πολὺ ὀλιγώτερον λιπαρὸς τοῦ ἐκ τῆς καύσεως τοῦ ἐλαίου σχηματιζομένου, καὶ ἔπρεπε, μοῖ φαίνεται, ὅπως ἐπὶ τῶν λύχνων δὲν ἐξηλείφθησαν πάντοτε τὰ ἶχνη τῆς καύσεως, νὰ σφάζονται καὶ ἐπὶ τινος τῶν ἀγγείων ἡμῶν τοῦλάχιστον τῶν ἐσωτερικῶν τοιχωμάτων αὐτῶν ἶχνη τούτου, ἂν ταῦτα ἦσαν θυμιατήρια.

Κ. ΚΟΥΡΟΥΝΙΩΤΗΣ

ΑΘΗΝΑΪΚΑΙ ΕΠΙΓΡΑΦΑΙ ΕΠΙ ΒΡΑΧΟΥ

1. Ἡ ἀκόλουθος ἐν πανομοιοτύπῳ δημοσιευομένη ἐπιγραφή ὑπεδείχθη μοι ὑπὸ τοῦ φιλαρχαίου κ. Χρυσάφη, ὅστις κατὰ τύχην ἀνεκάλυψεν αὐτὴν ἐν περιπάτῳ. Εἶνε αὐτοσχεδίως κεχαραγμένη ἐπὶ βραχῶδους ἐδάφους ὅλως ἐπιπέδου ἐν τῇ βορειοδυτικῶς τοῦ λόφου τοῦ Μουσείου κειμένη χαράδρᾳ, ἔνθα ἡ ἀρχαία Κοίλη. Ἡ θέσις αὐτῆς ἀπέχει ἐβδομήκοντα περίπου βήματα ΝΔ τῶν αὐτόθι ἐν τῷ βράχῳ λελαξευμένων ἐπτὰ θρόνων¹, πρὸς δεξιὰν τῷ ἐκ τοῦ λεγομένου *Κιμωνείου μνημείου* ἐρχομένῳ διὰ τῆς πλησίον τῶν θρόνων διερχομένης ἀτραποῦ, πλησιέστατα δὲ πρὸς τὴν ἀτραπὸν ταύτην. Τὸ μνημεῖον τοῦ Φιλοπάππου κεῖται περίπου ἀκριβῶς πρὸς ἀνατολὰς τῆς ἐπιγραφῆς. Ἡ ὑπὸ τῶν γραμμάτων κατεχομένη ἐπιφάνεια ἔχει μῆκος 0,82 καὶ πλάτος 0,15, τὰ δὲ γράμματα ἔχουσι μέγεθος περίπου 0,04. Τὰ πρῶτα γράμματα τοῦ πρώτου στίχου εἶνε ὀλοσχερῶς κατεστραμμένα τὰ δὲ τελευταῖα τοῦ δευτέρου στίχου μετὰ τὸ Σ μόνον διακρίνονται, καὶ τὸ λοιπὸν δὲ εἶνε ἰκανῶς δυσανάγνωστα. Τὸ πανομοιότυπον ἀντε-

γράφη ἐκ γυψίνου ἐκτύπου, ἀντέγραψα ἔμωσ τὴν ἐπιγραφὴν καὶ ἐξ αὐτοῦ τοῦ βράχου.

Στ. 1. Τὸ Ν εἶνε λίαν ἀμυδρὸν καὶ μόνον διακρινόμενον, τοῦ δὲ κατόπιν αὐτοῦ Θ τὴν στιγμὴν διέκρινα μόνον ἐν τῷ γυψίνῳ ἐκτύπῳ, ὅχι ἐπὶ τοῦ βράχου. Ἐκ τῶν πρὸ τοῦ Ν γραμμάτων διέκρινα ἐν τῷ βράχῳ ἀμφίβολόν τι ἶχνος ὡσεὶ Λ ἄλλ' ἐν τῷ γυψίνῳ ἐκτύπῳ οὐδὲ τοῦτο φαίνεται. Ἐὰν λάβῃ τις ὑπ' ὄψιν τὸ σπάνιον τῶν εἰς -νθος ληγόντων κυρίων ὀνομάτων, δύναται μετὰ τινος πιθανότητος νὰ εἰκάσῃ ὅτι καὶ ἐνταῦθα ὑπάρχει τὸ ὄνομα τοῦ αὐτοῦ προσώπου, ὅπερ ἀπαντᾷ ὡς ΥΝΘΟΣ ἐν τῇ CIA I 356 ἀναθηματικῇ ἐπιγραφῇ, πάλιν ἐλλιπὲς ὄν ἐν ἀρχῇ. Νομίζω ὅτι δὲν θὰ ἦτο ἄτοπος ἡ συμπλήρωσις [*Ολυ*]νθος, καίτοι τοῦτο δὲν εἶνε γνωστὸν ὡς ὄνομα κοινοῦ θνητοῦ.

Στ. 2. Ἐν ἀρχῇ κεῖται Γ κατὰ παραδρομὴν βεβαίως ἀντὶ Τ. Τὰ ἐν τέλει τοῦ στίχου ἀμυδρότατα καὶ ἴσως ὑπ' αὐτοῦ τοῦ χαρακτοῦ κατεστραμμένα γράμματα φαίνεται ὅτι εἶνε ΕΠ, πρὸς δεξιὰν δ' αὐτῶν εἶνε φανερόν ἐν τῷ βράχῳ ὅτι δὲν ὑπῆρχον ἄλλα γράμματα. Ἐπειδὴ δὲ τὰ ΕΠ ταῦτα δὲν ἐχαράχθησαν καλῶς, ὁ χαρακτὴς δὲν ἠθέλησε

¹ Ἴδε Curtius und Kaupert, Atlas von Athen σελ. 19-20 καὶ πίν. III καὶ VI.

νά εξακολουθήση γράφων τὰ λοιπὰ γράμματα ἀκολούθως, ἀλλ' ἐπανελάβεν ἐν τῷ ἐπομένῳ στίχῳ πάντα τὰ ἀπὸ τοῦ Σ καὶ ἐξῆς γράμματα τῆς λέ-

ξεως. Ὅτι δὲ καὶ τὰ ΓΟΡΣ καὶ τὰ ΓΕΡΓΟΝΝΟΣ εἶνε ἀπλᾶ γραφικὰ παραπτώματα τοῦ χαρακτοῦ, νομίζω ὅτι ἤκιστα δύναται νὰ ἀμφισβητηθῇ.

Ἐαναγινώσκω λοιπὸν τὴν ἐπιγραφὴν ὡς ἐξῆς:

[ἽΟλυ]νθος καλὸς μὲν ἰδεῖν,
τερπνὸς δὲ προσειπεῖν

Ἐκ τοῦ σχήματος τοῦ γράμματος Λ ἀντὶ Λ φαίνεται ὅτι ἡ ἐπιγραφὴ δὲν εἶνε πολὺ παλαιότερα τῶν κατ' Εὐκλείδην ἄρχοντα χρόνων.

2. Ἡ ἐπομένη ἐπιγραφὴ εἶνε ἐγκεχαραγμένη ἐπὶ τοῦ βραχῶδους ἐδάφους τοῦ βορειοδυτικοῦ κρασπέδου τοῦ λόφου τοῦ Μουσείου πρὸς ἀριστερὰν τῷ ἐρχομένῳ ἐκ τῆς Ἀκροπόλεως διὰ τῆς παρὰ τὸν Ἄγιον Δημήτριον Λουμπαρδιάρην ὁδοῦ παρὰ τὸ λεγόμενον *Κιμώνειον* μνημα, ὑπεράνω τοῦ μνηματος τούτου εἰς ἀπόστασιν 10 μέτρων περίπου ἀπὸ τῆς πρὸς ἀριστερὰν πλευρᾶς αὐτοῦ. Ἐνεκαλύφθη ὑπὸ τοῦ Χίου σπουδαστοῦ Πιτταούλη, εἶδον δ' αὐτὴν δημοσιευομένην προχείρως καὶ ἐν τινὶ ἐφημερίδι. Τὸ ἀκόλουθον πανομοιότυπον ἐλήφθη ἐκ γυψίνου ἐκτύπου ἐν τῷ Ἐπιγραφικῷ Μουσείῳ ὑπάρχοντος, ἀντέγραψα ὅμως αὐτὴν καὶ ἐξ αὐτοῦ τοῦ βράχου·

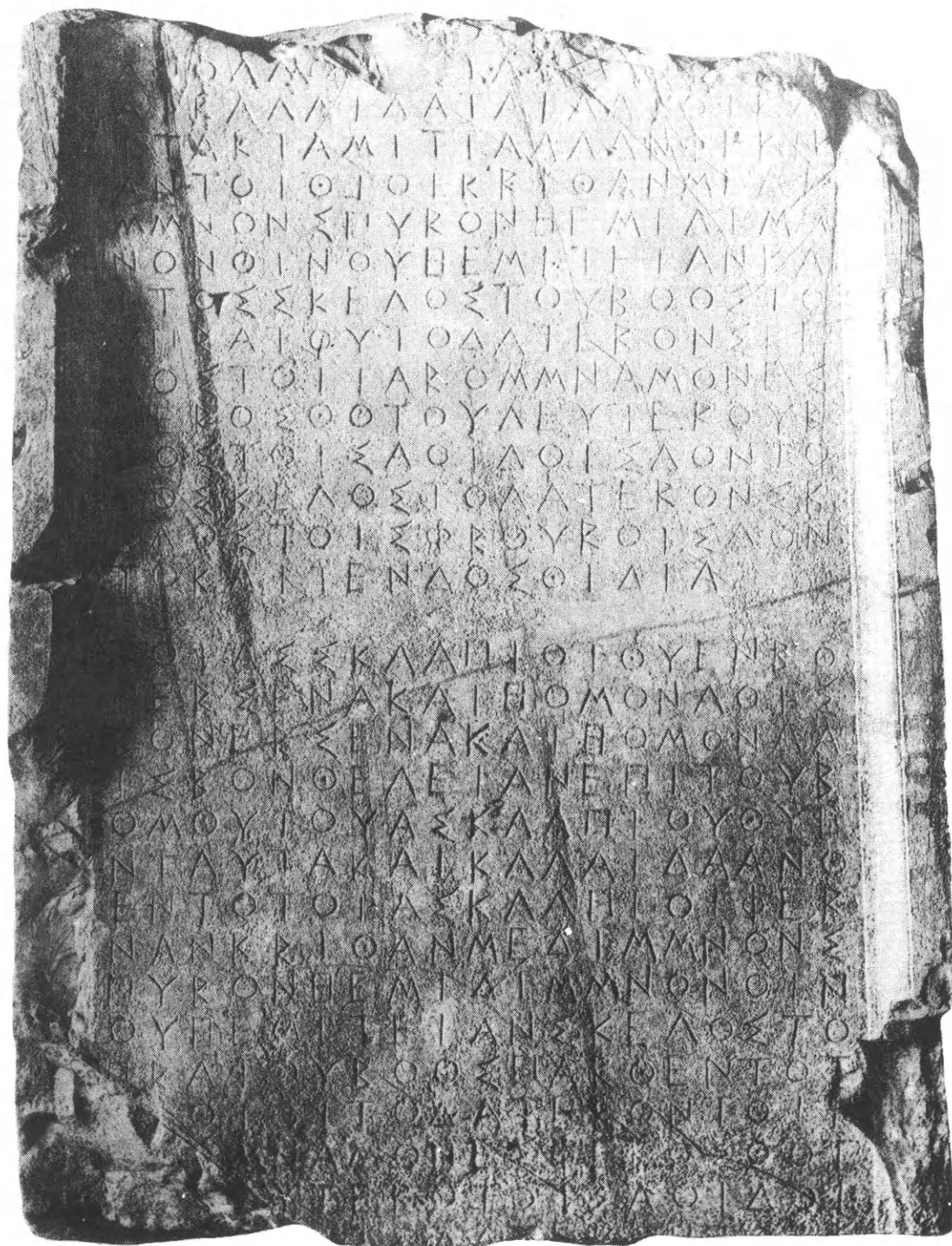

Ἐαναγνωστέον: (Ἡ)ερὸν | Μητρός.

Ἡ ἐπιράνεια τοῦ βράχου, ἐφ' ἧς ἡ ἐπιγραφὴ,

εἶνε ἀνώμαλος μὲν, ἀλλ' ὅπως οὖν λεία. Τὰ γράμματα εἶνε πολὺ ἐπιμελέστερον κεχαραγμένα ἢ τὰ τῆς προηγουμένης ἐπιγραφῆς, ἔχουσι δὲ μέγεθος διάφορον ἀπὸ 0,05 (τὸ Ο) μέχρι 0,10 (τὸ Ρ). Ὁ πρῶτος στίχος ἀπὸ τοῦ πρώτου μέχρι τοῦ τελευταίου γράμματος ἔχει μῆκος 0,325, ὁ δὲ δεύτερος 0,43. Ἡ κατάστασις, ἐν ἣ διατελεῖ ὁ βράχος, δεικνύει ἀσφαλῶς ὅτι οὔτε ἄλλος στίχος ὑπῆρχε πλὴν τῶν σωζομένων δύο, οὔτε γράμματα δεξιόθεν ἢ ἀριστερόθεν πλὴν τῶν σήμερον ἀναγινωσκομένων. Ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ πρώτου στίχου μόνον μία κάθετος κεραία φαίνεται σαφῶς, ἐπειδὴ ὅμως ἡ ἀπόστασις αὐτῆς ἀπὸ τοῦ Ε εἶνε μεγάλη, διακρίνονται δὲ (καίπερ ἀμφίβολα) καὶ ἄλλα ἴχνη, ἧτοι ἐτέρα κάθετος κεραία πρὸ τοῦ Ε καὶ ὀριζοντία κεραία παρὰ τὴν πρώτην κάθετον, μοι φαίνεται ὅτι ἔκειτο αὐτόθι ὄχι ἀπλοῦν Ι, ἀλλὰ ΗΙ (Πρὸβλ. Meisterhans Gramm. d. att. Inchr.² σελ. 5, 6 τὰ περὶ τοῦ ΗΟΡΟΣ γεγραμμένα) Ἐν στ. 2 τὰ εἰς τὸ Τ συνημμένα χαραγμένα ἀδηλον ἂν εἶνε παλαιότερα ἢ ὑστερώτερα αὐτοῦ, πάντως ὅμως δὲν εἶνε σύγχρονα οὐδὲ σχετικὰ πρὸς τὴν παροῦσαν ἐπιγραφὴν, οὐδαμῶς δὲ φαίνεται εὐλόγος ἡ ὑποψία μὴ τυχὸν ἔκειτο *Δήμητρος* ἀντὶ *Μητρός*. Ὡς ἐκ τῶν γραμμάτων ἡ ἐπιγραφὴ φαίνεται ἀνήκουσα εἰς τὰ μέσα τοῦ Δ' π. Χ. αἰῶνος. Δηλοῖ δέ, ὡς μοι φαίνεται, ὅτι τὸ χωρίον, ἧτοι ὁ τόπος, ἐν ᾧ εἶνε λελαξευμένη, ἀνήκεν εἰς τὴν Μητέρα τῶν θεῶν, ἧτοι εἰς ἱερόν τι αὐτῆς ἀλλαχοῦ που ἰδρυμένον (ἴσως τὸ ἐν τῇ Ἄγορᾳ Μητρῶν)· ἐπομένως ἡ τοπογραφικὴ σημασία αὐτῆς δὲν εἶνε μεγάλη. Ἐν αὐτῷ τῷ ἱερόν τῆς Μητρός ἔκειτο αὐτόθι, ἔνθα ἡ ἐπιγραφὴ, νομίζω ὅτι θὰ ἀνεγινώσκετο ὄρος ἱεροῦ, ὄχι ἱερόν.

ΑΝΔΡΕΑΣ Ν. ΣΚΙΑΣ.

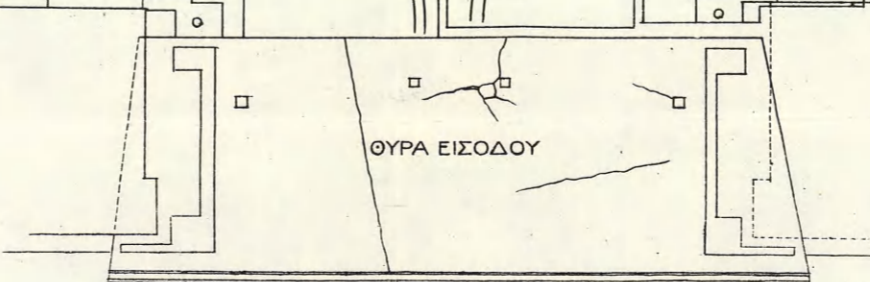
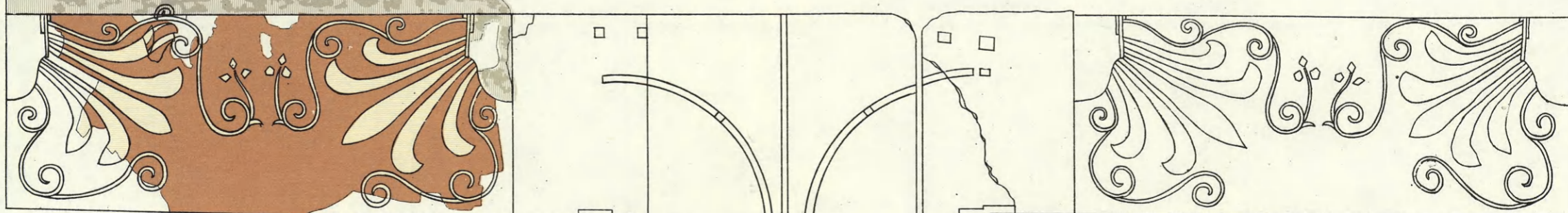
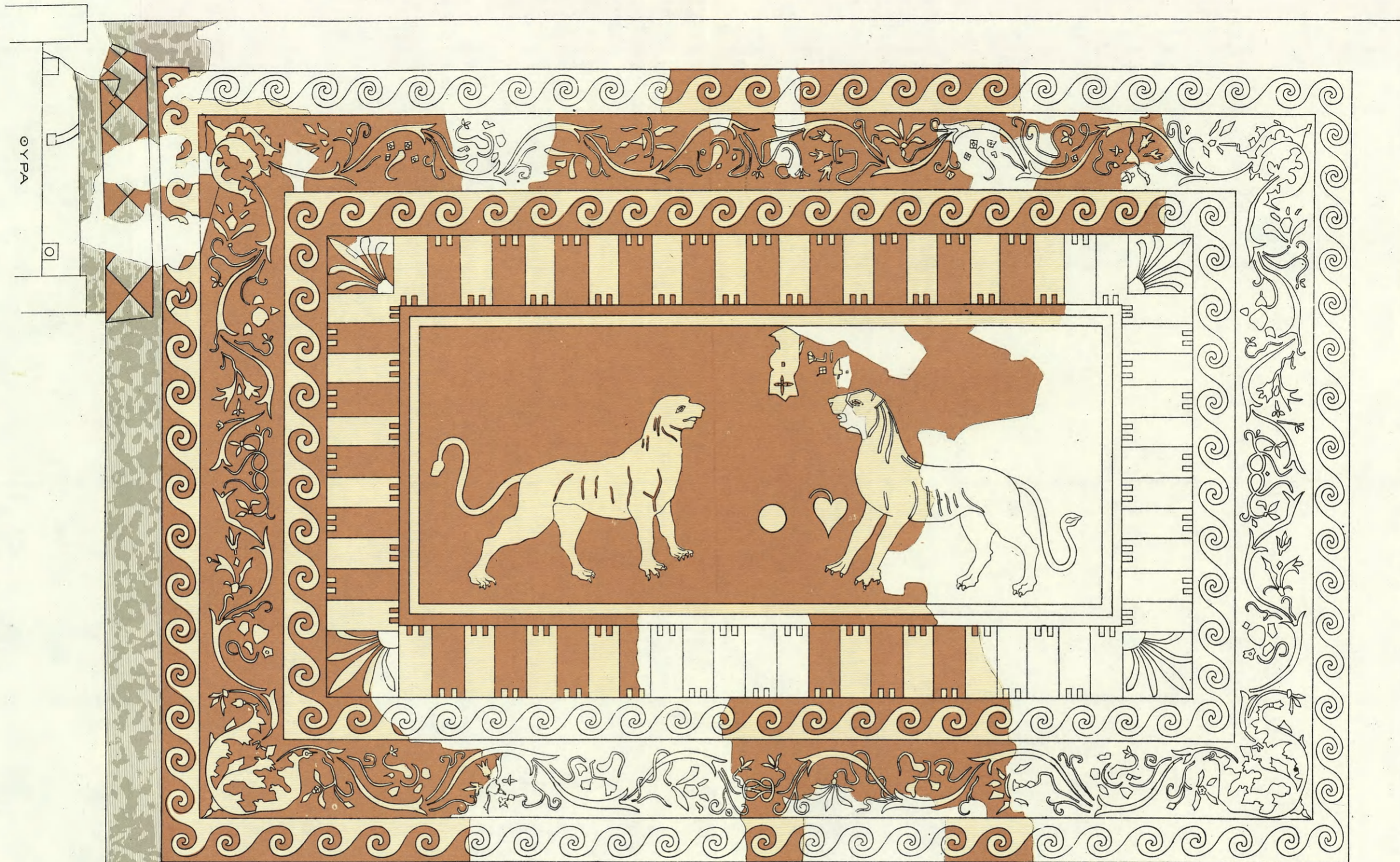
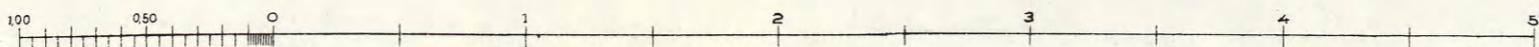
ΕΠΙΓΡΑΦΗ ΕΚ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ

ΓΗΛΙΝΑ ΕΙΔΩΛΙΑ ΕΞ ΕΡΕΤΡΙΑΣ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Ν. ΛΥΚΑΚΗΣ ΕΠΟΙΗΣΕ
ΚΑΤΑ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΝ 1895.

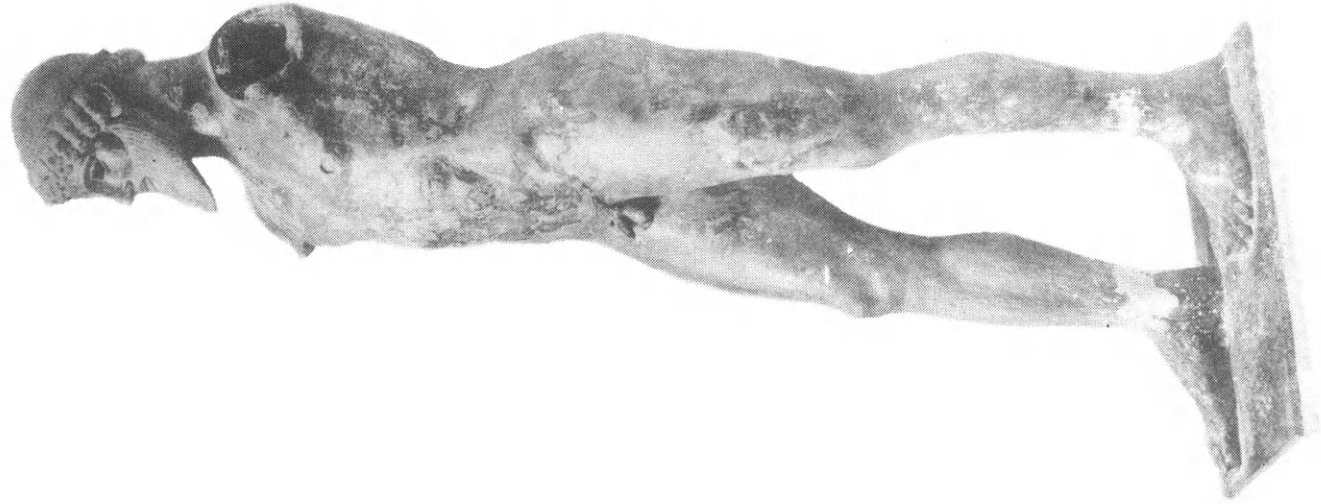
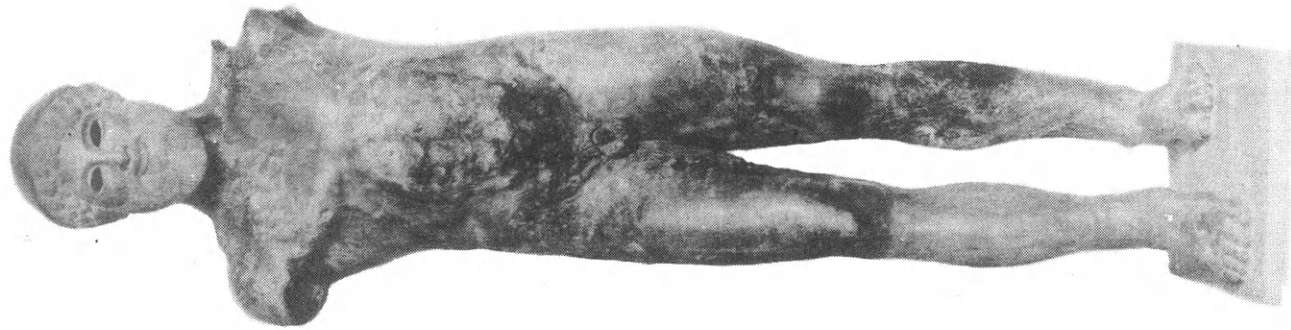
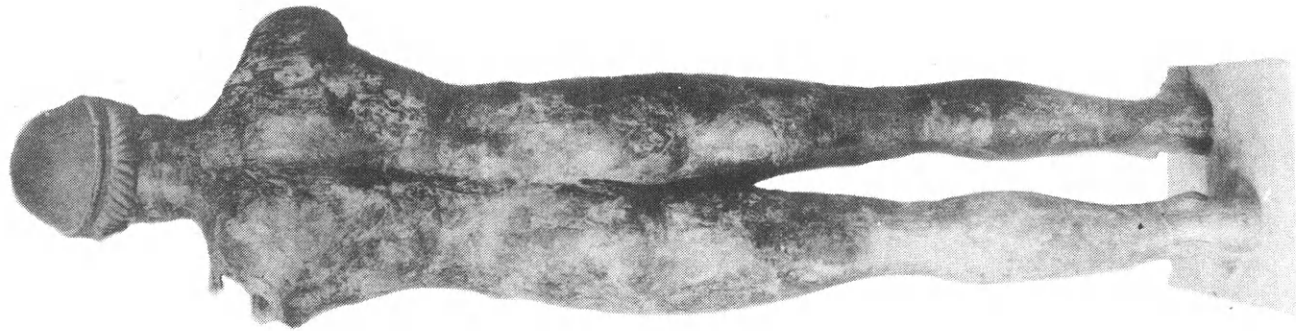
ΛΙΘΟΓΡΑΦΕΙΟΝ Κ. ΓΡΟΥΝΔΜΑΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΛΥΚΟΣΟΥΡΑΣ ΨΗΦΩΜΑ

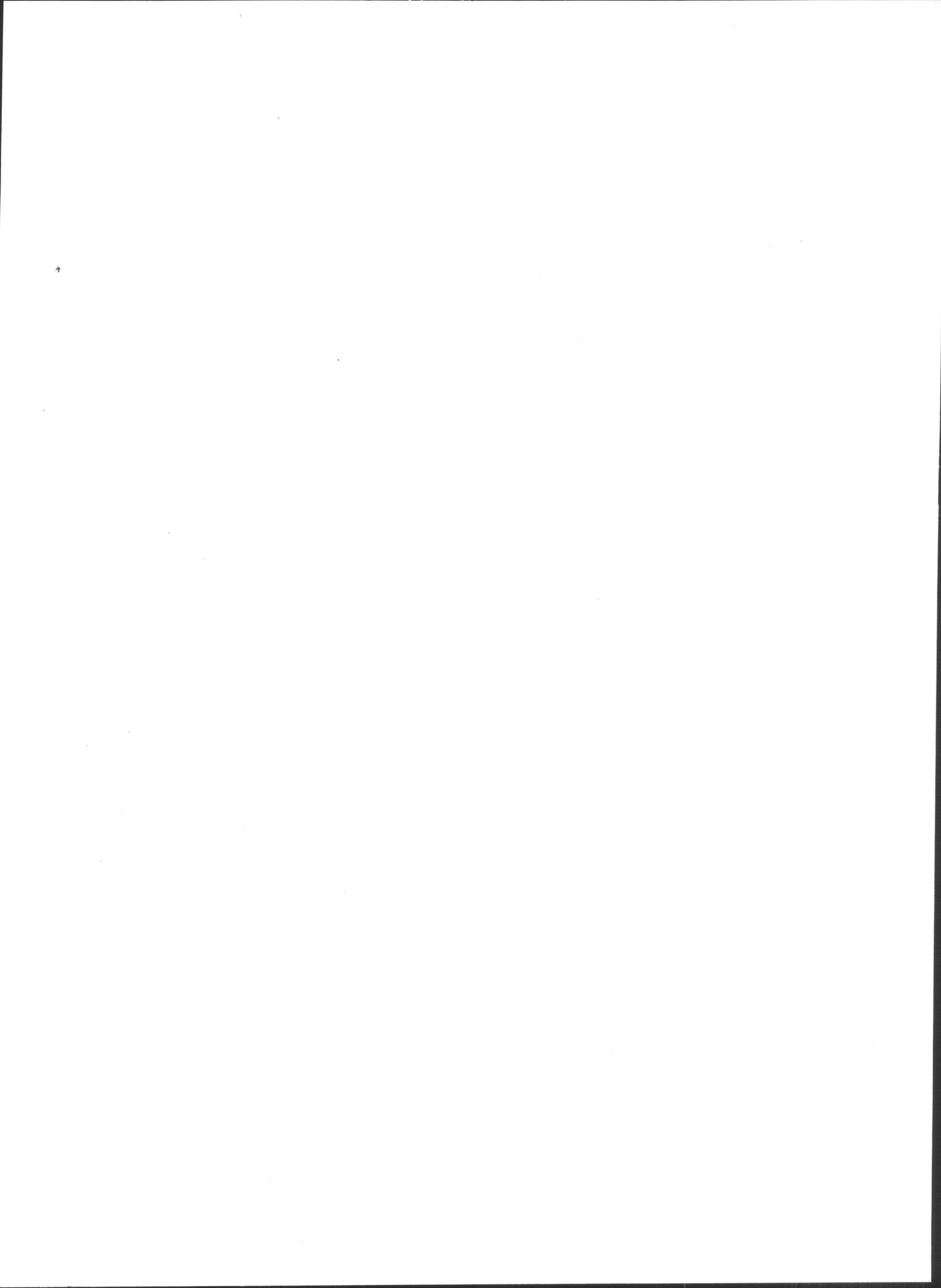

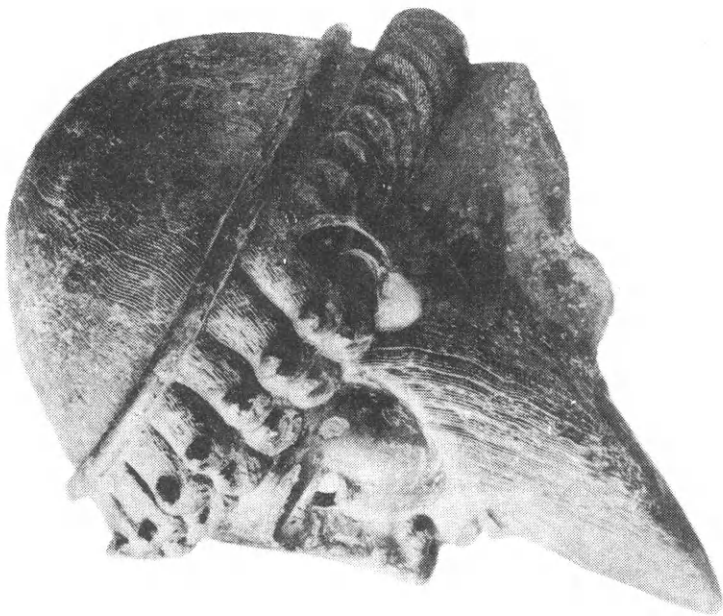
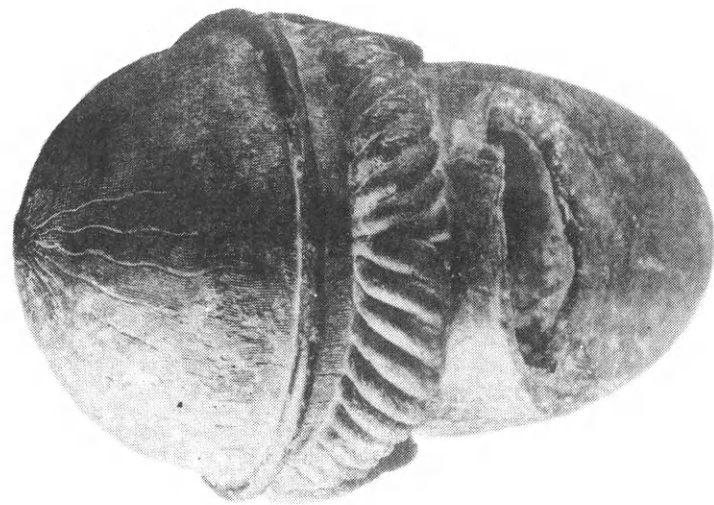
ΚΕΦΑΛΗ ΕΚ ΛΥΚΙΑΣ

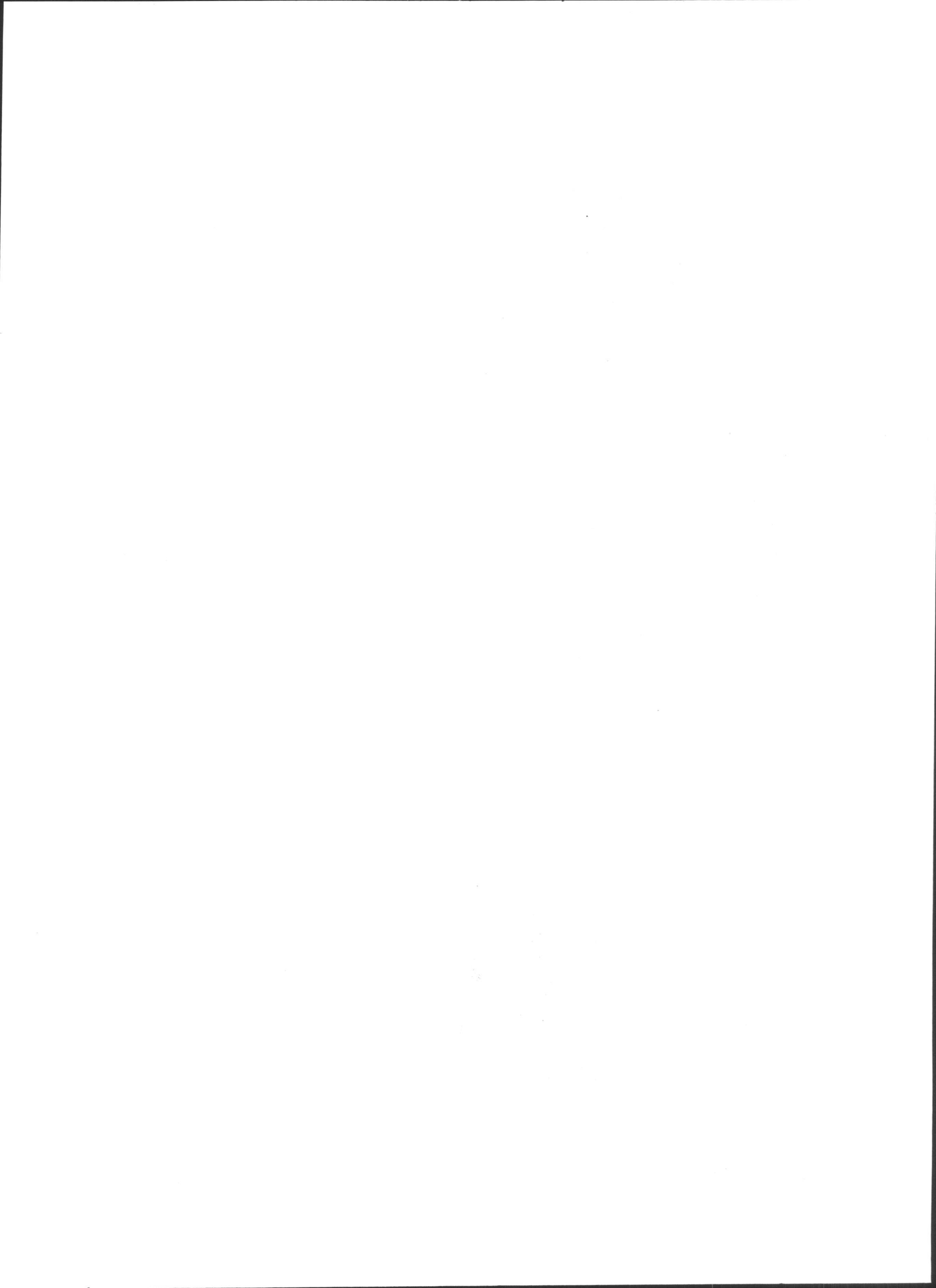

ΧΑΛΚΟΥΝ ΑΓΑΛΜΑ ΓΟΣΕΙΔΩΝΟΣ ΕΚ ΒΟΙΩΤΙΑΣ

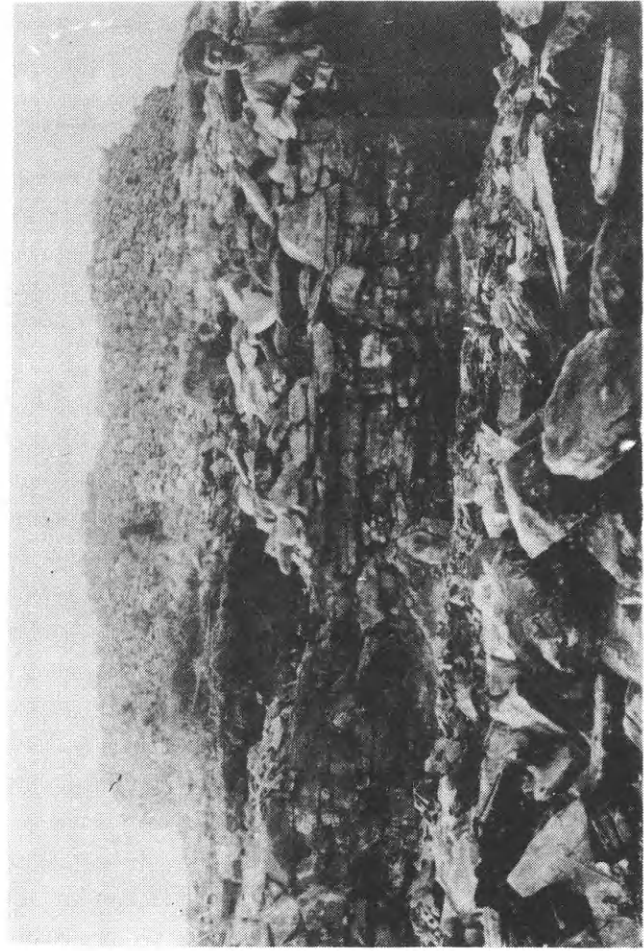

ΚΕΦΑΛΗ ΧΑΛΚΟΥ ΑΓΑΛΜΑΤΟΣ ΓΟΣΕΙΔΩΝΟΣ

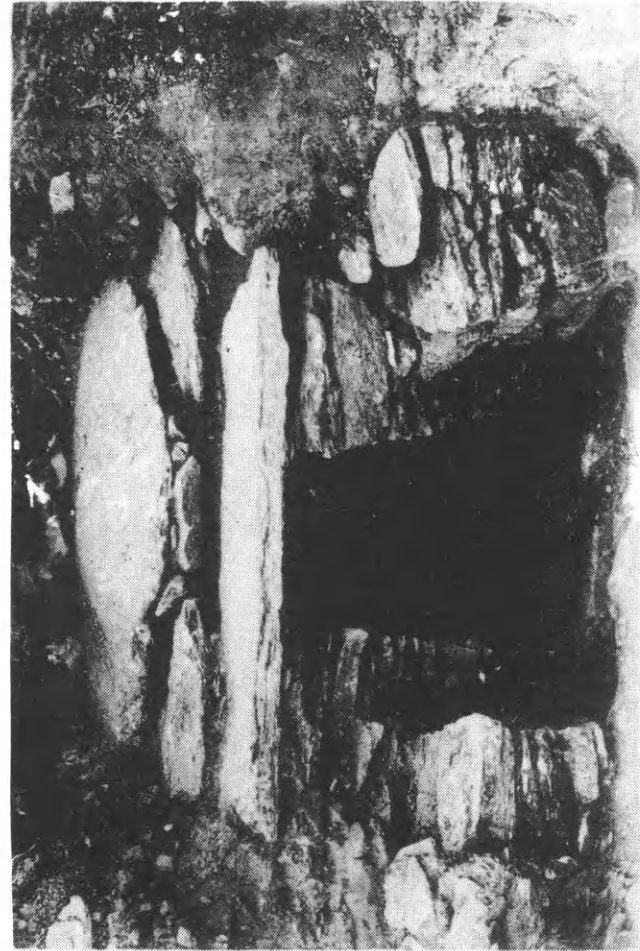
1

2

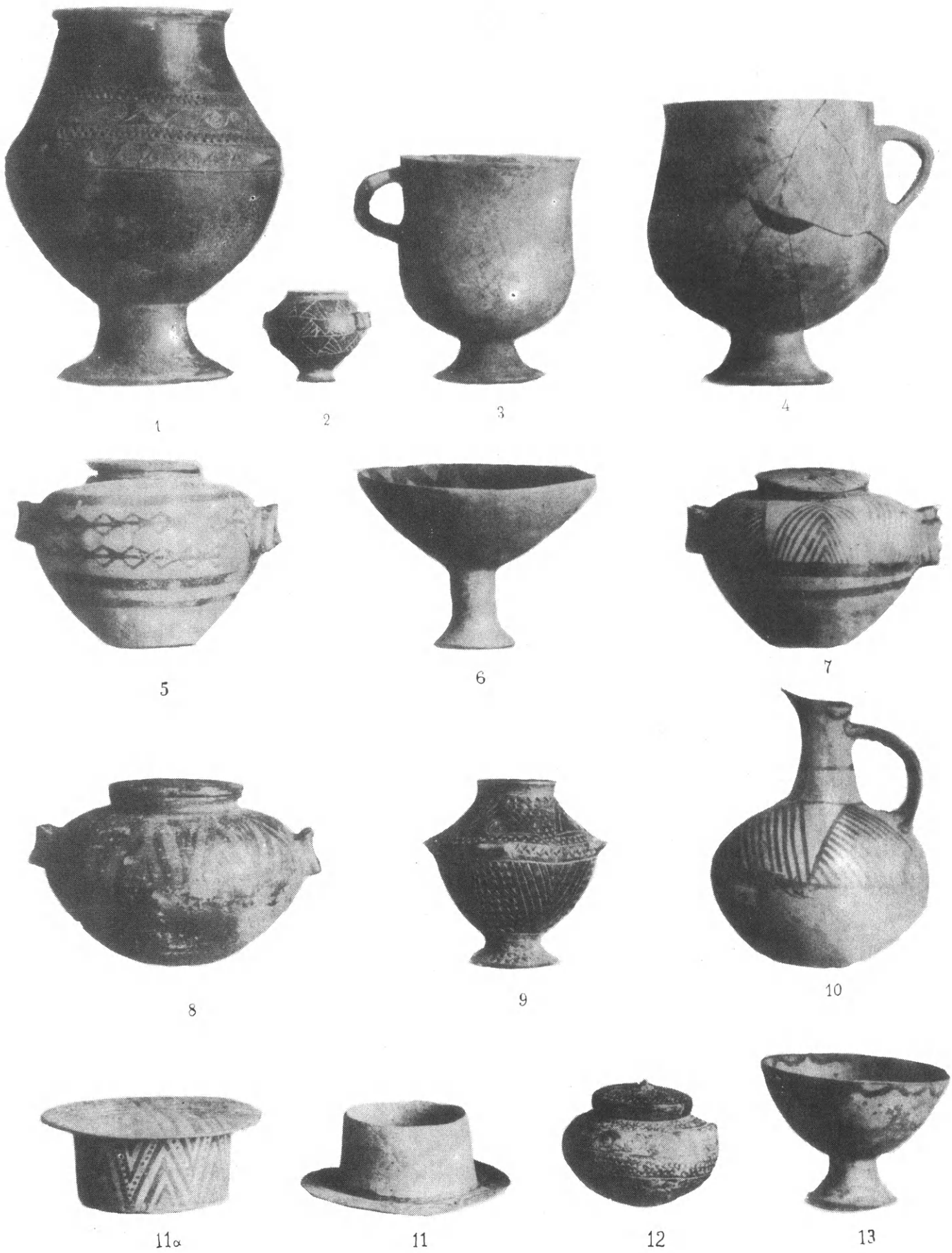
3

4

1. 2. ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ ΧΑΛΑΝΔΡΙΑΝΗΣ ΕΝ ΣΥΡΩΙ.— 3. 4. ΠΡΟΣΩΥΕΙΣ ΤΑΦΩΝ

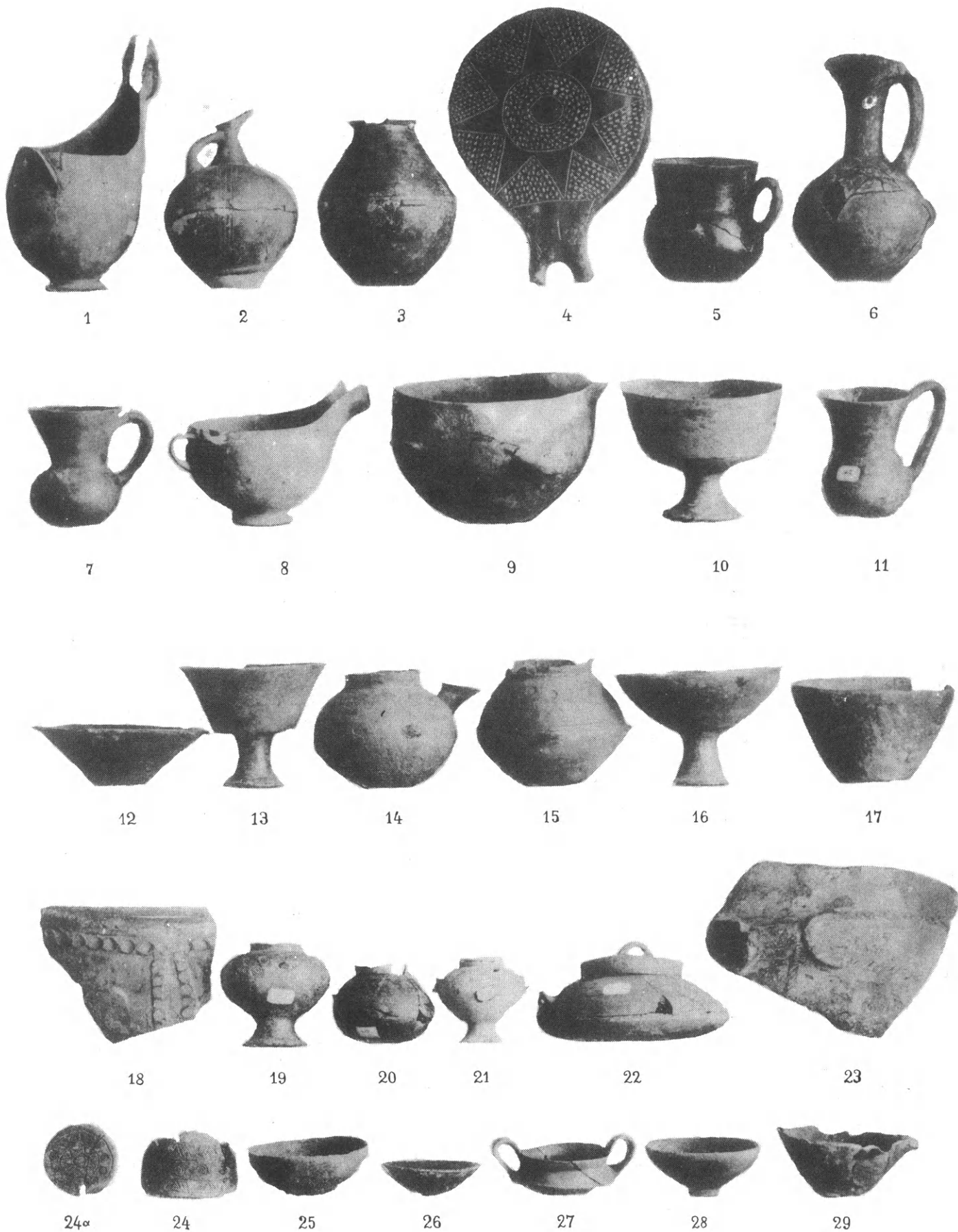

ΑΓΓΕΙΑ ΕΚ ΣΥΡΟΥ. — ΑΡ. 3 ΕΚ ΣΙΦΝΟΥ

1: 3 περίπου.

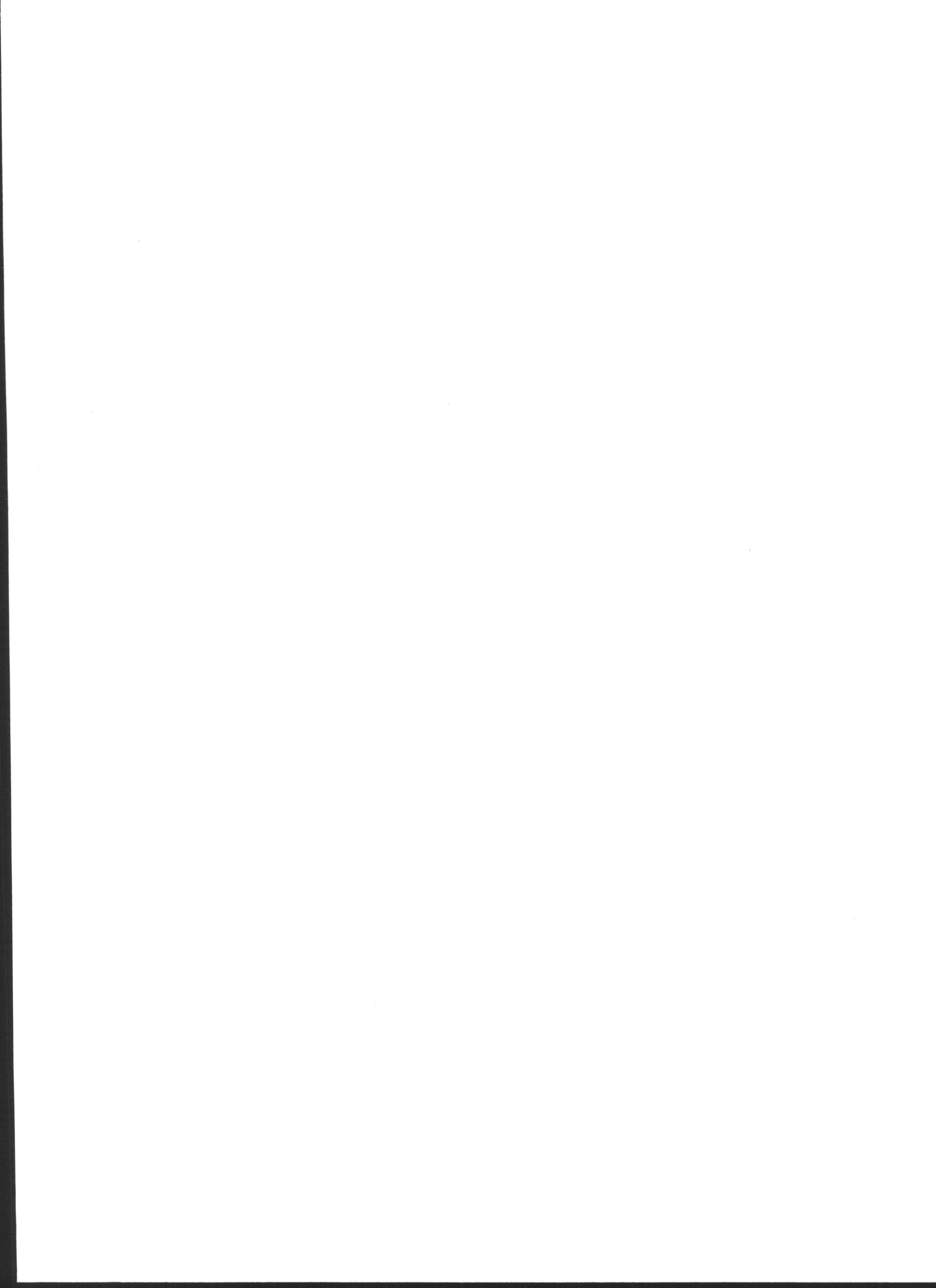

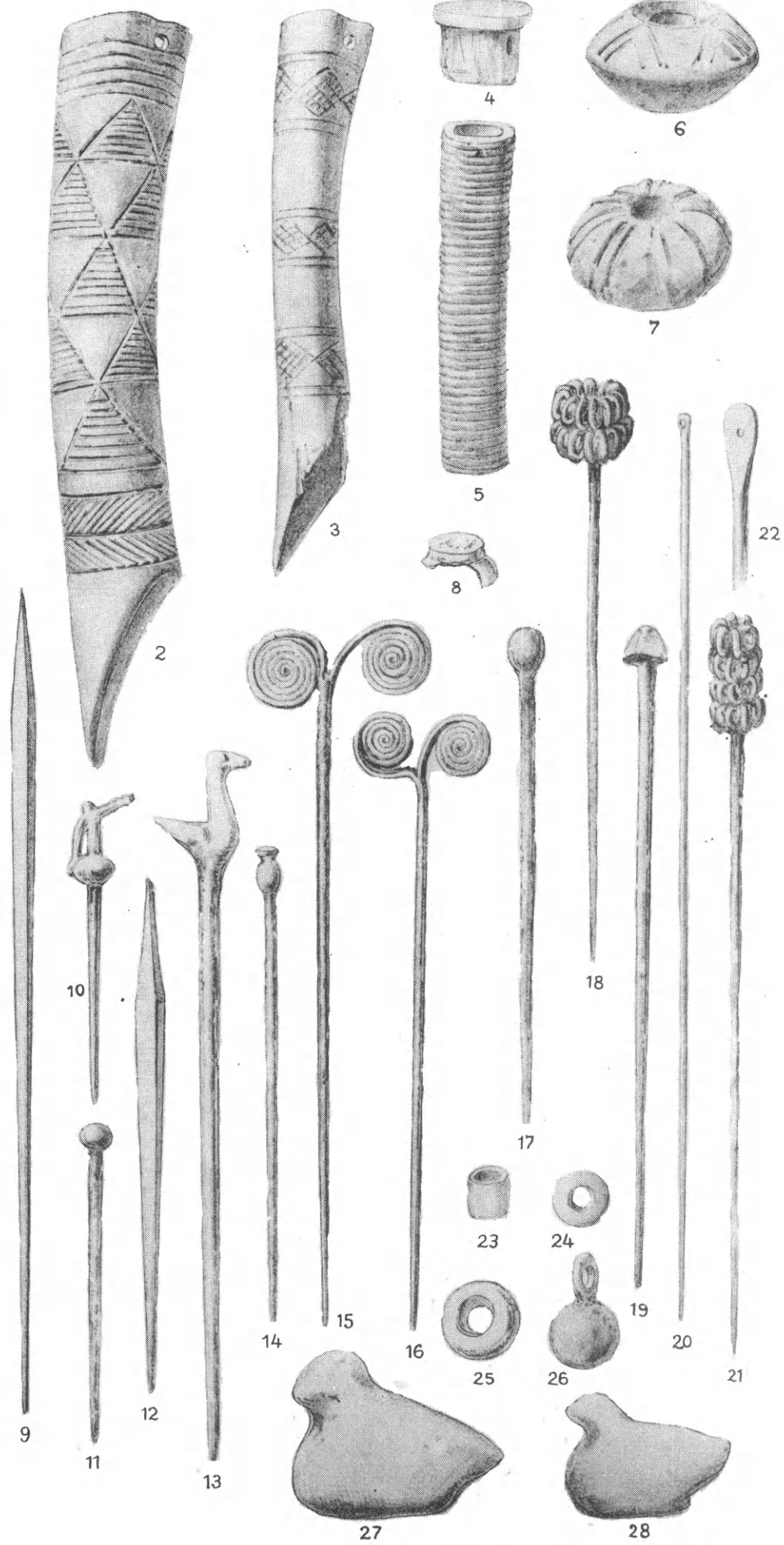
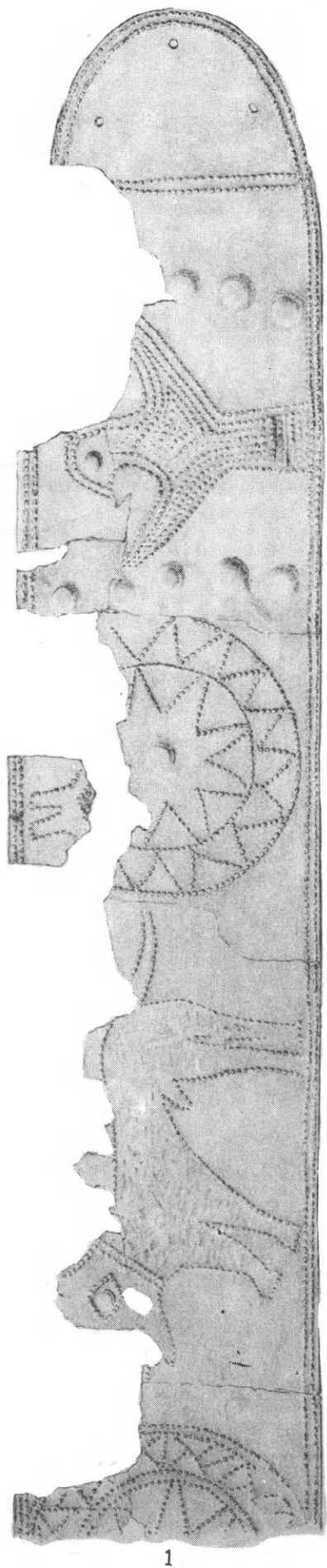

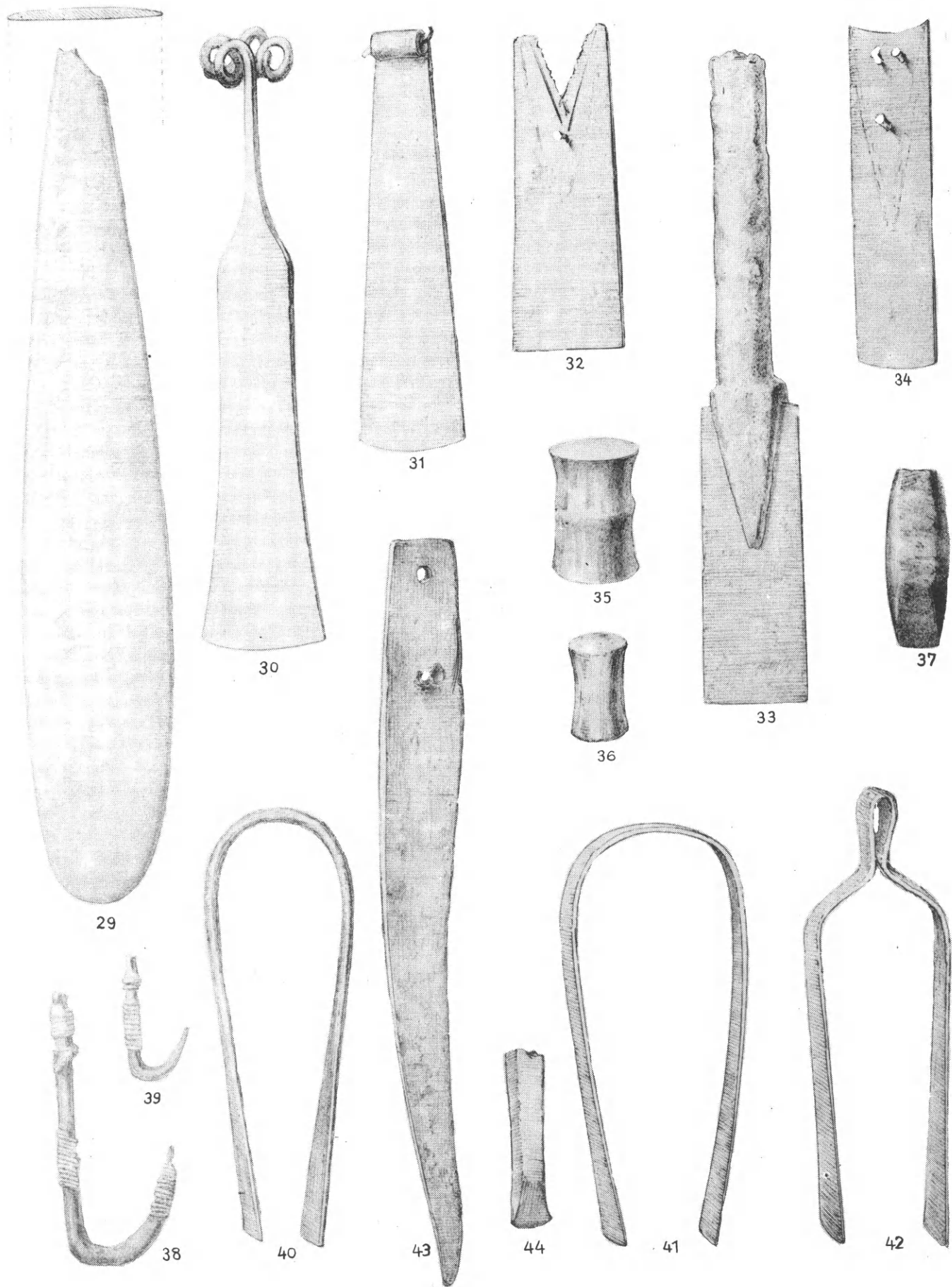
ΠΗΛΙΝΑ ΑΓΓΕΙΑ ΕΚ ΣΥΡΟΥ — ΔΡ. ΙΙ ΕΚ ΣΙΦΝΟΥ

1:5 περίπου.

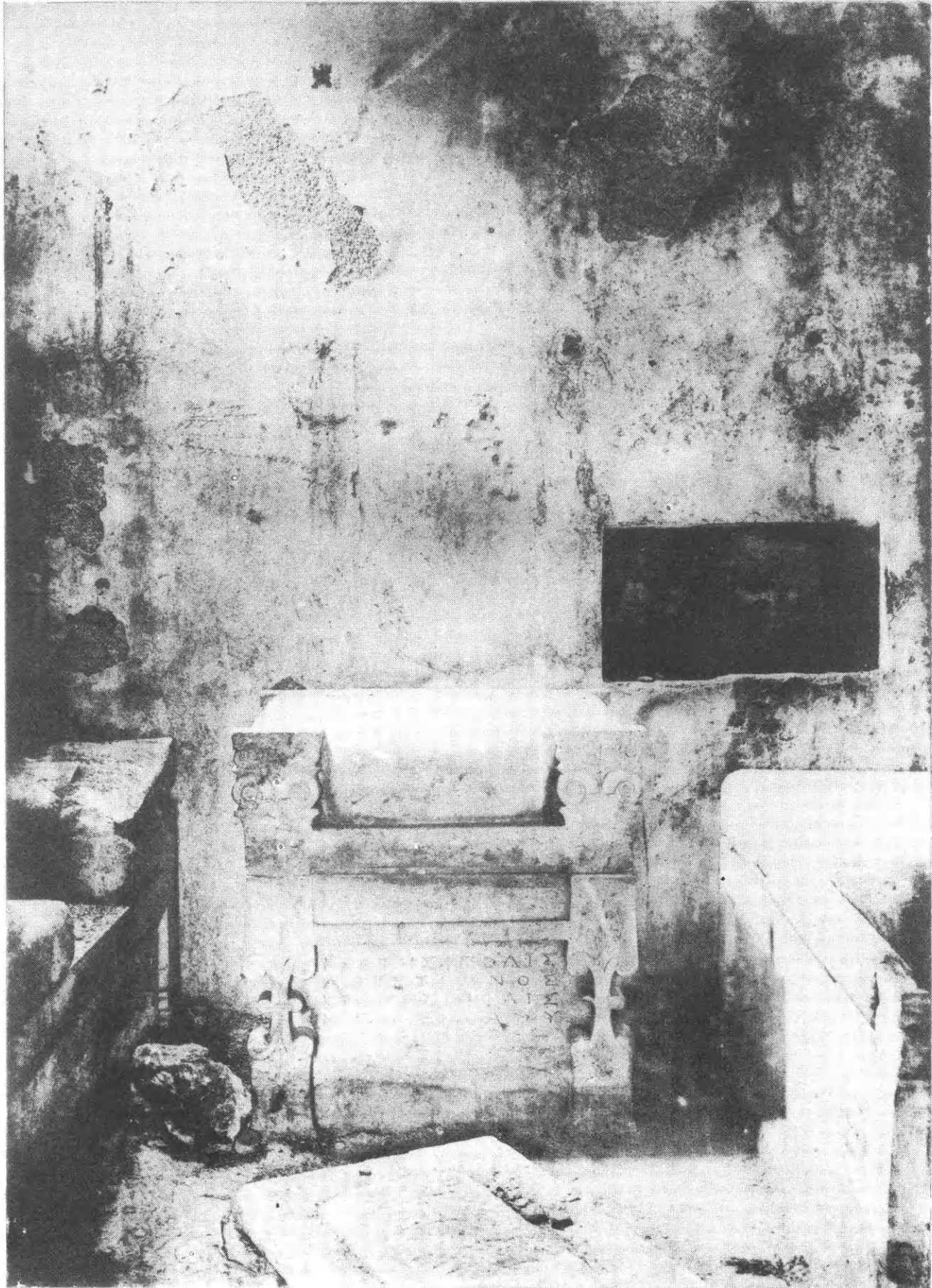

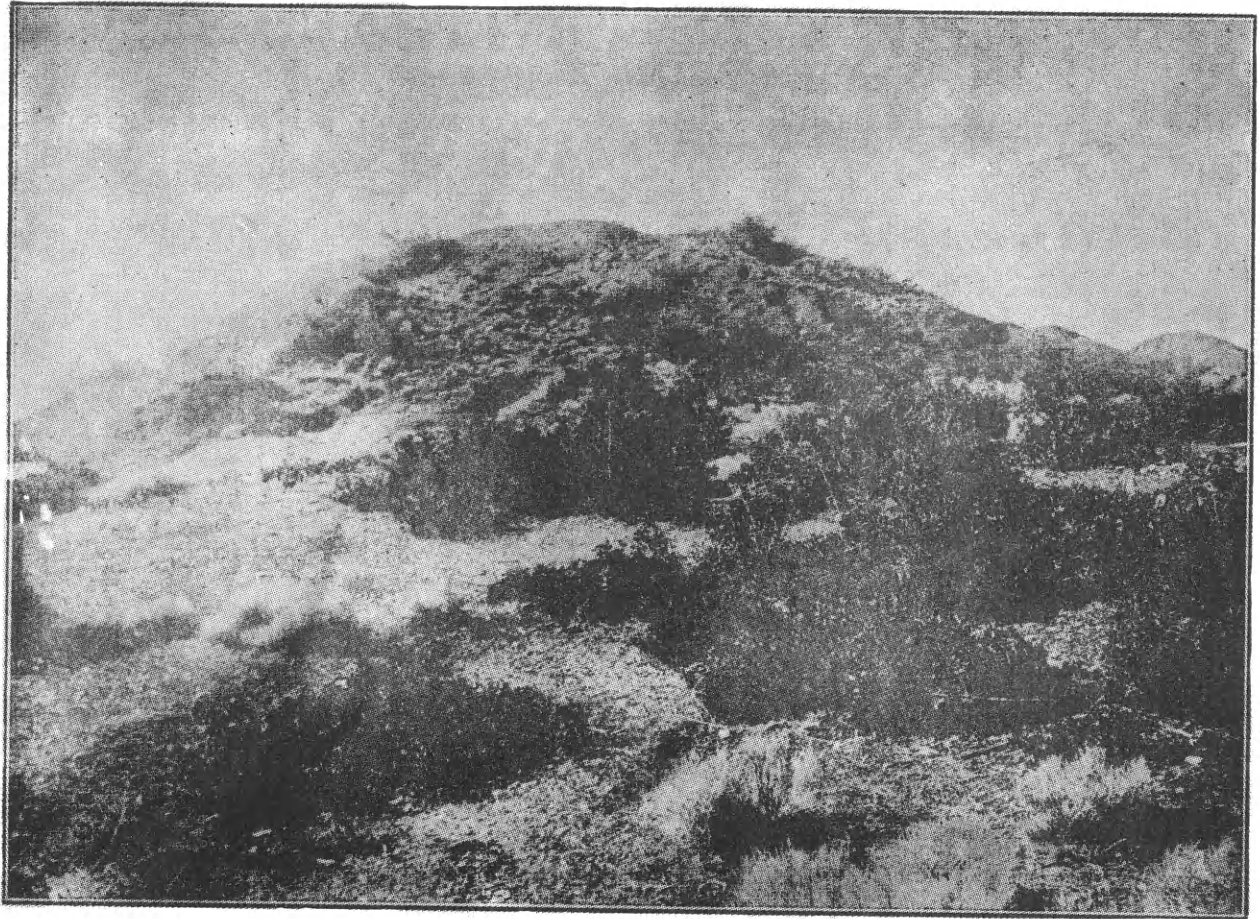

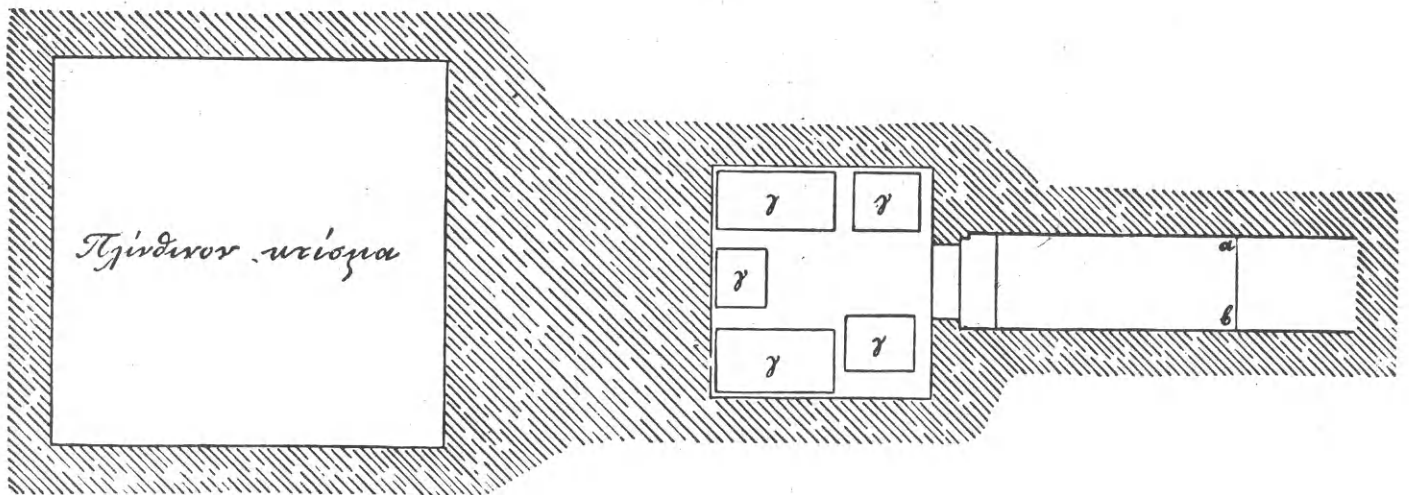

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΝ ΤΑΦΟΥ ΚΑΜΑΡΩΤΟΥ ΕΡΕΤΡΙΑΣ

ΟΥΙΣ ΤΥΜΒΟΥ ΕΡΕΤΡΙΑΣ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ

